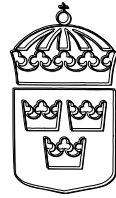

Regeringens skrivelse

2011/12:105

Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen
under 2011

Skr.
2011/12:105

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 8 mars 2012

Fredrik Reinfeldt

Birgitta Ohlsson
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2011 i enlighet med 10 kap. 2 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar.

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU	14
1 Ett samarbete i svenskt och europeiskt intresse präglat av ekonomisk och finansiell kris	14
1.1 Information till, överläggningar och samråd med riksdagen	19
2 Europeiska rådet	20
DEL 2 HORIZONTELLA FRÅGOR UNDER ALLMÄNNA RÅDET	28
3 Lissabonfördragets genomförande	28
3.1 Kommittéförfarande och delegerade akter	28
3.2 Medborgarinitiativet	29
3.3 EU:s utrikestjänst-EEAS	29
4 Europa 2020 och den europeiska terminen	30
4.1 En ny strategi för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020	30
4.1.1 Den första europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning	31
4.2 Sveriges nationella reformprogram 2011	32
4.2.1 Sveriges nationella mål inom ramen för Europa 2020-strategin	32
4.2.2 Sveriges rekommendationer 2011	33
4.3 Kommissionens tillväxtrapport för 2012	33
4.4 Europa 2020-strategin vid Europeiska rådets möten	34
5 EU:s strategi för Östersjöområdet	35
6 EU:s fleråriga budgetram 2014–2020	37
7 Utvidgningsprocessen	39
7.1 Kommissionens utvidgningsstrategi	39
7.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen	39
7.3 Kroatien	40
7.4 Turkiet	40
7.5 Makedonien (FYROM)	41
7.6 Montenegro	42
7.7 Albanien	42
7.8 Island	42
7.9 Serbien	43
7.10 Bosnien och Hercegovina	43
7.11 Kosovo	44
7.12 Viseringsfrihet	44
7.13 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet	44
8 Kärnsäkerhet och strålskydd	45
8.1 Kärnsäkerhet	45
8.1.1 Stresstester av kärnkraftverk	45
8.2 Strålskydd	45

8.2.1	Direktiv om grundläggande strålskydds-	45
	normer	
8.2.2	Dricksvattendirektivet	46
8.2.3	Förordning om transporter av radioaktiva	46
8.3	Radioaktivt avfall och avvecklingsfrågor m.m.....	46
8.3.1	Direktiv om hantering av använt kärnbränsle	
	och radioaktivt avfall.....	46
8.3.2	Kärnkraftsavveckling i Bulgarien, Litauen	
	och Slovakien	47
8.4	Internationellt samarbete med tredjeland.....	47
8.4.1	Avtal med tredjeland	47
8.4.2	Instrument för kärnsäkerhetssamarbete	47
DEL 3 EU:S FÖRBINDELSER MED OMVÄRLDEN		48
9	Utrikes- och säkerhetspolitik.....	48
9.1	Den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken.....	48
9.2	EU som aktör i FN.....	51
9.3	OSSE och Europarådet	53
9.4	Internationella brottmålsdomstolen	53
9.5	Respekten för mänskliga rättigheter i världen	54
9.6	Nedrustning och icke-spridning.....	55
9.7	Strategisk exportkontroll	56
9.8	Sanktioner.....	57
9.9	Terrorism.....	58
9.10	Konsulär beredskap	58
10	Den gemensamma handelspolitiken.....	59
10.1	Världshandelsorganisationen.....	59
10.2	EU:s regionala och bilaterala handelspolitik	60
10.3	EU:s arbete med företags samhällsansvar	61
10.4	Övriga handelspolitiska frågor	61
10.4.1	Förändrade beslutsordningar	61
10.4.2	Investeringskydd (övergångsregler och	
	mandat för nya förhandlingar)	62
10.4.3	Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidump-	
	ning, subventioner och skyddsåtgärder)	62
10.4.4	Minskade kostnader genom vissa tull-	
	förfaranden	63
10.4.5	EU:s allmänna preferenssystem.....	63
10.4.6	Aid for Trade	63
10.4.7	Exportfinansiering	64
11	EU som global utvecklingsaktör	64
11.1	Framtiden för EU:s utvecklingspolicy.....	64
11.2	EU och biståndseffektivitet	65
11.3	EU och budgetstöd	65
11.4	EU:s humanitära bistånd.....	66
11.5	EU och samstämmighetspolitiken för utveckling.....	66
11.6	EU-samarbetet med länder i Afrika, Karibien och Stilla	
	havet (AVS).....	67
11.7	EU-positioner inför utvecklingsrelaterade högnivåmöten	
	i FN:s regi.....	67

11.8	Övrigt.....	67	Skr. 2011/12:105
12	EU:s bilaterala och regionala förbindelser.....	68	
12.1	Samarbete mellan EU och EFTA-länderna.....	68	
12.2	Nordliga dimensionen och EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa.....	68	
12.3	EU:s grannskapspolitik – Östliga partnerskapet och Partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen.....	69	
12.3.1	Östliga partnerskapet.....	70	
12.3.2	Partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen.....	70	
12.4	Östeuropa och Centralasien.....	71	
12.4.1	Ryssland.....	71	
12.4.2	Ukraina.....	72	
12.4.3	Moldavien.....	73	
12.4.4	Vitryssland.....	73	
12.4.5	Södra Kaukasien.....	74	
12.4.6	Centralasien.....	75	
12.4.7	Utvecklingssamarbete i regionen.....	75	
12.5	Mellanöstern.....	76	
12.5.1	Fredsprocessen i Mellanöstern.....	76	
12.5.2	Tunisien.....	76	
12.5.3	Egypten.....	77	
12.5.4	Libyen.....	77	
12.5.5	Syrien.....	78	
12.5.6	Unionen för Medelhavet.....	79	
12.5.7	Gulfstaternas samarbetsråd.....	79	
12.5.8	Iran.....	79	
12.5.9	Irak.....	80	
12.5.10	Bahrain.....	80	
12.5.11	Jemen.....	80	
12.6	Nordamerika.....	81	
12.7	EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien.....	82	
12.7.1	Regionala associerings- och frihandelsavtal ...	82	
12.7.2	Utvecklingssamarbetet med Latinamerika.....	82	
12.8	Afrika.....	84	
12.8.1	EU-Afrika-partnerskapet och Afrikanska unionen.....	85	
12.8.2	Afrikas Horn.....	85	
12.8.3	Västafrika.....	88	
12.8.4	Stora sjöregionen.....	89	
12.8.5	Östra Afrika.....	90	
12.8.6	Södra Afrika.....	90	
12.9	Asien.....	91	
12.9.1	Sydasien.....	91	
12.9.2	Östasien.....	93	
12.9.3	Sydöstasien och Oceanien.....	94	
12.9.4	Regionala frågor.....	95	

DEL 4 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR	97	Skr. 2011/12:105
13 Ekonomi och finans	97	
13.1 Den offentligfinansiella krisen	97	
13.1.1 Finansiella stödmekanismer	97	
13.1.2 Medlemsstater som befinner sig i finansiellt stödprogram.....	99	
13.1.3 Medlemsstater i särskilt utsatt offentligfinansiellt läge.....	100	
13.2 Stabilitets- och tillväxtpakten	101	
13.2.1 Förstärkt ekonomisk styrning	101	
13.2.2 Exitstrategin.....	102	
13.3 Ekonomiska och monetära unionen.....	103	
13.3.1 Estland 17:e eurolandet	103	
13.3.2 Ny ordförande för Europeiska centralbanken	103	
13.3.3 Grönbok om stabilitetsobligationer	103	
13.4 Europeiska investeringsbanken	103	
13.4.1 Europeiska investeringsfonden.....	104	
13.5 EU i G20.....	104	
14 Finansmarknaden	105	
14.1 Finansiell tillsyn	105	
14.2 Försäkringsmarknaden	105	
14.2.1 Omnibus II.....	105	
14.3 Värdepappersmarknaden	106	
14.3.1 Förordning och direktiv om marknader för finansiella instrument	106	
14.3.2 Förordning om infrastrukturen på de europeiska marknaderna.....	106	
14.3.3 Öppenhetsdirektivet.....	107	
14.3.4 Ändring av investerarskyddsdirektivet	107	
14.3.5 Förordning om blankning och vissa aspekter av creditswappar.....	107	
14.3.6 Kreditvärderingsinstitut	108	
14.3.7 Ny reglering om marknadsmissbruk.....	108	
14.4 Bankmarknaden	108	
14.4.1 SEPA-förordningen	108	
14.4.2 Rekapitalisering av banker	109	
14.4.3 Bankkrishantering.....	109	
14.4.4 Stresstester av europeiska banker och finansiell säkerhetsmekanism	109	
14.4.5 Kapitältäckningsdirektivet.....	110	
14.4.6 Insättningsgarantidirektivet	110	
14.5 Direktiv om bostadslåneavtal	110	
15 Skatter.....	111	
15.1 Arbetsgruppen för skattepolitik.....	111	
15.2 Mervärdesskatt	111	
15.2.1 Reformerat uttag av mervärdesskatt	111	
15.2.2 Finansiella tjänster och försäkringstjänster...	112	
15.3 Punktskatter.....	112	
15.3.1 Översyn av energiskattedirektivet	112	

15.3.2	Skatt på finansiella transaktioner	113	Skr. 2011/12:105
15.3.3	Administrativt samarbete på punktskatte- området.....	113	
15.4	God förvaltning på skatteområdet	113	
15.4.1	Ändringar i sparandedirektivet	114	
15.4.2	Uppförandekoden för företagsbeskattning	114	
15.5	Företagsbeskattning	114	
15.5.1	En gemensam konsoliderad bolagsskattebas.	114	
15.5.2	Ändringar i ränte- och royaltidirektivet.....	115	
16	EU:s budget	115	
16.1	EU:s årsbudget 2012	115	
16.2	Sveriges EU-avgift och återflöde	117	
17	Skydd av EU:s finansiella intressen.....	117	
17.1	Hantering och användning av EU-medel	117	
17.2	Revisionsrättens årsrapport samt ansvarsfrihet för kommissionen	118	
17.2.1	Genomförandet av 2009 års budget.....	118	
17.2.2	Genomförandet av 2010 års budget.....	119	
18	Statistik.....	119	
DEL 5 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR		121	
19	Civilrättsligt samarbete.....	121	
19.1	Översyn av Bryssel I-förordningen.....	121	
19.2	Europeisk kvarstad på bankmedel.....	121	
19.3	Kollektiv prövning inom EU.....	122	
19.4	Europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område.....	122	
19.5	e-Justice och e-Law.....	122	
19.6	Arbetsgruppen för civilrätt (allmänna frågor).....	123	
19.7	Makars och partners förmögenhetsförhållanden	123	
19.8	Arvsförordningen	124	
19.9	EU:s tillträde till Haagkonvention om underhålls- skyldighet.....	124	
19.10	Erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor	125	
19.11	Fri rörlighet för dokument.....	125	
19.12	Gemensam europeisk köplag	126	
19.13	Sena betalningar vid handelstransaktioner	126	
19.14	Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden .	126	
20	Polissamarbete, straffrättsligt samarbete och tullsamarbete	127	
20.1	Horisontella frågor	127	
20.1.1	Organiserad brottslighet.....	127	
20.1.2	Narkotika.....	129	
20.1.3	Terrorism.....	129	
20.1.4	Statistik om brott, trygghet och åtgärder mot brott	131	
20.2	Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott.....	131	
20.2.1	Utbyte av uppgifter ur kriminalregister.....	131	
20.2.2	Mandat att inleda förhandlingar med USA om dataskyddsavtal	131	

20.3	Gränskontroll, Schengenfrågor och tullsamarbete.....	132	Skr. 2011/12:105
	20.3.1 Frontex.....	132	
	20.3.2 Smarta gränser	132	
	20.3.3 Schengens informationssystem.....	132	
	20.3.4 Byrå för förvaltning av stora IT-system	132	
	20.3.5 Schengenförvaltning och Schengen- utvärderingar.....	133	
	20.3.6 Effektivare tullsamarbete för att bekämpa brott	133	
20.4	Straffrättsligt samarbete.....	134	
	20.4.1 Europeiska utredningsordern	134	
	20.4.2 Europeiska skyddsordern.....	134	
	20.4.3 Datalagringsdirektivet	135	
20.5	Materiell straffrätt.....	135	
	20.5.1 Straffrättsliga sanktioner mot människo- handel	135	
	20.5.2 Bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn	136	
	20.5.3 Angrepp mot informationssystem.....	136	
	20.5.4 Straffrätt enligt artikel 83.2 EUF-fördraget ..	137	
	20.5.5 Processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade personer	137	
	20.5.6 Direktiv om brottsoffers rättigheter och skydd av brottsoffer.....	138	
	20.5.7 Frågor om frihetsberövande.....	138	
21	Asyl, invandring, visering och annan politik som rör rörlighet för personer.....	139	
	21.1 Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem.....	139	
	21.1.1 Stödkontoret för asylfrågor.....	139	
	21.1.2 Annan invandring	140	
	21.1.3 Grönbok om familjeåterförening för tredjelandsmedborgare.....	141	
	21.1.4 Viseringspolitik	141	
	21.1.5 Återvändande och olaglig invandring.....	144	
	21.2 Migration i de yttre förbindelserna.....	144	
	21.2.1 EU:s övergripande strategi för migration	145	
	21.2.2 Regionala och bilaterala samarbetsprocesser	145	
	21.2.3 Prag-processen.....	145	
	21.2.4 Partnerskap EU-Afrika	145	
	21.2.5 Migration och utveckling.....	146	
	21.2.6 Östliga partnerskapet och Söderköpingsprocessen	146	
	21.2.7 Asyl- och migrationsfonden	146	
	21.3 Integration av tredjelandsmedborgare	147	
	21.3.1 Utveckling av EU-samarbetet på det integrationspolitiska området	147	
	21.3.2 Integrationsfonden.....	148	
22	Grundläggande rättigheter och medborgarskap	148	
	22.1 EU:s anslutning till Europakonventionen	148	
	22.2 Översyn av EU:s dataskyddsreglering.....	149	
	22.3 Grundläggande rättigheter	149	

22.3.1	EU:s byrå för grundläggande rättigheter	149	Skr. 2011/12:105
22.3.2	Programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap	150	
22.3.3	EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna	151	
23	Civilskydd	151	
DEL 6 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD			
153			
24	SYSSELSÄTTNINGSPOLITIK	153	
24.1	Sysselsättningsstrategin inom Europa 2020 och den första europeiska terminen	153	
24.2	Revidering av förordningen om globaliseringsfonden ...	154	
24.3	Förslag till sektorsstrategier på sysselsättningsområdet.	155	
24.3.1	Program för social förändring och social innovation	155	
24.3.2	Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (2014–2020)	155	
25	Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor	156	
25.1	Förslag till ändrat direktiv om elektromagnetiska fält i arbetslivet	156	
25.2	Förslag till ändrat mammaledighetsdirektiv	156	
25.3	Utstationering av arbetstagare	157	
25.4	Sociala dimensionen i Europa 2020-strategin	157	
25.5	Europeiskt år för aktivt åldrande	158	
25.6	Strategi för funktionshindrade	158	
25.7	Samordning av de sociala trygghetssystemen	158	
25.8	Demografi och familjepolitik	159	
26	Jämställdhet och arbetet mot diskriminering	159	
26.1	Jämställdhet	159	
26.1.1	En europeisk jämställdhetspakt 2011–2020 ..	159	
26.1.2	Uppföljning av Pekingplattformen	160	
26.1.3	Det europeiska jämställdhetsinstitutet	160	
26.2	Arbetet mot diskriminering	160	
26.2.1	Antidiskrimineringsdirektivet	160	
26.2.2	Arbetet avseende romers situation	161	
26.2.3	Equality Summit	161	
27	Hälsofrågor	162	
27.1	Folkhälsa	162	
27.1.1	Hälsosäkerhet, inklusive pandemi	162	
27.1.2	Antibiotikaresistens	162	
27.1.3	Alkohol	163	
27.1.4	Tobak	163	
27.1.5	Narkotika	163	
27.1.6	Utjämnning av skillnader i hälsa	163	
27.1.7	Programmet Hälsa för tillväxt 2014–2020	164	
27.2	Hälsa- och sjukvård	164	
27.2.1	Patientrörlighetsdirektivet	164	
27.2.2	e-hälsa	164	

27.2.3	Läkemedel	164
27.2.4	Hälso- och sjukvårdspersonal	165
27.2.5	Transparensdirektivet	165
DEL 7 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR		166
28	Den inre marknadens utveckling.....	166
28.1	Inre marknadsakten	166
28.2	Administrativt samarbete – IMI	167
28.3	Solvit	167
28.4	E-handel	167
28.5	En enhetlig och ansvarsfull tobaksproduktsreglering	168
28.6	Standardisering.....	168
28.7	Associationsrätt	168
28.8	Redovisnings- och revisionsfrågor	169
29	Fri rörlighet för varor	170
29.1	Det harmoniserade varuområdet.....	170
29.2	Det icke harmoniserade varuområdet	170
29.3	Tullkontroll av immaterialrättsintrång.....	171
29.4	Byggprodukter.....	172
29.5	Offentlig upphandling	172
30	Fri rörlighet för tjänster.....	173
30.1	Tjänstedirektivet.....	173
30.2	Grönbok om onlinespel på den inre marknaden	174
31	Immaterialrätt.....	174
31.1	Det enhetliga patentskyddet och en enhetlig patent- domstol.....	175
31.2	Föräldralösa verk.....	175
31.3	Förlängd skyddstid för musikinspelningar	176
31.4	Distribution av audiovisuella verk.....	176
31.5	Förhandlingsmandat om en Europarådskonvention om skydd av radio- och TV-företags rättigheter.....	176
31.6	Förhandlingar inom Världspannsorganisationen för den intellektuella äganderätten.....	177
31.7	Handelsavtal om åtgärder mot immaterialrättsintrång...	177
31.8	Flytt av observatoriet angående varumärkesförfalskning och piratkopiering.....	177
31.9	En inre marknad för immateriella rättigheter	178
32	Näringspolitik	178
32.1	EU:s småföretagspolitik	178
32.2	EU:s industripolitik	179
32.3	Regelförenkling	179
32.4	Råvaror och marknader för basprodukter	180
32.5	Statsstöd	180
33	Konsumentpolitik.....	182
33.1	Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden	182
33.2	Förordning om textilmärkning	183
33.3	Direktivförslag om bostadslåneavtal	183
33.4	Förslag om tvistlösning utanför domstol	183

33.5	Ytterligare konsultation om kollektiva prövnings- möjligheter	183
33.6	Förslag till konsumentprogram för 2014–2020.....	183
34	Innovation och forskning	184
34.1	Europeiska forskningsområdet.....	184
34.2	Innovationspartnerskap – Aktivt och hälsosamt åldrande.....	184
34.3	Sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling....	185
34.4	Horisont 2020.....	185
34.5	Forskning på kärnenergiområdet 2012–2013.....	186
34.6	Fusionsforskningsanläggningen ITER	186
34.7	Gemensam programplanering	186
34.8	Europeiska institutet för innovation och teknik	187
35	Den europeiska rymdpolitiken.....	188
35.1	En rymdstrategi för Europeiska unionen.....	188
35.2	Framgång för Galileo – det europeiska satellit- navigeringssystemet	188
35.3	Fortsatt utveckling av den europeiska rymdpolitiken	189
36	Sammanhållningspolitiken	189
DEL 8 TRANSPORT, TELEKOM OCH ENERGI		191
37	Transporter.....	191
37.1	Frågor som rör flera transportslag.....	191
37.1.1	Vitboken om EU:s framtida transportpolitik.	191
37.1.2	Transeuropeiska transportnät	191
37.1.3	Galileo.....	192
37.1.4	Rådets slutsatser om EU och dess grann- regioner	192
37.2	Landtransporter	193
37.2.1	Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott	193
37.2.2	Förordningen om färdskrivare.....	193
37.2.3	Eurovinjett – avgifter för tunga lastbilar	193
37.2.4	Omarbetningen av första järnvägspaketet	193
37.2.5	EU:s tillträde till fördraget om internationell järnvägstrafik (COTIF)	194
37.3	Sjöfart.....	194
37.3.1	Förordningen om den europeiska sjösäkerhetsbyrån	194
37.3.2	Minimikrav på utbildning för sjöfolk	194
37.3.3	Förordningen om dubbelskrov	194
37.3.4	Atenkonvention om befordran till sjöss av passagerare och deras resgods.....	195
37.3.5	Fritidsbåtar	195
37.3.6	Den integrerade havspolitikern.....	195
37.4	Luftfart.....	196
37.4.1	Relationer med tredjeland	196
37.4.2	Flygplatspaketet	196
38	Politiken för informationssamhället.....	196

38.1	Radiospektrumpolitik	196
38.2	Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet	197
38.3	Skydd av kritisk informationsinfrastruktur	197
38.4	Roaming i mobilnät	198
38.5	eGovernment Action Plan 2011–2015	198
38.6	Nätneutralitet	199
38.7	Transeuropeiska telekommunikationsnät	199
39	Energi	200
39.1	Meddelande om energistrategi 2011–2020 och infrastrukturinvesteringar	200
39.2	Handlingsplanen för energieffektivisering	200
39.3	Energieffektiviseringsdirektivet	201
39.4	Långsiktig färdplan för energipolitiken 2050	201
39.5	Förordning om marknadsintegritet och transparens på el- och gasmarknaderna	202
39.6	Infrastrukturförordningen	202
39.7	Meddelandet om EU:s externa energipolitik	203
39.8	Beslut om inrätta mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal med tredjeländer på energiområdet	203
39.9	Internationella energirelationer	204
DEL 9 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL		205
40	Den gemensamma jordbrukspolitiken	205
40.1	Framtiden för den gemensamma jordbrukspolitiken	205
40.2	Livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen	206
40.3	Kvalitetspaketet	206
40.4	Lagstiftningspaket för mjölk	207
40.5	Grönbok om säljfrämjande åtgärder och informationskampanjer för jordbruksprodukter	207
40.6	En bättre fungerande livsmedelskedja	207
40.7	Lissabon Anpassning – horisontella frågor	208
40.8	Landsbygdsutveckling	208
41	Skogsfrågor	209
41.1	Förhandlingar om ett skogsavtal i Europa	209
41.2	Nya frivilliga partnerskapsavtal om laglig handel med timmer och trävaror	210
42	Djurskydd och djurhälsa	210
42.1	Rapport om skydd av djur under transport	210
42.2	Elektronisk märkning av djur	211
43	Livsmedel	211
43.1	Livsmedelsinformation till konsumenter	211
43.2	Nya livsmedel	211
43.3	Livsmedel för spädbarn, småbarn och livsmedel för speciella medicinska ändamål	212
43.4	Surströmming	212
44	Den gemensamma fiskeripolitiken	213
44.1	Reform av den gemensamma fiskeripolitiken	213
44.2	Fiskeriförvaltning i Östersjön	214

44.3	Fiskeriförvaltning i Västerhavet.....	214	Skr. 2011/12:105
DEL 10 MILJÖ.....		216	
45	Miljöfrågor	216	
45.1	Horisontella miljöfrågor.....	216	
45.1.1	Sjunde miljöhandlingsprogrammet	216	
45.1.2	Life	216	
45.1.3	Rio+20.....	217	
45.1.4	Färdplan för ett resurseffektivt Europa	217	
45.2	Klimat	218	
45.2.1	FN:s ramkonvention om klimatförändringar.....	218	
45.2.2	Färdplan 2050	219	
45.2.3	Kortlivade klimatgaser	220	
45.3	Naturresurser och biologisk mångfald	220	
45.3.1	EU:s arbete med biologisk mångfald	220	
45.3.2	Genmodifierade organismer.....	221	
45.4	Kemikalier och avfall.....	221	
45.4.1	Farliga ämnen i och avfall från elektriska och elektroniska produkter.....	221	
45.4.2	Reglering av halten av fosforföreningar i rengöringsmedel.....	221	
45.4.3	Baselkonventionen.....	222	
45.4.4	Översyn av gemenskapens kvicksilverstrategi.....	222	
45.4.5	Biocider.....	223	
45.5	Hormonstörande ämnen	223	
45.6	Seveso	223	
45.7	Vatten och marin miljö	223	
45.7.1	Skydd av vattenresurser	223	
45.7.2	Marin miljö och Östersjön.....	224	
45.7.3	Internationella valfångstkommissionen.....	224	
45.8	Utsläpp till luft	225	
45.8.1	Svavel i marina bränslen	225	
DEL 11 UTBILDNING, UNGDOM, KULTUR OCH IDROTT		226	
46	Utbildning.....	226	
46.1	Utbildningens roll i genomförandet av Europa 2020-strategin.....	226	
46.2	Insatser för att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid	227	
46.3	Vuxenutbildning för livslångt lärande.....	227	
46.4	Modernisering av Europas system för högre utbildning	227	
46.5	Riktmärken för rörlighet i utbildningssyfte.....	228	
46.6	Språkkunskaper för ökad rörlighet.....	228	
46.7	Översyn av direktiv om yrkeskvalifikationer	228	
47	Ungdomsfrågor.....	229	
47.1	Främja ungdomars deltagande	229	
47.2	Östliga dimensionen av ungdomars delaktighet och rörlighet.....	229	
47.3	Programmet Ung och aktiv i Europa.....	230	

48	Kultur, medier och idrott.....	231	Skr. 2011/12:105
48.1	Kultur	231	
48.2	Audiovisuella frågor.....	232	
48.3	Programmet Ett Europa för medborgarna.....	233	
48.4	Idrott.....	233	
	DEL 12 EU:S INSTITUTIONER	235	
49	Institutionernas verksamhet	235	
49.1	Europeiska rådet och rådet	235	
49.2	Kommissionen.....	235	
49.2.1	Kommissionens arbetsprogram	235	
49.2.2	Genomförande av direktiv	236	
49.2.3	Överträdelseärenden	236	
49.3	Europaparlamentet.....	237	
49.4	EU-domstolen.....	238	
49.5	Regionkommittén	240	
49.6	Öppenhet och insyn	240	
49.7	Personalpolitik i EU:s institutioner.....	241	
49.8	EU-språkvården.....	242	
	Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2011	243	
	Bilaga 2 Pågående överträdelseärenden 2011	300	
	Bilaga 3 Beslut i rådet under 2011 som Sverige inte stött	357	
	Sakregister	360	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2012	365	

DEL 1 DEN ÖVERGRIPANDE UTVECKLINGEN I EU

1 Ett samarbete i svenskt och europeiskt intresse präglat av ekonomisk och finansiell kris

Samarbetet i unionen utsattes under 2011 för stora påfrestningar. Den fördjupade ekonomiska och finansiella krisen i framför allt euroområdet grundlades genom bristande hantering av offentliga finanser och avsaknad av strukturreformer i flera länder, men har också blottlagt svagheter i eurosamarbetet och EU:s finanspolitiska regelverk.

Parallellt med hanteringen av den ekonomiska och finansiella krisen har det europeiska samarbetet på andra områden fortsatt, till exempel inom den inre marknaden, miljöområdet, transportområdet samt det rättsliga- och inrikesområdet. Även förhandlingar om nästa fleråriga budgetram inleddes. Klimat- och energifrågorna hamnade i skuggan av den ekonomiska krisen, men EU kunde trots detta spela en viktig roll för framstegen i de internationella klimatförhandlingarna. Den arabiska våren och strävan efter demokrati i EU:s närområde präglade också året. Ett folkligt uppror som inleddes i Tunisien i slutet av 2010 fick stora konsekvenser i flera länder i Mellanöstern och Nordafrika, och innebar även utmaningar för Schengensamarbetet och för EU:s gemensamma utrikestjänst, vilken ännu är under uppbyggnad. Utvidgningsprocessen fortsatte under året och EU beslutade att välkomna Kroatien som den 28:e medlemsstaten fr.o.m. den 1 juli 2013.

Hantering av den ekonomiska och finansiella krisen

Det gemensamma EU-arbetet inom det ekonomiska och finansiella området var under året fortsatt fokuserat på att hantera den ekonomiska och finansiella krisen och vid flertalet möten i Ekofin och Europeiska rådet dominerade krisfrågorna dagordningarna. Åtgärder har vidtagits för att skapa förutsättningar för ekonomisk och finansiell stabilitet i EU som helhet. Under våren låg fokus på sjsättningen av den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) och genomförandet av den fördragsändring som är nödvändig för att inrätta en europeisk stabilitetsmekanism (ESM). Under sommaren och hösten lades mycket möda på att komma överens om centrala frågor som bankrekapitalisering, ökningen av EFSF:s kapacitet samt omfattningen av den privata sektorns deltagande i den grekiska skuldlättnaden.

Samtidigt som akuta kriser behövde hanteras har regelverket för stabilitets- och tillväxtpakten stramats upp, dels genom genomförandet

av den så kallade europeiska terminen och de landspecifika rekommendationerna under denna, dels genom höstens överenskommelse om det s.k. 6-paket. Dessa åtgärder förbättrar den ekonomisk-politiska styrningen i unionen, särskilt bland euroländerna. Europeiska kommissionen har dessutom stärkt rollen för kommissionären för ekonomiska och monetära frågor i syfte att förbättra såväl övervakning som tillämpning av regelverket. Vidare har kommissionen under senhösten lagt ytterligare två förslag om förstärkt budgetövervakning i euroområdet och om stärkt övervakning av euroländer som har, eller hotas av, allvarliga problem med sin finansiella stabilitet.

Euroländernas stats- och regeringschefer träffades några gånger under året, oftast i samband Europeiska rådets möten, för att diskutera frågor relaterade till valutasamarbetet. I oktober beslutade ledarna för euroländerna att de ska träffas på stats- och regeringschefsnivå minst två gånger per år och att mötena ska ledas av en ordförande som ska väljas vid samma tidpunkt som ordföranden för Europeiska rådet väljs. Detta innebär en nivåhöjning av euroländernas möten, som hittills genomförts på finansministernivå. Den ekonomiska integrationen mellan medlemsstaterna är djup oavsett vilken valuta de använder. Skuldkrisens konsekvenser har också drabbat länder utanför euroområdet.

Det ligger i Sveriges intresse att den gemensamma valutan fungerar eftersom den påverkar stabiliteten och det ekonomiska välståndet i hela unionen. Regeringen har verkat för att frågor som rör den inre marknaden, frihandel och andra politikområden som berör hela unionen fortsatt diskuteras och beslutas i EU27-format.

Flera medlemsstater inom EU har fortsatt mycket allvarliga statsfinansiella problem och en grundförutsättning för att bryta den negativa utvecklingen är nationellt ansvarstagande. De länder som är föremål för stödprogram måste genomföra dessa rigoröst och planerligt. För att undvika att en liknande skuldskris i euroländerna upprepas i framtiden enades euroländerna vid sitt möte i december om att stärka budgetdisciplinen ytterligare genom ett mellanstatligt avtal, som även icke-euroländer inbjöds att ansluta sig till. Avtalet planeras att undertecknas vid Europeiska rådet i mars 2012. Avsikten är att avtalet på sikt ska införlivas i EU:s fördrag.

Ökad fokus på tillväxt och den inre marknaden

Den ekonomiska krisen har medfört att tillväxtfrågor och åtgärder för att ytterligare fördjupa den inre marknaden fått ökat utrymme på EU:s dagordning under året. Samtidigt som ansträngningar görs för att komma tillrätta med obalanserna i de nationella budgetarna och höga skuldnivåer enades EU:s ledare om att åtgärder måste tas för att stärka den inre marknaden och EU:s långsiktiga förutsättningar för tillväxt. Genom Europa 2020-strategin lyfts behovet av strukturreformer på medlemsstatsnivå fram. I april lämnade medlemsstaterna in sina nationella reformprogram till kommissionen. Dessa analyserades av kommissionen som i juni föreslog landspecifika rekommendationer till medlemsstaterna, vilka

antogs av rådet. Åtgärder för att svara mot rekommendationerna ska redovisas i medlemsstaternas kommande reformprogram för 2012.

I Sveriges nationella reformprogram 2011 redogörs för regeringens förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2011 och 2011 års ekonomiska vårproposition. Mot bakgrund av kommissionens analys antog rådet tre landspecifika rekommendationer för Sverige rörande såväl genomförandet av Europa 2020-strategin som stabilitets- och tillväxtpakten. I budgetpropositionen för 2012 redogörs för de åtgärder som regeringen vidtar för att svara upp mot rekommendationerna.

För att stärka genomförandet av strukturreformer i euroområdet kom euroländerna i början av året överens om att inom ramen för en pakt göra ytterligare nationella åtaganden för att stärka konkurrenskraften, främja sysselsättningen, bidra till de offentliga finansernas hållbarhet och för att stärka den finansiella stabiliteten. Genom pakten åtar sig euroländerna att bl.a. se över lönebildningen, med bibehållet oberoende för arbetsmarknadens parter i den kollektiva förhandlingsprocessen, och att öka sin samordning av skattepolitiken. Icke-euroländer uppmanades att göra motsvarande åtaganden och den s.k. Europluspakten bekräftades vid Europeiska rådets möte i mars 2011. Sverige valde att ställa sig utanför Europluspakten – det gjorde även Tjeckien, Ungern och Storbritannien.

Den s.k. inre marknadsakten och de initiativ som aviserades i denna har stått i fokus under året. Kommissionen har presenterat huvuddelen av förslagen, bl.a. om ett enhetligt patentskydd, standardisering, offentlig upphandling och ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer, och ett intensivt arbete med att förhandla de olika initiativen har inletts. Förhandlingarna om det fördjupade samarbetet kring ett enhetligt patentskydd nådde nästan i hamn under det polska ordförandeskapet.

Vikten av att tjänstedirektivet genomförs fullt ut i alla länder har understrukits av Europeiska rådet. Kommissionen har fått i uppdrag att presentera en färdplan för genomförandet av den digitala inre marknaden samt föreslå åtgärder för att ytterligare minska den administrativa bördan för små och medelstora företag. För att ytterligare påskynda arbetet uppmanade Europeiska rådet i december institutionerna att behandla förslagen, där så är lämpligt, i ett s.k. skyndsamt förfarande. Regeringen har tillsammans med likasinnade aktivt verkat för att tillväxtåtgärder har kommit upp på Europeiska rådets dagordningar under året, bl.a. genom ett gemensamt brev från regeringscheferna i Finland, Nederländerna och Sverige. Handelsministern stod i november värd för ett möte med 15 EU-medlemsstater där åtgärder för ökad tillväxt diskuterades.

Förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram har inletts

Kommissionen presenterade sitt övergripande förslag till flerårig budgetram i juni och merparten av de sektorsvisa lagförslagen, t.ex. om sammanhållningspolitiken och den gemensamma jordbrukspolitiken, har presenterats under hösten. Sverige och flera likasinnade medlemsstater driver linjen att den totala utgiftsnivån för budgetramen bör minska. För Sverige är det mycket viktigt att en tydlig reform- och omprioriteringslinje, framförallt med utgångspunkt i Europa 2020-strategin, genomförs

de gemensamma utgifterna. Den ekonomiska krisen understryker vikten av en moderniserad budgetram som prioriterar bl.a. tillväxtfrämjande satsningar på forskning och utveckling, innovation samt utbildning. Samtidigt är en oförändrad bruttoavgift till EU-budgeten en central målsättning för Sverige liksom vikten av en rättvis bördefördelning. Det polska ordförandeskapet presenterade en lägesrapport om förhandlingarna till Europeiska rådets möte i december. Förhandlingarna kommer att fortsätta under 2012.

De arabiska revolutionerna och strävan efter demokrati i EU:s närområde

EU:s grannskapspolitik var i fokus under året mot bakgrund av den s.k. arabiska våren.

De folkliga uppror som inleddes i Tunisien i december 2010 genom den s.k. jasminrevolten ökade i styrka och spred sig till Libyen, Egypten och Syrien under våren 2011. Som en följd av protesterna avgick regimerna i Tunisien och Egypten. Den libyska regimens brutala attacker mot fredliga demonstranter i början av året fördömdes av EU. FN:s säkerhetsråd gav i mars FN:s medlemsstater mandat att med alla medel upprätthålla en flygförbudszon och att skydda civila i Libyen.

Militära åtgärder för att verkställa mandatet vidtogs under Natos ledning och med svenskt deltagande. Under det libyska inbördeskriget tillhandahöll EU:s humanitära organ och många medlemsstater, inklusive Sverige, ett mycket omfattande humanitärt bistånd. Sverige var en av de största givarna. Efter Gaddafi-regimens fall hölls ett internationellt möte i Paris i september där Sverige deltog. En interimregering leder Libyen under övergångsperioden mot demokratiska val. FN har huvudrollen i återuppbyggnaden utifrån libyska prioriteringar. EU och enskilda medlemsstater förutses bidra på olika områden.

I mars utbröt oroligheter i Syrien som eskalerade och ledde till allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. EU har återkommande fördömt våldet mot de fredliga protesterna. Mot bakgrund av den allvarliga situationen beslutade EU att införa sanktioner mot Syrien, som successivt utökats under året. EU har arbetat för att FN:s säkerhetsråd ska ta upp frågan och även fört en nära dialog med bland andra Arabförbundet och Turkiet.

Under året har arbetet fortsatt med att fördjupa och utveckla Östliga Partnerskapet, som syftar till allt närmare relationer mellan EU och länderna i Östeuropa. I den gemensamma deklarationen från toppmötet i Warszawa i september tas flera nya steg i samarbetet, samtidigt som vikten av respekt för gemensamma värderingar understryks.

I slutet av året avslutade Ukraina sina förhandlingar om ett ambitiöst associeringsavtal, inklusive ett fördjupat frihandelsområde, med EU. Den politiska utvecklingen i landet försvårar dock för närvarande vidare framsteg i samarbetet, inklusive undertecknande och ratificering av avtalet.

Schengensamarbetet har under året ställts inför stora utmaningar. Mot bakgrund av utvecklingen i Nordafrika ökade strömmen av migranter till Europa under våren. När italienska myndigheter gav migranterna från Nordafrika tillfälliga uppehållstillstånd som gjorde att de fritt kunde röra sig inom Schengenområdet uppstod spänningar mellan medlemsstaterna, bl.a. förstärkte Frankrike under en period kontrollerna vid gränsen till Italien. Därutöver försenades Bulgariens och Rumäniens anslutning till Schengenområdet på grund av bristande förtroende från ett antal medlemsstater med hänvisning till behov av ytterligare reformarbete i länderna.

Vidare har Grekland under lång tid haft stora svårigheter att kontrollera sin yttre gräns. Slutligen uppfattade vissa att de tullkontroller som Danmark planerade att införa var ett uttryck för misstro mot principen om fri rörlighet i Schengen.

Sammantaget ledde detta till att Europeiska rådet i juni underströk att samarbetet inom Schengenområdet måste stärkas ytterligare för att främja ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna då de alla har samma ansvar för att reglerna tillämpas effektivt och korrekt. Kommissionen uppmanades att föreslå en mekanism som gör det möjligt att reagera på exceptionella omständigheter som kan äventyra Schengensamarbetets övergripande funktion utan att för den skull riskera principen om fri rörlighet för personer. Återinförande av gränskontroller vid de inre gränserna vid mycket kritiska situationer då en medlemsstat inte längre kan upprätthålla det gemensamma regelverket skulle kunna tillåtas som en allra sista utväg.

Kommissionen presenterade sina förslag till ändringar av Schengenregelverket i september och förhandlingarna kommer att fortsätta under 2012.

Vårens händelser underströk också vikten av att harmonisera asylpolitiken inom EU genom utvecklingen av ett gemensamt asylsystem. Europeiska rådet bekräftade i juni att det gemensamma europeiska asylsystemet ska vara inrättat under 2012.

Klimat och energifrågorna i skuggan av den ekonomiska krisen

Klimatfrågan hamnade lite i skymundan mot bakgrund av den pågående ekonomiska krisen. Klimatförändringarna är dock fortsatt en av vår tids största utmaningar. Under året presenterades nya vetenskapliga rön som visar på det allvarliga läget. För att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling krävs en ambitiös och sammanhållen klimat- och energipolitik både internationellt, inom EU och i Sverige.

EU:s klimatarbete kretsade under året kring kommissionens färdplan för ett koldioxidsnålt samhälle 2050, vilken presenterades i mars, och förberedelserna av de internationella klimatförhandlingarna vid COP17 i Durban, Sydafrika. Beträffande färdplanen lyckades inte medlemsstaterna enas om slutsatser om milstolpar för utsläppsminskningar år 2030 och 2040 för att nå målet om 80–95 procent utsläppsminskningar år

2050. Ansträngningarna för att nå enighet om detta kommer att fortsätta under 2012. Däremot kunde EU enas om en förhandlingsposition och strategi inför de internationella klimatförhandlingarna i Durban. Den 11 december lyckades världens länder enas om en väg framåt för att hantera klimatutmaningarna med sikte på att ett rättsligt bindande instrument ska träda i kraft år 2020. Mycket arbete återstår dock för att få ett avtal på plats som har tillräckligt hög ambitionsnivå för att kunna möta klimatutmaningen. Regeringen kommer att verka för att framstegen i de internationella förhandlingarna vid COP17 kan tas vidare med sikte på att ett globalt rättsligt bindande ramverk med tillräckliga utsläppsreduktioner av alla parter för att kunna nå minst tvågradersmålet finns på plats senast 2015.

Energifrågorna var uppe för en temadiskussion vid Europeiska rådets möte i februari, vilken följdes upp av Europeiska rådet i december. Arbetet med energieffektivisering, genomförandet av den inre marknaden för energi och försörjningstrygghet har stått i fokus. Den 11 mars drabbades Japan av kraftiga jordbävningar och en påföljande tsunami med tragiska följder och som ledde till den värsta kärnkraftsolyckan sedan Tjernobyli. Mot bakgrund av kärnkraftsolyckan i Fukushima beslutade EU att genomföra stresstester av säkerheten i EU:s medlemsstaters kärnkraftsanläggningar. Slutresultaten kommer att presenteras under 2012. Under 2012 kommer arbetet med kommissionens färdplan för energi 2050, vilken presenterades i december, att fortsätta. Regeringen kommer att driva och lyfta fram frågor som syftar till att förena hållbarhet och ekonomisk tillväxt.

Fortsatt utvidgningsprocess

Utvidgningen är av stor strategisk vikt för unionen, som trots ekonomisk kris har att möta globala utmaningar och verka för fred, stabilitet och välstånd i Europa och dess närområde. Utvidgningsprocessen fortsatte under året. I december undertecknade Kroatien tillsammans med EU:s medlemsstater anslutningsfördraget, vilket innebär att EU har beslutat att välkomna Kroatien som den 28:e medlemsstaten från och med den 1 juli 2013. Kroatiska ministrar och tjänstemän kommer att sitta med som observatörer vid förhandlingsbordet fram till dess. Beslut om att eventuellt ge kandidatlandsstatus till Serbien flyttades fram till våren 2012, och beslut om ett eventuellt inledande av anslutningsförhandlingar med kandidatlandet Montenegro sköts upp till juni 2012. Kommissionens avsikt är att efter årsskiftet inleda en dialog med Kosovo om viseringsfrihet.

1.1 Information till, överläggningar och samråd med riksdagen

Enligt regeringsformen är regeringen skyldig att löpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet. Denna informationsskyldighet regleras närmare i riksdagsordningen. Där anges

att regeringen löpande ska informera riksdagen om vad som sker inom ramen för EU-samarbetet och varje år lämna denna skrivelse till riksdagen med en berättelse över verksamheten i EU. Enligt riksdagsordningen ska regeringen också informera riksdagen om sin syn på de dokument som EU:s institutioner överlämnat till riksdagen och som regeringen bedömer som betydelsefulla. Under året överlämnades 170 faktapromemorior (139 år 2010) i vilka regeringen har informerat riksdagen om specifika förslag och regeringens syn på dessa.

Regeringen ska överlägga med utskotten i de frågor om EU-arbetet som utskotten bestämmer. Överläggningar mellan regeringen och utskotten om EU-frågor har ägt rum vid 78 tillfällen under året (44 år 2010). Då ett utskott begär det har regeringen också en skyldighet att lämna upplysningar och avge yttranden till utskotten om EU-arbetet på utskottens ämnesområden.

Riksdagens arbete med subsidiaritetskontroll av lagstiftningsakter har formaliserats sedan Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009. Enligt EU-fördraget ska EU på de områden där det råder delad befogenhet vidta åtgärder endast om målet med ett förslag inte kan uppnås av medlemsstaterna själva. Enligt riksdagsordningen ska riksdagen pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Det utskott som är ansvarigt för subsidiaritetsprövningen kan med stöd i riksdagsordningen begära att regeringen ska informera om sin bedömning av subsidiaritetsprincipen i det aktuella lagstiftningsutkastet. Regeringen ska informera om sin bedömning inom två veckor från den dag då utskottet begär det. Riksdagen har antagit 10 s.k. motiverade yttranden om att riksdagen bedömer att lagstiftningsutkast strider mot subsidiaritetsprincipen. Riksdagen har överlämnat yttrandena till kommissionen och regeringen har tagit del av samtliga.

Regeringen har vidare tagit del av de 32 utlåtanden om granskningar av EU-dokument som riksdagen behandlat.

EU-nämnden ska hållas underrättad av regeringen om frågor som ska beslutas i rådet. Regeringen ska rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras inför besluten i rådet. Regeringen ska vidare överlägga med EU-nämnden i andra frågor om EU-arbetet när nämnden av särskilda skäl påkallar en sådan överläggning. Regeringen ska också rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet.

Under året ägde samråd rum inför samtliga möten i rådet och i Europeiska rådet.

En samlad redovisning av de fall där Sverige röstat nej eller avstått från att rösta i rådet finns i skrivelsens *bilaga 3*.

2 Europeiska rådet

Europeiska rådets dagordning präglades under året starkt av den ekonomiska och finansiella krisen i Europa samt av utvecklingen i EU:s södra granskapsregion. Under ledning av Europeiska rådets ordförande samlades stats- och regeringscheferna vid sju tillfällen under året.

Energi- och innovationsfrågor stod på dagordningen vid stats- och regeringschefernas första möte för året den 4 februari. Diskussionerna kom dock att präglas av den ekonomiska situationen i Europa och den dramatiska händelseutvecklingen i Nordafrika.

Europeiska rådet antog slutsatser om att den inre marknaden för energi bör fullbordas senast 2014. Enighet kunde nås om att ingen medlemsstat efter 2015 ska vara isolerad från de europeiska gas- och elnäten eller få sin energiförsörjning äventyrad på grund av avsaknad av lämpliga anslutningar. Vidare underströks betydelsen av det beslutade energieffektivitetsmålet på 20 procent för 2020 och behovet av beslutsamma åtgärder fastslogs. Ur svenskt perspektiv var det särskilt betydelsefullt att enighet kunde nås om principen att marknaden ska stå för huvuddelen av kostnaderna för infrastrukturinvesteringar.

Avseende forskning och innovation fastslog Europeiska rådet att det europeiska forskningsområdet (ERA) bör fullbordas senast 2014. Enighet kunde nås om att privata investeringar i innovativa produkter och tjänster främst uppmuntras genom bättre ramvillkor.

Europeiska rådet uppmanade rådet att senast i mars enas om en allmän inriktning avseende lagstiftningsförslagen om ekonomisk styrning. Relevanta myndigheter uppmanades att utföra ambitiösa stresstester på banker. Europeiska rådet bekräftade att det i mars ska anta beslutet om en begränsad ändring i fördraget så att den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) kan inrättas.

I ett separat uttalande från stats- och regeringscheferna i euroområdet aviserades ett samlat paket med åtgärder i syfte att främja stabilitet i euroområdet inför marstoppmötet. En del i detta skulle utgöras av en kvalitativ ny samordning av den ekonomiska politiken i euroområdet för att förbättra konkurrenskraften där även icke-euroländer ska inbjudas att delta. Dessa tankar om en konkurrenskraftspakt fördes fram av Tysklands förbundskansler Merkel och Frankrikes president Sarkozy i anslutning till Europeiska rådets möte.

I ett uttalande om Egypten och Medelhavsregionen fördömdes våldet och de egyptiska myndigheterna uppmanades att bemöta det egyptiska folkets strävanden med politiska reformer. Europeiska rådet uttalade också sitt stöd för slutsatserna om Vitryssland som utrikesrådet antagit den 31 januari.

Europeiska rådets extra möte den 11 mars

Med anledning av utvecklingen i Libyen och EU:s södra grannskapsregion genomfördes ett extra möte i Europeiska rådet den 11 mars. I ett uttalande från mötet angav stats- och regeringscheferna den politiska inriktningen och prioriteringarna för EU:s framtida politik för regionen.

Europeiska rådet bekräftade att EU kommer att stödja alla åtgärder som bidrar till en demokratisk omvandling, tillväxt och en jämnare fördelning av det ekonomiska välståndet i regionen. I uttalandet fördömde Europeiska rådet allt våld som den libyska regimen utövade

mot civila och konstaterade att Gaddafis regim förlorat all legitimitet. Europeiska rådet bekräftade att EU:s humanitära bistånd till det libyska folket och de människor som tvingats fly från landet kommer att samordnas bättre. Vidare uppmanades rådet att tillsammans med kommissionen presentera en plan för hur kapaciteten att hantera migrations- och flyktingströmmar ska utvecklas. Europeiska rådet välkomnade kommissionens meddelande om södra Medelhavsområdet och kommissionen uppmanades att presentera förslag om ytterligare sätt att öka handeln och de utländska direktinvesteringarna i regionen.

Europeiska rådets möte den 24–25 mars

Som brukligt stod de ekonomiska frågorna i centrum vid vårtoppmötet. Europeiska rådet antog ett övergripande åtgärds paket i syfte att upprätthålla finansiell stabilitet, stärka tillväxten, konkurrenskraften och den ekonomiska styrningen. Även konsekvenserna av jordbävningskatastrofen i Japan diskuterades med fokus på kärnsäkerhet, och slutsatser om Södra grannskapet, särskilt Libyen, antogs.

Europeiska rådet godkände prioriteringarna för budgetkonsolidering och strukturreformer inom ramen för den europeiska terminen. Medlemsstaterna uppmanades att genomföra tillväxtfrämjande strukturreformer och fastställa åtgärder för att uppnå de överordnade EU2020-målen. Europeiska rådet välkomnade kommissionens avsikt att lägga fram en inre marknadsakt och uppmanade rådet och Europaparlamentet att sedan skyndsamt anta prioriterade åtgärder.

I slutsatserna välkomnades rådets beslut om en allmän riktlinje om paketet med sex lagstiftningsförslag om ekonomisk styrning. I linje med de tankar som fördes fram av tyska förbundskanslern och franske presidenten i anslutning till Europeiska rådets möte i februari enades stats- och regeringscheferna i euroområdet om den så kallade Europluspakten. Sex icke euroländer meddelade att man ansluter sig till pakten (Bulgarien, Danmark, Lettland, Litauen, Polen och Rumänien). Deltagande länder åtar sig genom pakten att bl.a. genomföra åtgärder för att främja konkurrenskraft och sysselsättning samt förbättra de offentliga finansernas hållbarhet och förstärka den finansiella stabiliteten.

Europeiska rådet underströk vikten av nära samverkan mellan nationella och europeiska organ i genomförandet av stresstester av banker. Vidare underströks att ändringarna av avtalet om den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) ska slutföras så att dess utlåningskapacitet på 440 miljarder euro säkerställs.

Europeiska rådet bekräftade utrikesrådets slutsatser från den 21 mars om utvecklingen i Libyen och EU:s södra grannskap. Europeiska rådet betonade att EU:s partnerskap med Södra grannskapet ska grundas på djupare ekonomisk integration, bredare tillgång till EU:s marknad och närmare politiskt samarbete. Europeiska rådet uppmanade berörda aktörer att snabbt tillförsäkra behövande humanitärt bistånd. Stats- och regeringscheferna uppmanade Europeiska investeringsbanken (EIB) att höja taket med 1 miljard euro för sin verksamhet i regionen. Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) uppmanades att se över möjligheten att utöka

sitt verksamhetsområde till att också inkludera länder i södra Medelhavs- Skr. 2011/12:105
området.

Mot bakgrund av den svåra kärnkraftsolyckan i Japan klagade Europeiska rådet att EU står berett att ge Japan ytterligare stöd. Vidare efterlyste Europeiska rådet att genomgripande risk- och säkerhetsbedömningar (stresstester) genomförs på EU:s alla kärnkraftverk och på kärnkraftverk i EU:s grannländer.

Europeiska rådet den 23–24 juni

Ekonomiska och migrationsrelaterade frågor dominerade junitoppmötet. Den första europeiska terminen avslutades formellt och enighet kunde nås om behovet av att stärka Schengenregelverket. Europeiska rådet enades om ett uttalande om det Södra grannskapet.

Europeiska rådet godkände de landspecifika rekommendationerna som rådet antagit och uppmanade medlemsstaterna att beakta dessa vid nationella beslut om budgetar och strukturreformer. Behovet av snabba insatser i syfte att förverkliga flaggskeppsinitiativen i EU2020-strategin betonades.

Europeiska rådet konstaterade att det övergripande ekonomiska åtgärds paketet som beslutades vid marstoppmötet nu huvudsakligen genomförts. Det innefattade en överenskommelse om den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) liksom ändringen av den europeiska finansiella stabilitetsfacilitetens (EFSF) mandat och garantinivå. Europeiska rådet noterade de framsteg som gjorts i förhandlingarna gällande de sex lagstiftningsförslagen om stärkt ekonomisk styrning samt att stresstester genomfördes i banksektorn.

Europeiska rådet välkomnade de framsteg som Irland och Portugal gjort i genomförandet av ländernas respektive reformprogram. Avseende Grekland riktades en stark uppmaning till alla politiska partier att stödja de reformer som landet måste vidta. Europeiska rådet betonade att det grekiska parlamentet måste anta det reformpaket som utarbetats i samråd med IMF, ECB och kommissionen innan nästa delutbetalning från det befintliga stödprogrammet och formerna för kommande stödåtgärder kunde diskuteras. Europeiska rådet välkomnade utarbetandet av ett program för teknisk assistans till Grekland.

Europeiska rådet lyfte fram den fria rörligheten för personer som en av de mest konkreta framgångarna för den europeiska integrationen. Man enades om behovet av att stärka Schengenregelverket bl.a. genom en förbättrad Schengenutvärdering. Kommissionen uppmanades att senast i september lägga förslag till en skyddsmekanism i syfte att hantera situationer då en medlemsstat står inför hårt tryck vid de yttre gränserna. Inom ramen för en sådan mekanism skulle en särskild skyddsklausul finnas för att temporärt tillåta återinförandet av kontroller vid de inre gränserna när en medlemsstat inte längre kan uppfylla sina skyldigheter enligt Schengenregelverket. På svenskt initiativ kunde referenser om att skyddsklausulen särskilt skulle vara inriktad mot tredjelandsmedborgare strykas.

Europeiska rådet bekräftade målsättningen att ett gemensamt europeiskt asylsystem ska inrättas 2012.

Europeiska rådet välkomnade de framsteg Kroatien gjort och uppmanade rådet att fatta nödvändiga beslut för att kunna slutföra anslutningsförhandlingarna.

I ett uttalande om det Södra grannskapet välkomnade Europeiska rådet den höga representantens och kommissionens meddelande om EU:s grannskapspolitik och ställde sig bakom utrikesrådets slutsatser från 20 juni om utvecklingen i regionen. Uttalandet upprepade uppmaningen till överste Gadaffi att lämna ifrån sig makten i Libyen liksom EU:s beredskap att stödja en demokratisk utveckling i landet. Europeiska rådet välkomnade de framsteg som gjorts i Egypten, Tunisien, Marocko, Algeriet och Jordanien och uttryckte oro över utvecklingen i Syrien, Jemen och Bahrain. En uppmaning riktades också till alla parter att återuppta fredsförhandlingarna i Mellanöstern.

Europeiska rådet utsåg Mario Draghi till ny ordförande för Europeiska centralbanken. EU:s strategi för Donauområdet och ordförandeskapets rapport om romers integrering godkändes.

Europeiska rådet den 23 oktober

När Europeiska rådet samlades den 23 oktober gjordes en avrapportering om euroländernas diskussion om Greklands skuldproblem och möjligheterna att förstärka Europeiska finansiella stabilitetsfaciliteten (EFSF). Enighet kunde nås om prioriteringar för den ekonomiska politiken för stärkt tillväxt. Europeiska rådet noterade euroländernas avsikt att överväga möjligheter att ytterligare förstärka den ekonomiska konvergensen i eurozonen, inklusive genom en eventuell begränsad fördragsändring samt att vid toppmötet i december diskutera förutsättningarna för detta på basis av en rapport av Europeiska rådets ordförande. Behovet av samordning och transparens i arbete som bedrivs i eurozonsformat respektive i EU27-format diskuterades.

Europeiska rådet informerades om Euroländernas diskussion om Greklands skuldproblem och möjligheterna att förstärka EFSF som utgör den finansiella mekanism som inrättades av euroländerna 2010 i syfte att bevara den finansiella stabiliteten i euroområdet. Dessa frågor diskuterades även vid ett efterföljande möte mellan stats- och regeringscheferna i euroländerna. Europeiska rådet noterade finansministrarnas diskussion dagen före om förstärkning av det europeiska banksystemet.

Europeiska rådet diskuterade åtgärder för att stärka den långsiktiga tillväxten och konkurrenskraften. Stats- och regeringscheferna konstaterade att den inre marknaden spelar en avgörande roll för hållbar tillväxt och sysselsättning och uppmanade till genomförande av de 12 prioriteringarna i inre marknadsakten före slutet av 2012 och tjänstedirektivet före årets slut. Kommissionen ombads att presentera en vägkarta för slutförandet av den digitala inre marknaden senast 2015.

Europeiska rådet konstaterade att ett omfattande ramverk för att ta sig ur den ekonomiska krisen utarbetats och omfattade EU2020-strategin,

den europeiska terminen, europpluspakten samt det nya regelverket om förstärkt ekonomisk styrning, det s.k. 6-paket. Kommissionens avsikt att stärka rollen för kommissionären för ekonomiska och monetära frågor i syfte att förbättra övervakning och genomförande av regelverket välkomnades liksom dess avsikt att tidigarelägga sin årliga tillväxtrapport. Europeiska rådet betonade de ansträngningar som gjordes för att åtgärda brister i det finansiella systemet och uppmanade till antagande av lagförslag, som de om direkthandlade derivat, blankning och insättningsgarantisystem vid slutet av 2011 samt de om kapitaltäckningskrav för bankerna till sommaren 2012.

Europeiska rådet enades om behovet av samstämmighet mellan euroområdet och EU:s aktiviteter samt att åtgärder inom euroområdet måste stå i överensstämmelse med EU:s funktion som helhet så att hela unionen involveras i gemensamma frågor. Från svensk sida betonades betydelsen av att värna EU som helhet. Kommissionens ansvar för att inre marknadsregler genomfördes korrekt i alla 27 medlemsstater var viktig i detta avseende.

Europeiska rådet noterade avsikten hos stats- och regeringscheferna i euroområdet att överväga förstärkning av det ekonomiska samarbetet inom eurozonen, att förbättra budgetdisciplinen och fördjupa den ekonomiska unionen, inklusive att undersöka möjligheten till en begränsad fördragsändring i detta syfte.

Europeiska rådet underströk vikten av att främja fri, rättvis och öppen handel och att ökade ansträngningar bör läggas på bilaterala och regionala avtal, för att bl.a. undanröja handelshinder.

Stats- och regeringscheferna diskuterade det kommande G20-toppmötet i Cannes och ställde sig bakom de riktlinjer som finans-, jordbruks-, sysselsättnings- och utvecklingsministrarna antagit. Europeiska rådet uppmanade G20 att anta en ambitiös handlingsplan med konkreta åtaganden och åtgärder från alla G20-länder i syfte att möta de utmaningar den ekonomiska nedgången medför. Europeiska rådet pekade ut områden där G20-toppmötet bör göra framsteg, däribland reformeringen av det internationella monetära systemet, regleringen och tillsynen av finanssektorn, hanteringen av svängningarna i råvarupriser, främjandet av hållbar tillväxt och motverkandet av protektionism samt kampen mot klimatförändringarna, särskilt i fråga om klimatfinansiering.

Europeiska rådet fastställde EU:s ståndpunkt inför de internationella klimatförhandlingarna i Durban (COP 17) genom att ställa sig bakom slutsatserna från Ekofin- och Miljörådet den 4 respektive 10 oktober 2011.

Avslutningsvis berördes även utvecklingen i EU:s södra grannskap. Europeiska rådet bekräftade EU:s stöd i demokratiseringen av Libyen och betonade även sitt stöd för ett demokratiskt och pluralistiskt Egypten. Det första fria valet i Tunisien välkomnades. Europeiska rådet ställde sig bakom utrikesrådets slutsatser om Syrien från den 10 oktober och uttryckte samtidigt krav på president Assads avgång. Skärpningen av sanktionerna mot Iran välkomnades liksom det andra toppmötet inom det östliga partnerskapet.

Som en uppföljning till Europeiska rådet den 23 oktober träffades stats- och regeringscheferna på nytt för ett kortare informellt möte på kvällen den 26 oktober. Vid mötet fortsatte diskussionen om hur förutsättningar kan skapas för finansiell stabilitet i EU.

I ett uttalande ställde sig Europeiska rådet, med smärre förändringar, bakom den gemensamma överenskommelsen om en förstärkning av det europeiska banksystemet som finansministrarna förhandlat fram. Europeiska rådet framhöll att överenskommelsen utgjorde en del i ett större paket av åtgärder som stats- och regeringscheferna inom eurozonen skulle diskutera vid sin efterföljande middag samma kväll.

Europeiska rådets möte den 8–9 december

Europeiska rådets möte den 8–9 december präglades av hanteringen av den ekonomiska krisen och hur budgetdisciplinen i eurozonen ytterligare kunde förstärkas för att stödja en återgång till sunda statsfinanser och öka trovärdigheten för ländernas reformavsikter samt hur den s.k. finansiella brandväggen kunde förbättras. Utöver de ekonomiska frågorna stod också energifrågor på dagordningen där stats- och regeringscheferna följde upp framstegen sedan toppmötet i februari. Även frågor med bäring på EU:s utvidgning behandlades.

Ett viktigt underlag för diskussionerna om förstärkt ekonomisk styrning och konvergens i eurozonen var den interimrapport som Europeiska rådets ordförande vid stats- och regeringschefernas möte i oktober fått i uppgift att utarbeta. Trots långa förhandlingar kunde inte enighet nås om att inleda en process i syfte att genom att ändra fördraget förbättra budgetdisciplinen och fördjupa den ekonomiska unionen. Eftersom Storbritannien inte kunde ställa sig bakom en fördragsändring blev resultatet att euroländerna i ett separat uttalande från mötet banade väg för ett mellanstatligt avtal om förstärkt ekonomisk styrning som även icke-euroländer skulle inbjudas att ansluta sig till. Vidare överenskom euroländerna att förstärka den s.k. finansiella brandväggen runt krisländerna genom att tidigarelägga ikraftträdandet av den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) till juli 2012 och samtidigt låta den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) fortsätta vara i kraft till mitten av 2013. Euroländerna överenskom också att överväga utökade åtaganden gentemot internationella valutafonden (IMF) för att säkerställa att IMF har tillräckliga resurser. Även andra medlemsstater inbjöds att bidra med sådana bilaterala lån.

Europeiska rådet följde upp utvecklingen på energiområdet sedan stats- och regeringschefernas möte i februari 2011. Behoven av snabba framsteg framhölls bl.a. när det gäller förslaget om energieffektivitet och strategin för minskade koldioxidutsläpp till 2050. Europeiska rådet noterade de framsteg som gjorts i arbetet med kärnsäkerhet inom EU.

Från svensk sida var det glädjande att Europeiska rådets möte blev en positiv manifestation för utvidgningsprocessen genom att Kroatians anslutningsfördrag undertecknades. Slutsatser antogs om att kandidat-

landsstatus för Serbien ska beslutas i mars 2012 under förutsättning att Kosovofrågan utvecklades positivt. Vidare överenskomms att erbjuda Montenegro förhandlingsstart i juni 2012, om fortsatta framsteg kunde bekräftas i EU-närmandeprocessen. Skr. 2011/12:105

Europeiska rådet noterade det polska ordförandeskapets rapport om förhandlingarna om den fleråriga budgetramen.

Slutsatser om Iran antogs där oro uttrycktes över utbyggandet av det iranska kärntekniska programmet och att Iran inte uppfyllt sina internationella åtaganden. Arbetet med att utöka och bredda sanktionerna välkomnades samtidigt som vikten av att behålla det diplomatiska spåret framhölls. Europeiska rådet bekräftade EU:s långsiktiga engagemang för Afghanistans utveckling och välkomnade resultatet av den internationella Afghanistankonferensen som hölls i december 2011 i Bonn. Europeiska rådet uttryckte också sin oro för utvecklingen i Syrien.

DEL 2 HORIZONTELLA FRÅGOR UNDER ALLMÄNNA RÅDET

3 Lissabonfördragets genomförande

Lissabonfördraget antogs för att EU:s institutioner ska kunna fungera effektivare och att öppenheten och den demokratiska kontrollen ska öka. Fördragets genomförande under året utmärks bl.a. av diskussionen om systemet med delegerad befogenhet eller kommittéförfarandesystemet ska tillämpas i EU-lagstiftningen. Regeringen förespråkar en rättslig korrekt tillämpning av de instrument som fördragen erbjuder.

Regeringen framhåller betydelsen av medborgarinitiativet – ett nytt verktyg som kan stärka demokratin inom EU.

Sverige har gett sitt fulla stöd till den höga representanten i uppbyggnaden av den nya utrikes tjänsten EEAS. Det är angeläget att fortsatt lyfta fram vikten av ökad samordning mellan institutionerna och verka för bättre samstämmighet mellan olika politikområden.

3.1 Kommittéförfarande och delegerade akter

Efter att förhandlingen om kommittéförfarandeförordningen avslutades 2010 kom EU:s medlemsstater och kommissionen i mars överens om en arbetsordning för den nyinrättade omprövningskommittén. Denna instans har sammankallats tre gånger under året.

Utöver kommittéförfarandeförordningen har systemet med de s.k. delegerade akterna som infördes genom Lissabonfördraget tillämpats i större utsträckning i förhandlingar om direktiv och förordningar.

Den gemensamma överenskommelse mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet som slutförhandlades i december 2010 kunde i juni även antas av Europaparlamentets ordförandekonferens. Den innehåller allmänt hållna riktlinjer för hur de tre institutionerna ska samarbeta för att på ett effektivt sätt tillämpa systemet med delegerade akter. Bland annat anger den att kommissionen på ett transparent sätt ska meddela Europaparlamentet och rådet de delegerade akter den avser anta.

Skiljelinjen mellan när kommittéförfarandeförordningen ska tillämpas och när systemet med delegerade akter ska tillämpas är fortfarande oklar. Denna oklarhet har orsakat en del utdragna förhandlingar mellan institutionerna under året.

Europaparlamentet har i ett flertal förhandlingar förordat att systemet med delegerade akter ska tillämpas. Detta system ger Europaparlamentet liksom rådet, oberoende av varandra, möjlighet att invända mot att en akt antagen av kommissionen träder i kraft (inom en specifik tidsfrist). Eftersom Europaparlamentet endast har ett begränsat inflytande inom

ramen för kommittéförfarandeförordningen så ligger det i denna institutions intresse att systemet med delegerade akter tillämpas. Skr. 2011/12:105

I ett antal förhandlingar har inte någon lösning nåtts beträffande tillämpning av det ena eller det andra systemet. I dessa fall har speciallösningar konstruerats som ligger utanför EU-fördragens rättsliga ram. Regeringen har förespråkat att de instrument som fördragen erbjuder tillämpas.

3.2 Medborgarinitiativet

Att väcka ett medborgarinitiativ är en ny möjlighet för EU-medborgare att begära att kommissionen ska lägga fram ett förslag i deras intresse. Medborgarinitiativet ska ses som ett verktyg för stärkt demokrati och medborgarinflytande. Initiativ ska stödjas av minst en miljon unionsmedborgare från minst en fjärdedel av medlemsstaterna. I Sverige krävs minst 15 000 underskrifter. Minimialdern för den som vill underteckna ett initiativ är den ålder som ger rösträtt i valen till Europaparlamentet, i Sverige är det 18 år.

Förordningen om medborgarinitiativet antogs av rådet den 14 februari och är i alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater. Under året har arbetet med genomförandet av förordningen om medborgarinitiativet inletts.

En balans mellan tillgänglighet och säkerhet var resultatet när medlemsstaterna i november behandlade de tekniska specifikationerna för system för insamling av stödförklaringar via internet. Sverige föreslog konkreta justeringar av de tekniska föreskrifterna och verkade för mer strikta tekniska krav. En tillämpningsförordning antogs av kommissionen den 17 november.

Under året har regeringen fortsatt att verka för att medborgarinitiativet utformas på ett sådant sätt att det kan användas i praktiken. Regeringen har verkat för att balansen i förordningen och i tillämpningsförordningen är god när det gäller att utforma ett användarvänligt system för medborgarinitiativ som samtidigt har ett tillfredsställande kontrollförfarande.

Förordningen träder i kraft den 1 april 2012. Senast den 1 april 2015, och därefter vart tredje år, ska kommissionen överlämna en rapport om tillämpningen av förordningen till Europaparlamentet och rådet.

3.3 EU:s utrikestjänst-EEAS

Den 1 januari fördes personal från rådssekretariatet och kommissionen formellt över till den europeiska utrikestjänsten (EEAS) vilket innebar att EU:s höga representant för utrikesfrågor och säkerhetspolitik på allvar kunde ta itu med att bygga upp den nya organisationen. Huvuduppgifterna under året har varit att bemanna, organisera och hitta arbetsformer för att få EEAS att fungera på det sätt som avses i Lissabonfördraget.

I början av maj lade EEAS fram sin första egna förvaltningsbudget för 2012 där man bland annat avsatte medel för att inrätta nya tjänster samt

bygga upp och förstärka EU:s delegationer i tredjeland (tidigare EU-kommissionens representationskontor).

Målet är att utrikestjänsten ska vara fullt utbyggd den 1 juli 2013, och att diplomater från medlemsstaternas utrikesförvaltningar då ska representera minst en tredjedel av all EEAS personal på chefs- och handläggarnivå. Rekrytering har pågått under hela året och på vissa tjänstekategorier är målet om en tredjedel uppnått men ännu inte när det gäller det totala antalet handläggartjänster i EEAS.

En informell dialog mellan företrädare för EEAS och medlemsstaterna, med möten såväl på tjänstemanna- som politisk nivå, har ägt rum sedan i våras. Syftet har varit att diskutera hur samarbetet ska kunna förstärkas, särskilt mellan EU-delegationerna och medlemsstaternas ambassader i länder utanför EU.

En fråga som diskuterats under året har varit hur EU ska företrädas och samordna sig vid internationella organisationer, och hur EU-uttalanden i organisationerna ska utformas. Sistnämnda fråga väcktes under hösten av en medlemsstat och diskussioner i Coreper resulterade i en kompromiss.

I slutet av december lade den höga representanten, i enlighet med rådsbeslutet om inrättandet av EEAS fram en rapport om tillsättningen av tjänster och arbetet med att bygga upp den nya organisationen under året.

Sverige har gett sitt fulla stöd till den höga representanten i uppbyggnaden av EEAS. Det är angeläget att fortsatt lyfta fram vikten av ökad samordning mellan institutionerna och att verka för bättre samstämmighet mellan olika politikområden. Detta gäller både mellan de olika utrikespolitiska instrumenten (utrikes- och säkerhetspolitik, handel, utvecklingspolitiken) och mellan den breda utrikespolitiken och de interna politikområden som har externa dimensioner.

4 Europa 2020 och den europeiska terminen

EU:s gemensamma strategi för smart och hållbar tillväxt för alla – Europa 2020 syftar till stärkt ekonomisk politisk samordning och strukturella reformer. Det är viktiga förutsättningar för att Europa ska komma stärkt ut ur de senaste årens ekonomiska turbulens och lägga grunden för långsiktigt hållbar tillväxt och välfärd. Regeringen har under året aktivt verkat för ett ambitiöst genomförande av den första europeiska terminen (en process som ska få till stånd en samordning av den ekonomiska politiken) och Europa 2020-strategin för att säkra ekonomisk samordning och främja långsiktig tillväxt, stärkt konkurrenskraft och hållbar ekonomisk återhämtning.

4.1 En ny strategi för hållbar tillväxt och sysselsättning – Europa 2020

Europa 2020-strategin är EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning. Strategin antogs av EU:s stats- och regeringschefer i juni 2010 och ersätter den tidigare så kallade Lissabonstrategin. Den utgör

därmed EU:s nya gemensamma ramverk för att skapa långsiktigt hållbar tillväxt, fler jobb och ökad välfärd i hela unionen. Konkreta åtgärder på EU-nivå och i medlemsstaterna ska bidra till att skapa smart och hållbar tillväxt för alla i enlighet med strategins riktlinjer och målsättningar.

4.1.1 Den första europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning

I januari påbörjades den första europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning i syfte att driva på ett effektivt genomförande av Europa 2020-strategin i samklang med arbetet inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten (se avsnitt 13.2). Terminen inleddes med att kommissionen den 12 januari presenterade sin årliga tillväxtöversikt med förslag till prioriteringarna för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken i EU för det kommande året.

Vid Europeiska rådets möte i mars godkändes dessa prioriteringar av stats- och regeringscheferna som vägledning inför medlemsstaternas årliga rapportering inom ramen för Europa 2020-strategin (nationella reformprogram) och stabilitets- och tillväxtpakten (stabilitets- och konvergensprogram). Efter att samtliga medlemsstater skickat in sina nationella reformprogram och stabilitets- eller konvergensprogram i april analyserade kommissionen de nationella reformprogrammen och stabilitets- och konvergensprogrammen gemensamt med hänsyn till medlemsstaternas relativa utgångslägen och nationella förutsättningar.

Resultatet av analysen presenterades den 7 juni i form av ett meddelande och förslag till landspecifika rekommendationer till samtliga 27 medlemsstater samt till eurogruppen som helhet. Rekommendationerna identifierade de huvudsakliga utmaningar som kommissionens ansåg att medlemsstaterna bör prioritera de kommande 12–18 månaderna för att leva upp till målsättningarna i Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten. Kommissionens förslag till landspecifika rekommendationer behandlades under juni vid två rådsmöten.

Vid Europeiska rådets möte den 23–24 juni avslutade stats- och regeringschefer den första europeiska terminen genom att på ett övergripande plan diskutera och anta slutsatser om medlemsstaternas åtaganden inom ramen för Europa-2020 (nationella reformprogram) och stabilitet och tillväxtpakten (stabilitets- och konvergensprogram). Stats- och regeringscheferna ställde sig även bakom rådets förslag till rekommendationer som därefter antogs formellt av rådet den 12 juli i syfte att vägas in i de nationella budgetprocesserna under hösten.

Regeringen överlämnade faktapromemoria 2010/2011:FPM70 om kommissionens tillväxtrapport för 2011 och om kommissionens meddelande om avslutningen av den första europeiska terminen. Samråd ägde rum med EU-nämnden under mars inför behandlingen av tillväxtrapporten vid två rådsmöten samt under juni inför antagandet av de landspecifika rekommendationerna.

I enlighet med den europeiska terminen ska medlemsstaterna i april varje år skicka in nationella reformprogram till kommissionen som redogör för genomförandet av Europa 2020-strategin i den nationella politiken. Redogörelsen ska utgå ifrån strategins tio integrerade riktlinjer. Sveriges nationella reformprogram 2011 skickades in den 29 april och redogör för regeringens förslag till åtgärder i budgetpropositionen för 2011 och 2011 års ekonomiska vårproposition. Riksdagen fick del av reformprogrammet den 19 april och informationstillfälle ägde rum i finansutskottet i 26 april.

I ett första avsnitt redogörs för regeringens övergripande mål för den ekonomiska politiken och dess inriktning på kort och medellång sikt. I ett andra avsnitt redogörs för ekonomiska reformer inom följande fyra prioriterade huvudområden:

- Ökad sysselsättning och minskat utanförskap
- Ökad kunskap
- Ett innovativt och dynamiskt näringsliv med nya och växande företag
- Förbättrad miljö och klimat för en uthållig tillväxt

Reformprogrammet innehåller även de slutliga nationella målen som redovisades i 2011 års ekonomiska vårproposition.

4.2.1 Sveriges nationella mål inom ramen för Europa 2020-strategin

Sverige nationella mål för genomförandet av Europa 2020-strategin redovisades i 2011 års ekonomiska vårproposition. Målen är beräknade utifrån den beslutade politiken, inklusive de åtgärder som aviserades i budgetpropositionen för 2011 och 2011 års ekonomiska vårproposition. Utgångspunkten för regeringen är att de nationella målen ska vara ambitiösa men realistiska och förenliga med en uthållig tillväxt och sunda offentliga finanser. Sveriges nationella mål är:

- Eftersträva en höjning av sysselsättningsgraden till väl över 80 procent för kvinnor och män i åldrarna 20–64 till år 2020. Höjningen ska främst ske i grupper med en svag förankring på arbetsmarknaden, som unga och utrikes födda, och genom att motverka långa tider utan arbete. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män ska minska genom en ökning av kvinnors sysselsättningsgrad.
- Öka den sociala delaktigheten genom att minska andelen som är utanför arbetskraften (utom heltidsstuderande), långtidsarbetslösa eller långtidssjukskrivna till väl under 14 procent 2020.
- Andelen 18 till 24-åringar som inte avslutat gymnasiestudier och som inte studerar ska vara mindre än 10 procent 2020 och att andelen 30 till 34-åringar som har minst en tvåårig eftergymnasial utbildning ska uppgå till 40–45 procent 2020.
- Offentliga och privata investeringarna i forskning och utveckling ska uppgå till ungefär 4 procent av BNP år 2020.

- På klimat- och energiområdet är Sveriges mål redan fastställda sedan tidigare. Sverige har åtagit sig att minska utsläppen av växthusgaser med 17 procent 2020 jämfört med 2005. Sveriges nationella klimatmål är att våra utsläpp bör vara 40 procent lägre 2020 än utsläppen 1990. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter inom EU. Sverige har också åtagit sig att andelen förnybar energi ska öka till 49 procent 2020. Det nationella målet är satt till minst 50 procent av den totala energianvändningen 2020. Riksdagen har dessutom beslutat om ett mål för energieffektivitet, uttryckt som en minskad energiintensitet med 20 procent till 2020 jämfört med 2008.

Skr. 2011/12:105

4.2.2 Sveriges rekommendationer 2011

Inom ramen för den första europeiska terminen antog rådet tre land-specifika rekommendationer för Sverige om genomförandet av Europa 2020-strategin och stabilitets- och tillväxtpakten:

- föra en finanspolitik som säkerställer att det medelfristiga målet fortfarande uppfylls
- vidta förebyggande åtgärder för att hantera de makroekonomiska riskerna med stigande huspriser och hushållens ökande skuldsättning. En bred uppsättning åtgärder kan övervägas, exempelvis översyn av bolånesystemet, inklusive kapitaltäckningskrav på banker, hyresreglering, fastighetsbeskattning och byggnadslov samt
- övervaka och förbättra deltagandet på arbetsmarknaden bland unga och andra svaga grupper.

I budgetpropositionen för 2012 redogörs för de åtgärder som regeringen vidtar för att svara upp mot rekommendationerna inom ramen för den första europeiska terminen. Regeringen ser de landspecifika rekommendationerna som en viktig del av den europeiska terminen för stärkt ekonomisk samordning och för ett ambitiöst genomförande av Europa 2020-strategin samt stabilitets- och tillväxtpakten. Regeringen har under året verkat aktivt för ett skyndsamt genomförande av tillväxtfrämjande åtgärder på såväl EU-nivå som i medlemsstaterna.

Regeringen överlämnade i juli faktapromemoria 2010/11:FPM137 om kommissionens meddelande som avslutade den europeiska terminen 2011.

4.3 Kommissionens tillväxtrapport för 2012

Den 23 november presenterade kommissionen sin årliga tillväxtrapport för 2012. Rapporten anger förslag till övergripande prioriteringar för den europeiska terminen 2012 och kommer att ligga till grund för diskussionen vid Europeiska rådets möte den 1–2 mars. Kommissionen understryker vikten av att genomföra redan beslutade prioriteringar och åtgärder samt redovisar förslag till åtgärder inom följande fem prioriterade områden:

1. Att driva differentierad, tillväxtfrämjande finanspolitisk konsolidering
2. Utlåningen ska återgå till normala nivåer
3. Främja tillväxt och konkurrenskraft
4. Bekämpa arbetslösheten och de sociala konsekvenserna av krisen
5. Modernisera den offentliga förvaltningen

Regeringen välkomnar kommissionens årliga tillväxtrapport i stort och stödjer de övergripande budskapen om vikten av att genomföra vad som redan överenskommits inom ramen för den första europeiska terminen och det nya lagstiftningspaketet för ekonomisk styrning. Regeringen kan på ett övergripande plan ställa sig bakom de fem föreslagna prioriteringarna för nästa års europeiska termin. Det är välkommet med kraftfulla budskap om fortsatt budgetkonsolidering, arbetsmarknadsreformer inriktade på unga och förhindrande av utslagning från arbetsmarknaden, välfungerande sociala trygghetssystem samt skyndsamt genomförande av tillväxtfrämjande åtgärder med fokus på etablerandet av en digital inre marknad, fullbordandet av en inre marknad för tjänster samt öppen handel och konkurrensneutralitet. Regeringen har informerat riksdagen i faktapromemoria 2011/12:FPM6.

4.4 Europa 2020-strategin vid Europeiska rådets möten

Europa 2020-strategin har behandlats vid samtliga möten med Europeiska rådet under året. Sverige har vid dessa tillfällen verkat aktivt för starka politiska budskap om ett ambitiöst genomförande av den första europeiska terminen och Europa 2020-strategin för att säkra ekonomisk samordning och främja långsiktig tillväxt, stärkt konkurrenskraft och hållbar ekonomisk återhämtning. Inför såväl Europeiska rådets möte i mars som i oktober skickade statsministern ett brev tillsammans med statsministrar i andra medlemsstater till Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande för att lyfta fram vikten av att påskynda särskilt viktiga åtgärder för att främja tillväxt och konkurrenskraft.

EU:s strategi för Östersjöområdet är ett viktigt instrument för att möta gemensamma utmaningar i Östersjöregionen. Kommissionens framstegsrapport från juni i år lyfter fram en rad viktiga resultat, som mervärdet med ett regionalt sektorsöverskridande ramverk. Samma rapport pekar även på områden där det finns utrymme för förbättringar. Med stöd av kommissionens rapport inleddes en översyn av strategin genom Allmänna rådets slutsatser den 15 november.

Kommissionens framstegsrapport om genomförandet av EU:s strategi för Östersjöområdet

Arbetet med EU:s strategi för Östersjöområdet har nu pågått i två år sedan den antogs hösten 2009. Strategin har visat sig vara ett viktigt instrument för att möta gemensamma utmaningar i regionen. I juni presenterade kommissionen en framstegsrapport om genomförandet av EU-strategin för Östersjöområdet om de hittillsvarande lärdomarna från arbetet med strategin (se faktapromemoria 2011/12:FPM1). Kommissionens rapport lyfter fram en rad viktiga resultat, som mervärdet med ett regionalt sektorsöverskridande ramverk. Kommissionen pekar även på områden där det finns utrymme för förbättringar. Exempelvis rekommenderas ett mer målstyrt och fokuserat arbete och en förbättrad samordning och samverkan av tillgängliga fonder och stödprogram för genomförandet av strategin.

Regeringsbeslut och ett nationellt myndighetsnätverk

Genomförandet av strategin kräver också ett tydligt nationellt ansvar. I oktober gav regeringen därför 36 myndigheter och samtliga 21 länsstyrelser i uppdrag att rapportera om och att aktivt medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöområdet. Även en rad regionförbund bidrar aktivt i detta arbete på frivillig basis. Genom regeringens beslut inrättades också ett myndighetsnätverk för det nationella genomförande av strategin. Myndighetsnätverket leds av Tillväxtverket.

Årligt forum, 24–26 oktober i Gdansk, Polen

Det årliga forumet för EU:s strategi för Östersjöområdet arrangerades för första gången samtidigt med Baltic Development Forum. Årets forum kännetecknades därmed av en hög andel näringslivsföreträdare, vilket var en av ambitionerna bakom samarrangemanget. Årets debatter kretsade till stor del kring aktuella frågor om att stärka regionen och arbetet med strategin i såväl utformning som genomförande. Det fanns en stor samsämmighet kring behoven av att tydliggöra det politiska engagemanget och behoven av att ha en dialog om strategin på ett enhetligt och

begripligt sätt. Sverige lyfte bl.a. fram behovet av att öka integrationen i Östersjöregionen och att stärka konkurrenskraften genom en grönare ekonomi. Skr. 2011/12:105

Översyn av EU:s strategi för Östersjöområdet

Den 15 november antog Allmänna rådet slutsatser om en översyn av EU:s strategi för Östersjöområdet. Rådets slutsatser bygger på de rekommendationer som kommissionen presenterade i sin framstegsrapport. Översynen kommer att slutföras under det danska ordförandeskapet i rådet första halvåret 2012.

Regeringen har varit pådrivande i detta arbete. Regeringen anser att EU:s strategi för Östersjöområdet utgör ett viktigt instrument för gränsöverskridande och tvärsektorielt samarbete för att förbättra miljön samt att stärka integrationen och välbefindandet i Östersjöregionen. Inför översynen har Sverige därför presenterat ett förslag i form av tre övergripande mål på strateginivå: förbättrad havsmiljö, förbättrad sammanlänkning och ökat välbefindande. De övergripande målen ska underbyggas av tydliga resultatmål och utgöra grunden för en tydligare fokusering och resultatriktning i arbetet med strategin samt understödja det kommunikativa budskapet. Förslaget har fått starkt stöd bland övriga medlemsstater och kommissionen.

I november höll regeringen en hearing om strategin. Syftet var att inhämta nationella synpunkter om arbetet med strategin och synpunkter inför den kommande översynen.

EU:s strategi för Donauregionen

Slutsatser om antagandet av EU:s strategi för Donauregionen antogs av Allmänna rådet den 13 april. EU:s strategi för Donauregionen är den första makroregionala strategi som följer efter antagandet av EU:s strategi för Östersjöområdet. Strategin för Donauregionen följer i stort sett samma uppbyggnad som dess föregångare. De berörda EU-länderna är Bulgarien, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike. Till skillnad från EU:s strategi för Östersjöområdet har emellertid också några icke EU-länder deltagit i framtagandet av strategin. Dessa är Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Moldavien, Montenegro, Serbien och Ukraina. Donaustrategin syftar till att knyta samman Donauregionen (främst transport, energi, ITS), att stärka miljöskyddet och skyddet mot naturkatastrofer (i synnerhet översvämningar), öka välbefindandet samt att stärka skyddet mot organiserad brottslighet, korruption och andra socioekonomiska utmaningar som präglar regionen.

När EU:s strategi för Donauregionen antogs av Allmänna rådet, fastslogs att en allmän översyn av EU:s samtliga makroregionala strategier skulle ske till 2013.

Budgetramen för 2014–2020 ska rymma gemensamt fastställda prioriteringar för EU-samarbetet och insatserna ska styras av principerna om europeiskt mervärde. Regeringen är mycket aktiv i förhandlingarna om budgetramen och om finansieringen av nytt system för EU:s gemensamma utgifter. Regeringen anser sammantaget att utgiftsnivån är alltför hög och att budgetramen saknar tillräcklig modernisering och nödvändiga omprioriteringar. Regeringen motsätter sig också minskningen av värdet på Sveriges rabatter och införandet av nya egna medel.

EU:s fleråriga budgettram 2014–2020 och systemet för egna medel

Den 29 juni presenterade kommissionen ett förslag till EU:s fleråriga budgettram för åren 2014–2020. Kommissionens paket består bl.a. av ett förslag till förordning för en flerårig budgettram för 2014–2020 och ett meddelande om EU:s budgettram – En budget för Europa 2020. Samtidigt presenterade kommissionen förslag till beslut och förordningar om systemet för egna medel – budgetens inkomstsida. Dessa kompletterades den 9 november. Se faktapromemoria 2010/11:FPM143 för kommissionens förslag för både utgifts- och inkomstsidan. Kommissionens förslag från juni har under hösten följts av lagstiftningsförslag på enskilda politikområden (se vidare under respektive politikområde).

Kommissionens förslag innebär en total volym för åtagandebemyndiganden på 1 025 miljarder euro i 2011 års priser för perioden 2004–2020, motsvarande 1,05 procent av EU:s BNI. Betalningsbemyndigandena föreslås uppgå till totalt 971 miljarder euro, motsvarande 1,0 procent av EU:s BNI.

Ett antal instrument föreslås ligga utanför utgiftstaket i budgetramen. Totalt uppgår volymen för dessa instrument till 58 miljarder euro i 2011 års priser. Totalt innebär det ett utgiftstak för budgetramen inklusive instrument utanför utgiftstaket på 1 083 miljarder euro, motsvarande 1,11 procent av EU:s BNI under perioden. Sammantaget innebär detta en ökning av de totala utgifterna, inklusive de instrument som ligger utanför utgiftstaket i budgetramen, med 70 miljarder euro i fasta priser eller med 7 procent jämfört med nuvarande budgettram (se tabell 1.)

Tabell 1. Budgetramen 2014–2020 (2011 års priser)

	2014–2020	Procent av BNI	2007–2013*	Ökning (procent)
Åtagandebemyndiganden	1 025	1,05	977	5
Betalningsbemyndiganden	971	1,00	925	5
Utanför budgettram	58		37	
Totalt åtaganden och utanför budgettram	1 083	1,11	1 013	7

*Beslutet i 2011 års priser

Kommissionens förslag innebär en i stora drag oförändrad utgiftsstruktur jämfört med i dag, men med vissa förändringar som framförallt innebär att utgifterna kopplas tydligare till målsättningarna i Europa 2020-strategin. Förslaget medför också att flera, inklusive nya, instrument läggs utanför budgetramen samt att nya initiativ tas för att öka flexibiliteten i budgeten.

Kommissionens föreslår, räknat över hela perioden, ökade utgifter på områden som forskning och utveckling, innovationer, utbildning, infrastruktur, rättsliga och inrikes frågor samt utrikespolitik. Samtidigt föreslås endast marginella utgiftsminskningar för den gemensamma jordbrukspolitikerna och sammanhållningspolitiken.

För budgetens inkomstsida föreslås två nya egna medel: en skatt på finansiella transaktioner och en modifierad mervärdesskattebaserad intäktskälla. Kommissionen föreslår också att nuvarande rabattarrangemang ska upphöra och ersättas av ett system med klumpsummor. Värdet på Sveriges rabatter minskar genom förslaget från 5,2 till 0,7 miljarder kronor per år i genomsnitt under perioden.

Med kommissionens förslag riskerar den svenska EU-avgiften att öka med drygt 10 miljarder kronor per år i genomsnitt under perioden, varav knappt hälften av ökningen är en direkt effekt av de minskade rabatterna och drygt hälften är en effekt av den föreslagna betalningsvolymen. Av den ökade betalningsvolymen härrör ca hälften från utestående åtaganden från den innevarande budgetramen.

Regeringen välkomnar att kommissionen har presenterat ett förslag till ny budgetram i god tid inför nästa budgetperiod. Förslaget svarar dock inte upp mot dagens ekonomiska verklighet. Utgiftsnivån är sammantaget alltför hög och utgiftssidan saknar tillräcklig modernisering och nödvändiga omprioriteringar. Regeringen eftersträvar en real frysning av betalningsvolymen i nästa budgetram och en oförändrad svensk EU-avgift.

Det är positivt att kommissionens förslag innebär ökningar på områden som bidrar till tillväxt och som har ett tydligt europeiskt mervärde. Men satsningarna kan endast tillåtas om minst motsvarande minskningar görs inom andra politikområden och regeringen är starkt kritisk till att besparingar och reformer av den gemensamma jordbrukspolitikerna och sammanhållningspolitiken inte är mer omfattande.

Regeringen är också starkt kritisk till upplägget att lägga instrument utanför utgiftstaket i budgetramen eftersom det strider mot sunda budgetprinciper. Samtliga fonder och instrument bör ligga inom budgeten. En restriktiv utgiftsnivå är en förutsättning för flexibilitet i budgetramen. Då kommissionens förslag inte kan anses innebära en restriktiv utgiftsnivå motsätter sig regeringen i nuläget alla de element till utökad flexibilitet som föreslås.

Regeringen motsätter sig minskningen av värdet på Sveriges rabatter och införandet av nya egna medel.

Kommissionens initiativ har förhandlats i rådet under hösten och kommer att ligga till grund för fortsatta förhandlingar i rådet samt mellan rådet och Europaparlamentet åtminstone under hela 2012.

Regeringen har löpande samrått med EU-nämnden inför möten i Allmänna rådet. Finansutskottet har informerats om kommissionens för-

7 Utvidgningsprocessen

Utvidgningen är en av EU-samarbetets största framgångar och har medverkat till stärkandet av Europas säkerhet, ekonomiska utveckling och stabilitet. Att utvidgningen fortsätter är strategiskt viktigt för EU som helhet, inte minst avseende unionens kapacitet att bemöta globala utmaningar. Sverige har under året värnat bevarandet av utvidgningsprinciper och att unionens åtaganden fullföljs.

Under året avslutades de tekniska förhandlingarna med Kroatien som den 9 december tillsammans med EU:s medlemsstater undertecknade anslutningsfördraget.

7.1 Kommissionens utvidgningsstrategi

Den 12 oktober presenterade kommissionen sitt årliga utvidgningspaket. Paketet innehåller tre typer av dokument:

- en övergripande utvidgningsstrategi för perioden 2011–2012,
- översynsrapporter för anslutningslandet Kroatien, kandidatländerna Island, Makedonien (FYROM), Montenegro och Turkiet, de potentiella kandidatländerna Albanien, Bosnien och Hercegovina samt Kosovo,
- yttranden för Kroatien och det potentiella kandidatlandet Serbien.

Utvidgningsstrategin betonar utvidgningsens viktiga funktion som instrument för samhällelig utveckling, men också hur betydelsefull processen är för EU som helhet. Här ges det senaste decenniets utvidgning mot Central- och Östeuropa som exempel på hur unionen har gynnats ekonomiskt och blivit bättre rustad att möta globala utmaningar.

Under utvidgningsförhandlingar är EU:s lagstiftning uppdelad i s.k. kapitel. Kandidatlandet ska anta och genomföra ett eller flera kapitel innan nya kapitel kan öppnas. I utvidgningsstrategin föreslår kommissionen även en ny förhandlingsmetodik för förhandlingskapitlen 23 (rättsväsende och grundläggande rättigheter) och 24 (rättvisa, frihet och säkerhet) som kallas den nya ansatsen. Förslaget har sin bakgrund i erfarenheterna från förhandlingarna med Kroatien och inför stundande förhandlingar med länder som ofta har betydande brister på rättsstatsområdet. Grundtanken är att åstadkomma ett tidigt och särskilt fokus på dessa två kapitel under hela förhandlingsprocessen.

7.2 Samarbets- och verifikationsmekanismen

Inför Bulgariens och Rumäniens EU-anslutning togs beslutet att kommissionen även efter inträdet i unionen skulle fortsätta att granska

ländernas anpassningsarbete inom området för rättsliga och inrikes frågor samt inom jordbruksområdet. Granskningen sker inom ramen för den s.k. samarbets- och verifikationsmekanismen, vilket bl.a. innebär att länderna ska rapportera om sina framsteg till kommissionen var sjätte månad. Rådet slog i september återigen fast att samarbets- och verifikationsmekanismen fortsätter till dess att fastställda riktmärken uppfyllts. Bulgarien uppmanades härvidlag att accelerera sina ansträngningar inför den långsiktiga översyn av perioden 2007–2012 som ska genomföras sommaren 2012.

7.3 Kroatien

Den 30 juni beslutade EU:s medlemsstater att de tekniska förhandlingarna med Kroatien kunde avslutas. Europaparlamentet godkände anslutningsfördraget den 1 december. Anslutningsfördraget undertecknades därefter av Kroatien och EU:s medlemsstater den 9 december, varpå ratificeringen av fördraget kunde inledas. Folkomröstning i Kroatien är utsatt till den 22 januari 2012.

I samband med att landet bedömdes uppfylla de slutliga villkoren för medlemskap gav kommissionen sitt stöd till ett EU-inträde preliminärt per den 1 juli 2013. Kroatien kan då därmed komma att bli unionens 28:e medlemsstat. En förutsättning är att reformarbetet i landet fortsätter fram till själva anslutningen och då i synnerhet gällande de svårare kapitlen: rättsväsende och grundläggande rättigheter, rättvisa, frihet och säkerhet samt konkurrenspolitik.

Tiden mellan de avslutade anslutningsförhandlingarna och ikraftträdandet av fördraget regleras genom ett interrimsavtal mellan EU och Kroatien samt av EU:s interna genomförandebestämmelser. Under denna period erhåller Kroatien status som aktiv observatör i de flesta av rådets organ, kan ta del av informationsutbytet och kan på begäran beviljas delta i samrådsförfarandet.

7.4 Turkiet

Efter beslut av rådet inleddes anslutningsförhandlingarna med Turkiet den 3 oktober 2005. Förhandlingstakten har emellertid varit förhållandevis låg, eftersom 19 av 35 förhandlingskapitel är formellt frusna av EU på grund av att Turkiet inte genomfört det s.k. Ankaraprotokollet (tull- och handelsavtal) eller blockerade av enskilda medlemsstater. I nuläget har 13 kapitel öppnats. Under året har inte något nytt kapitel kunnat öppnas med Turkiet.

I parlamentsvalet fick det styrande regeringspartiet AKP ett förnyat mandat att fortsätta reformprocesserna. Det fortsatta arbetet med att ta fram en ny konstitution som fokuserar på individens rättigheter kommer att vara en av de viktigaste inrikespolitiska frågorna för Turkiet under 2011–2012. Turkiet har under året tagit betydelsefulla steg i rätt riktning när det gäller flera viktiga frågor om demokrati och medborgerliga rättigheter, vilket tydligt återspeglas i kommissionens årliga översyns-

I sin utvidgningsstrategi föreslår kommissionen införandet av en s.k. positiv agenda för Turkiets fortsatta EU-närmande. Det innebär bl.a. ett förstärkt tekniskt samarbete även för de förhandlingsområden som för närvarande är frusna eller blockerade, en stegvis ansats för att uppnå rörelse på viseringsområdet samt en intensifiering av samarbetet på det utrikes- och säkerhetspolitiska området under tiden fram till ett turkiskt EU-medlemskap. Den positiva agendan ska inte ses som en ersättning för anslutningsförhandlingarna, utan som ett komplement.

Sverige har bilateralt och i EU-sammanhang fortsatt att understryka vikten av att konkreta reformer genomförs, särskilt inom områden som minoritetsrättigheter, yttrandefrihet, jämställdhet och rättsväsendet. Turkiet har fortsatt att driva en aktiv utrikespolitik i regionen, inte minst under den så kallade arabiska våren, något som skulle kunna ge ett stort mervärde för EU som global aktör. Turkiet har också bidragit till integrationsprocessen på västra Balkan.

En försvärande faktor för medlemskapsförhandlingarna är att Turkiet ännu inte uppfyllt EU:s krav på att öppna landets hamnar och flygplatser för fartyg och flyg också från Republiken Cypern. Turkiet ställer som krav för detta att EU genomför den s.k. direkthandelsförordningen som skulle möjliggöra handel mellan EU och norra Cypern. Frysningen av åtta förhandlingskapitel, i enlighet med EU:s beslut i december 2006 är en direkt följd av denna låsning. En lösning av Cypernfrågan skulle påverka Turkiets EU-närmande positivt. Sverige har gett starkt stöd till den pågående officiella förhandlingsprocessen som inleddes i september 2008 mellan de turk- och grekcypriotiska parterna för att lösa Cypernfrågan.

7.5 Makedonien (FYROM)

Kommissionen upprepade sina rekommendationer om att anslutningsförhandlingar borde inledas med Makedonien. Landet fortsatte att uppfylla de politiska kriterierna, även om förbättringar krävdes av bl.a. den politiska dialogen, domstolsväsendet korruptionsbekämpningen, yttrandefriheten och näringslivsklimatet. Kommissionen underströk i sammanhanget vikten av goda grannrelationer, inklusive en ömsesidigt accepterad förhandlingslösning mellan Grekland och Makedonien i den bilaterala namnfrågan. Rådet beslutade i december att återkomma till frågan om öppning av anslutningsförhandlingar med Makedonien under nästkommande ordförandeskapsperiod.

Den 5 december meddelade den Internationella domstolen i Haag sin dom om huruvida Grekland har brutit mot paragraf 11 i 1995 års interimsavtal med Makedonien om att inte blockera landets tillträde till internationella eller regionala organisationer. Tvisten uppstod sedan Grekland 2008 blockerat Makedoniens medlemskapsansökan till NATO under det provisoriska namnet FYROM. Domstolen fann att Greklands agerande stred mot interimsoverenskommelsen.

I samband med att Montenegro vid Europeiska rådets möte i december 2010 givits status som kandidatland gavs landet sju s.k. reformriktmärken inom vissa centrala reformområden att nå upp till som villkor för att få inleda medlemskapsförhandlingar. Dessa riktmärken är avgörande för bedömningen av landets förberedelser och förmåga att inleda förhandlingar inom ramen för det politiska Köpenhamnskriteriet. Reformerna avser förändringar av vallagstiftning, reformering av den offentliga förvaltningen, stärkandet av rättsstatens funktion, åtgärder mot korruption, bekämpning av organiserad brottslighet, motverkande av diskriminering av bl.a. flyktingar och hbt-personer samt garantier för mediefrihet. Vid Europeiska rådet i december gavs kommissionen i uppdrag att under första halvåret 2012 utarbeta en lägesrapport om tillämpning av reformer inom ovan nämnda nyckelområden. Rapporten ska ligga till grund för beslut om eventuell förhandlingsstart vid Europeiska rådet i juni 2012.

7.7 Albanien

Albanien ansökte om medlemskap och fick ett stabiliserings- och associeringsavtal med EU under 2009. Även om vissa framsteg noterades under året (inom exempelvis rättstatsområdet och ekonomisk politik) rekommenderade kommissionen inte kandidatlandsstatus i sitt yttrande om Albanien i år heller. Detta med anledning av de ringa framsteg som gjorts avseende kommissionens tolv nyckelprioriteringar från 2010. En starkt bidragande orsak var de parlamentariska motsättningarna i landet sedan valet 2009. Låsningarna började dock lösas upp i slutet av hösten, genom överenskommelser mellan regeringen och oppositionen om fortsatt arbete för valreformer och parlamentsprocedurer. Sedan den 8 november 2010 har Albanien viseringsfrihet gentemot Schengenområdet.

7.8 Island

Sedan förhandlingsstarten med Island sommaren 2010 har överläggningarna fortskridit i ett högt tempo och med goda resultat. En bidragande orsak till framstegen är att Islands lagstiftning (genom medlemskapet i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schengensamarbetet) i många avseenden redan är harmoniserad med EU:s regelverk. Den positiva utvecklingen reflekteras även i kommissionens årliga utvidgningspaket.

I samband med årets tre anslutningskonferenser öppnades förhandlingar av elva kapitel varav åtta kunde stängas. Sverige har under året understrukt vikten av att takten i förhandlingarna bibehålls även i behandlingen av de svårare förhandlingskapitlen som omfattar jordbruk, fiske, miljöfrågor och finansiella tjänster som sannolikt behandlas under 2012.

Serbien tog ett viktigt steg närmare EU den 22 december 2009, då det svenska EU-ordförandeskapet kunde ta emot landets medlemskapsansökan. I mars påbörjades den EU-faciliterade dialogen med Kosovo. Den höga representanten Catherine Ashton förklarade då att dialogen skulle behandla tre områden som ansågs vara centrala för regionens EU-perspektiv: regionalt samarbete, fri rörlighet och rättsstaten. Med anledning av oroligheter i norra Kosovo avstannade processen under hösten, men påbörjades igen i november. Åtta möten har hållits under året och lett till överenskommelser på ett antal områden, exempelvis gällande folkbokföring, fastighetsregister, tullstämplor, registrerings skyltar och gränsövergångar.

De två sista att åtalas av Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien, Ratko Mladic och Goran Hadzic, greps under 2011 vilket har varit en av förutsättningarna för att Serbien ska kunna röra sig framåt i sitt EU-närmande. I kommissionens årliga översikt av unionens utvidgning som presenterades i oktober rekommenderades Serbien få status som kandidatland. Europeiska rådet beslutade i december att kandidatlandsstatus kan beviljas då överenskommelser gjorda inom dialogen med Kosovo genomförs och att överenskommelse uppnås om regionalt samarbete. Europeiska rådet kommer att återkomma till frågan i mars 2012.

7.10 Bosnien och Hercegovina

Bosniens politiska situation präglas av interna motsättningar, vilket fördröjer reformer som är nödvändiga för landets EU-närmande. Efter de allmänna valen i oktober 2010 bildades en regering på statsnivå först i januari 2012.

Översynsrapporten för Bosnien, som presenterades av kommissionen i oktober, blev i regional jämförelse återigen svag och framhävde brister inom i princip alla områden. En viktig källa till kritik avser behovet av att anpassa författningen till Europarådets konvention för mänskliga rättigheter (ECHR). Ett par områden som fick positiva omdömen var det regionala samarbetet samt åtgärder kopplade till krav för att få viseringsfrihet gentemot Schengenområdet. Viseringar avskaffades i december 2010 och är trots alla tillkortakommanden ett viktigt steg framåt i landets EU-närmande.

Vid rådet för utrikesfrågor i mars ställdes tre konkreta villkor för att unionen ska låta stabiliserings- och associeringsavtalet (SAA) träda i kraft. Förutom författningsreform för harmonisering med ECHR ska även två lagar som reglerar statsstöd respektive folkräkning antas. I slutet av december antogs en politisk överenskommelse om hanteringen av lagförslag beträffande dessa båda frågor.

Efter parlamentsvalet hösten 2010 fick Kosovo en ny regering och president under våren. I mars inleddes den EU-faciliterade dialogen med Serbien om tekniska frågor av ömsesidigt intresse. Åtta möten har hållits under året och lett till överenskommelser på ett antal områden, exempelvis gällande folkbokföring, fastighetsregister, tullstämplat, registrerings skyltar och gränsövergångar.

Den politiska utvecklingen i Kosovo har sedan sommaren präglats av den spända situationen i norra Kosovo. Där har oroligheter blossat upp vid ett flertal tillfällen på grund av tvisten med Serbien om bemanning av gränsövergångarna mot Serbien. Natos insatsstyrka KFOR och EU:s rättsinsatsstyrka EULEX spelar en fortsatt viktig roll för stabilitet och utveckling i landet, inte minst i norr. Dialogprocessen med Serbien avstannade under hösten till följd av oroligheterna i norr, men återupptogs i november. Kosovos EU-närmandeprocess har gått långsamt och Kosovo har inget avtalsförhållande med EU på grund av att fem medlemsstater (Rumänien, Cypern, Slovakien, Spanien och Grekland) inte erkänner Kosovos självständighet.

Sverige har fortsatt spelat en aktiv roll genom det omfattande bilaterala utvecklingssamarbetet och det svenska bidraget till KFOR, EULEX samt den internationella civila närvaron.

7.12 Viseringsfrihet

I november 2010 beslutade rådet om viseringsfrihet för medborgare från Albanien och Bosnien och Hercegovina. Året dessförinnan beslutades om viseringsfrihet för medborgare från Makedonien (FYROM), Montenegro och Serbien vid inresa i EU/Schengenområdet. Viseringsfriheten omfattar resenärer som reser på biometriska pass för vistelse upp till 90 dagar inom en sexmånadersperiod. För Kosovo har kommissionen i årets översynsrapport öppnat för att inom kort inleda en dialog om viseringsfrihet.

7.13 EU:s finansiella stöd till västra Balkan och Turkiet

EU:s förmedlemskapsstöd (IPA) inrättades 2007 och har till syfte att stödja utvidgningsländernas EU-närmandeprocesser genom riktade insatser inom bland annat kapacitetsbyggande. Stödet genom IPA uppgår till totalt ca 11,5 miljarder euro för perioden 2007–2013, och omfattar både kandidatländer och potentiella kandidatländer.

Under 2011 har arbetet med att effektivisera IPA förts framåt. De treåriga styrdokumenterna för stödet har reviderats och givits tydligare resultatfokus, bland annat genom färre och tydligare prioriteringar och bättre indikatorer för uppföljning. Under 2011 påbörjades även konsultationer om utformningen av förmedlemskapsstödet under nästa finansiella perspektiv, perioden 2014–2020. Kommissionens målsättningar för det framtida förmedlemskapsstödet innefattar ett förstärkt samband mellan finansiellt stöd och uppsatta prioriteringar i utvidgnings-

8 Kärnsäkerhet och strålskydd

Frågor om kärnsäkerhet och strålskydd regleras under Euratomfördraget. Detta fördrag har innehållsmässigt inte påverkats av att Lissabonfördraget. Kärnsäkerhet och strålskydd hanteras av Allmänna rådet (GAC). Under det gångna året har EU:s medlemsstater som en reaktion på kärnkraftsolyckan i Japan i mars genomfört stresstester vid europeiska kärnkraftverk. Direktivet om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall antogs i juli. Ett antal förslag till nya direktiv har presenterats under året, bl.a. ett direktiv om grundläggande strålskyddsnormer samt ett direktiv om skydd av hälsa gällande radioaktiva ämnen i dricksvatten.

8.1 Kärnsäkerhet

8.1.1 Stresstester av kärnkraftverk

Med anledning av kärnkraftsolyckan vid kärnkraftverket Fukushima Daiichi i Japan i mars, orsakad av en mycket kraftig jordbävning med en efterföljande tsunami, beslutade EU:s stats- och regeringschefer vid Europeiska rådets möte den 25 mars att stresstester ska genomföras vid de europeiska kärnkraftverken.

De s.k. stresstesterna har genomförts i Europa i två steg. Det första steget gavs i uppdrag åt europeiska kärnsäkerhetsmyndigheterna (ENSREG – European Nuclear Safety Regulators Group) tillsammans med kommissionen att utarbeta en metod för dessa tester. Under våren 2012 kommer en granskningsprocess att genomföras där medlemsstaternas rapporter ska granskas och jämföras för att säkerställa att stresstesterna genomförts på ett likartat sätt i alla medlemsstater. En slutrapportering av stresstesterna ska ske till Europeiska rådets möte i juni 2012.

I Sverige har regeringen uppdragit åt Strålsäkerhetsmyndigheten att genomföra stresstesterna och redovisa vilka slutsatser myndigheten har gjort och vilka eventuella åtgärder myndigheten avser vidta.

8.2 Strålskydd

8.2.1 Direktiv om grundläggande strålskyddsnormer

I september lade kommissionen fram ett förslag till direktiv som syftar till att fastställa grundläggande krav för strålskydd av allmänheten, patienter och arbetstagare mot faror från joniserande strålning (KOM(2011) 593). Förslaget innebär att direktivet om grundläggande

säkerhetsnormer revideras och att ett antal andra strålskyddsdirektiv samlas så att alla strålskyddsfrågor hamnar under ett direktiv. Skr. 2011/12:105

Förslaget omfattar verksamheter med strålkällor och situationer där individer utsätts för joniserande strålning i sådan omfattning som inte kan bortses ifrån ur ett strålskyddsperspektiv, men gäller inte för radioaktiva ämnen som naturligt finns. Förhandlingar om direktivet pågår i rådet.

8.2.2 Dricksvattendirektivet

I juni presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om krav på skydd av hälsa gällande radioaktiva ämnen i dricksvatten. Förslaget innebär skyldigheter för medlemsstaterna att kontrollera halten av radioaktiva ämnen i dricksvatten och vidta åtgärder om risk för hälsovådliga nivåer konstateras. Förhandlingar om direktivet pågår i rådet.

8.2.3 Förordning om transporter av radioaktiva

Kommissionen presenterade i augusti ett förordningsförslag som syftar till att förenkla transporter av radioaktivt material inom EU utan att sänka kraven på säkerheten (se faktapromemoria 2011/12:FPM21). Förordningsförslaget avser att ersätta medlemsstaternas rapporterings- och tillståndssystem med ett gemensamt registreringssystem. Förhandlingar om direktivet pågår i rådet.

8.3 Radioaktivt avfall och avvecklingsfrågor m.m.

8.3.1 Direktiv om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

Kommissionen presenterade 2010 ett förslag till direktiv om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall (se faktapromemoria 2010/11:FPM51). Direktivet antogs av rådet den 19 juli och innebär att medlemsstaterna ska upprätta nationella program för omhändertagandet av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall. De ska upprätta nationella regelverk och en oberoende tillsynsmyndighet med tillräckliga befogenheter och resurser. Vidare ska medlemsstaterna även garantera att det finns tillräckliga finansiella resurser tillgängliga närhelst behov uppkommer och som tar hänsyn till producentansvaret.

Sverige lade ner sin röst vid rådsmötet med motiveringen att Sverige visserligen anser att direktivet medför en rejält höjd ambitionsnivå för ansvarstagandet för det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet i EU men beklagar att direktivet medger möjligheten för medlemsstaterna att exportera avfall till tredjeland. Detta får dock endast ske under vissa villkor.

Samråd har skett med EU-nämnden inför rådsmötet i juli.

8.3.2 Kärnkraftsavveckling i Bulgarien, Litauen och Slovakien Skr. 2011/12:105

I november presenterade kommissionen ett förordningsförslag om unionsstöd för kärnkraftsavveckling i Bulgarien, Litauen och Slovakien (KOM(2011) 783).

Det allmänna syftet med unionsstödet är att avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna vid Kozloduy, enheterna 1 till 4, Ignalina, enheterna 1 och 2 och Bohunice V1, enheterna 1 och 2, når ett sådant stadium som försätter reaktorerna i ett oåterkalleligt tillstånd i enlighet med kärnkraftverkens respektive avvecklingsplaner samtidigt som högsta säkerhetsnivå upprätthålls.

Stödprogrammet omfattar perioden 2014–2020 och den övergripande budgetramen är 552 947 000 euro i löpande priser. Förordningen fastställer även förhandsvillkor som Bulgarien, Litauen och Slovakien ska uppfylla före det att programmets medel utbetalas.

8.4 Internationellt samarbete med tredjeland

8.4.1 Avtal med tredjeland

Då Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) är en egen juridisk person kan gemenskapen ingå egna bilaterala avtal med tredjeland. Dessa avtal brukar framför allt reglera handel och tekniskt samarbete samt parternas internationella åtaganden gentemot t.ex. icke-spridningsavtalet (NPT) och andra konventioner om kärnenergens fredliga användning. Under året har ett bilateralt avtal ingåtts mellan Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och Australien.

8.4.2 Instrument för kärnsäkerhetssamarbete

Kommissionen presenterade i oktober en utvärdering av genomförandet av instrumentet för kärnsäkerhetssamarbete (INSC) under de tre första åren (2007–2009). Rådet antog 2007 en förordning om upprättande av ett instrument för internationellt kärnsäkerhetssamarbete. Detta instrument har på kärnsäkerhetsområdet ersatt det tidigare Tacis-programmet. Syftet med instrumentet är att höja säkerheten och förbättra strålskyddet vid kärntekniska anläggningar i tredjeländer.

Det nya i INSC är att biståndet inte bara är begränsat till forna Sovjetunionen utan inkluderar nu även andra länder. EU:s samarbete har nu utvidgats till ett antal nya länder.

9 Utrikes- och säkerhetspolitik

Målen med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är bl.a. att skydda unionens gemensamma värden och intressen, stärka unionens säkerhet och främja internationellt samarbete. EU är en synlig och alltmer efterfrågad aktör på den globala arenan. Under året har EU:s förmåga fortsatt att utvecklas när det gäller att genomföra insatser till stöd för internationell fred och säkerhet. EU leder ett drygt tiotal civila och militära insatser till stöd för internationell fred och säkerhet. Sverige har fortsatt att bidra till utvecklingen av denna förmåga och bidrar med personal till samtliga insatser.

9.1 Den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken

Insatser i kontinuerlig förändring

EU:s militära och civila krishanteringsinsatser inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) är ett konkret uttryck för unionens vilja och förmåga att bidra till fred och säkerhet i konfliktområden. Sammanlagt tretton insatser bedrevs under året i Afrika, Europa och Asien – fyra militära, åtta civila och en civil-militär.

EU:s marina insats utanför Somalias kust (EUNAVFOR Atalanta) har under året tillsammans med andra internationella aktörer bidragit till säkerheten i området och att skydda hjälpleveranser från FN:s livsmedelsprogram till Somalia.

Som en del av en övergripande strategi för Afrikas Horn har planeringen för en möjlig regional maritim förmågeuppbyggnad i regionen påbörjats. Samtidigt har EU:s militära utbildningsinsats för somaliska säkerhetsstyrkor (EUTM Somalia) fortsatt under året. Utbildningen har under året mer fokuserat på kompaninivå och instruktörsutbildning, än som tidigare på plutonnivå. Utbildningen sker i nära samarbete med främst Afrikanska unionen. Sverige bidrar med utbildningspersonal till insatsen.

EU:s militära insats i Bosnien och Hercegovina (EUFOR Althea) gick under året in i en ny fas som främst syftar till att stödja en bosnisk reform för säkerhetssektorn. Parallellt beslutades om en reducering av den militära truppen. Det beslutades även om att polisinsatsen i Bosnien och Hercegovina ska avslutas under 2012 och det fortsatta rättsstatsstödet bedrivs av EU:s särskilda representant i landet.

Beslut har fattats att polisinsatsen i de palestinska områdena, EUPOL COPPS, och gränsövervakningsinsatsen i Rafah, EUBAM, ska slås samman till en insats under 2012.

EU:s insatser i Kosovo, Georgien och Afghanistan har fortsatt under året. Polis- och rättstatsinsatsen i Kosovo, EU:s överlägset största och mest komplexa civila insats hittills, engagerade sig mer i landets norra delar där utmaningarna varit fortsatt stora.

Den civila observatörsinsatsen i Georgien har fått ökad betydelse sedan observatörsmissionerna från FN respektive Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) avvecklats. En utvärdering av insatsens effekter de senaste tre åren ska göras under 2012.

Polisinsatsen i Afghanistan fortsatte att utvecklas. Insatsens verksamhet blir allt viktigare i takt med att det internationella engagemanget i landet viktas över från militärt till civilt stöd.

Mot bakgrund av Sydsudans självständighet inledde EU – som en del av ett bredare engagemang – planering för en möjlig flygplats-säkerhetsinsats i Juba.

Under krisen i Libyen sattes strukturer upp för det fall en EU-insats skulle bli aktuell. Åtgärder har sedan dess tagits för en möjlig civil postkonfliktinsats i landet.

Förbättrad förmåga att genomföra fredsfrämjande insatser

Arbetet med att förbättra EU:s civila och militära krishanteringsförmåga har fortsatt under året. På den civila sidan arbetade man vidare med att stärka EU:s förmåga att genomföra fredsfrämjande insatser. Strävan efter att förbättra och bredda medlemsstaternas nationella arbete med att rekrytera, utbilda och sända ut civil personal i fält fortsatte, liksom arbetet med att stärka utbildning inom jämställdhet och mänskliga rättigheter.

Initiativet att förbättra samordningen mellan civil och militär förmågeutveckling handlar om att undersöka civil-militära synergier på en rad områden inom förmågeutveckling. Det rör sig exempelvis om strategisk och taktisk transport, logistik, kommunikationer, medicinskt stöd, säkerhets- och skyddsaspekter för t.ex. personal, träning samt utbyte av teknisk expertis inom specifika områden. Konkreta projekt har påbörjats inom ramen för den handlingsplan som tagits fram av rådssekretariatet.

Vid rådet för utrikes frågor i januari antogs rådsslutsatser om utvecklingen av den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken som bl.a. välkomnade det s.k. Weimarbrevet, skrivet av Frankrikes, Tysklands och Polens utrikes- och försvarsministrar i december 2010. Brevet understryker vikten av att effektivisera och stärka EU:s agerande inom den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken.

Vid rådet för utrikes frågor i december fastslogs att den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken fortsätter att vara ett viktigt verktyg i en allomfattande ansats som syftar till att uppnå EU:s strategiska mål. Rådet underströk vikten av att fortsätta framsteg görs inom den gemensamma försvars- och säkerhetspolitiken.

Fyra stridsgrupper har stått i beredskap i vardera sex månader och bidragit till EU:s snabbinsatsförmåga under 2011. Under första halvåret stod den nordiska stridsgruppen i beredskap, parallellt med en stridsgrupp ledd av Nederländerna. Sverige var ansvarig nation för den nordiska stridsgruppen, som också inkluderade enheter från Estland,

Finland, Irland och Norge. Kroatien stod redo att bidra med en helikopterenhet i händelse av insats med den nordiska stridsgruppen.

På området militär förmågeutveckling har arbetet fortsatt kring fördjupat internationellt samarbete, s.k. pooling och sharing. Rådet för utrikes frågor (försvar) antog rådsslutsatser i maj. Krympande europeiska försvarsbudgetar och en allmänt svår ekonomisk situation har skapat ett brett politiskt stöd för denna satsning.

Pooling och sharing har under året varit en återkommande huvudpunkt vid europeiska försvarspolitiska möten. Flera seminarier kring ämnet har genomförts, såväl som analyser på medlemsstatsnivå. Utifrån nationella analyser har konkreta projekt börjat ta form. Regionala samarbetsformer anses ha goda möjligheter att nå framgång och EU:s institutioner har här en viktig stödjande roll.

Europeiska försvarsbyrån (EDA) har under året arbetat vidare med sina uppgifter inom ramen för tidigare beslutade inriktningar och strategier. Bland annat har ett fältlaboratorium för bekämpande av hemmagjorda sprängladdningar inrättats i Afghanistan. Vid rådet för utrikes frågor i december underströks vikten av pooling och sharing som ett instrument för att fylla kritiska luckor i pågående insatser.

Under året har också samarbetet med kommissionen intensifierats. Europeiska försvarsbyrån (EDA) har initierat ett arbete med att identifiera frågor som i huvudsak ligger inom kommissionens ansvarsområde, men som kan få betydande konsekvenser för försvarsområdet. Det gäller bl.a. spektrumfrågor och det gemensamma europeiska luftrummet.

Samarbete med andra aktörer

Samarbete med andra organisationer, framför allt med FN, spelar en framträdande roll i EU:s säkerhets- och försvarspolitik. Under det senaste året har samarbetet intensifierats bl.a. genom utökade kontakter mellan rådssekretariatet och FN-sekretariatet.

Samarbetet mellan EU och FN i fält är också av stor betydelse. Ett bra exempel på ett nära och framgångsrikt samarbete mellan organisationerna är samarbetet med FN:s livsmedelsprogram inom ramen för EU:s marina insats utanför Somalias kust.

Samarbetet mellan EU och Nato är också av stor betydelse i kris- hanteringssammanhang. Behovet av nära samarbete är särskilt stort i områden där både EU och Nato är närvarande med fredsfrämjande personal, till exempel i Afghanistan och Kosovo.

Samarbetet med Afrikanska unionen fortsatte att spela en framträdande roll i EU:s arbete för att stärka fred och säkerhet i Afrika, bl.a. när det gäller insatser som syftar till att stabilisera säkerhetssituationen i Somalia.

Under året fortsatte även samarbetet med ett antal länder utanför EU som deltar i unionens fredsfrämjande insatser. EU fattade beslut om ett ramavtal med Albanien, Montenegro, Nya Zeeland och USA om dess deltagande i sådana insatser. Fler liknande ramavtal med andra nationer är att vänta under den närmaste tiden.

EU:s arbete för att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet har utvecklats. Sverige arbetar aktivt inom EU för att stärka genomförandet av resolutionen. I februari 2009 antog regeringen en nationell handlingsplan för resolution 1325 för perioden 2009–2012. Handlingsplanen fortsätter att genomföras på nationell, regional och global nivå.

Sverige har ett särskilt intresse av, och ansvar för, att resolution 1325 genomförs fullt ut i EU:s freds- och säkerhetsskapande arbete. Särskilda ansträngningar har gjorts inom den gemensamma säkerhets- och utrikespolitiken. Även inom de humanitära insatserna i konflikt- och postkonfliktområden har resolutionen 1325 uppmärksamats särskilt.

Klimatförändringar och säkerhet

Under året har EU:s arbete med klimat och säkerhet utvecklats. EU har i multilaterala och bilaterala sammanhang fortsatt arbetet med bl.a. klimatförändringar, konfliktförebyggande och konflikthantering.

Under året har EU också stärkt sin kapacitet för att hantera säkerhetspolitiska konsekvenser av klimatförändringar.

9.2 EU som aktör i FN

Liksom tidigare år har EU, med aktiv svensk medverkan, spelat en central roll i FN:s arbete. EU har fortsatt att vara drivande i flera förhandlingsprocesser och har varit en nyckelaktör i de flesta resolutioner och initiativ, bl.a. i Mellanösternresolutionerna.

Det reformarbete som har präglat FN under de senaste åren har fortsatt under året. EU har arbetat aktivt för fortsatt reformering och modernisering av FN:s styrning och förvaltning. Samtidigt har EU i rådande finansiella klimat betonat vikten av effektiv användning av organisationens resurser, prioriteringar i verksamheten och budgetar på rimliga nivåer.

EU har på olika sätt drivit frågan om reformering av skalorna för medlemsstaternas bidrag till FN. Mellanstatliga förhandlingar om reformer av säkerhetsrådet har fortsatt under året. Medan EU:s medlemsstater är överens om vikten av att reformera säkerhetsrådet råder det oenighet om hur detta bör ske.

Efter långa och komplicerade förhandlingar, och som en uppföljning till Internationella domstolens yttrande om Kosovos självständighet, kunde FN:s generalförsamling enhälligt anta en resolution som lagts fram gemensamt av EU:s medlemsstater och Serbien och som uppmanade till direkta samtal mellan Belgrad och Pristina.

EU har aktivt deltagit i diskussioner om FN:s fredsbyggande-kommission och uppföljningen av den översyn av kommissionen som genomfördes under år 2010. Målsättningen är att göra kommissionen till ett effektivt verktyg för stats- och fredsbyggande för att förhindra att länder återfaller i konflikt.

EU har även aktivt stött den översyn av civil kapacitet inom FN som slutfördes under året. Avsikten med översynen är bland annat att i partnerskap med FN:s medlemsstater och regionala organisationer stärka FN:s tillgång till civil kompetens vad gäller freds-, rättsstats- och institutionsbyggande. EU har också spelat en aktiv roll i förhandlingarna för att stärka FN:s fredsfrämjande kapacitet. EU har medverkat aktivt i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism och aktivt bidragit till arbetet med att försöka nå en överenskommelse om en övergripande konvention mot terrorism.

EU har under året fortsatt att bidra till uppföljningen av FN:s högnivåpanelsarbete för samstämmighet på det ekonomiska och sociala området. EU deltog i den årliga öppna debatten om resolution 1325 i FN:s säkerhetsråd. I FN:s arbete med att genomföra resolutionerna 1325 och 1820 (och de efterföljande resolutionerna) har EU varit en viktig aktör.

Sverige och EU har även på olika stöttat FN:s generalsekreterares särskilda representant och hennes kontor i frågor om sexuellt våld i konflikt.

I FN är EU en ledande aktör inom de olika organ som behandlar mänskliga rättigheter. EU har under året fortsatt att vara djupt engagerat i att verka för att FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève ska bli ett verksamt forum för behandling av såväl utvecklingen i världens länder som av tematiska frågor på området. Sverige kandiderar till FN:s råd för mänskliga rättigheter för perioden 2013–2015. Ett svenskt medlemskap bedöms bidra till att ytterligare stärka EU:s engagemang i rådet.

På utvecklingsområdet har ansträngningarna för att uppnå milleniemålen förstärkts med EU som en aktiv och pådrivande aktör. Sverige har drivit att särskild uppmärksamhet ska riktas mot jämställdhetsmålen eftersom dessa släpar efter.

Det nära samarbetet mellan EU och FN när det gäller fredsfrämjande insatser har fortsatt att utvecklas under året. Förutom ett allt närmare samarbete mellan rådssekretariatet och FN-sekretariatet i New York har det varit ett nära samarbete i fält, bl.a. i Demokratiska republiken Kongo (se avsnitt 12.8.4).

Lissabonfördragets ikraftträdande har medfört konsekvenser för EU:s möjligheter att agera i FN:s generalförsamling. För att stärka EU:s ställning i FN:s generalförsamling krävs vissa förändringar i generalförsamlingens arbets sätt. EU-kretsen ansåg att en resolution vore det tydligaste och mest pålitliga alternativet för att uppnå detta mål.

Efter omfattande förhandlingar antogs den 3 maj resolutionen om EU:s deltagande i FN av generalförsamlingen. Resolutionen, som bland annat möjliggör att EU:s representanter blir uppsatta bland större grupper på talarlistan i debatter i generalförsamlingen, bör medföra att EU:s roll i FN stärks och förtydligas.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Vid sitt toppmöte i Astana 2010 antog Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) en deklaration som bekräftade OSSE:s grundläggande normer och principer samt upprättandet av en så kallad "säkerhetsgemenskap".

Under året har EU varit aktiv i att fortsätta driva frågor som var aktuella vid OSSE-toppmötet. Det har handlat om att förstärka OSSE:s kapacitet inom konfliktförebyggande, krishantering, postkonflikt-rehabilitering samt att verka för ett starkare samarbete inom OSSE:s mänskliga dimension (mänskliga rättigheter, rättsstaten och demokrati).

Till grund för det operativa samarbetet ligger de riktlinjer för samarbete med OSSE som EU:s utrikesministrar antog 2003. Litauen har under året varit ordförande i OSSE.

Europarådet

I Europarådet återspeglas samarbetet mellan Europarådet och EU i ett samarbetsavtal från 2007 och genom ett särskilt samarbetsavtal med EU:s byrå för grundläggande rättigheter i Wien samt genom gemensamma biståndsprogram.

Ett gemensamt ramverk för demokratiarbete och normutveckling av arbetet med mänskliga rättigheter har utvecklats under senare år.

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande inträdde en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.

Denna process har resulterat i en ökad dialog även på andra områden och avsikten är att inom en snar framtid se över möjligheterna för EU att ansluta sig till andra Europarådskonventioner. Bland annat finns det ett ökat intresse från EU:s sida att närma sig Europarådets arbete på korruptionsområdet (GRECO).

9.4 Internationella brottmålsdomstolen

Det finns ett starkt stöd från EU till den Internationella brottmålsdomstolen (ICC) när det gäller att förebygga folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser och se till att straffrihet för förövarna av dessa brott upphör. Stödet manifesterades och tydliggjordes genom ett rådsbeslut om ICC i mars.

Enskilda länder uppvaktades också och påmindes om den skyldighet de har att samarbeta med domstolen. Den höga representanten gjorde flera uttalanden till stöd för ICC, bl.a. vid fall av icke-samarbete med domstolen. EU verkade även för att de lagändringar som krävs för att leva upp till stadgans bestämmelser genomförs i statsparternas nationella lagstiftning. Stöd har vidare getts till enskilda organisationer som på

9.5 Respekten för mänskliga rättigheter i världen

EU är en global aktör för de mänskliga rättigheterna (MR). Arbete mot dödstraff, tortyr, våld mot kvinnor samt arbetet om MR-försvarare, barnets rättigheter, barn i väpnade konflikter och respekten för den internationella humanitära rätten har fortsatt i enlighet med de särskilda EU-riktlinjerna som finns på dessa områden. Flera individuella fall av MR-försvarare vars mänskliga rättigheter kränkts har särskilt tagits upp genom uppvaktningar och uttalanden under året.

FN:s arbete för mänskliga rättigheter har hög prioritet för EU. Detta har bl.a. kommit till uttryck genom det förslag till strategi för mänskliga rättigheter som den höga representanten Catherine Ashton presenterade som ett gemensamt meddelande utifrån sina dubbla funktioner som både hög representant för utrikespolitiken samt vice ordförande i kommissionen. Strategin tar främst sikte på arbetsmetoder; hur EU kan bli bättre både internt men också i sitt externa samarbete med andra länder eller grupper av länder när det gäller mänskliga rättigheter.

Utöver denna strategi utarbetas drygt 150 landstrategier som ska vara styrande för arbetet med mänskliga rättigheter i fält. Landstrategierna tar sikte på den särskilda situationen i landet ifråga och ska fungera som ett verktyg för ambassader och EU-delegationer.

I det multilaterala arbetet bidrog EU under året till att FN:s råd för mänskliga rättigheter blev alltmer aktivt t.ex. genom att vara pådrivande för tre specialsessioner om kränkningar av mänskliga rättigheter i Syrien.

EU uppmärksammade även Vitrysslands kränkningar av mänskliga rättigheter genom att verka för antagandet av en resolution vid 17:e sessionen i juni. Högkommissarierna för mänskliga rättigheter fick, genom antagandet av resolutionen, i uppdrag att rapportera om situationen för mänskliga rättigheter i landet. En rapport ska presenteras vid sessionen i juni 2012.

EU bidrog också till att inrätta en specialrapportör för Iran.

I FN:s generalförsamling har EU under året framför allt arbetat för att man ska anta landresolutioner om Nordkorea, Burma och Iran samt ett antal tematiska resolutioner, exempelvis en om religiös intolerans och en om barnets rättigheter.

Under året genomförde EU särskilda dialogmöten om de mänskliga rättigheterna med drygt ett 20-tal organisationer och stater, bl.a. med Kina och Ryssland.

Massförstörelsevapen

EU fortsatte under året att följa upp den strategi mot spridning av massförstörelsevapen som rådet antog 2003. Detta sker bl.a. genom en s.k. icke-spridningsklausul i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland. Vidare fortsatte genomförandet av den handlingsplan om icke-spridning som EU antog 2008. För Sverige är det angeläget att EU driver en politik för både nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Den politiskt mest uppmärksammade frågan under året gällde Irans kärntekniska program. EU – i synnerhet Frankrike, Tyskland, Storbritannien och den höga representanten Catherine Ashton – fortsatte att spela en aktiv roll för att förmå Iran att frysa all anrikning av uran och inleda förhandlingar. EU fattade under året beslut om att utöka kretsen av personer och entiteter i Iran som är föremål för sanktioner. EU fortsatte samtidigt att tillämpa de utvidgade sanktioner som FN:s säkerhetsråd beslutat om i syfte att påverka Iran att frysa sin urananrikning och möjliggöra förhandlingar. Vidare ställde sig EU bakom resolution GOV/2011/69, antagen av IAEA:s styrelse i november, vilken uppmanade Iran att samarbeta fullt ut med IAEA.

Under året gav EU också stöd till en resolution i IAEA:s styrelse om Syrien. Styrelsen konstaterade att Syrien brutit mot sina förpliktelser enligt kärnämneskontrollavtalet med IAEA och beslutade att rapportera detta till FN:s säkerhetsråd.

EU bidrog till den framgångsrika översynskonferensen för icke-spridningsfördraget under 2010 och var under 2011 engagerad i genomförandet av konferensens slutdokument, som innehåller handlingsplaner för nedrustning, icke-spridning och fredlig användning av kärnenergi. Till stöd för beslutet att en internationell konferens om etablerandet av en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern ska hållas under 2012, anordnade EU i juli ett seminarium i Bryssel där 13 länder från Mellanöstern, 26 EU-medlemsstater, utrikestjänsten EEAS, kommissionen samt Europaparlamentet deltog.

I december hölls den sjunde översynskonferensen för konventionen mot biologiska och toxiska vapen. EU:s gemensamma prioriteringar handlade bl.a. om förtroendeskapande åtgärder, efterlevnad av konventionen, den vetenskapliga utvecklingen samt internationellt samarbete och bistånd.

EU fortsatte under året att aktivt främja ikraftträdandet av provstoppsavtalet och ett avtal för förbud mot och kontroll av klyvbart material för kärnvapen.

Lätta vapen, särskilt inhumana konventionella vapen och minor

Den EU-strategi med handlingsplan för bekämpning av spridning av små och lätta vapen (SALW) som antogs av Europeiska rådet 2005 har fortsatt att genomföras under året. Rådets slutsatser från december 2008

om införande av en särskild SALW-klausul i samarbetsavtal mellan EU och tredjeland har under året fortsatt följts upp.

EU:s och Sveriges engagemang i förhandlingarna om ett särskilt protokoll om klusterammunition inom ramen för 1980 års vapenkonvention (CCW) fortsatte under 2011. Vid översynskonferensen för CCW i november kunde statsparterna dock inte enas om ett sådant protokoll, varför frågan tills vidare lagts på is.

EU har under året fortsatt att verka för att så många stater som möjligt ansluter sig till Ottawakonventionen med förbud mot antipersonella minor. EU stödde under 2011 ett projekt för att främja Ottawa-konventionen som arrangerades av det internationella centret för minröjning i Genève.

9.7 Strategisk exportkontroll

Krigsmateriel

Sverige har aktivt deltagit i regelbundna diskussioner på rådsarbetsgruppsnivå om medlemsstaternas tillämpning av den gemensamma ståndpunkten om vapenexport och medverkat i utbytet av information om synen på exportdestinationer. Under året har arbetet varit särskilt fokuserat på utvecklingen i Mellanöstern och Nordafrika.

Sverige har fortsatt aktivt medverkat i EU:s insatser för informationsspridning om exportkontrollfrågor till länder utanför EU, s.k. outreach.

Under året genomfördes möten mellan medlemsstaterna och kommissionen om att genomföra direktivet om förenklade regler för överföring av försvarsrelaterade produkter inom unionen.

Arbetet med att uppnå ett fördrag om regler för internationell vapenhandel fortsatte under året med flera förberedande möten i FN. Slutförhandling sker vid en diplomatkonferens i FN i juli 2012. För att kunna agera kraftfullare i FN-processen, bl.a. genom EU-gemensamma uttalanden, diskuterar medlemsstaterna förhandlingsmaterian i en särskild arbetsgrupp i EU under ordförandeskap av utrikestjänsten EEAS. Sverige har aktivt bidragit till denna process. EU arbetade under året också med särskilda insatser för att förmå andra stater att stödja arbetet för ett fördrag, bl.a. genom regionala seminarier.

Produkter med dubbla användningsområden

Medlemsstaterna fortsatte sitt arbete för att stärka regelverk, arbetsrutiner och samarbetsformer bl.a. som en följd av åligganden genom FN:s säkerhetsrådsresolutioner om icke-spridning och åtaganden i de multilaterala exportkontrollregimerna Australia Group, Missile Technology Control Regime, Nuclear Suppliers Group och Wassenaar Arrangement.

Under året slutförde arbetsgruppen för produkter med dubbla användningsområden diskussionerna kring s.k. generella licenser.

Förslaget om de nya generella licenserna antogs av Europaparlamentet i september. De kommer att införas som bilaga 2 i förordningen som reglerar exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden. Samarbete mellan exportkontrollmyndigheter och tullmyndigheter var andra frågor som diskuterades.

Förslag på uppdatering av bilaga 1 i EU:s förordning om produkter med dubbla användningsområden överlämnades av kommissionen till Europaparlamentet.

9.8 Sanktioner

EU använder s.k. riktade sanktioner som ett utrikespolitiskt instrument för att påverka regimer i tredjeländer. Under året har EU genomfört FN-sanktioner, infört nya självständiga sanktioner eller förstärkt, förlängt, suspenderat eller moderniserat de befintliga sanktionerna mot följande tredjeländer:

- Afghanistan,
- Burma,
- Egypten,
- Elfenbenskusten,
- Guinea,
- Iran,
- Irak,
- Kongo (Demokratiska republiken),
- Libyen,
- Moldavien (mot ledarskapet i regionen Transnistrien),
- Somalia,
- Sudan,
- Syrien,
- Södra Sudan,
- Tunisien,
- Vitryssland och
- Zimbabwe.

EU:s övriga sanktioner mot olika länder har lämnats oförändrade under året.

Dessutom har EU under året beslutat om sanktioner mot personer och enheter som saknar särskild koppling till ett bestämt tredjeland eller en bestämd region. Detta gäller personer och enheter som har samröre med al-Qaida-nätverket. Tidigare omfattades även samröre med talibanerna av dessa sanktioner, men de personer som det gällde har under året överförts till de ovan nämnda sanktionerna för Afghanistan. Vidare finns en separat ordning för sanktioner mot andra som är inblandade i terroristhandlingar.

Sanktionerna mot dem som är åtalade av eller motarbetar det arbete som utförs av Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien (ICTY) har upphävts sedan de sista åtalade kunnat gripas.

EU har under året fortsatt sitt arbete mot terrorism internt inom EU (se även avsnitt 20.1.3) och externt med utgångspunkt i EU:s övergripande strategi mot terrorism och EU:s handlingsplan mot terrorism. Terrorism är ett gränsöverskridande fenomen som kräver internationell samverkan baserad på multilaterala ramverk.

På det externa området har det i första hand rört sig om förebyggande insatser med särskild betoning på att försöka motverka rekrytering och radikaliserings och bygga upp rätts- och polisväsendet i tredjeländ. Inom ramen för kommissionens stabilitetsinstrument har projekt fortsatt i Pakistan, Jemen och Sahel-regionen. Också Afrikas Horn och Centralasien har stått i fokus för diskussionerna om insatser. Kopplingen mellan utveckling och säkerhet har alltmer uppmärksamats inom ramen för arbetet mot terrorism.

EU har medverkat i genomförandet av FN:s strategi mot terrorism och bidragit aktivt i arbetet med att försöka nå en överenskommelse om en övergripande konvention mot terrorism.

9.10 Konsulär beredskap

EU:s medlemsstater arbetar med att stärka informations- och erfarenhetsutbytet för att utarbeta god praxis och smidiga samarbetsformer i det dagliga konsulära arbetet. Arbetet för att förbättra verktyg och rutiner för samverkan vid större konsulära kriser som drabbar EU-medborgare fortgår.

Under våren satte händelserna i Nordafrika och jordbävningen i Japan EU:s konsulära krishantering på prov. Ett löpande informationsutbyte skedde mellan EU-huvudstäderna om reseråd, strandsatta EU-medborgare och befintliga transportmöjligheter ut ur länderna.

Särskilt under krisen i Libyen, ett land där Sverige saknar fast representation, var informationsutbytet och det konkreta bistånd som andra medlemsstater kunde erbjuda av avgörande betydelse. En internationell insats, med deltagande från flera medlemsstater, samordnade evakueringen från Libyen. I denna evakueringsinsats deltog Sverige med ett Hercules-plan.

Under det ungerska ordförandeskapet inriktades arbetet på erfarenhetsutbyte om reseinformation och användandet av sociala medier. Det polska ordförandeskapet prioriterade det s.k. Lead state-konceptet, där en medlemsstat tar på sig ansvar för att samordna beredskapsarbete och eventuella insatser vid en konsulär kris i tredjeländ. Ett antal nya Lead state-länder tillkom under året.

Sveriges mål är att främja frihandel genom att värna och utveckla öppna, enkla, rättvisa och legitima spelregler för internationell handel och investeringar. Detta gynnar såväl Sveriges export, import och investeringar som utvecklingsländernas möjligheter att delta i världshandeln och dra nytta av globaliseringens fördelar. Sverige verkar för att detta synsätt ska få genomslag i EU:s gemensamma handelspolitik både i världshandelsorganisationen WTO och i andra fora, inklusive EU:s bilaterala och regionala handels- och associeringsavtal. Syftet är att skapa förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och hållbar utveckling i EU och omvärlden. Till framgångarna under året hör beslutet att välkomna Ryssland som medlem i WTO samt start för tillämpning av frihandelsavtalet mellan EU och Sydkorea.

10.1 Världshandelsorganisationen

De WTO-förhandlingar som går under benämningen Doharundan inleddes i Doha, Qatar, i november 2001. Förhandlingarna, som bland annat omfattar handel med jordbruksvaror, industrivaror och tjänster, har varit svåra och präglats av flera sammanbrott.

Under hösten stod det slutligen klart att förhandlingarna inte kommer att avslutas i närtid. Givet de mycket stora ekonomiska värden som står på spel, inte minst mot bakgrund av det världsekonomiska läget och den positiva injektion som en avslutad Doharunda skulle inneburet, måste andra vägar sökas för att uppnå Doharundans mål. Regeringen arbetar för att EU ska fortsätta spela en aktiv och konstruktiv roll i den fortsatta processen.

Inför WTO:s åttonde ministermöte i Genève den 15–17 december arbetade EU dels för att en ambitiös färdplan för det fortsatta arbetet skulle antas, dels för att utvecklingsfrågorna skulle få genomslag, men lyckades inte nå hela vägen fram. Positivt är dock att möjligheterna öppnats för separata överenskommelser i enskilda sakfrågor framöver och att flera beslut som är positiva för utvecklingsländerna fattades vid ministermötet.

Att Ryssland, Montenegro, Samoa och Vanuatu kunde välkomnas som nya medlemmar var även det ett stort steg framåt. Vid mötet uppnåddes även en överenskommelse om uppdatering av WTO:s avtal om offentlig upphandling. Överenskommelsen innebär mer transparenta och modernare regler samt utökad marknadstillträde uppskattat till ett värde av ca 100 miljarder euro. Öppnare upphandling innebär bättre användning av offentliga medel eftersom det gynnar konkurrensen.

De nya reglerna underlättar även anslutning av utvecklingsländer och snabbt växande ekonomier som Kina.

Regionala och bilaterala frihandelsavtal

EU förhandlar bilaterala och regionala frihandelsavtal med prioriterade länder och regioner, som komplement till de multilaterala förhandlingarna i WTO.

Kommissionen fick 2007 mandat att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med Sydkorea, Indien och länderna i Sydostasien (ASEAN). Kommissionen fick också mandat att inleda förhandlingar om associeringsavtal med Centralamerika och Andinska gemenskapen, där handel utgör en viktig del. Under 2008 inleddes dessutom förhandlingar med Ukraina och under 2009 med Kanada.

Sedan tidigare förs även förhandlingar med Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) samt med Mercosur (återupptogs under 2010 efter ett uppehåll sedan 2004). EU inledde 2010 bilaterala förhandlingar om frihandelsavtal med ASEAN-länderna Singapore och Malaysia. Målsättningen att sluta ett interregionalt avtal mellan EU och ASEAN på sikt kvarstår dock alltjämt.

Diskussioner pågår även för att fördjupa existerande handelsrelationer mellan EU och länderna i Östliga partnerskapet och Södra grannskapet. Förhandlingar om djupgående frihandelsavtal kommer att inledas när respektive land är redo. I förhandlingarna ska kommissionen verka för breda och ambitiösa frihandelsavtal som även innefattar frågor som investeringar, standarder och offentlig upphandling. Förhandlingarna har kommit olika långt. Betydande framsteg har dock gjorts i flertalet fall.

Det långtgående och ekonomiskt viktiga frihandelsavtalet med Sydkorea undertecknades hösten 2009 och tillämpas provisoriskt sedan juli. Våren 2010 avslutades förhandlingarna om ett flerpartsavtal med Colombia och Peru samt ett associeringsavtal med Centralamerika. Även frihandelsavsnittet i associeringsavtalet med Ukraina är i det närmaste färdigförhandlat.

Under 2011 har vidare betydande framsteg skett i förhandlingarna om bilaterala frihandelsavtal mellan EU och Singapore respektive EU och Indien. I december 2011 inleddes DCFTA-förhandlingar med Georgien och Moldavien. Samma månad antogs DCFTA-förhandlingsdirektiv för Egypten, Jordanien, Marocko och Tunisien.

De ekonomiska partnerskapsavtalen

Arbetet med att förhandla de ekonomiska partnerskapsavtalen (EPA) mellan EU och AVS-länderna (ett 70-tal utvecklingsländer i Afrika, Karibien och Stilla havet) fortsatte under året utan att formella framsteg i form av avslutade förhandlingar kunde uppnås.

Processen är komplicerad då förhandlingarna sker mellan parter på olika utvecklingsnivåer. Av den anledningen finns en medvetenhet om betydelsen av stöd till AVS-länderna för anpassning och utveckling samt

av att EU erbjuder ett generöst tillträde för produkter från AVS-länderna till EU:s marknad. Skr. 2011/12:105

Kommissionen presenterade i oktober förslaget att den nuvarande tillfälliga EPA-förordningen för marknadstillträde till EU ska upphöra den 1 januari 2014. Förhandlingarna kommer därför fortsättningsvis ske med målsättningen att de länder som väljer att ingå ett partnerskapsavtal med EU dessförinnan ska ha kunnat avsluta förhandlingarna.

Marknadstillträde i tredjeland

Arbetet med EU:s strategi för marknadstillträde i tredjeland har ytterligare utvecklats i ambitionen att fortsatt stärka och förbättra detta instrument. Medlemsstaterna och kommissionen har i nära samarbete arbetat särskilt med de viktigaste handelshindren på EU:s 30 största marknader och gemensamt verkat på alla nivåer gentemot tredjeland för borttagande av hindren.

10.3 EU:s arbete med företags samhällsansvar

Frågor om företags samhällsansvar (CSR) behandlas i en högnivågrupp med representanter från medlemsstaterna som möts två gånger per år. Under året har kommissionen lagt fram ett meddelande om en CSR-strategi för 2011–2014, ett meddelande om socialt ansvarstagande samt aviserat att man avser återkomma med ett lagförslag om obligatorisk hållbarhetsrapportering.

Inom ramen för Europa 2020-strategin prioriteras också CSR-frågorna, framför allt med tonvikt på små och medelstora företag. EU utvecklar också referenser till CSR inom de bilaterala frihandelsavtal som unionen förhandlar med en rad länder och regioner.

10.4 Övriga handelspolitiska frågor

10.4.1 Förändrade beslutsordningar

Lissabonfördraget har inneburit betydande förändringar för handelspolitiken, både vad gäller kompetens och beslutsprocedurer. Dels har EU fått ökade befogenheter, dels har Europaparlamentet fått en betydande roll genom bland annat medbeslutande i rättsakter samt godkännande av avtal. Genom EU-lagstiftningen kan kommissionen tilldelas befogenhet att anta beslut om hur EU:s regelverk ska genomföras. Kommissionen presenterade under våren två förslag om förändringar i beslutsordningarna för många centrala handelspolitiska rättsakter. Syftet var att skapa en mer enhetlig struktur för genomförande av EU:s rättsakter och anpassa beslutsordningarna till Lissabonfördraget.

Sverige har i de diskussioner som följt på förslagen haft som ståndpunkt att Lissabonfördraget ska respekteras, liksom balansen och rollerna mellan institutionerna som de fastlagts i fördraget. Målet är att

10.4.2 Investeringsskydd (övergångsregler och mandat för nya förhandlingar)

Genom Lissabonfördragets ikraftträdande har beslutsbefogenheten på investeringsområdet förskjutits från medlemsstaterna till EU. Denna förskjutning påverkar medlemsstaternas bilaterala investeringsskyddsavtal (BITs). Kommissionen har därför lagt fram ett förslag till förordning för att skapa en ordning för övergången för BITs från situationen före och efter Lissabonfördraget.

Regeringen är i grunden positiv till att kommissionen ges utökade befogenheter på investeringsområdet vilket möjliggör en gemensam investeringspolicy för EU. Vad gäller existerande BITs är det viktigt att säkerställa att de får fortsätta gälla till dess att de ersatts av likvärdiga EU-avtal för investeringar.

Europaparlamentet antog sitt yttrande den 10 maj. Trepartsmöten har hållits under hösten för att nå en överenskommelse.

Samråd med riksdagen ägde rum i maj.

Rådet har antagit mandat för att förhandla investeringsskydd i EU:s pågående förhandlingar med Indien, Singapore och Kanada. Diskussioner förs även om att inleda förhandlingar med Egypten, Jordanien, Tunisien och Marocko.

10.4.3 Handelspolitiska skyddsåtgärder (antidumpning, subventioner och skyddsåtgärder)

Handelspolitiska skyddsåtgärder är samlingsnamnet för åtgärder mot import (skyddstullar) som befunnits vara ”dumpad” eller subventionerad, eller mot import som kraftigt ökat. Åtgärderna får bara användas om man funnit att europeisk industri lider skada, och att det är i gemenskapens intresse att införa åtgärderna.

Den svenska uppfattningen är att skyddsåtgärder, och i synnerhet antidumpningsåtgärder, är allvarliga ingrepp i det fria handelsutbytet och bör användas restriktivt. Sverige har konsekvent framfört behovet av en reform av regelverket i frihandelsvänlig riktning.

Under året har Sverige fortsatt att kritiskt granska kommissionens förslag till åtgärder. Ett antal nya åtgärder har påbörjats under året. Till detta kommer frågor om förlängning och utvidgning av existerande åtgärder. I de flesta fallen har förslagen godkänts med en klar majoritet. Sverige har följt sin traditionella frihandelslinje och motsatt sig samtliga förslag på nya och förlängda åtgärder. I oktober hade EU 127 åtgärder i kraft, vilket är en historiskt låg siffra, den lägsta sedan Sveriges EU-inträde.

Vad gäller nya åtgärder kan noteras att dessa i stor utsträckning under året riktats mot kemiprodukter. Som vanligt är Kina det land som flest nya undersökningar riktas mot. EU:s åtgärder mot läderskor från Kina, som länge varit EU:s i värde räknat största åtgärd, avslutades.

EU införde för första gången en antisubventionsåtgärd mot Kina, i ett fall som rör finpapper. EU har nyligen fällt i en WTO-tvist mot Kina för att EU:s regelverk för införande av antidumpningåtgärder mot Kina strider mot WTO:s antidumpningsavtal. På grund av utslaget i denna tvist kommer EU:s regelverk att behöva ses över.

10.4.4 Minskade kostnader genom vissa tullförfaranden

Inom ramen för EU:s särskilda tullförfarande för bearbetning under tullkontroll fick svenska företag under 2008 och 2009 tillstånd att importera etanol från tredjeland för bearbetning till biobränslena E85 och E95, vilket ger en lägre tull för slutprodukten. En förlängning av tillstånden medgavs 2010, men endast under ett år. En ny förlängning medgavs dock under 2011, nu med tre år. Detta har haft positiv betydelse för priset och tillgången av E85/E95 på den svenska marknaden.

Genom EU:s system med autonoma tullsuspensioner och tullkvoter kan exempelvis vissa insatsvaror för industrin bli tullfria eller få en tullnedsättning.

Under 2010 blev 192 nya varor tullfria medan fyra nya varor fick tullnedsättning genom så kallad tullkvot. Detta innebar en total besparing av drygt 136 miljoner kr för svenska företag.

Under 2011 beslutades om 191 nya suspensioner; samtliga fem svenska ansökningar beviljades. Sverige har arbetat mycket aktivt med frågorna.

10.4.5 EU:s allmänna preferenssystem

EU har sedan 1971 ett system, Allmänna preferenssystemet (GSP), med tullsänkningar och tullfrihet för utvecklingsländer vid import till EU. Syftet med EU:s GSP-system är att bidra till att skapa inkomster i utvecklingsländerna genom ökad handel. EU:s GSP-system innehåller tre delsystem som erbjuder tullfrihet eller tullnedsättning beroende på land och produkt.

Kommissionen presenterade i maj 2011 ett förslag till nästa förordning. De mest betydande förändringarna i förslaget är att systemet inte ska gälla för länder som klassificeras av Världsbanken som ett höginkomstland eller ett över-medelinkomstland eller som har ingått ett preferensavtal med EU. De ekonomiska kriterierna för det särskilda delsystemet för hållbar utveckling utvidgas så att ytterligare länder ska kunna ansöka om att omfattas av det. Förslaget anger att omfattningen av preferenser inte kommer att förändras. Förhandlingarna om förslaget kommer att fortsätta under 2012.

10.4.6 Aid for Trade

Aid for Trade-arbetet syftar till att ta ett helhetsgrepp om det handelsrelaterade stödet till utvecklingsländer. Det handlar om att stödja deras deltagande i handelsförhandlingar och att utveckla kapacitet såväl att producera som att exportera och importera. Sverige har spelat en

central roll i Aid for Trade-arbetet och avsätter fortsatt betydande resurser på området. Skr. 2011/12:105

Inriktningen på arbetet anges i EU:s Aid for Trade-strategi från 2007. I strategin utlovade EU att till år 2010 uppnå ett bistånd inom området om sammanlagt 2 miljarder euro per år. Målet uppnåddes redan 2008 då kommissionens och medlemsstaternas gemensamma handelsrelaterade stöd uppgick till 2,15 miljarder euro.

Den tredje globala översynen av Aid for Trade hölls i Genève den 18-19 juli med uppföljning under hösten, inklusive framtagande av de gemensamma prioriteringar som ska styra Aid for Trade-agendan de närmaste åren. Sveriges prioritering har fortsatt varit att analysera fattigdomsperspektivet i det handelsrelaterade biståndet för att se hur ökad handel gynnar de allra fattigaste människorna i utvecklingsländer.

10.4.7 Exportfinansiering

Osäkerheten på finansmarknaderna gör att behoven av statliga exportkrediter fortfarande är större än normalt. Regelverken på området finns främst i OECD men även i WTO:s och EU:s statsstödsregler.

Det faktum att Kina blivit en av världens största statliga exportkreditgivare men står utanför OECD utgör ett växande problem. EU försöker få igång en dialog med Kina om detta. Även i G20 har liknande försök gjorts.

Under året har OECD-förhandlingarna om ett sektorsavtal med flexibla villkor för klimatvänliga teknologier förts framåt, liksom översynen av riktlinjerna för miljöbedömningar.

11 EU som global utvecklingsaktör

EU är en central global utvecklingsaktör som i sitt arbete för att utrota fattigdomen tillsammans med sina medlemsstater står för mer än hälften av världens totala utvecklingsbistånd (ODA). I och med Lissabonfördragets ikraftträdande är utvecklingspolitiken nu att betrakta som en integrerad del av EU:s gemensamma utrikespolitik. Under året fortsatte arbetet med att uppdatera EU:s utvecklingspolicy för att säkerställa utvecklingssamarbetets relevans och ändamålsenlighet.

11.1 Framtiden för EU:s utvecklingspolicy

Kommissionen presenterade i oktober ett meddelande om uppdatering av EU:s policy för utvecklingssamarbete (se faktapromemoria 2011/12:FPM23). Det baseras på en s.k. grönbok som lades fram i slutet av 2010 och på de konsultationer som genomfördes med grönboken som underlag.

Meddelandet innebär att EU ska fokusera på två prioriterade områden: mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning samt hållbar

tillväxt för mänsklig utveckling. För att säkerställa bästa kostnads-effektivitet innebar meddelandet en ambitionshöjning kring differentiering av partnerskap, koordinering av EU:s agerande och förbättrad samstämmighet mellan EU:s politikområden. Meddelandet är styrande för utrikestjänsten EEAS och kommissionen, medan medlemsstaterna uppmanas att ansluta sig till genomförandet av policyn. Sverige välkomnade meddelandet.

Meddelandet diskuterades av biståndsministrarna vid rådmötet i november. Rådsslutsatser om meddelandet planeras till första halvåret 2012. Förslaget till uppdaterad utvecklingspolicy kommer att påverka nästa års utformning av förordningar för EU:s externa finansiella instrument, genom vilka EU:s gemensamma offentliga utvecklingsbistånd (ODA) kanaliseras.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum inför biståndsministrarnas rådsmöte i november.

11.2 EU och biståndseffektivitet

Under året ägde det fjärde högnivåmötet om biståndseffektivitet rum i Busan, Korea. Inför mötet antogs rådsslutsatser som anger att EU ska främja och stödja initiativ på följande fem områden:

1. gemensam programmering på landnivå för att minska fragmentering av biståndet och främja harmonisering,
2. en ny ansats i sviktande stater,
3. en EU-transparensgaranti för att stärka ansvarsutkrävande och förutsägbarhet, demokratiskt ägarskap och förbättrade utvecklingsresultat,
4. ett fördjupat samarbete mellan den offentliga sektorn och näringslivet för fattigdomsminskning, och
5. stärkt ansvarsutkrävande, mätning och uppvisande av hållbara resultat. De tre senare tillkom på initiativ från Sverige.

Sverige hade gärna sett ännu mer ambitiösa och konkreta EU-åtaganden kring hur det fortsatta arbetet med biståndseffektivitet ska tas vidare. Sverige har efterfrågat tekniska arbetsgrupper runt transparens och den privata sektorn liksom en ledande roll för EU i att stödja samarbetspartners i arbetet med resultatöverenskommelser på landnivå. Konkreta slutsatser från Busan-mötet blir viktiga i utformandet av EU:s framtida utvecklingspolicy.

11.3 EU och budgetstöd

Budgetstöd är ett finansiellt bidrag till ett samarbetslands statsbudget i syfte att stödja landets genomförande av ett reformprogram, t.ex. en nationell strategi för fattigdomsbekämpning. Budgetstöd är ett instrument i EU:s utvecklingsarbete som har vuxit i omfattning. Inom EU pågår ett arbete med att stärka EU:s dialog och samordning kring budgetstöd i

syfte att förbättra budgetstödet effekter och samtidigt hantera utmaningar och risker.

Kommissionen presenterade i oktober 2010 en grönbok om budgetstöd i syfte att inhämta synpunkter från olika intressenter som ett led i utvecklingen av det budgetstöd som hanteras av kommissionen. En bred konsultation genomfördes, vars slutsatser låg till grund för det meddelande om budgetstöd som kommissionen presenterade den 13 oktober. I meddelandet föreslås bl.a. att budgetstöd utformas som ett kontrakt mellan EU och samarbetsländerna baserat på gemensamma grundläggande värden vad gäller respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättstatsprinciper. Meddelandet innehåller vidare förslag till hur EU (kommissionen och medlemsstaterna) kan göra budgetstödet effektivare och bättre hantera utmaningar genom en samordnad ansats.

Meddelandet diskuterades av biståndsministrarna vid rådsmötet i november och rådsslutsatser väntas våren 2012.

11.4 EU:s humanitära bistånd

EU är en av världens största givare av humanitärt bistånd. Användandet av den humanitära budgeten är behovsbaserat och styrs av de internationella humanitära principerna om humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. En stor del av den humanitära budgeten avsattes för insatser i Afrika. Insatser för att möta humanitära behov gjordes bl.a. i Libyen, Elfenbenskusten, Sudan, Södra Sudan, Demokratiska Republiken Kongo och på Afrikas Horn. Vidare gavs humanitärt stöd till exempelvis Jemen, Afghanistan, Pakistan, Burma, Colombia och Centralamerika.

Sverige har under året aktivt verkat för att öka fokus, kunskap och medvetenhet om humanitära principer och humanitärt arbete inom alla relevanta delar av rådsstrukturen.

11.5 EU och samstämmighetspolitiken för utveckling

För att hitta lösningar på dagens globala utmaningar är hänsyn till utvecklingsperspektivet inom EU:s olika politikområden centralt. Med fyra år kvar till att millenniemålen ska uppnås år 2015 behövs bland annat ytterligare insatser för samstämmighet för utveckling.

Under året pågick ett antal viktiga förhandlingsprocesser med ett tydligt utvecklingsperspektiv, som reformeringen av EU:s jordbruks- och fiskeripolitik, EU-förberedelserna av den s.k. Rio-konferensen om hållbar utveckling 2012 samt EU:s nästa fleråriga budgetram.

Sverige har bidragit till en fokusering av kommissionens arbete med samstämmighet för utveckling (PCD). I december 2011 rapporterade kommissionen för tredje gången om EU:s arbete med PCD, vilket blir en viktig inlag i Sveriges arbete med samstämmighet för utveckling.

11.6 EU-samarbetet med länder i Afrika, Karibien och Stilla havet (AVS)

Skr. 2011/12:105

Medlemsstaterna beslutade att en resultatöversyn av den tionde Europeiska utvecklingsfonden (EUF) ska genomföras tillsammans med AVS-länderna. EUF är det viktigaste instrumentet för EU:s stöd till utvecklingssamarbetet med AVS-länderna, de utomeuropeiska länderna och territorierna. Den tionde EUF är planerad att genomföras under perioden 2008–2013 och uppgår till ca 23 miljarder euro. Medlemsstaterna och kommissionen anser att fondens genomförandegrad utvecklats positivt.

Kommissionen föreslog i sitt meddelande om nästkommande fleråriga budgetram att nästkommande EUF fortsatt ska ligga utanför EU:s reguljära budget samt att dess implementeringscykel ska utökas från sex år till sju. Diskussioner om AVS-samarbetet efter Cotonou-avtalets borte gräns år 2020 inleddes i liten skala och väntas fortsätta under 2012. Arbete har dessutom pågått med att utforma en gemensam strategi mellan EU och de karibiska länderna.

11.7 EU-positioner inför utvecklingsrelaterade högnivåmöten i FN:s regi

Vid ett högnivåmöte i FN den 19–20 september antogs en politisk deklARATION om förebyggande och kontroll av icke-smittsamma sjukdomar (NCD). Det var första gången som generalförsamlingen antog en deklARATION med detta fokus och där den efterföljande diskussionen hölls på hög nivå. Den politiska deklARATIONEN hade förhandlats fram under sommaren. I egenskap av ordförandeland förhandlade Polen för EU:s räkning. Förhandlingarna kom att bli svåra men till slut kunde man enas om en deklARATION som återspeglade EU:s prioriteringar väl.

I maj hölls i Istanbul den fjärde konferensen om utvecklingen i de 48 minst utvecklade länderna. De största förhandlingsfrågorna var definition av globalt partnerskap för utveckling, inte minst de nya framväxande ekonomiernas roll, handel, och biståndsåtaganden. EU fick igenom konstruktiva skrivningar om demokrati, mänskliga rättigheter, jämlikhet, fred och säkerhet, som beskrivs som nödvändigt för utveckling.

FN:s högnivåmöte om aids hölls i juni i FN:s generalförsamling som en uppföljning till 2001 års deklARATION om hiv och aids och 2006-års politiska deklARATION i vilka medlemsstaterna åtog sig att arbeta för allmän tillgång till hiv-prevention, vård och behandling och stöd. Högnivåmötet sammanföll dessutom med att det var 30 år sedan hiv-viruset upptäcktes. EU:s positioner samordnades av Frankrike.

11.8 Övrigt

Arbete pågår med att genomföra den handlingsplan för EU:s och medlemsstaternas arbete med jämställdhet och utveckling 2010–2015 som antogs av rådet i juni 2010. EU:s medlemsstater har lämnat bidrag till den första årliga uppföljningsrapporten om arbetet under 2010 och

2011. Sveriges rapportering innehöll en sammanställning och bedömning av underlag från ett 40-tal utlandsmyndigheter om verksamheten på landnivå. I många fall har Sverige en ledande roll inom EU-kretsen när det gäller arbetet med att uppfylla de mål och aktioner som omfattas av EU-handlingsplanen.

Som medlem av OECD-DAC måste EU genomgå en s.k. Peer Review vart femte år.

Med anledning av detta har en utvärderingsprocess påbörjats. DAC väntas presentera en slutrapport innehållandes rekommendationer i mars 2012. Sverige har lyft fram vikten av att rapporten innehåller en analys av hur samspelet mellan kommissionen och utrikestjänsten EEAS ser ut samt en utvärdering av hur kommissionen arbetar med biståndseffektivitet, transparens och tillgängliggörande av resultat.

12 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

EU har gemensamma intressen med länderna utanför EU. Goda förbindelser till andra länder och regioner främjar det ekonomiska, politiska, sociala och kulturella utbytet. EU bidrar samtidigt till hanteringen av ett stort antal konflikter runt om i världen.

12.1 Samarbete mellan EU och EFTA-länderna

Vid årets två möten med EES-rådet, Europeiska ekonomiska samarbetsrådets (EU, Island, Liechtenstein och Norge) högsta organ, markerades bl.a. i rådsslutsatserna den nära integrationen av de tre EFTA-länderna i EU:s inre marknad.

I slutet av 2011 slöts ett avtal mellan EU och Norge om ytterligare liberalisering av handeln med jordbruksprodukter.

Vid möte i februari mellan ordföranden för Europeiska rådet och Schweiz president diskuterades det framtida samarbetet mellan EU och Schweiz, som står utanför EES.

12.2 Nordliga dimensionen och EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa

Det främsta syftet med EU:s deltagande i regionalt samarbete i norra Europa är att bidra till ett konstruktivt samarbete med Ryssland. Särskilt framgångsrikt är samarbetet inom Nordliga dimensionens miljöpartnerskap, där viktiga insatser görs för att åtgärda gränsöverskridande källor till förorening av Östersjön.

Nordliga dimensionen (ND) är en mellan EU, Island, Norge och Ryssland gemensam politik. Under värdskap av Island hölls i november det tredje ND-mötet på vice utrikesministernivå. ND har på kort tid utvecklats till ett väl fungerande ramverk för konstruktivt och resultatorienterat regionalt samarbete i en rad sektorer. För det konkreta samarbetet har hittills fyra partnerskap bildats. Kommissionen deltar i alla fyra.

Inom Nordliga dimensionens miljöpartnerskap (NDEP) godkändes under året fem nya projekt för finansiering i nordvästra Ryssland. Dessutom avsattes medel för tre vattenreningsprojekt i Vitryssland på vissa villkor. Det i dag viktigaste projektet, Neva Collector i S:t Petersburg, genomförs som planerat. Stora framsteg har skett i en för Sverige särskilt viktig insats, reningsverket i Kaliningrad, där byggandet påbörjats och förefaller framskrida väl. Sverige har under året bidragit till NDEP:s stödfond för insatser i både Ryssland och Vitryssland.

Kommissionen deltar även som full medlem i Östersjöstaternas råd (CBSS) och Barentsrådet (BEAC). Under det svenska ordförandeskapet i Barentsrådet genomfördes ett råvaruseminarium i Europaparlamentet i mars.

De arktiska frågorna tilldrar sig ett ständigt ökat intresse. Sverige tog över ordförandeskapet i Arktiska rådet i maj. Bland annat kommissionen har ansökt om permanent observatörsstatus i Arktiska rådet. Frågan kommer att behandlas under 2012 med sikte på ett beslut i frågan på ministermötet 2013.

12.3 EU:s grannskapspolitik – Östliga partnerskapet och Partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen

Den europeiska grannskapspolitiken (ENP) omfattar 16 länder i södra Medelhavsregionen och Östeuropa.

Den höga representanten för utrikesfrågor Catherine Ashton och ansvarig kommissionär Stefan Füle inledde under sommaren 2010 en översyn av ENP, med en omfattande konsultationsprocess med såväl EU:s medlemsstater som partners i Östeuropa och söder om Medelhavet. Översynen skedde mot bakgrund av förändringar i grannskapet, tillkomsten av Östliga partnerskapet och Unionen för Medelhavet, den nya kommissionens tillträde och Lissabonfördragets ikraftträdande.

Som svar på den dramatiska utvecklingen i Nordafrika under våren presenterade sedan kommissionen och utrikestjänsten EEAS i mars meddelandet ”Ett partnerskap för demokrati och delat välstånd med södra Medelhavsområdet”. I maj följde ett meddelande om hela grannskapet: ”Ny respons på ett grannskap i förändring”, som genomsyrades av EU:s behov av att möta de historiska utmaningarna i dess sydliga och östliga grannskap samt krav på större flexibilitet och skräddarsydda åtgärder.

Meddelandet om ENP i maj lade också grunden för det fortsatta grannskapsstödet från 2014. Detta kommer att kallas det europeiska Grannskapsinstrumentet (ENI), då instrumentet inte längre kommer att omfatta Rysslands strategiska partnerskap med EU. ENI föreslås få en finansiering med 16 miljarder euro, vilket innebär en ökning med ca 4 miljarder euro jämfört med föregående period. Detta preciserades genom ett förslag till förordning för ENI, som presenterades i december.

I rådet för utrikesfrågor den 20 juni välkomnade medlemsstaterna gemensamt meddelandet, som därefter bekräftades genom Europeiska rådets slutsatser den 24 juni.

I enlighet med meddelandets fyra tematiska kapitel (stöd till demokratiutveckling, ekonomisk utveckling/migration, regional differentiering öst/syd samt en anpassning av existerande instrument), har kommissionen tagit fram konkreta förslag på framförallt områdena handel, migration och ekonomiskt bistånd.

Utrikestjänsten EEAS har arbetat fram ett förslag till huvudlinjer för den i meddelandet förslagna demokratistödande institutionen ”European Endowment for Democracy” (EED). Den 1 december beslutade rådet om att välkomna utrikestjänstens förberedande arbete. Därefter kom EU:s medlemsstater den 20 december överens om en politisk deklaration till stöd för EED:s bildande. Syftet är att främja och uppmuntra djup och hållbar demokrati i transitionsländer och i samhällen som kämpar för demokratisering.

12.3.1 Östliga partnerskapet

Under året har arbetet fortsatt med att fördjupa och utveckla Östliga Partnerskapet, som är en regional dimension av ENP omfattande EU:s bilaterala och multilaterala relationer med länderna i Östeuropa. Genom partnerskapet har EU:s politik gentemot de östeuropeiska grannländerna stärkts. I slutet av september hölls det andra toppmötet inom ramen för Östliga Partnerskapet i Warszawa. En gemensam deklaration antogs av EU, medlemsstaterna och samtliga partnerländer i Östeuropa utom Vitryssland, som inte deltog i toppmötet.

På det bilaterala området har flera framsteg gjorts. Förhandlingarna om associeringsavtal med Moldavien, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan har fortsatt med goda resultat. Ukraina har avslutat sina förhandlingar om ett associeringsavtal, inklusive ett fördjupat frihandelsområde, med EU. Den politiska utvecklingen i landet försvårar dock för närvarande vidare framsteg i samarbetet, inklusive undertecknande och ratificering av avtalet. Förhandlingar om fördjupade frihandelsområden med Georgien och Moldavien inleddes i december. Vitryssland omfattas endast av partnerskapets multilaterala del.

Partnerskapets multilaterala samarbete har under året konsoliderats ytterligare, bland annat genom utökad samarbete gällande transportfrågor. I september samlades Euronest för första gången i Strasbourg. Euronest är ett mötesformat där ledamöter från Europaparlamentet träffar representanter från partnerländernas parlament. Vitrysslands tio platser står för närvarande tomma, eftersom dess parlament inte anses legitimt. Arbetet inom Östliga partnerskapets forum för det civila samhället har också fortsatt under året och ett tredje möte i detta format hölls i Polen i november.

12.3.2 Partnerskapet för demokrati och delat välstånd i södra Medelhavsregionen

Samarbetet med länderna söder om Medelhavet har fortsatt inom ramen för associationsavtalen som finns sedan många år med respektive land. Mot bakgrund av revolutionerna i Tunisien och Egypten suspenderades

samarbetet tillfälligt, men har därefter återupptagits. Ett särskilt sändebud för länderna i södra Medelhavsregionen, Bernardino León, har utsetts och en task force för Tunisien har upprättats för att stödja utvecklingen mot demokrati. Motsvarande arbete planeras med Jordanien, Marocko och Egypten. Kontakter har också inletts med Libyen.

På handelsområdet har rådet för utrikesfrågor beslutat om förhandlingsmandat för kommissionen att ingå djupgående frihandelsavtal (DCFTA:s) med Egypten, Jordanien, Marocko och Tunisien. Ambitionen är att man ska kunna inleda förhandlingar med de individuella länderna i början av 2012.

På migrationsområdet har kommissionen påbörjat en migrationsdialog med Tunisien, Marocko och Egypten, i enlighet med kommissionens meddelande ”En dialog om migration, rörlighet och säkerhet med länderna i södra Medelhavsområdet”. Målet är att ingå partnerskap för rörlighet och under sommaren/hösten har man hållit ett antal möten på teknisk nivå. Ambitionen är att partnerskap ska kunna ingås med i första hand Tunisien och Marocko i början av 2012.

Beträffande ekonomiskt bistånd beslutade kommissionen så sent som den 27 september om ett nytt stödpaket för det Södra grannskapet, där den viktigaste komponenten utgörs av det s.k. SPRING-programmet om totalt 350 miljoner euro för perioden 2011–2012.

12.4 Östeuropa och Centralasien

Rysslands WTO-förhandlingar avslutades efter 18 år. Fortsatta framsteg kunde noteras i implementeringen och utvecklingen av Östliga partnerskapet, både bilateralt och multilateralt. Stora utmaningar för demokrati och mänskliga rättigheter i regionen är även fortsatt en källa till oro.

12.4.1 Ryssland

Förhandlingar om ett nytt grundläggande avtal mellan EU och Ryssland inleddes i juli 2008. Vissa avtalskapitel är nästan färdigförhandlade, medan mycket arbete återstår i andra. Detta gäller i synnerhet de viktiga kapitlen om handel, investeringar och energi. Det är viktigt för EU att det juridiskt bindande nya avtalet blir allomfattande och täcker alla områden i förhållandet mellan EU och Ryssland. I avvaktan på detta har EU tills vidare suspenderat förhandlingarna i de kapitel störst framsteg gjorts, bl.a. politisk dialog, nedrustning och ickespridning.

Efter mer än 18 års förhandlingar inbjöds Ryssland den 16 december att bli medlem i världshandelsorganisationen WTO. Som Rysslands i särklass största ekonomiska partner har EU varit en central aktör i förhandlingarna om Rysslands anslutning. Parallellt med WTO-anslutningen har EU ingått fyra bilaterala avtal med Ryssland om

1. bibehållande av de åtaganden om handel med tjänster som ingår i nuvarande samsamarbetsavtal mellan EU och Ryssland,
2. förvaltning av tullkvoter avseende export av virke från Ryssland till EU,

3. reglering av handeln med delar och komponenter för motorfordon samt
4. förhindrande av nya eller stigande ryska exporttullar på råmaterial.

Skr. 2011/12:105

Ryssland ska nu ratificera anslutningsavtalet och väntas sedan upptas som fullvärdig medlem i halvårsskiftet 2012. De ekonomiska fördelarna för Sverige och EU är betydande, framförallt vad gäller sänkta exporttullar på ryskt virke, tullfrihet för många informationsteknikprodukter, sänkta importtullar inom fordonsindustrin samt liberalisering av den ryska tjänstesektorn. WTO-anslutningen förväntas påverka det ryska affärs- och investeringsklimatet i positiv riktning samt göra landets handelspolitiska regelverk mer transparent och förutsägbart.

Två toppmöten EU-Ryssland genomfördes under året, det ena i Nizjnij Novgorod i juni och det andra i Bryssel i december. Vid mötet i Nizjnij Novgorod slöts ett samförståndsavtal mellan Europeiska Investeringsbanken och den ryska utvecklingsbanken (VEB), vilket omfattade ett stöd på två miljarder euro för projekt inom det så kallade partnerskapet för modernisering. Det långsiktiga målet om viseringsfritt resande mellan EU och Ryssland diskuterades också, liksom energifrågor och förhandlingarna om ryskt WTO-medlemskap. Toppmötet kunde även välkomna lanserandet av en migrationsdialog mellan EU och Ryssland.

Toppmötet i Bryssel i december kunde välkomna Rysslands förväntade WTO-anslutning och godkänna en lista över gemensamma åtgärder som både EU och Ryssland måste genomföra för att skapa de tekniska förutsättningarna för framtida viseringsfrihet. Övriga framträdande punkter på dagordningen var det nyligen genomförda parlamentsvalet i Ryssland, konflikterna i Södra Kaukasien, den arabiska våren, situationen i Syrien och det iranska nukleära programmet.

I enlighet med Partnerskaps- och samarbetsavtalet, genomförde EU och Ryssland möten på ministernivå om utrikes- och säkerhetspolitik, rättsliga och inrikes frågor samt energi. Parterna genomförde också två konsultationsrundor på hög tjänstemannanivå om mänskliga rättigheter.

12.4.2 Ukraina

Situationen avseende demokrati och respekt för rättsstatsprinciper har successivt försämrats i Ukraina under året, vilket har föranlett EU att uttrycka allt mer offentlig kritik mot utvecklingen. EU har samtidigt fortsatt att ge stöd till Ukrainas reformagenda inom ramen för Östliga partnerskapet, och förhandlingarna om ett associeringsavtal kunde avslutas i samband med toppmötet EU-Ukraina i december. Avtalet omfattar ett närmare samarbete inom ett stort antal sektorer, i syfte att fördjupa relationerna och anpassa Ukrainas regelverk till EU:s, på grundval av gemensamma värderingar. En huvudkomponent i avtalet utgörs av ett s.k. fördjupat frihandelsområde. Den fortsatta politiska utvecklingen i landet väntas bli avgörande för möjligheterna till ratificering och implementering av avtalet. På viseringsområdet har Ukraina börjat genomföra en handlingsplan som, när alla ingående åtgärder bedöms vara genomförda, ska leda till viseringsfrihet för ukrainska medborgare till Schengenområdet.

Ukraina blev i februari fullvärdig medlem av Energigemenskapen (European Energy Community). Reformerna i den ukrainska energisektorn fortskrider dock i långsam takt. I november 2009 lanserades ett svenskt EU-initiativ för stärkt samarbete kring finansiering av större investeringar på energieffektiviserings- och miljöområdet i Östeuropa (E5P), med inledande fokus på Ukrainas fjärrvärmesektor. Arbetet med initiativet har under 2011 gått vidare i och de första projekten har godkänts under hösten.

12.4.3 Moldavien

Relationerna mellan EU och Moldavien har under året fortsatt att utvecklas positivt inom ramen för Östliga partnerskapet. Betydande framsteg har nåtts i förhandlingarna om ett associeringsavtal mellan EU och Moldavien. Avtalet omfattar ett närmare samarbete inom ett stort antal sektorer, i syfte att fördjupa relationerna och anpassa Moldaviens regelverk till EU:s, på grundval av gemensamma värderingar. I december inleddes förhandlingar mellan EU och Moldavien om ett s.k. fördjupat frihandelsområde, som en integrerad del av associeringsavtalet. Detta efter att Moldavien framgångsrikt genomfört en rad reformer för att möjliggöra förhandlingsstart.

På viseringsområdet har Moldavien börjat genomföra en handlingsplan som, när alla ingående åtgärder bedöms vara genomförda, ska leda till viseringsfrihet för moldaviska medborgare till Schengenområdet. EU:s gränsövervakningsinsats (EUBAM) som verkar på gränsen mellan Moldavien och Ukraina fick under hösten förnyat mandat.

Den moldaviska regeringen har, med stöd från bl.a. EU och OSSE, under året verkat för en dialog med de facto-myndigheterna i utbrytarregionen Transnistrien, inte minst genom förtroendeskapande åtgärder. Ett betydande steg framåt togs i november då de formella förhandlingarna där EU deltar som observatör, kunde återupptas efter ett uppehåll sedan 2006.

12.4.4 Vitryssland

Förutsättningarna för EU:s politik i förhållande till Vitryssland ändrades radikalt efter presidentvalet den 19 december 2010 och den efterföljande repressionen mot företrädare för oppositionen, oberoende massmedia och det civila samhället. EU har under året konsekvent kritiserat brister vad gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter samt krävt att samtliga politiska fångar ska frigges och rehabiliteras.

En översyn av EU:s politik inleddes och i januari återinfördes restriktiva åtgärder (i form av viseringsförbud; sanktioner genom frysning av ekonomiska tillgångar var i kraft sedan tidigare) mot det vitryska ledarskapet. Samtidigt utökades de restriktiva åtgärderna till att omfatta ett stort antal vitryska tjänstemän med särskilt ansvar för händelserna i samband med valet. I mars och juni utökades listan till att omfatta ytterligare personer och företag, och ett embargo mot export av vapen till Vitryssland infördes. I oktober förlängdes de restriktiva

åtgärderna till oktober 2012 samtidigt som de utvidgades ytterligare. Ännu en utvidgning av sanktionerna genomfördes i december genom att ytterligare namn lades till.

På grund av bristen på demokrati samt respekt för mänskliga rättigheter har Vitryssland inte någon kontraktuell relation med EU, men landet omfattas av Östliga partnerskapets multilaterala del. EU har fortsatt en uttalad beredskap att uppgradera relationen till Vitryssland, förutsatt att landet uppfyller kraven om att släppa och rehabilitera alla politiska fångar samt gör framsteg inom demokrati, mänskliga rättigheter och vad gäller ökad rättssäkerhet.

EU har även erbjudit Vitryssland förhandlingar om ett viseringsförenklings- och återtagandeavtal för att förenkla resande för vanliga vitryska medborgare.

12.4.5 Södra Kaukasien

Reformsamarbetet med Armenien, Azerbajdzjan och Georgien intensifierades ytterligare under året, inom ramen för Östliga partnerskapet. Frågor om demokrati, mediefrihet och respekt för mänskliga rättigheter i regionen ägnades fortsatt betydande uppmärksamhet, särskilt med tanke på kommande parlaments- och presidentval i alla tre länder under 2012 och 2013.

Förhandlingar med de tre länderna om associeringsavtal med EU har fortsatt. Georgien och Armenien har gjort stora framsteg medan förhandlingarna med Azerbajdzjan varit mer komplicerade.

I december inleddes förhandlingar mellan EU och Georgien om ett s.k. fördjupat frihandelsområde, som en integrerad del av associeringsavtalet. Detta efter att Georgien framgångsrikt genomfört en rad reformer för att möjliggöra förhandlingsstart. Även Armenien har fått ett erbjudande om att förhandla om ett fördjupat frihandelsområde, men landet måste fortsatt genomföra ett antal reformer innan en förhandlingsstart kan bli möjlig. För Azerbajdzjan kan ett fördjupat frihandelsområde med EU bli aktuellt först efter att landet gått med i WTO.

Viseringsförenklings- och återtagandeavtal mellan EU och Georgien trädde i kraft i mars 2011 och förhandlingsdirektiv för motsvarande avtal med Armenien och Azerbajdzjan antogs i slutet av 2011. Genomförandet av mobilitetspartnerskapet mellan EU och Georgien har fortsatt och ett liknande partnerskap förbereds mellan EU och Armenien. På energiområdet har Azerbajdzjan undertecknat en avsiktsförklaring med EU om att leverera 10 miljarder kubikmeter gas till unionen.

EU:s civila observatörsmmission EUMM, som tillkom efter den väpnade konflikten mellan Ryssland och Georgien i augusti 2008, fortsatte under året att övervaka eldupphöravtalets genomförande. Insatsens mandat förlängdes med ytterligare ett år till september 2012. De internationella samtalen i Genève som inleddes som en del av eldupphöravtalet 2008 fortsatte under året.

EU genomförde under året möten på utrikesministernivå, så kallade samarbetsråd, dels bilateralt med Uzbekistan, dels gemensamt med alla de fem centralasiatiska republikerna. Dialoger om mänskliga rättigheter fortsatte med Kirgizistan, Uzbekistan, Turkmenistan och Tadzjikistan. Vissa steg framåt har noterats i dessa dialoger men substantiella genombrott har ännu uteblivit. I januari besökte Uzbekistans president Bryssel för diskussioner med bland andra ordföranden för kommissionen samt kommissionären för energifrågor.

Genomförandet av EU:s strategi för Centralasien fortsatte på områdena mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatlighet, utbildning, ekonomi, handel och investeringar, energi och transport, miljö och vatten samt gemensamma hot och utmaningar. Kommissionen har under året haft en central roll i förhandlingarna mellan Turkmenistan och Azerbajdzjan rörande en transkaspisk rörledning. EU:s särskilda sändebud för Centralasien Pierre Morel har fortsatt sitt regelbundna resande till regionen, och en delegation från utrikestjänsten EEAS besökte Uzbekistan under sommaren för att diskutera tortyrförebyggande. Under hösten gavs Kirgizistan särskild uppmärksamhet med anledning av landets presidentval den 30 oktober. En delegation från Europaparlamentet övervakade valet.

Under sommaren togs beslut om att öppna en EU-delegation i Tasjkent, och arbetet har även fortskridit vad gäller ett regionalt kontor i Asjgabat för EU:s särskilda sändebud för Centralasien.

12.4.7 Utvecklingsamarbete i regionen

Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI) lanserades den 1 januari 2007 och syftar till att främja samarbete och integration mellan EU och dess partnerländer i Östeuropa och Medelhavsområdet, särskilt genom att stärka genomförandet av de handlingsplaner som upprättats som en del av den europeiska grannskapspolitiken ENP. Partnerländer i Östeuropa är Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ryssland, Ukraina och Vitryssland.

Finansiering från ENPI har under 2011 bidragit till att Ukraina nått till en överenskommelse med EU om ingående av ett associeringsavtal samt fört framför allt Moldavien och Georgien närmare ett sådant.

Biståndet till grannskapet har under året möjliggjort en operationalisering av flera delar av Östliga partnerskapet. Kapacitetsstödjande insatser inom programmet Comprehensive Institution Building (CIB) har inletts i alla länder i grannskapet, med undantag för Vitryssland. Insatserna är avsedda att stärka de institutioner i samarbetsländerna som är centrala för förhandlingarna om närmanden till EU.

Inom Energieffektiviserings- och miljöinitiativet för Östeuropa (E5P) har beslutat fattats om finansiering av en första omgång insatser i Ukraina.

12.5.1 Fredsprocessen i Mellanöstern

Den israelisk-palestinska fredsprocessen är en prioriterad fråga för EU. Rådsslutsatserna som antogs av rådet för utrikes frågor (FAC) i december 2009 ligger fortsatt till grund för EU:s Mellanösternpolitik. Under 2011 har intensiva ansträngningar pågått under Kvartetts ledning (EU, FN, USA, Ryssland) för att få parterna att återuppta fredssamtal. Sverige har fört en aktiv politik för att stödja Kvartetts arbete och stärka EU:s politiska roll. Den 23 september presenterade Kvartetten en tidsplan för återupptagna fredssamtal, vilken under hösten resulterade i separata samtal med parterna. Palestinierna krävde att direkta förhandlingar skulle föregås av ett fullständigt bosättningsstopp. Israel aviserade dock ytterligare planer för nya bostäder i bosättningar på ockuperad palestinsk mark. EU har betonat vikten av att parterna avstår från provokativa handlingar och har fortsatt arbeta för att bosättningsbyggandet ska upphöra, vilket understrukits i rådsslutsatser från maj och oktober.

Palestinierna lämnade i september in en ansökan om medlemskap i FN, vilken är under behandling i FN:s säkerhetsråd. Palestina blev i november upptaget som medlem i UNESCO.

EU ger fortsatt omfattande stöd till palestinskt statsbyggande under premiärminister Fayyads ledning och är den största givaren till den palestinska myndigheten som under året vidtagit viktiga reformer. Sverige har aktivt deltagit i EU:s civilpolisinsats EUPOL COPPS, vid tillfället ledd av en svensk chef, vilken har gjort betydande insatser för att stärka den palestinska säkerhets- och rättssektorn.

I maj slöt de palestinska fraktionerna, genom egyptisk medling, en försoningsöverenskommelse i Kairo. Parterna kom överens om att tillsätta en teknokratregering samt hålla val inom ett år, vilket EU uttryckte tydligt stöd för i rådsslutsatser från maj 2011. I augusti, till följd av intensiv egyptisk medling, släpptes den israeliska soldat som har hållits fången i Gaza sedan 2006. EU har sedan tillfångatagandet regelbundet krävt att soldaten ska frigges, senast i rådsslutsatserna från maj 2011.

Den humanitära situationen i Gaza är alltjämt svår. Israeliska lättnader i restriktionerna för införsel av förnödenheter till Gaza bedöms som otillräckliga för att tillåta en långsiktig återuppbyggnad. EU har därför fortsatt verkat för att förbättra tillträdet till Gaza för humanitär hjälp, personer och handelsvaror.

EU avser fortsätta stödja parterna och Kvartetts ansträngningar för återupptagna resultatriktade fredsförhandlingar. EU har beredskap för att bidra till genomförandet av en framtida överenskommelse.

12.5.2 Tunisien

De folkliga uppror som satt sin prägel på flera länder i Mellanöstern och Nordafrika tog sin början genom den tunisiska s.k. jasminrevolutionen, december 2010. Det ledde till att den sedan 1987 sittande presidenten

Zine el-Abedine Ben Ali tvingades bort från sin post. Tunisien gick vidare med att i allmänna val välja en ny folkvald representation. Valet till den konstituerande församlingen, i vilket islamistpartiet Ennahda fick dryga 40 procent av rösterna, genomfördes den 23 oktober.

Vid rådet för utrikes frågor den 14 november antogs rådsslutsatser som välkomnade att valet gått väl till och betonade vikten av att en regering snart kommer på plats så att samarbetet mellan EU och Tunisien kan ta ny fart.

En EU/Tunisia Task Force bestående av representanter för Tunisien, EEAS, kommissionen och EU:s medlemsstater samt Schweiz genomfördes i Tunis i slutet av oktober i syfte att bättre förstå och identifiera utmaningarna och behoven för Tunisien övergångsprocess mot demokrati. I slutsatserna framgår att den höga representanten har ambitionen att återuppta diskussionerna om ett privilegierat partnerskap med Tunisien så snart en regering kommit på plats.

Vidare är Tunisien ett av de länder med vilka EU står redo att inleda diskussioner om djupgående frihandelsavtal (DCFTAs) samt förhandla om s.k. partnerskap för rörlighet.

12.5.3 Egypten

Inspirerade av utvecklingen i Tunisien och upprörda över politiska och sociala orättvisor inleddes ett folkligt uppror i Egypten den 25 januari. Som en följd av protesterna tvingades president Mubarak att avgå i februari. Han överlämnade makten till ett militärråd, som leder landet fram tills presidentval har hållits, sannolikt i juni 2012. Parlamentsval äger rum i flera omgångar mellan november 2011 och februari 2012.

Utvecklingen i Egypten har inneburit att landet har funnits på EU:s dagordning under hela året. Inledningsvis beslutades om sanktioner – frysning av tillgångar och reseförbud – för den f.d. presidenten och till denne närstående personer samt delar av den tidigare regimen. En rad uttalanden gjordes för att välkomna en övergång mot demokrati samt för att markera oro för våldsanvändning under året. EU har också beslutat om olika typer av stöd för övergången till demokrati, se vidare under avsnittet om EU:s grannskapspolitik (ENP).

12.5.4 Libyen

Den libyska regimen brutala attacker mot fredliga demonstranter i början av 2011 fördömdes av EU som i februari suspenderade all teknisk assistans till Libyen inom ramen för det europeiska grannskapsinstrumentet (ENPI). EU krävde tidigt att presidenten skulle kliva åt sidan och kontakter med det Nationella övergångsrådet (NTC) initierades. Genom den höga representanten Ashton förde EU en dialog med internationella organisationer i syfte att främja en internationell samsyn vad gäller situationen i Libyen.

FN:s säkerhetsråd gav i mars FN:s medlemsstater mandat att med alla medel upprätthålla en flygförbudszon respektive att skydda civila i Libyen. Militära åtgärder för att verkställa mandatet vidtog under Nato:s

ledning och med svenskt deltagande. En internationell kontaktgrupp – med EU och flera av EU:s medlemsstater, inklusive Sverige, representerade – etablerades för att samordna det internationella samfundets agerande gentemot Libyen.

I april beslutade EU att inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) erbjuda skydd till humanitära hjälptransporter om detta begärdes av FN:s samordnande humanitära organ. Det blev emellertid inte fallet.

FN:s säkerhetsråd beslutade i februari och mars om att inrätta sanktioner mot Libyen. I september beslutades om vissa lättnader när NTC kontrollerade större delen av Libyen. EU genomförde unionsrättsligt säkerhetsrådets beslut om sanktioner och inrättade därutöver EU-autonoma sanktioner. Under hösten inleddes arbetet med att häva de EU-autonoma sanktionerna.

EU utvecklade successivt kontakterna med NTC. I maj öppnades ett tekniskt kontor i Benghazi och i november en EU-delegation i Tripoli. Under det libyska inbördeskriget tillhandahöll EU:s humanitära organ och många medlemsstater, inklusive Sverige, ett mycket omfattande humanitärt bistånd. EU har uttryckt beredskap att bidra ytterligare till att bygga ett nytt demokratiskt Libyen och deltar i det arbete under FN:s och NTC:s övergripande ledning, som syftar till att bedöma behoven i ett post-konflikt Libyen.

12.5.5 Syrien

I mars inleddes oroligheterna i Syrien då demonstranter som försökte uttrycka sitt missnöje mot den syriska regimen brutalt slogs ned. Vid rådet för utrikes frågor i april uttryckte EU sin djupa oro över utvecklingen av situationen i Syrien. EU har därefter återkommande, i rådsslutsatser och i uttalanden från den höga representanten Catherine Ashton, tagit upp den syriska situationen. Vid samtliga tillfällen har EU med kraft fördömt våldet mot de fredliga protesterna. Mot bakgrund av den allvarliga situationen har EU dessutom beslutat om att införa sanktioner mot Syrien. Dessa har successivt utökats under året. Sanktionerna riktar bl.a. in sig mot de personer, företag och institutioner som är ansvariga för det våldsamma förtrycket av befolkningen. Exempel på områden som omfattas är investeringar i och produkter som kan användas i Syriens oljeindustri, export m.m. av produkter som kan användas i den syriska regimen övertvakning av IT och telekommunikationer, medverkan i uppförande av nya elkraftverk i Syrien, öppnande av nya bank- och representationskontor och andra samverkansformer mellan banker i EU och syriska banker samt handel med syriska statspapper.

EU har även arbetat intensivt för att FN:s säkerhetsråd ska ta upp Syrienfrågan. En nära dialog har dessutom förts med Arabförbundet och regionala länder som Turkiet.

Unionen för Medelhavet (UfM) sjöattes 2008, då den tidigare Barcelonaprocessen för EuroMed-samarbete fick ett nytt namn och en starkare politisk förankring. EuroMed-samarbetet är unikt genom sin betoning på gemensamma värderingar som demokrati och mänskliga rättigheter samt på ett delat ägarskap mellan EU och partnerländerna. Det är det enda forum vid sidan av FN där israeler och araber möts på ministernivå.

Utöver EU:s 27 medlemsstater deltar Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Palestinska myndigheten, Albanien, Mauretanien, Bosnien och Hercegovina, Kroatien, Monaco och Montenegro. Sedan regimen i Libyen föll i november har Libyen välkomnats av UfM:s utrikesministrar som den 44:e medlemmen.

Under året har arbetet fungerat ganska väl, möten på högre tjänstemannanivå har hållits som planerat och sekretariatet har kommit igång med sitt arbete med projekt inom de sex prioriterade områdena (solenergi, transport, stöd till små och medelstora företag, räddningstjänst och sociala frågor, forskning och högre utbildning samt vatten). Fackministermöten för industriellt samarbete respektive hållbar urban utveckling har kunnat genomföras, vid det senare kunde en gemensam deklaration antas, vilket var första gången på ett och ett halvt år. Däremot har vare sig något utrikesministermöte eller toppmöte kunnat hållas, vilket bl.a. beror på läget i fredsförhandlingarna i Mellanöstern.

12.5.7 Golfstaternas samarbetsråd

Kommissionen fortsätter sina ansträngningar att i närtid kunna avsluta förhandlingarna om ett frihandelsavtal (FTA) med Golfstaternas samarbetsråd (GCC). EU:s relation med GCC innefattar även samarbetsprojekt och dialog inom bl.a. områden som energi, klimat och utbildning. Dessutom för EU och GCC en politisk dialog om regionala frågor av gemensamt intresse.

12.5.8 Iran

Frågan om Irans kärntekniska program har fortsatt stått högt på EU:s dagordning under året. FN:s atomenergiorgan IAEA har rapporterat om fortsatt bristande samarbetsvilja från Iran och om att Iran ännu inte efterlevt FN:s säkerhetsråds och IAEA:s resolutioner. Fortsatta ansträngningar har gjorts från den höga representanten Ashton:s sida för att få till stånd konkreta förhandlingar om den nukleära frågan. För att ytterligare sätta press på det iranska ledarskapet beslöt EU vid två tillfällen, i maj och i december, att utöka sanktionerna mot enskilda företag och personer med koppling till Irans kärntekniska program.

EU har reagerat kraftfullt mot den försämrade situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran. I april införde EU riktade restriktiva åtgärder mot 32 iranska högt uppsatta tjänstemän och individer som medverkar eller är ansvariga för genomförande av allvarliga kränkningar

mot medborgarnas mänskliga rättigheter i Iran. Sanktionerna innebär frysning av eventuella tillgångar och reseförbud inom EU och omfattar för närvarande 61 individer sedan ytterligare namn lagts till listan i oktober. EU följer situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran noga och kommer kontinuerligt att se över listan med jämna mellanrum, dock senast igen vid möte i april 2012. Irans bristande respekt för de mänskliga rättigheterna har också uppmärksammats och kritiserats hårt av EU genom uttalanden av den höga representanten Catherine Ashton.

12.5.9 Irak

Förhandlingarna om ett partnerskaps- och samarbetsavtal (PCA) mellan EU och Irak slutfördes i november 2009 av kommissionen och godkändes av EU:s medlemsstater i december. Det formella undertecknandet mellan EU och Irak förväntas ske under våren 2012. Avtalet är en del av EU:s långsiktiga målsättning att normalisera relationerna med Irak.

EU:s bistånd till Irak har sedan 2003 uppgått till nästan en miljard euro. Kommissionen arbetar utifrån sitt landstrategidokument för perioden 2011–2013, ett dokument som samordnats med Sverige och Italien. EU:s gemensamma rättsstatsinsats EUJUST LEX syftar till att stödja reformer i såväl polis- som rättsväsendet och främja samarbetet mellan domstols-, polis- och kriminalvårdssektorn. Över 4000 irakiska tjänstemän har erhållit utbildning sedan insatsen inleddes 2005 och EUJUST LEX har under året flyttat alltmer av sin verksamhet till Irak. Mandatet för insatsen sträcker sig till juni 2012.

Den svåra situationen för minoriteter, bruket av dödsstraffet, situationen i fångelser m.m. i Irak väcker stort engagemang i EU. Den höga representanten Catherine Ashton har gjort flera uttalanden under året om Irak. EU har vid flera tillfällen tagit upp dödstraffet med irakiska företrädare.

12.5.10 Bahrain

Den arabiska våren inspirerade till omfattande och fredliga protester i Bahrain med början den 14 februari. Dessa slogs ner av säkerhetsstyrkor under dagarna och veckorna därpå. EU antog rådsslutsatser vid rådet för utrikes frågor i mars, april och maj, i vilka EU uttryckte sin oro över situationen och fortsatta kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Rådsslutsatserna uppmanade också alla parter att inleda en meningsfull dialog med reformer som mål. Den höga representanten Catherine Ashton, och dennas talesman, har också gjort ett stort antal uttalanden om Bahrain efter att den internationella undersökningskommissionen (Bahrain Independent Commission of Inquiry) presenterat sin rapport om vårens oroligheter den 23 november.

12.5.11 Jemen

EU har aktivt verkat för en fredlig lösning av oroligheterna i Jemen. Den höga representanten Catherine Ashton har gjort en rad uttalanden om

situationen i landet och uppmanat till att våldet ska upphöra och att mänskliga rättigheter ska respekteras. När den jemenitiska regeringen och oppositionen den 23 november undertecknade ett avtal om den fortsatta politiska processen välkomnades detta av EU. Även den svåra humanitära situationen har uppmärksammats. Liknande budskap har framförts i de rådsslutsatser som antagits av EUs utrikesministrar vid flera tillfällen under året. EU har även bistått Jemen med 20 miljoner euro för att lindra den svåra humanitära situationen.

12.6 Nordamerika

Toppmöte mellan EU och USA

Ett toppmöte mellan EU och USA ägde rum den 28 november i Washington DC. Den ekonomiska krisen och åtgärder för att främja tillväxt och jobbskapande var huvudfokus på mötet. USA är EU:s främsta strategiska partner och toppmötena utgör ett tillfälle att lyfta fram angelägna frågor från den breda gemensamma agendan. EU och USA har ett nära samarbete inom utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, och händelseutvecklingen i Nordafrika och Mellanöstern har ytterligare intensifierat förbindelserna under året. I anslutning till toppmötet hölls samma dag det transatlantiska Energirådet och dagen efter det Transatlantiska ekonomiska rådet (TEC).

Ekonomiskt samarbete med USA

Det ekonomiska samarbetet EU-USA hanteras till stor del inom ramen för det Transatlantiska ekonomiska rådet (TEC). TEC-mötet den 29 november bekräftade de framsteg som gjorts under året vad gällde bland annat regleringssamarbete, elfordon, energieffektivitet, investeringar och informations- och kommunikationsteknologi (ICT). Nya mål inom nya sektorer och teknologier fastslogs. På uppdrag av toppmötet 28 november togs beslut om att upprätta en gemensam högnivåarbetsgrupp för jobb och tillväxt, med uppgift att identifiera och bedöma alternativ för en fördjupad ekonomisk relation. Arbetsgruppen ska avrapportera sina slutsatser och rekommendationer i slutet av 2012.

Samarbete inom säkerhet och globala utmaningar

Som ett resultat av 2010 års toppmöte mellan EU och USA inleddes under året arbetet med den gemensamma arbetsgruppen för cybersäkerhet och IT-brottslighet. Bland övriga områden där det transatlantiska samarbetet varit intensivt under året kan nämnas rättsliga och inrikes frågor, dialogen om utvecklingssamarbete samt energisamarbetet inom ramen för Energirådet. Den transatlantiska arbetsgruppen för

antibiotikaresistens (TATFAR) som lanserades vid EU–USA toppmötet 2009 presenterade sin slutrapport i september. Skr. 2011/12:105

EU:s relationer med Kanada

Förhandlingarna om ett ambitiöst frihandelsavtal (CETA), som lanserades vid toppmötet EU–Kanada i maj 2009, har fortsatt under året. Hittills har totalt nio förhandlingsrundor ägt rum och resultaten har varit positiva. Målsättningen är att avtalet ska vara klart under 2012. Parallellt pågår förhandlingar om en uppdatering av 1976 års ramavtal EU–Kanada om handel och ekonomiskt samarbete. Kommissionens förhandlingsmandat antogs av rådet i november 2010.

12.7 EU:s samarbete med Latinamerika och Karibien

Toppmöten mellan EU och Latinamerika och Karibien (EU–LAC) hålls vartannat år, och det senaste mötet hölls i Madrid i maj 2010. Under 2011 har förberedelserna för nästa toppmöte, som planeras hållas i Santiago de Chile 2012, inletts. EU–LAC Foundation, med säte i Hamburg, invigdes i november.

12.7.1 Regionala associerings- och frihandelsavtal

EU och Latinamerika och Karibien arbetar för att utöka frihandeln mellan de två regionerna, och vid toppmötet i maj 2010 togs flera viktiga steg. Ett associeringsavtal mellan EU och Centralamerika avslutades till toppmötet och ett frihandelsavtal mellan unionen och Colombia och Peru förhandlades fram inför mötet. Under 2011 har dessa avtal översatts till unionens samtliga språk, och förelagts ministerrådet för godkännande.

Sedan 1995 har EU och den s.k. Sydliga gemensamma marknaden (Mercosur) ett ramavtal för samarbete. EU är Mercosurs främsta handelspartner, och Mercosur ligger åtta på EU:s lista över exportmarknader. Under 2010 återupptogs förhandlingarna om ett djupare samarbete, ett associeringsavtal, mellan EU och Mercosur. Fyra förhandlingsrundor genomfördes under 2011; i Asunción, i Montevideo samt två rundor i Bryssel. Förhoppningen är att kunna sluta ett avtal under 2012. Ett associeringsavtal mellan EU och Mercosur skulle skapa ett av världens största frihandelsområden med över 700 miljoner människor.

12.7.2 Utvecklingssamarbetet med Latinamerika

Utvecklingsinstrumentet Development Cooperation Instrument (DCI) styr sedan 2007 hela kommissionens samarbete med både Asien och Latinamerika, och för arton latinamerikanska mottagarländer gäller sexåriga strategier från 2007–2013. Ett övergripande mål för EU:s bistånd är att stödja regional integration inom Latinamerika – ett område där EU kan dela med sig av sina erfarenheter. Fördjupad regional

integration i Latinamerika är också en förutsättning för att frihandelsområden med EU ska kunna upprättas. En annan övergripande målsättning är att stödja mottagarländernas ansträngningar att uppnå Milleniemålet om att halvera fattigdomen till 2015.

Det totala EU-biståndet till Latinamerika och Karibien uppgick 2011 till 1,6 miljarder euro. Sverige har i DCI-kommittén bl.a. betonat vikten av nationellt ägarskap, komplementaritet och givarsamordning med betoning på lokal samordning. Även jämställdhetsfrågor samt demokrati och mänskliga rättigheter har betonats.

I oktober beslutade EU om humanitärt bistånd med anledning av skyfall och jordskred i El Salvador, Guatemala, Honduras och Nicaragua.

Colombia

EU:s kommissionär med ansvar för utvecklingsbistånd besökte Colombia under året för att följa upp unionens biståndsprogram. Detta har som övergripande mål att stödja Colombias ansträngningar att nå fred. För åren 2007–2013 har EU avsatt 113 miljoner euro till biståndssamarbete i Colombia, den största delen av detta till stöd för fred och till stärkande av rättsstatliga funktioner, inklusive narkotikabekämpning.

Guatemala

I Guatemala hölls ordinarie nationella val i september och november 2011. EU deltog med en mindre expertmission som valobservatör, tillsammans med bl.a. regionala OAS, och kunde konstatera att valen i huvudsak hade hållits i god demokratisk ordning.

EU har varit en aktiv partner i genomförandet av de nationella fredsavtalen från 1996. För åren 2011–2012 uppgår EU:s bistånd till Guatemala till 47 miljoner euro, med fokus på att stärka rättsstaten och utbildningsväsendet.

Nicaragua

I början av november hölls val av president och parlament. EU genomförde en valobservationsinsats som konstaterade en rad missförhållanden i samband med valen. Kritiken gällde även valdomstolen, som inte bedömdes vara oberoende.

Peru

Nationella val hölls i april och juni. EU:s valobservatörsmission kunde konstatera att valen hade avlöpt i god ordning, vilket bekräftade att Peru är en mogen demokrati.

Den gemensamma kommittén inom ramen för EU:s och Mexikos strategiska partnerskap hölls i Bryssel i november, då även diskussioner inom ramen för den gemensamma åtgärdsplanen ägde rum. Exempel på samarbeten inom åtgärdsplanen är högnivådialog om mänskliga rättigheter, om makroekonomiska frågor och om säkerhetsfrågor.

Brasilien

Brasilien och EU inrättade 2007 en fördjupad relation i form av ett strategiskt partnerskap. Inom ramen för detta hölls 2011 det femte årliga toppmötet, och en gemensam handlingsplan fortsatte att genomföras. Partnerskapet omfattar bl.a. politiska och ekonomiska frågor, handelsfrågor, klimatförändringar och hållbar utveckling, mänskliga rättigheter, utbildning och vetenskap samt kulturella frågor.

EU och Brasilien fattade under året beslut om ömsesidig viseringsfrihet för sina medborgare. Vidare fattades beslut för att fördjupa samarbetet inom högre utbildning och kultur, bl.a. genom att förenkla och stimulera utbyten för studenter och akademiker.

Kuba

EU bekräftade den gemensamma ståndpunkten om Kuba från 1996. Den reflektionsprocess om det framtida förhållningssättet till Kuba som inleddes hösten 2010 fortgår ännu. Under året hölls ett politiskt dialogmöte mellan den höga representanten och Kubas utrikesminister.

Haiti

EU är den största givaren till återuppbyggnaden av Haiti efter jordbävningkatastrofen 2010. Totalt 520 miljoner euro utfästes, till vilket kan läggas 700 miljoner euro från unionens medlemsstater. För att maximera nyttan av EU:s bidrag bedrivs ett arbete med gemensam programmering där EU-institutionerna bidrar till att koordinera biståndsinsatser från deltagande EU-medlemsstater.

12.8 Afrika

Europa och Afrika har starka band och ett nära partnerskap. De gemensamma globala, kontinentala, regionala och nationella intressena är många. Goda och stärkta förbindelser gynnar det ekonomiska, politiska, sociala och kulturella utbytet mellan Europa och ett Afrika i förändring. EU har ett strategiskt partnerskap med Sydafrika, stärker samarbetet med Afrikanska unionen (AU) och bidrar till hanteringen av ett antal krishärdar och konflikter, inte minst på Afrikas Horn.

Genomförandet av den gemensamma EU-Afrika strategin och den underlydande aktionsplanen för perioden 2011–2013 har fortsatt under året. Samtidigt har en reflektionsprocess inletts avseende strukturer och arbetsmetoder i syfte att effektivisera och öka resultatorienteringen i partnerskapet. Partnerskapet spänner över ett brett antal områden och omfattar såväl fred och säkerhet som samarbete inom bl.a. energi, handel, infrastruktur, klimatförändringar och mänskliga rättigheter.

Samarbetet och dialogen med AU har fördjupats ytterligare under året, parallellt med AU:s växande betydelse som en central regional aktör. Fred och säkerhet, liksom stödet till AU:s institutions- och kapacitetsstärkande, utgör prioriteringar i samarbetet med AU. Utrikestjänsten EEAS och EU-delegationen i Addis Abeba har förstärkts och spelar en allt viktigare roll i dialogen. EU:s KUSP-ambassadörer träffar regelbundet AU:s freds- och säkerhetsråd.

12.8.2 Afrikas Horn

Vid rådet för utrikesfrågor i november antog EU ett strategiskt ramverk för Afrikas horn. Genom det strategiska ramverket bekräftas EU:s långsiktiga engagemang för regionen, samtidigt som det ger en plattform för att säkerställa ett samordnat utnyttjande av EU:s instrument. EU har också beslutat att utse en särskild representant för Afrikas horn. EU har fört en regelbunden politisk dialog med respektive land på Afrikas Horn, där fred och säkerhet tillsammans med mänskliga rättigheter och demokrati utgjort centrala frågor.

Etiopien

I Etiopien har EU särskilt följt demokratiutvecklingen, situationen vad gäller de mänskliga rättigheterna samt den humanitära situationen i landet. Valobservatörsmissionens (efter 2010 års val) rekommendation att föra en dialog om mänskliga rättigheter och demokrati har varit svåra att följa upp. EU har dock gjort ansträngningar för att bredda dialogen med den etiopiska regeringen.

Inom EU-kretsen har överenskommit om en samordnad bevakning av rättegångarna mot fängslade journalister, inklusive två svenskar. EU fortsatte under året att genom dialog och påverkansarbete driva på för att gränstvisten mellan Etiopien och Eritrea fortsatt skulle uppmärksammas, och att gränskommissionens beslut skulle genomföras.

Utrikestjänsten EEAS chef för Afrikafrågor besökte 2011 Asmara, bland annat i syfte att försöka föra en dialog med presidenten om mänskliga rättigheter.

EU uttalade sig den 15 september om de politiska fångarna i Eritrea, och omnämnde då särskilt den svensk-eritreanske medborgaren Dawit Isaak. I uttalandet uttryckte EU stark oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i landet och uppmanade Eritrea att ovillkorligen frige alla politiska fångar. Såväl EU, inom ramen för den politiska dialogen, som Europaparlamentet tog under hösten upp Dawit Isaaks fall.

I november avbröts utbetalningarna från EU:s utvecklingsfond till Eritrea, efter en lång tids förhandling.

Somalia

Efter en period av politisk låsning mellan talmannen och presidenten ingicks i juni i Kampala en överenskommelse som förlängde den s.k. övergångsperioden med ett år. En färdplan har antagits för övergångsuppgifter som ska genomföras fram till augusti 2012. Under året har rådet antagit slutsatser om Somalia i mars och november. I slutsatserna bekräftas bl.a. EU:s fortsatta stöd till övergångsregeringen, under förutsättning att resultat av ingångna åtaganden kring övergångsuppgifterna kan påvisas.

EU är en central aktör i Somalia och ingår även i den internationella kontaktgruppen för Somalia som regelbundet sammankallas kring Somaliarelaterade frågor.

EU är den största biståndsgivaren till landet och finansierar AU:s fredsbevarande styrka, AMSIOM genom den afrikanska fredsfaciliteten. Därtill genomför EU GSFP-insatserna Atalanta för att bemöta problematiken med sjöröveri och EUTM för utbildning av somaliska soldater. Läget i landet samt det utbredda problemet med sjöröveri utanför Somalias kust har under året behandlats återkommande i flera av rådets arbetsgrupper. De första soldaterna som tränats i EUTM ingår nu i den Somaliska försvarsmakten. En andra utbildningsomgång har genomförts under året. En tredje utbildningsomgång har inletts med förnyat mandat som inriktas på utbildning av högre befälsnivå. Sverige bidrar med en utbildningsgrupp till EUTM.

Sudan

Rådet för utrikes frågor har vid flera tillfällen behandlat situationen i Sudan, framför allt inför delningen av landet och Sydsudans självständighet i juli.

Ansträngningarna för att uppnå en politisk förhandlingslösning på krisen i Darfur under ledning av AU och FN har lett till en överenskommelse mellan regeringen och rebellgruppen LJM, för vilken EU uttalat sitt stöd. EU har varit tydligt när det gäller Sudans skyldighet att

samarbeta med den internationella brottmålsdomstolen (ICC) och följa de häktningsbeslut som utfärdats av domstolen. EU har även, delvis inom ramen för den Afrikanska Fredsfaciliteten (APF), stött AU:s och FN:s fredsfrämjande insats i Darfur (UNAMID). Efter att stridigheter uppstod i delstaterna Södra Kordofan och Blue Nile har EU krävt tillträde för humanitära aktörer, respekt för humanitär rätt samt betonat regeringens skyldighet att respektera de mänskliga rättigheterna.

EU utgör den största biståndsgivaren till Sudan och har även, genom EU:s särskilda representant för Sudan och Sydsudan (EUSR) Rosalind Marsden, verkat för att de utestående frågorna från fredsavtalet, (CPA) ska få en lösning.

EU har fortsatt ett vapenembargo mot Sudan och reserestriktioner samt frysning av tillgångar för personer som motverkar fredsprocessen. Vad gäller samarbetet och dialogen under Cotonou-avtalet och det gemensamma EU-biståndet under den europeiska utvecklingsfonden (EUFG) har Sudan som enda AVS-land fortsatt avstått från att ratificera det reviderade Cotonou-avtalet från 2005, delvis på grund av dess skrivningar om straffrihet och stöd till ICC. Sudan omfattas därför i nuläget inte Cotonou-avtalet men i ljuset av de stora behoven i Sudan de kommande åren har EU under året ändå beslutat om ytterligare stöd till fredsprocesserna och god samhällsstyrning i Sudan, dock med tydliga direktiv om att stödet ska kanaliseras via icke-statliga aktörer.

Sydsudan

Rådet för utrikes frågor har diskuterat och välkomnat bildandet av den nya staten Sydsudan. EU gav stöd till folkomröstningen om Sydsudans självständighet i januari, bland annat i form av valobservatörer. Rådet för utrikes frågor beslöt att vapenembargot mot Sudan skulle utvidgas till att även gälla Sydsudan. EU har uttryckt fullt stöd för den medling mellan Sudan och Sydsudan som pågår under ledning av ordföranden i Afrikanska Unionens (AU) högnivåpanel, Thabo Mbeki, med syfte att lösa utestående frågor från fredsavtalet (CPA, Comprehensive Peace Agreement). EU:s särskilda representant för Sudan och Sydsudan (EUSR) Rosalind Marsden har spelat en nyckelroll i unionens politik gentemot Sydsudan.

EU har fattat beslut om att sätta upp en civil krishanteringsinsats som stöd för säkerhet vid Juba flygplats. EU:s insats kommer att samarbeta nära med FN-insatsen UNMISS.

EU utgör den största biståndsgivaren till Sydsudan och har även påbörjat ett arbete med att samordna medlemsstaternas bistånd genom så kallad gemensam programmering. Den höga representanten Cathrine Ashton har välkomnat Sydsudans vilja att ansluta sig till Cotonou-avtalet.

Nigeria

EU genomförde en valobservationsmission under presidentvalet i april 2011. Valet bedömdes vara Nigerias friaste hittills. EU har bevakat säkerhetssituationen i Nigeria som har försämrats på grund av terrorrörelsen, Boko Harams ökade aktivitet. Trots ansträngningar från EU:s sida har ett fullödigt ekonomiskt partnerskapsavtal (EPA) med Västafrika (ECOWAS) ännu inte kunnat undertecknas, bland annat beroende på till synes svagt intresse från Nigeria.

Guineabukten

Förekomsten av sjöröveri i Guineabukten har ökat markant under året. Detta har uppmärksammats i bl.a. FN:s säkerhetsråd. EU skickade i oktober 2011 en expertmission till länderna längs Guineabukten för att göra en bedömning av hur EU bäst kan stödja dem i bekämpning av den ökade piratverksamheten. De länder som missionen besöker är: Ghana, Nigeria, Kamerun, Ekvatorial Guinea, Gabon, Kongo Brazzaville, Benin och Togo.

Elfenbenskusten

Efter presidentvalet hösten 2010 och dess efterföljande oroligheter skärpte EU sanktionerna ytterligare genom att, utöver riktade åtgärder mot vissa personer som FN beslutat om, också göra en rad andra personer och företag inom eller nära regimen till föremål för restriktioner och frysning av tillgångar. Flera sådana beslut med successiva skärpningar fattades av rådet i januari samt april och kom bl.a. att omfatta det nationella oljebolaget och elektricitetsbolaget, vissa banker samt hamnarna i Abidjan och San Pedro. Sedan förändringar skett i det politiska landskapet och den förre presidenten har gripits, har EU påbörjat en process mot upphävande av de egna tilläggs sanktionerna. Alla juridiska personer och andra enheter har avlistats. EU har lämnat ekonomiskt stöd till genomförandet av parlamentsvalet i december.

Sahel

Rådet för utrikes frågor har i slutsatser pekat på att gränsöverskridande hot som terrorism i form av en regional gren av Al-Qaida, AQMI, men även organiserad brottslighet, kopplat till extrem fattigdom, olösta konflikter och staters svaghet och skörhet är en växande utmaning för stabiliteten i Sahelregionen. Hoten påverkar även EU-medborgares säkerhet i regionen på grund av kidnappningar samt drabbar EU i form

av organiserad brottslighet inklusive människohandel, smuggling av narkotika och vapen etc. Skr. 2011/12:105

I mars presenterades och välkomnades den s.k. Sahelstrategin på rådet för utrikes frågor. Strategin syftar till att ta ett helhetsgrepp på de utmaningar som Sahel-regionen står inför där utveckling nära sammankopplas med säkerhet. Primärt geografiskt fokus är Mali, Mauretanien och Niger. Strategin anger de EU-instrument som finns till förfogande.

Mano River

EU bedriver omfattande biståndsinsatser i Mano River-länderna (Guinea, Liberia, Sierra Leone och Elfenbenskusten). EU:s politik syftar till att skapa förutsättningar för fred, återuppbyggnad och demokratisering i regionen. Liberia höll president- och kongressval i två omgångar under året. EU genomförde ingen fullskalig valobservationsmission. I stället skickades en mindre expertmission till Liberia före, under och efter valen. Samtliga internationella valobservationsmissioner bedömde att valen hade utförts på ett korrekt och transparent sätt. EU införde under året vissa undantag till vapenembargot mot Guinea avseende icke dödlig utrustning till förmån för de guineanska myndigheterna i deras upprätthållande av allmän ordning.

12.8.4 Stora sjöregionen

EU är en viktig aktör till stöd för fred och säkerhet i Stora sjöregionen. Den höga representanten Catherine Ashton valde att inte förlänga mandatet för EU:s särskilda sändebud för regionen, men utsåg en senior koordinator från utrikestjänsten EEAS för att hålla samman och leda EU:s politik i regionen.

EU och medlemsstaterna, inklusive Sverige, stödjer även flera regionala organisationer som arbetar för att främja regional stabilitet och integration, bland annat Stora sjögemenskapen (CEPGL). Det europeiska utvecklingssamarbetet i regionen är omfattande, i synnerhet i DRK.

Demokratiska republiken Kongo

Situationen var fortsatt instabil i DRK när landet efter en turbulent valprocess genomförde de andra demokratiska valen sedan självständigheten. EU bidrog med finansiering till valprocessen samt skickade en relativt omfattande valobservationsmission för att övervaka dem. Valen genomfördes trots undermåliga förberedelser och uppvisade mycket stora brister. EU gjorde ett antal uttalanden samt förde dialog med relevanta aktörer i syfte att kräva transparens i hanteringen av processen, en seriös utredning av processens problem samt för att mana alla aktörer att hålla sig till fredliga metoder.

EU är fortsatt en betydande politisk aktör och ledande inom humanitär hjälp och utvecklingssamarbete i DRK. EU:s polisinsats i DR Kongo, EUPOL fortsatte under året sin verksamhet till stöd för den nationella

polisen. Även den europeiska insatsen för säkerhetssektorreform, EUSEC, fortsatte sitt arbete med att ge råd till den kongolesiska försvarsmakten i dess arbete med att reformera de nationella väpnade styrkorna. EU har fört en aktiv politik med bl.a. uttalanden under året med anledning av konstitutionsförändringarna i januari och med anledning av den våldsamma inledningen av valkampanjen i november.

12.8.5 Östra Afrika

Kenya

EU har under året varit starkt engagerat i utvecklingen i Kenya och fortsatt verkat till stöd för AU:s och före detta FN-generalsekreteraren Kofi Annans arbete att skynda på genomförandet av försonings- och maktodelningsavtalet från våren 2008. Särskilt viktiga frågor har varit uppföljning av grundlagen från 2010 och Kenyas samarbete med den Internationella brottmålsdomstolen, ICC.

Uganda

I samband med president- och parlamentsval i februari deltog EU med en valobservatörsmission som gav rekommendationer om uppföljning och reformer för att stärka demokratin. Höge representanten Catherine Ashton gjorde ett uttalande i samband med valet.

En känd ugandiska försvarare av hbt-personers mänskliga rättigheter dödade i januari, vilket föranledde EU att av regering och berörda myndigheter kräva en effektiv, fri och rättvis utredning och rättsprocess. EU agerade också under våren för att stödja de rättighetsorganisationer i Uganda som framgångsrikt stoppade ett lagförslag i parlamentet som skulle ha skärpt förbudet mot homosexualitet och infört dödsstraff för vissa former av homosexuellt umgänge.

12.8.6 Södra Afrika

Zimbabwe

EU följer nära den politiska utvecklingen i Zimbabwe. I februari skedde en översyn av EU:s viseringsrestriktioner och frysning av tillgångar, vilken innebar att 35 personer kunde avföras EU:s lista. Den höga representanten Catherine Ashton uttalande samtidigt en tydlig beredskap att på nytt se över åtgärderna under året i ljuset av ytterligare framsteg. Centralt i EUs engagemang är stöd till SADC:s och Sydafrikas ansträngningar att bidra till förutsättningar för fria, fredliga och rättvisa val. Situationen i Zimbabwe behandlas regelbundet i EU:s politiska dialog med regionen, framförallt Sydafrika.

EU:s bistånd i Zimbabwe kanaliseras via multilaterala och enskilda organisationer, bland annat för stöd till reformer enligt GPA samt för att lindra humanitär nöd. Skr. 2011/12:105

Sydafrika

Inom ramen för det strategiska partnerskapet mellan Sydafrika och EU genomfördes den 15 september 2011 det fjärde toppmötet EU-Sydafrika. Mötet ägde rum i Sydafrika. EU företrädde av Herman Van Rompuy, ordförande för Europeiska rådet, och av José Manuel Barroso, ordförande för kommissionen. Även handelskommissionär De Gucht närvarade. Republiken Sydafrika företrädde av president Jacob Zuma. Vid mötet diskuterades bl.a. miljöfrågor och förberedelser för COP17 och Rio +20 samt regionala och globala politiska frågor. EPA-frågan diskuterades i god anda med vissa signaler om positivt momentum i förhandlingarna. Zimbabwe, Libyen och Sudan var några av de övriga frågor som diskuterades. Beslut togs också vid mötet om inrättande av en strukturerad MR-dialog mellan EU och Sydafrika.

12.9 Asien

12.9.1 Sydasien

Indien

Samarbetet mellan EU och Indien har fortsatt att fördjupas och stärkas genom det strategiska partnerskapet och genomförandet av den gemensamma handlingsplan som antogs vid toppmötet 2005 och som uppdaterades 2008. Den viktigaste frågan under 2011 och inför toppmötet i februari 2012 har varit förhandlingarna om ett bilateralt frihandelsavtal mellan EU och Indien. Förhandlingarna inleddes 2007 och stora framsteg har skett under 2011. Under året har den säkerhetspolitiska dialogen mellan EU och Indien stärkts ytterligare. En rad expertmöten har arrangerats inom områden som krishantering, internationell terrorism, cybersäkerhet och internationell bekämpning av pirater. Andra viktiga samarbetsområden mellan EU och Indien är miljö-, klimat- och energifrågor.

Pakistan

EU har ägnat fortsatt stor uppmärksamhet åt Pakistan. Fokus har legat på landets bräckliga demokratiska utveckling, dess roll och ansvar för utvecklingen i Afghanistan samt följderna av de allvarliga översvämningskatastroferna 2010 och 2011. EU är i slutskedet av att förhandla fram en femårig samarbetsplan med Pakistan. Samtidigt behandlas ett förslag i

WTO om att bevilja Pakistan utökat marknadstillträde för export till EU av nyckelprodukter – en fråga i vilken Sverige haft en pådrivande roll. Den 18 juli antogs rådsslutsatser i vilka Pakistan uppmanas till närmare dialog med EU inom områden som säkerhet, mänskliga rättigheter och ekonomiska reformer. Vidare förväntas Pakistan vidta mer kraftfulla åtgärder för att bekämpa terrorism och extremism samt bistå Afghanistan i försoningsprocessen.

Afghanistan

Under året har överföringen av säkerhetsansvaret till afghanska säkerhetsstyrkor fortsatt. Målsättningen är att dessa vid slutet av 2014 helt ska ha övertagit ansvaret för säkerheten i landet och det internationella militära engagemanget då ska vara inriktat på utbildande verksamhet. Parallellt med denna process pågår en intensifierad diskussion om hur det internationella samfundet långsiktigt ska kunna bistå Afghanistan på det civila området.

Afghanistan har fortsatt varit en prioriterad fråga på EU:s utrikespolitiska dagordning under det gångna året. Fokus har till stor del legat på EU:s långsiktiga engagemang och på den internationella konferens om Afghanistan som ägde rum i Bonn den 5 december. Under året har EU:s utrikesministrar diskuterat utvecklingen i Afghanistan och antagit rådsslutsatser vid två tillfällen. På svenskt initiativ har EU utarbetat och antagit ett förhandlingsmandat för ett fördjupat och långsiktigt partnerskap mellan EU och Afghanistan som omfattar ett stort antal samarbetsområden.

Kommissionen och EU:s medlemsstater är stora bidragsgivare till återuppbyggnad och andra utvecklingsinsatser i Afghanistan. Den handlingsplan för fördjupat samarbete med Afghanistan och Pakistan som antogs under det svenska ordförandeskapet utgör fortsatt en viktig utgångspunkt för EU:s gemensamma engagemang i Afghanistan. Utrikesministrarna har under året antagit två rapporter om genomförandet av handlingsplanen.

Den polisinsats (EUPOL) som EU etablerade i Afghanistan i juni 2007 har under året förstärkts personellt och konsoliderats i sitt syfte att bidra till uppbyggnaden av en effektiv polis och rättsapparat. Sveriges bidrag till missionen uppgår till ca 20 poliser och civila experter. EU:s utrikesministrar fattade under hösten beslut om en principiell förlängning av missionen fram till 2014 efter det att dess nuvarande mandat går ut i maj 2013. Samtidigt fattades beslut om en översyn av missionen under våren 2012.

EU:s särskilde representant och chef för EU-kontoret i Kabul har spelat en viktig roll i att representera EU på plats och i samordningen med den afghanska regeringen och representanter för det internationella samfundet. Genom deltagande i den internationella säkerhetsstyrkan ISAF bidrar EU:s medlemsstater med en stor del av det internationella militära stöd som behövs för att stabilisera Afghanistan och bidra till att förbättra förmågan hos afghansk militär och polis.

Kina

Under våren genomfördes förhandlingar i EU-kretsen om en uppdatering av EU:s position i förhållande till Kina. Dessa förhandlingar rörde bl.a. EU:s övergripande strategiska hållning till Kina inom områden som internationell fred och säkerhet, mänskliga rättigheter, energi och klimat, ekonomi samt finansiella frågor. Ett toppmöte mellan EU och Kina skulle ha ägt rum 25 oktober, men fick med anledning av det extrainsatta Europeiska rådet skjutas upp till februari 2012. Toppmötet väntas särskilt fokusera på EU:s och Kinas strategiska partnerskap, globala och internationella frågor och ekonomi samt några särskilda teman som urbanisering, grön tillväxt och former för utökade mellanfolkliga kontakter.

Politisk dialog har under året förts inom ramen för den strategiska högnivådialog som den höga representanten Catherine Ashton och den kinesiske ministern Dai Bingguo etablerade under 2010. En fjärde högnivådialog om handel och ekonomi, med särskilt fokus på bl.a. konkurrensfrågor, investeringar, tjänstehandel och energisamarbete, skulle ha ägt rum i november i Bryssel men sköts upp till 2012. EU har fortsatt arbeta för att stärka de mänskliga rättigheterna i Kina, bl.a. genom ett antal demarcher och uttalanden. I Peking i juni genomfördes den 30:e halvårsvisa dialogen mellan EU och Kina om mänskliga rättigheter. Dialogen utgör ett viktigt instrument för EU:s politik beträffande mänskliga rättigheter i förhållande till Kina.

Japan

EU har tagit aktiv del i räddnings-, sanerings- och återuppbyggnadsarbetet efter katastrofen i Japan i mars. Kommissionen och medlemsstaterna har tillsammans bidragit med över 15 MEUR genom ”EU Civil Protection and Humanitarian Aid Operation for Japan”. EU och Japan har också fördjupat samarbetet kring kärnkraftssäkerhet och katastrofberedskap. Det 20:e toppmötet mellan EU och Japan hölls i Bryssel den 28 maj. På toppmötet i fjol tillsattes en högnivågrupp med uppgift att undersöka hur banden mellan EU och Japan kan stärkas. På basis av gruppens arbete beslutades i år om konkreta åtgärder för att fördjupa samarbetet mellan EU och Japan.

En förstudie har inletts under hösten i syfte att undersöka förutsättningarna och omfattningen för framtida frihandels- och ramavtalsförhandlingar. Om utfallet av förstudien anses tillfredsställande kan förhandlingar komma att inledas under 2012 efter att kommissionen inhämtat mandat från medlemsstaterna. Den höga representanten Catherine Ashton besökte Japan i början av november för politisk dialog.

Under året har EU fortsatt att stödja ansträngningarna att förmå Nordkorea att avbryta sitt kärnvapenprogram. EU har särskilt framhållit vikten av att återuppta sexpartsprocessen när parterna ser en möjlighet att komma till förhandlingsbordet. Parallellt med skarpa sanktioner mot Nordkorea har EU signalerat beredskap till dialog och ökat utbyte med Nordkorea, när politiska förutsättningar för detta finns. I likhet med tidigare år initierade EU 2011 en resolution som antogs av FN:s generalförsamling om situationen för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea. I november gjordes ett besök i Pyongyang av Europaparlamentet och i december genomfördes en politisk dialog mellan EU och Nordkorea i Pyongyang.

Sydkorea

Frihandelsavtalet mellan EU och Sydkorea trädde provisoriskt i kraft i juli. EU har inlett ratificeringsprocessen för det ramavtal mellan EU och Sydkorea som undertecknades 2010. Sverige ratificerade avtalet i september. De båda avtalen innebär att EU:s relation med Sydkorea uppgraderas till ett strategiskt partnerskap.

Mongoliet

EU har inlett ratificeringsprocessen för det partnerskaps- och samarbetsavtal som slutförhandlades med Mongoliet under 2010. Avtalet innehåller bestämmelser om former för politisk dialog och skapar en ram för ett bredare och fördjupat samarbete mellan parterna.

12.9.3 Sydostasien och Oceanien

Burma

Utvecklingen i Burma har kontinuerligt funnits på EU:s utrikespolitiska dagordning under året. I mars upplöstes den styrande militärjuntan formellt och ersattes av en nominellt civil regering som dock till största delen består av f.d. höga militärer.

Rådet fattade i april beslut om vissa revideringar av de restriktiva åtgärderna mot Burma i samband med förlängningen av dessa på tolv månader. I syfte att uppmuntra reformer i riktning mot demokrati och respekt för mänskliga rättigheter beslutades att de riktade sanktionerna tillfälligtvis inte ska tillämpas under tolv månader i fråga om de av regeringens ministrar som saknar anknytning till militären eller som är väsentliga för dialogen med det internationella samfundet. Dessutom beslutade rådet, i syfte att främja dialog med relevanta parter i Burma, att häva moratoriet mot regeringsbesök på hög nivå från EU till Burma.

EU:s särskilde sändebud reste i juni tillsammans med rådgivaren till höge representanten Catherine Ashton, till Burma (den senare besökte återigen landet i december). Även en av EU-kommissionärerna besökte landet i september. Under hösten har ett antal ministerbesök från medlemsstater skett, inklusive från Sverige.

De förändringar i positiv riktning (frisläppande av ett antal politiska fångar, avbrutet dammbygge i Kachin-staten som skulle fått skadliga ekologiska konsekvenser, ändring av partiregistreringslagen inför de planerade fyllnadsvägen, m.m.) som skett under året har välkomnats av EU. Samtidigt har EU konsekvent framhållit angelägenheten av fortsatta förändringar i positiv riktning i Burma, framförallt att samtliga politiska fångar bör släppas fria. EU utgör fortsatt en av de största givarna av humanitärt bistånd i Burma.

Australien

Sedan 2008 regleras EU:s samarbete med Australien av ett icke-bindande ramavtal. I oktober 2011 fattade EU beslut om inledande av förhandlingar om ett rättsligt bindande ramavtal med Australien och den första förhandlingsrundan hölls i december 2011. Avtalet ska omfatta samarbete på en rad områden, bl.a. utrikes- och säkerhetspolitik, handels- och investeringsaspekter, hållbar utveckling och mellanfolkliga förbindelser.

12.9.4 Regionala frågor

Regionalt samarbete (ASEAN och ASEM)

Samarbetet mellan EU och Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) fortsätter att utvecklas, inte minst genom EU:s stöd till ASEAN:s integrationsprocess och inrättandet av nya organisatoriska strukturer i enlighet med ASEAN-stadgan från 2008. Ett utrikesministermöte mellan EU och ASEAN kommer att äga rum i Brunei i april 2012 då en ny gemensam handlingsplan för samarbetet ska presenteras.

Samarbetet mellan Europa och Asien inom ramen för Asia Europe Meeting (ASEM) har fortsatt. Arbetet under våren präglades av förberedelser inför utrikesministermötet, det tionde i ordningen, som ägde rum i Budapest i början av juni med fokus på samarbete kring icke-traditionella säkerhetsutmaningar.

Frihandelsavtal

2007 gav rådet kommissionen mandat att inleda förhandlingar om frihandelsavtal med ASEAN. Till följd av att förhandlingarna med ASEAN gått långsamt enades parterna våren 2009 om att göra en paus i dessa för att se över formerna för framtida förhandlingar. På basis av det existerande förhandlingsmandatet beslutade EU i december 2009 att in-

leda bilaterala frihandelsförhandlingar med individuella ASEAN-länder och, som ett första steg, att förhandlingarna med Singapore skulle inledas omedelbart. Den åttonde förhandlingsrundan om ett frihandelsavtal mellan EU och Singapore hölls i oktober 2011 och målsättningen är att avsluta förhandlingarna under första halvåret 2012. 2010 inleddes frihandelsförhandlingar med Malaysia och hittills har fem förhandlingsrundor genomförts. Förhoppningen är att förhandlingarna ska avslutas under 2012. Preliminära diskussioner om eventuellt inledande av förhandlingar förs med flera andra ASEAN-länder, bl.a. Indonesien. Målsättningen att sluta ett regionalt avtal mellan EU och ASEAN på sikt kvarstår alltså.

Partnerskaps- och samarbetsavtal med enskilda ASEAN-länder

Samarbetet mellan EU och flertalet ASEAN-länder har breddats genom förhandlingarna om partnerskaps- och samarbetsavtal. Dessa avtal omfattar samarbete på en rad områden, bl.a. mänskliga rättigheter, handel och investeringar, miljö och migration. Det första avtalet som förhandlades färdigt var med Indonesien. Avtalet undertecknades 2009 och nu pågår ratificeringsprocessen. Sverige ratificerade avtalet i september. Avtalen med Filippinerna och Vietnam färdigförhandlades 2010, men har ännu inte undertecknats av alla medlemsstater. Förhandlingar pågår sedan flera år med Singapore och Thailand. 2010 inleddes förhandlingar med Malaysia och förberedelser pågår för att inleda förhandlingar även med Brunei.

DEL 4 EKONOMISKA OCH FINANSIELLA FRÅGOR

13 Ekonomi och finans

Det ekonomiska samarbetet inom EU sker genom samordning av den ekonomiska politiken och syftar bl.a. till ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning och hög konkurrenskraft. Stora delar av arbetet under året inriktades på akut krishantering, men även viktigt långsiktigt och preventivt arbete fick utrymme.

13.1 Den offentligfinansiella krisen

Det gemensamma EU-arbetet inom det ekonomiska och finansiella området var under året fortsatt fokuserat på att hantera den ekonomiska och finansiella krisen. Finanskrisen 2008–2009 och den efterföljande skuld-krisen satte ljuset på betydande svagheter i EU:s finanspolitiska regelverk. Behovet av en mer regelbaserad och tydlig struktur för krishantering, i synnerhet för medlemsstater med euron som valuta, blev allt tydligare.

Med början 2010 och fortsättning under 2011 pågick ett arbete med att stärka regelverket och att bygga ut krishanteringssystemet inom EU.

Under årets senare del fick även frågor av mer system- och/eller institutionell karaktär aktualitet. Samtidigt har flera medlemsstater inom EU fortsatt mycket allvarliga statsfinansiella problem. Grekland och Irland befinner sig sedan 2010 i finansiella stödprogram och Portugal ingick under 2011 i ett program. Andra länder inom unionen som har en svår offentligfinansiell situation är Italien och Spanien.

Under året fördes diskussioner alltmer i eurokretsen, både på finansminister- och stats- och regeringschefsnivå. Sverige stod utanför diskussionerna och beslutsfattandet, men eftersom dessa är av stor betydelse för unionen tas de upp i detta kapitel.

13.1.1 Finansiella stödmekanismer

På grund av ansträngda offentliga finanser i några särskilt utsatta medlemsstater uppkom svårigheter för dessa att låna på marknaden till en hanterbar kostnad. Därför inrättades inledningsvis två tillfälliga lånemöjligheter under 2010 för euroländerna. Den ena, den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) är till för euroländer, medan den andra, den europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM), kan nyttjas av alla medlemsstater. I början av 2011 beslutades om en permanent mekanism, den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). Sedan tidigare har EU även en betalningsbalansfacilitet för utlåning till

medlemsstater med nationell valuta och möjlighet till makrofinansiellt stöd för länder i unionens närområde.

EU-nämnden och finansutskottet informerades om de finansiella stödmekanismerna löpande under året när de fanns på rådsdagordningen.

Europeiska stabilitetsmekanismen

Vid sitt möte i mars antog Europeiska rådet slutsatser om att inrätta ESM, som i mitten av 2013 skulle ersätta de två tillfälliga lånefaciliteterna.

ESM ska bli en internationell finansiell institution, upprättad genom ett mellanstatligt avtal mellan euroländerna. Syftet med ESM ska vara att ge finansiellt stöd, under strikt konditionalitet, till ett euroland som drabbats eller hotas av allvarliga finansieringsproblem om det är nödvändigt för att säkerställa den finansiella stabiliteten i euroområdet som helhet. ESM ska arbeta mycket nära IMF och söka medverka av IMF finansiellt och tekniskt när stöd lämnas.

Vid Europeiska rådet i december uttalade euroländernas stats- och regeringschefer som mål att ESM ska träda i kraft redan i juli 2012 och då existera parallellt med de tillfälliga lånemöjligheterna under en kort period. Inrättandet av ESM kräver ett tillägg i fördraget.

Två tillfälliga lånefaciliteter

Fram till att ESM träder i kraft har EU således två tillfälliga lånefaciliteter, EFSF och EFSM, som kan användas för utlåning till euroländer.

Utlåning via EFSF ges under strikt konditionalitet och i samverkan med IMF. I praktiken förhandlas ett ekonomisk-politiskt anpassningsprogram fram gemensamt av kommissionen, IMF och Europeiska centralbanken (trojkan) och den berörda medlemsstaten.

Under året har lån givits till Irland och Portugal. Euroländerna beslutade i juni om en höjning av EFSF:s effektiva utlåningskapacitet, från 220–250 miljarder euro till 440 miljarder euro, vilket krävde att garantierna höjdes till 780 miljarder euro. EFSF finansierar sin utlåning genom upplåning på marknaden. Upplåningen garanteras av medlemmarna i EFSF, dvs. euroländerna.

För EFSM gäller samma krav på konditionalitet och samverkan med IMF. Under året skedde utlåning till Irland och Portugal. Totalt har EFSM beviljat lån omfattande 22,5 miljarder euro till Irland och 26 miljarder euro till Portugal. EU-budgeten står som garanti för faciliteten som således bygger på betalningsförpliktelser till EU-budgeten från samtliga medlemsstater. Därigenom är Sverige en garant för dessa stödlån.

Den 21 juli enades euroländerna om förbättrade villkor för programländerna Irland och Portugal. För framtida utbetalningar från EFSF förlängdes löptiden från 7,5 år till ett minimum på 15 år och upp till 30 år och räntan sänktes till nivån för betalningsbalansstödet. Dessa villkor gäller även för Greklands lån från euroländerna.

Inom EU finns en betalningsbalansfacilitet för finansiellt stöd till medlemsstater med nationell valuta och som har drabbats av, eller allvarligt hotas av, svårigheter i betalningsbalansen. Stöd ges i form av medelfristiga lån som finansieras genom marknadsupplåning av kommissionen i EU:s namn. Stödet ges med konditionalitet.

Hittills har stöd getts tillsammans med stöd från IMF, och de båda organisationernas villkor har i huvudsak varit identiska. Medverkan från IMF är dock inte ett krav.

Under året har Lettland och Rumänien haft pågående program inom ramen för betalningsbalansstödet. Ungern har varit föremål för särskild bevakning efter avslutat program.

Makrofinansiellt stöd

EU:s makrofinansiella stöd kan ges till länder i unionens närområde. Under året fanns pågående program i Armenien, Bosnien och Hercegovina, Serbien, Ukraina och Georgien inom ramen för det makrofinansiella stödet. Inga nya beslut om att ge makrofinansiellt stöd fattades under året.

13.1.2 Medlemsstater som befinner sig i finansiellt stödprogram

Grekland

Under året har Grekland, trots det stödpaket på 80 miljarder euro från euroländerna och 30 miljarder euro från IMF som beviljades i maj 2010, inte förmått stabilisera sin ekonomiska situation. Eurogruppen enades därför den 21 juli om ett andra stödpaket till Grekland. I slutet av oktober beslutades även att den privata sektorn på frivillig basis ska delta med en 50 procentig nedskrivning av det nominella värdet på deras innehav av grekiska statsobligationer.

På grund av det inrikespolitiska läget i Grekland drog förhandlingsprocessen om det andra stödpaketet och den privata sektorns deltagande ut på tiden och kunde därmed inte färdigställas innan utgången av 2011.

Oron över den ekonomiska situationen och statsskuldens långsiktiga hållbarhet kvarstår i hög grad. Greklands budgetunderskott väntas uppgå till ca 10 procent år 2011 och den konsoliderade offentliga bruttoskulden väntas uppgå till 162 procent av BNP.

Sverige bidrar med finansiering till Grekland via sin andel av IMF:s resurser.

Efter en förfrågan från Irland beslutade ett extrainsatt Ekofinråd i november 2010 om ett stödpaket från EU. Paketet omfattar 85 miljarder euro, varav 67,5 miljarder är externt stöd, vilket är lika fördelat mellan IMF, EFSM och EFSF. I stödpaketet ingår också bilaterala lån från Sverige, Danmark och Storbritannien.

Fyra översyner har gjorts av Irlands program under året. De har visat att Irland följer programmet väl. Tillväxten väntas bli positiv under 2011. Budgetunderskottet bedöms nå drygt 10 procent av BNP år 2011 och den konsoliderade offentliga bruttoskulden förväntas bli ca 108 procent av BNP.

Sveriges del i Irlands stödpaket är dels genom EFSM och IMF, dels genom ett bilateralt lånelöfte om 600 miljoner euro. Något avtal om bilateralt lån med Irland har ännu inte slutits, men förhandlingar pågår och en första utbetalning planeras till våren 2012.

Portugal

I början av april begärde Portugal externt finansiellt stöd för att inte behöva ställa in sina betalningar. Detta föranleddes av en akut likviditetskris och en politisk kris som ledde till att det portugisiska parlamentet upplöstes och att en ny regering tillträdde.

Vid sitt möte i maj beslutade Ekofinrådet om ett stödpaket till Portugal på totalt 78 miljarder euro, varav IMF, EFSF och EFSM står för 26 miljarder vardera. Två översyner av Portugals anpassningsprogram genomfördes under året. Bedömningen har varit att Portugal i stort sett genomfört stödprogrammet enligt plan.

Den konsoliderade offentliga bruttoskulden förväntas uppgå till drygt 107 procent av BNP 2011 och budgetunderskottet väntas hamna på ca 4 procent av BNP. Budgetunderskottet överträffar målsättningen för 2011 (5,9 procent av BNP) på grund av engångsåtgärder som överföring av pensionsfonder till det statliga socialförsäkringssystemet. Utan dessa extrainsatta åtgärder beräknas underskottet ha hamnat på 7,5 procent av BNP.

Sverige bidrar med finansiering till Portugal via EFSM och Sveriges andel av IMF.

13.1.3 Medlemsstater i särskilt utsatt offentligfinansiellt läge

Italien

Landet har en mycket stor konsoliderad offentlig bruttoskuld, ca 120 procent av BNP 2011. Dessutom har Italien betydande strukturella problem som bland annat lett till svag eller obefintlig tillväxt.

Oro över Italiens tillväxtförutsättningar och återbetalningsförmåga har lett till mycket höga upplåningskostnader. Ett finanspolitiskt konsolideringsprogram har inletts.

Vid eurotoppmötet i oktober presenterade Italien ett paket med tillväxtfrämjande reformer på en rad områden. Samtidigt beslutade euroländerna att ge kommissionen ett särskilt uppdrag att bedöma åtgärderna samt övervaka genomförandet av utlovande reformer.

I december presenterade den nytilträdde regeringen utökade konsolideringsåtgärder för att komma till rätta med budgetunderskottet.

Spanien

Till följd av den finansiella krisen 2008 och den efterföljande statsfinansiella krisen i euroområdet, har Spaniens ekonomi ställts inför stora problem. Den konsoliderade offentliga bruttoskulden har stigit i en snabb takt, från en relativt låg nivå (ca 36 procent av BNP 2007) till 70 procent av BNP 2011. Ett brett åtgärdsprogram finns på plats sedan tidigare och omfattar sanering av de offentliga finanserna, privatiseringar, reformering av arbetsmarknaden och sparkassorna.

En ny regering tillsattes i slutet av året och visade ambitioner för en fortsatt aktiv konsolidering och tillväxtfrämjande politik.

Spanien står inför svåra strukturella utmaningar. Bland annat är situationen på arbetsmarknaden mycket bekymmersam med en arbetslöshet på ca 20 procent och en ungdomsarbetslöshet på över 40 procent.

EU-nämnden och finansutskottet informerades löpande under året om det ekonomiska läget i EU i allmänhet samt i synnerhet läget i ovan beskrivna länder. Samråd med EU-nämnden om ekonomiskt anpassningsprogram för Irland ägde rum i maj, liksom samråd med EU-nämnden om ekonomiskt stöd till Portugal.

13.2 Stabilitets- och tillväxtpakten

Stabilitets- och tillväxtpakten är EU:s gemensamma finanspolitiska regelverk där medlemsstater med alltför stora underskott eller alltför stor skuld kan bli föremål för ett så kallat underskottsförfarande. Vid ingången av 2011 var det endast Sverige, Estland och Luxemburg som inte var föremål för underskottsförfarande och vid Ekofinrådet i juli beslutades att underskottsförfarandet för Finland skulle upphävas.

Underskottsförfaranden har löpande följts upp vid rådsmöten under året.

När det gäller den europeiska terminen, se avsnitt 4.1.1 (Europa 2020-strategin, del 2).

13.2.1 Förstärkt ekonomisk styrning

Under året har förhandlingar förts mellan rådet, kommissionen och Europaparlamentet om det lagstiftningspaket om förstärkt ekonomisk

styrning inom EU, det s.k. 6-paket, som presenterades i september 2010 (se faktapromemoria 2010/11:FPM7). Skr. 2011/12:105

Under hösten träffades en överenskommelse, varpå Ekofinrådet kunde anta lagförslagen vid sitt möte i november. Rättsakterna trädde i kraft i mitten av december.

Antagandet av de sex lagförslagen innebär i korthet följande förändringar:

- Den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten stärks genom införandet av ett utgiftskriterium, där den offentliga utgiftstillväxten relateras till medelfristig BNP-tillväxt.
- Den korrigerande delen av stabilitets- och tillväxtpakten stärks, genom införandet av ett bindande skuldminskningsskriterium som ska förmå medlemsstater med alltför hög offentlig skuld att minska den i tillfredsställande takt.
- Ett direktiv införs med minimikrav på nationella finanspolitiska ramverk. Syftet är att förstärka det nationella ägarskapet och skapa bättre förutsättningar för att leva upp till de gemensamma reglerna.
- En ny process för övervakning av makroekonomiska obalanser införs, som ett komplement till den finanspolitiska övervakningen i stabilitets- och tillväxtpakten. Ett verktyg för denna övervakning är en resultattavla, som innehåller ett antal ekonomiska variabler med tillhörande tröskelvärden.
- Nya och tidigare lagda sanktioner för medlemsstater med euron som valuta införs i stabilitets- och tillväxtpakten samt i obalansförandet i form av två separata rättsakter. Den ena gäller sanktioner i stabilitets- och tillväxtpakten och den andra gäller sanktioner kopplade till obalansförandet.

I november presenterade kommissionen ytterligare två förslag till förordningar om stärkt ekonomisk styrning i euroområdet (se faktapromemoria 2011/12:FPM70). Förslagen till förordningar för stärkt ekonomisk styrning innebär dels utökad övervakning av krisländer, dels stärkt övervakning av nationell budgetpolitik. Båda förordningarna gäller endast medlemsstater med euron som valuta.

Vid Europeiska rådet i december diskuterades hur budgetdisciplinen i euroländerna ytterligare kan förstärkas, vilket mynnade ut i ett uttalande från euroländernas stats- och regeringschefer om att upprätta ett mellanstatligt avtal mellan euroländerna. En förhandling om avtalet, som kom att kallas ”en finanspakt” inleddes i slutet av året.

13.2.2 Exitstrategin

En ytterligare påtryckning för att medlemsstaterna ska genomföra sina åtaganden inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten och de rekommendationer som följer av den europeiska terminen, är de finanspolitiska exitstrategierna, som beskriver hur medlemsstater ska komma tillrätta med underskotten i sina offentliga finanser.

Ekofinrådet antog i oktober uppdaterade slutsatser för exitstrategierna. Dessa omfattar bland annat behovet av att inkludera makrofinansiella risker i utformandet av finanspolitik och behovet av att genomföra

strukturella reformer i syfte att öka potentiell tillväxt. Slutsatserna lyfter också fram nödvändigheten av att programländer och länder i underskottsförfarande genomför sina respektive åtgärdsprogram. Skr. 2011/12:105

Samråd och information i EU-nämnden om stabilitets- och tillväxtpakten och dess olika komponenter har skett löpande under året, liksom överläggning och information med finansutskottet.

13.3 Ekonomiska och monetära unionen

13.3.1 Estland 17:e eurolandet

Den 1 januari blev Estland det 17:e landet att införa euron som valuta. Länder med undantag från införande av euron, eftersom de inte uppfyller samtliga konvergenskriterier, är Bulgarien, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Sverige, Tjeckien och Ungern. De länder som enligt särskilt protokoll till fördraget har rätt att tills vidare avstå från att införa euron är Danmark och Storbritannien.

13.3.2 Ny ordförande för Europeiska centralbanken

På Ekofinrådet i maj nominerades Mario Draghi till ordförande för Europeiska centralbanken. Europeiska rådet beslutade enligt nomineringen i juni och Mario Draghi efterträdde Jean-Claude Trichet i november. Den nye ordförandens mandat sträcker sig till oktober 2019.

13.3.3 Grönbok om stabilitetsobligationer

I november presenterade kommissionen en grönbok om möjligheten att införa stabilitetsobligationer. Grönboken identifierar alternativ, konsekvenser och problem som kan uppstå vid införande av stabilitetsobligationer. Kommissionen planerar en snabb remissrunda för att inhämta synpunkter på grönboken och avser att återkomma med konkreta förslag tidig vår 2012 (se faktapromemoria 2011/12:FPM71).

Finansutskottet informerades om grönboken i december.

13.4 Europeiska investeringsbanken

EU-samarbetet inom Europeiska investeringsbanken (EIB) syftar till att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen, förbättra transporterna, värna miljön, främja forskning och utveckling samt innovationer, säkra god energiförsörjning och utveckla små och medelstora företag. Det görs genom att finansiera projekt med lån och garantier. Under 2011 har EIB:s finansiering fortsatt att ligga på en relativt hög nivå, ca 60 miljarder euro i tecknade lån (prognos).

Huvudsakliga frågor som behandlades under året:

- anpassning av EIB:s lånevolym de kommande tre åren till vad som är finansiellt hållbart
- åtgärder för att stärka EIB:s finansiella ställning och minska den ökade kreditrisk som uppkommit genom kreditbetygsnedvärderingar
- utlåning utanför EU och särskilt EIB:s verksamhet i Nordafrika, där medel öronmärkts för länder som genomför politiska reformer

Sverige har bland annat drivit på i arbetet med EU:s Östersjöstrategi, som ett sätt att nå mer effektiva insatser i Östersjöregionen. EIB:s bidrag till strategin består i långivning och expertis inom energi och miljö, infrastruktur, forskning och utveckling, innovationer och utbildning.

I oktober antog Ekofinrådet och Europaparlamentet ett beslut om EIB:s verksamhet utanför EU och den garanti från EU-budgeten som täcker delar av ev. förluster i samband med långivningen. Beslutet är resultatet av en så kallad halvtidsöversyn av EIB:s externa verksamhet och gäller ett totalt lånemandat på drygt 29 miljarder euro för perioden 2007–2013.

Samråd med EU-nämnden om beviljande av en EU-garanti till EIB skedde i juni.

13.4.1 Europeiska investeringsfonden

Europeiska investeringsfonden som ingår i EIB-gruppen, är unionens gemensamma organ för riskkapital och garantier till små och medelstora företag. Fonden investerar indirekt i företag via europeiska riskkapitalfonder.

Under året har fondens investeringar fortsatt legat på en hög nivå, bland annat därför att mängden riskvilligt kapital varit låg på marknaden.

13.5 EU i G20

EU representeras på G20:s toppmöten av ordförandena för Europeiska rådet och kommissionen. Utöver EU är följande länder medlemmar i G20: Argentina, Australien, Brasilien, Kanada, Kina, Frankrike, Tyskland, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Mexiko, Ryssland, Saudiarabien, Sydafrika, Sydkorea, Turkiet, Storbritannien och USA. Även Spanien deltar i G20-möten trots att landet inte formellt är en medlem. På finansministermöten representeras EU av ordförandeskapet, kommissionen och ECB. Inför varje G20-möte tar EU fram gemensamma ståndpunkter, vilka godkänns av respektive rådskonstellation eller Europeiska rådet.

Under året hölls ett stats- och regeringschefsmöte, fyra finansministermöten och ett jordbruksministermöte inom G20.

Under året var Frankrike ordförande för G20. Frankrikes sex övergripande prioriteringar för ordförandeskapet var: i) reformera det internationella monetära systemet, ii) förstärka regleringen av de finansiella marknaderna, iii) bekämpa råvaruvolatilitet, iv) minska arbetslösheten och fokusera på globaliseringens sociala dimension, v) korruptionsbekämpning och vi) utvecklingsfrågor. Samtidigt som dessa

sex prioriteringar har väglett G20-arbetet under året har det också i hög grad präglats av den ekonomiska och finansiella krisens utveckling. Skr. 2011/12:105

EU-nämnden har informerats vid de tillfällen som Europeiska rådet eller Ekofinrådet har diskuterat EU:s gemensamma ståndpunkter.

14 Finansmarknaden

EU deltar aktivt i arbetet med att finna globala lösningar för att åstadkomma ett effektivt och hållbart finansiellt system. Under året har flera framgångar gjorts inom EU:s gemensamma arbete med finansmarknadsfrågor, till exempel trädde EU:s nya finansiella tillsynsstruktur i kraft under året och rådet och Europaparlamentet har antagit en ändringsförordning om kreditvärderingsinstitut.

14.1 Finansiell tillsyn

Den 1 januari trädde den nya europeiska tillsynsstrukturen i kraft. Den nya strukturen innebär att en europeisk systemrisknämnd har inrättats för övervakning av det finansiella systemet, för att bidra till att förhindra eller minska systemrisker för den finansiella stabiliteten inom EU.

Systemrisknämnden har möjlighet att utfärda riskvarningar och rekommendationer som kan adresseras till EU i sin helhet, till medlemsstater, till de nya tillsynsmyndigheterna på EU-nivå på bank- (Eba) försäkrings- (Eiopa) och värdepappersområdet (Esma) samt till nationella tillsynsmyndigheter. Samtliga delar av den nya tillsynsstrukturen har varit operativa under året.

14.2 Försäkringsmarknaden

14.2.1 Omnibus II

I början av året presenterade kommissionen förslag till Omnibus 2-direktiv (se faktapromemoria 2010/11:FPM76). Omnibus 2-direktivet innebär bland annat ändringar i prospektdirektivet, och då framförallt ändringar gällande de områden där kommissionen ges befogenhet att besluta om tekniska standarder.

Förslaget innehåller även förslag till ändringar i Solvens 2-direktivet som, utöver de ändringar som föreslås med anledning av Lissabonfördraget, huvudsakligen avser de områden där kommissionen ges befogenheter att meddela tekniska standarder, tvistelösning mellan nationella tillsynsmyndigheter, övergångsbestämmelser och uppskjutande av ikraftträdandet av Solvens 2.

En allmän inriktning antogs i september.

Överläggningar med finansutskottet ägde rum i juni.

14.3.1 Förordning och direktiv om marknader för finansiella instrument

I oktober lade kommissionen fram förslag till en förordning om marknader för finansiella instrument och förändringar av direktivet om marknader för finansiella instrument (se faktapromemoria 2011/12:FPM34).

I förordningen föreslås regler dels på områden som i dag regleras i direktiv 2004/39/EG, dels på områden som inte omfattas av det direktivet.

De områden som omfattas av förordningen är den information som börser och värdepappersföretag ska offentliggöra före och efter handel med finansiella instrument, de uppgifter om utförda transaktioner som värdepappersföretag ska rapportera till den behöriga myndigheten, krav på att centrala motparter och handelsplatser ska ge tillträde till clearing respektive till handelsplatsen på icke-diskriminerande villkor, krav på att vissa derivatinstrument ska handlas på handelsplatser, särskilda tillsynsåtgärder för derivatinstrument och positioner på råvaruderivatmarknaden samt regler om företag från tredjeland som tillhandahåller tjänster i EU utan att inrätta filial i någon medlemsstat.

I direktivet föreslås ändringar av reglerna på flera områden.

De områden som omfattas av direktivet är bl.a. regleringen av tillhandahållandet av investeringstjänster och bedrivande av investeringsverksamhet, räckvidden för undantagen från direktivets tillämpningsområde, kraven på värdepappersföretag och börser, införande av krav på tillstånd för företag som tillhandahåller vissa datarapporterings-tjänster, regler om de behöriga myndigheternas befogenheter och om sanktioner samt för företag från tredjeland som bedriver verksamhet i EU från en filial i en medlemsstat.

Förslagen ingår som ett led i den reformering av det EU-rättsliga regelverket på finansmarknadsområdet som kommissionen genomför. Förslagen ingår också bland de förslag som kommissionen har lämnat i syfte att EU ska kunna uppfylla de åtaganden som har gjorts i G20 när det gäller finansiella instrument som handlas vid sidan av reglerade handelsplatser (OTC) för att på så sätt komplettera det förslag till förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister som kommissionen lämnade den 15 september 2010 (se faktapromemoria 2010/11:FPM6).

Förhandlingar om förslagen inleddes i rådsarbetsgrupp i november.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i december.

14.3.2 Förordning om infrastrukturen på de europeiska marknaderna

Kommissionens förslag till förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister förhandlades i rådet under året (se faktapromemoria 2010/11:FPM6). Förhandlingarna ledde fram till en allmän inriktning som i sin tur låg till grund för förhandlingar mellan

rådet, och Europaparlamentet. Förordningen är ett svar från EU på överenskommelsen i G20 från 2009. Syftet är sänkta motpartsrisiker och förbättra genomlysning vid handel med OTC-derivat. Skr. 2011/12:105

Överläggningar med EU-nämnden ägde rum inför Ekofinrådet.

14.3.3 Öppenhetsdirektivet

Kommissionen lade i oktober fram ett förslag om ändring av direktivet om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter, vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad samt om ändring av direktivet om upptagande av värdepapper till officiell notering (se faktapromemoria 2011/12:FPM40). Förslaget syftar till att minska den administrativa bördan för främst små och medelstora företag.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i december.

14.3.4 Ändring av investerarskyddsdirektivet

Kommissionens förslag till ändring av direktivet om system för ersättning till investerare har varit föremål för förhandlingar i rådsarbetsgrupp sedan hösten 2010 (se faktapromemoria 2009/10:FPM122). Förslaget syftar till en ökad harmonisering och förstärkning av investerarskyddsreglerna och till att utjämna konkurrensvillkoren för värdepappersföretag i olika medlemsstater. Europaparlamentet och Ekofinrådet har ännu inte enats om en gemensam text.

Institutionernas ståndpunkter skiljer sig åt i ett flertal viktiga avseenden, bl.a. om fondering, ersättningsnivå, tillämpningsområde och möjlighet för system i olika medlemsstater att kunna låna från varandra.

Lånemekanismen är borttagen i rådets textförslag men kvarstår i Europaparlamentets förslag.

Regeringen hade i december 2010 överläggning med finansutskottet med anledning av direktivförslaget.

14.3.5 Förordning om blankning och vissa aspekter av kreditswappar

Förhandlingarna om kommissionens förslag till förordning om blankning och vissa aspekter av kreditswappar avslutades under hösten. Europaparlamentet antog i november det kompromissförslag som förhandlats fram. Avsikten med förordningen är att utvidga regelverket som är tillämpligt på blankning samt öka harmoniseringen och samordningen på området (se faktapromemoria 2010/11:FPM10).

I mars, maj och november skedde information och samråd med EU-nämnden.

Europaparlamentet och Ekofinrådet antog i maj en förordning om ändring av förordningen om kreditvärderingsinstitut. Ändringsförordningen innebär i huvudsak att ansvaret för tillsynen av kreditvärderingsinstituten flyttas över från de nationella behöriga myndigheterna till Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma). Genom en centraliserad tillsyn vill man uppnå en enhetlig tillämpning av regleringen och en effektivare registrerings- och tillsynsprocess.

EU-nämnden informerades i mars.

I november lade kommissionen fram ytterligare ett förslag till ändring av förordningen om kreditvärderingsinstitut samt ett förslag till ändring av direktiv om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (UCITS) och direktivet om förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIFM) om överdriven tilltro till externa kreditbetyg.

Sammantaget innebär förslagen ett förstärkt regelverk för kreditvärderingsinstitut och för finansiella företags användning av externa kreditbetyg (se faktapromemoria 2011/12:FPM61).

Finansutskottet informerades i december.

14.3.7 Ny reglering om marknadsmissbruk

I oktober lade kommissionen fram ett förslag till en förordning om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk) och ett förslag till ett direktiv om straffrättsliga påföljder för insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (se faktapromemorior 2011/12:FPM35 och 2011/12:FPM36). Förslaget syftar till att förstärka den nuvarande regleringen genom att framför allt utöka tillämpningsområdet för förbudet mot insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan samt stärka tillsynsmyndigheternas utrednings- och sanktionsbefogenheter.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i december.

14.4 Bankmarknaden

14.4.1 SEPA-förordningen

I slutet av 2010 presenterade kommissionen ett förslag till förordning om tekniska krav för betalningar i euro (SEPA) (se faktapromemoria 2010/11:FPM61). Förslaget syftar till att skapa gemensamma och harmoniserade regler och rutiner för betalningar i euro inom samtliga EES-länder. Förslaget innebär bl.a. att det i förordningen anges vad som utgör SEPA-format för betalningar och vid vilken tidpunkt som eurobetalningar ska göras i detta format.

Förordningen förhandlades i Ekofinrådet under våren och en allmän inriktning antogs i början av sommaren. Förhandlingar har därefter ägt rum mellan rådet och Europaparlamentet.

Förordningen antogs i december.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i juni.

14.4.2 Rekapitalisering av banker

Skr. 2011/12:105

Under året fick Europeiska bankmyndigheten (Eba) i uppdrag att utarbeta ett förslag för hur kapitalsituationen och problem med finansieringen i europeiska banker ska hanteras.

Baserat på Eba:s förslag ska de omkring 70 största bankerna inom EU öka det egna kapitalet till 9 procent (kärnprimärkapital) till slutet av juni 2012, efter att en värdering av bankernas innehav av statspapper, enligt marknadsvärde, är avräknad.

Banker med stora innehav av statspapper i de så kallade GIIPS-länderna, dvs. Grekland, Italien, Irland, Portugal och Spanien, behöver göra betydande kapitaltillskott för att uppnå kapitalkravet eftersom de innehaven har fallit i värde.

Ökade kapitalkrav syftar till att skapa en tillfällig buffert för att hantera marknadens oro för statsskuldproblematiken.

14.4.3 Bankkrishantering

I oktober 2010 publicerade kommissionen ett meddelande om ett europeiskt ramverk för hantering av banker i kris (se faktapromemoria 2010/11:FPM32). I januari följde kommissionen upp sitt meddelande med en konsultationsrapport, som regeringen i mars besvarade tillsammans med Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret. Ett konkret förslag från kommissionen väntas i början av 2012.

Syftet med ramverket är att minska sannolikheten för bankkriser samt att säkerställa att banker kan avvecklas utan att hota den finansiella stabiliteten. På så sätt ska risken och kostnaden för skattebetalarna i samband med en finanskris begränsas. Förslaget väntas bestå av tre huvuddelar:

1. bättre och förstärkt tillsyn inklusive upprättande av omstrukturerings- och avvecklingsplaner;
2. tidiga åtgärder i form av utökade befogenheter för tillsynsmyndigheterna att vidta åtgärder mot banker innan problemen blir för allvarliga;
3. trovärdiga avvecklingsverktyg, vilket innebär ingripanden endast om det är samhällsekonomiskt motiverat att undvika konkurs/likvidation, dvs. systemviktig.

Riksdagen har kontinuerligt uppdaterats om arbetet med ramverket.

14.4.4 Stresstester av europeiska banker och finansiell säkerhetsmekanism

Den europeiska banktillsynsmyndigheten (Eba) genomförde under året stresstester av 90 europeiska banker, däribland fyra svenska. Syftet med stresstesterna är att bedöma bankernas styrka och förmåga att klara ekonomiska chocker och identifiera eventuella ytterligare kapitalbehov. Resultaten visar att de svenska bankerna har god motståndskraft mot eventuella negativa händelser och bekräftar därmed tidigare svenska stresstester. För övriga europeiska banker visar resultaten en mer skiftande bild.

I samband med att resultaten presenterades betonades vikten av att medlemsstaterna har en finansiell säkerhetsmekanism på plats, en så kallad backstop, för att hantera de banker som inte klarar testen.

14.4.5 Kapitaltäckningsdirektivet

I juli presenterade kommissionen ett nytt lagstiftningspaket om kapitaltäckning för banker och kreditmarknadsföretag. Lagstiftningsförslaget innebär genomförande av den internationella Basel 3-överenskommelsen inom EU och ska ersätta gällande direktiv (se faktagromemoria 2010/11:FPM148).

Förslagen innehåller framförallt bestämmelser om krav på kapitaltäckning, skuldsättningsgrad, likviditetskrav och motpartsrisiker. Förslagen omfattar dessutom bestämmelser om tillsyn, däribland bolagsstyrningsfrågor, sanktioner och beroendet av externa kreditvärderingsinstitut samt bestämmelser om kapitalbuffertar.

Förslagen behandlades vid årets utgång fortfarande i rådsarbetsgrupp.

Överläggning med finansutskottet ägde rum i oktober.

14.4.6 Insättningsgarantidirektivet

I juli 2010 presenterade kommissionen ett förslag till omarbetat insättningsgarantidirektiv (se faktagromemoria 2009/10:FPM121). Förslaget syftar till att harmonisera och stärka insättningsgarantisystemen inom EU och därigenom öka konsumenternas skydd samt främja den finansiella stabiliteten.

Förslaget innebär bl.a. att det införs harmoniserade regler för finansieringen av insättningsgarantisystemen, att utbetalningstiden vid ersättningsfall förkortas och att informationen till insättarna förbättras. En allmän inriktning antogs i juni. Förhandlingar pågår fortfarande mellan rådet och Europaparlamentet. Finansutskottet informerades i februari och i oktober.

14.5 Direktiv om bostadslåneavtal

Kommissionen presenterade under våren ett direktivförslag om bostadslåneavtal och intensiva förhandlingar har pågått sedan dess (se faktagromemoria 2010/11:FPM104). Enligt kommissionen finns det två syften med förslaget. Dessa är dels att skapa en effektiv och konkurrenskraftig inre marknad för konsumenter, kreditgivare och kreditförmedlare med en hög skyddsnivå, dels att främja finansiell stabilitet genom att sörja för ansvarsfullt fungerande marknader för hypotekslån.

Direktivet är tänkt att leda till en harmonisering av bestämmelserna på de områden som det reglerar. Förslaget innehåller vissa krav på kreditgivare och kreditförmedlare, t.ex. om hur de ska uppföra sig vid tillhandahållande av konsumentkrediter och vilken minimikompetens de ska ha. Kreditförmedlare föreslås ställas under tillsyn och övervakning.

Förslaget innehåller också bestämmelser om utformningen av reklam och marknadsföring för konsumentkrediter, vilken information konsumenterna ska få innan ett kreditavtal ingås, krav på kreditprövning av konsumenter, hur den effektiva räntan ska beräknas, rådgivning rörande kredit samt om konsumenternas rätt till förtidsbetalning av sina skulder enligt kreditavtal.

Skr. 2011/12:105

Överläggning har ägt rum med civilutskottet.

15 Skatter

Skattesystemet är ett viktigt nationellt instrument för att främja en god ekonomisk utveckling, en varaktig hög sysselsättning och en uthållig finansiering av offentliga utgifter. På området direkt skatt verkar Sverige framför allt för ett ökat administrativt samarbete. För de harmoniserade skatterna (mervärdesskatt och vissa punktskatter) verkar Sverige för tydliga regler som inte kan missbrukas.

15.1 Arbetsgruppen för skattepolitik

För att utveckla en gemensam skattestrategi inom EU har kommissionen startat en arbetsgrupp för skattepolitik under ledning av skattekommissionären. Arbetet i gruppen baseras på före detta kommissionär Mario Montis rapport om en ny strategi för den inre marknaden och är inriktad på marknadens skatteaspekter. Även behovet av högre kvalitet i inkomsterna mot bakgrund av en förstärkt samordning av den ekonomiska politiken är angelägen.

Under året har flera möten hållits i gruppen och så skilda frågor som miljöskatter, beskattningen av finanssektorn, momsens framtid, god förvaltning i skattefrågor och kvalitet i beskattningen har diskuterats.

15.2 Mervärdesskatt

15.2.1 Reformerat uttag av mervärdesskatt

I kommissionens grönbok ”Ett enklare, stabilare och mer effektivt mervärdesskattesystem” som presenterades i slutet av 2010 diskuteras strategier för en framtida reform av mervärdesskatteuttaget (se fakta-promemoria 2010/11:FPM87).

Grönboken har behandlats under året.

I slutet av 2011 presenterade kommissionen meddelandet – Mot ett enklare, robustare och effektivare mervärdesskattesystem som anpassats till den inre marknaden – om det fortsatta arbetet med en reform av mervärdesskatten.

Meddelandet behandlar framförallt uttag av mervärdesskatt i samband med gränsöverskridande transaktioner på den inre marknaden, frågor relaterade till skatteneutralitet, harmonisering av skatteuttaget samt

åtgärder för att minska den administrativa bördan. Även en förbättrad och förenklad uppbörd av mervärdesskatt samt en effektiv och modern förvaltning av skatteuttaget och nödvändigheten av att i större utsträckning kunna förhindra bedrägerier, tas upp.

Syftet är att göra uttaget av mervärdesskatt mera förenligt med den inre marknaden, stärka möjligheten till skatteintäkter samt minska kostnaderna för efterlevnad och skatteuppbörd.

Under våren ägde en utfrågning om grönboken rum i skatteutskottet.

15.2.2 Finansiella tjänster och försäkringstjänster

Finansiella tjänster och försäkringstjänster är enligt mervärdesskatte-direktivet undantagna från mervärdesskatt. Kommissionen lade 2007 fram ett förslag som rör detta undantag (se faktapromemoria 2007/08:FPM55).

Syftet med förslaget är att modernisera och öka förutsebarheten i regelverket avseende undantaget. Dagens regler har funnits i direktivet sedan sjuttioalet och behöver moderniseras och anpassas till produkter på dagens marknader.

Under året presenterades en lägesrapport för Ekofinrådet och vid möte i rådets högnivågrupp för skattefrågor under hösten var förslaget föremål för en riktlinjedebatt. Dessutom antog miljørådet en lägesrapport i slutet av december. Någon överenskommelse har inte träffats, varför arbetet fortsätter under 2012.

Samråd har skett med EU-nämnden i juni och i december.

15.3 Punktskatter

15.3.1 Översyn av energiskattedirektivet

Det nuvarande energiskattedirektivet är föråldrat och behöver samordnas med EU:s ambitiösa klimat- och energipolitiska mål. För att uppfylla dessa mål behövs väl fungerande, samordnade och effektiva verktyg. Kommissionen har därför presenterat en översyn och förslag till direktiv (se faktapromemoria 2010/11:FPM113). Grunden för förslagen är principen om en uppdelning av den beskattning som omfattas av energiskattedirektivet: i energiskatt (efter bränslets energiinnehåll) och koldioxidskatt.

För sektorer utanför EU:s utsläppshandelssystem (ETS) har koldioxid-skatten en nyckelroll.

Frågan har behandlats i Ekofinrådet men utan avslut och överläggningar och samråd med riksdagen har ägt rum vid ett flertal tillfällen under året.

Sedan en tid tillbaka har det förts diskussioner om beskattning av finanssektorn inom EU, G20 och FN. I september presenterade kommissionen förslag till ett direktiv om ett gemensamt system för en skatt på finansiella transaktioner (FTT) (se faktapromemoria 2011/12:FPM20).

Förslagets syfte är att se till att finansinstituten i rimlig utsträckning bidrar till att täcka kostnaderna för den senaste krisen och till att förbättra finansmarknadernas effektivitet och undvika framtida kriser. Kommissionen föreslår också att skatten ska vara ett nytt egna medel för EU och således utgöra en del av finansieringen av EU-budgeten.

Frågan har under hösten diskuterats vid ett flertal tillfällen bl.a. i Ekofinrådet och i arbetsgruppen för skattepolitik.

Under hösten har regeringen samrått om förslaget med EU-nämnden och överlagt med skatteutskottet. Även en gemensam överläggning om EU:s framtida budget genomfördes med skatte- och finansutskottet under hösten, eftersom FTT föreslås utgöra en intäktspost i budgeten.

15.3.3 Administrativt samarbete på punktskatteområdet

I november presenterade kommissionen ett förslag till rådets förordning om administrativt samarbete i fråga om punktskatt. Den nuvarande förordningen från 2004 innehåller regler om bl.a. informationsutbyte mellan medlemsstaterna, i syfte att se till att reglerna om punktskatter följs.

För att ta hänsyn till införandet av det datoriserade systemet för kontroll av förflyttningar av punktskattepliktiga varor måste dessa bestämmelser nu revideras. Kommissionens förslag innebär att den nuvarande förordningen upphävs och ersätts med en ny förordning (se faktapromemoria 2011/12:FPM44).

15.4 God förvaltning på skatteområdet

God förvaltning på skatteområdet avser principerna om transparens, informationsutbyte och lojal skattekonkurrens.

Med 2008 års finansiella kris följde ökade krav på effektiva åtgärder till skydd för ländernas skattebaser och sedan dess har en rad förslag lagts fram och diskuterats. Förslagen handlar om ändringar av sparandedirektivet och nya direktiv avseende administrativt samarbete i fråga om beskattning och indrivning samt avtal med ett antal närliggande tredjeländer om bl.a. informationsutbyte på skatteområdet. Även det löpande arbetet med uppförandekoden för företagsbeskattning ingår som en del i detta arbete.

De olika förslagen inom området för god förvaltning i skattefrågor behandlades under lång tid som ett samlat paketförslag. På grund av låsningar i rådet rörande sparandedirektivet och tredjelandsavtalen kunde dock inte paketet som helhet antas. I januari 2010 antogs därför indrivningsdirektivet i en separat överenskommelse och handräckningsdirektivet antogs formellt i februari 2011.

Av de kvarstående frågorna valde rådet att under 2011 prioritera förhandlingar om ändringarna i sparandedirektivet. Skr. 2011/12:105

15.4.1 Ändringar i sparandedirektivet

Sedan det nuvarande sparandedirektivet började tillämpas den 1 juli 2005 har det visat sig finnas vissa kryphål, varför kommissionen 2008 lämnade ett förslag till ändringar i direktivet (se faktagromemoria 2008/09:FPM71). Ändringarna innebär bl.a. att även betalningar som går via vissa obeskattade juridiska konstruktioner, såväl inom som utanför EU, till fysiska personer inom EU, ska omfattas av direktivet. Dessutom avses tillämpningsområdet utökas till att bl.a. omfatta vissa livförsäkringar.

Förändringarna syftar också till att höja kvaliteten på den information som utbyts så att den fysiska person som mottar en räntebetalning med större säkerhet kan identifieras.

Under året har flera försök gjorts i rådet att komma vidare i processen med ändringar i sparandedirektivet, men någon överenskommelse har ännu inte träffats.

Samråd har under året ägt rum med EU-nämnden.

15.4.2 Uppförandekoden för företagsbeskattning

Skatteåtgärder som innebär en påtagligt lägre effektiv beskattningsnivå än den som normalt tillämpas i en medlemsstat ska granskas enligt uppförandekoden. Medlemsstaterna åtar sig enligt uppförandekoden att inte införa nya skadliga skatteåtgärder samt att se över nuvarande bestämmelser (frysning). Vidare ska medlemsstaterna avveckla de skatteåtgärder som bedöms vara skadliga (avveckling).

En särskild högnivågrupp, uppförandekodgruppen, inom rådet har inrättats för att genomföra uppförandekodens bestämmelser. Vissa andra frågor inom kodens ram ska därutöver behandlas enligt gruppens arbetsprogram (antimissbruk, förhållandet till tredjeland, öppenhet och informationsutbyte om internprissättning samt administrativ praxis).

Gruppen lämnar varje halvår en rapport som antas av rådet.

Samråd i frågan skedde med EU-nämnden inför Ekofinrådet i november.

15.5 Företagsbeskattning

15.5.1 En gemensam konsoliderad bolagsskattebas

Kommissionen överlämnade i mars ett förslag om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (CCCTB) på EU-nivå till Ekofinrådet (se faktagromemoria 2010/11:FPM96).

Ett av huvudsyftena med förslaget är enligt kommissionen att lösa problemen med internprissättning och gränsöverskridande förlust-

utjämning. Enligt förslaget ska CCCTB fungera parallellt vid sidan av nuvarande nationella bestämmelser och det ska vara frivilligt dvs. företagen ska kunna välja om de vill bli beskattade enligt de vanliga nationella skattereglerna eller enligt CCCTB.

Modellen innebär att en gemensam skattebas räknas fram för alla EU-företag i en koncern. Basen kommer därefter att fördelas på ett schablonmässigt sätt mellan dessa företag. Företagen ska alltså beskattas utifrån en schablonmässigt fördelad vinst och inte utifrån den verkliga vinsten. Varje stat tillämpar sedan sin bolagsskattesats på sin andel av skattebasen. Under året har förslaget behandlats på ett antal möten i rådets arbetsgrupp för skattefrågor och en gång i rådets högnivågrupp för skattefrågor.

Överläggning har ägt rum med skatteutskottet i oktober.

15.5.2 Ändringar i ränte- och royaltydirektivet

Kommissionen lämnade i november ett förslag till ändringar avseende ränte- och royaltydirektivet. Det grundläggande syftet med direktivet är att undvika dubbelbeskattning av ränte- och royaltybetalningar mellan närstående bolag som hör hemma i olika medlemsstater.

Ändringsförslaget syftar till att lösa några av de problem som uppstår på grund av direktivets begränsade tillämpningsområde och att tydliggöra förutsättningarna för att omfattas av undantaget från skatteplikt (se faktagromemoria 2011/12:FPM45). Förslaget har ännu inte behandlats av rådet.

16 EU:s budget

EU:s budget omfattar den europeiska unionens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Sverige verkar för en budgetrestriktiv linje och vill se en årsbudget med betalningsnivåer som baseras på realistiska prognoser och tillräckliga marginaler för att möjliggöra hantering av oförutsedda händelser. Sverige arbetar också för en mer rationell och ekonomiskt försvarbar användning av EU:s medel och önskar därför genomföra strukturellt inriktade besparingar.

16.1 EU:s årsbudget 2012

EU-budgetens inriktning och nivå bestäms dels av den fleråriga budgetramen som anger ramar för samtliga utgifter och åtaganden under varje utgiftsrubrik för en sjuårsperiod, dels av EU:s årliga budgetprocess. Utgifterna bestäms även av de nivåer som fastställs i det löpande lagstiftningsarbetet i EU.

EU:s budget för 2011 omfattade ca 142 miljarder euro i s.k. åtagandebemyndiganden (ca 1 280 miljarder kr) och ca 127 miljarder euro (ca 1 140 miljarder kr) i betalningsbemyndiganden. Budgeten för

området hållbar tillväxt (rubrik 1) utgjorde ca 45 procent av EU-budgeten, varav sammanhållningspolitiken uppgick till ca 35 procent.

Jordbrukspolitiken (rubrik 2) utgjorde ca 42 procent av EU-budgeten och utrikespolitiska åtgärder, främst i form av bistånd, utgjorde liksom de administrativa utgifterna för EU:s olika institutioner vardera ca 6 procent av budgeten. Områdena frihet, säkerhet, rättvisa och medborgarskap (rubrik 3) utgjorde ca 1 procent av budgeten.

Årsbudgetförfarandet inleddes med att kommissionen den 20 april presenterade sitt budgetförslag för 2012. Förslaget innebar en ökning av åtaganden om betalningar med 3,7 procent jämfört med budgeten för 2011 till 147,4 miljarder euro. Anslagen för betalningar föreslogs öka med 4,9 procent till 132,7 miljarder euro.

I juli antog rådet med kvalificerad majoritet sin läsning av budgetförslaget. I förhållande till budgeten för 2011 innebar rådets läsning en ökningstakt på 2,92 procent för åtaganden vilket uppgår till 146,2 miljarder euro och 2,02 procent för betalningar, vilket uppgår till 129,1 miljarder euro. Sverige, tillsammans med ett antal andra medlemsstater valde att inte stödja detta förslag då det inte ansågs vara tillräckligt restriktivt. Detta ansågs vara särskilt viktigt i en situation där medlemsstaterna har höga krav på konsolidering av sina offentliga finanser.

I oktober antog Europaparlamentet sin behandling av förslaget, i vilket såväl åtagande- som betalningsanslagen föreslogs öka något mer än i kommissionens ursprungliga förslag, till 3,95 respektive 5,23 procent.

Därefter vidtogs ett förlikningsförfarande mellan Ekofinrådet och Europaparlamentet som resulterade i en överenskommelse som innebär att Europaparlamentet gick på rådets linje vad gäller betalningsanslagen som 2012 därmed uppgår till ca 129 miljarder euro. Åtagandeanslagen uppgår till knappt 147 miljarder euro.

Uppgörelsen innebar en lägre ökning än den som beslutades för 2011 års budget. I reala termer är budgetnivån i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Ökningen ligger därmed i linje med kraven som Sverige och ett antal budgetrestriktiva medlemsstater ställde till kommissionen i december 2010 om att ökningen i budgeten successivt ska minska från 2011 års nivå inför förhandlingen om nästa fleråriga budgetram.

För statens budget innebär uppgörelsen att Sveriges EU-avgift blir ungefär 300 miljoner kr lägre 2012 än vad som hade beräknats i budgetpropositionen för samma år.

I samband med slutförhandlingen om årsbudgeten antog rådet och Europaparlamentet även en deklaration rörande finansieringen av utgiftsökningar för den experimentella fusionsanläggningen ITER. Deklarationen uttrycker rådets och Europaparlamentets ambition att före årsskiftet komma överens om finansieringen av utgiftsökningarna på totalt 1,3 miljarder euro för åren 2012 och 2013.

Vid trilogan i december nådde Europaparlamentet, rådet och kommissionen en preliminär överenskommelse om utkast till gemensamma slutsatser om finansieringen av ITER samt beslut om revidering av den fleråriga budgetramen därefter. Vid slutlig omröstning i rådet lade tre länder, däribland Sverige, ned sina respektive röster och övriga medlemsstater gav sitt stöd för förslaget som preliminärt överenskomms vid trilogan.

Sex länder, inklusive Sverige, lade även fram en deklaring som dels framhåller vikten av reell omprioritering av behovet 2013, dels uppmanar kommissionen att i budgetförslaget 2013 fastställa de anslag som behövs för ITER utan att använda negativ reserv, flexibilitetsinstrument eller marginaler.

Överläggningar respektive samråd om EU:s årsbudget för 2011 hölls med finansutskottet och EU-nämnden i juni och november inför rådets läsning av budgetförslaget samt inför förlikningen.

16.2 Sveriges EU-avgift och återflöde

Den svenska EU-avgiften bestäms utifrån betalningsanslagen på EU:s årsbudget. I budgetpropositionen för 2012 beräknas den svenska avgiften uppgå till 29 794 miljoner kr för 2011.

Sveriges EU-avgift fördelar sig på fem olika avgifter. För 2011 uppgår dessa enligt prognosen i budgetpropositionen för 2012 till 4 595 miljoner kr för tullavgiften, 24 miljoner kr för sockeravgiften, 1 506 miljoner kr för den mervärdesskattebaserade avgiften, 24 493 miljoner kr för den BNI-baserade avgiften samt 311 miljoner kr för finansieringen av Storbritanniens budgetreduktion. Dessa belopp är beräknade efter Sveriges särskilda avgiftsreduktioner.

Enligt kommissionens årliga redovisning av fördelning av återflöde från EU-budgeten uppgick återflödet till Sverige under 2010 till sammanlagt ca 13,9 miljarder kr. Återflödet fördelade sig huvudsakligen på gårdsstöd till lantbrukare (6 827 miljoner kr), EU-finansiering av landsbygdsprogrammet (2 884 miljoner kr), bidrag från EU:s socialfond (1 151 miljoner kr) samt bidrag från EU:s regionalfond (869 miljoner kr).

17 Skydd av EU:s finansiella intressen

Sverige fäster stor vikt vid att kommissionen och medlemsstaterna tar ett gemensamt ansvar för en effektiv och korrekt hantering och användning av EU-medel samt aktivt arbetar för att skydda EU:s finansiella intressen.

17.1 Hantering och användning av EU-medel

Kommissionen presenterade i september sin årliga rapport om skydd av EU:s ekonomiska intressen och bedrägeribekämpning. Rapporten omfattar en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits av kommissionen på unionsnivå och av medlemsstaterna på nationell nivå samt en sammanställning av resultaten från bedrägeribekämpningsarbetet under året.

Regeringen lämnar årligen ett intyg till riksdagen med en bedömning om EU-räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och intygar att det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen i Sverige. Intygandet grundas på ansvariga myndigheters intyganden och bedömningar avseende

hanteringen av EU-medel, Ekonomistyrningsverkets revisionsutlåtanden och Riksrevisionens uttalanden från granskningar av myndigheternas räkenskaper och deras interna styrning och kontroll.

Myndigheterna har inte redovisat några allvarliga brister avseende hanteringen av EU-medel för räkenskapsåret 2010 varpå regeringen har lämnat följande intygande:

- *Rättvisande räkenskaper:* Sammanställningen av EU-räkenskaperna, omfattande resultat- och balansräkning samt en kassamässig redovisning, har upprättats enligt god redovisningssed. Regeringen bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.
- *Betryggande intern styrning och kontroll:* Det finns ett ramverk för staten som syftar till att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll av EU-medlen.

17.2 Revisionsrättens årsrapport samt ansvarsfrihet för kommissionen

I november varje år presenterar Europeiska revisionsrätten sin årsrapport för budgetåret innan. Den rapport som presenterades i år behandlar således budgetåret 2010.

Revisionsrättens slutsatser ligger till grund för den rekommendation som rådet ska lämna till Europaparlamentet om kommissionen ska beviljas ansvarsfrihet för det aktuella budgetåret. Detta görs vid ett rådsmöte i februari 2012.

17.2.1 Genomförandet av 2009 års budget

Ekofinrådet beslutade i februari 2010 att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2009.

Samråd med EU-nämnden skedde i februari.

Sverige och två andra medlemsstater lade ner sina röster vid omröstningen i Ekofin. Övriga medlemsstater ställde sig bakom rekommendationen. Rådets rekommendation kompletterades av slutsatser innehållande rådets bedömning av läget och utvecklingen samt krav på åtgärder från kommissionens sida för att komma till rätta med de brister som revisionsrätten konstaterat.

Europaparlamentet beslutade i maj att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten 2009.

Regeringen informerade riksdagen om innehållet i revisionsrättens årsrapport avseende 2009 och de åtgärder regeringen vidtagit med anledning av revisionsrättens iakttagelser i Årsredovisning för staten 2010 (regeringens skrivelse 2010/11:101).

I november presenterade revisionsrätten årsrapporten avseende budgetåret 2010. Rapporten presenterades för Ekofinrådet av revisionsrätten den 30 november. För 17:e året i rad lämnar revisionsrätten en revisionsförklaring med reservation vad gäller genomförandet av EU:s budget. Revisionsrätten lämnar dock ett uttalande utan reservation om EU:s räkenskaper.

Revisionsrättens granskning visar att betalningarna från budgeten innehåller väsentliga fel för två utgiftsområden – Jordbruk och naturresurser samt Sammanhållning, energi och transport. För övriga utgiftsområden understiger felen revisionsrättens gräns för väsentliga fel på två procent.

För Sveriges del innehåller inte rapporten någon kritik. Sverige omnämns på ett fåtal ställen i rapporten.

18 Statistik

EU-samarbetet på statistikområdet syftar till att harmonisera statistiken i medlemsstaterna så att den kan användas för att utveckla, genomföra, övervaka och utvärdera EU:s politik.

Kommissionen presenterade i april ett meddelande om en effektiv kvalitetsledning för den europeiska statistiken (se faktagromemoria 2010/11:FPM107). Bakgrunden till meddelandet är de kvalitetsbrister som upptäckts i det europeiska statistiksystemet under senare år. Ekofinrådet antog slutsatser utifrån meddelandet vid sitt möte i juni.

Kommissionen (Eurostat) presenterade också under året lägesrapporter om genomförandet av handlingsplanen för att komma till rätta med statistiska, institutionella och förvaltningsmässiga brister i Grekland. Lägesrapporterna visar på fortsatta brister när det gäller ansvaret för styrningen av den grekiska statistikmyndigheten.

Europaparlamentet och rådet beslutade i november om ny lagstiftning beträffande förstärkt ekonomisk styrning vilket bl.a. innebär att medlemsstaterna ska säkerställa de nationella statistikmyndigheternas yrkesmässiga oberoende (se faktagromemoria 2010/11:FPM7).

Det europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (ESGAB) presenterade i november sin tredje årsrapport till Europaparlamentet och rådet om hur medlemsstaterna och Eurostat följer uppförandekoden för europeisk statistik.

Uppförandekoden består av ett antal principer som ska tillämpas vid framställningen av gemenskapsstatistik. ESGAB konstaterar att vissa förbättringar skett vad gäller efterlevanden av uppförandekoden. ESGAB noterar dock samtidigt att ca 40 procent av de förbättringsåtgärder som föreslogs i den första utvärderingsrundan 2006–2008 fortfarande återstår att genomföra.

Ekofinrådet antog i november slutsatser om EU-statistik. Slutsatserna innehåller en bedömning av utvecklingen inom de områden som rådet tidigare pekat ut som prioriterade. Det handlar om att stärka det

yrkesmässiga oberoendet i det europeiska statistiska systemet och att öka trovärdigheten till den officiella statistiken.

Det handlar också om att minska kostnaderna för uppgiftslämnarna till statistiken. Ett annat prioriterat område är effektivare statistikproduktion genom ökad användning av administrativa uppgifter och mer sammanhållna statistiksystem än i dag. Det krävs också förenklingar och tydliga prioriteringar utan att ge avkall på statistik kvaliteten och tillgången på statistik för EU-behov.

Under året påbörjades förhandlingar om förslaget till förordning om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i EU och om förslaget till förordning om europeisk statistik om trygghet mot brott (se faktapromemoria 2010/11:FPM140 och 2010/11:FPM63).

Överläggningar med justitieutskottet om förslaget till förordning om europeisk statistik om trygghet mot brott ägde rum i november. Samråd med EU-nämnden om rådsslutsatser om EU-statistik ägde rum vid ett par tillfällen under året. Information till finansutskottet om rådsslutsatser om EU-statistik gavs i december.

DEL 5 RÄTTSLIGA OCH INRIKES FRÅGOR

19 Civilrättsligt samarbete

I ett europeiskt område med verklig rättvisa ska medborgarna och företagen fritt kunna hävda sina rättigheter. Den främsta målsättningen med det civilrättsliga samarbetet är att förbättra samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter för att undanröja hinder som följer av de rättsliga och administrativa systemens olikheter. En hörnsten i det civilrättsliga samarbetet är ömsesidigt erkännande av domar. Målsättningen i den delen är fri rörlighet för domar inom unionen.

19.1 Översyn av Bryssel I-förordningen

Den s.k. Bryssel I-förordningen innehåller regler om behörig domstol och om erkännande och verkställighet av avgöranden på privaträttens område. I december 2010 presenterade kommissionen ett förslag till revidering av förordningen. Förslaget syftar till att underlätta handläggningen av gränsöverskridande tvister och att förbättra den fria rörligheten av domar och andra domstolsavgöranden i EU (se faktapromemoria 2010/11:FPM68).

I förslaget avskaffas med några undantag det s.k. exekvaturförfarandet, som innebär att verkställighet av ett domstolsavgörande meddelat i en annan medlemsstat måste föregås av ett domstolsbeslut varigenom avgörandet förklaras för verkställt. Förslaget innebär också att förordningens behörighetsbestämmelser utvidgas till att i vissa fall omfatta svarande med hemvist utanför EU. I förslaget finns vidare bestämmelser som syftar till att förstärka effekten av avtal om val av domstol (s.k. prorogationsavtal) och skiljeavtal.

Regeringen har instämt i förslaget övergripande målsättning att handläggningen av gränsöverskridande tvister och att den fria rörligheten gällande domar i EU bör förbättras. Förslaget har under året förhandlats i rådsstrukturen.

Under året har information lämnats till och överläggningar ägt rum med civilutskottet. Dessutom har samråd ägt rum med EU-nämnden.

19.2 Europeisk kvarstad på bankmedel

Kommissionen har sedan en tid arbetat med ett initiativ till ett gränsöverskridande förfarande inom EU för kvarstad på bankmedel. I mars i år anordnade kommissionen ett möte för nationella experter där ett utkast till en förordning diskuterades. I juli presenterades ett slutligt förslag till en förordning om europeisk kvarstad på bankmedel (se faktapromemoria 2011/12:FPM153).

Förslaget innebär att det inrättas ett enhetligt europeiskt förfarande för kvarstad på bankmedel, som är tillämpligt vid gränsöverskridande tvister på privaträttens område och som gäller vid sidan av nationell lagstiftning om kvarstad. I förslaget finns även enhetliga regler om verkställighet av kvarstadsbeslut som har meddelats med stöd av förordningen.

Regeringen har välkomnat förslaget, som syftar till att förbättra förutsättningarna för att driva in skulder över gränserna. Förslaget har under hösten remitterats till berörda myndigheter och organisationer i Sverige. Förhandlingar i rådsarbetsgrupp har inletts och förväntas pågå under hela 2012.

Samråd har ägt rum med EU-nämnden och civilutskottet har informerats om förslaget.

19.3 Kollektiv prövning inom EU

Kommissionen genomförde under våren 2011 ett offentligt samråd om en gemensam strategi för kollektiv prövning inom EU. Syftet med samrådet var att identifiera gemensamma principer för kollektiv prövning och undersöka hur de kan passas in i de 27 medlemsstaternas nationella system. Samrådsdokumentet var utformat som ett frågeformulär och innehöll inga förslag. Sverige lämnade sitt svar till kommissionen den 2 maj (Ju2011/1404/DOM). Det huvudsakliga innehållet i svaret hade dessförinnan redovisats för civilutskottet. Kommissionen analyserar nu resultatet av samrådet och har aviserat att ett meddelande kommer att presenteras under våren 2012.

19.4 Europeiskt rättsligt nätverk på privaträttens område

Det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område inrättades år 2001. Nätverkets uppgift är att underlätta det rättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas domstolar och andra myndigheter. Sex möten har hållits i nätverket under året. Vid mötena har diskussioner förts om uppkomna rättsliga frågeställningar vid tillämpningen av olika europeiska privaträttsliga instrument.

19.5 e-Justice och e-Law

Medlemsstaterna i EU samarbetar sedan ett tiotal år för att genom it förbättra medborgares, företags och rättstillämpares tillgång till nationella rättsliga förfaranden och till statliga register och presentera denna information på en enhetlig webbplats. Samarbetet kallas e-Justice. Dessutom publiceras medlemsstaternas nationella lagar och rättsfall (rättsinformation) samt EU-rätt. Detta samarbete kallas e-Law.

Rådet antog 2008 en handlingsplan för e-Justice som sträcker sig till år 2013. Den syftar till att skapa och förbättra tillgången till information om nationella rättsliga förfaranden och till statliga register via en webbplats. För att samordna och förverkliga rådets sektorsöverskridande mål finns rådsarbetsgruppen e-Justice. Arbetsgruppen ansvarar för genomförandet av handlingsplanen. På den kontinuerligt växande webbplatsen e-Justice-portalen publiceras (på 22 språk) den överenskomna informationen om rättsväsenden och register. Där finns i dag 88 faktasidor som rör civil- och straffrättsliga frågor som kommissionen förvaltar och 16 faktasidor som medlemsstaterna förvaltar. Under 2011 beslutade rådet att även det privaträttsliga nätverket ska publicera sin information på e-Justiceportalen.

e-Law – tillgång till lagar och rättsfall via informationsteknik

För samarbetet med att publicera nationella lagar och rättspraxis (rättsinformation) saknas egentliga styrdokument, men 2009 antog rådet slutsatser om ett sökordssystem för EU-länders nationella rättsfall som har anknytning till EU-rätten (ECLI-projektet). Sverige har ännu inte tagit ställning till deltagande i ECLI. För gräns- och språköverskridande publicering av *nationell lag* finns i dag webbplatsen N-Lex där Sverige deltar med Svensk författningssamling. För publicering av *EU:s rättsinformation* i EU:s officiella tidning (EUT) finns webbplatsen EUR-Lex. e-Juridikportalen används inte för publicering av rättsinformationen. Under året har rådet och arbetsgruppen för e-Law bedrivit ett intensivt arbete med frågan om kungörande av EUT direkt i elektronisk form. Arbetet kommer sannolikt att avslutas under 2012.

19.6 Arbetsgruppen för civilrätt (allmänna frågor)

I arbetsgruppen behandlas löpande en rad övergripande frågor. Under året har bl.a. frågorna om EU:s tillträde till 2007 års Haagkonvention om underhållsskyldighet och om EU:s tillträde till Europarådets umgängeskonvention från 2003 diskuterats. Frågor om förhandlingsmandat för kommissionen rörande internationella avtal och EU:s externa relationer behandlas löpande.

19.7 Makars och partners förmögenhetsförhållanden

I mars presenterade kommissionen två förslag till förordningar på familjerättens område. Det är fråga om förslag till förordning om makars förmögenhetsförhållanden och förslag till förordning om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap. Förslagen innehåller regler om behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet i frågor om makars respektive registrerade partners förmögenhetsförhållanden. I praktiken rör det främst frågor om bodelning och andra

slags ekonomiska uppgörelser mellan makar eller partners i samband med laglig separation eller dödsfall. Regleringen omfattar även den löpande förvaltningen av makars respektive registrerade partners egendom, så som t.ex. bodelning under bestående äktenskap eller partnerskap. Förslagen syftar till att skapa rättslig klarhet för internationella par och förenkla hanteringen av främst bodelningsärenden oavsett var i Europa egendomen finns.

Regeringens bedömning är att det finns ett stort praktiskt behov av gemensamma internationellt privaträttsliga regler i fråga om de förmögenhetsrättsliga verkningarna av äktenskap respektive registrerade partnerskap. Sådana regler kan för den enskilde medborgaren vara av märkbar nytta. Regeringen välkomnade därför att förslagen lagts fram. Förhandlingar i rådsarbetsgrupp har pågått under året och förväntas pågå under i vart fall hela 2012. EU-nämnden och civilutskottet har informerats om förslagen.

19.8 Arvsförordningen

Kommissionens förslag till förordning om gränsöverskridande arvsfrågor presenterades 2009 (se faktapromemoria 2009/10:FPM55). I förslaget finns bestämmelser om vilken domstol som ska vara behörig, vilket lands lag som ska tillämpas samt om erkännande och verkställighet av avgöranden i frågor om arv. Vidare innehåller förslaget regler om införandet av ett europeiskt arvsintyg, en legitimationshandling som visar vilka som ärver en viss person eller har rätt att ta hand om egendomen.

Syftet med förslaget är att förenkla hanteringen av gränsöverskridande arvsärenden och öka förutsebarheten och rättssäkerheten för dem som berörs av sådana ärenden. Regeringen har välkomnat att ett förslag har lagts fram eftersom det finns ett reellt praktiskt behov av EU-regler på området. Förhandlingar i rådsarbetsgrupp har pågått under året och befinner sig nu i ett slutskede. Vid rådet den 9–10 juni nåddes en politisk överenskommelse om de huvudsakliga frågeställningarna. Vid rådsmötet den 13–14 december träffades en allmän överenskommelse om nästan alla artiklar i förordningen. I rådet återstår därmed en diskussion om några utestående frågor innan en eventuell överenskommelse om hela förordningen kan träffas med Europaparlamentet.

Samråd har ägt rum med EU-nämnden och civilutskottet har informerats om förhandlingarna.

19.9 EU:s tillträde till Haagkonvention om underhållsskyldighet

Kommissionen föreslog i juli 2009 att EU ska tillträda 2007 års Haagkonvention om internationell indrivning av underhåll till barn och andra familjemedlemmar. Förslaget innebär att endast EU ska tillträda konventionen. Genom EU:s tillträde ska dess medlemsstater, utom Danmark, bli bundna av konventionen.

Regeringen har välkomnat förslaget, som kan bidra till en effektiv internationell indrivning av underhåll till barn och andra familjemedlemmar (se faktapromemoria 2009/10:FPM20).

Förhandlingarna utmynnade i förslag till två rådsbeslut, ett om EU:s undertecknande och ett om EU:s godkännande av konventionen. Rådsbeslut om EU:s undertecknande antogs i mars och EU undertecknade konventionen i april. Rådsbeslut om EU:s godkännande av konventionen antogs i juni och innebär bl.a. att EU i samband med tillträdet kommer att avge en förklaring om att konventionens regler om samarbete genom centralmyndigheter även kommer att tillämpas i fråga om underhåll mellan makar. EU förväntas tillträda konventionen under 2013.

19.10 Erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor

I maj presenterade kommissionen ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor som en del av brottsofferpaketet. Förordningen ska göra det möjligt att från en medlemsstat till en annan överföra åtgärder som vidtagits till skydd för en hotad person när personen förflyttar sig till en annan medlemsstat (se faktapromemoria 2010/11:FPM125). Förslaget ska komplettera direktivet om den europeiska skyddsordern som presenterades redan i december 2009 av tolv medlemsstater, däribland Sverige (se faktapromemoria 2009/10:FPM47).

Direktivet om den europeiska skyddsordern gäller i fall där ett misstänkt brottsligt beteende ligger till grund för beslutet om skyddsåtgärd och förordningen ska tillämpas på skyddsåtgärder som inte har någon sådan koppling. De skyddsåtgärder som avses omfattas av förordningen och direktivet motsvaras i svensk rätt närmast av kontaktförbud (tidigare besöksförbud).

Justitiekommittén har informerats om förslaget.

19.11 Fri rörlighet för dokument

Kommissionen presenterade i december 2010 en grönbok om fri rörlighet för dokument (se faktapromemoria 2010/11:FPM67). Grönboken syftar till att inleda ett offentligt samråd till grund för EU:s kommande lagförslag på de berörda områdena. Kommissionens olika förslag avser i huvudsak två frågor. Dels övervägs ett generellt avskaffande av kraven på autentisering, t.ex. genom legalisering, för alla kategorier av officiella handlingar inom EU, så att dessa kan användas fritt i alla medlemsstater. Dels behandlas frågan om ömsesidigt erkännande av statushandlingar mellan medlemsstater. Grönboken remissbehandlades inför regeringens svar till kommissionen.

I svaret, som lämnades i maj, ställde sig Sverige positivt till tanken på att alla krav på autentisering av officiella handlingar avskaffas. I frågan om ömsesidigt erkännande av statushandlingar ställde sig Sverige positivt till att bakomliggande problem och behov uppmärksammas. Sverige ställde sig dock avvisande till en ordning med automatiskt erkännande. En generell lösning för alla slags statushandlingar bedöms

inte vara möjlig. En framkomlig väg skulle i stället vara att för varje delområde arbeta vidare med internationellt privaträttsliga rättsakter. Civilutskottet informerades om grönboken i mars.

19.12 Gemensam europeisk köplag

Efter ett mångårigt arbete med förstudier rörande den europeiska kontraktsrätten presenterade kommissionen i oktober ett förslag till förordning om en gemensam europeisk köplag (se faktapromemoria 2011/12:FPM29). Förslaget syftar till att underlätta för den gränsöverskridande handeln och därmed förbättra den inre marknadens funktion. Förordningen innebär i korthet att en näringsidkare och en konsument i ett gränsöverskridande kontrakt om försäljning av varor, tillhandahållande av digitalt innehåll och av anknytande tjänster ska kunna välja att en enhetlig gemensam europeisk köplag tillämpas på kontraktet.

Även två näringsidkare där minst en av dem hör till kategorin små och medelstora företag ska kunna välja köplagen. Om parterna på ett giltigt sätt har kommit överens om att använda köplagen, ska frågor som omfattas av dess bestämmelser uteslutande regleras av den. I ett sådant fall blir inte längre den annars gällande dispositiva eller tvingande nationella kontraktsrätten tillämplig. Förordningen innebär alltså inte någon sedvanlig harmonisering av nationell lagstiftning.

Regeringen har informerat civilutskottet om förslaget.

19.13 Sena betalningar vid handelstransaktioner

Direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner antogs den 16 februari. Det är en omarbetning av ett äldre direktiv med samma namn, som tidigare har genomförts i svensk rätt. Direktivet syftar till att komma åt sena betalningar vid handelstransaktioner och att främja särskilt de små och medelstora företagens konkurrenskraft.

I sak innehåller det nya direktivet vissa bestämmelser med ekonomiska incitament för snabbare betalningar. Bland annat finns bestämmelser om begränsning av betalningstidernas längd för såväl företag som myndigheter och borgenären ges rätt till en schablonersättning för indrivningskostnader vid sidan av dröjsmålsränta. Medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet senast i mars 2013. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över och lämna förslag om hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Uppdraget ska redovisas till Justitiedepartementet senast i april 2012.

19.14 Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden

Förhandlingarna om förslag till direktiv om konsumenters rättigheter har fortsatt under året (KOM(2008) 614 slutlig). Direktivet har antagits av Europaparlamentet och rådet och utfärdades i oktober. För en närmare beskrivning hänvisas till avsnitt 33.1 Konsumentpolitik.

Medlemsstaterna samarbetar för att förebygga och bekämpa gränsöverskridande och allvarlig brottslighet. För att förverkliga denna målsättning samarbetar medlemsstaterna på olika sätt mot t.ex. organiserad brottslighet, terrorism, penningtvätt, människohandel och narkotikasmuggling. EU:s åtgärder för att förebygga och bekämpa denna brottslighet ska ge ett mervärde och bedrivas på effektivt sätt. Sverige bevakar att samtliga åtgärder är förenliga med grundläggande principer om rätts säkerhet och respekterar den personliga integriteten. Stärkt gränskontroll är ett viktigt instrument för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

20.1 Horisontella frågor

20.1.1 Organiserad brottslighet

EU:s policycykel för arbetet mot allvarlig organiserad internationell brottslighet

I Stockholmsprogrammet framgår att rådet ska anta en strategi mot organiserad brottslighet och andra säkerhetshot samt identifiera prioriteringar och utveckla metoder för samarbetet mellan medlemsstaterna.

En intern säkerhetsstrategi antogs av rådet våren 2010. Under hösten samma år utarbetades prioriteringar och metoder, vilket utmynnade i rådsslutsatser om att inrätta en policycykel för EU för arbetet mot allvarlig och organiserad internationell brottslighet. Policycykeln är ett instrument som syftar till att steg för steg ta fram underrättelsebaserade prioriteringar och rutiner för att effektivt genomföra och följa upp EU-gemensamma projekt mot organiserad brottslighet. Under 2011 har den ständiga kommittén för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten (COSI) arbetat med att utveckla policycykeln och givit den ett konkret innehåll i form av prioriteringar som sedan antagits av rådet. Prioriteringarna består av åtta tematiska och geografiska områden där medlemsstaterna bedömer att gemensamma insatser krävs.

En arbetsmetod i flera steg

Policycykeln inleds med att rådet på förslag från COSI fattar beslut om prioriteringar som grundas på EU:s hotbilda bedömning av den grova och organiserade brottsligheten. När rådet fattat sitt beslut utarbetar kommissionen strategiska planer för respektive beslutad prioritering i samverkan med COSI och berörda EU-myndigheter.

Europol får därefter i uppdrag att omsätta de långsiktiga strategierna till konkreta åtgärder i operativa handlingsplaner. Arbetet görs i samverkan med berörda EU-myndigheter och med stöd av en expertgrupp med representanter från nationella brottsbekämpande myndigheter. När en operativ handlingsplan fastställts kan denna slutligen utmyнна i en samordnad insats av berörda myndigheter (t.ex. polisen och tull) där flera medlemsstater deltar. Insatsen kan vara riktad mot exempelvis människohandel, narkotika eller någon annan av de prioriterade brotts typer som rådet har beslutat om. Efter genomförd insats görs en utvärdering i syfte att ge information till nästa policycykel.

De områden som är aktuella i den första policycykeln som omfattar perioden 2012–2013 är följande (utan rangordning):

- Försvaga kapaciteten hos organiserade kriminella grupper i Västafrika när det gäller kokain och heroinsmuggling till EU.
- Förhindra västra Balkans roll som transitregion och lagringszon för olaglig varor avsedda för EU samt att vara ett logistiskt centrum för organiserade kriminella grupper, inklusive albansktalande organiserade kriminella grupper.
- Försvaga kapaciteten hos organiserade kriminella grupper som ägnar sig åt att organisera olaglig invandring till EU, framför allt via södra, sydöstra och östra Europa och via den grekisk-turkiska gränsen och i krisområden i Medelhavet nära Nordafrika.
- Minska produktion och distribution i EU av syntetiska droger, inklusive nya psykoaktiva ämnen.
- Avbryta containertransporter till EU, bland annat via sjöfart och flygtrafik, av olagliga varor, inklusive kokain, heroin, cannabis, varumärkesförfalskade varor och cigaretter.
- Bekämpa alla former av människohandel och människosmuggling genom att rikta insatser mot organiserade kriminella grupper som bedriver sådan brottslig verksamhet i de kriminella nätverk som finns i södra, sydvästra och sydöstra delarna av EU.
- Bekämpa kringresande organiserade kriminella grupper att delta i brottslig verksamhet.
- Intensifiera kampen mot IT-brottslighet och kriminella missbruk av internet som bedrivs av den organiserade brottsligheten.

Under senare halvan av 2011 har strategiska och operativa planer utarbetats för samtliga dessa områden. Implementeringsfasen inleds i början av 2012.

Åtgärder mot ekonomisk brottslighet och människohandel

EU:s medlemsstater utvärderar regelbundet varandra för att se över hur EU-beslut för att bekämpa olika former av organiserad brottslighet efterlevs. Under hösten utvärderades Sverige av experter från medlemsstaterna inom ramen för den så kallade femte utvärderingsrundan, som handlar om att undersöka hur ekonomisk brottslighet och ekonomiska utredningar bedrivs i medlemsstaterna. Resultatet kommer att presenteras i en

rapport under 2012. Utöver detta så kunde en rad rapporter från expertbesök i andra medlemsstater, med tillhörande rekommendationer, antas. Beslut fattades även om att nästa utvärderingsrunda ska handla om hur medlemsstaterna arbetar med Eurojust och det europeiska rättsliga nätverket.

Under våren har rådet vidare behandlat rådsslutsatser i syfte att identifiera nya former av människohandel och framhålla en rad åtgärder mot denna. Under hösten har även rådsslutsatser om arbetet mot barnpornografi på internet behandlats. Rådet vill stärka polisaktiviteter inom EU och med tredjeländer, bl.a. vad gäller möjligheten att blockera hemsidor med barnpornografiskt innehåll.

20.1.2 Narkotika

Rådet antog 2010 en pakt mot internationell narkotikahandel om heroin från Afghanistan och kokain från Colombia. I oktober antog rådet ännu en pakt mot gränsöverskridande narkotikahandel, denna gång om syntetisk narkotika och nya psykoaktiva substanser som ännu inte hunnit narkotikaklassas. Syntetisk narkotika är till exempel amfetamin och ecstasy. Pakten innehåller förslag mot tillverkning och smuggling av dessa ämnen och förslag om utbildning för att upptäcka och stänga illegala tillverkningslaboratorier för syntetisk narkotika.

Pakten är del av de brottsbekämpande delarna av EU:s strategi för narkotikabekämpning och EU:s handlingsplan mot narkotika för perioden 2009–2012.

Pakten är också ett konkret exempel på tillämpning av Stockholmsprogrammet, och av strategin för inre säkerhet i EU som rådet har antagit. Avsikten med pakten är att samla EU:s resurser och fokusera på väl identifierade gemensamma projekt, bland annat att strypa tillgången för kriminella på s.k. prekursorer, dvs. i och för sig lagliga kemiska substanser som behövs för narkotikaframställning. Pakten ska också bidra till att stärka den politiska samordningen mellan medlemsstaterna, vilken ska utföras i nära samarbete med bl.a. kommissionen och Europol.

20.1.3 Terrorism

Terrorism är ett gränsöverskridande fenomen som kräver internationell samverkan. Mot den bakgrunden omfattar EU-insatser också konkreta stödåtgärder i särskilt utsatta länder och områden, se vidare avsnitt 9.9. Den övergripande EU-strategin mot terrorism som Europeiska rådet antog 2005 ligger fortsatt till grund för EU:s arbete på området. Ett antal tematiska handlingsplaner har också antagits sedan dess.

Under 2011 har kommissionen presenterat ett meddelande med alternativa förslag till hur ett EU-system för spårning av finansiella transaktioner i syfte att finansiera terrorism skulle kunna vara uppbyggt. I meddelandet ingår även information om hur man bäst tar omhand integritets- och dataskyddsfrågor. Fortsatta diskussioner i frågan väntas under 2012. Riksdagen har informerats om meddelandet.

I september beslutade rådet att godkänna ett avtal mellan EU och Australien om reglering av användningen av flygpassageraruppgifter, s.k. PNR-uppgifter (PNR=Passenger Name Records). I december godkände rådet att EU och USA ingår ett motsvarande avtal. Ett liknande avtal med Kanada förväntas bli ingånget inom kort. Kommissionen leder förhandlingarna varefter rådet och Europaparlamentet godkänner de färdiga avtalsförslagen.

Syftet med avtalen är att så enhetligt som möjligt reglera informationsutbytet mellan berörda parter för att förbättra det internationella samarbetet och samtidigt kunna garantera grundläggande rätt till privatliv och skydd för personuppgifter på ett acceptabelt sätt. Det internationella samarbetet syftar till att använda flygpassageraruppgifter för att bekämpa terrorism och annan grov gränsöverskridande brottslighet. Utöver diskussioner om lagringstider, hantering av uppgifter, och från vilka rutter som uppgifter ska sparas driver Sverige frågan om att inte tillåta att s.k. ”övriga uppgifter” sparas, dvs. sådana känsliga personuppgifter som inte är direkt relevanta för den brottsbekämpande verksamheten, t.ex. uppgifter om kost.

Sverige har fortlöpande under avtalsförhandlingarna bevakat frågan om balansen mellan å ena sidan behovet av brottsbekämpning som krävs för att skydda människors säkerhet, och å andra sidan skyddet för den enskildes personliga integritet.

Överläggningar har ägt rum i justitieutskottet och samråd har skett med EU-nämnden.

I februari presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om behandling av flygpassageraruppgifter inom EU i syfte att bekämpa allvarliga brott samt harmonisera bestämmelser om integritetsskydd m.m. Förhandlingarna om direktivet förväntas fortgå under år 2012.

Sveriges grundläggande inställning till ett direktiv om användning av flygpassageraruppgifter (PNR) för brottsbekämpande ändamål är positiv under förutsättning att direktivet innebär en god balans mellan behovet av att bekämpa brott å ena sidan och den grundläggande rätten till privatliv, skydd av den personliga integriteten och dataskydd å den andra sidan.

Överläggningar har ägt rum i justitieutskottet och samråd har skett med EU-nämnden.

Inom EU har man under året utvecklat förmågan att förebygga, upptäcka och hantera terroristattacker med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen. Med utgångspunkt i förslag från kommissionen har arbetet med att genomföra handlingsplanen på detta område påbörjats under 2010 och det har fortskridit under 2011.

Under året har ett förslag till förordning om nyckelkemikalier (prekursorer) presenterats. Förslaget syftar till att begränsa allmänhetens tillgång till vissa prekursorer i högre koncentrationer, sådana kemikalier som utgör grunden för att bygga hemmagjorda bomber samt att kräva att misstänkta transaktioner och stölder av dessa och andra produkter innehållande prekursorer rapporteras.

Rådet förväntas anta förordningen i början av 2012.

Efter att kommissionens handlingsplan 2006–2010 för att utveckla jämförbar statistik på området upphörde att gälla var det tänkt att den skulle ersättas av en ny flerårig handlingsplan. Någon sådan har dock ännu inte antagits av kommissionen och det är oklart om expertgruppen som tillsattes för att stödja genomförandet fortfarande har ett mandat.

Under 2011 har dock kommissionen drivit fram ett förslag till intervjuundersökning om utsatthet för brott m.m. Kommissionens förslag till förordning om europeisk statistik om trygghet mot brott började förhandlas i juli. Se vidare kap. 18 Statistik.

20.2 Informationsutbyte för att förebygga och bekämpa brott

20.2.1 Utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Det förbättrade utbytet av uppgifter mellan medlemsstaternas kriminalregister syftar till att varje medlemsstat ska ha information om alla de domar som har meddelats inom EU mot de egna medborgarna. Det ska också påskynda och förenkla förfarandet när uppgifter ur kriminalregister begärs i ett enskilt ärende från en annan medlemsstat. Informationen ska göras tillgänglig i mer begriplig form och via elektronisk överföring.

Beslutet om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och rådets beslut om inrättandet av ett europeiskt informationssystem för utbyte av uppgifter ur kriminalregister ska vara genomförda i april 2012.

Kommissionen driver ett centralt projekt för det tekniska genomförandet av den gemensamma lösningen för detta utbyte. Samtidigt förbereder medlemsstaterna det rättsliga, verksamhetsmässiga och tekniska genomförandet på nationell nivå. Regeringen har under året fortsatt arbetet med att förbereda nödvändiga författningsändringar.

20.2.2 Mandat att inleda förhandlingar med USA om dataskyddsavtal

Den gränsöverskridande brottsligheten förutsätter gränsöverskridande informationsutbyte. För att möjliggöra fortsatt utveckling av informationsutbytet är det viktigt att parterna som utbyter information kan lita på varandras regelverk när det gäller dataskydd.

För att det viktiga informationsutbytet mellan EU och USA ska kunna utvecklas anser EU:s medlemsstater att det är önskvärt med ett rättsligt bindande avtal om skydd av personuppgifter inom ramen för det brottsbekämpande informationsutbytet mellan parterna.

I slutet av 2010 antog rådet ett beslut om att inleda förhandlingar med USA och gav kommissionen mandat att genomföra förhandlingarna. Förhandlingarna pågår och beslut om att ingå avtalet kommer att fattas först när ett av alla parter godkänt förhandlingsresultat föreligger.

20.3.1 Frontex

Den europeiska gränsbyråns, Frontex, uppgift är att samordna medlemsstaternas personkontroll vid de yttre gränserna. Rådet och Europaparlamentet antog i oktober kommissionens förslag om ändringar i förordningen om inrättandet av Frontex, i syfte att stärka byråns verksamhet (KOM(2010) 61 slutlig). Beslutet innebär bl.a. att medlemsstaterna kan sekondera personal till Frontex för deltagande i gemensamma gränskontrolloperationer, att Frontex får köpa egen gränskontrollutrustning och att skyddet av mänskliga rättigheter stärks.

Regeringen har vid nio tillfällen under året informerat och överlagt med riksdagen i frågan.

20.3.2 Smarta gränser

Kommissionen presenterade i oktober meddelandet Smart gränsförvaltning – valmöjligheter och framtida handlingsalternativ (se faktopromemoria 2011/12:FPM38). För att effektivisera gränskontrollen föreslår kommissionen att ett in- och utresesystem för tredjelandsmedborgare och ett program för registrerade resenärer inrättas.

Av Europeiska rådets slutsatser från den 24 juni framgår att arbetet med smarta gränser snabbt bör gå vidare för att säkerställa att ny teknik utnyttjas för att möta de utmaningar som gränskontrollen ställs inför. Avsikten är att förslag till rättsakter ska presenteras under första halvåret 2012.

20.3.3 Schengens informationssystem

Schengenländernas gemensamma datasystem för eftersökta personer och föremål kallas Schengens informationssystem (SIS). Det nuvarande systemet är i behov av en modernisering och utvecklingen av en andra och förbättrad generation av SIS, kallad SIS II, har fortsatt under året.

Utvecklingsarbetet har under lång tid kantats av tekniska problem och förseningar. Efter en genomlysning av projektet beslutade rådet att förlänga och precisera kommissionens mandat att utveckla systemet till mars 2013.

20.3.4 Byrå för förvaltning av stora IT-system

Kommissionen presenterade 2009 ett lagstiftningsförslag om inrättande av en ny europeisk myndighet för teknisk förvaltning av Schengens informationssystem, Informationssystemet för viseringar (VIS), systemet för fingeravtryck (Eurodac) och eventuellt andra framtida gemensamma IT-system inom ramen för området frihet, säkerhet och rättvisa. Förhandlingarna kunde avslutas i juni och regelverket kunde träda i kraft

den 21 november. Byrån ska nu byggas upp för att kunna påbörja sitt Skr. 2011/12:105 uppdrag den 1 december 2012. Byråns säte är i Tallinn, Estland.

20.3.5 Schengenförvaltning och Schengenutvärderingar

Nya och befintliga staters korrekta tillämpning av Schengenregelverket utvärderas av medlemsstaterna själva i Schengens utvärderingsgrupp. Kommissionen presenterade 2009 ett lagstiftningsförslag för hur utvärderingsmekanismen skulle kunna utvecklas vidare. Efter inledande kritik från både medlemsstater och Europaparlamentet återkallades förslaget i samband med att Lissabonfördraget trädde i kraft.

I november 2010 presenterade kommissionen ett delvis omarbetat förslag. Förhandlingarna inleddes i rådet och pågick under våren. Förhandlingarna avstannade i första hand eftersom Schengensystemet under samma period utsattes för ett antal påfrestningar. Bland annat uppstod problem relaterade till Bulgariens och Rumäniens planerade Schengeninträde då några få länder blockerade ett inträde trots att länderna klarat utvärderingsprocessen, frågor kring hantering av flyktingströmmar i samband med stridigheter i Nordafrika och slutligen vissa länders svårigheter att leva upp till Schengenregelverket.

På uppmaning av Europeiska rådet presenterade kommissionen i september i stället ett paket om förvaltning av Schengensamarbetet (se faktagromemoria 2011/12:FPM19).

Paketet består av ett meddelande om förstärkt förvaltning av Schengensamarbetet, ett ytterligare modifierat förslag om Schengenutvärderingsmekanismen och ett förslag om ändring av gränskodexen.

Kommissionen föreslår bl.a. att införa en möjlighet till återinförande av kontroll vid inre gräns när en medlemsstat underlåter att kontrollera sin del av den yttre gränsen samt att flytta beslutsmakten från medlemsstaterna till kommissionen när det gäller återinförande av kontroll vid inre gräns vid hot mot allmän ordning och inre säkerhet i samband med till exempel sportevenemang, toppmöten och terroristattacker.

Förhandlingarna i rådet påbörjades under hösten.

Regeringen har under hösten överlagt med riksdagen.

20.3.6 Effektivare tullsamarbete för att bekämpa brott

Kampen mot den gränsöverskridande, organiserade brottsligheten är enligt Stockholmsprogrammet mycket viktig. EU:s tullmyndigheter har en nyckelroll vid bekämpningen av sådan brottslighet. På svenskt initiativ diskuterades därför i rådet under våren hur EU:s tullmyndigheter kan medverka vid genomförandet av programmet. Diskussionen resulterade i rådsslutsatser som antogs av rådet för rättsliga och inrikesfrågor i april. Rådsslutsatserna innehåller flera förslag till åtgärder som på olika sätt ska underlätta och bidra till att tullmyndigheter och andra brottsbekämpande myndigheter samarbetar mot gränsöverskridande, organiserad brottslighet i syfte att uppnå Stockholmsprogrammets mål.

20.4.1 Europeiska utredningsordern

År 2010 presenterade Sverige tillsammans med sex andra medlemsstater ett förslag till direktiv om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (se faktapromemoria 2009/10:FPM94).

Direktivet syftar till att förbättra det straffrättsliga samarbetet mellan rättsliga myndigheter inom EU kring bevisinhämtning. Samarbetet i dag är huvudsakligen baserat på traditionell ömsesidig rättslig hjälp. Tanken med direktivet är att ge en samlad ram för bevisinhämtning baserad på principen om ömsesidigt erkännande, i enlighet med målsättningsarna i Stockholmsprogrammet.

En europeisk utredningsorder ska kunna utfärdas i syfte att hämta in bevisning som finns i en annan medlemsstat. Det kan röra sig om att hålla ett förhör, ta egendom i beslag eller att genomföra en hemlig teleavlyssning. Förslaget är i princip grundat på en skyldighet för den verkställande staten att inom en viss tidsfrist erkänna och verkställa en utredningsorder, under förutsättning att någon av direktivets vägransgrunder inte är tillämpliga.

Vid rådsmötet för rättsliga och inrikes frågor den 13–14 december enades man om en allmän inriktning om förslaget i sin helhet. Förslaget kommer att utgöra grund för förhandlingar med Europaparlamentet under 2012.

Överläggning med justitieutskottet har ägt rum i mars, oktober och december. Samråd med EU-nämnden har ägt rum i december.

20.4.2 Europeiska skyddsordern

I december 2009 presenterade tolv medlemsstater, däribland Sverige, ett förslag till direktiv om den europeiska skyddsordern (se faktapromemoria 2009/10:FPM47). Direktivet ska göra det möjligt att från en medlemsstat till en annan överföra åtgärder som vidtagits till skydd för en hotad person när personen flyttar till en annan stat. De skyddsåtgärder som avses omfattas av direktivet är vad som i svensk rätt närmast motsvaras av kontaktförbud (tidigare besöksförbud).

På rådsmötet för rättsliga och inrikes frågor i juni 2010 träffades överenskommelse om ett förslag med brett tillämpningsområde, dvs. skyddsåtgärder beslutade i såväl straffrättsliga som civilrättsliga och administrativa förfaranden skulle omfattas av direktivet. Europaparlamentet röstade för den texten i december 2010.

Sedan det framkommit att det inom rådet fanns en blockerande minoritet mot den överenskomna texten, lade kommissionen i maj fram ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga förhållanden. Det nya förslaget började förhandlas på arbetsgruppsnivå under året. Det ursprungliga förslaget till direktiv begränsades i samband därmed till att gälla enbart för straffrättsliga förhållanden med krav på att misstanke om ett brottsligt beteende ligger till grund för beslutet om skyddsåtgärden.

Direktivet var därefter föremål för nya förhandlingar och en överenskommelse om den nya texten nåddes under hösten. Ett formellt antagande av texten beslutades av rådet för rättsliga och inrikes frågor i november och i december antogs direktivet av Europaparlamentet.

Information till justitiekommittén och EU-nämnden lämnades i samband med att direktivet behandlades vid rådsmötet för rättsliga och inrikes frågor i september.

20.4.3 Datalagringsdirektivet

Datalagringsdirektivet (2006/24/EC) syftar till att harmonisera medlemsstaternas bestämmelser om de skyldigheter som leverantörer av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät har att lagra vissa uppgifter som de genererat eller behandlat för att säkerställa att uppgifterna är tillgängliga för avslöjande, utredning och åtal av allvarliga brott.

Kommissionen lämnade i april en utvärderingsrapport av datalagringsdirektivet i enlighet med artikel 14 i direktivet. I rapporten utvärderas hur medlemsstaterna genomfört direktivet och dess inverkan på operatörer och konsumenter.

Med hänsyn både till konsekvenserna för den inre marknaden och respekten för grundläggande rättigheter bör EU genom gemensamma regler säkerställa att höga krav tillämpas vid lagring, utlämning och användning av trafikuppgifter. Mot bakgrund av dessa slutsatser har kommissionen för avsikt att föreslå ändringar av direktivet. Dessa förslag till ändringar kommer att läggas fram på grundval av en konsekvensbedömning. Kommissionen har aviserat att förslag till revidering av direktivet kommer att presenteras i mitten av 2012.

20.5 Materiell straffrätt

Det straffrättsliga samarbetet inom EU omfattar även i viss utsträckning tillnärmning av materiell straffrätt. Europaparlamentet och rådet får genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag. Sådan reglering får också i annat fall antas på ett harmoniserat område, om det är nödvändigt för att effektivt genomföra unionens politik på det berörda området.

20.5.1 Straffrättsliga sanktioner mot människohandel

Kommissionen presenterade 2010 ett förslag till direktiv om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skydd av offer (se faktapromemoria 2009/10:FPM64).

Direktivförslaget förhandlades i rådet under våren 2010 och under hösten 2010 pågick Europaparlamentets behandling vilket ledde till att enighet om förslaget kunde nås under den s.k. första läsningen. Vid rådet

för utrikes frågor den 21 mars antogs direktivet om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut.

Direktivet skapar ett mer sammanhållet synsätt i kampen mot människohandel för att i ökad utsträckning förebygga och lagföra människohandelsbrott samt skydda brottsoffrens rättigheter. Det innehåller bestämmelser om bl.a. en utvidgad kriminalisering av människohandel, kriminalisering av anstiftan av, medhjälp och försök till sådant brott, skärpta lägsta maximistraff och försvårande omständigheter, ansvar och sanktioner för juridiska personer, att i vissa fall inte åtala eller straffa människohandelsoffer för brott som de tvingas begå. Vidare finns regler om utredning och lagföring, inklusive preskription, utvidgad jurisdiktion, undantag från kravet på dubbel straffbarhet, hjälp och stöd till samt skydd av brottsoffer, krav på övervägande av kriminalisering av att använda tjänster från människohandelsoffer samt inrättande av nationella rapportörer.

20.5.2 Bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn

Kommissionen presenterade under våren 2010 ett förslag till direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi (se faktapromemoria 2009/10:FPM69).

Direktivförslaget förhandlades inom rådsstrukturen under 2010 och under våren pågick Europaparlamentets behandling vilket ledde till att enighet om förslaget kunde nås under den s.k. första läsningen.

Direktivet innehåller minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder när det gäller sexuella övergrepp, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Det ställer också upp gemensamma regler för att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet av brottsoffer.

Viktiga inslag är möjligheten att förhindra dömda personer från att arbeta med barn, möjligheten för arbetsgivare att vid rekrytering för professionell eller organiserad frivillig verksamhet som innefattar direkt och regelbunden kontakt med barn bli informerade om fällande domar samt åtgärder för att stänga ner eller blockera hemsidor som innehåller barnpornografi.

Vidare omfattar direktivet bestämmelser om utredning och lagföring inklusive preskription, utvidgad jurisdiktion, skydd av och stöd till brottsoffer samt interventionsprogram för förövare.

20.5.3 Angrepp mot informationssystem

Hösten 2010 lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om angrepp mot informationssystem (se faktapromemoria 2010/11:FPM15). Förslaget bygger i stora delar på ett rambeslut från 2005 inom samma område.

Förslaget syftar till att skapa en mer heltäckande strafflagstiftning för att bekämpa angrepp mot informationssystem. Avsikten är även att förbättra samarbetet mellan rättsliga och andra behöriga myndigheter,

inbegripet polismyndigheter och andra specialiserade brottsbekämpande organ i medlemsstaterna. Det innehåller också bestämmelser om utvidgad kriminalisering av angrepp mot informationssystem, liksom av anstiftan, medhjälp och försök. Vidare föreslås skärpta lägsta maximistraff och utvidgade regler om försvårande omständigheter. I övrigt innehåller initiativet regler om ansvar och sanktioner för juridiska personer, utvidgad jurisdiktion, utbyte av uppgifter samt statistik.

Direktivförslaget förhandlades under året. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i juni nåddes enighet om en allmän inriktning om förslaget som därmed utgör grund för fortsatta förhandlingar med Europaparlamentet.

20.5.4 Straffrätt enligt artikel 83.2 EUF-fördraget

Kommissionen lade under hösten 2011 fram det första förslaget om straffrätt enligt den rättsliga grunden i artikel 83.2 EUF-fördraget. Enligt den bestämmelsen får minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder antas på ett harmoniserat område, om det är nödvändigt för att effektivt genomföra unionens politik på det berörda området. Förslaget gäller ett direktiv om straff för marknadsmissbruk. Se vidare avsnitt 14.3.7.

20.5.5 Processuella rättigheter för misstänkta och tilltalade personer

I juli 2010 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om rätten till information i straffrättsliga förfaranden (se faktapromemoria 2009/10:FPM117). Detta utgör det andra steget i den färdplan för processuella rättigheter som antogs under det svenska EU-ordförandeskapet 2009. Enligt förslaget ska den som är misstänkt eller tilltalad för brott ha rätt till information om sina rättigheter och om brottsanklagelsen. Den som frihetsberövats ska få skriftlig information i form av ett rättighetsblad ("letter of rights"). Dessutom ska den misstänkte eller dennes försvarare ha rätt till tillgång till akten i viss utsträckning.

Under 2011 har förhandlingar ägt rum. Regeringen har under året informerat justitieutskottet och haft samråd med EU-nämnden i frågan.

I juni presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och rätt att kommunicera vid frihetsberövande (se faktapromemoria 2010/11:FPM126). Förslaget utgör en del av det tredje och hela det fjärde steget i färdplanen för processuella rättigheter. Förslaget behandlar rätten för misstänkta och tilltalade samt personer som är eftersökta i enlighet med en europeisk arresteringsorder att få tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden mot dem. Vidare innehåller det regler om rätten för misstänkta och tilltalade som berövats sin frihet att kommunicera med en tredje person, som en anhörig.

Under sommaren inleddes förhandlingar på rådsarbetsgruppsnivå. Regeringen har informerat och haft överläggning med justitieutskottet samt haft samråd med EU-nämnden i frågan.

20.5.6 Direktiv om brottsoffers rättigheter och skydd av brottsoffer

Skr. 2011/12:105

I maj presenterade kommissionen ett åtgärds paket för att stärka brottsoffers rättigheter inom EU. Förslaget till direktiv om miniminormer för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer ingår som en av tre delar i åtgärds paketet (se faktrapromemoria 2010/11:FPM124). Förslaget syftar till att säkerställa att alla brottsoffer får lämpligt skydd och stöd, kan delta i straffrättsliga förfaranden, får erkännande och behandlas med respekt, känslighet och professionalism i kontakter med myndigheter, brottsofferstödjande verksamheter och instanser för reparativ rättvisa.

Rådet nådde i december enighet om en allmän inriktning om förslaget, som därmed utgör grund för fortsatta förhandlingar med Europaparlamentet.

Regeringen har informerat och haft överläggning med justitiekommittén och samråd med EU-nämnden har ägt rum.

20.5.7 Frågor om frihetsberövande

Kommissionen presenterade i juni en grönbok om tillämpningen av EU:s straffrättsliga lagstiftning på frågor som rör frihetsberövande på grund av brott (se faktrapromemoria 2010/11:FPM134). Syftet med grönboken är att utreda hur det rättsliga samarbetet inom EU påverkas av olika aspekter av frihetsberövanden.

Grönboken innehåller en redogörelse för EU-instrument som vilar på principen om ömsesidigt erkännande och som kan påverkas av frågor om frihetsberövanden. I grönboken framhålls att aktuella instrument inte kan fungera tillfredsställande om det inte finns ett ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna i frågor om frihetsberövande.

Kommissionen har i grönboken efterfrågat synpunkter när det gäller på vilket sätt dessa EU-instrument påverkas av förhållanden för frihetsberövade samt vilka nationella alternativ till häktning och fängelse som finns. Vidare undrar kommissionen hur dessa fungerar och hur de skulle kunna främjas på EU-nivå.

Informationsmöte har ägt rum med justitiekommittén.

Regeringen besvarade frågorna i grönboken i november och välkomnade ansatsen att stärka misstänkta processuella rättigheter. Skapandet av gemensamma miniminormer i fråga om häktningsprocessen kan förväntas leda till ökat förtroende för de straffrättsliga systemen i alla medlemsstater, vilket i sin tur bör leda till ett effektivare rättsligt samarbete.

EU har som mål att skapa en gemensam politik för invandring vilket också stärker unionens konkurrenskraft. Inrättandet av ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig status för dem som beviljas skydd är en viktig del av arbetet mot ett gemensamt asylsystem inom EU. Sverige verkar för att genom ett fördjupat europeiskt samarbete säkerställa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som värnar asylrätten och som, inom ramen för den reglerade invandringen, underlättar rörlighet över gränser, främjar en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och tillvaratar och beaktar migrationens positiva effekter för utvecklingsländer.

21.1 Skapandet av ett gemensamt europeiskt asylsystem

En rad viktiga steg har redan tagits på vägen mot ett gemensamt europeiskt asylsystem. Målen är dels att ett mer likvärdigt skydd i hela EU ska uppnås, dels att ökad solidaritet mellan EU:s medlemsstater ska säkerställas.

Under året har förhandlingar i rådet fortsatt om kommissionens förslag till ändringar i Eurodacförordningen, Dublinförordningen, asylprocedurdirektivet, mottagandedirektivet och skyddsgrundsdirektivet. Regeringen har under året verkat för att förhandlingarna om dessa rättsakter ska gå framåt. Beträffande skyddsgrundsdirektivet har rådet och Europaparlamentet nått en politisk överenskommelse.

Kommissionen presenterade i juni nya förslag för mottagandedirektivet och asylprocedurdirektivet. Regeringen har lyft fram vikten av att dessa rättsakter inte är för detaljerade och leder till längre handläggningstider och att frågor som regleras även i andra rättsakter behandlas på ett enhetligt sätt.

I november presenterade kommissionen ett meddelande om förbättrad solidaritet inom EU på asylområdet (KOM(2011) 835).

I maj trädde direktivet om ändring av rådets direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning i kraft, sedan rådet i april formellt hade antagit den text som rådet och Europaparlamentet tidigare hade kommit överens om. Direktivet innebär att även personer som har beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsdirektivet ska kunna ansöka om ställning som varaktigt bosatta, under i princip samma förutsättningar som andra tredjelandsmedborgare.

21.1.1 Stödkontoret för asylfrågor

I juni blev det europeiska stödkontoret för asylfrågor (EASO) formellt operativt. EASOs huvudkontor kommer att ligga på Malta, Valletta. Kontoret är fortfarande under uppbyggnad. Det är en självständig europeisk myndighet med eget budgetanslag. Stödkontorets tre huvuduppgifter är att bidra till att genomföra det gemensamma europeiska

asylsystemet, stödja det praktiska samarbetet i asylfrågor och stödja medlemsstater som är utsatta för ett särskilt starkt tryck.

Stödkontorets huvudfokus har under året varit att bistå Grekland i deras kapacitetsuppbyggnad inom migrationsområdet.

Sverige har genom Migrationsverkets försorg bidragit med ett antal experter till Stödkontoret för att bistå grekerna med hanteringen av asylärenden samt mottagnings- och förvarsverksamheten. Sverige har även nominerat ett antal experter som ska ingå i stödkontorets olika expertpooler. Stödkontoret har under året även inrättat ett konsultativt forum för att upprätthålla en relevant dialog med det civila samhället.

21.1.2 Annan invandring

Skapandet av ett europeiskt system för laglig invandring

Som ett led i skapandet av en gemensam politik för laglig migration har kommissionen aviserat fem direktiv av vilka fyra hittills har presenterats och två antagits:

1. ett ramdirektiv om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat uppehålls- och arbetstillstånd samt en gemensam uppsättning rättigheter
2. ett direktiv för högkvalificerad arbetskraft
3. ett direktiv för säsonganställning
4. ett direktiv för företagsinternt förflyttad personal
5. ett direktiv för avlönade praktikanter (ännu inte presenterat)

Förslaget till direktiv om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat uppehålls- och arbetstillstånd samt en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland, det så kallade ramdirektivet, har förhandlats sedan 2008 och antogs i december. Direktivet innebär att en ansökan om att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium ska avgöras i ett enda ansökningsförfarande som resulterar i ett kombinerat tillstånd som ger rätt till både vistelse och arbete. Direktivet innebär också att tredjelandsmedborgare som omfattas av direktivet ska åtnjuta likabehandling med medlemsstatens egna medborgare när det gäller t.ex. sociala och ekonomiska rättigheter.

Förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning, det så kallade blåkortsdirektivet, antogs den 25 maj 2009. Direktivet syftar till att förbättra EU:s förmåga att attrahera högkvalificerad arbetskraft till unionen för att främja dess konkurrenskraft och ekonomiska tillväxt. Förmånliga villkor för familjeåterförening och för att komma i fråga för ställning som varaktigt bosatt i unionen ska gälla för den som beviljas ett s.k. EU-blåkort. Vidare ska tredjelandsmedborgare som omfattas av direktivet åtnjuta likabehandling med medlemsstatens egna medborgare i fråga om t.ex. sociala och ekonomiska rättigheter och ha rätt att tillsammans med sin familj resa till andra medlemsstater för att söka högkvalificerad

anställning där utan att först behöva lämna unionen. De lagändringar som föranleds av direktivet avses träda i kraft under 2012. Skr. 2011/12:105

Förslaget till direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning, det så kallade säsongsanställningsdirektivet, innebär ett särskilt förfarande för inresa och vistelse i EU för säsongarbetare. Förslaget presenterades i juli 2010 och förhandlingar pågår i arbetsgrupp. Direktivförslaget innehåller bestämmelser om att säsongarbetare ska garanteras vissa arbets- och anställningsvillkor samt bestämmelser om likabehandling vad gäller vissa sociala och ekonomiska rättigheter.

Förslaget till direktiv om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal, det så kallade ICT-direktivet, syftar till att underlätta företagsintern förflyttning av kompetens både till och inom EU. Förslaget presenterades i juli 2010 och förhandlingar pågår i arbetsgrupp. Förslaget innehåller villkor för inresa och vistelse till EU för företagsinternt förflyttade personer liksom bestämmelser om arbets- och anställningsvillkor, likabehandling avseende vissa sociala och ekonomiska rättigheter samt möjlighet för familjemedlemmar att flytta med.

21.1.3 Grönbok om familjeåterförening för tredjelandsmedborgare

Direktivet om rätt till familjeåterförening antogs 2003. Direktivet fastställer gemensamma bestämmelser för familjeåterförening för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på medlemsstaternas territorier.

Kommissionen presenterade i november en grönbok i denna fråga, (KOM(2011) 735). I grönboken erbjuds medlemsstaterna att senast den 1 mars 2012 svara på frågor om hur direktivets bestämmelser har genomförts på nationell nivå och hur bestämmelserna skulle kunna förbättras. Med de inkomna svaren som grund kan kommissionen sedan välja att föreslå tillägg till eller förändringar av direktivet, utfärda riktlinjer eller att inte vidta någon åtgärd alls.

21.1.4 Viseringspolitik

Viseringsinformationssystemet

Förberedelserna inför driftstarten av viseringsinformationssystemet (VIS) fortsatte under året. Systemet ska användas av samtliga länder som är medlemmar i Schengensamarbetet. Med VIS kommer alla viseringsansökningar att samlas i en central databas för att säkerställa identifieringen av den som söker visering. Biometri (fingeravtryck och foto) ska lämnas vid varje förstagsansökan om visering.

VIS togs i bruk den 11 oktober. Det första införandet av VIS-systemet gjordes i Nordafrika och kommer att införas stegvis i alla regioner i världen inom en tvåårsperiod.

I april 2010 började förordningen om införande av en gemensam gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) att tillämpas. Viseringskodexen samlar de bestämmelser som avser utfärdande av korttidsviseringar till Schengenområdet i en och samma förordning samt harmoniserar de arbetsmetoder som medlemsstaternas viseringsmyndigheter ska följa när de handlägger viseringsansökningar. Viseringskodexen innehåller också bestämmelser för upptagande av biometri i samband med viseringsansökan samt föreskrifter om samarbetsformer och hur medlemsstaterna kan representera varandra i tredje länder.

Från och med den 5 april tillämpas regler om rätten att överklaga negativa viseringsbeslut. Avslag på viseringsansökan samt återkallande och upphävande av visering ska enligt viseringskodexen kunna överklagas av sökanden. I den mån en medlemsstats nationella lagstiftning inte redan innehåller regler för överprövning av sådana beslut innebär viseringskodexen ett krav på att medlemsstaten inrättar nationella regler.

Ändring i viseringsförordningen

Den 24 maj antog kommissionen ett förslag om att ändra i viseringsförordningen så att det under vissa omständigheter (nödsituationer, exempelvis vid plötslig och hög inströmning av ogrundade asylsökande från ett viseringsfritt land) ska vara möjligt att tillfälligt återinföra viseringstvånget, en så kallad suspenderingsmekanism. Förslaget om en suspenderingsmekanism lades mot bakgrund av den ökade inströmningen av ogrundade asylsökande från Serbien och Makedonien efter att viseringsfrihet införts för dessa länder.

Förslaget förhandlades under sommaren och hösten. Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 13–14 december antog rådet en gemensam position i förslaget, som även ska godkännas av Europaparlamentet innan det träder i kraft.

Förteckning över godkända resehandlingar

I november 2010 presenterade kommissionen ett förslag till beslut om inrättande av en förteckning över godkända resehandlingar som medlemsstaterna erkänner för inresa. Förslaget innebär också inrättandet av en rådgivande kommissionskommitté för teknisk bedömning av resehandlingar. Syftet med förslaget är att på central nivå sammanställa nationella beslut som är av betydelse för gränsöverskridande verksamhet. En sådan förteckning är ett viktigt verktyg i myndigheternas (Gränspolisen, Migrationsverket och utlandsmyndigheterna) dagliga arbete.

Beslut fattades i oktober och den rådgivande kommittén ska etableras våren 2012. Beslutet leder inte till att medlemsstaterna fråntas sin nationella behörighet att ensamma erkänna resehandlingar.

Ett viseringsförenklingsavtal innebär fördelar för medborgarna i samband med utfärdande av Schengenviseringar (korttidsviseringar) i det land med vilket avtalet ingåtts. Förutom de förenklade rutinerna, bl.a. i form av kortare handläggningstider och lägre krav på dokumentation, är viseringsavgiften ofta också betydligt lägre (35 euro i stället för 60 euro). För vissa personkategorier är avgiften helt borttagen.

Viseringsförenklingsavtalen är uttryck för en politisk vilja inom EU att öka samarbetet och utbytet mellan EU och tredjeländer.

Det första viseringsförenklingsavtalet ingicks med Ryssland och trädde i kraft 2007. Därefter har avtal ingåtts också med Ukraina och Moldavien samt länderna på västra Balkan (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien (FYROM), Montenegro och Serbien). Omförhandlingar av viseringsförenklingsavtalen med Ryssland, Ukraina och Moldavien inleddes under våren. Anledningen till omförhandlingarna var viseringskodexens ikraftträdande och önskan att i vissa delar harmonisera avtalen med kodexen samt att införa ytterligare förenklningar och förbättringar av avtalen. De omförhandlade viseringsförenklingsavtalen väntas träda i kraft våren 2012.

Under hösten 2008 beviljades kommissionen mandat att förhandla fram ett viseringsförenklingsavtal med Georgien. Avtalet undertecknades i juni 2010 och trädde i kraft den 1 mars.

Under våren 2009 beviljades kommissionen mandat att förhandla fram ett viseringsförenklingsavtal med Kap Verde och förhandlingar har inletts men ännu inte avslutats.

Under hösten 2010 presenterade kommissionen också förslag till förhandlingsmandat för ett viseringsförenklingsavtal med Vitryssland, förhandlingar har dock ännu inte inletts.

Hösten 2011 presenterade kommissionen även förslag till förhandlingsmandat för viseringsförenklingsavtal med Armenien och Azerbajdzjan.

Viseringsfrihet

I rådets förordning (EG) 539/2001 regleras vilka medborgare från tredjeländ som är viseringsfria respektive inte viseringsfria vid inresa i Schengenområdet. Förordningen revideras regelbundet. Under 2009 beslutades att medborgare från Makedonien (FYROM), Montenegro och Serbien som reser med biometriska pass från och med den 19 december 2009 kan resa viseringsfritt till Schengen. Under hösten 2010 beslutades att lyfta viseringskravet också för medborgare från Albanien och Bosnien och Hercegovina som reser med biometriska pass. Viseringsfriheten för dessa började gälla från och med den 14 december 2010.

Inom ramen för uppdateringen av förordning 539/2001 har också beslutats att lyfta viseringskravet för taiwanesiska medborgare. Viseringsfrihet för taiwanesiska medborgare började gälla den 11 januari.

Under 2010 avslutades förhandlingarna om ett ömsesidigt viseringsfrihetsavtal mellan EU och Brasilien, beslut kring avtalen fattades av

rådet i februari. Avtalen har dock ännu inte ratificerats av Brasiliens parlament. Skr. 2011/12:105

21.1.5 Återvändande och olaglig invandring

Återtagandeavtal

Rådet har sedan 2000 gett kommissionen mandat att förhandla om återtagandeavtal med ett antal länder utanför EU. Avtalen reglerar villkor och procedurer för återtagande av egna medborgare, medborgare i tredjeland samt statslösa liksom transitering. Avtal har hittills trätt i kraft med Albanien, Bosnien och Hercegovina, Makedonien (FYROM), Georgien, Hongkong, Macao, Moldavien, Montenegro, Ryssland, Serbien, Sri Lanka, Ukraina och Pakistan.

I september lade kommissionen fram förslag till mandat att förhandla återtagandeavtal med Armenien och Azerbajdzjan. Förhandlingsmandat har sedan tidigare även beslutats avseende Algeriet, Kap Verde, Kina, Marocko, Turkiet och Vitryssland men förhandlingarna har inte avslutats.

Vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 9–10 juni antog rådet slutsatser om fastställande av Europeiska unionens återtagandestrategi. I slutsatserna anges bl.a. hur tillämpningen av de återtagandeavtal som har trätt i kraft kan förbättras, hur pågående förhandlingar kan underlättas och hur framtida förhandlingsdirektiv på ett ändamålsenligt sätt kan utformas.

Åtgärder mot olaglig invandring

Den 19 februari 2004 antog rådet en förordning om inrättande av ett nätverk av sambandsmän för invandring. Syftet med förordningen är att underlätta och påskynda insamling och utbyte av information för att bidra till att förebygga och bekämpa olaglig invandring. I juli 2009 presenterade kommissionen ett förslag till ändringar i förordningen.

Ändringsförslaget syftar till stor del till att förenkla förordningen utifrån existerande tillämpning, men även till att anpassa förordningen till sådana förändringar av gemenskapsrätten som har trätt i kraft sedan förordningen antogs. Ändringsförslaget antogs den 14 mars.

21.2 Migration i de yttre förbindelserna

I takt med en ökad globalisering har migrationsfrågorna blivit en alltmer integrerad del av EU:s yttre förbindelser. Nära och fördjupat samarbete med strategiska partner i tredjeländer och med internationella organisationer är en förutsättning för att kunna omsätta politiska prioriteringar i konkreta handlingar. Det handlar om ett brett angreppssätt, EU-intern solidaritet, balans och partnerskap. I detta arbete verkar

21.2.1 EU:s övergripande strategi för migration

EU:s övergripande strategi för migration

Genomförandet och vidareutvecklandet av EU:s övergripande strategi för migration (EU:s globala ansats för migration), har fortsatt kontinuerligt sedan den antogs 2005. Under året har en bred utvärderingsprocess av strategin genomförts och den 18 november antog kommissionen ett nytt meddelande om den övergripande strategin för migration (KOM(2011) 743). Under 2011 genomfördes två uppdragsresor för migration till Kamerun och till Azerbajdzjan, båda under det ungerska ordförandeskapet. Sverige deltog i uppdragsresan till Azerbajdzjan. Sverige har fortsatt att bidra till genomförandet av partnerskapen för rörlighet med Moldavien och Georgien och deltar sedan i höstas även i partnerskapet för rörlighet med Armenien. Händelserna och utvecklingen i Nordafrika under våren har resulterat i att kommissionen påbörjat migrationsdialoger med Egypten, Marocko och Tunisien, i syfte att ingå partnerskap för rörlighet med dessa länder i början av 2012.

21.2.2 Regionala och bilaterala samarbetsprocesser

Utöver nedan uppräknade samarbetsprocesser har Sverige under året deltagit i de dialoger som etablerats på migrationsområdet med USA, Ryssland och Latinamerika och Karibien samt med Afrika, Västindien och Stillahavsregionen.

21.2.3 Prag-processen

Sverige prioriterar Pragprocessen som det huvudsakliga operativa ramverket för genomförandet av EU:s övergripande strategi för migration i den östliga dimensionen och har deltagit i samtliga möten och aktiviteter under året. Migrationsministern deltog i den andra ministerkonferensen i Poznan, Polen, i november där en handlingsplan för det fortsatta samarbetet 2012–2016 antogs. Sverige har meddelat sin avsikt att delta i genomförandet av handlingsplanen.

21.2.4 Partnerskap EU-Afrika

Med anledning av händelserna i Nordafrika och det faktum att Libyen är s.k. "lead-land" på Afrika-sidan i MME-partnerskapet har några möten mellan EU och partnerländerna i Afrika inte kunnat hållas under året. Vad gäller svenskt bidrag till genomförandet av handlingsplanen för MME-partnerskapet, som antogs vid EU-Afrikatoppmötet i Tripoli i

november 2010, har arbete pågått under året med att utveckla ett projektförslag med fokus på arbetskraftsinvandring och cirkulär migration. Skr. 2011/12:105

21.2.5 Migration och utveckling

Ett viktigt inslag i det utrikespolitiska arbetet på migrationsområdet är integreringen av migrationspolitiken i den europeiska utvecklingspolitiken, där migrationens positiva effekter ges en central betydelse. Kopplingen mellan migration och utveckling kommer även fortsättningsvis vara en viktig del av EU:s politik, och arbetet konkretiseras inom ramen för genomförandet av EU:s övergripande strategi för migration. Kommissionen presenterade i november ett s.k. arbetspapper som fokuserar specifikt på migration och utveckling inom ramen för EU:s övergripande strategi för migration.

21.2.6 Östliga partnerskapet och Söderköpingsprocessen

Under året har Sverige varit ordförande i Söderköpingsprocessen som etablerades under det första svenska ordförandeskapet i EU 2001. Det svenska ordförandeskapet har fokuserat på att slutföra integrering av Söderköpingsprocessen i det Östliga partnerskapet. Ett beslut om att inrätta en ny panel för asyl och migrationsfrågor inom partnerskapet togs vid Östliga partnerskapstoppmötet i Warszawa i september. Panelen kommer att införliva relevanta aktiviteter ur Söderköpingsprocessen och hade sitt första möte i Stockholm i december. Partnerländerna i det östliga partnerskapet är Moldavien, Ukraina, Vitryssland, Azerbajdjan, Armenien, Georgien.

21.2.7 Asyl- och migrationsfonden

Kommissionen presenterade i november ett förslag till en asyl- och migrationsfond (KOM(2011) 751 slutlig). Fonden är ett av flera föreslagna finansieringsinstrument på det rättsliga och inrikes området i EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Den föreslagna fonden är en sammanslagning av den nuvarande Flyktingfonden, Återvändandefonden samt Integrationsfonden.

Det övergripande syftet med fonden är att bidra till en effektivare hantering av migrationsströmmarna inom EU – i enlighet med EU:s gemensamma asyl- och migrationspolitik. Förslaget syftar även till att förenkla administrationen och förvaltningen av fonden och att främja ett effektivare och mer resultatinriktat genomförande.

Regeringen välkomnade kommissionens förslag och anser att genomförandet av Stockholmsprogrammet bör vara utgångspunkten för bedömningen av resursbehov och inriktning i den fleråriga budgetramen.

Sverige deltar aktivt i det europeiska kunskaps- och erfarenhetsutbytet inom integrationsområdet och bidrog till att rådsslutsatser om integration kunde antas i december. Rådsslutsatserna togs fram på basis av kommissionens meddelande ”En Europeisk agenda för integration av tredjelandsmedborgare”, och bidrar till att stärka och fördjupa erfarenhets- och kunskapsutbytet mellan medlemsstaterna.

21.3.1 Utveckling av EU-samarbetet på det integrationspolitiska området

På basis av kommissionens meddelande tog det polska ordförandeskapet initiativ till att förhandla rådsslutsatser om integration. Rådet för rättsliga och inrikesfrågor antog slutsatserna vid sitt möte i december (18296/11). Slutsatserna är inriktade på att beakta de viktigaste principerna som bör styra integrationsarbetet på lokal, nationell och europeisk nivå. Vidare enades medlemsstaterna bland annat om att ge kommissionen i uppdrag att:

- Stärka redan existerande strukturer för europeiskt kunskap- och erfarenhetsutbyte.
- Överväga fortsatt utveckling av ett system för datainsamling och analys baserat på de gemensamma indikatorerna för uppföljning av integration.
- Vidareutveckla de europeiska referensramar som ska ge stöd till medlemsstaternas integrationsarbete.
- Fortsätta arrangera evenemang på europeisk nivå om integrationsfrågor.
- Utforska möjligheterna för samarbete med ursprungsländerna.
- Säkerställa finansiering för integrationsinsatser inom ramen för EU:s nästa fleråriga budgetram.

Genom Lissabonfördraget infördes en ny rättslig grund som gav Europaparlamentet och rådet möjlighet att föreskriva åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare. Dessa åtgärder får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar. EU-samarbetet sker främst genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte i syfte att bidra till en mer effektiv integrationspolitik i medlemsstaterna.

I juli presenterade kommissionen sitt meddelande som tar sin utgångspunkt i de gemensamma grundprinciperna för en integrationspolitik inom EU, Stockholmsprogrammet och EU 2020-strategin. Kommissionens syfte med meddelandet var att bidra till debatten om hur EU kan stödja medlemsstaterna i integrationsarbetet (se faktapromemoria 2010/11:FPM146).

Regeringen har under hösten haft överläggningar med arbetsmarknadsutskottet i frågan i oktober och november. Samråd ägde rum i EU-nämnden i september och december.

Europeiska integrationsfonden ingår i EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar, det så kallade SOLID-programmet. Europeiska integrationsfondens fleråriga program sträcker sig från 2007 till 2013, och i Sverige förvaltas fonden av Svenska ESF-rådet som årligen disponerar ca 20 miljoner kronor i projektmedel. Integrationsfonden ska stödja projekt som förbättrar systemen för mottagning och integration av tredjelandsmedborgare i Sverige. Målgruppen är nyanlända tredjelandsmedborgare som får uppehållstillstånd som anhöriginvandrare och arbetskraftsinvandrare samt på grund av så kallade humanitära/synnerliga skäl, ömmande omständigheter. Ett centralt mål är att bidra till att EU:s elva gemensamma grundprinciper för integration introduceras, vidareutvecklas och tillämpas i Sverige. Prioriterade områden 2011 har varit:

- genomförande av åtgärder för att praktiskt tillämpa de gemensamma grundprinciperna för integration
- utveckling av indikatorer och utvärderingsmetoder
- utbyte av information och erfarenheter av integration mellan medlemsstater.

Ansökningar prövas löpande. För tillfället bedrivs ca 40 projekt med finansiering av europeiska integrationsfonden.

22 Grundläggande rättigheter och medborgarskap

De pågående förhandlingarna om EU:s anslutning till Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna är av högsta prioritet. Sveriges målsättning är att anslutningen ska komma till stånd så snart som möjligt. Konventionen kommer dels att ge ett överskådligt och enhetligt skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna i medlemsstaterna och i EU, dels garantera att EU:s verksamhet ställs under extern kontroll. EU har i stor utsträckning harmoniserat lagstiftningen om skyddet av personuppgifter (den s.k. dataskyddsregleringen).

I juni presenterade kommissionen ett förslag om ett nytt finansieringsprogram Rättigheter och medborgarskap, vilket är en sammanslagning av tre existerande program.

22.1 EU:s anslutning till Europakonventionen

I och med Lissabonfördragets ikraftträdande finns en skyldighet för EU att ansluta sig till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Sveriges övergripande målsättning har sedan länge varit – och är fortfarande – att anslutningen till Europakonventionen ska komma till

stånd så snart som möjligt och att anslutningen ska bidra till att stärka både den enskildes och Europakonventionens ställning. Skr. 2011/12:105

Det förhandlingsarbete mellan EU och Europarådet som inleddes i juli 2010 har fortsatt under 2011. Förhandlingarna har förts i Strasbourg inom ramen för en informell arbetsgrupp under Europarådets Styrkommitté för mänskliga rättigheter. Ett första utkast till anslutningsavtal presenterades i mars. Avtalsutkastet har därefter vid flera tillfällen diskuterats såväl mellan förhandlingsparterna i Strasbourg som mellan EU:s medlemsstater i en rådsarbetsgrupp.

Målsättningen var att anslutningsavtalet skulle godkännas under året, men det råder fortfarande oenighet kring flera frågor i avtalet. Diskussioner kring de utestående frågorna förväntas fortsätta under 2012. Samråd angående förhandlingsarbetet har ägt rum i EU-nämnden i juni och december.

22.2 Översyn av EU:s dataskyddsreglering

I februari antog rådet (rättsliga och inrikes frågor) slutsatser om kommissionens meddelande om översynen av EU:s dataskyddsreglering (KOM(2010) 609). Europaparlamentet antog en initiativrapport i frågan i juli. Kommissionen förväntas lägga fram förslag till ny lagstiftning i början av år 2012.

Sverige välkomnar översynen av EU:s dataskyddsreglering. I Sverige har EU-regleringen i huvudsak genomförts genom personuppgiftslagen. Från svenskt perspektiv är det av yttersta vikt att det nya regelverket inte kommer i konflikt med grundlagsregleringen om offentlighetsprincipen och tryck- och yttrandefriheten.

Sverige verkar också aktivt för att EU-regleringen i större utsträckning än i dag ska utformas enligt en s.k. missbruksmodell (dvs. en förenklad reglering för vardaglig behandling av personuppgifter i löpande text, ljud och bild). Vidare är det från svenska utgångspunkter angeläget att EU-regelverket även i fortsättningen ger utrymme för sådan särreglering i förhållande till personuppgiftslagen som finns i de ca 200 s.k. registerförfattningarna, t.ex. patientdatalagen och polisdatalagen.

En annan viktig fråga är att verka för att EU-regleringen utformas med beaktande av de särskilda behov som finns på området för polisärt och straffrättsligt samarbete.

I februari ägde samråd rum med EU-nämnden inför antagandet av rådsslutsatser.

22.3 Grundläggande rättigheter

22.3.1 EU:s byrå för grundläggande rättigheter

EU:s byrå för grundläggande rättigheter blev operativ 2007. Byråns sammansättning, mål, uppgifter, m.m. regleras i rådets förordning (EG) nr 168/2007. Byråns mål är att ge unionens och medlemsstaternas berörda institutioner och organ stöd och sakkunskap i frågor om grund-

läggande rättigheter i samband med genomförandet av unionslagstiftningen.

Under det ungerska ordförandeskapet lämnade kommissionen förslag till ändring av det fleråriga ramprogrammet för byrån. Syftet med förslaget är att byrån ska kunna utföra sina uppgifter när det gäller polisiärt och straffrättsligt samarbete.

22.3.2 Programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap

I april 2007 fattade rådet beslut om att inrätta programmet Grundläggande rättigheter och medborgarskap för perioden 2007–2013. Detta är en del av ramprogrammet Grundläggande rättigheter och rättvisa (se faktapromemoria 2005/06:FPM6). Under 2011 kunde inga ansökningar lämnas in. Möjligheten att ansöka om bidrag utlystes igen i december och ansökan kan göras fram till mitten av mars 2012.

I juni presenterade kommissionen ett förslag till EU:s nästa fleråriga budgetram för perioden 2014–2020. Kommissionen föreslår en sammanslagning av finansieringsprogrammen Grundläggande rättigheter och medborgarskap, Daphne III och sektionerna icke-diskriminering och jämställdhet inom Progress till ett integrerat program Rättigheter och medborgarskap. Det nya programmet föreslås löpa under tidsperioden 2014 till 2020 och dess sammanslagda budget föreslås bli 439 miljoner euro.

Sammanslagningen syftar till att garantera likvärdig behandling på alla sakområden och öka effektiviteten i administrationen, både i kommissionen och i medlemsstaterna. Sammanslagningen avser dels förenkla och effektivisera handläggningen av bidrag till medlemsstater och organisationer, dels bidra till fortsatt utveckling av finansieringsprogrammets tre delar.

Det nya programmet Rättigheter och medborgarskap syftar till att bidra till att individers rättigheter främjas och skyddas i enlighet med fördraget och EU:s stadga för grundläggande rättigheter. Programmet ska särskilt främja:

- rättigheter som härrör från unionsmedborgarskapet
- principerna om icke-diskriminering
- jämställdhet mellan kvinnor och män
- rättigheter för äldre och personer med funktionshinder
- rätten till dataskydd
- barnets rättigheter
- konsumenters rättigheter
- friheten att driva ett företag på den gemensamma marknaden.

Åtgärderna inom programmet ska bland annat fokusera på kunskapshöjande och medvetandegörande insatser på området samt till insatser som främjar transnationellt samarbete. Programmet ska finansiera bland annat analytisk verksamhet som insamling av data, utveckling av indikatorer, seminarier, utbildning samt åtgärder för att sprida information och kunskap.

Förslaget kommer att behandlas i en ad hoc grupp för den fleråriga budgetramen (Rättsliga och inrikes frågor).

EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna blev i och med Lissabonfördragets ikraftträdande juridiskt bindande. Den ska alltså respekteras och tillämpas av alla EU:s organ, i all EU:s verksamhet, och av medlemsstaterna när de tillämpar EU-rätt.

Kommissionen antog i oktober 2010 en strategi för konkret tillämpning av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna i oktober. Strategin bygger på målsättningen att EU bör föregå med gott exempel för att göra rättigheterna i stadgan verkningsfulla. Kommissionen avser att i årsrapporter utvärdera framstegen när det gäller tillämpningen av stadgan på ett öppet, regelbundet och konsekvent sätt. Kommissionens första rapport presenterades i april på rådet för rättsliga och inrikes frågor. Av rapporten framgår att EU-institutionerna måste klargöra när stadgan är tillämplig för att EU-medborgarna ska kunna nyttja sina rättigheter fullt ut. Vidare framgår att syftet med rapporten är att stödja en effektiv och kontinuerlig implementering av stadgan. Detta ska bl.a. ske genom en dialog med Europaparlamentet och rådet.

Bland annat som ett svar på kommissionens strategi antogs vid rådet för rättsliga och inrikes frågor i februari rådsslutsatser om rådets roll när det gäller att garantera stadgans konkreta genomförande. Av rådsslutsatserna framgår att arbetsgruppen för grundläggande rättigheter i nära samarbete med rådets rättstjänst ska ta fram metodiska riktlinjer för arbetet med implementering av stadgan.

Under våren 2011 togs riktlinjerna fram i arbetsgruppen för grundläggande rättigheter och godkändes av Coreper. Riktlinjerna är en rekommendation och ska fungera som stöd för de olika rådsarbetsgrupperna att identifiera grundläggande rättigheter. Riktlinjerna ger bland annat råd om hur förberedande organ i rådet bör gå tillväga när frågor om förenlighet med stadgan uppstår. För regeringen är det av stor vikt att alla EU:s institutioner såväl som medlemsstaterna tar sitt ansvar för att se till att stadgan följs.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i april, maj och juni. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i mars och med konstitutionsutskottet i februari.

23 Civilskydd

Civilskyddssamarbetet inom EU syftar till att skydda människor, miljö, egendom och kulturarv i händelse av en naturkatastrof eller katastrof orsakad av människan. EU genomför katastrofinsatser såväl innanför som utanför unionen. Civilskyddssamarbetet inkluderar förebyggande åtgärder, beredskap och insatser vid en kris.

Under året har rådet enats om slutsatser om en utveckling av arbetet med analys och kartläggning av hot och risker, om att öka förmågan att hantera översvämningar och om en mer effektiv risk- och kris-kommunikation.

Under våren följde det ungerska ordförandeskapet upp det svenska initiativet från 2009 om att höja förmågan att förebygga katastrofer i EU. Kommissionen har nu, i samarbete med medlemsstaterna, utvecklat EU-gemensamma riktlinjer för riskhantering och i rådet har man enats om slutsatser om ett utvecklat arbete med analys och kartläggning av hot och risker. Medlemsstaterna ska under 2011 kartlägga och rapportera in till kommissionen de risker som de anser sig stå inför i framtiden. Kommissionen ska under 2012, med utgångspunkt i denna information, göra en översyn över samtliga risker som EU kan tänkas behöva hantera. Rådet har även antagit slutsatser med målsättning att förbättra EU:s förmåga att hantera översvämningar.

Som en del i arbetet med att stärka säkerheten för medborgarna inom EU, har det polska ordförandeskapet fokuserat på behovet av en effektiv och samordnad risk- och kriskommunikation. Syftet är att trygga medborgarnas säkerhet och se till att medborgarna är bättre förberedda och kan reagera snabbare vid risker och kriser. Arbetet omfattar såväl insatser innan en kris inträffar (förebyggande åtgärder) som insatser för att öka samhällets beredskap att kunna hantera informationsspridning i samband med olika kriser.

Under året har man också diskuterat utvecklingen av EU:s responskapacitet mot bakgrund av de rådsslutsatser som antogs i december 2010. Detta arbete låg till grund för det förslag till ny reviderad rättsakt för civilskyddsområdet, som kommissionen presenterade den 20 december.

DEL 6 SYSSELSÄTTNING OCH SOCIALPOLITIK, HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

24 SYSSELSÄTTNINGSPOLITIK

Att öka sysselsättningsgraden bland kvinnor och män är betydelsefullt för tillväxten, välfärden och jämställdheten i EU. Under året har Sverige aktivt deltagit i genomförandet av den europeiska sysselsättningsstrategin inom ramen för den första europeiska terminen. Ett effektivt samarbete på sysselsättningsområdet är viktigt för att stimulera medlemsstaterna att genomföra nödvändiga reformer för att få fler i arbete. Huvudansvaret och de främsta instrumenten på sysselsättningsområdet ligger hos medlemsstaterna.

24.1 Sysselsättningsstrategin inom Europa 2020 och den första europeiska terminen

Sysselsättningsriktlinjerna

Rådet antog 2009 riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Riktlinjerna antas årligen. Mot bakgrund av att rådet har betonat att riktlinjerna bör förbli oförändrade fram till 2014, beslutade rådet att riktlinjerna antagna för 2010 fortsatt skulle gälla under 2011.

Samråd med EU-nämnden i mars följdes av ett skriftligt samråd i maj.

Arbetsmarknadsutskottet informerades i frågan i februari.

Sverige ställde sig bakom sysselsättningsriktlinjerna. Riktlinjerna, som medlemsstaterna ska beakta i sin nationella politik, utgör ett viktigt instrument inom ramen för den öppna samordningsmetoden på sysselsättningsområdet. I november 2011 presenterade kommissionen ett förslag om att även under 2012 behålla riktlinjerna från 2010. Behandling och antagande av dessa sker under 2012.

Gemensam sysselsättningsrapport

Den första gemensamma sysselsättningsrapporten inom den nya europeiska terminen antogs vid EPSCO-rådets möte i mars. I rapporten betonades att en ökning av kvinnor och mäns deltagande på arbetsmarknaden och en minskning av utanförskap utgör huvudmålsättningen för rådet och en utmaning för samtliga medlemsstater. Rapporten utgjorde en integrerad del i kommissionens första årliga tillväxtrapport (se avsnitt 4 om Europa 2020-strategin).

Regeringen överlade med arbetsmarknadsutskottet i februari. Samråd i EU-nämnden hölls i mars.

Sverige välkomnade budskapet att öka deltagandet på arbetsmarknaden, minska utanförskapet och skapa lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden.

Kommissionen presenterade i november ett utkast till gemensam sysselsättningsrapport inför den andra europeiska terminen. (se avsnitt 4 om Europa 2020-strategin). I rapportens inledande del konstaterades bl.a. att avtagande tillväxt skulle försvåra den redan svaga återhämtningen på arbetsmarknaderna och att krisen lett till ökad risk för långvarigt utanförskap. Rapporten gick också på ett övergripande plan igenom medlemsstaternas åtgärder på sysselsättningsriktlinjernas och de landspecifika rekommendationernas område. I rapportens sista del underströk kommissionen att 2011 års prioriteringar i stort fortsatt var relevanta men att det krävdes ytterligare ansträngningar på vissa områden; bl.a. att förbättra ungas och långtidsarbetslösas möjligheter till sysselsättning och att förhindra utslagning. Rapporten behandlas i rådet i början av 2012.

Landspecifika rekommendationer på sysselsättningsområdet

De första rekommendationerna på sysselsättningsstrategins område inom Europa 2020-strategin antogs av rådet i juli (se även avsnitt 4 om Europa 2020-strategin). På sysselsättningsområdet rekommenderas Sverige att: ”Övervaka och förbättra deltagandet på arbetsmarknaden bland unga och andra svaga grupper”.

Rekommendationen gällande sysselsättningspolitiken överensstämmer väl med regeringens politik och vidtagna åtgärder. Regeringens främsta mål är att föra Sverige mot full sysselsättning genom minskat utanförskap. Regeringens politik är inriktad på att kontinuerligt följa upp och förbättra arbetsmarknadssituationen för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden.

24.2 Revidering av förordningen om globaliseringsfonden

I juni presenterade kommissionen ett förslag till revidering av förordningen som styr Europeiska globaliseringsfonden. Fonden har funnits sedan 2007 och syftar till att bidra till en anpassning till globaliseringens effekter. Mot bakgrund av den ekonomiska krisen infördes 2009 tillfälliga regler i fondens regelverk som innebar att fonden till utgången av 2011 kan ge stöd till arbetstagare som sagts upp på grund av den ekonomiska och finansiella krisen sam att medfinansieringsgraden från fonden höjdes. Dessa regler löpte ut 2011 och kommissionen föreslog därför i juni att förlänga de tillfälliga reglerna till utgången av 2013.

Regeringen överlade med arbetsmarknadsutskottet i september och fick då stöd för ståndpunkten att motsätta sig en förlängning av de tillfälliga reglerna (se faktapromemoria 2010/11:FPM133). Förslaget diskuterades i rådet under hösten. Sverige reserverade sig mot kommissionens förslag tillsammans med andra medlemsstater. Vid EPSCO i december fanns

inget stöd för kvalificerad majoritet för förlängning av krisundantaget. Skr. 2011/12:105
En blockerande minoritet, där Sverige ingick, röstade nej till förslaget.

24.3 Förslag till sektorsstrategier på sysselsättningsområdet

24.3.1 Program för social förändring och social innovation

I oktober presenterade kommissionen förslag till ett nytt program för social förändring och social innovation (se faktapromemoria 2011/12:FPM28). Det nya programmet bygger på och utvidgar omfattningen av tre befintliga instrument på det sysselsättnings- och socialpolitiska området: Progressprogrammet, Eures samt EU:s instrument för mikrokrediter. Det nya integrerade programmet ska förvaltas av kommissionen och ge stöd för sysselsättnings- och socialpolitiska åtgärder i linje med Europa 2020-strategins målsättningar. Det nya instrumentet föreslogs få en budget på ca 960 miljoner euro för perioden 2014–2020.

Regeringen ansåg att medlemsstaterna bar huvudansvaret för att utforma och genomföra politiken på det sysselsättnings- och socialpolitiska området. Regeringen kunde inom ramen för en restriktiv budget välkomna programdelarna Progress och Eures. Regeringen ställde sig dock frågande till det europeiska mervärdet av programdelen som rör mikrofinansiering och socialt entreprenörskap. Överläggning hölls med arbetsmarknadsutskottet i december.

24.3.2 Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (2014–2020)

Europeiska globaliseringsfonden har funnits sedan 2007 och syftar till att bidra till en anpassning till globaliseringens effekter genom att ge ekonomiskt stöd till arbetstagare som sagts upp till följd av förändrade världshandelsmönster. I oktober föreslog kommissionen att förlänga fonden ytterligare sju år då den nuvarande löper ut sista december 2013.

I kommissionens förslag ingick bl.a. att utvidga fondens tillämpningsområde till plötsliga kriser som har en allvarlig effekt på arbetsmarknaden och att utöka målgruppen till jordbrukare som drabbas av globaliseringen. Kommissionen föreslog även en differentierad medfinansiering från fonden, på så sätt att medlemsstater där det fanns regioner med BNP som är lägre än 75 procent av EU-snittet skulle kunna få en högre medfinansieringsgrad från fonden än övriga medlemsstater.

Regeringens övergripande uppfattning var att Europeiska globaliseringsfonden inte borde förlängas i nästa fleråriga budgetram, då fonden saknade europeiskt mervärde.

Om fonden skulle förlängas i nästa fleråriga budgetram, ansåg regeringen att fonden borde ha ett restriktivt regelverk. Regeringen ansåg därför att en eventuell framtida fond borde fokusera på kärnuppgiften – att bidra till en anpassning till globaliseringens effekter. Regeringen

25 Arbetsliv, arbetsmarknad och sociala frågor

Arbetsrätt och arbetsmiljöfrågor ingår i området för sysselsättnings- och socialpolitik, där en central målsättning är att förbättra arbetstagares levnads- och arbetsvillkor. Ett viktigt inslag på detta område är dialogen mellan arbetsmarknadens parter. Samarbetet inom socialpolitikens område sker inom ramen för den öppna samordningsmetoden för social trygghet och social delaktighet. Samarbetet har som övergripande syfte att öka den sociala sammanhållningen inom EU med utgångspunkt i mål för fattigdomsbekämpning, för arbetet med att skapa hållbara och adekvata pensionssystem och för ökad tillgång till hälso- och sjukvård och äldreomsorg.

25.1 Förslag till ändrat direktiv om elektromagnetiska fält i arbetslivet

Kommissionen kom i juni med ett förslag till gränsvärden för yrkesmässig exponering för elektromagnetiska fält för frekvenser mellan 0 Hz till 300 GHz. Gränsvärdena avser att skydda mot säkerställda akuta negativa hälsoeffekter under exponeringstiden. Direktivet är ett minimidirektiv och innehåller regler om arbetsgivarens skyldighet att kartlägga arbetstagarnas exponering, göra en riskbedömning och vidta åtgärder för att minimera arbetstagarnas exponering för elektromagnetiska fält samt regler om information och utbildning av arbetstagare, arbetstagarnas medverkan, sanktioner och om när hälsokontroller ska göras tillgängliga (se faktagromemoria 2010/11:FPM132).

Sverige delade kommissionens bedömning att det fanns behov av ändringar. Sverige hade som utgångspunkt att alla arbetstagare skulle ges samma skydd samt att eventuella undantag från direktivet borde grundas på en konkret konsekvensbedömning. Sverige såg det som viktigt att direktivet formulerades på ett lättbegripligt och tekniskt korrekt sätt. På EPSCO-rådet i december 2011 presenterades en lägesrapport.

Regeringen höll överläggningar med EU-nämnden i november och med arbetsmarknadsutskottet i september samt informerade utskottet om frågan i februari.

25.2 Förslag till ändrat mammaledighetsdirektiv

I kommissionens förslag från 2008 om ett ändrat mammaledighetsdirektiv föreslogs en utökad barnledighet för mamman från 14 till 18 veckor, varav sex veckor efter förlossningen ska vara obligatoriska. Kommissionen föreslår vidare att kvinnor ska ha rätt till 100 procent av lönen vid barnledighet, men gav medlemsstaterna en möjlighet att sätta ett tak som motsvarar sjukersättningen. Även skyddet mot uppsägning

och rätten att få tillbaka samma arbete eller ett arbete med motsvarande villkor efter mammaledigheten föreslogs bli starkare (se fakta-promemoria 2008/09:FPM30).

Sveriges inställning i förhandlingarna var att länder med omfattande och väl fungerande system för föräldraledighet och föräldraförsäkring skulle kunna behålla dessa samt att den obligatoriska ledigheten inte borde förlängas. Förhandlingarna i rådet har fortsatt under året.

Flertalet medlemsstater, inkl. Sverige, hade stora problem med flera av de ändringsförslag som Europaparlamentet föreslog, t.ex. när det gällde förslaget om ersättning motsvarande full lön under mammaledigheten. På grund av detta kunde rådet inte enas om en gemensam ståndpunkt.

På EPSCO-rådet i juni och i december presenterades framstegsrapporter. Frågan diskuterades också på det informella jämställdhetsministermötet i Krakow i oktober.

Samråd har skett med EU-nämnden under juni och november. Arbetsmarknadsutskottet informerades under februari, september och oktober och socialförsäkringsutskottet informerades under november.

25.3 Utstationering av arbetstagare

Riksdagen har gett regeringen tillkänna att det krävs nya politiska initiativ för att säkerställa utstationeringsdirektivets karaktär av minimidirektiv så att likabehandling av arbetstagare kan garanteras.

I april antog kommissionen ett meddelande med tolv nyckelåtgärder för att stimulera tillväxten och stärka förtroendet för den inre marknaden (KOM(2011) 206), se avsnitt 26.1. Nyckelåtgärderna, varav en rör utstationering av arbetstagare, ska följas upp i form av lagstiftningsförslag under året och förväntas därefter förhandlas och beslutas av EU:s institutioner senast före utgången av 2012. Kommissionen planerar att lägga lagstiftningsförslag om utstationering av arbetstagare i början av 2012.

25.4 Sociala dimensionen i Europa 2020-strategin

Regeringen presenterade i sitt nationella reformprogram under våren ett nationellt mål för ökad social delaktighet och minskat utanförskap som innebar att öka den sociala delaktigheten genom att minska andelen kvinnor och män 20–64 år som är utanför arbetskraften (utom heltids-studerande), långtidsarbetslösa eller långtidsjukskrivna till väl under 14 procent 2020. Rådsslutsatser om genomförandet av sysselsättnings- och socialpolitiska åtgärder inom ramen för Europa 2020-strategin beslutades på EPSCO den 1 december. Rådsslutsatserna byggde bl.a. på en analys av den sociala dimensionen av strategin som genomförts av Kommittén för social trygghet.

Den 17–18 oktober arrangerades det första årliga mötet för att följa upp arbetet med målsättningen om att minska fattigdom och socialt utanförskap i Europa. I Krakow hölls den s.k. Annual Conventions of the European Platform against Poverty and Social Exclusion.

Den 14 september beslutade Europaparlamentet och rådet om att utse år 2012 till Europaåret för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna. Syftet med temaåret var att främja vitalitet och värdighet hos alla äldre. Målen var att uppmärksamma allmänheten på värdet av aktivt åldrande, väcka debatt, utbyta information och erfarenheter, skapa förutsättningar för åtaganden och konkreta handlingar och arbeta för att nå konkreta mål för aktivt åldrande och solidaritet mellan generationerna samt att motverka diskriminering. För att nå dessa mål skulle åtgärder som bl.a. konferenser, informationskampanjer, utbyte av information och god praxis/erfarenheter och forskningsstöd genomföras. Många av unionens fonder, program och handlingsplaner t.ex. ESF, Grundtvig och sjunde ramprogrammet för forskning, omfattade åtgärder som skulle främja ett aktivt åldrande.

För att genomföra det europeiska året gav regeringen Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att genomföra Sveriges deltagande.

Regeringen informerade socialutskottet i februari och juni och samråd hölls med EU-nämnden i juni.

25.6 Strategi för funktionshindrade

Kommissionen presenterade under 2010 ett meddelande om en ny funktionshinderstrategi som ska löpa från 2010 till 2020. Riksdagen fick information om den nya strategin genom faktapromemorian 2010/11:FPM45. Strategin skulle genomföras i nära samverkan mellan EU och medlemsstaterna. Strategin tog sin utgångspunkt i EU:s beslut att ratificera FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

I februari överlade regeringen om strategin med socialutskottet och i juni informerades socialutskottet om slutsatserna. I juni skedde samråd med EU-nämnden.

25.7 Samordning av de sociala trygghetssystemen

Den 1 maj 2010 började förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen att tillämpas av medlemsstaterna. Avsikten var att även EES länderna och Schweiz skulle kunna sluta avtal om att tillämpa den nya förordningen så snart som möjligt, några avtal har ännu inte kommit till stånd. En del ändringsbehov i förordningen hade uppmärksamats, dels för att anpassa förordningen till ändringar i medlemsstaternas lagstiftning om social trygghet, dels till andra förändringar på det sociala området som påverkar samordningen av de sociala trygghetssystemen.

Kommissionen lade i början av året fram ett förslag till sådana ändringar. Förslaget till allmän inriktning antogs vid EPSCO-rådet den 1 december. Riksdagen informerades genom faktapromemoria 2010/11:FPM66.

Överläggningar skedde med socialförsäkringsutskottet i mars, juni och november. Samråd med EU-nämnden hölls i juni och november. Skr. 2011/12:105

25.8 Demografi och familjepolitik

Demografiska utmaningar och familjepolitik har varit gemensam prioritering för de ungerska och polska ordförandeskapen. EPSCO-rådet antog under året två rådsslutsatser på temat. Den 17 juni antogs slutsatser kring möjligheterna att förena arbetsliv med familjeliv. Slutsatserna pekade ut arbetet med att ta bort hinder för att förena arbetsliv och familjeliv som en förutsättning för att familjer ska kunna realisera önskningar om barn och staterna därmed tackla demografifrågan. Socialförsäkringsutskottet informerades i juni och samråd med EU-nämnden hölls också i juni.

De slutsatser som antogs den 3 oktober betonade vikten av bättre samarbete mellan medlemsstaterna och kommissionens samordnande roll samt att de demografiska utmaningarna förtydligades i arbetet på nationell och EU-nivå. Socialförsäkringsutskottet informerades om rådsslutsatserna i september och samråd med EU-nämnden hölls samma månad.

26 Jämställdhet och arbetet mot diskriminering

Jämställdhetsarbetet på EU-nivå omfattar dels strategiskt arbete för att aktivt främja jämställdhet och dels att ytterligare stärka arbetet med jämställdhetsintegrering i alla relevanta områden och processer.

Under året har Sverige arbetat aktivt med att integrera jämställdhet i Europa 2020-strategin och särskilt i riktlinjer som rör sysselsättning. EU:s arbete mot diskriminering syftar till att säkerställa en gemensam miniminivå av skydd mot diskriminering oavsett diskrimineringsgrund. Sverige har medverkat till antagandet av rådsslutsatser om en EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020.

26.1 Jämställdhet

26.1.1 En europeisk jämställdhetspakt 2011–2020

En ny jämställdhetspakt antogs på rådsmötet i mars som innebär ett åtagande för medlemsstaterna att stärka jämställdhetsaspekten i EU-samarbetet. Fem år efter antagandet av den första europeiska jämställdhetspakten krävdes nya impulser, särskilt för att bekräfta och stödja den nära kopplingen mellan kommissionens Strategi för jämställdhet 2010–2015 och EU:s tillväxtstrategi Europa 2020. Pakten lyfte bl.a. fram vikten av att minska klyftorna mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden,

förbättra tillgången till barnomsorg och bekämpa alla former av våld mot kvinnor. Pakten behandlades i EU-nämnden i mars. Skr. 2011/12:105

26.1.2 Uppföljning av Pekingplattformen

Ministerrådet gör varje år en granskning av hur EU:s medlemsstater och institutioner genomför sina åtaganden enligt FN:s handlingsplan för jämställdhet som antogs i Peking 1995, den så kallade Pekingplattformen. Rådet antog i december slutsatser inom området att förena arbete, familje- och privatliv.

Överläggning med arbetsmarknadsutskottet hölls i oktober och samråd med EU-nämnden i november.

26.1.3 Det europeiska jämställdhetsinstitutet

Sedan det europeiska jämställdhetsinstitutet öppnade i juni 2010, har all personal rekryterats och institutet har formaliserat sitt arbete. Sverige ingår i styrelsen för en andra period 2010–2013.

Jämställdhetsinstitutet ska ge tekniskt stöd till EU:s institutioner och medlemsstater i syfte att bekämpa könsdiskriminering och främja jämställdhet på gemenskapens alla områden. Under året presenterade institutet, som ett stöd till EU:s ordförandeskap, den första rapporten inom arbetet med uppföljningen av Pekingplattformen. I november organiserade institutet en konferens om erfarenhetsutbyte av utbildning inom jämställdhetsintegrering. Arbete pågick också med att utveckla ett jämställdhetsindex. Syftet var att utvärdera framsteg på jämställdhetsområdet i EU:s medlemsstater.

26.2 Arbetet mot diskriminering

26.2.1 Antidiskrimineringsdirektivet

I ett förslag om att motverka diskriminering utanför arbetslivet har Sverige välkomnat förslaget och verkat för ett antagande av ett direktiv som säkerställer samma nivå av skydd mot diskriminering inom EU oavsett diskrimineringsgrund (se faktapromemoria 2007/08:FPM127).

Ungern och Polen har under året arbetat vidare med förslaget. Ungern valde att fördjupa sig i frågan om skäligena stöd- och anpassningsåtgärder för personer med funktionsnedsättning. Under Polens ordförandeskap diskuterades frågan om diskriminering på grund av ålder. Ett flertal frågeställningar återstod att lösa och några medlemsstater var emot förslaget. Det krävdes enhällighet i rådet för att direktivet skulle antas. Vid EPSCO-rådet i juni och december presenterades därför en lägesrapport.

Samråd med EU-nämnden ägde rum i juni och november. Överläggning med arbetsmarknadsutskottet ägde rum i mars och oktober och i konstitutionsutskottet i februari.

Europaparlamentet antog i mars med stor majoritet en resolution om en EU-strategi för romers integrering.

Kommissionen presenterade i april ett meddelande om en EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020. I meddelandet uppmanade kommissionen medlemsstaterna att till december anta eller utveckla redan befintliga nationella strategier för romers integrering på grundval av den romska befolkningens storlek i landet i fråga och landets utgångsläge. Regeringen välkomnade kommissionens meddelande.

I maj antog rådet slutsatser om EU-ramen. I dessa inbjöds medlemsstaterna att ta fram, uppdatera eller utveckla nationella strategier för integrering av romer eller integrerade politiska åtgärder inom den bredare politiken för social delaktighet för att förbättra romers situation senast före utgången av året. Europeiska rådet uppmanade i juni medlemsstaterna att skyndsamt genomföra slutsatserna.

Romers situation behandlades i rådet för allmänna frågor i januari och maj, i rådet för rättsliga och inrikes frågor i april samt i rådet för utbildning, ungdom, kultur och idrott i maj.

Under året har det femte och sjätte mötet inom ramen för plattformen för romers integrering genomförts. Vidare har EU:s byrå för grundläggande rättigheter under året fortsatt att särskilt fokusera på romers situation.

Regeringen var positiv till ökat engagemang från EU för romers integrering. Regeringen framhöll att medlemsstaterna har huvudansvaret för romers integrering men att arbetet även kräver ett aktivt agerande av EU. Regeringen ansåg att en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet med att förbättra romers situation var respekten för mänskliga rättigheter med särskild betoning på principen om icke-diskriminering och jämställdhet. Regeringen ansåg också att romska barns situation särskilt skulle beaktas med utgångspunkt i konventionen om barnets rättigheter inom alla frågor som berör barn.

Konstitutionsutskottet informerades i februari och överläggningar skedde i maj. Justitieukskottet informerades i april, utbildningsutskottet i maj samt arbetsmarknadsutskottet i mars och oktober.

26.2.3 Equality Summit

I november arrangerade Polen i samarbete med kommissionen det femte högnivåmötet om jämlikhet, Equality Summit. Syftet med konferensen var att genom debatt och erfarenhetsutbyte stärka och effektivisera arbetet inom EU mot alla former av diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter för alla inom EU. Temat för årets konferens var främjande jämlikhet på lokal och regional nivå. Initiativet till detta årliga arrangemang togs av kommissionen 2005 som föreslog att ett toppmöte om jämlikhet skulle arrangeras en gång per år. Equality Summit har tidigare arrangerats av Belgien, Sverige, Frankrike och Tyskland.

I samband med årets konferens arrangerade Polen ett informellt ministermöte i november. Syftet var att utbyta erfarenheter kring konferensens huvudtema. De flesta medlemsstaterna, inklusive Sverige, representerades på hög tjänstemannanivå.

Mötet och konferensen resulterade i en ordförandeskapsdeklaration från polska ordförandeskapet.

27 Hälsfrågor

Folkhälsa respektive hälso- och sjukvård är huvudsakligen nationell kompetens, men det finns ett stort mervärde av att arbeta tillsammans i EU inom dessa områden. Under året har ny gemenskapslagstiftning tillkommit, i mars antogs slutligen patientrörlighetsdirektivet. Under året verkade regeringen aktivt för en trygg och effektiv vård över organisatoriska och geografiska gränser i EU, t.ex. var det svenska engagemanget i e-hälsa fortsatt stort. Vidare fortsatte regeringen sträva efter att EU tar en roll som global aktör på hälsoområdet, t.ex. när det gäller antibiotikaresistens.

27.1 Folkhälsa

27.1.1 Hälsosäkerhet, inklusive pandemi

Under året hölls uppföljande möten, kopplade till de slutsatser som togs fram om utvärdering av influensapandemin A(H1N1). I synnerhet behandlades frågan om gemensam EU-upphandling av vaccin. Frågan är fortfarande inte utklarad, Fortsatta diskussioner kommer att ske under 2012. Den 7 december presenterade kommissionen sitt förslag till en ny rättsakt om unionens hantering av gränsöverskridande hälsohot. Rättsakten avsåg ge den s.k. hälsosäkerhetskommittén en rättslig grund samt ska utvidga dess mandat till alla hälsohot, s.k. ”all hazard approach”. Krav på koordinering av beredskapsfrågor och åtgärder vid kris kommer att ställas på medlemsstaterna. Förhandlingen om rättsakten beräknas ske under 2012.

27.1.2 Antibiotikaresistens

Kommissionen publicerade den 17 november sin aktionsplan mot antimikrobiell resistens. Planen, som omfattar såväl humansidan som det veterinära området, bestod av tolv konkreta insatsområden. Aktionsplanen är tänkt att omsättas i konkreta handlingar. Under det 2012 kommer en konferens att hållas. Aktionsplanen kommer att utgöra en del av denna konferens.

27.1.3 Alkohol

Skr. 2011/12:105

I slutsatserna om alkohol och hälsa som antogs av rådet under det svenska ordförandeskapet uppmanas kommissionen att fortsatt stödja medlemsstaterna att förverkliga den gemensamma alkoholstrategin och att överlämna en slutrapport senast 2012. Under året deltog Sverige aktivt i den policykommitté som tillsatts inom kommissionen för erfarenhetsutbyte mellan medlemsstaterna för genomförandet av denna strategi. I november deltog Sverige vid det särskilda högnivåmöte som hölls av kommissionen för att få medlemsstaternas förslag till prioriteringar för det fortsatta EU-samarbetet inom alkoholområdet. Sverige kommer även att ingå i den särskilda utvärderingsgrupp som får till uppgift att analysera kommissionens slutrapport till ministerrådet.

27.1.4 Tobak

I augusti antog Genomförandekommittén för tobaksproduktdirektivet förslag om nya varningstexter på tobaksförpackningar. Kommissionen skickade förslaget för granskning av rådet och Europaparlamentet (se även avsnitt 28.5).

27.1.5 Narkotika

Den snabba ökningen av många nya icke kontrollerade psykoaktiva substanser utgör en växande utmaning för den nuvarande modellen för narkotikakontroll. Arbetet var till stor del inriktat på att komma till rätta med spridningen av dessa nya droger. Systemet för att rapportera fynd av nya droger till Europeiska centret för narkotikakontroll höll på att utvärderas och medlemsstaterna rapporterade om olika lagstiftningar för att hindra spridningen. EU antog en särskild pakt för att bekämpa spridningen. COSI antog en Europeisk pakt mot syntetisk narkotika den 20 oktober (Standing Committee on Operational Cooperation on Internal Security).

Kommissionen lämnade meddelandet Towards a stronger European response to drugs där de presenterade framtida satsningar inom narkotikapolitiken bl.a. en ny och mer effektiv narkotikalagstiftning.

27.1.6 Utjämnning av skillnader i hälsa

Utvärderingen av skillnaderna i hälsa i EU var en av de prioriterade frågorna inom hälsoområdet under året. Rådsslutsatser antogs på EPSCO-rådet i december. Slutsatserna lyfte hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande åtgärder som det främsta verktyget för att påverka människors levnadsvanor och därmed minska ojämlikheterna i hälsa.

Samråd med EU-nämnden skedde i november, då även socialutskottet informerades.

Kommissionens lämnade den 9 november förslag om inrättande av ett program för hälsa och tillväxt, det tredje fleråriga programmet för EU-åtgärder på hälsoområdet för perioden 2014–2020, KOM(2011) 709 slutlig.

De allmänna målen för programmet ”Hälsa för tillväxt” var att stödja samarbete mellan medlemsstaterna för att stimulera innovation inom hälso- och sjukvården, göra hälso- och sjukvårdssystemen hållbarare, förbättra EU-medborgarnas hälsa samt att skydda dem från gränsöverskridande hälsohot.

Socialutskottet informerades i november och samråd inför rådsmötet skedde med EU-nämnden samma månad.

27.2 Hälsa- och sjukvård

27.2.1 Patientrörlighetsdirektivet

Den 9 mars antogs patientrörlighetsdirektivet. Genom det möjliggörs ett tydligare rättsläge för den gränsöverskridande vården i EU. Det syftar främst till att kodifiera EU-domstolens rättspraxis om patienters rätt till ersättning för gränsöverskridande vård i andra EU-länder.

Direktivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 25 oktober 2013. Regeringen har av denna anledning påbörjat en översyn av den svenska hanteringen av den gränsöverskridande vården.

27.2.2 e-hälsa

I enlighet med regeringens strävan att stärka eHälsoarbetet i Europa fortsatte EU att stärka eHälsofrågan under patientrörlighetsdirektivet i form av eHealth Network, som ska arbeta med politiskt strategiska eHälsofrågor. Samarbetet European eHealth Governance Initiative startade under året och under 2012 väntas mer konkreta resultat.

Det Sverige-ledda EU-projektet epSOS (Smart Open Services for European Patients) initierade under hösten sina första pilotprojekt. Syftet med epSOS är att göra journalinformation tillgänglig i andra medlemsstater samt möjliggöra för europeiska medborgare att hämta ut elektroniska läkemedelsrecept i annat land än bosättningslandet.

27.2.3 Läkemedel

Läkemedelspaketets förslag till rättsakter säkerhetsövervakning och förfalskade läkemedel har redan behandlats av rådet och Europaparlamentet. Kommissionen antog under året ändrade förslag om patientinformation. De föreslagna reglerna påverkade två befintliga rättsakter. Europas medborgare blir mer och mer intresserade av sin egen hälsa och vill vara delaktiga i beslut som rör den egna hälsan. Nuvarande regelverk på läkemedelsområdet tar inte detta intresse i beaktande och därför ansåg

kommissionen att ny lagstiftning var nödvändig. För att underlätta för patienter föreslogs ett regelverk som gör det möjligt för läkemedelsföretag att sprida information om receptbelagda läkemedel till allmänheten.

Det föreslagna regelverket innehöll förslag till under vilka omständigheter sådan information skulle kunna ges och vilka kanaler som läkemedelsföretagen kan använda för detta syfte. Regelverket innehöll även strikta kriterier för informationens kvalitet. Det befintliga förbudet mot reklam för receptbelagda läkemedel skulle enligt förslaget bestå.

I det reviderade förslaget har större patientfokus lagts. Det fördes också in ändrade bestämmelser om säkerhetsövervakning. En automatisk procedur i fall av allvarliga säkerhetsfrågor om läkemedel infördes. Dessutom skulle säkerställas att säkerhetsaspekter inte förbisågs vid de tillfällena då innehavaren av ett godkänt läkemedel själv drar tillbaka ett läkemedel.

Socialutskottet informerades i november då även samråd hölls med EU-nämnden.

Sverige ansåg att förslaget var problematiskt i förhållande till svensk grundlag och kunde inte acceptera det. För att kunna gå vidare i delen om säkerhetsövervakning av läkemedel förordade Sverige att förslaget delas upp i två delar. Kommissionen visade sig villig till att göra detta.

27.2.4 Hälso- och sjukvårdspersonal

Vikten av en god tillgång till hälso- och sjukvårdspersonal är en aktuell fråga inom EU-samarbetet. I ett meddelande (An Agenda for new skills and jobs: A European contribution towards full employment⁷) som presenterades av kommissionen under året, var syftet att erbjuda en plattform för samarbete mellan medlemsstaterna. Samarbetet var tänkt att förutse vilka behov som skulle komma att finnas av hälso- och sjukvårdspersonal och om metoder för planeringen för att kunna fylla det behovet.

27.2.5 Transparensdirektivet

Direktivet om transparens gäller insyn i de åtgärder som reglerar prissättningen på humanläkemedel och deras inordnande i de nationella sjukförsäkringssystemen. Direktivet var under året föremål för översyn. En öppen konsultation pågick under våren, under vilken medlemsstaterna besvarade en enkät. En sammanställning av svaren visade att medlemsstaterna i stort är nöjda med direktivet. Däremot fanns en öppenhet bland medlemsstaterna när det gällde kortade tidsgränser för prissättning av läkemedel, framför allt generiska läkemedel. Kommissionen väntas presentera ett förslag på reviderat direktiv under 2012.

DEL 7 KONKURRENSKRAFTSFRÅGOR

28 Den inre marknads utveckling

EU:s inre marknad utgör en hörnsten i det europeiska samarbetet och är central för att skapa hållbar tillväxt, ökad konkurrenskraft, sysselsättning och välfärd i Europa. Regeringen fäster därför stor vikt vid en modern, effektiv och väl fungerande inre marknad, baserad på fri rörlighet och öppenhet.

Under året togs flera steg mot en fördjupning av den inre marknaden och dess roll som motor för Europas tillväxt hamnade alltmer i fokus till följd av den ekonomiska krisen. Kommissionen framhöll i en handlingsplan, den s.k. inre marknadsakten, ett meddelande med tolv nyckelåtgärder för att stimulera tillväxten och stärka förtroendet för den inre marknaden.

Ett exempel på åtgärd är det förslag till förenklingar av reglerna om företagets redovisning som presenterades av kommissionen under hösten.

28.1 Inre marknadsakten

Som ett led i arbetet för att öka tillväxten och stärka förtroendet för den inre marknaden antog kommissionen den 13 april 2011 den s.k. inre marknadsakten, ett meddelande med tolv nyckelåtgärder för att stimulera tillväxten och stärka förtroendet för den inre marknaden. Häri ingick även insatser för en tydligare styrning av den inre marknaden, avseende bättre information och kontroll av tillämpningen av beslutad lagstiftning. Nyckelåtgärderna innefattar lagstiftningsförslag som kommissionen förväntar ska förhandlas och beslutas av EU:s institutioner senast före utgången av 2012 (se faktapromemoria 2010/11FPM:112).

Till grund för detta arbete ligger kommissionens meddelande ”På väg mot en inre marknadsakt”, som presenterades i oktober 2010 med 50 åtgärdsförslag för att modernisera och effektivisera den inre marknaden. Förslagen har under året varit föremål för ett offentligt samråd i samtliga medlemsstater. Dessa synpunkter har tillsammans med Europaparlamentets resolution från den 6 april och rådsslutsatser från den 10 december 2010 lagt grunden för kommissionens meddelande om inre marknadsakten.

Regeringen välkomnar meddelandet, som i allt väsentligt ligger i linje med de övergripande prioriteringar som regeringen drivit. Regeringen vill se fokus på åtgärder som ökar konkurrenskraften, bidrar till en hållbar tillväxt och skapar sysselsättning. Det är samtidigt viktigt att den öppna handelspolitiken mot tredjeland värnas.

Rådsslutsatser avseende prioriteringarna i inre marknadsakten antogs vid konkurrenskraftsrådets möte den 30 maj 2011. Europeiska rådet lyfte

fram inre marknadsakten i sina slutsatser både i juni och oktober. Skr. 2011/12:105
Slutsatser antogs även av Ekofinrådet den 12 juli 2011.

28.2 Administrativt samarbete – IMI

Informationssystemet för den inre marknaden (IMI) är ett onlineverktyg som gör det möjligt för nationella, regionala och lokala myndigheter att kunna kommunicera snabbt och enkelt med myndigheter i andra medlemsstater i situationer när EU:s lagstiftning ska tillämpas. IMI används för närvarande inom ramen för tjänstedirektivet och yrkeskvalifikationsdirektivet. Kommissionen presenterade i februari ett meddelande som föreslog inriktningen om IMI:s utveckling (se faktapromemoria 2010/11:FPM85). Genom patientrörlighetsdirektivet som antogs i mars i år blev det obligatoriskt att använda IMI för att informera om vad som gäller när yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård önskar utöva sitt yrke. I maj inleddes en pilotfas för utstationeringsdirektivet i IMI.

I augusti presenterade kommissionen ett förslag till rättslig ram för IMI genom en förordning (se faktapromemoria 2011/12:FPM3). Målet är att genom gemensamma regler kunna säkerställa ett effektivt utnyttjande av IMI:s funktioner, att få en rättslig ram för behandlingen av personuppgifter, underlätta möjligheterna att vidga användningsområdet till ytterligare rättsakter samt tydliggöra rollerna för de olika användarna av systemet. Regeringen är positiv till förslaget och välkomnar en utveckling och utvidgning som sker med beaktande av skyddet för den personliga integriteten.

Regeringen har under året informerat och samrått med näringsutskottet respektive EU-nämnden i mars, maj, november och december.

28.3 Solvit

Solvit är ett nätverk inom EU/EES i Europeiska kommissionens regi som har till uppgift att på informell väg (utanför domstolsförfaranden) försöka lösa hinder som uppstår på EU:s inre marknad.

Denna databas omhändertar kommunikation mellan Regeringskansliet och kommissionen och den klagande. Kommerskollegium och UD har utarbetat rutiner för informationsöverföring mellan databaserna. Under året godtogs 1194 ärenden i Solvit-nätverket som helhet, varav 57 behandlades av Solvit Sverige (28 ärenden gällde problem i Sverige och 29 ärenden gällde problem i andra medlemsstater).

28.4 E-handel

Förbättrade förutsättningar för gränsöverskridande e-handel spelar en central roll för Europas tillväxt och prioriteras högt av regeringen. Kommissionen väntas presentera ett meddelande om e-handel i början av 2012 som åtföljs av en handlingsplan för e-handel och online-tjänster samt en grönbok om online-betalningar. Meddelandet väntas behandla följande fyra prioriterade områden;

- Stöd till utveckling av lagliga gränsöverskridande online-tjänster.
- Förbättrat konsumentskydd och ökad information till konsumenter och företag.
- Förbättra systemen för betalning och leverans.
- Förbättrad hantering av missbruk och olagligt innehåll online.

Kommissionens övergripande mål för den europeiska e-handeln är att dubbla försäljningsvolymen till år 2015. Regeringen har under året arbetat för att vikten av att främja e-handeln uppmärksammas inom flera fora, bland annat inom ramen för inre marknadsakten, vid kontakt med kommissionen och rådet samt i Europeiska rådets slutsatser.

28.5 En enhetlig och ansvarsfull tobaksproduktsreglering

Vid konkurrenskraftsrådet den 30 maj informerade handelsministern om Sveriges förslag till en enhetlig och ansvarsfull reglering för alla tobaksprodukter i Europa. Kommissionen planerar 2012 att presentera ett förslag till ett reviderat tobaksproduktdirektiv (se även avsnitt 27.1.4).

28.6 Standardisering

Regeringen anser att standardiseringsfrågorna är viktiga för stärkt konkurrenskraft och tillväxt. Standardisering är en grundpelare för att den inre marknaden ska fungera så att varor och tjänster fritt kan handlas över gränserna.

Kommissionen presenterade i juni ett standardiseringspaket med en ny policy för standardisering och ett förslag till förordning. Standardiseringspaketet är en del av kommissionens arbete med inre marknadsakten och standardisering lyfts fram som ett viktigt instrument för konkurrenskraft och tillväxt också i EU 2020-strategin. Förhandlingar kring förslaget till ny EU-förordning om standardisering inleddes under året och med siktet inställt på en överenskommelse med Europaparlamentet under våren 2012. Förordningen utgör ett ramverk för hur EU kan använda standardisering till stöd för lagstiftning och policy för både varor och tjänster och kommer att ersätta standardiseringsdelen av direktivet 98/34/EG (se faktapromemoria 2010/11:FPM131).

Överläggningar och samråd med riksdagen har ägt rum under september och december.

Standardisering har också en stor betydelse för EU:s regulatoriska samarbete med tredjeland inom ramen för förhandlingar om frihandelsavtal. Regeringen anser att standardisering är ett effektivt verktyg för att nå överenskommelser om tillnärmning av lagstiftning med frihandelspartners.

28.7 Associationsrätt

I syfte att stärka den inre marknaden och medborgarnas förtroende för den, presenterade kommissionen i april en grönbok om bolagsstyrning i

börsnoterade bolag. Grönboken behandlar frågor om styrelsen, aktieägarna och självregleringen på området. Kommissionen diskuterar bl.a. åtgärder för att främja mångsidighet när det gäller sammansättningen av styrelser i börsnoterade bolag. Kommissionen vill också se en skärpning av regelverket kring ersättning till ledande befattningshavare. Även beträffande övervakningen av näringslivets självreglering på området diskuteras skärpningar. Civilutskottet har informerats om grönboken.

Vidare har den diskussion om framtiden för EU:s bolagsrätt, som kommissionen har tagit initiativ till, fortsatt med ett par högnivåmöten.

Om handeln på den inre marknaden ska fungera krävs att företagen har tillgång till klar och begriplig information om varandra. I början av året presenterade därför kommissionen ett förslag till direktiv angående sammankoppling av företagsregister (se faktapromemoria 2010/11:FPM 89). Genom direktivet skapas dels en central plattform genom vilken de olika registren kan utbyta information, dels en sökmotor genom vilken alla fritt kan söka information om de registrerade företagen. En politisk överenskommelse träffades i rådet i slutet av året. Europaparlamentet har ännu inte avslutat sin behandling. Civilutskottet har informerats och samråd har skett med EU-nämnden.

28.8 Redovisnings- och revisionsfrågor

Kommissionen har som ett led i arbetet med att minska den administrativa bördan för företagen på den inre marknaden föreslagit att det införs en möjlighet för medlemsstaterna att undanta vissa mindre företag, s.k. mikroföretag, från kravet på att upprätta och offentliggöra en årsredovisning (se faktapromemoria 2008/09:FPM104).

Under året kunde medlemsstaterna, kommissionen och Europaparlamentet enas kring en kompromiss i frågan. I förhållande till kommissionens ursprungliga förslag innehåller kompromissen en viss bibehållen harmonisering. Under året har civilutskottet informerats och samråd har skett med EU-nämnden.

Under hösten lade kommissionen fram ett förslag till nytt redovisningsdirektiv (se faktapromemoria 2011/12:FPM42). Ett av huvudsyftena med förslaget är att minska byråkratin och förenkla bestämmelserna för små företag. Förslaget innehåller bl.a. en ny skyldighet för företag som är verksamma inom utvinningsindustrin eller inom avverkning av primärskog att redovisa vilka betalningar som görs till regeringar i de länder där naturtillgångar hämtas. Förhandlingarna i rådet inleddes under slutet av året. Civilutskottet har informerats.

Revisorerens och revisionens roll under och efter den finansiella krisen har uppmärksamats genom en översyn av EU-regelverket om revision. Kommissionen beslutade den 30 november 2011 om förslag till dels ändringar av det s.k. revisorsdirektivet, dels en förordning med nya regler om revisionen av företag av allmänt intresse, dvs. noterade och finansiella företag, (se faktapromemoria 2011/12:FPM 82). Ett lämpligt utformat regelverk om revisorer och revision ska enligt kommissionen bidra till ökad finansiell stabilitet.

Bland de mest långtgående delförslagen märks ett förbud för revisionsbyråer att tillhandahålla revisionsklienterna fristående rådgivnings-

tjänster. Följderna kan bli ökade kostnader för revisions klienterna, vilket regeringen har framhållit bl.a. i sitt svar den 13 december 2010 på den grönbok som föregick förslagen. Sverige har också påtalat att förändringsbehovet i fråga om icke-finansiella företag är oklart. Förhandlingar om förslagen påbörjades under januari 2012.

Överläggning har skett med civilutskottet.

29 Fri rörlighet för varor

Arbetet för varors fria rörlighet är fundamentalt för att den inre marknaden ska fungera på avsett sätt så att den europeiska konkurrenskraften stärks. På det harmoniserade området har kommissionen under året lämnat förslag till modernisering av nio olika direktiv som reglerar produkter. På det icke-harmoniserade området fortsätter ansträngningarna att undvika handelshinder och få ömsesidigt erkännande att fungera i praktiken.

Regeringen ger hög prioritet åt ansträngningarna att se över och modernisera ramverket för varors rörlighet på den inre marknaden, såväl på det EU-harmoniserade som på det icke-harmoniserade området.

29.1 Det harmoniserade varuområdet

Det viktigaste instrumentet för att undvika handelshinder mellan medlemsstaterna är att harmonisera krav som reglerar produkter på EU-nivå. Med harmoniserade regler minimeras utrymmet för nationella särregler och produkter som uppfyller de harmoniserade kraven kan röra sig fritt över gränserna på hela EU-marknaden. Den s.k. nya metoden för harmonisering av produktregler har väsentligt effektiviserat arbetet med att ta fram gemensamma regler på EU-nivå och har blivit ett centralt instrument för att främja fri rörlighet för varor inom EU.

Under 2008 antogs ett beslut om en gemensam ram för saluförande av produkter som en del av det s.k. Varupaketet. Beslutet utgjorde en mall för utarbetandet av nya eller reviderade rättsakter på varuområdet. Den första rättsakt som anpassades till beslutet var leksaksdirektivet. I november lämnade kommissionen ett lagstiftningspaket med förslag till revidering av nio olika direktiv i enlighet med beslutet (se fakta-promemoria 2011/12:FPM66). De reviderade direktiven kommer att innebära en regelförenkling som gynnar såväl företag som konsumenter och myndigheter. Förhandlingar kring förslagen inleddes under året och förväntas avslutas under 2012.

29.2 Det icke harmoniserade varuområdet

Arbetet med att få bort handelshinder på det icke harmoniserade varuområdet behöver fortfarande utvecklas. Förordning 764/2008 är den rättsakt i det s.k. varupaketet som ska underlätta den grundläggande EU-

rättsliga principen om ömsesidigt erkännande. Kommissionen har informerat om att närmare 700 ingripande åtgärder har meddelats i enlighet med rättsakten från medlemsstaternas sida sedan 2010. Åtgärderna härrörde från ett fåtal medlemsstater och gällde till 90 procent ädelmetallområdet, vilket kan tala för att rättsakten ännu inte fått fullt genomslag. I maj 2012 kommer kommissionen i enlighet med rättsakten att rapportera till rådet och Europaparlamentet om de första tre årens tillämpning.

I december överlämnade kommissionen en rapport till rådet och parlamentet om direktiv 98/34/EG om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster. Detta förfarande innebär att medlemsstaterna måste anmäla sina förslag till nationella krav för varor och vissa tjänster så att kommissionen och andra medlemsstater kan bedöma om kraven skulle kunna leda till handelshinder.

Av rapporten framgår att byggområdet, jordbruk/livsmedel och transport var de mest frekventa områdena. Kommissionens reaktioner på de anmälda förslagen gällde ofta förhållandet till det harmoniserade området. Antalet allvarliga reaktioner från kommissionen minskade emellertid under perioden. Endast 7 procent av förslagen föranledde allvarliga reaktioner. Under året anmäldes strax under 700 förslag. Sverige notifierade ett trettiotal, vilket är något färre än tidigare år. Databasen TRIS gör det möjligt att ta del av alla förslag. Databasen blir ett alltmer välutnyttjat instrument för granskning av regeltillväxten i medlemsstaterna.

Utvecklingen inom standardiseringsområdet, som innebär att vissa delar som i dag omfattas av direktiv 98/34/EG kommer att brytas ut, medför förändringar i direktivet. Kommissionen har ännu inte lämnat besked om hur ändringen kommer att se ut. I Sverige hölls i september ett informationsseminarium tillsammans med kommissionen om förfarandet.

29.3 Tullkontroll av immaterialrättsintrång

En handlingsplan från kommissionen för tullens bekämpning av intrång i de immateriella rättigheterna under perioden 2009–2012 har sedan tidigare godkänts av rådet.

Handlingsplanen som fokuserar på fyra huvudproblem (farliga varumärkesförfalskade varor, organiserad brottslighet, globalisering av varumärkesförfalskning och försäljning av varumärkesförfalskningar över internet) innefattar också en översyn av förordningen med bestämmelser om tullkontroller av immaterialrättsintrång. Översynen har lett fram till att kommissionen föreslagit en ny förordning som förhandlats under hösten. Förhandlingarna beräknas bli avslutade under första halvåret 2012.

Den 9 mars beslutade Europaparlamentet och rådet om byggproduktförordningen. Förordningen trädde i kraft den 24 april. Merparten av bestämmelserna ska tillämpas från och med den 1 juli 2013.

29.5 Offentlig upphandling

Modernisering av EU:s upphandlingspolitik

Kommissionen presenterade den 27 januari en grönbok om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling. I grönboken diskuteras möjligheterna att förenkla och modernisera den offentliga upphandlingen inom EU. En rad målsättningar avses att uppnås med moderniseringen, bl.a. att öka effektiviteten i de offentliga utgifterna och att öka möjligheterna att använda offentlig upphandling för att nå gemensamma samhälleliga mål. Regeringen har svarat på kommissionens offentliga samråd i samband med grönboken, faktapromemoria 2010/11:FPM78. Regeringen har i svaret angett förenkling av regelverket som en av de prioriterade frågorna. Kommissionen har den 20 december beslutat om förslag till nya upphandlingsdirektiv. Förhandlingarna förväntas börja i januari 2012.

Koncessioner

Kommissionen beslutade den 20 december att lägga fram förslag till ett direktiv för reglering av koncessioner. Förslaget omfattar såväl tjänstekoncessioner som byggkoncessioner. Tjänstekoncessionerna har inte tidigare varit reglerade i direktiv till skillnad från byggkoncessioner som reglerats i det s.k. klassiska direktivet (2004/18/EG). Kommissionen har länge aviserat ett sådant förslag.

Förslaget har inte föregåtts av något offentligt samråd. Den svenska lagen är en upphandlingslagstiftning men är utformad på ett sätt som i flera avseenden avviker från reglerna om offentlig upphandling. Detta är möjligt eftersom regeringen bedömt att systemet utgör en tjänstekoncession och att reglerna kunnat utformas direkt med EUF-fördraget som grund. Det är viktigt för Sverige att bestämmelserna i kommissionens förslag inte kommer att hindra att LOV kan tillämpas.

Public Procurement Network

Sverige deltar i Public Procurement Network (PPN) som är ett informellt EU-samarbete inom offentlig upphandling där även EES-länderna deltar. Inom PPN diskuteras bl.a. frågor som också tas upp gentemot kommissionen eller i rådsarbetet. Sverige har tagit över ordförandeskapet

30 Fri rörlighet för tjänster

Tjänstesektorn bidrar till ökad tillväxt, sysselsättning och välbefinnande i Europa. Ett väl genomfört tjänstedirektiv är därför av central betydelse.

Under året har arbetet med genomförandet av direktivet fortsatt, vilket inkluderar etablering av kontaktpunkterna. Vidare har kommissionen presenterat ett meddelande om den ömsesidiga utvärderingen och tillsammans med medlemsstaterna inlett en utvärdering av hur det samlade EU-regelverket påverkar tjänsteföretagens verklighet, ett s.k. ”koherenstest”.

30.1 Tjänstedirektivet

Tjänstedirektivet syftar till att göra det lättare för tjänsteleverantörer att erbjuda sina tjänster i ett annat EU- eller EES-land genom att ta bort handelshindrande regler. Detta sker samtidigt som tjänstemottagarnas rättigheter stärks. I tjänstedirektivet finns också bestämmelser om gemensamma kontaktpunkter där tjänsteleverantörer kan ansöka om tillstånd och sköta andra formaliteter på elektronisk väg samt få information om samtliga villkor för tjänsteutövning. För att underlätta myndighetssamarbete tillämpas det elektroniska verktyget IMI på tjänstedirektivet (se ovan avsnitt 26.2).

Europeiska rådet har i mars och oktober betonat tjänstesektorns betydelse för EU:s konkurrenskraft och vikten av ett fullt genomfört tjänstedirektiv i samtliga medlemsstater. Det finns dock fortfarande ett par medlemsstater som inte lever upp till detta. Framsteg görs när det gäller medlemsstaternas etablering av kontaktpunkterna, även om några medlemsstater har en del arbete kvar att göra. Regeringen anser att tjänstedirektivet har stor potential att bidra till ökad tillväxt och sysselsättning samt stärka konkurrenskraften i EU. Det är därför mycket angeläget att direktivet genomförs till fullo och att väl fungerande kontaktpunkter upprättas i samtliga medlemsstater.

Överläggning och samråd med riksdagen har skett i mars, november samt december i år.

I början av året presenterade kommissionen ett meddelande om resultatet från den ömsesidiga utvärderingen av tjänstedirektivet (se faktapromemoria 2010/11:FPM75). Utvärderingen innebar att medlemsstaterna skulle granska varandras inventering av regler som faller inom direktivets tillämpningsområde och medlemsstaternas egna bedömningar av dessa reglers förenlighet med direktivet. I meddelandet presenteras de viktigaste resultaten som också kommer att ligga till grund för kommissionens fortsatta arbete med utvecklingen av en inre marknad för tjänster. Regeringen anser att den ömsesidiga utvärderingen varit givande och gett konkreta resultat. Den har främjat en bättre förståelse länder

emellan för varandras krav om tillhandahållande av tjänster. Under året antog konkurrenskraftsrådet slutsatser och Europaparlamentet beslutade om en resolution om den ömsesidiga utvärderingen. Vidare presenterades de svenska erfarenheterna av processen vid en hearing i Europaparlamentets utskott för inre marknad och konsument (IMCO).

Under sommaren presenterade kommissionen en ny arbetsmetod s.k. ”performance check” eller ”koherenstest” för att ytterligare stimulera tjänstesektorn. I korthet går metoden ut på att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna gör en sektorsvis analys av tjänsteområdet ur ett ”användarperspektiv”. Analysen utgår ifrån de fall där en gemensam tillämpning av vissa horisontella instrument och tjänstedirektivet krävs.

Resultatet syftar till att ge en indikation om hur olika typer av EU-lagstiftning tillämpas och fungerar i medlemsstaterna. Arbetet kommer att avslutas genom en rapport från kommissionen under början av 2012. Regeringen välkomnar arbetet då det möjliggör undanröjande av kvarvarande hinder för tjänsteleverantörer och tjänstemottagare på den inre marknaden.

30.2 Grönbok om onlinespel på den inre marknaden

Under våren presenterade kommissionen en grönbok om onlinespel på den inre marknaden (se faktapromemoria 2010/11:FPM98). Grönboken behandlar frågor kring onlinespel och regleringen av dessa tjänster i medlemsstaterna. I grönboken finns ett antal frågeställningar till medlemsstaterna om erfarenheter av det ökade antalet speltjänster på internet och hur man löser problem som kan uppstå som en följd av en ofta oregerad gränsöverskridande spelverksamhet.

I sitt yttrande över grönboken angav den svenska regeringen bl.a. att man är positiv till administrativ samverkan på EU-nivå men att regleringen på spelområdet även fortsättningsvis ska ligga på nationell nivå. Utifrån medlemsstaternas svar på frågeställningarna i grönboken kommer kommissionen under 2012 presentera en handlingsplan.

31 Immaterialrätt

Immateriella rättigheter – bl.a. upphovsrätt, patent, varumärken och mönster – representerar betydande värden och har en nyckelfunktion i den globala ekonomin. Utvecklingen och förbättringen av systemen – såväl globalt som inom EU och på hemmaplan – är av centralt intresse för en kunskapsintensiv ekonomi som den svenska. Arbetet på immaterialrättsområdet är alltså starkt kopplat till främjandet av innovation och skapande och därmed till målet att främja tillväxt och sysselsättning.

Det enhetliga patentskyddet (tidigare EU-patentet) och en enhetlig europeisk patentdomstol är av stor betydelse för Europas konkurrenskraft. Det enhetliga patentskyddet ska göra det möjligt att genom en ansökan få ett patent som täcker nästan hela EU. Tanken är att det europeiska patentverket som i dag beviljar europeiska patent enligt den europeiska patentkonventionen även ska bevilja det enhetliga patentskyddet. Den enhetliga patentdomstolen ska kunna hantera tvister avseende både det framtida patentskyddet och de befintliga europeiska patenten.

Sedan det visat sig omöjligt att komma överens om ett översättningsarrangemang för EU-patentet beslutade rådet i mars att inleda ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd. Kommissionen presenterade i april förslag för hur det fördjupade samarbetet ska genomföras och i juni beslutade rådet om en allmän inriktning. Det rör sig dels om en förordning om det enhetliga patentskyddet, dels om en förordning om det enhetliga patentskyddets översättningsarrangemang. Förslagen bereddes under hösten i Europaparlamentet. Rådet, Europaparlamentet och kommissionen nådde en informell överenskommelse om förordningarna i december. Europaparlamentet planerar en omröstning om förslagen under våren 2012.

I juni 2009 frågade rådet EU-domstolen om den föreslagna patentdomstolens förenlighet med fördragen. EU-domstolen lämnade sitt yttrande i mars 2011 och fann att det tidigare förslaget till patentdomstol var oförenligt med fördragen. Kommissionen föreslog i maj grundläggande principer för hur EU-domstolens invändningar skulle beaktas i det fortsatta arbetet med patentdomstolen. Dessa principer fick ett brett stöd i rådet och ordförandeskapet presenterade under sommaren ett reviderat förslag till patentdomstol. Enligt förslaget ska patentdomstolen inrättas genom ett avtal mellan EU:s medlemsstater. EU ska inte vara part till avtalet och det kommer inte slutligen att antas av rådet. Förhandlingar kommer att fortsätta under 2012.

31.2 Föräldralösa verk

I maj lade kommissionen fram ett förslag till direktiv om föräldralösa verk (se faktapromemoria 2010/11:FPM138). Föräldralösa verk är upphovsrättsligt skyddade verk där rättighetshavaren är okänd eller inte går att nå. Förslaget ska underlätta för institutioner som bibliotek och arkiv att digitalisera och göra sådana verk tillgängliga på internet. Förhandlingarna i rådet inleddes under sommaren. I Sverige kan systemet med avtalslicenser erbjuda en lösning på problemet med att få tillstånd till att använda föräldralösa verk. Regeringen har verkat för att förslaget inte ska påverka möjligheterna att nationellt använda avtalslicenslösningar.

Samråd har ägt rum med EU-nämnden och näringsutskottet har informerats i frågan.

Rådet antog den 12 september direktivet om ändring av skyddstidsdirektivet. Direktivet innebär i huvudsak att skyddstiden för musikartisters och skivbolags inspelningar förlängs från 50 till 70 år. Därutöver innehåller direktivet bl.a. vissa bestämmelser om fördelning mellan artister och skivbolag av de intäkter förändringen av skyddstiden medför. Genom direktivet harmoniseras vidare skyddstiden för sådana musikaliska verk med text, där texten och musiken författats respektive komponerats för att användas tillsammans (se faktapromemoria 2008/09:FPM13).

Sverige har under förhandlingarna motsatt sig en förlängning av skyddstiden och röstade nej till förslaget samt lämnade en röstförklaring. I röstförklaringen betonades att Sverige vad gäller upphovsrättsreglering sedan länge framhåvt vikten av att väga samtliga inblandade intressen mot varandra och försöka nå fram till balanserade lösningar. Ett sådant synsätt är helt avgörande för att uppnå acceptans för upphovsrättens grundidéer även i framtiden. Att förlänga skyddstiden för musikinspelningar enligt förslaget är varken rimligt eller balanserat och riskerar därmed att ytterligare urholka respekten för upphovsrätten i stort.

Överläggning med näringsutskottet har skett liksom samråd med EU-nämnden.

31.4 Distribution av audiovisuella verk

I juli presenterade kommissionen en grönbok om distribution av audiovisuella verk i EU (se faktapromemoria 2011/2012:FPM6). Grönboken behandlar i huvudsak frågor kring gränsöverskridande distribution inom EU av audiovisuella medietjänster på internet. Kommissionen inbjöd samtliga intresserade parter att ge synpunkter på innehållet i grönboken senast den 18 november 2011. Regeringen gav in ett yttrande och välkomnade kommissionens initiativ till diskussion då det är angeläget att finna nya lösningar för att underlätta gränsöverskridande rättighetsklarering inom EU.

31.5 Förhandlingsmandat om en Europarådskonvention om skydd av radio- och TV-företags rättigheter

I december antogs ett förhandlingsmandat avseende en Europarådskonvention om skydd av radio- och TV-företags rättigheter. Sådana rättigheter ger sändarföretagen skydd för sina utsändningar. Sverige stödde beslutet.

Samråd har ägt rum med EU-nämnden och näringsutskottet har informerats i frågan.

31.6 Förhandlingar inom Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten

Skr. 2011/12:105

Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) är ett fora för internationella förhandlingar om immaterialrättsliga frågor. Arbetet bedrivs huvudsakligen i olika kommittéer som t.ex. den ständiga kommittén för upphovsrätt och närstående rättigheter. I denna kommitté har frågan om att förbättra de synskadades tillgång till upphovsrättsligt skyddat material varit framträdande under året och framsteg har gjorts i arbetet med att ta fram ett internationellt instrument.

31.7 Handelsavtal om åtgärder mot immaterialrättsintrång

Rådet har under året inlett diskussioner om EU:s tillträde till det plurilaterala handelsavtalet om åtgärder mot immaterialrättsintrång (ACTA). Detta avtal har förhandlats fram av EU och dess medlemsstater, Australien, Japan, Kanada, Marocko, Mexiko, Nya Zeeland, Schweiz, Singapore, Sydkorea och USA. Huvudsyftet med avtalet är att förbättra respekten för redan befintliga immateriella rättigheter (se fakta-promemoria 2011/12:FPM7).

Den 16 december 2011 beslutade rådet att ACTA ska undertecknas för EU:s räkning. Det faktiska undertecknandet kommer att äga rum i början av 2012.

Sverige ställde sig i rådet positivt till att ACTA undertecknas för EU:s räkning och hänskjuts till Europaparlamentet för behandling där. Rådets slutliga beslut om EU:s tillträde till ACTA bör däremot anstå till dess att frågan om Sveriges tillträde till avtalet har behandlats i riksdagen.

Överläggning med näringsutskottet ägde rum i november.

31.8 Flytt av observatoriet angående varumärkesförfalskning och piratkopiering

Kommissionen har föreslagit att observatoriet angående varumärkesförfalskning och piratkopiering ska flyttas till byrån för harmonisering inom den inre marknaden (OHIM). Syftet med förslaget är att skapa en bättre organisatorisk lösning som ger observatoriet tillgång till de resurser som finns vid OHIM. Observatoriet inrättades 2009 och har hittills legat under kommissionens Generaldirektorat för inre marknaden och tjänster. Observatoriet fungerar som en central resurs för insamling, analys och rapportering av information om immaterialrättsintrång samt som en plattform för informationsutbyte mellan företrädare för nationella myndigheter och andra berörda.

I juni informerade regeringen näringsutskottet om förslaget och översände en fakta-promemoria till riksdagen (2010/11:FPM127). I december nåddes en informell överenskommelse mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Europaparlamentet förväntas rösta om förslaget under första halvan av våren 2012.

I maj presenterade kommissionen ett meddelande om en inre marknad för immateriella rättigheter. Meddelandet är ett s.k. paraplymeddelande, dvs. en redovisning av ett flertal förslag, på i huvudsak immaterialrättens område. Förslagen presenteras i korthet i meddelandet (se fakta-promemoria 2010/11:FPM128).

32 Näringspolitik

Syftet med EU:s industripolitik är att skapa bästa möjliga förutsättningar för konkurrenskraften och goda ramvillkor för näringslivet. Sverige verkar för en branschövergripande och hållbar europeisk näringspolitik. I arbetet driver Sverige på för goda ramvillkor för företag där hållbarhet och resurseffektivitet är viktiga teman, att principerna om s.k. smart lagstiftning tillämpas samt att arbetet för småföretag stärks. Sverige verkar också för frihandel och öppenhet i EU:s internationaliseringsarbete.

32.1 EU:s småföretagspolitik

Uppföljning av Small Business Act

Tänk småskaligt först – Small Business Act, för Europa (SBA) utgör ramverket för EU:s politik riktat mot små och medelstora företag (se faktapromemoria 2008/09:FPM4). Under året har kommissionen genomfört en översyn av genomförandet av SBA. Genomförandet är ett delat ansvar mellan EU-nivån och medlemsstatsnivån. De områden som prioriteras av kommissionen är s.k. smart lagstiftning, SMF:s finansieringsbehov, förbättrat marknadstillträde på inre marknaden för små och medelstora företag (SMF), underlätta för SMF att bidra till en resurseffektiv ekonomi samt åtgärder för att stötta entreprenörskap (se faktapromemoria 2010/11:FPM86). Regeringen anser att det politiska ramverk som SBA utgör fortfarande är mycket aktuellt och ger förutsättningar för ett förbättrat företagsklimat för små och medelstora företag i EU.

Den översyn som genomförts är en uppföljning som dels syftar till att presentera de framsteg som gjorts sedan det ursprungliga meddelandet presenterades, dels innehåller nya förslag för att förbättra genomförandet och anammandet av akten i nationell och EU-policy på området. Kommissionen presenterade översynen den 23 februari.

Kommissionen pekar i översynen på att alla de lagförslag som ingick i SBA utom förordningen om privat Europabolag är antagna (se faktapromemoria 2007/08:FPM133). Som särskilt stora framgångar pekar kommissionen ut direktivet för e-fakturering och ändringen av direktivet för sena betalningar (se faktapromemoria 2008/09:FPM135).

Kommissionen för fram ca 40 nya förslag på områden som tillgång till finansiering, arbetet med smart lagstiftning m.fl. Dessutom har kommissionen inrättat ett nätverk med småföretagssändebud som särskilt ska tillse små och medelstora företags intressen nationellt och inom EU. Kommissionens meddelande behandlades vid rådets möte i maj där det antogs genom rådsslutsatser.

Kommissionen presenterade i november ett meddelande med förslag till åtgärder för att underlätta internationaliseringen av små och medelstora företag (se faktapromemoria 2011/12:FPM52). Meddelandet antogs i december genom rådsslutsatser.

32.2 EU:s industripolitik

Rådet antog vid sitt möte i september rådsslutsatser inriktade på att ge en signal om vikten av effektivt resursutnyttjande av industrin som en positiv konkurrensfaktor. Vid rådets möte i december antogs rådsslutsatser om vikten av konkurrenskraftiga företag för tillväxten samt förslag till olika övergripande åtgärder för att stimulera konkurrenskraft och fortsatt utveckling.

Under hösten presenterade kommissionen ett meddelande med en övergripande genomgång av europeisk industris konkurrenskraft (se faktapromemoria 2011/12:FPM31). Meddelandet aviserades i meddelandet ”En integrerad industripolitik för en globaliserad tid” (se faktapromemoria 2010/11:FPM37). Ett antal åtgärder på EU-nivå går igenom med förslag på hur konkurrenskraften kan stärkas. Kommissionen konstaterar bland annat att en ökad samordning av den nationella politiken kan leda till mer effektivt utnyttjande av knappa medel för innovation och tillväxt.

Regeringen anser det viktigt att fortsätta arbeta för att stärka konkurrenskraften och att se möjligheterna i omställningen till ett bättre resursutnyttjande.

32.3 Regelförenkling

Vid konkurrenskraftsrådet i maj antogs rådsslutsatser om kommissionens meddelande om smart lagstiftning. I oktober antogs polska ordförandeskapets framstegsrapport om arbetet med att minska de administrativa bördorna inom EU. I december antogs rådsslutsatser om arbetet med konsekvensutredningar i rådet. Arbetet inom konkurrenskraftsrådet syftar till att stärka och ta ytterligare steg i arbetet med att förenkla för företag på EU-nivå.

Det har i rådsslutsatser från Europeiska rådet i mars, juni och oktober lyfts fram att regelbördan för framförallt små och medelstora företag borde minska på EU- och nationell nivå samt att kommissionen skulle genomföra en granskning av EU-lagstiftning i syfte att se var det är möjligt att från lagstiftningen undanta mikroföretag och införa lättnader för små och medelstora företag.

Kommissionen presenterade därför den 23 november en rapport som belyser hur de kommer att arbeta för att stärka principen ”tänk småskaligt

först” när de tar fram ny lagstiftning. I rapporten framgår att kommissionen från januari 2012 kommer att använda sig av en ”omvänd bevisbörda” vid utformning av regler. Detta innebär att utgångspunkten är att mikroföretag ska antas vara undantagna från lagstiftningen samt att SMF ska ha lättnader från regleringen, om det inte särskilt anges varför de ska omfattas av lagstiftningen.

32.4 Råvaror och marknader för basprodukter

Vid rådsmötet den 10 mars antogs slutsatser om meddelandet om Råvaror och marknader för basprodukter (se faktapromemoria 2010/11:FPM80). Meddelandet var en fortsättning på 2008 års meddelande om ett europeiskt råvaruinitiativ. Sverige välkomnade meddelandet och deklarerade sin avsikt att verka för att den råvarupotential som finns i Sverige och Barentsområdet utnyttjas på ett effektivt och hållbart sätt. Näringsutskottet informerades i mars.

Samråd med EU-nämnden skedde i mars.

32.5 Statsstöd

Statsstödsfrågorna har under året haft ett fortsatt fokus på den ekonomiska krisen. De s.k. temporära statsstödsreglerna – som infördes hösten 2008 – förlängdes för att gälla även under 2011, dock med striktare tillämpning med fokusering på små och medelstora företag samt ett begränsat urval åtgärder, främst av subventionerade garantier, subventionerade lån och beloppsmässigt begränsat stöd. Genom att tillämpa reglerna om statligt stöd även vid omstrukturering av banker har kommissionen fortsatt verkat för att snedvridningen av konkurrensen på den inre marknaden har begränsats till ett minimum trots de stora beloppen statligt stöd. Kommissionen har meddelat att de temporära statsstödsreglerna för banker även ska gälla under 2012.

Vid sidan av den ekonomiska krisen har emellertid kommissionens arbete för mindre, men bättre riktade statliga stöd fortsatt. Inom flera områden märks fortsatt mindre stödutgifter, t.ex. för rena driftsstöd, medan stödutgifterna för områden av gemensamt intresse som forskning, utveckling och innovation samt miljöförbättrande åtgärder har ökat.

Utöver översynen av reglerna för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, som behandlas nedan, har kommissionen genomfört konsultationer inom en rad områden som kan komma att leda till förändringar av flera av de nu gällande statsstödsreglerna. Kommissionen ser även över statsstödsreglerna för undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter samt avseende exportkrediter. Kommissionen har vidare föreslagit nya riktlinjer för statligt stöd för att kompensera indirekta merkostnader förenade med systemet för handel med utsläppsrätter. Slutligen har en halvtidsutvärdering av gemenskapens bestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation inletts under året.

Genom en ökad tillämpning av gruppundantag för statsstöd har kommissionen kunnat koncentrera sina bedömningar på de stöd som

mest riskerar att snedvrída konkurrensen. Detta har tillsammans med utökade krav på förhandskontakter med kommissionen medfört att den genomsnittliga tiden för den formella statsstödsbehandlingen, från anmälan till kommissionen till ett beslut, har sjunkit från sex till fem månader.

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Kommissionen har antagit förändrade regler för statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster. Reglerna är en del av EU:s statsstödsregler, och ska hantera situationer där offentliga medel används för att säkerställa tillgången på viktiga, allmännyttiga tjänster för medborgarna.

Utformningen av finansiering av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan ha betydelse för finansieringen av ett mycket stort antal olika verksamheter. Graden av påverkan beror på hur respektive medlemsstat definierar det offentliga åtagandet och i vilken grad verksamhet som ryms inom det offentliga åtagandet utförs på en marknad i medlemsstaten.

Syftet med förändringarna är enligt kommissionen att förenkla statsstödshanteringen när offentliga medel används till allmännyttiga tjänster, att klargöra tillämpningen av reglerna samt diversifiera tillämpningen genom att bättre anpassa granskningen av stöd till risken för snedvridande påverkan på samhandeln.

Kommissionens revision av reglerna består av fyra delar. Meddelandet, beslutet och rambestämmelserna antogs av kommissionen den 20 december 2011. Förslaget till ny förordning om stöd av mindre betydelse antas under våren 2012 och ska dessförinnan behandlas vid en rådgivande kommitté.

Meddelandet

Klargör de viktigaste begreppen som ligger till grund för tillämpningen av reglerna för statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster. Förändrar inte rättsläget.

Beslutet

Fastställer villkor som, när de är uppfyllda, medger att statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster ska betraktas som förenligt med den inre marknaden och undantas från det krav på förhandsanmälan som föreskrivs i artikel 108.3 i EUF-fördraget. Det nya beslutet är lättare att tillämpa än det tidigare beslutet, utvidgar befintliga sektoriella undantag på det sociala området men begränsar samtidigt det tidigare undantaget genom en halvering av takvärdet för anmälan från 30 till 15 miljoner euro avseende tjänsternas omsättning.

Tillämpas på ersättning för allmännyttiga tjänster som utgör statligt stöd som inte uppfyller villkoren i beslutet, dvs. sådan ersättning som omfattas av kravet på anmälan till kommissionen enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget. I rambestämmelserna anges hur sådant statligt stöd ska utformas för att kommissionen ska kunna förklara stödet förenligt med den inre marknaden enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget. Förslaget innehåller en förändrad grund för beräkningen av ersättningen och nya krav på effektivisering av verksamheten som mottar ersättningen.

Förordningen

Föreskriver att kompensation under ett visst tröskelvärde inte kräver kontroll av statligt stöd. Slutlig utformning är ännu inte fastställd.

33 Konsumentpolitik

EU-samarbetet på konsumentområdet syftar till att stärka konsumentens ställning på den inre marknaden. Sveriges allmänna inriktning när det gäller konsumentpolitiken i EU är att verka för gemensamma regler på en hög konsumentskyddsnivå för att främja en väl fungerande inre marknad. En prioritering även under detta år har varit förhandlingarna om förslaget till direktiv om konsumenträttigheter.

33.1 Direktiv om konsumenträttigheter i avtalsförhållanden

Förhandlingarna rörande det i oktober 2008 presenterade förslaget till direktiv om konsumenträttigheter har fortsatt och avslutats under året (se faktapromemoria 2008/09:FPM35). Direktivet antogs av Europaparlamentet och rådet och utfärdades den 25 oktober 2011. Direktivet ersätter direktivet om distansavtal och direktivet om avtal som ingås utanför fasta affärslokaler. Det medför också mindre ändringar i direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal och i direktivet om försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

Direktivet innebär bl.a. att medlemsstaterna senast den 13 december 2013 ska införa gemensamma regler om vilken information en näringsidkare ska tillhandahålla en konsument innan ett distansavtal eller ett avtal utanför fasta affärslokaler träffas. Direktivet innehåller också regler om ångerrätt vid sådana avtal. Till skillnad från de tidigare direktiven, som var föremål för harmonisering på miniminivå, är det nya direktivet inriktat på fullharmonisering. Sverige är positivt till gemensamma regler på hög konsumentskyddsnivå och har under förhandlingarna aktivt arbetat för en överenskommelse.

Ett flertal samråd med civilutskottet har ägt rum och samråd med EU-nämnden skedde under oktober inför antagandet av direktivet. Skr. 2011/12:105

33.2 Förordning om textilmärkning

Under sommaren antogs en ny förordning om regler för benämningar på textilier och märkning av textilprodukter med syftet att benämningar på nya fibrer ska kunna antas snabbare och börja tillämpas samtidigt i hela unionen. Förordningen ställer också krav på märkning av innehåll av animaliskt ursprung samt uppdrar åt kommissionen att utreda behovet av ytterligare märkningar.

33.3 Direktivförslag om bostadslåneavtal

Kommissionen presenterade under våren ett direktivförslag om bostadslåneavtal. En faktagrupp (2010/11:FPM104) har ingetts till riksdagen och överläggning har ägt rum med civilutskottet. För en närmare beskrivning hänvisas till avsnitt 14.5.

33.4 Förslag om tvistlösning utanför domstol

Kommissionen presenterade i november ett förslag till direktiv om alternativ tvistlösning och ett förslag till förordning om tvistlösning på internet. Syftet är att öka konsumenters förtroende för gränsöverskridande handel genom att säkerställa att de har tillgång till tvistlösning utanför domstol inom EU, som komplement till sedvanlig domstolsprövning. Regeringen välkomnar initiativet.

33.5 Ytterligare konsultation om kollektiva provningsmöjligheter

På initiativ av kommissionärerna för konsumentfrågor, konkurrensfrågor och rättsliga frågor genomfördes under våren ett offentligt samråd om en gemensam strategi för kollektiv prövning inom EU. Syftet med samrådet var att identifiera gemensamma principer för kollektiv prövning och undersöka hur de kan passas in i medlemsstaternas nationella system. För en närmare beskrivning hänvisas till avsnitt 19.3 Kollektiv prövning inom EU.

33.6 Förslag till konsumentprogram för 2014–2020

I november presenterade kommissionen ett förslag om EU:s konsumentprogram för 2014–2020 (se faktagrupp 2011/12:FPM67). Programmet tar upp åtgärder som kan finansieras via EU-budgeten. För att bemöta utmaningarna på konsumentområdet föreslås bl.a. åtgärder som syftar till bättre samordning av produktsäkerhetsarbetet, ett effektivt

samarbete när det gäller tillsyn, stöd till konsumenter vid gränsöverskridande handel, stöd till konsumentorganisationer samt åtgärder som ska underlätta konsumenters tillgång till tvistlösning utanför domstol. Flertalet åtgärder som tas upp pågår redan i dag utifrån det nu gällande programmet. Förhandlingarna i rådet har inletts. Regeringen anser att de åtgärder som tas upp i konsumentprogrammet i princip är ändamålsenliga.

34 Innovation och forskning

Inom området forskning och utveckling har EU och medlemsstaterna delad kompetens. EU:s insatser inom området kanaliseras huvudsakligen via ett särskilt ramprogram. Syftet med politiken är att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund och kapacitet genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare och forskningsresultat samt att främja unionens konkurrensförmåga.

34.1 Europeiska forskningsområdet

I syfte att skapa en inre marknad för kunskap, forskning och innovation, påbörjades år 2000 det europeiska forskningsområdet, ERA. Europeiska rådet beslutade i februari att ERA ska vara förverkligat år 2014. Forskningsministrarna antog i maj rådsslutsatser som uppmanar den rådgivande kommittén ERAC och de ERA-relaterade arbetsgrupperna, som arbetar med gemensamma program, internationellt samarbete, kunskapsöverföring och mobilitet, att bidra med synpunkter för utveckling av det ”ramverk för ERA” som kommissionen väntas föreslå 2012. I syfte att förbereda för ramverket genomförde kommissionen en konsultation om ERA under hösten. Regeringen lämnade sitt svar på denna i november. I svaret framhåller regeringen vikten av att ERA:s ramverk koordineras med det kommande ramprogrammet för forskning och innovation, Horisont 2020.

I september presenterades kommissionen sitt meddelande om partnerskap inom forskning och innovation (faktapromemoria 2011/12:17). Frågan om partnerskap är av stor betydelse för utvecklingen av ERA och kommer att utgöra en viktig del i beslutet för Horisont 2020.

Överläggning med utbildningsutskottet om svaret på konsultationen genomfördes i november och samråd i EU-nämnden inför konkurrens-krafrådet ägde rum i maj.

34.2 Innovationspartnerskap – Aktivt och hälsosamt åldrande

Kommissionen lanserade i sitt meddelande om Innovationsunionen i december 2010 ett förslag om ett nytt instrument, innovationspartnerskap. Syftet med partnerskapen är att möta stora samhälls-

utmaningar och samtidigt stärka konkurrenskraften genom att samordna pågående EU-program för fler synergieffekter och främja innovationer av produkter och tjänster inom utvalda områden. Inom ramen för detta föreslog kommissionen ett pilotförsök inom området ”Aktivt och hälsosamt åldrande”. Konkurrenskraftsrådet gav sitt stöd till förslaget i december 2010 i Europeiska rådets slutsatser från februari. I mars i år antogs rådsslutsatser om att försöket skulle starta.

Kommissionen har under året tillsatt en styrgrupp som i november lanserade en strategi för projektets genomförande. Regeringen har bl.a. betonat vikten av en effektiv styrning av partnerskapen.

Överläggning med utbildningsutskottet ägde rum i februari och samråd med EU-nämnden i mars.

34.3 Sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling

Det sjunde ramprogrammet för forskning och utveckling pågår mellan 2007–2013. I december 2010 presenterade kommissionen en halvtids-utvärdering av programmet och i mars 2011 antogs rådsslutsatser om utvärderingen där forskningsministrarna framhöll att ramprogrammet ska ha europeiskt mervärde, att forskning ska bidra till innovationer samt vikten av förenklat regelverk och kvinnors deltagande i ramprogrammet. I slutsatserna välkomnas också kommissionens intentioner om ett gemensamt strategiskt ramverk för kommande program.

Överläggning med utbildningsutskottet ägde rum i februari liksom samråd med EU-nämnden.

34.4 Horisont 2020

Kommissionen presenterade i februari en grönbok om finansiering av nästa EU-program för forskning, utveckling och innovation, kallat *Horisont 2020*. Kommissionen föreslår ett gemensamt strategiskt ramverk för finansieringen där nuvarande ramprogram för forskning och utveckling, ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation samt Europeiska institutet för innovation och teknik ska ingå. En öppen konsultation om förslaget pågick till den 20 maj där alla intressenter hade möjlighet att svara direkt till kommissionen. Regeringen svarade kommissionen i maj, och gav stöd till bl.a. förslaget om att ramprogrammet ska inbegripa både forskning och innovation samt fokusera på samhällsutmaningar.

I juni publicerades kommissionens övergripande förslag om EU:s budget för nästa finansiella perspektiv. I november publicerade kommissionen sitt fullständiga förslag om Horisont 2020. Den 6 december hölls en debatt om förslaget på Konkurrenskraftsrådet. Liksom den svenska regeringen välkomnade flera länder det förenklade regelverket för programmet.

Överläggning med utbildningsutskottet hölls i maj och samråd med EU-nämnden i december.

Genom Euratomfördraget är forskningsprogrammen på kärnenergiområdet begränsade till fem år. Det innevarande ramprogrammet för Euratom sträcker sig över åren 2007–2011. Kommissionen föreslog i mars en förlängning av programmen för åren 2012–2013. Den 30 september i år enades rådet om en politisk överenskommelse för programmen, som för 2012–2013 har en tydligare inriktning på kärnsäkerhet i åtgärdena. Sverige har välkomnat förslagen men åberopat budgetrestriktivitet. Programmet antogs vid jordbruks- och fiskerirådet i december.

Överläggning med utbildningsutskottet hölls i maj, september och november och samråd med EU-nämnden i maj, juni, september och december. Ett skriftligt svar på fråga i EU-nämnden den 4 mars om forskningsanslagen från EU och Euratom skickades till EU-nämnden.

34.6   Fusionsforskningsanläggningen ITER

ITER är ett internationellt forskningsprojekt för att bygga och driva en experimentreaktor som ska undersöka om det är vetenskapligt och tekniskt möjligt att använda fusionsenergi och då för fredliga syften. Projektet drivs enligt ett internationellt avtal mellan Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och ytterligare sex parter – Kina, Indien, Japan, Sydkorea, Ryssland och USA. Själva forskningsanläggningen byggs i södra Frankrike och beräknas stå klar 2020. Kostnaderna för ITER-projektet har, sedan avtalet trätt i kraft, ökat gentemot ursprunglig budget. Kommissionen presenterade den 20 april ett förslag till finansiering av utgiftsökningarna. I förslaget framgår att behovet för ITER uppgår till 750 miljoner euro för 2012 och 550 miljoner euro för 2013. Sverige har tillsammans med flera medlemsstater drivit en budgetrestriktiv linje. Flera förändringar har gjorts gällande ITER:s styrning och den europeiska myndigheten för projektet, *Fusion for Energy*, har rapporterat till rådet i enlighet med rådets slutsatser från juli 2010. En interpellationsdebatt med forskningsministern hölls i kammaren om ITER-projektet.

Information om ITER gavs till utbildningsutskottet i maj, juni och november och till EU-nämnden i maj och juni.

34.7   Gemensam programplanering

Gemensam programplanering innebär att enskilda länder i Europa på mellanstatlig basis går samman för att gemensamt prioritera, planera och genomföra stora forskningsprogram som uppmärksammar viktiga samhällsproblem.

Arbetet med pilotprojekt inom området neurodegenerativa sjukdomar, särskilt Alzheimer, har fortsatt under året. En första utlysning av medel har genomförts och kommissionen har fullföljt arbetet med att ta fram en strategisk forskningsagenda. I juli presenterade kommissionen ett förslag till gemensamt program på temat ”Längre liv bättre livskvalitet”, och i

oktober presenterade kommissionen rekommendationer för ytterligare fem gemensamma program. Detta omfattar bl.a. det gemensamma programmeringsinitiativet ”Den mikrobiella utmaningen – ett nytt hot mot människors hälsa” som koordineras av Sverige. Sverige har arbetat för att skynda på rådsslutsatser om initiativet, så att det kan fortsätta att utvecklas enligt tidsplanen.

Förutom detta initiativ gav kommissionens rekommendationer att andra initiativ ska startas inom områdena:

- Healthy and Productive Seas and Oceans;
- Urban Europe – Global Urban Challenges, Joint European Solutions;
- Connecting Climate Knowledge for Europe; och
- Water Challenges for a Changing World.

Vid konkurrenskraftsrådets möte i december antogs de fem initiativen i form av rådsslutsatser.

Överläggning med utbildningsutskottet hölls i november och samråd med EU-nämnden ägde rum i december.

34.8 Europeiska institutet för innovation och teknik

Under våren presenterade Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT) sitt förslag till strategisk innovationsagenda för nästa period 2014–2020. Kommissionen bjöd in till ett öppet samråd om förslaget och anordnade även en extern utvärdering av EIT:s uppnådda resultat hittills. EIT är integrerad i kommissionens förslag till samlat program för forskning och innovation Horisont 2020. Den strategiska innovationsagendan kommer omfatta utlysningar av ytterligare kunskaps- och innovationsenheter (KIC) inom teman som adresserar samhällsutmaningar som hälsa, stadsutveckling, produktionsutveckling, mat, säkerhet och råmaterial.

EIT behandlades på konkurrenskraftsrådets möte i maj 2011. Samråd med EU-nämnden har ägt rum.

Inom ramen för kommissionens förslag till Horisont 2020 inför rådet och parlamentet, lades i november förslaget om budget och inriktningen för EIT:s uppdrag, mål, finansiering och verksamhet i kommande programperiod.

EIT representerar en ny modell för att snabbare omsätta kunskap och innovationer till affärer, öka Europas konkurrenskraft och samtidigt bidra till att lösa samhällsutmaningarna. Regeringen bejakar EIT:s modell som integrerar kunskapstriangeln (forskning, innovation och utbildning) och EIT:s autonomi i relation till EU:s program för forskning och innovation.

Rymdverksamheten spelar en viktig roll för möjligheten att framgångsrikt möta globala utmaningar samt skapa innovativa lösningar och ge kunskap inom områden som har stor betydelse för samhällsutvecklingen. Med Lissabonfördraget blev rymdverksamhet en EU-kompetens genom artikel 189. EU har därför ambitionen att utarbeta en rymdstrategi.

Under året har de första satelliterna i navigerings- och positioneringssystemet Galileo skjutits upp från den europeiska rymdbasen i Franska Guyana.

35.1 En rymdstrategi för Europeiska unionen

Utvecklingen av den europeiska unionens strategiska framtidsdiskussion om en gemensam rymdpolitik gick framåt under året. Kommissionen publicerade i april ett meddelande med förslag till prioriteringar för en rymdstrategi. Kommissionens utgångspunkt var rymdverksamhetens betydelse för att nå målen om smart, hållbar och inkluderande tillväxt i Europa 2020-strategin. Konkurrenskraftsrådet antog den 31 maj slutsatser som slog fast att de existerande programmen för satellitnavigation (Galileo) och jordobservation (GMES) är unionens s.k. flaggskeppsprogram och de högst prioriterade inom rymdverksamheten.

Den europeiska rymdinfrastrukturen möjliggör samhällstjänster av central betydelse som till exempel navigation för olika transportslag, maritim övervakning, miljö- och klimatövervakning, telekommunikationer, mediautsändning och räddningstjänst. Rådets slutsatser tog därför också upp betydelsen av att utveckla säkerheten mot hot som t.ex. rymdskrot och rymdväder för de tekniska system i rymden och på jorden som utgör rymdverksamhetens infrastruktur.

Överläggning hölls med näringsutskottet i maj liksom samråd med EU-nämnden.

35.2 Framgång för Galileo – det europeiska satellitnavigeringssystemet

Den 21 oktober sköts de två första satelliterna i Galileosystemet upp från den europeiska rymdbasen i Franska Guyana. De ska testa systemets funktioner och följas av fler satelliter till dess att systemet är fullt utbyggt. Galileo är ett europeiskt globalt satellitsystem för positionerings-, navigations- och tidssignaltjänster. Det är det första satellitnavigationssystemet som är utformat för civil användning under civil kontroll.

Vid konkurrenskraftsrådets möte om rymdfrågor i december antogs slutsatser om utvecklingen av jordobservationsprogrammet GMES (Global Monitoring for Environment and Security), om hur data från GMES ska göras tillgängliga samt om skyddet av de tekniska system i rymden och på jorden som utgör rymdverksamhetens infrastruktur.

Överläggning med utbildningsutskottet hölls i november och samråd med EU-nämnden i december.

36 Sammanhållningspolitiken

EU:s sammanhållningspolitik har som mål att bidra till ekonomisk, social och territoriell sammanhållning inom EU. Den ska syfta till att minska regionala skillnader och ojämlikhet mellan människor och möjliggöra tillväxt och utveckling. Strukturfondsprogrammen medfinansierar viktiga strategiska investeringar för ökad regional konkurrenskraft och sysselsättning i Sverige t.ex. inom områdena innovation, entreprenörskap och nyföretagande samt förbättrad tillgänglighet via it och infrastruktur. Sammanhållningspolitiken program är också konkreta instrument för att nå målen i Europa 2020-strategin i samverkan med aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Kommissionens förslag är att sammanhållningspolitiken ska genomföras med betydligt strängare villkor och fler incitament för att säkerställa att medlen utnyttjas effektivt. Under året fortsatte förberedelserna för nästa programperiod, 2014–2020, medan genomförandet av innevarande programperiod fortsatte i hög takt.

EU:s framtida sammanhållningspolitik

Diskussionerna om den framtida sammanhållningspolitiken efter 2013 har pågått under hela året. Den 6 oktober presenterade kommissionen sitt förslag till nytt regelverk för sammanhållningspolitiken för nästa programperiod (se faktapromemoria 2011/12:FPM24).

Förslaget innehåller sex förordningar.

Utöver dessa gemensamma regler presenterades förslag till förordningar för respektive fond inom sammanhållningspolitiken. Ett nytt inslag är förslaget till en förordning om särskilda bestämmelser för målet Europeiskt territoriellt samarbete. Dessutom innehåller paketet förslag till förändringar av förordningen om Europeisk gruppering för territoriellt samarbete för att förenkla bildandet och genomförandet av sådana grupperingar.

Förslaget har en tydlig strategisk inriktning där alla berörda fonder ska bidra till att uppnå målen i Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla. För att åstadkomma detta föreslås ett gemensamt strategiskt ramverk på EU-nivå. I ramverket ska fondernas uppgift

kopplas till Europa 2020-strategin och ligga till grund för att identifiera de viktigaste insatserna som ska göras inom respektive tema.

Kommissionens förslag innebär ökade krav på medlemsstaterna i form av villkor (konditionalitet) för att få EU-medel. Kontraktet föreslås innehålla ett antal i förväg bestämda villkor som måste vara uppfyllda för att utbetalning av fondmedlen ska kunna ske. Det kan t.ex. gälla att fungerande regelverk på olika områden ska finnas på plats liksom tillräcklig administrativ kapacitet. Det föreslås också att medlemsstatens efterlevnad av rådets rekommendationer kopplat till stabilitets- och tillväxtpakten ska ingå som ett villkor.

När det gäller budgeten för sammanhållningspolitiken föreslås endast en marginell minskning jämfört med innevarande period. Det innebär att alla regioner även i fortsättningen ska vara stödberättigade, och att den största delen av stödet ska riktas till de regioner som har en BNP per capita som ligger under 75 procent av EU:s genomsnitt. Dessa regioner definieras som mindre utvecklade. För de regioner som har en BNP per capita mellan 75 och 90 procent av EU-snittet föreslås en ny kategori – övergångsregioner. Övriga regioner betecknas som mer utvecklade. Liksom tidigare föreslås att de medlemsstater som har en BNI per capita som ligger under 90 procent får del av medel från sammanhållningsfonden.

Kommissionen föreslår vidare att det maximala taket för hur mycket stöd en medlemsstat kan få sänks från dagens 3,2–3,8 procent av landets BNP till 2,5 procent.

En ökad andel av budgeten föreslås gå till målet Europeiskt territoriellt samarbete, ofta kallat Interreg, och som fortsatt ska omfatta gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete.

En särskild budgetpost på 926 miljoner euro föreslås för de ultra-perifera och de glesbefolkade regionerna. Beloppet är dock lägre än dagens s.k. gleshetsbonus.

Sammanhållningspolitiken behandlades under Allmänna rådet, bl.a. vid ett särskilt möte med regionministrarna den 16 december. Samråd med EU-nämnden ägde rum under februari, oktober och december.

DEL 8 TRANSPORT, TELEKOM OCH ENERGI

37 Transporter

Ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem är en viktig förutsättning för att möta klimatutmaningen och för att stärka EU:s ekonomi och konkurrenskraft. En hel del arbete återstår dock innan den inre marknaden för transporter kan anses färdig.

Under året lades kommissionens vitbok med förslag till utformningen av den framtida europeiska transportpolitiken efter 2010 fram. Ny lagstiftning antogs om eurovinjetten och om gränsöverskridande uppföljning av trafikförseelser.

37.1 Frågor som rör flera transportslag

37.1.1 Vitboken om EU:s framtida transportpolitik

Kommissionen presenterade under året en vitbok om hur EU:s framtida transportpolitik ska utformas. I vitboken lämnade kommissionen sin övergripande syn på utvecklingen av samt förslag och visioner på transportsektorn ända fram till 2050. Vitboken debatterades på transportministrarnas möte i juni. Medlemsstaterna ansåg att vitboken i stort utgjorde en lämplig utgångspunkt för att utveckla framtida transportpolitiska åtgärder.

Kommissionen slog i vitboken fast att transporter är fundamentala för vår ekonomi och vårt samhälle. Det övergripande målet för europeisk transportpolitik var att bidra till ett system som stödde ekonomiska framsteg, ökade konkurrenskraften och erbjöd transporttjänster med hög kvalitet samtidigt som resurserna användes effektivare. Till 2050 skulle utsläppen från transporterna minska med 60 procent. Kommissionen pekade särskilt på vikten av att skapa ett enhetligt europeiskt transportområde och behovet av modern infrastruktur (se faktapromemoria 2010/11:FPM103).

Samråd med riksdagen ägde rum i juni.

37.1.2 Transeuropeiska transportnät

Kommissionen antog den 19 oktober ett förslag till förordning med nya riktlinjer för transeuropeiska transportnät (TEN-T). Det innefattar alla transportslag. Nätet består av ett stomnät, med de prioriterade huvudstråken i det europeiska transportnätet som ska vara genomfört till 2030, och ett övergripande nät, som är mer heltäckande och som ska genomföras till 2050. Förslaget kommer att sätta upp ett nytt regelverk för

bindande standarder för interoperabilitet m.m. (se faktapromemoria 2011/12:FPM37). Skr. 2011/12:105

Kommissionen antog också ett förslag om en infrastrukturfond (CEF) (se faktapromemoria 2011/12:FPM55). CEF ska utgöra det legala instrumentet för kommissionen att bevilja medel till transport, energi och it. Den ska ersätta den gällande finansiella förordningen för TEN-T. De ekonomiska ramarna som föreslås för kommande budgetperiod 2014–2020 är 31,7 miljarder euro för transporter. Samråd med riksdagen ägde rum i december.

37.1.3 Galileo

Föreskrifter för den offentliga reglerade tjänst som erbjuds genom Galileo-programmet

Det satellitnavigeringssystem som upprättades genom Galileo-programmet erbjöd fem tjänster. En av dessa är en offentlig reglerad tjänst, nedan kallad PRS (Public Regulated Service). Den planeras vara helt reserverad för användare med myndighetstillstånd och användas för känsliga tillämpningar med stort behov av robusthet mot störningar. Rådet och Europaparlamentet antog under året föreskrifter som behandlar tillträde till och förvaltning av tjänsten. Bland annat skulle varje medlemsstat utse en ansvarig PRS-myndighet för förvaltning och kontroll av användare. Samråd med riksdagen ägde rum under mars.

Halvtidsöversyn av satellitnavigeringsprogrammen

Kommissionens presenterade i januari en halvtidsöversyn av de europeiska satellitnavigeringsprogrammen. Meddelandet beskrev vad som uppnåtts under innevarande finansiella perspektivet inom Galileo- och EGNOS-programmen. Kommissionen gjorde även en uppskattning av behovet av kompletterande finansiering för EU:s kommande budget 2013 och framåt. Ett lagförslag med en definitiv summa skulle presenteras under året inför det kommande finansiella perspektivet.

Samråd med riksdagen liksom antagande av rådsslutsatser av transportministrarna ägde rum i mars.

37.1.4 Rådets slutsatser om EU och dess grannregioner

Kommissionen lade i juli fram ett meddelande om EU och dess grannregioner: En ny strategi för transportsamarbete. I meddelandet beskrevs åtgärder på lång och kort sikt för att sammanlänka EU:s och grannländernas transportsystem (se faktapromemoria 2010/11:FPM144).

Transportministrarna antog rådsslutsatser i oktober.

Samråd med riksdagen ägde rum i oktober.

37.2.1 Gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott

Ett av huvudmålen för Europeiska unionens transportpolitik är förbättrad trafiksäkerhet. Som en del i det arbetet antog rådet och Europaparlamentet den 25 oktober ett direktiv om underlättande av ett gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott. Syftet med direktivet var att säkerställa en hög skyddsnivå för samtliga trafikanter inom unionen genom att göra det lättare för brottsbekämpande myndigheter att följa upp trafikbrott som begås med fordon som är registrerade i en annan medlemsstat än den där brottet begicks.

37.2.2 Förordningen om färdskrivare

Kommissionen lämnade den 19 juli ett förslag till ändring om färdskrivare vid vägtransporter och ett kompletterande meddelande om digitala färdskrivare. Förslaget syftade till att förbättra färdskrivarsystemet bl.a. med att göra färdskrivarna mer kostnadseffektiva.

Kommissionen föreslog att man breddar den tekniska färdskrivarens funktion avsevärt vilket leder till en ny typ av färdskrivare och en rad andra icke-tekniska åtgärder som t.ex. bättre utbildning av kontrolltjänstemän och minimiharmonisering av påföljder (se faktagromemoria 2011/12:FPM 22).

Transportministrarna höll en riktlinjedebatt om förslaget i oktober. Flertalet medlemsstater påtalade att man upplevde att det största problemet med dagens färdskrivarsystem var att färdskrivarna manipulerades och att förare använde sig av felaktiga eller ogiltiga kort vilket ledde till att det inte går att säkerställa en korrekt användning av färdskrivarna. I december nådde rådet en partiell allmän inriktning om förslaget.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum i november respektive oktober och december.

37.2.3 Eurovinjett – avgifter för tunga lastbilar

Rådet och Europaparlamentet enades om regler som gör det möjligt att införa vägtullar för tunga lastbilar baserat på utsläpp av lokala luftföroreningar och buller. Direktivet antogs under september (se faktagromemoria 2007/08:FPM136).

Samråd med EU-nämnden ägde rum under februari och september.

37.2.4 Omarbetningen av första järnvägspaketet

Genom förslaget till direktiv sammanfördes fem olika rättsakter till en med syftet att förenkla, förtydliga och modernisera regelverket (se fakta-

promemoria 2010/11:FPM17). Europaparlamentet behandlade förslaget Skr. 2011/12:105 under november.

Rådet antog en politisk överenskommelse under december då även samråd med riksdagen ägde rum.

37.2.5 EU:s tillträde till fördraget om internationell järnvägstrafik (COTIF)

Rådet antog i juni ett beslut om att godkänna ett avtal om gemenskapens tillträde till fördraget om internationell järnvägstrafik (COTIF). Samtidigt bemyndigades rådets ordförande att utse en person som på gemenskapens vägnar ska ha behörighet att underteckna avtalet (se faktapromemoria 2009/10:FPM 18).

Samråd med riksdagen skedde i juni.

37.3 Sjöfart

37.3.1 Förordningen om den europeiska sjösäkerhetsbyrån

EU:s sjösäkerhetsbyrå EMSA (European Maritime Safety Agency) kom till på grund av olyckan med oljetankern Erika, som ledde till omfattande oljeutsläpp. EMSA har till uppgift att medverka till en hög, enhetlig och effektiv nivå på sjösäkerheten och sjöfartsskyddet samt att bekämpa föroreningar från fartyg inom EU.

Förordningen som reglerar EMSA:s verksamhet har ändrats tre gånger sedan den antogs 2002. Den huvudsakliga orsaken till ändringarna var utvecklingen av lagstiftningen inom EU. Emellertid har dessa ändringar inte varit tillräckliga för att möta de utmaningar och nya uppgifter EMSA ställts inför. Kommissionen föreslog därför en omarbetad förordning. En gemensam ståndpunkt antogs på TTE-rådet den 16 juni.

Samråd med riksdagen ägde rum i juni.

37.3.2 Minimikrav på utbildning för sjöfolk

Med anledning av ändringar i en internationell konvention (STCW) lade kommissionen fram förslag till minimikrav på utbildning för sjöfolk (se faktapromemoria 2011/12:FPM11). Samråd med riksdagen hölls under december då även rådet antog en allmän inriktning.

Ändringarna i konventionen trädde i kraft den 1 januari 2012 för samtliga konventionsparter som inte anmält att de motsätter sig ändringarna. Riksdagen beslutade i juni att godkänna den reviderade STCW-konventionen.

37.3.3 Förordningen om dubbelskrov

Kommissionen presenterade i september en uppdaterad version av förordningen om ett påskyndat införande av krav på dubbelskrov eller

likvärdig konstruktion för oljetankfartyg med enkelskrov. Skälet till omarbetningen var att Lissabonfördraget hade trätt i kraft och att det i art. 290 gavs möjlighet att till kommissionen delegera befogenheter att anta sådana akter som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av en lagstiftningsakt, s.k. delegerade akter. I det nya förslaget föreslogs att kommissionen skulle ges möjlighet att anta delegerade akter om den föreslagna förordningen.

Samråd med riksdagen hölls under december då även rådet antog en allmän inriktning.

37.3.4 Atenkonvention om befordran till sjöss av passagerare och deras resgods

Den 31 mars kom TTE-rådet överens om ett rådsbeslut angående EU:s tillträde till 2002 års protokoll till Atenkonvention om befordran till sjöss av passagerare och deras resgods. Konventionen innehåller bestämmelser om transportörens ansvar vid dödsfall och personskador. Rådsbeslutet överlämnades till Europaparlamentet för godkännande. Europaparlamentet röstade för en anslutning i november. Rådet antog beslutet under december.

Atenkonventionen har redan införlivats i EU-rätten. Beslutet innebär att rådet bemyndigar EU att, vid sidan av medlemsstaterna, ansluta sig till 2002 års protokoll till Atenkonventionen

37.3.5 Fritidsbåtar

Kommissionen presenterade i juli ett förslag om fritidsbåtar och vattenskotrar. Förslaget är en revidering av fritidsbåtsdirektivet som är ett s.k. ”nya metoden-direktiv”. Förslaget syftade till att anpassa reglerna till det s.k. varupaketet. Samtidigt föreslogs en del förändringar för att rätta till oklarheter och problem som uppstått i tillämpningen av det befintliga direktivet. Förslaget ska förbättra fritidsbåtars miljöprestanda för att på så sätt åstadkomma ett bättre skydd för miljö och människors hälsa.

Direktivet om fritidsbåtar utgör en del av EU-lagstiftningen som förenar marin säkerhet och miljöaspekter (se faktagromemoria 2011/12:FPM14). Regeringen ställde sig positivt till förslaget.

37.3.6 Den integrerade havspolitikerna

En förordning om finansiellt instrument för finansiering av insatser inom politikområdet integrerad havspolitik beslutades förra året. Förordningen trädde i kraft 6 december och innebär att 40 milj. euro kunde användas för åtgärder inom politikområdet under perioden 2011–2013.

Den integrerade havspolitikerna inrättades i utgången av 2007 genom att Europeiska rådet antog slutsatser med anledning av en vitbok från kommissionen om detta tvärssektoriella politikområde. Arbetet bedrevs i projektform eftersom politikområdet beslutades inom innevarande sjuåriga budgetperiod. Kommissionens möjligheter att bedriva projekt var dock begränsade till maximalt tre år. Därför presenterade

kommissionen hösten 2010 ett förslag till förordning om särskilt finansiellt instrument för finansiering av insatser inom det aktuella politikområdet intill att politikområdet kan inordnas i nästa ordinarie EU-budget från 2014. Skr. 2011/12:105

37.4 Luftfart

37.4.1 Relationer med tredjeland

Med stöd av mandat från rådet undertecknade kommissionen under året två luftfartsavtal med Moldavien respektive Brasilien. Kommissionen fick även mandat att förhandla luftfart med Azerbajdzjan. EU ingick ett samarbetsavtal med ICAO, FN:s organ för civil luftfart.

37.4.2 Flygplatspaketet

Kommissionen presenterade under hösten ett s.k. flygplatspaket. Det innehöll tre förslag till reviderade rättsakter och ett meddelande om flygplatskapacitet inom Europa. De rättsakter som föreslogs revideras var direktivet om buller på EU:s flygplatser se faktapromemoria 2011/12:FPM75, slotsförordningen se faktapromemoria 2011/12:FPM74 och direktivet om marktjänster se faktapromemoria 2011/12:FPM73. Behandlingen av paketet i rådet förväntas börja under 2012 med prioritering av marktjänstdirektivet.

38 Politiken för informationsområdet

De åtgärder som vidtas inom området politiken för informationsområdet syftar till att skapa goda förutsättningar för väl fungerande marknader och effektiv konkurrens. Hushåll och företag ska ha tillgång till effektiv, robust och säker infrastruktur och bästa möjliga utbud av kommunikationstjänster. Sverige har under året prioriterat frågan kring fungerande e-handel och en digital inre marknad men också en plattform för demokrati, öppenhet och frihet samt frågor kring internets förvaltning.

38.1 Radiospektrumpolitik

Vid telekomministrarnas möte den 13 december antogs rådets ståndpunkt om det första programmet för radiospektrumpolitik.

Under året nådde rådet, kommissionen och Europaparlamentet en överenskommelse om lydelsen av RSPP. Europaparlamentet kommer att rösta i februari 2012. Regeringen välkomnade överenskommelsen mellan parterna och såg fram emot att rådet och Europaparlamentet skulle underteckna inom kort.

Radiospektrumprogrammet syfte var att säkerställa den inre marknaden för elektroniska kommunikationstjänster genom strategisk planering och harmonisering av radioanvändningen. Mer strategiska övergripande målsättningar sattes upp liksom mer konkreta uppgifter för medlemsstaterna och i vissa fall även kommissionen att genomföra.

I programmet betonades att radiospektrumpolitiken spelar en nyckelroll för den digitala agendan för Europa liksom för EU 2020-strategin. Det första programmet föreslogs gälla fram till 2015.

I rådets ståndpunkt betonades att alla ansträngningar skulle göras för att, på grundval av den inventering som regleras i art 9 i förslaget, identifiera åtminstone 1 200 MHz spektrum för att möta den ökade efterfrågan på trådlös datatrafik till år 2015. Därtill hade bestämmelser om konkurrens och teknik- och tjänsteneutralitetsprinciperna ytterligare lyfts fram i förhållande till kommissionens ursprungliga förslag. Samråd med trafikutskottet och EU-nämnden ägde rum i maj och december.

38.2 Europeiska byrån för nät- och informationssäkerhet

Enisa (Europeiska nät- och informationssäkerhetsbyrån) inrättades 2004 för en inledande period på fem år. Enisa ligger i Heraklion på Kreta, Grekland. Enisa har två huvudsakliga roller. Byrån ger stöd, råd och expertis till EU-institutionerna och medlemsstaterna om alla relevanta aspekter av nät- och informationssäkerhet. Det underlättar också utbyte av bästa praxis och samarbete mellan både offentliga och privata organisationer.

Den 30 september 2010 beslutade kommissionen om två förslag (se faktapromemoria 2010/11:FPM13), i syfte att förlänga och modernisera Enisas mandat. Det ena förslaget syftade till att ge rådet tid att diskutera ett parallellt förslag med substantiella ändringar i form av ett nytt mandat. Det stöddes av regeringen och beslutades vid rådsmötet den 27 maj. Mandatet löper ut i mars 2013.

Det andra förslaget syftade till att stärka och modernisera Enisa och fastställa ett nytt mandat för en femårsperiod. I den digitala agendan för EU underströks starkt politik för nät- och informationssäkerhet, inbegripet detta lagstiftningsförslag om modernisering av Enisa. Vid rådet den 13 december presenterade det polska ordförandeskapet en lägesrapport.

Överläggning med trafikutskottet hölls i maj och december liksom samråd med EU-nämnden.

38.3 Skydd av kritisk informationsinfrastruktur

Den 22 november 2010 antog kommissionen meddelandet EU:s strategi för den inre säkerheten i praktiken: Fem steg mot ett säkrare Europa (se faktapromemoria 2010/11:FPM100).

Vid rådsmötet den 26 maj antogs rådsslutsatser. Regeringen kunde ställa sig bakom slutsatserna efter att ha fått gehör för att bygga på samverkan mellan nationella organ och befintliga processer snarare än att gå mot ökad statlighet. Sverige fick också gehör för att det fanns begräns-

ningar för vad som kunde göras på statlig eller europeisk central nivå på grund av att nätverk och infrastrukturer ägs och drivs av privata aktörer.

Överläggning med trafikutskottet hölls i maj liksom samråd med EU-nämnden.

38.4 Roaming i mobilnät

Internationell roaming är när en mobiltelefonkund ringer, sms:ar eller använder datatjänster utanför det egna landet och användandet måste gå över en utländsk operatörs nät. EU:s roamingförordning trädde i kraft den 30 juni 2007. Förordningen sätter pristak för roamingavgifterna i grossist- och slutanvändarledet inom EU. Genom beslut i Europaparlamentet och rådet under 2009 utvidgades förordningen till att, utöver rösttelefoni, omfatta även sms och mms samt data på grossistnivå. Därmed förlängdes också förordningens giltighetstid fram till den 30 juni 2012.

Kommissionen presenterade i juli ett förslag till omarbetad roamingförordning (se faktapromemoria 2010/11:FPM145). Förslaget innebar i huvudsak att det införs en strukturell lösning som ger abonnenter möjlighet att välja en annan roamingoperatör än den mobiloperatör som tillhandahåller mobiltelefoni i hemlandet. Vidare infördes pristak på slutkundsnivå för dataroaming. Pristaken på grossist- och slutkundsnivå sänktes stegvis under förordningens giltighetstid.

Regeringen ansåg att de höga roamingavgifterna inom EU var ett problem för konsumenter och företag som utnyttjade sin rätt till fri rörlighet inom EU. Regeringen stödde därför ambitionen att skapa en långsiktigt hållbar strukturell lösning för att åstadkomma verklig konkurrens på marknaderna för roaming. För närvarande kännetecknas roaming inom EU av tydliga marknadsmisslyckanden. Även om prisreglering på slutkundsnivå är en mycket ingripande åtgärd ansåg regeringen att denna åtgärd var motiverad under en övergångsperiod, även på marknaderna för dataroaming. Då nuvarande förordning upphör att gälla den 30 juni 2012 kan intensiva förhandlingar väntas under våren 2012.

Överläggning med trafikutskottet hölls i december liksom samråd med EU-nämnden.

38.5 eGovernment Action Plan 2011–2015

Kommissionen lade den 15 december 2010 fram ett meddelande om EU:s handlingsplan för e-förvaltning 2011–2015 – Utnyttja informations- och kommunikationsteknologi för att skapa en smart, hållbar och innovativ förvaltning (se faktapromemoria 2010/11:FPM74).

Syftet med handlingsplanen var att främja framväxten av en ny generation av öppna, flexibla och samverkande e-förvaltningstjänster för medborgare och företag. Dessa tjänster skulle kunna öka medborgarnas och företagarnas egenmakt, öka rörligheten på den inre marknaden på 2000-talet och sörja för att den offentliga sektorn stödjer en ekonomi baserad på framtida nätverk.

Handlingsplanen identifierade fyra politiska prioriteringar.

Ministerkonferensen i Poznan den 17–18 november behandlade förvaltningen av de gemensamma möjliggörare som behandlades inom ramen för Malmödeklarationen.

Överläggning med trafikutskottet och samråd med EU-nämnden skedde i maj.

38.6 Nätneutralitet

Vid telekomministrarnas möte den 13 december antog rådet slutsatser om kommissionens meddelande om ett öppet internet och nätneutralitet i Europa.

Kommissionen publicerade den 19 april meddelande om ett öppet internet och nätneutralitet i Europa se faktapromemoria 2010/11:FPM115. I meddelandet framhöll kommissionen bl.a. betydelsen av att upprätthålla ett öppet internet. Kommissionen pekade på vikten av att medlemsstaterna genomför det reviderade regelverk för elektronisk kommunikation för att bl.a. ge konsumenterna öppen och tydlig information så att de kan fatta välgrundade beslut om bl.a. internettillgång.

I rådsslutsatserna underströks vikten av att medlemsstaterna införa reglerna i telekompaketet som syftar till att stärka konsumentens rätt till information och även öka konkurrensen på bredbandsmarknaden. Slutsatserna underströk också de europeiska regleringsmyndigheternas och Berecs roll att följa utvecklingen. Regeringen välkomnade slutsatserna.

Överläggning skedde med trafikutskottet i december liksom samråd med EU-nämnden.

38.7 Transeuropeiska telekommunikationsnät

Den 19 oktober presenterade kommissionen ett meddelande om en fond för ett sammanlänkat Europa, med förslag till särskilda riktlinjer för transeuropeiska telekommunikationsnät (se faktapromemoria 2011/12:FPM39). Meddelandet fastställde riktlinjer för mål och prioriteringar om bredbandsnät och infrastrukturer för digitala tjänster som skulle kunna få ekonomiskt stöd från EU via de instrument som finns tillgängliga enligt förordningen om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa (se faktapromemoria 2011/12:FPM55).

Regeringen ansåg att utbyggnad av bredband främst skulle ske på marknadens villkor. Kommissionens förslag ska förhandlas i sammanhanget av kommissionens förslag till fleråriga budget för perioden 2014–2020. Förhandlingar kommer ske under 2012.

EU:s insatser på energiområdet ska vila på tre pelare: miljömässig hållbarhet (inkl. bekämpande av klimatförändringar), konkurrenskraft och ökad försörjningstrygghet.

Målen i EU-samarbetet för ökad miljömässig hållbarhet anger att utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 procent, att 20 procent av den energi som används inom EU ska komma från förnybara energikällor och att energieffektiviseringen ska öka med 20 procent. Inom dessa tre områden har EU antagit ett flertal rättsakter i enlighet med den energihandlingsplan för 2007–2009 som samtidigt slogs fast för att genomföra de s.k. 20–20–20-målen senast år 2020.

Andra viktiga målsättningar för marknadsintegration anger att ingen medlemsstat ska vara isolerad från EU:s gas och elnätverk efter 2015 och att den inre marknaden för energi ska vara fullbordad 2014. Under året antogs en ny energistrategi som ska gälla under åren 2011–2020 och som har genererat förslag till lagstiftning.

39.1 Meddelande om energistrategi 2011–2020 och infrastrukturinvesteringar

I november 2010 presenterade kommissionen två meddelanden om EU:s energistrategi resp. prioriteringar för energiinfrastrukturen 2020 och framåt (se faktapromemoria 2010/11:FPM43 och 2010/11:FPM49). I det första meddelandet föreslogs åtgärder inom fem prioriterade områden för de kommande tio åren; energieffektivisering, en integrerad energimarknad med infrastrukturer, trygg och säker energiförsörjning för konsumenter, energiteknik och innovation och den externa dimensionen.

På basis av dessa två meddelanden antogs vid Europeiska rådet den 4 februari övergripande slutsatser för att ge energiministrarna vägledning för sitt fortsatta arbete med kommissionens meddelanden. Principen att marknaden måste leverera merparten av investeringarna etablerades samtidigt som det slogs fast att viss begränsad offentlig finansiering för att attrahera privat finansiering kunde krävas för vissa investeringar för försörjningstrygghet. Baserat på dessa slutsatser antog energiministrarna vid TTE-rådet den 28 februari mer detaljerade slutsatser utifrån de två meddelandena.

Näringsutskottet informerades i februari och samråd hölls med EU-nämnden samma månad.

39.2 Handlingsplanen för energieffektivisering

Rådsslutsatser på basis av energieffektiviseringshandlingsplanen antogs vid TTE-rådet den 10 juni. Energieffektivisering pekades ut som ett av fem prioriterade områden i kommissionens meddelande ”Energi 2020: en strategi för konkurrenskraftig, hållbar och trygg energiförsörjning” (se faktapromemoria 2010/11:FPM43). Energistrategins förslag kring energieffektivisering utvecklades i hög grad i meddelandet om

Handlingsplanen för energieffektivitet 2011 som presenterades den 8 mars (se faktagromemoria 2010/11:FPM92). Skr. 2011/12:105

Den kompletterande handlingsplanen för energieffektivisering omfattar drygt 20 åtgärdsförslag inom sammanlagt sex huvudområden:

- den offentliga sektorn som föregångare,
- lågenergibyggnader,
- energieffektivisering för konkurrenskraftig industri,
- ändamålsenligt finansieringsstöd,
- besparingar för konsumenterna samt
- ramverk för rapportering av nationella åtgärder.

Rådsslutsatser på basis av energieffektiviseringshandlingsplanen antogs vid TTE-rådet den 10 juni. Näringsutskottet informerades den 7 juni.

Överläggningar ägde rum med näringsutskottet i maj och samråd skedde med EU-nämnden i juni.

39.3 Energieffektiviseringsdirektivet

Mot bakgrund av energieffektiviseringsplanen presenterade kommissionen den 22 juni ett förslag till nytt direktiv om energieffektivitet (se faktagromemoria 2010/11:FPM141). Det nya direktivet föreslogs ersätta energitjänstedirektivet och kraftvärmedirektivet. Därtill föreslogs att artiklarna 9.1 och 9.2 i energimärkningsdirektivet skulle upphöra att gälla. Målet var att energianvändningen i EU skulle minska med 20 procent till år 2020.

Det föreslagna direktivet omfattade olika typer av åtgärder för ökad energieffektivitet i offentlig sektor, hushåll och service, industri samt i sektorerna för energiomvandling och energiöverföring. Åtgärder föreslogs för att främja utveckling av marknaden för energitjänster. Förslaget inkluderade även krav på medlemsstaterna att anta vägledande nationella mål för energibesparing till år 2020 och att bredda sin rapportering kring energieffektivisering.

Näringsutskottet och civilutskottet informerades i september, oktober och november, näringsutskottet i oktober och EU-nämnden i november.

39.4 Långsiktig färdplan för energipolitiken 2050

Den 13 december presenterade kommissionen en färdplan för det långsiktiga energipolitiska perspektivet, Energifärdplan för 2050. Denna innehöll analyser baserade på ett antal olika framtidsscenarioer och utifrån analyserna drog man ett antal slutsatser och presenterade utmaningar och möjligheter. Behandlingen sker under 2012.

39.5 Förordning om marknadsintegritet och transparens på el- och gasmarknaderna Skr. 2011/12:105

Förordningen om marknadsintegritet och transparens på el- och gasmarknaderna (REMIT) antogs av rådet den 25 oktober och trädde i kraft i november. Kommissionen presenterade den 22 december 2010 ett förslag till förordning om marknadsintegritet och transparens på grossistmarknaderna för energi (se faktapromemoria 2010/11:FPM59).

Bakgrunden var att utvecklingen mot en gemensam energimarknad skedde via regionala marknader och med utökad gränsöverskridande handel. Kommissionen ansåg att förtroendet för integriteten vid handel på el- och gasmarknaderna är av yttersta vikt och såg därför ett behov av en effektiv, konsistent och koordinerad översyn på europeisk nivå för att tillförsäkra marknadsintegritet och transparens samt stävja marknadsmissbruk och ta hänsyn till kopplingen mellan fysisk och finansiell handel på dessa marknader.

Förordningen definierade och reglerade insiderinformation och marknadsmanipulation på energimarknaderna och byggde till stora delar på direktivet om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan, men har anpassats till energimarknaderna. Förordningen reglerade vidare marknadsövervakning och tillsyn på området, där Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheterna (ACER) gavs ett starkt mandat. Regler för samarbete och samordning mellan ACER och nationella energitillsynsmyndigheter och tillsynsmyndigheter på finansmarknaden behandlades också.

Näringsutskottet informerades i juni liksom EU-nämnden.

39.6 Infrastrukturförordningen

Kommissionen antog den 19 oktober ett förslag om riktlinjer för trans-europeiska energiinfrastrukturer (se faktapromemoria 2011/12:FPM33). Förslaget baserades på EU:s Energistrategi 2011–2020 samt på EU:s infrastrukturprioriteringar för 2020 och framåt (se faktapromemoria 2010/11:FPM43 och 2010/11:FPM49).

Bakgrunden till förslaget var kommissionens uppskattning att energiinfrastrukturinvesteringar på 200 miljarder euro behövdes till 2020 för att klara EU:s klimat- och energimål. Förslaget syftade till att främja s.k. ”projekt av gemensamt intresse” (PCI) inom tolv prioriterade geografiska korridorer och områden inom el, gas, olja och koldioxidtransport.

För att ett projekt skulle få status som PCI krävdes att ett antal kriterier var uppfyllda. Projekten som kvalificerades till PCI skulle enligt förslaget främjas genom att först och främst få en hög nationell prioritet. En ny metod för planering av energiinfrastruktur föreslogs och PCI skulle omfattas av en snabbare tillståndsprocess där en tidsgräns för tillståndsgivningen föreslogs till maximalt tre år. Förslaget innehöll riktlinjer för ökad öppenhet och förutsägbarhet vilket också bedömdes påskynda tillståndsgivningen.

Ett nytt regelverk kring nätreglering föreslogs där kostnader för gränsöverskridande projekt skulle kunna allokeras dit nyttovärden uppkommer. Vissa av projekten som uppfyllde särskilda kriterier skulle

även kunna få finansiellt stöd genom en särskild fond för ett sammanlänkat Europa enligt kommissionens förslag, se vidare faktapromemoria 2011/12:FPM55. En första diskussion om förslaget ägde rum vid rådsmötet den 24 november. Förslaget kommer att fortsätta behandlas under 2012.

Näringsutskottet informerades i november och december samt EU-nämnden i november.

39.7 Meddelandet om EU:s externa energipolitik

Frågan om den externa dimensionen av EU:s energipolitik uppmärksammades allt mer på senare tid. Vid Europeiska rådet den 4 februari antogs slutsatser i vilka rådet gav i uppgift till kommissionen att ta fram ett meddelande med förslag på åtgärder för att stärka den externa energipolitiken.

Den 7 september presenterade kommissionen ett meddelande om trygg energiförsörjning och internationellt samarbete – ”EU:s energipolitik: Samarbete med partner utanför våra gränser” (se faktapromemoria 2011/12:FPM8).

Meddelandet innehöll förslag till hur EU ska bli mer strategiskt i sitt samarbete med viktiga producent-, transit-, och konsumentländer samt internationella organisationer. Med utgångspunkt från innehållet i meddelandet antogs slutsatser om EU:s externa energipolitik vid TTE-rådet den 24 november.

Näringsutskottet informerades i november liksom EU-nämnden.

39.8 Beslut om inrätta mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal med tredjeländer på energiområdet

I Europiska rådets slutsatser från den 4 februari uppmanades samtliga medlemsstater att till kommissionen inkomma med information om nya och befintliga bilaterala energiavtal med tredjeländer. Detta för att öka transparensen och säkerställa att den typen av avtal blir förenliga med unionens lagstiftning innan undertecknandet. Mot bakgrund av detta presenterade kommissionen ett förslag till beslut om inrättandet av en mekanism för informationsutbyte om mellanstatliga avtal mellan EU:s medlemsstater och tredjeländer på energiområdet (se faktapromemoria 2011/12:FPM8).

Mekanismen föreslås gälla för samtliga rättsligt bindande, mellanstatliga avtal som kan påverka hur EU:s inre marknad för energi fungerar eller EU:s försörjningstrygghet. Enligt förslaget skulle medlemsstaterna bli skyldiga till att hålla kommissionen underrättad före, under och efter förhandlingarna om ett avtal. Näringsutskottet informerades i oktober och överläggningar med näringsutskottet ägde rum i november.

Inom ramen för Energigemenskapen i sydöstra Europa har EU fortsatt att verka för en regional energimarknad i enlighet med EU:s lagstiftning i EU:s närområde. Vid ett ministermöte i Chisinau, Moldavien, den 6 oktober fattades ett beslut om att det s.k. tredje inretningspaketet för energi ska gälla även i Energigemenskapen.

Ett möte ägde rum mellan EU och Ryssland i det permanenta partnerskapsrådet för energi. Vid mötet diskuterades en rad frågor med bäring på den bilaterala relationen mellan EU och Ryssland på energiområdet, inklusive energiförsörjningsfrågor, energieffektivisering kopplat till det bredare samarbetet mellan EU och Ryssland om modernisering m.m.

Som ett svar på uppmaningen från Europeiska rådet den 4 februari att underlätta utvecklingen av den s.k. Södra korridoren presenterade kommissionen den 3 maj en rekommendation till rådet om att ge kommissionen mandat om att förhandla en överenskommelse mellan Azerbajdzjan, Turkmenistan och EU om ett legalt ramverk för ett transkaspiskt transmissionssystem för gas. Ett beslut om mandat antogs sedermera av rådet.

Arbetet har fortskridit inom ramen för det bilaterala samarbetet mellan EU och USA och det gemensamma energiråd som etablerades under det svenska ordförandeskapet. Den 28 november anordnades energirådet för tredje året i rad i marginalen av toppmötet EU-USA. Samarbetet omfattar försörjningstrygghet, forskning och främjande av omställningen till ett mer hållbart energisystem.

DEL 9 JORDBRUK, FISKE OCH LIVSMEDEL

40 Den gemensamma jordbrukspolitiken

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) är ett fullständigt harmoniserat politikområde. GJP består av två pelare; första pelaren (direktstöd och marknadsordningen) och andra pelaren (miljö- och landsbygdsstöd).

Under året har diskussionen om utformningen av den framtida jordbrukspolitiken efter år 2013 fortsatt. Jordbrukspolitiken ska vara förenlig med politiken för global utveckling och ta hänsyn till utvecklingsländernas förutsättningar för att förbättra tillväxten i jordbruket och att bedriva handel.

40.1 Framtiden för den gemensamma jordbrukspolitiken

I november 2010 presenterade kommissionen ett meddelande om den framtida inriktningen av GJP, ”Den gemensamma jordbrukspolitiken mot 2020”. Ministerrådets diskussioner om meddelandet resulterade i ordförandeskapsslutsatser i mars 2011.

Som en uppföljning till kommissionens förslag till EU:s fleråriga budgetram för perioden 2014–2020 från i juni, presenterade kommissionen i oktober ett lagstiftningspaket med fyra förordningar (se faktapromemoria 2011/12:FPM30). Dessa inbegriper direktstöden, marknadsordningen, politiken för landsbygdsutveckling samt horisontella frågor.

Kommissionen föreslog att GJP även fortsättningsvis skulle bestå av en stark gemensam politik som var uppbyggd kring två pelare. Pelare I skulle få större miljöfokus och fördelas mer rättvist mellan medlemsstaterna. Pelare II skulle fokusera på konkurrenskraft, innovation, miljö och klimat. Övergripande målsättningar för GJP var tryggad livsmedelsförsörjning inom EU och globalt, hållbart nyttjande av naturresurser samt bibehållandet av levande landsbygder, där jordbruket utgör kärnverksamhet och bidrar till lokal sysselsättning.

Jordbruks- och fiskerådet förde under hösten övergripande politiska diskussioner. Överlag var reaktionerna i rådet kritiska på grund av den ökade administrativa börda som förslaget bedömdes ge upphov till. Sverige beklagade att kommissionens förslag inte var mer ambitiöst vad gäller marknadsorientering och förenklingar men välkomnade förslaget om en mer rättvis fördelning av direktstödet.

Beslut kommer sannolikt att fattas under 2013. Information till miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden om utformningen av framtida GJP skedde löpande under året.

Inom EU finns det sedan ca 20 år ett program för utdelning av mat till de mest behövande. Programmet infördes vid en period då det fanns stora interventionslager av jordbruksprodukter. I takt med att EU:s jordbrukspolitik marknadsanpassats har dessa lager krympt och möjligheten till att lagra råvaror har för flera produkter avskaffats.

Kommissionen lade 2008 fram ett förslag som bl.a. innebar att möjlighet till marknads-uppköp skulle ges samt att medlemsstaterna skulle medfinansiera programmet. Något stöd för förslaget kunde inte nås, eftersom ett antal medlemsstater, inkl. Sverige, ifrågasatte den rättsliga grunden för förslaget. Livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen bedömdes av Sverige vara en socialpolitisk och inte en jordbrukspolitisk åtgärd och borde därför sortera under medlemsstaternas kompetens.

En politisk överenskommelse kunde nås vid jordbruks- och fiskerådet den 15 december. Det reviderade förslaget möjliggör en fortsättning av det befintliga programmet under 2012–2013. Sverige kunde tillsammans med fyra andra medlemsstater dock inte stödja överenskommelsen med motivering att det inte kunde ges tillräckliga garantier på att ett nytt program inte kommer att föreslås efter 2013.

Information i miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum under året.

40.3 Kvalitetspaketet

Kommissionens grönbok om jordbruksprodukters kvalitet utgjorde startskottet för ett samråd mellan producenter, konsumenter och övriga intressenter om det bästa sättet att skydda och främja jordbruksprodukternas kvalitet.

I december 2010 presenterade kommissionen det s.k. kvalitetspaketet som innehöll två förslag till lagstiftning om kvalitet på jordbruksprodukter (se faktapromemoria 2010/11:FPM62). Förslaget behandlade dels handelsnormer, t.ex. produktstandarder, dels skyddade beteckningar, som bl.a. kan beviljas för produkter från ett visst geografiskt område eller som tillverkats med en traditionell metod.

När det gällde förslaget om skyddade beteckningar och frivilliga termer rörde den viktigaste frågan för Sverige volymkontroll av geografiska beteckningar. Europaparlamentet ville införa en möjlighet att begränsa utbudet av alla kvalitetsprodukter på livsmedelsområdet, något som Sverige inte kunde stödja.

Beträffande handelsnormerna rörde de utestående frågorna utvidgning av kommissionens mandat att anta nya sektorsspecifika handelsnormer (SPS) för alla jordbruksprodukter, inbegripet ursprungsmärkning. Sverige verkade för att mandatet begränsades så att ursprungsmärkning och sektorsspecifika handelsnormer endast inbegrep de produkter som omfattades av nuvarande regelverk.

Frågan behandlades under året utan att en överenskommelse kunde nås. Överläggning och information i miljö- och jordbruksutskottet samt samråd med EU-nämnden ägde rum under året.

Kommissionen presenterade i december 2010 ett nytt lagstiftningspaket för mjölksektorn. Förslaget var en uppföljning av rekommendationerna från högnivåexpertgruppen för mjölksektorn och omfattade ett antal åtgärder med syfte att stärka mjölkproducenternas förhandlingsförmåga gentemot efterföljande led. Bland annat skulle medlemsstaterna kunna godkänna att producentorganisationer etablerades för att mjölkproducenterna skulle förhandla kollektivt mot uppköpare.

Vidare gavs medlemsstaterna möjlighet att godkänna så kallade interbranchorganisationer (branchorganisationer vars ansvarsområden innefattar flera delar av livsmedelskedjan) inom sektorn samt att krav infördes på skriftlig kontraktering vid mjölkleverans. Mjölkpaketet behandlades i ministerrådet under året och en överenskommelse med Europaparlamentet kunde nås i december. Riksdagen informerades genom faktapromemoria 2010/11:FPM64. Samråd med EU-nämnden ägde rum under december samt information till miljö- och jordbruksutskottet.

40.5 Grönbok om säljfrämjande åtgärder och informationskampanjer för jordbruksprodukter

I juli offentliggjorde kommissionen sin ”Grönbok om säljfrämjande åtgärder och informationskampanjer för jordbruksprodukter – en strategi med stort europeiskt mervärde för att främja Europas smaker” (se faktapromemoria 2010/11:FPM152).

Med grönboken ville kommissionen inleda en översyn av EU:s politik för säljfrämjande åtgärder och informationskampanjer samt initiera en diskussion om hur nuvarande system skulle kunna utvecklas och förbättras som instrument i den gemensamma jordbrukspolitiken. Kommissionen ansåg t.ex. att politiken i alltför liten utsträckning varit inriktad på främjandeåtgärder i länder utanför EU, med tanke på den starka tillväxt som skett på många globala marknader. Ett meddelande väntas under 2012.

Sveriges ståndpunkt var att informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder inte skulle finansieras med offentliga medel. Inför det faktum att systemet med offentligt stöd till informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder redan existerade, låg det i svenskt intresse att se till att gemenskapens medel användes på ett så klokt och effektivt sätt som möjligt.

Information och samråd skedde i riksdagen inför att grönboken presenterades i juli samt inför att jordbruks- och fiskerådet antog råds slutsatser i december.

40.6 En bättre fungerande livsmedelskedja

I juli 2010 beslutade kommissionen att inrätta en högnivågrupp för att diskutera hur den europeiska livsmedelssektorns konkurrenskraft kunde

främjas. Gruppen kallades ”Högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelskedja”. Skr. 2011/12:105

Det övergripande uppdraget var att bistå kommissionen med att utveckla en näringslivspolitik för livsmedelssektorn. Målet var att säkerställa ett smidigt och genomskådligt genomförande av dels initiativen i kommissionens meddelande ”En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa”, dels den föregående högnivågruppens slutrapport som antogs i mars 2009.

Sverige deltog i arbetet tillsammans med tolv andra medlemsstater, Europaparlamentet samt ett 30-tal organisationer och livsmedelsföretag. För Sverige var det viktigt att arbeta för satsningar på innovation, nya frihandelsavtal, förbättrad lagstiftning och minskat regelkrångel. I november 2011 höll högnivågruppen sitt andra möte. Arbetet ska vara avslutat senast den 31 december 2012. Riksdagen informerades i faktapromemoria 2009/10:FPM36.

40.7 Lissabonanpassning – horisontella frågor

Diskussionerna om anpassning av ett antal förordningar med anledning av EUF-fördraget fortsatte under året. Främst fördes diskussioner kring de fyra mest omfattande förordningarna; finansieringsförordningen, den samlade marknadsordningen, direktstöds- respektive landsbygdsförordningen. Ett antal förslag som syftar till förenklingar i de båda sistnämnda förordningarna behandlades också.

För Sverige var det viktigt att finna fördragstrogna lösningar som möjliggjorde en effektiv tillämpning av regelverket. Beslut väntas under 2012.

40.8 Landsbygdsutveckling

Kommissionen presenterade i augusti ett förslag till ändring av landsbygdsförordningen med anledning av den ekonomiska krisen och att vissa medlemsstater hade svårt att medfinansiera projekt inom landsbygdsprogrammen. Förslaget syftade till att göra det möjligt för vissa medlemsstater att tillfälligt höja EU:s andel av finansieringen av stödet. Motsvarande förslag presenterades även för strukturfonderna och fiskefonden.

Sverige var tillsammans med likasinnade medlemsstater kritisk till förslaget och betonade att nationell medfinansiering är en viktig princip för att säkerställa kvaliteten i projekten. Sverige accepterade dock förslaget efter att förändringar och begränsningar införts. Samråd med riksdagen ägde rum inför att beslut kunde fattas vid jordbruks- och fiskerådet i december.

Arbetet med att motverka olagliga avverkningar genom att sluta frivilliga partnerskapsavtal med timmerexporterande länder har fortsatt. Sverige har även aktivt bevakat behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna inför förhandlingarna om ett skogsavtal i Europa. EU-kretsen enades i juni om mandat för förhandlingar om ett paneuropeiskt skogsavtal efter svenska krav på förtydliganden och begränsningar.

41.1 Förhandlingar om ett skogsavtal i Europa

Inom det regionala skogssamarbetet Forest Europe har europeiska länder och intressenter framgångsrikt samarbetat för att stärka hållbart skogsbruk under de senaste nitton åren. Totalt 46 europeiska signatärer deltar, däribland viktiga skogsländer som Ryssland, Turkiet och Norge. Samtliga EU:s 27 medlemsstater är med i skogssamarbetet, så även kommissionen som företrädare för unionen. Inför Forest Europas sjätte ministerkonferens i Oslo i juni aktualiserades frågan om signatärerna skulle inleda förhandlingar om ett rättsligt bindande avtal för skogarna i den paneuropeiska regionen (se faktapromemoria 2010/11:FPM108).

Även om EU-fördragen inte specifikt nämner skog utgör skogssektorn en del av EU:s näringslivspolitik och många andra EU-gemensamma politikområden, vilka påverkar det svenska skogsbrukets villkor (miljö, energi, handel, den gemensamma jordbrukspolitiken etc.). Konsekvensen är att det inte går att göra en enkel uppdelning av de kompetensfrågor som ett rättsligt bindande avtal aktualiserar. Sverige hade reservationer mot att inleda förhandlingar om ett rättsligt bindande avtal på grund av farhågor om vad det komplexa EU-rättsläget skulle innebära i fråga om behörighet och nationellt bestämmande över skog och skogsbruk samt tveksamhet om mervärdet av ett sådant skogsavtal.

Genom de ändringar Sverige genomdrev om bl.a. behörighetsförtydligande under överläggningarna under året reducerades dock riskerna avsevärt för att ett skogsavtal i sig ska resultera i ytterligare mer heltäckande EU-gemensamma åtgärder på skogsbruksområdet. Därtill gjordes preciseringar om mervärde, EU:s mål med förhandlingarna och avsiktsförklaringar i förhållande till kostnader stärkt chanserna för att förhandlingarna i slutändan skulle kunna erbjuda ett mervärde även för Sverige.

Rådet antog i juni ett paket av beslut som dels gav kommissionen ett mandat att föra förhandlingarna för unionens räkning, dels gav ordförandeskapet ett mandat att företräda medlemsstaterna i de frågor som faller under nationell behörighet. Överläggningar och samråd med riksdagens miljö- och jordbruksutskott och EU-nämnden ägde rum i maj och juni.

Strax efter besluten inom EU tog Forest Europas signatärer beslutet att inleda förhandlingar. Den första förhandlingssessionen skulle ha ägt rum i slutet av året, men blev i sista stund inställd. Mötet planerades i stället till månadsskiftet februari–mars 2012 och målet är att förhandlingarna ska slutföras senast 30 juni 2013. Inför förhandlingssessionerna kommer

diskussioner om gemensamma EU-ståndpunkter att avhandlas inom rådet. Regeringens linje är att den skogliga politiken bör förbli nationell. Skr. 2011/12:105

41.2 Nya frivilliga partnerskapsavtal om laglig handel med timmer och trävaror

EU tillämpar sedan 2003 en handlingsplan för att motverka olaglig skogsavverkning och därtill kopplad handel, FLEGT. Hörnstenen i handlingsplanen är inrättandet av frivilliga FLEGT-partnerskap mellan unionen och timmerproducerande länder i syfte att stoppa olaglig avverkning. Kommissionen förhandlade enligt instruktioner från rådet fram partnerskapsavtal som bygger på licenssystem och mekanismer för att kontrollera lagligheten av importerat timmer till EU.

Sverige var positivt till arbetet med att motverka olaglig avverkning globalt och välkomnade de resultat som uppnåts i förhandlingarna om frivilliga partnerskapsavtal med ett antal timmerexporterande länder.

Efter Europaparlamentets godkännande i januari antog rådet beslut om ingående av avtal med Kamerun respektive Kongo. I samband med det informerades riksdagen om avtalen. Dessutom undertecknades ett partnerskapsavtal mellan EU och Liberia den 27 juli. Under hösten undertecknades också avtalet med Centralafrikanska republiken. Förhandlingarna förs med ett antal andra timmerproducerande länder.

42 Djurskydd och djurhälsa

Inom EU finns ett regelverk för både djurskydd och djurhälsa. Enligt fördraget har unionen och medlemsstaterna skyldighet att ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar dels till att underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar, dels till att förhindra smitta från djur till människa.

42.1 Rapport om skydd av djur under transport

De nu gällande bestämmelserna om djurtransporter finns i rådets förordning om skydd av djur under transport. Kommissionen antog den 10 november en rapport om effekterna av förordningen. Rapporten innehöll förslag till åtgärder för att förbättra genomförandet av de nu gällande bestämmelserna.

Enligt rapporten hade förordningen en positiv effekt på djurskyddet. Kommissionen konstaterade dock att delar av förordningen inte var förenliga med aktuella vetenskapliga rön på området och att förordningens bestämmelser inte heller följdes fullt ut. Behandling av rapporten förväntas under 2012.

För regeringen var frågan om skydd av djur under transport mycket angelägen och regeringen såg positivt på åtgärder som syftade till en enhetlig tolkning och tillämpning av förordningen samt initiativ till en

42.2 Elektronisk märkning av djur

Kommissionen presenterade i augusti ett förslag som innebar att elektronisk identifiering (EID), vid sidan av konventionella öronmärken, skulle bli en officiell metod för märkning och registrering av nötkreatur. Tillämpningen av EID föreslogs bli frivillig men medlemsstaterna gavs samtidigt möjlighet att införa nationella bestämmelser om obligatorisk EID-märkning. Förslaget syftade till att minska den administrativa bördan för berörda och öka sektorns konkurrenskraft. Regeringen stödde huvudlinjerna i förslaget. Riksdagen informerades i faktapromemoria 2011/12:FPM2.

43 Livsmedel

EU har till största delen harmoniserat lagstiftningen för livsmedel. Det innebär att det inte är tillåtet för enskilda medlemsstater att ha strängare regler eller mer frikostiga bestämmelser än de som finns i EU:s regelverk. Under året har en ny lagstiftning om livsmedelsinformation till konsument beslutats.

43.1 Livsmedelsinformation till konsumenter

Efter flera års förhandling kunde rådet och Europaparlamentet under året enas om en ny förordning om livsmedelsinformation till konsument (se faktapromemoria 2007/08:FPM95). Syftet med omarbetningen var att anpassa lagstiftningen till konsumenternas behov och förväntningar utan att göra reglerna allt för betungande för industrin. Viktiga skillnader var förbättrad läsbarhet av informationen på förpackningar, obligatorisk näringsvärdesdeklaration, tydligare regler om information av ämnen som kan ge allergiska reaktioner även för oförpackade livsmedel samt obligatorisk ursprungsmärkning som omfattar fler köttslag än tidigare.

Överläggningar med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med riksdagen ägde rum under året.

43.2 Nya livsmedel

Redan i januari 2008 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning om nya livsmedel. Kommissionen ville med förslaget förbättra tillgängligheten av nya och innovativa livsmedel på EU-marknaden.

Enighet kunde uppnås på många punkter men institutionerna var mycket splittrade i frågan om hur livsmedel från klonade djur skulle hanteras. Efter flera års förhandling beslöts därför under 2011 att den förlikningskommitté som är sista möjligheten för rådet och

Europaparlamentet att enas skulle sammankallas. Någon enighet kunde dock inte nås, och förslaget gick därför tillbaka till kommissionen.

Den nuvarande lagstiftningen om nya livsmedel kommer därmed att fortsätta att gälla. Den uppkomna situationen, att det inte gått att enas i en förlikning, är mycket ovanlig och har endast hänt ett fåtal gånger tidigare. Riksdagen informerades i faktapromemoria 2007/08:FPM73.

43.3 Livsmedel för spädbarn, småbarn och livsmedel för speciella medicinska ändamål

Kommissionen lade i juni ett förslag om livsmedel för spädbarn, småbarn och livsmedel för speciella medicinska ändamål (se faktapromemoria 2010/11:FPM149).

Genom förslaget till förordning ändras lagstiftningen om livsmedel för särskilda näringsändamål. Livsmedel för särskilda näringsändamål skiljer sig från livsmedel för normal konsumtion eftersom de avser särskilt framställda produkter tänkta att tillgodose särskilda näringsbehov hos specifika befolkningsgrupper. Det kan exempelvis gälla livsmedel fria från gluten eller livsmedel med ett mycket lågt kaloriinnehåll.

En lägesrapport lämnades vid EPSCO-rådet den 1–2 december och samråd med riksdagen skedde i november. Sverige var positivt till förslaget som innebär att begreppet livsmedel för särskilda näringsändamål/dietlivsmedel försvinner och att sådana produkter fortsatt kommer att regleras genom andra EU-bestämmelser. Förslaget till ny förordning innebär också att kommissionen gavs delegerade befogenheter att anta bestämmelser om bl.a. sammansättning, framställning, anmälningsförfarande samt hälso- och näringspåståenden och marknadsföring för de produkter som omfattas av förordningen.

43.4 Surströmming

Sverige och Finland har ett villkorat undantag från gränsvärden för dioxiner och dioxinlika PCB i viss fisk från Östersjöregionen. Undantaget skulle ha löpt ut den 31 december 2011, men både Sverige och Finland vill ha ett fortsatt undantag. Under året förhandlades frågan. Kommissionens förslag var att fortsatt medge Sverige och Finland ett undantag, som fick stöd från övriga medlemsstater. Undantaget innebär att surströmming fortsatt kunde saluhållas, liksom sill/strömming större än 17 cm, lax, öring, röding och flodnejonöga. Även Lettland medgavs undantag men enbart för lax. Det nya undantaget gäller tills vidare. Då förslaget enbart behandlades inom kommissionen genom s.k. kommittéförfarande var inte frågan föremål för samråd med EU-nämnden.

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad gemenskapspolitik. Målet är att förvalta en gemensam, gränsöverskridande naturresurs för att uppnå ett hållbart nyttjande i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende. Under året har kommissionen presenterat förslag på hur politiken ska förändras för att snabbare och mer effektivt uppnå detta mål.

44.1 Reform av den gemensamma fiskeripolitiken

Den 13 juli 2011 presenterade kommissionen ett förslag till reformpaket för den gemensamma fiskeripolitiken (se faktagrupp 2011/12:FPM43). Ett av kommissionens huvudsakliga mål med reformen är att den gemensamma fiskeripolitiken ska tillämpa försiktighetsansatsen och att fiskresurserna till år 2015 ska återhämtas och förvaltas på en nivå som innebär maximalt hållbart nyttjande (Maximum Sustainable Yield, MSY, enligt den så kallade Johannesburgsdeklarationen som antogs vid världstoppmötet om hållbar utveckling år 2002). Andra viktiga inslag är att utkast av fisk ska fasas ut, att medlemsstaterna ska införa system med individuella överförbara kvoter samt en ökad regionalisering av beslutsfattandet. I reformpaketet ingår även ett förslag till ny marknadsordning med färre inslag av intervention.

Regeringen anser att förslaget till en ny grundförordning för den gemensamma fiskeripolitiken till stora delar är bra. Framför allt följande delar i förslaget är centrala för regeringen:

- att försiktighetsprincipen tillämpas i fiskeriförvaltningen,
- att en ekosystemansats tillämpas i unionens fiskeriförvaltning,
- att miljöskyddskraven ska integreras i utformningen och genomförandet av unionens gemensamma fiskeripolitik och verksamhet, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling,
- att fiskeripolitiken ska bidra till att bestånden håller sig inom gränsen för maximalt hållbart utnyttjad till år 2015.
- att utkast av fisk ska fasas ut, att medlemsstaterna ska införa system med individuella överförbara kvoter samt en ökad regionalisering av beslutsfattandet.

Sedan många år tillbaks har EU avtal med tredje land om rätten att bedriva fiske mot att finansiell ersättning utgår. Regeringens hållning har varit att göra ett ställningstagande från fall till fall. Avtalet med Marocko utgör ett särfall då det finns en folkrättslig aspekt eftersom Marocko-avtalet omfattar ett ockuperat område – Västsahara. I februari 2011 röstade Sverige nej till ett förhandlingsmandat om att inleda förhandlingar om en förlängning av protokollet med Marocko.

När det gäller EU:s partnerskapsavtal har regeringen verkat för att fiske av EU-fartyg utanför unionen ska ske på samma villkor som i EU:s egna

vatten. Det innebär att fisket ska vara hållbart och att det enbart ska ske på det överskott av bestånden som inte nyttjas nationellt.

Under hösten har en första genomgång av förordningsförslagen genomförts. Målsättningen är att ett nytt regelverk ska träda i kraft den 1 januari 2013. I december 2011 presenterade kommissionen även ett förslag till förordning för en Europeisk havs- och fiskerifond.

Samråd med riksdagen om frågan ägde rum dels i juli, inför att förslaget skulle presenteras och dels i november, inför att kommissionens meddelande om den gemensamma fiskeripolitikens externa dimension skulle diskuteras. Regeringen har även överlagt med riksdagen om reformpaketet i sin helhet, vilket skedde i slutet av oktober.

44.2 Fiskeriförvaltning i Östersjön

Liksom tidigare år nåddes en politisk överenskommelse om fiskemöjligheter för 2012 i Östersjön vid jordbruks- och fiskerådet i oktober 2011. När det gäller torskbestånden kunde en höjning av kvoten med 15 procent ske, helt i enlighet med den gällande förvaltningsplanen. För övriga bestånd (sill, skarpsill, rödspätta och lax) beslutades huvudsakligen om minskningar av fiskemöjligheterna. Särskilt för laxen skedde en kraftig minskning, med 51 procent. Av olika skäl fick förslaget dock inte stöd från fem av de åtta direkt berörda Östersjönationerna (Sverige, Finland, Estland, Lettland, och Litauen). Överläggning och samråd med riksdagen i frågan ägde rum i oktober.

Under hösten presenterades även en flerårig förvaltningsplan för laxbestånden i Östersjön. Syftet var att upprätta en flerårig plan för förvaltningen av laxfisket i Östersjön för att säkerställa att bevarandestatusen för hela Östersjöbeståndet blir gynnsam och att förutsättningar finns för ett hållbart nyttjande (se faktapromemoria 2011/12:FPM 9). Förhandlingarna fortsätter under 2012.

44.3 Fiskeriförvaltning i Västerhavet

Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken förhandlar EU årligen om fiskemöjligheter i Västerhavet (Nordsjön, Kattegatt och Skagerrak). Förhandlingar om fiskekvoter och övriga regler för fisket på gemensamt förvaltade bestånd sker dels internt inom EU, dels med kuststaterna runt Västerhavet, för att möjliggöra fiske under kommande år. Resultatet av både de externa och de interna förhandlingarna om fiskerimöjligheter fastställs i den så kallade TAC- och kvotförordningen som i regel antas vid jordbruks- och fiskerådsmötet i december.

Årsförhandlingarna med tredjeland baseras på långsiktiga fiskeavtal, främst mellan EU och Norge, men även mellan EU och de övriga kuststaterna: Island, Färöarna, Grönland samt Ryssland. De för Sverige viktigaste bestånden i Västerhavet är torsk, kolja, sill, makrill, räka, havskräfta, tobis och blåvitling.

En nyhet för i år var att kommissionen delat upp förslagen till fiskemöjligheter i Västerhavet i två separata förordningar, en för EU:s interna kvoter och en för de kvoter som omfattas av beslut med tredje länder. Förslaget till interna kvoter presenterades i september och förslaget till externa kvoter i november. Tanken var att de interna kvoterna skulle beslutas vid jordbruks- och fiskerådsmötet i november.

Eftersom samtliga medlemsstater var emot denna uppdelning antogs båda förslagen vid samma rådsmöte, en politisk överenskommelse vid jordbruks- och fiskerådsmötet i december. Överenskommelsen innebar att gällande förvaltnings- och återhämtningsplaner följdes. Överenskommelsen innebar också att riktat fiske efter torsk inte längre skulle vara tillåtet i Kattegatt och att endast bifångster av denna art skulle tillåtas under 2012. Överenskommelsen var i enlighet med vetenskaplig rådgivning vilket var en prioriterad fråga för Sverige. Överläggning med miljö- och jordbruksutskottet och samråd med EU-nämnden skedde i december.

DEL 10 MILJÖ

45 Miljöfrågor

EU-samarbetet ska resultera i en ambitiös miljöpolitik och leda till ett högt miljöskydd. EU-samarbetet ska vara en pådrivande kraft i det globala arbetet för att skydda miljön och säkra en hållbar utveckling och en resurseffektiv ekonomi. Partsmötet inom klimatkonventionen i Durban innebar framsteg för att skapa en fortsatt process för klimatförhandlingarna.

45.1 Horisontella miljöfrågor

45.1.1 Sjunde miljöhandlingsprogrammet

Vid miljörådet den 10 oktober antogs rådsslutsatser om utvärderingen av det sjätte miljöhandlingsprogrammet som gäller för perioden 2002–2012. I rådsslutsatserna krävde medlemsstaterna att kommissionen skulle lägga fram ett förslag till ett sjunde miljöhandlingsprogram senast januari 2012. Rådsslutsatserna utgjorde därmed startskottet för arbetet med ett nytt sjunde miljöhandlingsprogram.

Kommissionens utvärdering visade att miljöhandlingsprogrammet hade använts som en viktig referens på nationell, regional och lokal nivå för att försvara miljöpolitiken mot konkurrerande politiska krav. Den största bristen som kommissionen såg i programmet gällde genomförandet och att miljöperspektivet i högre grad behövde integreras i andra politikområden.

Sverige instämde i slutsatserna från miljörådet att miljöhandlingsprogrammet är ett viktigt ramverk för den europeiska miljöpolitiken som tjänar till långsiktighet och ett helhetssynsätt samt vikten av att kommissionen presenterar ett nytt miljöhandlingsprogram så snart som möjligt under 2012. Ett sjunde miljöhandlingsprogram bör även vara kompletterande till Färdplan 2050 för ett konkurrenskraftigt utsläppsnått samhälle samt tydligt referera till andra tvärpolitiska strategier som EU2020, biologisk mångfald och EU:s långtidsbudget.

Samråd med riksdagen ägde rum inför rådsmötet i oktober.

45.1.2 Life

Kommissionen presenterade den 12 december ett förslag till ny Life-förordning för perioden 2014–2020. Life är ett finansieringsprogram inom EU för genomförande av miljö- och klimatåtgärder. Enligt förslaget är syftet med programmet att det ska fungera som katalysator för att

genomföra målen inom EU:s miljö- och klimatpolitik, men även bidra till miljömåluppfyllelse inom andra politikområden samt i medlemsstaterna. Därtill ska nya Life kunna mobilisera andra medel och fonder för att få största möjliga genomslag.

Det syftar även till att vara mer strategiskt, flexibelt och strukturerat än den tidigare Life+-förordningen, liksom till att förenkla strukturer och procedurer.

Förslaget till nya Life-programmet är inriktat på två delar: miljö och klimat. Under miljödelen föreslås tre prioriterade områden: resurs-effektivitet, biologisk mångfald samt miljöstyrning och miljöinformation. Även klimatudelen föreslås innehålla tre prioriterade områden, nämligen: begränsning av klimatförändringar, klimatanpassning samt klimatstyrning och klimatinformation.

Den totala budgeten för Life-programmet föreslås uppgå till 3,2 miljarder euro i fasta priser, varav 2,4 miljarder euro avsätts för delprogrammet miljö och 0,8 miljarder euro till delprogrammet klimat. Förslaget kommer under 2012 att börja förhandlas.

45.1.3 Rio+20

Den 20–22 juni 2012 kommer FN:s konferens om hållbar utveckling (även kallad Rio+20) att hållas i Rio de Janeiro i Brasilien. Teman för konferensen är grön ekonomi inom ramen för hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning samt det institutionella ramverket för hållbar utveckling.

Under året presenterade kommissionen ett meddelande om Rio+20 (KOM(2011) 363) som ett underlag till utformningen av EU:s positioner. På miljørådet i oktober antogs rådsslutsatser inför Rio+20. Rådsslutsatserna angav en hög ambitionsnivå, vilket Sverige välkomnade. I arbetet med rådsslutsatserna lyfte Sverige bl.a. fram olika aspekter som stärkte utvecklingen mot en grön ekonomi och betonade vikten av förbättrad samordning och samverkan mellan miljökonventionerna.

Sverige framhöll även vikten av demokrati och mänskliga rättigheter, integrering av de tre dimensionerna av hållbar utveckling – ekonomiska, sociala och miljömässiga – och har verkat för att EU ska vara en konstruktiv och lyhörd aktör i förberedelserna inför Rio+20. Nya rådsslutsatser förväntas antas på miljørådet i mars 2012.

Överläggningar om meddelandet och svensk ståndpunkt skedde med riksdagen under september och oktober. Samråd med EU-nämnden ägde rum inför rådsmötet i oktober.

45.1.4 Färdplan för ett resurseffektivt Europa

Meddelandet Färdplan för ett resurseffektivt Europa presenterades av kommissionen i september (se faktapromemoria 2011/12:FPM26). Färdplanen var ett av flera initiativ under det s.k. flaggskeppet resurseffektivitet vilket är en del av Europa 2020-processen, EU:s gemensamma sysselsättnings- och tillväxtstrategi. På miljørådet den 19 december antogs övergripande slutsatser om kommissionens meddelande.

Färdplanen syftade till att integrera resurseffektivitet inom olika politikområden med målet att uppnå en konkurrenskraftig, resurseffektiv och koldioxidsnål ekonomi inom EU. I färdplanen angavs en vision för ett resurseffektivt Europa 2050, med målsättningar, s.k. milstolpar, som ska nås till 2020. Den lade också fram förslag till åtgärder för kommissionen och medlemsstaterna för att starta processen, bl.a. genom att åtgärderna integreras i olika policy- och lagstiftningsförslag från kommissionen. Sverige välkomnade meddelandet i stort då en sparsam, effektiv och hållbar användning av resurser kan öka produktiviteten och förbättra de ekonomiska förutsättningarna för företagen.

Samtidigt åstadkoms en minskad klimatpåverkan och minskad skadlig påverkan på miljön.

Meddelandet om färdplanen behandlades i EU-nämnden i oktober och information gavs i miljö- och jordbruksutskottet i november. Samråd och överläggning med riksdagen ägde rum inför rådsmötet i december.

45.2 Klimat

45.2.1 FN:s ramkonvention om klimatförändringar

De internationella klimatförhandlingarna fortsatte under året med fokus på att arbeta vidare mot en internationell klimatregim för tiden efter 2012. Två extra förhandlingssessioner hölls utöver det ordinarie mötet i Bonn i juni 2011 och partsmötet i Durban i november–december 2011. EU intog en ledande position vid samtliga dessa möten för att säkra en process mot ett framtida avtal. Vid sidan av de formella förhandlingarna skedde betydelsefulla möten i mindre grupper av länder i kompletterande processer, mer eller mindre knutna till klimatkonventionen.

Rådsslutsatser antogs den 14 mars för att följa upp partsmötet i Cancún i slutet av 2010. Rådsslutsatser antogs också på miljørådet den 10 oktober om EU:s positioner inför partsmötet i Durban. I rådsslutsatserna inför Durban betonades EU:s öppenhet för en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet som en del i en överenskommelse om en framtida, rättsligt bindande klimatregim. Ekofinrådet antog slutsatser om klimatfinansiering den 16 mars, den 4 oktober och 8 november. Europeiska rådet bekräftade EU:s position vid sitt möte den 23 oktober.

I Durban kunde EU inta en central roll i förhandlingarna. Den öppenhet för en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet som EU visade bidrog starkt till att parterna kunde enas om en färdplan mot en ny klimatöverenskommelse med rättslig verkan, som ska antas senast 2015 och börja gälla från 2020. Den allians som skapades mellan EU, de minst utvecklade länderna och de små ö-staterna (AOSIS) var avgörande för de framsteg som nåddes. Att arbetet påbörjades med att operationalisera den gröna fonden för finansiering av klimatåtgärder i utvecklingsländerna var också en viktig framgång. Få framsteg gjordes däremot i den centrala frågan om att ytterligare begränsa utsläppen. Med nuvarande åtaganden kommer inte det i Cancún antagna 2-gradersmålet att kunna nås.

På rådsrådet den 19 december diskuterades resultatet av klimatförhandlingarna. Sverige framförde bl.a. vikten av att höja ambitionerna för utsläppsminskningar samt att EU bör vara pådrivande i denna fråga.

Förslaget till förhandlingsmandat för EU behandlades i EU-nämnden samt har varit föremål för överläggning i oktober. Samråd med riksdagen ägde rum inför rådsrådet i december.

45.2.2 Färdplan 2050

Kommissionen antog den 8 mars meddelandet Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppsnålt samhälle 2050 (2011/05:FPM116). För att kostnadseffektivt uppnå EU-målet om att minska utsläppen med 80–95 procent till 2050 visade färdplanen att inhemska utsläppsminskningar (dvs. exklusive tillgodoräknande av internationella insatser) på 40 procent resp. 60 procent jämfört med 1990 borde göras till år 2030 och 2040. Meddelandet konstaterade också att de inhemska utsläppsminskningarna borde uppgå till 25 procent år 2020 för att EU skulle befinna sig på den kostnadseffektiva utsläppsbanan.

Kommissionens analys visade att med nuvarande åtgärder kommer EU att nå målet 20 procent inhemska minskningar av växthusgasutsläppen till 2020. Om den reviderade energieffektivitetsplanen skulle genomföras fullt ut möjliggjorde detta för EU att överträffa det nuvarande målet och i stället uppnå 25 procent minskning av växthusgaser.

Stora investeringar skulle behövas för att ställa om till en koldioxidsnål ekonomi. Under de kommande 40 åren beräknar kommissionen att ökningen av offentliga och privata investeringar behöver uppgå till ca 270 miljarder euro årligen. Avsevärda kostnadsbesparingar finns dock att räkna hem, genom t.ex. lägre energikostnader. Dessutom skulle importen minska till EU av fossila bränslen med ökad försörjningstrygghet som följd. Lägre utsläpp av koldioxid var också förknippade med lägre utsläpp av miljö- och hälsoskadliga ämnen vilket innebar positiva effekter för luftkvalitet och hälsa med minskade kostnader inom dessa områden till följd. Kommissionen menade vidare att nya arbetstillfällen netto kunde komma att skapas av omställningen, givet att auktionsintäkter och koldioxidskatt användes för att sänka skatt på arbete.

Miljörådet kunde inte vid sitt möte den 21 juni komma överens om rådsslutsatser om kommissionens meddelande då slutsatserna blockerades av ett isolerat Polen. I stället antogs ordförandeslutsatser som stöddes av 26 av unionens 27 länder.

Sverige välkomnade kommissionens meddelande om en långsiktig strategi för ett konkurrenskraftigt koldioxidsnål EU år 2050. Under förhandlingarna inför miljörådet i juni verkade Sverige kraftfullt för så tydliga och ambitiösa rådsslutsatser som möjligt. Sverige ansåg att EU:s långsiktiga klimatpolitik måste inriktas så att den är konsistent med målet att den globala medeltemperaturökningen ska hållas under två grader och med EU-målet om 80–95 procent utsläppsminskning till år 2050. Långsiktiga utsläppsmål skulle behövas för att ge näringslivet tillräcklig förutsägbarhet och skapa incitament för långsiktigt nödvändiga klimatinvesteringar.

Överläggningar hölls i miljö- och jordbruksutskottet under maj. Skr. 2011/12:105
Samråd och överläggning med riksdagen ägde rum i juni.

45.2.3 Kortlivade klimatgaser

Sverige tog upp frågan om att begränsa utsläppen av kortlivade klimatpåverkande luftföroreningar vid rådsmötet den 21 juni. Sverige ansåg att SLCF borde inkluderas i EU:s revidering av den gemensamma luftvårdsstrategin.

Samråd med riksdagen ägde rum inför rådsmötet i juni.

45.3 Naturresurser och biologisk mångfald

45.3.1 EU:s arbete med biologisk mångfald

Kommissionen arbetade tillsammans med medlemsstaterna under året med att koordinera EU-interna frågor som rör biologisk mångfald i en särskild expertgrupp där Sverige var aktiv.

I mars presenterade kommissionen ett meddelande om en strategi för biologisk mångfald i EU till 2020 (2010/11:FPM117). Meddelandet har som en viktig utgångspunkt de globala mål som beslutades inom Konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010. Strategin innehåller sex mål som svarar mot det överordnade målet för 2020. Strategin för biologisk mångfald i EU hade som mål att till 2020 bidra till att stoppa förlusten av biologisk mångfald, vända den negativa trenden samt bidra till EU:s övergång mot en resurseffektiv ekonomi. Strategin var även en integrerad del av Europa 2020-strategin.

Sverige har tidigare agerat för att de rådsslutsatser som antogs om internationell biologisk mångfald under det svenska ordförandeskapet 2009 ska vara vägledande för EU:s interna mål samt att EU bör göra åtaganden att minska sin påverkan på biologisk mångfald globalt. Som ett led i arbetet med att ta fram en EU-strategi för biologisk mångfald antogs under 2010 rådsslutsatser om en vision till 2050 samt ett övergripande mål till 2020 för biologisk mångfald.

Vid miljørådet 21 juni antogs rådsslutsatser om kommissionens meddelande. I rådsslutsatserna gav miljöministrarna stöd till strategin med förbehållet att ytterligare diskussioner om strategins åtgärder var nödvändiga. Vid miljørådet 19 december antogs rådsslutsatser om genomförandet av EU:s strategi för biologisk mångfald.

Sverige stödde arbetet med framtagandet av strategin och har i huvudsak varit positiv till kommissionens meddelande.

Kommissionens meddelande presenterades för miljö- och jordbruksutskottet i maj samt var föremål för samråd och överläggningar inför rådsmötet i juni och i december.

Den 27 juli 2010 presenterade kommissionen ett förslag till en EU-förordning som tillfogade en artikel 26b till direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i miljön (2009/10:FPM125). Artikeln ska ge medlemsstaterna möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av GMO inom sina territorier även om den aktuella grödan har fått ett EU-godkännande för odling. Utöver det föreslogs inga förändringar när det gäller själva hanteringen av ansökningar och godkännanden av GMO i EU.

Frågan behandlades vid miljörådet den 21 juni och överläggningar hölls med miljö- och jordbruksutskottet i mars och juni. Samråd med EU-nämnden ägde rum inför rådsmötet i juni.

45.4 Kemikalier och avfall

45.4.1 Farliga ämnen i och avfall från elektriska och elektroniska produkter

Direktiven om farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter (RoHS) och om förebyggande och behandling av avfall från elektriska och elektroniska produkter (WEEE) har omarbetats. Syftet var att effektivisera tillämpningen och överensstämelsen med annan EU-lagstiftning, öka miljönyttan och minska kostnaderna för företagen, (se faktapromemoriorna 2008/09:FPM97 och 2008/09:FPM98).

RoHs antogs och trädde i kraft den 19 juli. Direktivet skulle genomföras i Sverige inom 18 månader, vilket då breddas till att omfatta fler produkter än i dag och det införs även en metod för att kunna begränsa ytterligare farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter.

I förhandlingarna om WEEE nåddes en överenskommelse den 21 december med Europaparlamentet.

Sverige arbetade för att omarbetningen ska resultera i direktiv med höga miljöskydd utan onödiga merkostnader för konsumenter, företag och kommuner.

Samråd och överläggning med riksdagen ägde rum inför rådsmötet i mars.

45.4.2 Reglering av halten av fosforföreningar i rengöringsmedel

Kommissionen presenterade 2010 ett förslag om reglering av halten av fosfor i tvättmedel, efter några år av påverkansarbete från framför allt Sverige, 2010/11:FPM46. Förslaget innebar att halten av fosfor i tvättmedel för konsumentanvändning inte ska få överstiga 0,5 procent fr.o.m. den 1 januari 2013. Sverige såg detta förslag som ett viktigt positivt steg mot att förbättra miljön i bland annat Östersjön.

Ursprungsförslaget innehöll endast regler för tvättmedel. Efter påtryckningar från Europaparlamentets miljöutskott och vissa medlemsstater, däribland Sverige, fördes även en begränsning för maskindiskmedel in i förslaget.

Under november skedde ett trilogmöte mellan kommissionen, Europaparlamentet och ordförandeskapet då man kom överens om en kompromisstext om en ny reglering av halten av fosforföreningar i rengöringsmedel. Europaparlamentet bekräftade kompromissen vid en omröstning i plenaren i december.

Begränsningen för maskindiskmedel träder i kraft utifall att den planerade konsekvensbeskrivningen som görs till 2016 inte kommer till en annan slutsats. I annat fall kommer begränsningen för maskindiskmedel att omförhandlas i ljuset av konsekvensbeskrivningen. För Sveriges del innebär kompromissen att nivåerna blir högre än Sveriges nationella begränsningar. Dock betraktar Sverige detta som ett viktigt steg i rätt riktning.

45.4.3 Baselkonventionen

Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och slutligt omhändertagande av farligt avfall beslutades år 1989 och trädde i kraft 1992. Den 17–21 oktober 2011 höll Baselkonventionen sitt tionde partsmöte. Miljörådet antog den 10 oktober rådsslutsatser om EU:s handlingslinje på partsmötet.

EU fick igenom flera av sina ståndpunkter på partsmötet. Främst rörde detta att en enighet nåddes om hur många parter som krävs för att det s.k. Ban-tillägget (Basel Ban Amendment) om export av farligt avfall från OECD-länder till icke-OECD-länder ska träda i kraft. På partsmötet antogs Cartagenadeklarationen om förebyggande och minimering av farligt avfall av parterna. EU stödde denna deklaration vilken belyser frågor av hög prioritet för unionen. Partsmötet fattade i övrigt beslut om ett strategiskt ramverk för de kommande 10 åren samt vägledningsdokument om bl.a. kvicksilver.

Samråd med riksdagen ägde rum inför rådsmötet.

45.4.4 Översyn av gemenskapens kvicksilverstrategi

Miljörådet antog den 14 mars rådsslutsatser om EU-kommissionens meddelande om en översyn av gemenskapens kvicksilverstrategi. Meddelandet innebar att EU kommer att utvärdera användningen av kvicksilver i dentalt amalgam och i knappcells batterier, något som Sverige tidigare har arbetat för.

I förhandlingarna om rådsslutsatserna drev Sverige på för att inkludera skrivningar om att användningen av kvicksilver på lång sikt bör fasas ut helt, i enlighet med de uttalanden som EU har gjort i anslutning till FN-förhandlingarna om en internationell kvicksilverkonvention. Sverige underströk också att ytterligare åtgärder kommer att bli nödvändiga även inom EU. Tillsammans med Danmark och Belgien lämnade Sverige vid miljörådet den 14 mars fram en deklaration som särskilt framhöll dessa aspekter.

Samråd och överläggning med riksdagen ägde rum inför rådsmötet.

I juni 2009 föreslog kommissionen en ny förordning om biocider som föreslås ersätta det nuvarande direktivet (2009/10:FPM13). Förslaget är omfattande och förhandlingar pågick under hela 2010.

Rådet fattade formellt beslut om förslaget den 21 juni 2011. Under hösten pågick förhandlingar och under november kunde en överenskommelse uppnås.

Överenskommelsen med Europaparlamentet innebar bl.a. att produktgrupper ges möjlighet till centraliserat beslutsfattande i en annan ordning än vad rådet beslutade i sin politiska överenskommelse, att produkter som innehåller nanopartiklar ska märkas och att kommissionen uppmanas att påbörja arbetet med ett regelverk för hållbar användning av biocidprodukter.

Överläggning med riksdagen hölls i miljö- och jordbruksutskottet i november och samråd med riksdagen ägde rum i juni.

45.5 Hormonstörande ämnen

Sverige tog vid miljørådet den 10 oktober 2011 tillsammans med Frankrike upp frågan om EU:s arbete med hormonstörande ämnen. Budskapet var att det fanns en växande kunskap om riskerna med hormonstörande ämnen och att fler initiativ därför behöver tas inom gemenskapen för att bättre skydda barns hälsa.

Initiativet välkomnades av flera medlemsstater. Kommissionen bekräftade att det pågick en studie om kunskapsläget och att den avsåg att redovisa sina resultat till rådet i början av 2012. Kommissionen förutsåg en diskussion om frågan under 2012 och att det kunde bli aktuellt att revidera gemenskapens strategi för hormonstörande ämnen.

Samråd med riksdagen har ägt rum inför rådsmötet.

45.6 Seveso

I december 2010 överlämnade kommissionen ett förslag till reviderat Seveso II-direktiv.

Enligt förslaget ska ämnen eller blandningar som klassas som farliga enligt förordningen tas in i bilagan i Seveso II. Rådet förväntas fatta beslut under 2012.

Förslaget behandlades i EU-nämnden i juni och samråd med riksdagen ägde rum under december.

45.7 Vatten och marin miljö

45.7.1 Skydd av vattenresurser

Vid miljørådsmötet i juni antogs rådsslutsatser om skydd av vattenresurser och integrerad hållbar vattenförvaltning inom och utanför

Europeiska unionen. I rådsslutsatserna togs ett brett grepp om vattenfrågorna. Rådsslutsatserna innehöll frågor relaterade till bl.a. den Blueprint om vattenfrågor ("Blueprint to Safeguard Europe's Water Resources") som kommissionen har aviserat.

Slutsatserna relaterade även till klimatförändringar och vattenpolitik, extrema händelser, vattenbrist och torka, integrering av vattenfrågor i andra politikområden, ekosystem och ekosystemtjänster, kopplingar till forskningsfrågor samt frågor om internationellt samarbete med länder inom och utanför EU.

Samråd med riksdagen ägde inför rådsmötet.

45.7.2 Marin miljö och Östersjön

EU:s ramdirektiv om en marin strategi (det s.k. havsmiljödirektivet) är en grundpelare inom EU:s övergripande havspolitik. Arbetet med havsmiljödirektivet gick under året in i en aktiv genomförandefas. Ett arbete inleddes med att ta fram gränsvärden och indikatorer för sedan tidigare fastställda kriterier för god miljöstatus i havet. Sverige innehar till juni 2012 ordförandeskapsposten i den regionala havskonventionen Helcom, och arbetar från denna position bl.a. för att underlätta havsmiljödirektivets genomförande i Östersjöregionen.

EU:s strategi för Östersjöregionen (Östersjöstrategin) antogs i Europeiska rådet under det svenska ordförandeskapet i EU 2009. Fortsatt arbete bekräftades av Allmänna rådet 2011. Östersjöstrategin stärker genomförandet av Helcoms arbete i Östersjöregionen. Inom Östersjöstrategin var regeringen bl.a. pådrivande för en reglering av halten av fosforföreningar i rengöringsmedel, se 44.4. samt Östersjösamarbetet om ekosystembaserad havsplanering.

Under året påbörjades EU:s forskningsprogram för Östersjöns miljö, BONUS, ett strategiskt forskningsprogram. Sverige var pådrivande i detta arbete.

45.7.3 Internationella valfångstkommissionen

Den internationella valfångstkonventionen, IWC, höll sitt 63:e partsmöte i juli. EU:s agerande på mötet utgick från den i Europeiska rådet 2009 beslutade gemensamma ståndpunkten. Denna innebar att EU stödjer ett starkt skydd för valar och är emot kommersiell valfångst före det att valbestånden befinner sig på en hållbar nivå. EU stödde även att IWC bör vara det organ som beslutar i jakt- och bevarandefrågor kring valar.

Efter partsmötet påbörjade EU arbetet med att ta fram en ny gemensam ståndpunkt vilken kommer att gälla för de tre kommande ordinarie mötena med valfångstkommissionen.

Sveriges position i framtagandet av ståndpunkt stämde av i november med riksdagens miljö- och jordbruksutskott. Den gemensamma ståndpunkten antogs av Europeiska rådet i december och innebar att medlemsstaterna, utöver tidigare ställningstaganden, även skulle verka för att EU blir part till valfångstkonventionen.

45.8.1 Svavel i marina bränslen

Kommissionen presenterade under juli ett förslag om svavel i olja. Avsikten med förslaget var att införliva de skärpta krav på svavelhalten i marina bränslen som den internationella sjöfartsorganisationen (IMO) antog 2008.

Förslaget remitterades och under hösten skedde de inledande förhandlingarna i rådets miljöarbetsgrupp. En lägesrapportering från förhandlingarna skedde på miljörådets möte den 19 december.

Sverige stödde att IMO:s regelverk genomfördes i EU:s lagstiftning men att detta borde genomföras på samma sätt för hela EU. Sverige drev därför att det strängaste kravet på svavelhalten i marina bränslen, 0,1 viktprocent svavel, skulle tillämpas på alla EU:s farvatten från och med 2015 och inte endast i svavelkontrollområdena i Östersjön, Nordsjön och Engelska kanalen.

Som alternativ till att använda lågsvavligt bränsle kunde redarna i stället välja att använda alternativa reningsmetoder som scrubbers. Dock saknades en del tillämpningsregler för sådan utrustning. Sverige ansåg att det var synnerligen viktigt att EU:s regelverk på den punkten kompletterades utan dröjsmål.

Samråd med riksdagen ägde rum inför rådsmötet.

DEL 11 UTBILDNING, UNGDOM, KULTUR OCH IDROTT

46 Utbildning

EU-samarbetet på utbildningsområdet är inte bindande för medlemsstaterna, utan vilar på frivillighet. Samtidigt har Europa 2020-strategin inneburit en ny dynamik för utbildningsfrågorna i EU. Strategins övergripande mål för utbildningen omvandlas till nationella mål som följs upp på högsta politiska nivå i Europeiska rådet. Utbildning spelar en allt viktigare roll för att nå de gemensamma målen om tillväxt och sysselsättning. Under året har riktmärken tagits fram för att öka rörligheten över nationsgränserna i utbildningssyfte.

46.1 Utbildningens roll i genomförandet av Europa 2020-strategin

Utbildning har en central plats i den Europa 2020-strategi som antogs 2010 med målet att EU de kommande tio åren ska bli en smart och hållbar ekonomi för alla. De övergripande målen för EU inom utbildningsområdet till år 2020 är att andelen elever som hoppar av skolan i förtid ska vara lägre än 10 procent och att minst 40 procent av 30–34-åringarna ska ha en högre utbildning. De övergripande målen har sin grund i det strategiska ramverket för europeiskt utbildningssamarbete, kallat ”Utbildning 2020”, som utbildningsministrarna ställde sig bakom 2009.

Vid sitt rådsmöte i februari antog utbildningsministrarna övergripande slutsatser om utbildningens roll för att nå målen i Europa 2020-strategin. I slutsatserna uppmanas medlemsstaterna att investera i högkvalitativ och moderniserad utbildning, att ta itu med problemet med förtida avhopp från skolan och hantera situationen för de unga som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Utbildningsministrarna framhöll bland annat att en moderniserad och reformerad utbildning lägger grunden för Europas välstånd på lång sikt och bidrar till att mildra effekterna av den ekonomiska krisen på kort sikt. Ett livslångt lärande för alla på alla utbildningsnivåer behöver stärkas genom att öka yrkesutbildningens attraktionskraft och deltagandet i vuxenutbildning. Huvudbudskapet i slutsatserna stämmer väl överens med regeringens nationella prioriteringar.

Slutsatserna behandlades i EU-nämnden i februari.

46.2 Insatser för att minska antalet elever som lämnar skolan i förtid

Skr. 2011/12:105

Frågan om förtida avhopp från skolan behandlades också i ett särskilt förslag till rekommendation som kommissionen lade fram i januari. Rådet nådde politisk enighet om rekommendationen på rådsmötet i maj. Medlemsstaterna rekommenderas att senast vid utgången av 2012 anta heltäckande strategier och se till att de genomförs för att minska avhoppet från skolan, i linje med de nationella Europa 2020-målen. Strategierna bör omfatta förebyggande, ingripande och kompenserande åtgärder. På mötet förde ministrarna också en offentlig debatt om förebyggande insatser för att minska avhopp från skolan inriktade på socioekonomiskt missgynnade personer.

Överläggningar med utbildningsutskottet hölls under maj liksom samråd med EU-nämnden.

46.3 Vuxenutbildning för livslångt lärande

Vid rådsmötet i november antog utbildningsministrarna en resolution om vuxnas lärande. Resolutionen är en uppföljning av det samarbete inom vuxenutbildning som påbörjades 2008 och ett avstamp för kommande treårsperiod. En utgångspunkt är att vuxenutbildningen i många fall är den svagaste länken i de nationella strategierna för livslångt lärande. I en bilaga till resolutionen beskrivs fyra prioriterade områden för de närmaste åren, som främjande av tillgång till vuxenutbildning för alla, förbättrad kvalitet och effektivitet i utbildningen samt främjande av social sammanhållning och aktivt medborgarskap.

Överläggningar med utbildningsutskottet hölls under november liksom samråd med EU-nämnden.

46.4 Modernisering av Europas system för högre utbildning

Mot bakgrund av det meddelande som kommissionen presenterade i september antog utbildningsministrarna slutsatser om modernisering av Europas system för högre utbildning vid rådsmötet i november. Slutsatserna fokuserar på behovet av att modernisera institutionerna för högre utbildning så att de blir mer internationellt konkurrenskraftiga och attraktiva. Universitet och högskolor ses som synnerligen viktiga i arbetet med att förverkliga EU:s strategi för tillväxt.

Huvudbudskapet i resolutionen stämmer väl överens med regeringens nationella prioriteringar.

Överläggningar med utbildningsutskottet hölls under november liksom samråd med EU-nämnden.

I den strategiska ramen för EU:s utbildningssamarbete, som går under namnet Utbildning 2020, har utbildningsministrarna uppmanat kommissionen att ta fram ett förslag till riktmärken för rörligheten över nationsgränserna. Förslaget bekräftar det mål för rörligheten som utbildningsministrarna enats om inom den s.k. Bolognaprocessen, dvs. att minst 20 procent av alla högskolestuderande ska ha tillbringat en del av sin studietid utomlands år 2020.

Utöver detta riktmarke innehåller slutsatserna också ett riktmarke för mobilitet inom yrkesutbildningen, där minst 6 procent av 18–34-åringarna med en grundläggande yrkesutbildning bör ha haft en praktikperiod utomlands under minst två veckor. Vidare föreslås en indikator för ungas rörlighet. I förhandlingarna om riktmarke för högskolestuderande framhöll Sverige att det inte är längden på utlandsstudierna som är avgörande utan kvaliteten på studierna.

Överläggningar med utbildningsutskottet hölls under november liksom samråd med EU-nämnden.

46.6 Språkkunskaper för ökad rörlighet

I en resolution från 2008 antog rådet en europeisk strategi för flerspråkighet. Strategin uppmanar medlemsstaterna att främja flerspråkighet bl.a. för att stärka social sammanhållning, interkulturell dialog och människors rörlighet och anställbarhet. Slutsatserna som antogs på råds-mötet i november uppmanar bl.a. medlemsstaterna och kommissionen att motivera elever och studenter att skaffa sig kunskaper i minst två främmande språk. Utbildningsministrarna betonar att god behärskning av främmande språk är en nyckelkompetens för att kunna ta sig fram i den moderna världen och på arbetsmarknaden.

Överläggningar med utbildningsutskottet hölls under november liksom samråd med EU-nämnden.

46.7 Översyn av direktiv om yrkeskvalifikationer

Yrkeskvalifikationsdirektivet innehåller bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer för reglerade yrken och minimikrav för vissa utbildningar. För att främja rörligheten inom EU:s inre marknad har kommissionen föreslagit att systemet för erkännande av yrkeskvalifikationer reformeras. Kommissionen har under året presenterat en grönbok om modernisering av yrkeskvalifikationsdirektivet. Grönboken innehåller förslag och frågor på olika delar av yrkeskvalifikationsdirektivet och är en del av kommissionens översyn av direktivet.

Erkännande av yrkeskvalifikationer spelar en viktig roll för en väl fungerande inre marknad och därför välkomnar regeringen åtgärder som kan leda till att ogrundade och diskriminerande bestämmelser avskaffas. Regeringen har verkat för ett förenklat, moderniserat direktiv men ser att delar av förslagen i grönboken kräver fördjupad analys.

Överläggning med utbildningsutskottet hölls under september liksom Skr. 2011/12:105 samråd med EU-nämnden.

I december återkom kommissionen med ett förslag till revidering av direktivet.

47 Ungdomsfrågor

Nästan 100 miljoner, eller ca 20 procent av EU:s medborgare, är ungdomar mellan 15–29 år. Två övergripande mål ligger till grund för EU-samarbetet 2010–2018: att skapa fler och lika möjligheter för alla unga i utbildningen och på arbetsmarknaden samt att främja ungas aktiva medborgarskap, sociala delaktighet och solidaritet. Under året har ungdomssamarbetet inom EU fokuserat på ungdomars deltagande och fler samarbetsmöjligheter med EU:s östliga grannländer.

47.1 Främja ungdomars deltagande

Under vårens ungerska ordförandeskap antog ministrarna med ansvar för ungdomsfrågor en resolution om att främja nya och ändamålsenliga former för ungdomars deltagande i Europas demokratiska liv. Detta är ett mål i Lissabonfördraget liksom i ramverket för det ungdomspolitiska samarbetet i EU för åren 2010–2018.

Resolutionen tar upp olika former för att främja ungas deltagande där medlemsstaterna och kommissionen bland annat uppmuntras att:

- främja information och utbildning (både formell och icke-formell) till unga om demokratins funktionssätt och om deras rättigheter,
- stödja ungdomsorganisationer i deras arbete med att engagera ungdomar,
- utveckla befintliga och nya forum för ungas deltagande, och att
- utnyttja de möjligheter som ny informations- och kommunikationsteknologi innebär för att kunna föra en bred dialog med ungdomar.

Att alla unga ska ha verklig tillgång till inflytande är ett av de övergripande målen för den svenska ungdomspolitiken. Sverige har därmed kunnat ge ett övergripande stöd till resolutionens inriktning. Resolutionen antogs av ungdomsministrarna i rådet i maj.

Rådsmötet behandlades i EU-nämnden i maj.

47.2 Östliga dimensionen av ungdomars delaktighet och rörlighet

Mot bakgrund av att Polen tillsammans med Sverige under 2008 tog initiativ till EU:s östliga partnerskap har det polska ordförandeskapet prioriterat frågan om att öka ungdomssamarbetet mellan EU och EU:s grannländer i öst och att öka kunskapen om unga och ungdomspolitik i dessa länder. Under det polska ordförandeskapet antog ungdomsministrarna en rådsresolution om dessa frågor. En central utgångspunkt i

rådsslutsatserna är att främjande av mobilitet bland och dialog mellan unga och ungdomsarbetare i EU och EU:s grannländer kan bidra till ömsesidig förståelse länderna emellan och en demokratisk utveckling. Samarbete kan stärka ungas kunskapsutveckling, anställningsbarhet och utveckling av det civila samhället.

I slutsatserna uppmanas medlemsstaterna och kommissionen att på olika sätt främja och undanröja hinder för samarbete mellan olika aktörer på ungdomsområdet. Detta bland annat genom information om samarbetsmöjligheter, främjande av studier i främmande språk och genom att utnyttja de möjligheter som finns till samarbete inom exempelvis Östliga partnerskapets ungdomsprogram. Som medinitiativtagare till EU:s östliga partnerskap har Sverige kunnat ge ett övergripande stöd till slutsatsernas inriktning.

Resolutionen antogs av ungdomsministrarna i rådet i november.

Rådsmötet behandlades i EU-nämnden i november.

47.3 Programmet Ung och aktiv i Europa

Programmet Ung och aktiv i Europa löper under åren 2007–2013 och har en total budget på 885 miljoner euro. I Sverige fördelas ca 20 miljoner kr per år. Inom programmet finns det möjlighet att exempelvis genomföra ungdomsutbyten, volontärtjänst och att stödja ungas egna initiativ. Programmet är unikt då det inte kräver några förkunskaper och då det vänder sig till ungdomar med i övrigt begränsade möjligheter att få en internationell erfarenhet.

Under 2011 har Ungdomsstyrelsen, som ansvarar för programmet i Sverige, fått in ca 260 ansökningar och gett stöd till ca 130 projekt. Intresset för programmet är fortsatt stort. Alla medel för 2011 har förbrukats, inklusive extra medel om drygt 2 miljoner kronor från kommissionen, som fördelas till särskilt framgångsrika länder.

På uppdrag av kommissionen genomfördes under 2010 nationella halvtidsutvärderingar av EU-programmet Ung och aktiv i Europa 2007–2013 i samtliga programländer och en utvärdering på europeisk nivå (se fakta-promemoria 2010/11:FPM118). Den europeiska utvärderingen visar att målsättningarna för Ung och aktiv i Europa stämmer väl överens med dagens utmaningar för att öka ungdomars anställningsbarhet och deltagande i samhället.

Programmets främjande av icke-formellt lärande har förbättrat ungdomars möjligheter till utbildning och sysselsättning. Programmet underlättar även ungdomars möjligheter till internationellt samarbete vilket bland annat bidragit till att stärka det civila samhällets organisationer. Att unga med färre möjligheter utgör en särskild målgrupp anses vara unikt.

Kultur-, medie- och idrottspolitikerna är inte bindande på EU-nivå utan vilar på frivillighet. EU:s insatser ska i första hand bidra till kulturens och den audiovisuella sektorns utveckling och främja samarbete mellan medlemsstaterna. Under året har beslut tagits om en ny europeisk kulturarvsmärkning, en arbetsplan för idrottsarbetet samt förslag lagts om nya samarbetsprogram på kultur-, medie- och idrottsområdet.

48.1 Kultur

Europeisk kulturarvsmärkning

I juli fattade rådet beslut om inrättande av en europeisk kulturarvsmärkning. Beslutet innebär att EU inrättar en ordning där medlemsstaterna på frivillig basis vartannat år kan nominera två kulturarvsplatser varav en europeisk jury väljer ut en som får märkningen. Märkningens ändamålsenlighet ska utvärderas efter sex år. Alla insatser på nationell nivå ska finansieras av medlemsstaterna. Beslutet innebär inga nya resurser till kulturarvsplatser, förutom en begränsad EU-budget för kostnader förknippade med urvalsprocessen m.m. Strukturen på europeisk nivå finansieras av EU:s budget (urvalspanelen, viss marknadsföring samt kommissionens kostnader). Projektets syfte, att bl.a. höja medvetandet om det gemensamma kulturarvet särskilt bland ungdomar, stämmer också väl med den prioritering som regeringen gör för att barn och unga ska få ökade möjligheter till kulturell delaktighet.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum i april och maj.

Rådsslutsatser om kulturens bidrag till Europa 2020-strategin

I maj antog rådet slutsatser om det bidrag kulturen i allmänhet och de kulturella och kreativa näringarna i synnerhet kan ge till Europa 2020-strategin. Det gäller bl.a. de så kallade flaggskeppsinitiativen Innovationsunionen och Digitala agendan. Slutsatserna knyter an till temat i Europa 2020-strategin om en smart och hållbar tillväxt för alla. Sammantaget uppmanas kommissionen och medlemsstaterna att uppmärksamma kulturens potential både vid utformningen av kommande samarbetsprogram likväl som vid implementeringen av Europa 2020-strategin i de nationella handlingsplanerna. Regeringen anser att de kulturella och kreativa näringarnas roll i och bidrag till Europa 2020-strategin är viktig och Sverige har sedan hösten 2009 en nationell handlingsplan för kulturella och kreativa näringar.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum i april och maj.

EU:s ramprogram för kultur, Kultur (2007–2013), omfattar alla konst- och kulturområden utom de audiovisuella medierna (film, tv och video). Programmet har tre övergripande mål:

- främjande av rörlighet för personer,
- främjande av rörlighet för konstnärliga produkter samt
- främjande av den interkulturella dialogen.

Antalet länder i kulturprogrammet år 2010 uppgick till totalt 35 stycken. Det totala beloppet som Sverige har fått ta del av 2010 inom EU:s kulturprogram (stöd till kulturprojekt, översättningsstöd och stöd till organisationer verksamma på europeisk nivå) uppgick till 7,4 miljoner euro.

48.2 Audiovisuella frågor

Rådsslutsatser om skyddet av barn i den digitala världen

Rådet beslutade i november om rådsslutsatser som uppmärksammar skyddsaspekten rörande barn och unga i den digitala världen. Slutsatserna innebär ökade medvetandehöjande insatser, effektiviserande av arbetet att bekämpa illegalt och skadligt innehåll samt uppmuntrande av intressenter inom relevanta branscher att ta ett större och bredare ansvar för sina tjänster och produkter, t.ex. genom ökad innehållsklassificering och andra självreglerande insatser. Slutsatserna knyter an till rekommendationerna om skydd av barn från 1998 genom den tillämpningsrapport som kommissionen publicerat under hösten.

Sverige anser att fokus ska ligga på medvetandegörande insatser och kunskap snarare än på tekniska lösningar och verktyg för skydd och/eller kontroll samt att det är viktigt att upprätthålla balansen mellan skyddsinsatser/åtgärder och yttrandefriheten.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum i november.

Ramprogrammet Media 2007 (2007–2013)

Ramprogrammet Media 2007 är EU:s stödprogram för film-, tv- och multimediebranschen. Programmet syftar till att stärka den europeiska audiovisuella sektorn bl.a. genom att stödja distributionen av audiovisuella verk inom och utanför EU samt att stärka konkurrenskraften genom finansieringsvägar och användandet av digital teknik. Under 2011 tilldelades svenska projekt ca 3,2 miljoner euro.

Kommissionen presenterade i november ett förslag till nytt samarbetsprogram på kultur- och medieområdet (se faktopromemoria 2011/12:FPM78). Förslaget innebär en sammanslagning av nu gällande kultur- och medieprogram (inkl. Media Mundus) under den gemensamma titeln ”Kreativa Europa”. Den totala summan föreslås uppgå till 1,8 miljarder euro över 7 år (2014–2020). En tydligare koppling görs också till EU2020-målen.

48.3 Programmet Ett Europa för medborgarna

Programmet Ett Europa för medborgarna löper under perioden 2007–2013 och syftar till att överbrygga klyftan mellan medborgarna och EU:s institutioner samt att stärka sammanhållningen mellan européer. I mars lämnade kommissionen en rapport om den genomförda halvtidsutvärderingen av programmet. Av utvärderingen framgår i synnerhet att programmets politiska påverkan behöver stärkas. I utvärderingen konstateras även att kommande programperiod bör bygga vidare på erfarenheter i nuvarande program men utvecklas genom att bidra till att uppmuntra EU-invånare att påverka den politiska dagordningen och engagera sig mer i förverkligandet av politiska beslut.

Kommissionen har föreslagit att en nationell kontaktpunkt ska sättas upp i varje land för att öka kunskapen om programmet och främja deltagande. Ungdomsstyrelsen gavs i november i uppdrag av regeringen att vara kontaktpunkt i Sverige under 2012.

48.4 Idrott

Kommissionens meddelande om idrott

I januari presenterade kommissionen meddelandet om utveckling av idrottens europeiska dimension. Meddelandet fokuserar på tre områden: idrottens roll i samhället, idrottens ekonomiska aspekter och idrottens organisation. Därutöver innehåller meddelandet ett kortare avsnitt om samarbetet med länder utanför EU och internationella organisationer. Inom dessa fyra områden lägger kommissionen i meddelandet fram förslag på åtgärder.

Regeringen anser att idrottspolitik först och främst är en nationell angelägenhet och har ifrågasatt värdet av ett europeiskt idrottsprogram. Regeringen värnar den fria och självständiga idrottsrörelsen och välkomnar därför att det i meddelandet fastslås att självständiga ledningsstrukturer är grundläggande för idrottens organisation.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum i april och maj.

Den 20 maj antog rådet en resolution om en EU-arbetsplan för idrott som pekar ut prioriterade frågor på idrottsområdet och formaliserar delar av det tidigare informella idrottspolitiska samarbetet inom EU.

Överläggningar och samråd med riksdagen ägde rum i april och maj.

Erasmus för alla (idrott)

I november presenterade kommissionen ett meddelande och ett förordningsförslag, om inrättandet av ett gemensamt program för allmän utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott inom ramen för perioden 2014–2020 – Erasmus för alla – se faktapromemoria 2011/12:FPM68. Programmet kommer att inriktas på att stärka goda styrelseformer och kunskapsbasen om idrott i EU, främja hälsofrämjande fysisk aktivitet, utnyttja idrottens möjlighet att främja social integration, främja parallella karriärer genom utbildning av idrottsaktiva samt hantera transnationella hot som dopning, uppgjorda matcher, våld, rasism och intolerans.

DEL 12 EU:S INSTITUTIONER

49 Institutionernas verksamhet

EU måste företrädas av moderna, effektiva, öppna och medborgarorienterade institutioner.

49.1 Europeiska rådet och rådet

Europeiska rådet

Se avsnitt 2 (del 1).

Rådet – tolkning

Sverige har fortsatt beställt tolkning i rådsarbetsgrupperna i relativt hög omfattning under året. Sverige använde omkring hälften av det tilldelade ekonomiska anslaget för tolkning.

49.2 Kommissionen

49.2.1 Kommissionens arbetsprogram

Kommissionens arbete under året utgick i huvudsak från de prioriteringar och initiativ som presenterades i det årliga arbetsprogrammet och som till stor del var inriktade på ekonomisk återhämtning.

Arbetsprogrammet innehöll 40 strategiska initiativ och var indelat i fem huvudprioriteringar:

- hantering av den ekonomiska krisen,
- skapa sysselsättning och tillväxt genom EU 2020-strategin,
- en agenda för medborgarna: bygga ett område för frihet, rättvisa och säkerhet,
- att inleda förhandlingarna inför nästa fleråriga budgetram samt
- att öka EU:s inflytande på den globala arenan.

Medlemsstaterna är skyldiga att korrekt och i tid genomföra den gemensamt överenskomna lagstiftningen i respektive nationella regelverk. Kommissionen följer upp medlemsstaternas genomförande av direktiv som siktar till att förbättra den inre marknaden i en resultattavla som publiceras två gånger per år.

Resultattavlan för den inre marknaden innehåller även statistik för hur medlemsstaterna hanterar de ärenden där kommissionen ifrågasatt nationellt regelverk i något avseende och sammanställer sedan hösten 2010 en tabell över hur medlemsstaterna sammanfattningsvis genomför och tillämpar inre marknadsregelverket. I denna sammanställning har Sverige generellt sett inte hävdats så väl som exempelvis Danmark och Finland. I höstens resultattavla uppnådde inte Sverige den politiska målsättningen om maximalt 1 procent icke-genomförda direktiv utan redovisade ett genomförandeunderskott om 1,3 procent. Å andra sidan uppnådde endast elva medlemsstater målsättningen under den period som statistiken avsåg.

Med anledning av Sveriges placering i jämförelse med andra medlemsstater, men också med anledning av de nya befogenheter att betydligt snabbare än tidigare föra process inför EU-domstolen om ekonomiska sanktioner för försent genomförda direktiv som infördes i och med Lissabonfördraget, har ett antal informationsinsatser vidtagits under året, främst inom Regeringskansliet. Diskussioner har inletts kring vad som krävs för att Sverige bättre ska kunna uppfylla åtagandena att korrekt och i tid nationellt genomföra EU-rättslig lagstiftning.

Sverige har hittills inte varit föremål för process om ekonomiska sanktioner för försent genomförda direktiv.

Kommissionen utfärdade de första stämningsansökningarna i enlighet med de nya befogenheterna Lissabonfördraget medförde i oktober [mot Tyskland, Österrike och Grekland för försent genomförande av tjänstedirektivet].

49.2.3 Överträdelseärenden

Kommissionen övervakar att medlemsstaterna tillämpar och genomför EU-rätten på ett riktigt sätt. Om kommissionen anser att en medlemsstat inte uppfyller sina skyldigheter, kan den inleda ett s.k. överträdelseförfarande. Överträdelseärenden kan röra antingen utebliven anmälan om genomförande av direktiv, alternativt felaktigt genomförande eller tillämpning av EU-rätt.

Överträdelseförfarandet består av tre formella steg. I det första steget fattar kommissionen beslut om en s.k. formell underrättelse till berörd medlemsstat, som kan svara inom viss tid. Om kommissionen inte är nöjd med svaret, kan den avge ett s.k. motiverat yttrande. Om medlemsstaten inte inom viss tid, normalt två månader, vidtar de åtgärder som kommissionen bedömer vara nödvändiga, kan kommissionen i ett tredje steg föra ärendet vidare till EU-domstolen.

Under året överlämnade kommissionen 34 formella underrättelser till Sverige, varav 24 avsåg utebliven anmälan om genomförande av

direktiv. Året innan överlämnade kommissionen 25 formella underrättelser till Sverige. Av dessa rörde 1 verkställighet av dom, vilket kan leda till ekonomiska sanktioner mot Sverige, och 20 rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv.

Under året riktade kommissionen 13 motiverade yttranden mot Sverige, varav sex avsåg utebliven anmälan om genomförande av direktiv, och kommissionen väckte talan mot Sverige om fördragsbrott i tre fall. Året innan riktade kommissionen 17 motiverade yttranden mot Sverige. Av dessa rörde fem utebliven anmälan om genomförande av direktiv.

Under året väckte kommissionen talan mot Sverige i EU-domstolen för fördragsbrott i tre fall.

Under året skrev kommissionen av 35 ärenden (30 ärenden 2010) som varit föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige.

Det kan vara intressant att jämföra de nu redovisade siffrorna med läget i Danmark och Finland under året. När det gäller Finland överlämnade kommissionen 66 formella underrättelser (varav 62 rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv) och 14 motiverade yttranden, (varav 11 rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv). Kommissionen stämde Finland för fördragsbrott i två fall.

När det gäller Danmark överlämnade kommissionen 34 formella underrättelser (varav 25 rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv) och fyra motiverade yttranden (varav två rörde utebliven anmälan om genomförande av direktiv). Kommissionen stämde Danmark för fördragsbrott i tre fall.

I april 2008 startade kommissionen ett pilotprojekt för att utveckla nya arbetsmetoder för bättre och mer effektiv handläggning av klagomål. Sverige deltar i projektet tillsammans med 22 andra medlemsstater. Under 2011 har fyra ytterligare medlemsstater beslutat att ansluta sig till projektet. Det innebär att alla medlemsstater förutom Luxemburg är med i projektet. Pilotprojektet syftar till att om möjligt lösa frågor avseende tolkning och tillämpning av unionsrätten i medlemsstaterna utanför det formella överträdelseförfarandet. Sverige har under året erhållit 24 ärenden inom ramen för pilotprojektet och 22 ärenden har avslutats. För närvarande finns 19 öppna ärenden inom ramen för pilotprojektet. Utvärdering av pilotprojektet pågår.

I *bilaga 2* redogörs för läget per den 31 december 2011 beträffande överträdelseärenden mot Sverige. För en översikt av överträdelseärenden som kommissionen driver mot medlemsstaterna hänvisas till kommissionens årliga rapport om kontrollen av unionsrättsens tillämpning.

49.3 Europaparlamentet

Året i Europaparlamentet har präglats av det fortsatta arbetet med att genomföra Lissabonfördraget och de interinstitutionella diskussioner det givit upphov till. Dessa har lett fram till överenskommelser om Europaparlamentets roll i internationella förhandlingar samt om hur och i vilka fall medlemsstaterna ska redovisa jämförelsetabeller över hur de nationellt genomför EU-direktiv. Ett interinstitutionellt avtal om

Europaparlamentets tillgång till säkerhetsklassad information från rådet är nära en lösning. I oktober antog det konstitutionella utskottet ett betänkande med förslag till förordning om närmare föreskrifter för utövande av Europaparlamentets undersökningsrätt. Frågan förväntas vara fortsatt aktuell under 2012.

I lagstiftningsarbetet har frågan om kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter eller genomförandeakter ofta varit föremål för diskussion mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen.

I diskussionerna om interinstitutionella frågor har det varit regeringens linje att den balans som etablerats genom Lissabonfördraget ska respekteras.

Vid årets början engagerade sig Europaparlamentet starkt i frågan om den ungerska konstitutionen. I det praktiska lagstiftningsarbetet har året dominerats av arbetet med lagstiftningspaketet om ekonomisk styrning (s.k. 6-pack). Europaparlamentet har också eftersträvat en roll i förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram vilket bl.a. lett till att Europaparlamentet var medarrangör till en konferens på detta tema.

Vid årets sista session godkände Europaparlamentet anslutningsfördraget med Kroatien. Vid denna session avvisade Europaparlamentet också ett förslag till förlängning av protokollet om fiskemöjligheter och ekonomisk ersättning enligt fiskepartnerskapet mellan EU och Marocko.

49.4 EU-domstolen

Genom Lissabonfördraget förändrades reglerna om EU:s eget domstols-system på så sätt att domstolen numera som utgångspunkt är behörig på samtliga politikområden. EG-domstolen bytte därmed namn till EU-domstolen.

Uttryckliga undantag från domstolens behörighet görs för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där domstolen i stort sett saknar behörighet. När domstolen utövar sina befogenheter på området med frihet, säkerhet och rättvisa ska den inte heller vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat. Detsamma gäller när medlemsstaterna utövar sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

Domstolens uppgift är att säkerställa att lag och rätt följs vid tolkningen och tillämpningen av EU-rätten.

EU-domstolen ska se till att unionens institutioner handlar inom sina respektive behörighetsområden och i enlighet med EU-rätten. Det är också EU-domstolen som ytterst avgör om medlemsstaterna och unionens institutioner följer och tillämpar EU-rätten korrekt. En lägre instans med behörighet att pröva vissa särskilda grupper av ärenden är knuten till domstolen, vilken genom Lissabonfördraget bytte namn från förstainstansrätten till tribunalen.

Tribunalens domar kan överklagas till domstolen. Europeiska unionens personaldomstol, som inrättades 2005, är knuten till tribunalen på samma sätt som tribunalen till domstolen. I personaldomstolen handläggs mål mellan institutionerna och deras anställda.

De vanligaste målen vid EU-domstolen rör förhandsavgöranden enligt artikel 267 i EUF-fördraget. Sådana mål inleds genom en begäran från en nationell domstol i någon av medlemsstaterna. I begäran ställer den nationella domstolen en eller flera frågor om hur EU-rätten ska tolkas och tillämpas. I domen i sådana mål lämnar domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen och om tolkningen eller giltigheten av rättsakter som har beslutats av unionens institutioner. Under året begärde nationella domstolar förhandsavgörande från EU-domstolen i 368 fall. Av dessa kom fem från svenska domstolar. Under året yttrade sig regeringen skriftligen i tio mål om förhandsavgörande och deltog vid muntlig förhandling i åtta sådana mål.

För att effektivisera EU-domstolens verksamhet och korta handläggningstiderna infördes 2008 ett förfarande för brådskande mål om förhandsavgörande. Förfarandet, som är tillämpligt på området frihet, säkerhet och rättvisa, möjliggör en snabb och rättssäker hantering av mål som kräver en mycket skyndsam handläggning, t.ex. vissa fall av frihetsberövande. Under 2011 beslutade domstolen om tillämpning av förfarandet i tre mål.

Vid EU-domstolen handläggs även mål om så kallad direkt talan, dvs. mål där talan väcks direkt vid EU-domstolen eller tribunalen. I domstolen är det huvudsakligen fråga om mål som inleds när en institution eller en medlemsstat väckt talan mot en annan medlemsstat eller institution, t.ex. i mål där kommissionen har väckt fördragsbrotts-talan mot en medlemsstat enligt artikel 258 i EUF-fördraget.

Under året väcktes talan mot Sverige i tre fall avseende fördragsbrott. Ett av dessa mål avsåg talan om underlåtenhet att följa en tidigare dom från domstolen (artikel 260 i EUF-fördraget). Under året gav regeringen in tre svaromål och tre dupliker i sådana mål. Regeringen ansökte om att få föra talan till stöd för en av parterna (intervention) i sju mål om fördragsbrott vid EU-domstolen. Vidare gav regeringen in fyra interventionsinlagor samt deltog också vid muntliga förhandlingar i tre sådana mål vid domstolen under året.

Mål där talan väcks av fysiska eller juridiska personer mot EU-institutionernas beslut handläggs av tribunalen, och kan överklagas till domstolen. I sådana överklagade mål ansökte regeringen om intervention i ett mål, gav in en interventionsinlaga i ett mål och deltog vid förhandling i domstolen i två mål. Sverige intervenerade under året i ett mål vid tribunalen och gav in en interventionsinlaga i detta mål. Regeringen deltog också vid förhandling i tribunalen i tre mål i vilka Sverige tidigare intervenerat.

Regeringen yttrade sig även skriftligen samt deltog i muntlig förhandling i ett mål vid EFTA-domstolen.

I bilaga 1 finns en redogörelse för mål av svenskt intresse vid domstolen och tribunalen under året. Det gäller dels mål där den svenska regeringen har agerat eller där en begäran om förhandsavgörande har inkommit från en svensk domstol, dels mål där Sverige är part eller har stött en av parterna.

Regionkommittén består av 344 förtroendevalda från lokal och regional nivå i de 27 medlemsstaterna. Den nuvarande mandatperioden löper t.o.m. den 25 januari 2015. Sverige företräds av tolv ledamöter och tolv ersättare. Under året har två nya personer valts in i kommittén.

Regionkommittén har under året haft sex plenarsessioner. Flera yttranden har antagits, bl.a. om sammanhållningspolitikens framtid, klimatpolitik och 2020-strategin.

Sverige har under året haft tre rapportörskap. De har gällt ett yttrande om utvidgningsstrategi och huvudfrågor 2009–2010, potentiella kandidatländer samt ett yttrande om utveckling av offentlig-privata partnerskap och ett yttrande om hemlöshet.

49.6 Öppenhet och insyn

Europaparlamentet, rådet och kommissionen tillämpar sedan den 3 december 2001 förordningen om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (öppenhetsförordningen). I behandlingen av de enskilda ärenden om utlämnande av handlingar som rådet beslutar i har Sverige sedan reglerna antogs agerat aktivt för att främja en öppenhetsvänlig tolkning av förordningen.

Handlingsoffentligheten inom EU har ökat väsentligt sedan öppenhetsförordningen infördes. Många handlingar som tidigare var hemliga är numera direkt sökbara på internet. Utvecklingen mot ökad handlingsoffentlighet är dock inte entydig. Under den översyn av öppenhetsförordningen som inleddes under 2008 och fortfarande pågår, har även framförts förslag som skulle kunna leda till minskad öppenhet. Sveriges målsättning i förhandlingarna är ökad, eller i vart fall bibehållen, öppenhet i EU:s institutioner.

Kommissionen lade fram ett förslag till ändringar av förordningen den 30 april 2008 (KOM(2008) 229). Enligt Sveriges uppfattning var förslaget i vissa delar positivt medan andra delar borde omarbetas om det uttalade syftet med ändringarna, att öka öppenheten, ska uppnås. Kommissionen lade i mars fram ytterligare ett förslag till ändringar av förordningen (KOM(2011) 137), i syfte att anpassa den till den nya rättsliga grunden i Lissabonfördraget (artikel 15.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF). Enligt den artikeln ska allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar utvidgas till att, med några få undantag, omfatta EU:s samtliga institutioner, organ och byråer. Europaparlamentet antog sin ståndpunkt rörande de två förslagen den 15 december. Rådet, som hittills har gått igenom kommissionens båda förslag på teknisk nivå avser nu återuppta förhandlingarna också med beaktande av Europaparlamentets ställningstagande.

Alla mål vid EU-domstolen och tribunalen med anknytning till allmänhetens tillgång till handlingar bevakas. Under året har Sverige fortsatt att agera i de mål där Sverige redan tidigare har varit aktivt samt intervenerat i ett nytt principiellt viktigt mål vid tribunalen. Målet rörde tolkningen av sekretessundantaget till skydd för rättslig rådgivning (T-

452/10), men avvisades på grund av den ena parten företräddes av ett obehörigt ombud. Skr. 2011/12:105

Sverige har även medverkat vid muntliga förhandlingar i mål vid EU-domstolen. I januari hölls en muntlig förhandling i ett mål om kumulation av olika sekretessundantag (C-71/10), i september i ett mål om sekretess för handlingar i ett konkurrensärende (C-477/10 P), och i december i ett mål om handlingar i ett företagskoncentrationsärende (C-404/10 P). Sverige har även medverkat vid muntliga förhandlingar vid tribunalen i målen T-437/08, T-59/09 och T-436/09. Tribunalen har under året även hållit muntlig förhandling i mål T-344/08, där Sverige dock inte deltog.

EU-domstolen avkunnade i juli 2011 domar i två mål av principiell betydelse där Sverige hade intervenerat (C-71/10, se ovan, och C-506/08 P). EU-domstolen konstaterade i den första av dessa att öppenhetsförordningen inte hindrar att nationell lagstiftning tillåter kumulativ tillämpning av sekretessundantag, och i den andra att samma grundläggande principer för prövningen av en ansökan gäller även i fråga om handlingar i förvaltningsärenden och att det i fråga om avslutade ärenden krävs risk för allvarlig och konkret skada för att neka utlämnande.

Tribunalen har avkunnat dom i ett mål rörande tillgång personuppgifter (T-161/04) där kommissionen fick kritik för att ha hanterat ansökan felaktigt. Tribunalen har också avkunnat dom i ett mål rörande en medlemsstats inflytande över sekretessprövningen avseende en handling som härrör från medlemsstaten (T-362/08), i ett mål rörande sekretesskyddet för det interna beslutsförfarandet (T-471/08) samt i ett mål rörande tolkningen av begreppet ”handling” (T-436/09). Slutligen har tribunalen avkunnat två domar rörande tillämpningen av en allmän presumptionsregel om sekretess, dels i ett mål avseende handlingar i ett pågående fördragsbrottsärende (T-29/08), dels i ett mål rörande handlingar i ett avslutat kartellärende (T-437/08).

49.7 Personalpolitik i EU:s institutioner

Tjänsteföreskrifterna

Under året har arbetet med att göra en revidering av tjänsteföreskrifterna inletts. I december presenterade kommissionen sitt förslag (KOM(2011) 890) som berör många delar av de nu gällande tjänsteföreskrifterna. Bland annat vill kommissionen förändra den metod som bestämmer omräkningstalet för de årliga lönejusteringarna, reformera den s.k. undantagsklausulen, utöka antalet arbetstimmar per vecka samt höja pensionsåldern. Diskussioner har under hösten pågått på rådsarbetsgruppsnivå och kommer att fortsätta under 2012.

Utformningen av den undantagsklausul för lönejustering som finns i gällande tjänsteföreskrifter har diskuterats intensivt under hösten. För närvarande gäller att kommissionen, i händelse av en plötslig och allvarlig försämring av den ekonomiska och sociala situationen inom unionen

och baserat på en analys av objektiva data, ska lägga fram ett lämpligt förslag till åtgärd. Rådet uppmanade kommissionen att göra en analys om undantagsklausulen kunde tillämpas för perioden juli 2010 till maj 2011.

Kommissionen presenterade en rapport i juli där man redovisade sin uppfattning att någon plötslig och allvarlig försämring inte hade inträffat under mätperioden varför man inte var beredd att lägga fram ett förslag. Ett flertal medlemsstater inklusive Sverige ställde sig, mot bakgrund av den rådande ekonomiska krisen i framför allt euro-området, kritiskt till kommissionens analys. Rådet uppmanade därför kommissionen att göra en ny bedömning huruvida undantagsklausulen kunde tillämpas givet det ekonomiska läget under hösten samt att lämna ett lämpligt förslag till den årliga lönejusteringen före årsskiftet.

Kommissionen ansåg efter en andra bedömning att undantagsklausulen fortfarande inte var tillämplig (KOM(2011) 829). Samtidigt föreslog kommissionen att justeringstalet för 2011 skulle uppgå till 1,7 procent. Rådet ansåg att rapporten som låg till grund för kommissionens bedömning var missvisande i relation till den ekonomiska situationen samt att tidsperioden som analyserades var alldeles för snäv för att ge en korrekt bild av det ekonomiska läget.

Rådet vidhöll att de ansåg att den ekonomiska situationen var allvarlig nog för att tillämpa undantagsklausulen och avvisade därmed kommissionens förslag till justeringstal på miljørådet den 19 december. Vid samma tillfälle beslutade även rådet om att stämma kommissionen med anledning av att man inte tillämpat undantagsklausulen, en s.k. talan om ogiltigförklaring.

Stämningens ansökan kommer att lämnas till domstolen i början av 2012.

Samråd med EU-nämnden har ägt rum.

49.8 EU-språkvården

Målet för EU-språkvården är överskådliga, klara och begripliga EU-rättsakter. Tanken är att om grundtexterna skrivs så klart som möjligt, leder det automatiskt till bättre översättningar.

Regeringskansliet driver EU-språkvården och den riktar sig främst till dem som arbetar med EU-texter inom Regeringskansliet, myndigheterna eller EU:s institutioner. Inom EU-språkvården finns det ett nätverk av kontaktpersoner i EU-språkliga frågor på olika departement och myndigheter. Stöd ges till översättare, granskare och juristlingvister i institutionerna.

Bilaga 1 Mål av svenskt intresse vid EU-domstolen och tribunalen under 2011

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

I det följande redovisas de mål vid EU-domstolen och tribunalen i vilka den svenska regeringen har varit part eller intervenient eller intressent och – i fråga om mål om förhandsavgöranden – de mål i vilka den svenska regeringen har yttrat sig eller där förhandsavgörande har begärts från svensk domstol. Redovisningen avser år 2011. Övriga domar av särskild betydelse som meddelats under året finns sammanställda på domstolarnas gemensamma webbplats, under följande adress:
<http://curia.europa.eu/sv/actu/communiques/index.htm>.

I det inledande registret nedan listas målen efter det sakområde som de huvudsakligen berör med angivande av målnummer och en beskrivande beteckning.

Därunder upptas i avsnitt 1 de mål som har avgjorts slutligt under år 2011. I avsnitt 2 finns de mål som vid utgången av året fortfarande var pågående. Målen redovisas inom respektive avsnitt i två kapitel, varav de första (kapitel 1.1 och 2.1) avser målen i vilka Sverige är eller varit part eller intervenient och de senare (kapitel 1.2 och 2.2) avser målen om förhandsavgörande. Inom varje kapitel redovisas målen i målnummerordning, med EU-domstolens mål först följda av tribunalens mål.

Överträdelseärenden mot Sverige som gått vidare till EU-domstolen redovisas särskilt i bilaga 2.

1 REGISTER

Aktiebolagsrätt

C-374/10 – Aktieägares rättigheter i börsnoterade bolag

Arbetsrätt

C-30/10 – Rätt till lönegaranti II

C-141/11 – Hörnfeldt - Åldersdiskriminering

Behörighetsfördelning EU/EG

A-1/09 – Ingående av avtal om en patentdomstol

Bryssel I-förordningen

C-139/10 – Betalningsinvändning, hinder för verkställighet

EU-Processrätt

C-270/11 – Datalagringsdirektivet – ekonomiska sanktioner (fördragsbrott)

C-292/11 P – Ekonomiska sanktioner (fördragsbrott)

Fri rörlighet för arbetstagare/personer

- C-542/09 – Studiestöd och exportabilitet (fördragsbrott)
- C-257/10 – Föräldrapenning, inkomst och kvalifikation i Schweiz
- C-461/11 – Begreppet ”hemvist” i skuldsaneringslagen

Gemensam säkerhets- och utrikespolitik

- C-130/10 – Restriktiva åtgärder (fördragsbrott)

Immaterialrätt

- C-34/10 – Undantag från patenterbarhet i bioteknikdirektivet
- C-228/10 – Upphovsrättsligt skydd för tekniska åtgärder
- C-461/10 – Informationsföreläggande
- C-274/11 och C-295/11 – Fördjupat samarbete – enhetligt patentskydd

Jordbruk och fiske

- C-327/09 – Betydelsen av ett beslut om nya livsmedel
- C-346/09 – Nationella åtgärder till skydd mot BSE
- C-309/10 – Omstruktureringsavgifter för sockerindustrin
- T-576/08 – Livsmedelshjälp

Konkurrensrätt

- C-52/09 – Prissättning av återförsäljarprodukter för ADSL

Konsumenträtt

- C-70/11 – Distansförsäljning (fördragsbrott)

Marknadsföringsrätt

- C-316/09 – Förbud mot reklam för receptbelagda läkemedel
- C-52/10 – Smygreklam – tv-direktivet
- C-122/10 – Köperbudande
- C-435/11 – Förbud mot otillbörliga affärsmetoder

Migration

- C-277/11 – Informationsskyldighet enligt skyddsgrundsdirektivet

Miljö

- C-240/09 – Århuskonventionen (direkt effekt)
- C-344/09 – Försiktighetsprincipen
- C-366/10 – Flygutsläppsrätter
- C-479/10 – Gränsvärden för svaveldioxid m.m. (fördragsbrott)
- C-607/10 – Genomförande av IPPC-direktivet (fördragsbrott mot Sverige)

Offentlig upphandling

- C-274/09 – Definition av begreppet tjänstekoncession
- C-159/11 – Upphandlingsplikt – horisontella avtal mellan myndigheter

Skatterätt

- C-384/09 – Avtal om informationsutbyte med tredjeland
- C-397/09 – Avdragsrätt för ränta och royalty
- C-540/09 – Moms, finansiella tjänster – underwriting

C-38/10 – Utflyttnings beskattning I – Portugal (fördragsbrott)
 C-39/10 – Grundavdrag för utomlands bosatta – Estland (fördragsbrott)
 C-94/10 – Återbetalning av punktskatt
 C-157/10 – Förbud mot avräkning för skatt
 C-342/10 – Utländska pensionsfonder – Finland (fördragsbrott)
 C-371/10 – Utflyttnings beskattning II – förhandsbesked – Nederländerna
 C-480/10 – Momsgrupper – (fördragsbrott)
 C-498/10 – Källbeskattning
 C-600/10 – Utländska pensionsfonder II – Tyskland (fördragsbrott)
 C-617/10 – Skattetillägg – förbud mot dubbelbesträffning
 C-64/11 – Utflyttnings beskattning III – Spanien (fördragsbrott)
 C-74/11 – Momsgrupper II (fördragsbrott Finland)
 C-123/11 – Förlustavdrag vid fusion
 C-168/11 – Beräkning av avräkningsbelopp
 C-261/11 – Utflyttnings beskattning III – Danmark (fördragsbrott)
 C-301/11 – Utflyttnings beskattning IV – Nederländerna (fördragsbrott)
 C-318/11 och C-319/11 – Återbetalning av moms
 C-322/11 – Förlustavdrag vid försäljning av fast egendom

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

Straff- och straffprocessrätt

C-483/09 – Rambeslut om brottsoffers ställning
 C-1/10 – Rambeslut om brottsoffers ställning

Öppenhet (tillgång till handlingar)

C-506/08 P – Handlingar angående konkurrensärende
 C-71/10 – Allmänhetens tillgång till miljöinformation
 C-404/10 P – Handlingar i ett företagskoncentrationsärende
 C-477/10 P – Handlingar i ett företagskoncentrationsärende
 T-161/04 – Handlingar i anställningsärenden
 T-374/07 – Frågor och svar i uttagningsprov
 T-29/08 – Handlingar i överträdelseärende
 T-344/08 – Handlingar i konkurrensärende II (Energie)
 T-362/08 – Handlingar från medlemsstat (IFAW II)
 T-437/08 – Uppgifter i innehållsförteckning
 T-471/08 – Revisionsrapport angående utgifter för assistenter i EP
 T-59/09 – Handlingar i överträdelseärende II
 T-436/09 – Uppgifter i elektronisk databas
 T-180/10 – Handlingar inom kommittologiförfarandet
 T-452/10 – Handlingar i lagstiftningsärende

2.1 Mål i vilka talan väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-506/08 P (UDEUD2008:232:4) MyTravel Group plc mot Europeiska kommissionen, Överklagande av tribunalens dom i mål T-403/05 MyTravel mot kommissionen

Genom dom den 9 september 2008 ogiltigförklarade tribunalen kommissionens beslut av den 5 september 2005 (D(2005) 8461) i den del tillgång nekades till arbetsdokumentet med rubriken ”Protokoll från ett samtal angående Airtoursärendet fört den 24 juni 2002 med en av medlemmarna av gruppen som hade hand om ärendet M.1524, Airtours/First Choice”.

Sverige överklagade tribunalens dom och anförde följande: Tribunalen har i domen bara till en mindre del ogiltigförklarat kommissionens beslut att neka MyTravel tillgång till en rapport som upprättats av en arbetsgrupp, vissa arbetsdokument som hade samband med utarbetandet av rapporten samt vissa handlingar som fanns i akten i det ärende om företagskoncentration som domen rörde och som rapporten var baserad på eller som nämndes i rapporten. Kommissionen motiverade sitt beslut med att handlingarna var hemliga med stöd av undantagen i artikel 4.2 andra och tredje strecksatsen och artikel 4.3 andra stycket i förordning 1049/2001 – öppenhetsförordningen. Sverige ifrågasätter inte att en stor del av innehållet i de begärda handlingarna kan vara känsligt och därför bör kunna hemlighållas. Samtidigt är det av stor vikt att tillgodose intresset av insyn även i denna typ av ärenden. Tribunalen har resonerat på ett sätt som innebär att det skulle finnas ett generellt sekretessbehov för interna handlingar i administrativa ärenden. Kommissionen har delvis gjort en prövning av de begärda handlingarna, dock inte så långtgående som krävs enligt öppenhetsförordningen. Tribunalen har å sin sida genom domen godtagit att kommissionen hemlighåller interna dokument utan närmare prövning. Tribunalen har i sitt resonemang i domen inte berört innehållet i rapporten utan menar i stället att utlämnande måste vägras redan av det skälet att tjänstemännen inte fritt skulle lämna synpunkter om det fanns en möjlighet att det de skrev kunde bli offentligt. Sverige menar att det åligger en tjänsteman att utföra de åtaganden som följer av tjänsten. Det förhållandet att allmänheten möjligen åtnjuter en lagstadgad rätt till viss insyn i verksamheten kan inte utgöra ett godtagbart skäl för att underlåta att fullgöra sina åtaganden. I vart fall i fråga om rapporten förefaller det uppenbart för att vissa delar skulle kunna lämnas ut.

EU-domstolens dom den 21 juli 2011: Domstolen fann att vissa av handlingarna ingick i kommissionens förvaltningsverksamhet. I kommissionens förvaltningsverksamhet krävs det inte en lika långtgående tillgång till handlingar som den som gäller en unionsinstitutions lagstiftande verksamhet. Detta innebär emellertid inte att denna verksamhet inte omfattas av lagstiftningen om tillgång till

handlingar. I denna lagstiftning finns det undantag från principen att allmänheten ska ha största möjliga tillgång till handlingar. Dessa undantag ska därför tolkas och tillämpas restriktivt. Domstolen ansåg att när en institution beslutar att avslå en ansökan om att en handling ska lämnas ut är den i princip skyldig att förklara hur tillgången till handlingen konkret och faktiskt skulle skada det skyddade intresse som kommissionen åberopar – det vill säga i detta fall skyddet för institutionens beslutsförfarande och skyddet för juridisk rådgivning. Beträffande undantaget till skydd för institutionens beslutsförfarande påpekade domstolen att MyTravel hade inkommit med sin ansökan om tillgång till handlingarna efter det att fristen för att överklaga den dom genom vilken förstainstansrätten ogiltigförklarade kommissionens beslut i det aktuella företagskoncentrationsärendet hade löpt ut. Domstolen gjorde en bedömning av samtliga aktuella handlingar och fann att förstainstansrätten borde ha krävt att kommissionen angav de särskilda skälen till varför den ansåg att utlämnandet av vissa handlingar allvarligt skulle undergräva institutionens beslutsförfarande, trots att det förfarande som handlingarna hänförde sig till var avslutat. Beträffande undantaget till skydd för juridisk rådgivning hade förstainstansrätten funnit att utlämnandet av interna meddelanden från kommissionens rättstjänst skulle kunna ge allmänheten tillgång till information om de interna diskussionerna mellan generaldirektoratet för konkurrens och rättstjänsten angående lagenligheten av 1999 års beslut att förklara den aktuella företagskoncentrationen oförenlig med den gemensamma marknaden. Detta skulle enligt förstainstansrätten kunna leda till att lagenligheten av framtida beslut rörande samma bransch ifrågasattes. Domstolen konstaterade att öppenhet – vilket gör det möjligt att öppet diskutera skillnaderna mellan olika ståndpunkter – bidrar till att öka institutionernas legitimitet i unionsmedborgarnas ögon och till att öka deras förtroende. Domstolen kom därför till slutsatsen att kommissionen i sina beslut varken har gjort en korrekt tillämpning av undantaget till skydd för institutionens beslutsförfarande eller av undantaget till skydd för juridisk rådgivning. Domstolen upphäver som en följd av detta förstainstansrättens dom samt ogiltigförklarar de båda kommissionsbesluten i dessa delar. Vissa av de argument som kommissionen anfört till stöd för sitt beslut att vägra lämna ut andra interna handlingar, särskilt de argument som avser undantaget till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner, prövades aldrig av förstainstansrätten. Domstolen anser på grund av detta att den inte kan pröva dessa argument, och målet återförvisas därför till tribunalen för ny prövning.

Yttrande A-1/09 (UDEUD2009/142:3) begäran enligt artikel 300.6 EG från Europeiska unionens råd

Rådet begärde domstolens yttrande om det tilltänkta avtalet om inrättande av ett enhetligt system för patenttvister är förenligt med bestämmelserna i fördragen.

Sverige anförde i huvudsak följande. Det tilltänkta avtalet om inrättande av ett enhetligt system för patenttvister är förenligt med bestämmelserna i fördragen. Genom det föreslagna avtalet skulle en enhetlig tillämpning

av unionsrätten säkerställas, domstolens karaktär enligt fördragen skulle inte förändras och domstolens exklusiva rätt att granska unionens rättsakter skulle inte ifrågasättas.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

EU-domstolens yttrande den 8 mars 2011: Det tilltänkta avtalet om inrättande av ett enhetligt system för patenttvister är inte förenligt med bestämmelserna i EU-fördraget och EUF-fördraget.

C-374/10 (UDEUD2010/215:1) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har yrkat att yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2007/36/EG om utnyttjande av vissa aktieägares rättigheter i börsnoterade företag, genom att inte anta alla de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige medgav talan.

EU-domstolen beslutade den 12 april 2011 att avskriva målet efter återkallelse från kommissionen.

C-479/10 (UDEUD2010/273:1) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i direktiv 1999/30/EG om gränsvärden för svaveldioxid, kvävedioxid och kväveoxider, partiklar och bly i luften, genom att ha överskridit gränsvärdena för PM10 i luften under åren 2005, 2006 och 2007 i zonerna SW 2 och SW 4 samt under åren 2005 och 2006 i zon SW 5.

Sverige medgav talan.

EU-domstolens dom den 10 maj 2011: Sverige fälldes för fördragsbrott i enlighet med sitt medgivande.

T-161/04 (ERS2004/152:2) Gregorio Valero Jordana mot Europeiska kommissionen

Gregorio Valero Jordana yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut att vägra sökanden tillgång till en reservlista i ett uttagningsprov samt enskilda beslut om tillsättning av tjänstemän. Sökanden gjorde gällande att kommissionen tillämpat sekretessundantaget till skydd för den enskildes privatliv och integritet i artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen, på ett felaktigt sätt. Kommissionen har utgått från att artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen utgör en direkt hänvisning till personuppgiftsförordningen. Kommissionen har angivit att de efterfrågade dokumenten inte kan lämnas ut med stöd av öppenhetsförordningen, men att det däremot finns en möjlighet att sökanden skulle kunna få del av de begärda uppgifterna under åberopande av personuppgiftsförordningen om sökanden visar att det är nödvändigt att han får del av uppgifterna.

Sverige intervenerade till stöd för Gregorio Valero Jordana och instämde i att beslutet grundats på en oriktig tillämpning av artikel 4.1 b i öppenhetsförordningen. Ett beslut att avslå en begäran om att få ta del av en allmän handling kan endast grundas på bestämmelserna i öppenhetsförordningen och inte på bestämmelserna i personuppgiftsförordningen. Att ålägga sökanden att visa nödvändigheten av att få ta del av handlingarna står direkt i strid med öppenhetsförordningen. Som svar på fråga från tribunalen anförde Sverige sammanfattningsvis att tribunalens dom den 8 november 2007 i mål T-194/04, *The Bavarian Lager Company mot kommissionen*, ger stöd för att Sveriges yrkanden i detta mål (liksom i mål T-170/03 *British American Tobacco mot kommissionen*) ska bifallas.

Tribunalens dom den 7 juli 2011: Tribunalen undanröjde kommissionens beslut eftersom den ansåg att kommissionen inte prövat klagandens begäran med stöd av förordning 45/2001, eftersom den eftersökta handlingen innehöll personuppgifter, snarare än en prövning med stöd av förordning 1049/2001.

T-29/08 (UDEUD2008/100:2) Liga para a Protecção da Natureza (LPN) mot Europeiska kommissionen

Naturskyddsorganisationen LPN yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara ett beslut av kommissionen att neka organisationen tillgång till handlingar hos kommissionen beträffande ett klagorende om eventuell överträdelse av gemenskapsrätten som LPN väckt hos kommissionen avseende anläggandet av en damm i Portugal. Sökanden har till stöd för sin talan åberopat åsidosättande av öppenhetsförordningen samt förordning (EG) nr 1367/2006 om tillämpning av bestämmelserna om Århuskonventionen, vars syfte är skapa ökad öppenhet i EU avseende genomförandet av miljöfrågor, bland annat avseende tillgången till miljöinformation.

Sverige intervenerade till stöd för LPN och anförde följande: Begäran om tillgång till de aktuella handlingarna ska bedömas utifrån reglerna i öppenhetsförordningen, med beaktande av bestämmelserna i förordning (EG) nr 1367/2006 och den vikt gemenskapslagstiftaren fäst vid allmänintresset av insyn i miljöärenden. Regeringen bestrider inte att de begärda handlingarna i och för sig skulle kunna innehålla sådana skyddsvärda uppgifter som omfattas av undantaget till skydd för syftet med utredningar i artikel 4.2 tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen. Bedömningen av om en begärd handling ska lämnas ut måste emellertid göras med hänsyn till de uppgifter som varje enskild handling innehåller och till i vilken utsträckning det föreligger ett allmänintresse för utlämnande av dessa uppgifter. Av skälen till det ifrågasatta beslutet framgår att kommissionen inte har gjort en sådan bedömning. Som en följd av denna bristande prövning har kommissionen vidare inte kunnat avgöra om det hade varit tillräckligt att endast vägra tillgång till delar av de begärda handlingarna. Kommissionens beslut grundas på en oriktig tillämpning av både undantaget i artikel 4.2 tredje strecksatsen rörande

syftet med utredningar, inspektioner eller revisioner och artikel 4.6 om delvis utlämnande i öppenhetsförordningen.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

Tribunalens dom den 9 september 2011: Tribunalen avslag överklagandet. Tribunalen tillämpar den presumptionsregel som domstolen uppställt i bl.a. Technische Glaswerke och anser således att handlingarna kan undantas från principen om hur prövningen ska ske, individuellt och konkret för varje uppgift. Tribunalen menar att det inte finns något skäl för att denna regel inte kan tillämpas även i ett ”miljömål”. Tyngd läggs också på det faktum att det handlade om handlingar inom ett överträdelseärende.

T-362/08 (UDEUD2009/118:2)IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds mot Europeiska kommissionen

IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att vägra bolaget tillgång till en av de handlingar som sökanden i ett tidigare ärende begärt att få ut. Till stöd för sitt beslut har kommissionen hänvisat till att Tyskland, varifrån handlingen härrör, under åberopande av artikel 4.1 a) tredje och fjärde strecksatsen samt artikel 4.3 andra stycket i öppenhetsförordningen har motsatt sig ett utlämnande. Sökanden har bl.a. gjort gällande att kommissionen gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning genom att inte själv pröva huruvida förutsättningarna för en tillämpning av de av Tyskland angivna sekretessundantagen verkligen var uppfyllda.

Sverige intervenerade till stöd för sökanden och anförde följande. Om man som kommissionen tolkar artikel 4.5 i öppenhetsförordningen som en begränsad skyldighet för en institution att ”bocka av” om medlemsstatens invändningar är att hänföra till något av sekretessundantagen, utan en egen del i beslutsfattandet, skulle detta innebära att institutionen vore beredd att acceptera en bedömning som mycket väl skulle kunna vara fel i sak och dessutom anta slutsatsen som sin egen. En institution har istället, enligt Sverige, i dessa ärenden en självständig prövningsskyldighet som innebär att institutionen måste förvissa sig om att motiveringen som medlemsstaten ger är formellt och materiellt juridiskt korrekt. Annars kan institutionen inte göra rättvisa åt sitt ansvar att fatta beslut som är juridiskt försvarbara och som den efter klagomål från medborgarna kan försvara på trovärdigt sätt inför domstolen. Av detta följer att institutionen måste göra en egen bedömning av om medlemsstatens åberopade sekretessintresse faktiskt kan omfattas av sekretessundantagen. En institution har därtill att beakta sin motiveringsskyldighet i beslutsfattandet. Däremot bör det finnas ett större utrymme för att ta fasta på medlemsstatens argumentation när det gäller bedömningen om ett utlämnande skulle leda till skada. I vissa fall, som t.ex. när det gäller frågan om en medlemsstats finansiella, monetära eller ekonomiska politik skulle skadas av ett utlämnande bör medlemsstatens synpunkter väga tungt. I andra fall, som när det gäller frågan om ett utlämnande allvarligt skulle skada institutionens beslutsförfarande bör institutionen ha ett större utrymme att bedöma medlemsstatens argumentation som bristfällig.

Tribunalens dom den 13 januari 2011. Kommissionen är, när den fattar beslut om att inte bevilja tillgång till handlingar, ansvarig för att beslutet är lagenligt. Kommissionen är därför skyldig att, innan den avslår en ansökan om tillgång till en handling som härrör från en medlemsstat, pröva huruvida medlemsstaten har grundat sin invändning på de materiella undantag som föreskrivs i artikel 4.1–4.3 i öppenhetsförordningen och huruvida dess ståndpunkt i det avseendet är vederbörligen motiverad. Den prövning som ska göras för att tillämpa ett undantag måste framgå av motiven till unionsbeslutet. I den mån kommissionen inte har någon invändning mot att den aktuella handlingen lämnas ut och i sitt beslut anger de skäl som medlemsstaten har anfört, är det de av medlemsstaten angivna och i beslutet återgivna skälen som unionsdomstolen ska pröva. Domstolen erinrar om att det i målet inte är nödvändigt att avgöra huruvida kommissionen var skyldig att, utöver den rent formella kontrollen av huruvida medlemsstaten har motiverat sin invändning mot ett utlämnande och att en hänvisning skett till artikel 4.1–4.3, göra en prima facie-bedömning eller en fullständig prövning av skälen till medlemsstatens invändning. Frågan som ska avgöras är alltså inte vilken typ av kontroll som kommissionen var bemyndigad att göra med avseende på medlemsstatens invändning enligt artikel 4.5. Eftersom det angripna beslutet motsvarar den berörda medlemsstatens begäran saknar det betydelse huruvida kommissionen var bemyndigad att göra en prima facie-bedömning eller en fullständig prövning av skälen till medlemsstatens invändning, enligt tribunalen. Ett svar på denna fråga hade behövts om kommissionens beslut inte hade motsvarat medlemsstatens begäran. När kommissionens beslut angående en ansökan om tillgång till en handling som härrör från en medlemsstat motsvarar den senares begäran med stöd av artikel 4.5, är den kontroll som ska göras den som unionsdomstolen är behörig att göra, av kommissionens beslut att avslå en ansökan om tillgång till en handling. I motsats till vad kommissionen har påstått följer härav att unionsdomstolens prövning till följd av tillämpningen av att artikel 4.5 i förordning nr 1049/2001, inte är begränsad till en prima facie-bedömning. Tillämpningen av denna bestämmelse hindrar alltså inte unionsdomstolen från att göra en fullständig prövning av kommissionens avslagsbeslut, vilket bland annat ska uppfylla kraven på motivering och grunda sig på den berörda medlemsstatens materiella bedömning av huruvida undantagen i artikel 4.1–4.3 är tillämpliga.

T-437/08 (UDEUD2009/4:2) CDC Hydrogene Peroxide SA mot Europeiska kommissionen

CDC Hydrogene Peroxide yrkade att tribunalen skulle ogiltigförklara kommissionens beslut att neka sökanden fullständig tillgång till sammanfattningen av innehållet i akten i ett ärende som gäller en europeisk kartell för väteperoxid. Till grund för sin talan anförde sökanden följande. Kommissionen har tillämpat undantagen till skydd för fysisk eller juridisk persons affärsintressen och till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i artikel 4.2 första och tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt. Vidare strider kommissionens beslut mot principen om att undantagsbestämmelser ska tolkas och tillämpas strikt. Kommissionen har inte visat att en konkret

och överskådlig fara förelåg för att de skyddade intressena skulle äventyras. Kommissionens beslut är inte förenligt med principen om rätten till effektiv skadeersättning. Detta eftersom beslutet strider mot gemenskapens konkurrensrätt då de skadelidandes intresse av information om överträdelsen väger tyngre än vissa företags intresse av att information kring överträdelsen och då omfattningen av företagens samarbete med kommissionen inte offentliggörs.

Sverige intervenerade till stöd för CDC Hydrogene Peroxide och anförde följande. Öppenhetsförordningen ger inte utrymme för en tolkning som innebär att en viss kategori av handlingar automatiskt är undantagna från insyn och att bedömningen av om en handling kan lämnas ut ska göras mot bakgrund av de uppgifter den faktiskt innehåller. Tillgång ska endast vägras om utlämnandet i det specifika fallet antingen skulle undergräva skyddet för de intressen som anges i öppenhetsförordningen. För hemlighållande krävs dessutom att det inte föreligger ett övervägande allmänintresse av utlämnande. Den omständigheten att det i ett kartellärende finns känsliga uppgifter innebär i och för sig att en korrekt prövning kan leda till att handlingar inte lämnas ut, men prövningen kan bara ske utifrån öppenhetsförordningens bestämmelser.

Tribunalens dom den 15 december 2011: Tribunalen ogiltigförklarar kommissionens beslut i sin helhet. Tribunalen anser att innehållsförteckningen enbart innehåller hänvisningar till handlingarna i kommissionens ärende och kan inte i sig anses utgöra ett affärsintresse för de företag som anges i den, bland annat som upphovsmän till vissa av dessa handlingar. Ett utlämnande av innehållsförteckningen skulle kunna anses undergräva skyddet för dessa företags affärsintressen endast om en av kolumnerna i innehållsförteckningen – som i den icke-konfidentiella version som kommissionen ställde till sökandeföretagets förfogande innehåller uppgifter om bland annat handlingarnas ursprung och mottagare samt en beskrivning av handlingen – beträffande en eller flera av dessa handlingar skulle innehålla upplysningar om de berörda företagets affärsförbindelser, om priserna på deras varor, deras kostnadsstruktur eller marknadsandelar eller liknande omständigheter. Kommissionen har inte gjort gällande att det förhåller sig så. Dessa överväganden avser emellertid uteslutande risken för att skadeståndstalan väcks mot intervenienten eller andra företag som var inblandade i väteperoxidkartellen. Kommissionen grundade därför sitt beslut uteslutande på hur upplysningarna i innehållsförteckningen kunde komma att användas. Kommissionen har emellertid inte gjort gällande att dessa upplysningar på grund av sitt innehåll i sig omfattas av de ifrågavarande företagets affärsintressen. Med ledning av denna handling kan sökandeföretaget visserligen identifiera handlingar som kan vara användbara i ett sådant mål, men det är den domstol som är behörig att avgöra ett sådant mål som fattar beslut om att de ska ges in. Det kan därför inte göras gällande att ett utlämnande av innehållsförteckningen i sig skulle inverka på de intressen som kommissionen har hänvisat till för att motivera beslutet att inte lämna ut denna. I fråga om sekretessundantaget till skydd för utredningar anser tribunalen att

utredningen i ett konkret ärende måste däremot anses avslutad när det slutliga beslutet antas, oavsett om en domstol senare ogiltigförklarar detta beslut. Den ifrågavarande institutionen anser nämligen själv att förfarandet är avslutat vid denna tidpunkt. Att medge att de olika handlingar som har samband med utredningar omfattas av undantaget så länge som samtliga rättsliga förfaranden inte är avgjorda, även då en talan väcks vid tribunalen som eventuellt leder till att förfarandet vid kommissionen återupptas, vore dock att låta tillgången till handlingarna vara avhängig av slumpmässiga framtida omständigheter, nämligen utgången av nämnda talan och de slutsatser som kommissionen kan dra därav. Det är under alla omständigheter fråga om framtida och osäkra händelser som beror på beslut som fattas av de företag som beslutet om sanktioner riktar sig till och av olika berörda myndigheter.

T-471/08 (UDEUD2009/49:2) Ciaràn Toland mot Europaparlamentet

Ciaràn Toland yrkade att Europaparlamentets beslut att vägra honom tillgång till en internrevisionsrapport med titeln ”Granskning av ersättningarna för utgifter för ledamöternas assistenter” skulle undanröjas. Rapporten innehåller en analys av riskerna med den nuvarande ordningen och förslag till administrativa och lagstiftningsåtgärder för att förbättra hanteringen. Europaparlamentet avskog sökandens begäran om tillgång till rapporten med hänvisning till skyddet för syftet med revisioner och skyddet för den interna beslutsprocessen i öppenhetsförordningen. Till stöd för detta resonemang har parlamentet hänvisat till rättspraxis som enligt parlamentet innebär att tillgång till internrevisionsrapporten kunde nekas under en rimlig tid för parlamentet att ta ställning till och genomföra de åtgärder som föreslagits i rapporten. Ett utlämnande skulle enligt parlamentet kunna äventyra det effektiva utnyttjandet av rapporten och därmed syftet med revisionen.

Sverige intervenerade till stöd för Ciaràn Toland och anförde följande. Europaparlamentets resonemang innebär att det skulle finnas ett generellt sekretessbehov för internrevisionsrapporter fram till dess att de åtgärder som föreslås i rapporten genomförts eller förkastats förutsatt att detta sker inom en ”rimlig” tidsperiod. Resonemanget strider mot öppenhetsförordningens syfte att tillförsäkra största möjliga tillgång till institutionernas handlingar och mot den fasta rättspraxis som anger att varje sekretessundantag ska tillämpas restriktivt. Det är dessutom fråga om ett område där allmänintresset av insyn gör sig särskilt starkt gällande. Givetvis kan det förekomma hemliga uppgifter i denna typ av handling. För att konstatera detta krävs dock en konkret och individuell prövning av om ett utlämnande av innehållet skulle innebära ett undergrävande av det intresse som skyddas. Någon korrekt sådan prövning har inte skett i detta fall. Europaparlamentet har dessutom inte tagit ställning till om det föreligger något övervägande allmänintresse av utlämnande.

Tribunalens dom den 7 juni 2011: Tribunalen underkände EP:s åberopade sekretessgrund till skydd för utredningar. Detta eftersom det inte pågick någon inspektion eller utredning som skulle ha kunnat

äventyras av att de begärda handlingarna lämnades ut vid tidpunkten för EP:s beslut. Tribunalen underkänner också EP:s återopade sekretessgrund till skydd för institutionens beslutsförfarande. Tribunalen konstaterade att den omständigheten att frågan om hur EP:s ledamöter använder den ersättning som de får är ett känsligt ämne som med bevakas av media räcker inte i sig för att det ska anses föreligga ett objektivet skäl för att anta att institutionens beslutsförfarande allvarligt skulle undergrävas.

T-576/08 (UDEUD2009/69:3) Förbundsrepubliken Tyskland mot Europeiska kommissionen

Tyskland har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens förordning (EG) nr 983/2008 om antagande av en plan för att tilldela medlemsstaterna resurser som hänförs till budgetåret 2009 för leverans av livsmedel från interventionslager till de sämst ställda i gemenskapen. Förordning (EG) nr 983/2008 hänvisar visserligen till rådets förordning (EG) nr 1234/2007 om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna och om särskilda bestämmelser för vissa jordbruksprodukter, som i sin tur har sin rättsliga grund i gemenskapens gemensamma jordbrukspolitik (artiklarna 36 och 37 jämförda med artikel 33 EG), men den uppfyller inte de däri föreskrivna kraven. Planen för leverans av livsmedel var ursprungligen en kompletterande behörighet för den gemensamma jordbrukspolitiken, eftersom det huvudsakligen är fråga om att använda befintliga interventionslager för sociala ändamål. Enligt artikel 27.2 i förordning (EG) nr 1234/2007 får uppköp av livsmedel för planen endast ske vid tillfällig brist i interventionslagren. Sedan flera år används planen dock i princip uteslutande för att köpa upp livsmedel på marknaden, eftersom det på grund av reformerna inom gemenskapens jordbrukspolitik knappt finns några interventionslager. Planen är idag ett rent socialpolitiskt instrument för gemenskapen, som saknar rättslig grund (principen om tilldelade befogenheter).

Sverige har intervenerat till stöd för Tyskland och anfört följande. Förordning (EG) nr 983/2008 saknar rättslig grund. Förordningen respekterar inte villkoren i artikel 27.2 i förordning (EG) nr 1234/2007 om att marknadsuppköp endast får ske för att täcka en brist som uppstår under genomförandet av planen och att det bara får vara fråga om en tillfällig brist. Även om förordning (EG) nr 983/2008 har vissa positiva följder för jordbrukets funktion är detta av underordnad betydelse i förhållande till det väsentliga syftet som får sägas vara att hjälpa gemenskapens sämst ställda genom att på marknaden köpa upp livsmedel. Av detta följer att den ifrågasatta förordningen i huvudsak inte utgör en rättsakt om produktion och saluföring av jordbruksprodukter som omfattas av artikel 37 EG. Den bidrar i huvudsak inte till att förverkliga ett eller flera av de mål för den gemensamma jordbrukspolitiken som anges i artikel 33.1 EG. Med den nuvarande utformningen av planen enligt förordning (EG) nr 983/2008 finns nämligen inte längre någon anknytning till den gemensamma jordbrukspolitiken. Eftersom interventionslagren numera är och framöver kommer att vara begränsade och planen till över 85 procent är beroende av uppköp av produkter på marknaden har planen fått en i princip

uteslutande socialpolitisk karaktär. Detta förstärks av att planens omfattning bestäms utifrån socialpolitiska bedömningar i medlemsstaterna i stället för av jordbrukspolitiska bedömningar. Skr. 2011/12:105 Bilaga 1

EU-domstolens dom den 13 april 2011: Artikel 2 i och bilaga II till kommissionens förordning (EG) nr 983/2008 ogiltigförklaras. Ogiltigförklaringen av artikel 2 i och bilaga II till förordning nr 983/2008 påverkar inte giltigheten av redan gjorda tilldelningar.

T-436/09 (UDEUD2010/48:4) Julien Dufour mot Europeiska centralbanken

Julien Dufour överklagade Europeiska centralbankens (ECB) beslut att neka honom tillgång till bankens elektroniska databas med uppgifter om rekrytering av arbetssökanden och rörligheten hos anställda i ECB.

Sverige intervenerade till stöd för Julien Dufour och anförde följande. Definitionen av handling i artikel 3 a) i ECB/2004/3 är vid och bör tolkas extensivt. Hit hör inte bara uppgifter som på det traditionella sättet sparas i ett dokument i pappersform, utan också information som samlas i elektroniska databaser. En annan tolkning saknar stöd i beslutstexten och skulle betyda att allmänheten skulle uteslutas från insyn i mängder av information som finns hos institutionen, på ett sätt som inte är förenligt med principen om största möjliga öppenhet. Om en institution kan få fram uppgifterna som efterfrågas genom en sökning i en databas eller liknande rutinbetonade åtgärder omfattas dessa av handlingsbegreppet och ska i vederbörlig ordning sekretessprövas av institutionen innan beslut om utlämnande fattas.

Tribunalens dom den 26 oktober 2011: Tribunalen ogiltigförklarade det överklagade beslutet enligt vilket Dufour nekades tillgång till de begärda uppgifterna. Tribunalen konstaterade att en bokstavstolkning av definitionen av handlingsbegreppet i artikel 3 a) i beslut 2004/258 leder till slutsatsen att de samlade uppgifterna i en databas ska anses utgöra en handling i den mening som avses i denna bestämmelse, och att inga praktiska hänsyn och ingen av de olika handlingar som parterna åberopat föranleder en annan bedömning. Denna slutsats är dessutom förenlig med målet att ge större tillgång till ECB:s handlingar, vilket det erinras om i skäl 3 i beslutet. I motsats till vad ECB gör gällande - att varken artikel 255 EG eller förordning nr 1049/2001 är tillämplig på ECB - utesluter detta inte tribunalens tolkning av artikel 3 a). Det är riktigt att skäl 3 i beslutet nämner också behovet av att garantera ”att skydda ECB: s oberoende och de nationella centralbankerna [...] och sekretessen för vissa frågor att genomföra ECB: s uppgifter.” Men om detta behov kan motivera att särskilda undantag från rätten till tillgång till ECB: s handlingar, särskilt de som avses i artikel 4, punkt 1a), första till fjärde strecksatserna detta beslut, kan det inte tillåta en tolkning av artikel 3 a), skulle samma beslut strida mot dess ordalydelse. Vad gäller argumentet att ECB inte ska tillämpa artikel 255 EG och förordning nr 1049/2001, pekar tribunalen för det första på att slutsatsen ovan är baserad på de termer som används i artikel 3 a) i beslutet, utan någon hänvisning till artikel 255 EG och förordning nr 1049/2001, och för det andra att i alla

händelser finns det gemensamma uttalandet i förordningen, där det uppmanas att ”andra institutioner och organ inom unionen bör vidta interna bestämmelser om allmänhetens tillgång till handlingar som speglar de principer och begränsningar som fastställs i förordning”. Slutsatsen att alla data i en databas är ett dokument som avses i artikel 3 a) i beslut 2004/258 ger i sig stöd för att konstatera att det överklagade beslutet är behäftat med en felaktig rättstillämpning och måste annulleras/ogiltigförklaras. Faktum är att skälen till det ifrågasatta beslutet baseras alla på antagandet att alla data i en databas inte är ett dokument som avses i artikel 3 a) i beslut 2004/258. Det är bara om detta antagande skulle godtas, att sökandens begäran kan avslås på grund av ”utskrivna versioner” av databasen för ECB som avses i hans begäran inte existerar som autonoma dokument. Som hävdas med rätta av ECB och KOM, detta antagande som finns i det omtvistade beslutet bör inte tolkas så, att för ECB ingick bara pappersdokument definitionen av ”handling” i artikel 3 a) i beslutet, vilket skulle motsäga det självklara sättet ordalydelsen i denna bestämmelse. Det bör snarare tolkas som att uppgifterna inte är ”dokument” så länge de finns i en databas och de får denna kapacitet tills de hämtas från databasen som ska registreras i ett annat dokument, tryckta eller utskrivbara.

T-452/10 (UDEUD2011/19:4) ClientEarth mot Europeiska rådet

ClientEarth överklagade rådets beslut att neka det tillgång till rätts-tjänstens handlingar som rör dess synpunkter på Europaparlamentets papper om ”Cashmanrapporten”, dvs. revisionen av öppenhetsförordningen.

Sverige intervenerade till stöd för ClientEarth och anförde följande. Olika uppfattningar ingår i det normala spelet i lagstiftningsprocessen och innebär inte att lagstiftningsärendet i sig är särskilt känslig. De risker rådet talar om, att rådet skulle avstå från att be om råd, risk för att rättstjänsten skulle tveka inför att lämna uppriktiga råd, risk för svårigheter för rättstjänsten att föra rådets talan i domstol – utgör bara abstrakta, hypotetiska resonemang som inte visar att det finns en konkret risk för skada. I fråga om risken för ökade motsättningar mellan rådet och EP är detta också ett hypotetiskt resonemang som tycks utgå från att institutionerna inte förhåller sig professionellt till sina roller och uppdrag. Hemlighetsmakeriet utgör snarare en grogrund för misstänksamhet och spekulationer, vilket knappast gynnar samarbetsklimatet mellan institutionerna. Slutligen pekar regeringen på det mycket stora insynsintresset i lagstiftningsärendet. Öppenhetsförordningen berör alla och envar då den gäller medborgarnas rätt att delta i processen, hänvisning till domen i Access Info Europé görs. Förordningen intar en särställning eftersom den garanterar medborgarnas insyn och därmed deras möjligheter att aktivt och informerat delta i lagstiftningen. Just detta lagstiftningsärende kan således komma att påverka medborgarnas demokratiska möjligheter att delta i och påverka alla kommande lagstiftningsärenden.

Tribunalen avvisade den 6 september 2011 målet eftersom ClientEarths ombud inte varit behörig att företräda ClientEarth.

C-52/09 (UDEUD2009/60:2) Konkurrensverket mot TeliaSonera Sverige AB

Begäran från Stockholms tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Målet gäller en fråga om utnyttjande av dominerande ställning enligt artikel 82 EG. Frågan är framförallt under vilka förutsättningar en överträdelse av artikel 82 EG föreligger på grundval av skillnaden mellan det pris som ett vertikalt integrerat dominerande företag tar ut vid försäljning av återförsäljarprodukter för ADSL till konkurrenter i grossistledet och det pris som samma företag tar ut i slutskedet.

EU-domstolens dom den 17 februari 2011: Det förhållandet att ett vertikalt integrerat företag, som har en dominerande ställning på grossistmarknaden för återförsäljarprodukter för ADSL, tillämpar en prissättning som innebär att skillnaden mellan de priser som tas ut på denna marknad och de priser som tas ut på detaljistmarknaden för tillhandahållande av bredbandsanslutningar till slutkunder inte räcker för att täcka de specifika kostnader som företaget har för att få tillträde till detaljistmarknaden kan utgöra missbruk i den mening som avses i artikel 102 FEUF, såvida det inte föreligger en objektiv motivering. Vid bedömningen av huruvida en sådan prissättning ska anses utgöra missbruk, ska samtliga omständigheter i det enskilda fallet beaktas. I synnerhet ska följande omständigheter beaktas. – I princip och i första hand ska det berörda företags priser och kostnader på detaljistmarknaden beaktas. Först när det på grund av omständigheterna saknas möjlighet att referera till dessa priser och kostnader ska konkurrenternas priser och kostnader på samma marknad beaktas. – Det måste bevisas att prissättningen, särskilt med hänsyn till att grossistprodukten är oundgänglig, får en i vart fall potentiell, konkurrensbegränsande effekt på detaljistmarknaden, utan att denna effekt kan motiveras ekonomiskt.

C-240/09 (UDEUD2009/167:4) Lesoochranárske zoskupenie VLK mot Ministerstvo zivotneho prostredia Slovenskej republiky

Begäran från Najvyšší sud, Slovakien

Den nationella domstolens frågor: I den nationella domstolsprocessen har en miljöorganisation som nekats talerätt hävdad att artikel 9.3 i Århuskonventionen ger organisationen denna rätt. Artikel 9.3 i Århuskonventionen har emellertid inte implementerats i Slovakien. De två första frågorna gäller huruvida artikel 9.3 i Århuskonventionen är direkt tillämplig antingen genom att den tillerkänns ”self-executing effect” eller genom att den är direkt tillämplig eller ges direkt effekt på grundval av gemenskapsrätten. Om svaret på någon av dessa frågor är ja, önskas besked om tolkningen av begreppet ”handling av myndigheter” i artikel 9.3 även omfattar en myndighets beslutsfattande.

Sverige anförde följande. Domstolen saknar behörighet att besvara de två första frågorna eftersom de avser effekten av en bestämmelse i Århuskonventionen som på gemenskapsrättens nuvarande stadium faller

inom ramen för medlemsstaternas behörighet. Gemenskapen och medlemsstaterna har tillträtt Århuskonventionen med stöd av delad behörighet, vilket innebär att domstolen inte har en obegränsad behörighet att uttala sig om tolkningen av densamma. I samband med att gemenskapen tillträdde Århuskonventionen avgavs en förklaring som innebär att, såvitt gäller artikel 9.3 i konventionen, så tillkommer behörigheten medlemsstaterna och inte gemenskapen så länge som gemenskapen inte har antagit några genomförandebestämmelser av artikeln. Eftersom artikel 9.3 i Århuskonventionen ännu inte varit föremål för några sådana genomförandebestämmelser på gemenskapsnivå så är det en fråga för de nationella domstolarna att i enlighet med de nationella rättsordningarna bedöma med vilken effekt som artikeln kan åberopas inför nationella domstolar. Mot den bakgrunden saknas i princip anledning att ta ställning till den tredje frågan. Om domstolen ändå skulle besvara den tredje frågan, anser Sverige att en handling av en myndighet även inbegriper myndighetens beslutsfattande.

EU-domstolens dom den 8 mars 2011: Inom miljöområdet har unionen uttryckligen tilldelats extern behörighet enligt artikel 175 EG, jämförd med artikel 174.2 EG. Domstolen har dessutom slagit fast att en specifik fråga som ännu inte har blivit föremål för unionslagstiftning omfattas av unionsrätten, om frågan regleras i avtal som unionen och dess medlemsstater har ingått, och om den avser ett område som i stor utsträckning omfattas av unionsrätten. Domstolen anser att det saknar betydelse att EU inte antagit de genomförandebestämmelser som enligt Århuskonventionens behörighetsförklaring ska komma att antas. Dels för att det avser ett område som i stor utsträckning omfattas av unionsrätten (livsmiljödirektivet är direkt berört här), dels för att det finns ett bestämt intresse av att bestämmelsen blir tolkad på ett enhetligt sätt. Av detta följer att domstolen är behörig att tolka bestämmelserna i artikel 9.3 i Århuskonventionen och särskilt att avgöra frågan huruvida de har direkt effekt eller inte. Bestämmelserna i sig föreskriver visserligen inte någon klar och tydlig skyldighet som direkt kan påverka enskildas rättsliga ställning. Dessa bestämmelser har emellertid till syfte att säkerställa ett effektivt miljöskydd. I avsaknad av unionslagstiftning på området ankommer det emellertid på varje medlemsstat att i sin interna rättsordning fastställa de processuella regler som gäller för den talan som syftar till att säkerställa skyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten, i förevarande fall livsmiljödirektivet. Medlemsstaterna bär ansvaret för att dessa rättigheter i varje enskilt fall tillförsäkras ett effektivt skydd. Av detta följer att när det är fråga om en art som skyddas av unionsrätten, bland annat av livsmiljödirektivet, ankommer det på den nationella domstolen att i den utsträckning det är möjligt tolka den nationella rätten avseende de villkor som ska vara uppfyllda för att få till stånd en prövning av domstol eller i administrativ ordning, så att den står i överensstämmelse med såväl målen i artikel 9.3 i Århuskonventionen som målet att säkerställa ett effektivt domstolsskydd av rättigheterna enligt unionsrätten, så att en miljöskyddsförening, såsom zoskupenie, ges möjlighet att väcka talan vid domstol mot ett beslut fattat efter ett administrativt förfarande som kan strida mot unionens miljölagstiftning.

Begäran från Oberlandesgericht München, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om ett avtal om tillhandahållande av räddningstjänster ska kvalificeras som en tjänstekoncession i den mening som avses i artikel 1.4 i direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster och inte som ett tjänstekontrakt i den mening som avses i artikel 1.2 a och d i direktivet. Enligt avtalet ska användaravgifterna inte betalas omedelbart av brukarna utan av ett centralt avräkningsställe, vars tjänster leverantören måste ta i anspråk enligt lag, genom att regelbundna förskottsbetalningar sker till leverantören, och avgiften belastar solventa socialförsäkringsorganisationer.

Sverige anförde följande vid den muntliga förhandlingen: Betalningsströmmarna, alltså vem som betalar leverantören av en tjänst, är inte avgörande för bedömningen av om en tjänstekoncession föreligger. En tjänstekoncession kan vara för handen även om leverantören av tjänsten fått betalning från den upphandlande myndigheten eller en annan myndighet eller någon annan om betalningen grundas på att tredje man gör ett aktivt val att nyttja tjänsten genom en beställning eller på annat sätt. Betalning är för övrigt enligt ordalydelsen av artikel 1.4 i direktivet över huvud taget inte ett nödvändigt rekvisit, utan ersättningen kan också bestå i endast rätten att utnyttja tjänsten, vilken bör kunna utgöras till exempel av rätten att marknadsföra och kommersialisera den. I fråga om riskbedömningen är det vid den helhetsbedömning som måste göras, inte logiskt att titta bara på ett enskilt element i ett avtals reglering av hur betalning ska utgå. Att tjänsteleverantören alltid får betalt för de uppdrag som faktiskt utförs bör till exempel inte utesluta att det kan vara fråga om en koncession. Risken för tjänsteleverantören kan vara en annan, till exempel att ersättningens storlek är beroende av hur många som leverantören, i konkurrens med andra, lyckas få att använda tjänsten.

EU-domstolens dom den 17 februari 2011: Artikel 1.2 d och 1.4 i direktiv 2004/18/EG ska tolkas så, att när ersättningen till den utvalda ekonomiska aktören uteslutande betalas ut av andra än den upphandlande myndighet som tilldelat ett kontrakt om räddningstjänster och den ekonomiska aktören står verksamhetsrisken, även om denna risk är mycket begränsad – särskilt med hänsyn till att användaravgifterna för tjänsterna fastställs genom årliga förhandlingar med tredje man och att den ekonomiska aktören inte garanteras full täckning för de kostnader som burits inom ramen för ett utförande av verksamheten som är förenligt med de principer som uppställs i nationell lagstiftning – ska kontraktet i fråga kvalificeras som tjänstekoncession, i den mening som avses i artikel 1.4 i direktivet.

Begäran från Bundesgerichtshof, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om förbudet mot reklam för receptbelagda läkemedel enligt artikel 88.1 a i direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel omfattar läkemedelstillverkarens tillhandahållande på internet av uppgifter om läkemedel som ändå blir tillgängliga för den som köper ett receptbelagt preparat och som enbart är tillgängliga för den som själv uppsöker informationen på internet.

Sverige anförde att ett sådant tillhandahållande av information om receptbelagda läkemedel inte omfattades av direktivets reklamböförbud med hänsyn till lydelsen av bestämmelserna i och syftet med direktiv 2001/83/EG att skydda folkhälsan. Frågan om ett tillhandahållande av uppgifter till allmänheten om receptbelagda läkemedel sker i säljfrämjande syfte ska enligt domstolens praxis göras mot bakgrund av en samlad bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Att utesluta att även läkemedelstillverkare kan lämna information om sina produkter utan försäljningssyfte, skulle på ett allvarligt sätt begränsa möjligheterna att uppnå direktivets mål att skydda folkhälsan genom tillgång till saklig och korrekt information om läkemedel.

EU-domstolens dom den 5 maj 2011: Artikel 88.1 a i direktiv 2001/83/EG om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel ska tolkas så, att den inte innebär ett förbud mot att ett läkemedelsföretag på sin webbplats sprider information om sina receptbelagda läkemedel, när denna information endast är tillgänglig för dem söker efter den och spridningen endast består i ett troget återgivande av läkemedelsförpackningen i enlighet med artikel 62 i direktiv 2001/83 och i ett ordagrant och fullständigt återgivande av bipacksedelns text eller av den av läkemedelsmyndigheten godkända sammanfattningen av produktens egenskaper. Det är däremot förbjudet att på en sådan webbplats sprida information om ett läkemedel där tillverkaren har valt ut eller omarbetat informationen, vilket endast kan förklaras med ett reklamsyfte. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra om och i vilken mån som den i det nationella målet aktuella verksamheten utgör reklam i den mening som avses i direktiv 2001/83, i dess lydelse enligt direktiv 2004/27.

C-327/09 (UDEUD2009/204:3) *Mensch und Natur AG mot Freistaat Bayern*

Begäran från Bayerischer Verwaltungsgerichtshof, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 249 fjärde stycket EG utgör hinder mot att tolka ett kommissionsbeslut – som enligt sin ordalydelse endast riktar sig till ett visst företag – så att det även är bindande för andra företag. Även fråga om ett beslut av kommissionen från år 2000 om att neka tillstånd för saluföring av ”Stevia rebaudiana Bertoni: växter och torkade blad” som nytt livsmedel eller ny livsmedelsingrediens, även är bindande för klaganden i målet vid nationella domstolen som saluför samma produkt.

Sverige anförde följande. Ett beslut som enligt sin ordalydelse endast riktar sig till ett visst företag är inte bindande för andra företag. Detta följer redan av ordalydelsen i artikel 249 EG. Dessutom är det av stor vikt för att kraven på rättssäkerhet och förutsebarhet för enskilda ska kunna tillgodoses att distinktionen mellan beslut och allmänt giltiga rättsakter upprätthålls. Kommissionens beslut 2000/196/EG av den 22 februari 2000 är inte bindande för klaganden i målet vid den nationella domstolen eftersom beslutet inte riktar sig till det företaget. Nationella myndigheter kan emellertid inte helt bortse från beslutet när de bedömer om det ska tillåtas att samma produkt som beslutet gällde ska få saluföras på gemenskapsmarknaden. Beslutet får betraktas som en form av prejudikat.

EU-domstolens dom den 14 april 2011: Ett beslut av kommissionen med stöd av artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 av den 27 januari 1997 om nya livsmedel och nya livsmedelsingredienser att inte tillåta utsläppande på unionsmarknaden av ett livsmedel eller en livsmedelsingrediens är inte bindande för andra personer än den eller de personer till vilka beslutet är riktat. De behöriga myndigheterna i en medlemsstat är dock skyldiga att kontrollera huruvida en produkt som saluförs i denna medlemsstat, och vars kännetecken förefaller motsvara kännetecknen hos den produkt som var föremål för kommissionens beslut, utgör ett nytt livsmedel eller en ny livsmedelsingrediens i den mening som avses i artikel 1.2 i förordningen, och de är, i förekommande fall, skyldiga att ålägga den berörda personen att rätta sig efter bestämmelserna i nämnda förordning.

C-344/09 (UDEUD2010/110:3) Mora kommun

Begäran från Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Mora kommun, Sverige
Den nationella domstolens fråga: Målet gäller tolkningen av rådets rekommendation 1999/519/EG om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (0 Hz-300 GHz). Frågan är om referensnivåer för elektromagnetiska fält som anges i rekommendationen är vägledande vid tillämpning av försiktighetsprincipen, eller om denna princip utgör ett komplement till rekommendationen.

EU-domstolens beslut den 24 mars 2011: Det är uppenbart att EU-domstolen saknar behörighet att besvara den fråga som hänskjutits till domstolen av Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Mora kommun.

C-346/09 (UDEUD2009/213:3) Staat der Nederlanden mot Denavit Nederland b.v. m.fl.

Begäran från Gerechtshof's-Gravenhage, Nederländerna
Den nationella domstolens fråga: Rådet beslutade den 4 december 2000 om att medlemsstaterna skulle vidta skyddsåtgärder vad gäller bovin spongiform encefalopati (BSE). Beslutet trädde i kraft den 1 januari 2001. För att genomföra beslutet antogs den 8 december 2000 i Nederländerna en provisorisk förordning om förbud för animaliskt protein i allt foder för djur inom animalieproduktionen. Den nationella förordningen trädde i kraft den 15 december 2000. Tvist har uppkommit i

Nederländerna om tillåtligheten av det nederländska förbudet. Enligt sökandena var det nationella förbudet ogiltigt med hänsyn till att det började tillämpas två veckor tidigare än när gemenskapens beslut trädde i kraft och eftersom det även avsåg djurfoder som inte innehåller något annat animaliskt protein än fiskmjöl eller dikalciumfosfat. Den nationella domstolen önskar därför få veta om gemenskapsrätten utgör hinder mot ett sådant nationellt förbud.

Sverige har anfört följande. Direktiv 90/425/EEG, beslut 94/381/EG och beslut 2000/766/EG utgör inte hinder för ett provisoriskt nationellt förbud till skydd mot BSE som förbjuder produktion av och handel med bearbetat animaliskt protein avsett för utfodring av djur inom animalieproduktionen. Detta förändras inte av att det förhållandet att det nationella förbudet trädde i kraft tidigare än beslut 2000/766/EG eller att det även gällde för fiskmjöl och dikalciumfosfat. För det första var det aktuella området inte fullständigt harmoniserat. För det andra medgav artikel 10.1 fjärde stycket i direktiv 90/425/EEG att medlemsstaterna vidtog provisoriska skyddsåtgärder. För det tredje äventyrade inte de vidtagna åtgärderna det eftersträvade resultatet av beslut 2000/766/EG, utan tvärtom syftade de till att genomföra beslutet.

EU-domstolens dom den 22 juni 2011: Unionsrätten, i synnerhet rådets direktiv 90/425/EEG, kommissionens beslut 94/381/EG och rådets beslut 2000/766/EG av den 4 december 2000 om vissa skyddsåtgärder vad gäller transmissibel spongiform encefalopati och utfodring med animaliskt protein, utgör inte hinder för en nationell lagstiftning, vilken, till skydd mot bovin spongiform encefalopati, innehöll ett provisoriskt förbud mot produktion av och handel med bearbetat animaliskt protein avsett för utfodring av djur inom animalieproduktionen, i den mån situationen i den berörda medlemsstaten var så brådskande att det motiverade ett omedelbart vidtagande av sådana åtgärder på grund av allvarliga hälsorisker för människor och djur. Det ankommer på den nationella domstolen att pröva huruvida det sistnämnda villkoret är uppfyllt och huruvida proportionalitetsprincipen har iakttagits.

C-384/09 (UDEUD2009/228:2) SARL PRUNUS mot Directeur des Services Fiscaux

Begäran från Tribunal de Grande instance de Paris, Frankrike

Den nationella domstolens fråga: Franska skattebestämmelser innebär att juridiska personer med säte utanför Frankrike åläggs en årlig skatt på tre procent av marknadsvärdet på fast egendom som innehas i Frankrike. Inhemska juridiska personer kan dock befrias från denna skatt om de till skattemyndigheten lämnar viss specifik information. Sedan domstolens dom i målet C-451/05 Elisa gäller motsvarande möjlighet till skattebefrielse även för juridiska personer som har säte i en annan medlemsstat. Nu fråga om den fria rörligheten för kapital enligt artikel 56 och följande artiklar i EG-fördraget utgör hinder mot skattemässig behandling av fast egendom som gör skillnad mellan skattskyldiga inom Europeiska gemenskapen och skattskyldiga i tredjeland beroende på om medlemsstaten där egendomen är belägen har ett avtal om informationsutbyte med den stat där skattesubjektet har sitt säte.

Sverige anförde följande. Artikel 56 och följande artiklar i EG-fördraget (numera artikel 63 och följande artiklar i EUF-fördraget) utgör inte hinder mot skattemässig behandling av fast egendom som gör skillnad mellan skattskyldiga inom Europeiska gemenskapen och skattskyldiga i tredjeland beroende på om medlemsstaten där egendomen är belägen har ett avtal om informationsutbyte med den stat där skattesubjektet har sitt säte. Avsaknaden av sådant ömsesidigt bistånd innebär att gemenskapens medlemsstater inte har samma garantier som de har inom gemenskapen för att ett skattesubjekt inte undandrar sig beskattning. Medlemsstaterna måste därför tillåtas att säkra sina skatteanspråk om det inte finns ett tillfredsställande samarbete med informationsutbyte mellan staterna.

EU-domstolens dom den 5 maj 2011: Artikel 64.1 FEUF ska tolkas så, att artikel 63 FEUF inte påverkar tillämpningen av en nationell lagstiftning som var i kraft den 31 december 1993 enligt vilken bolag som har sitt säte i en av Europeiska unionens medlemsstater undantas från skatteplikt avseende skatt på marknadsvärdet på fastigheter i denna medlemsstat, men där ett sådant undantag, med avseende på ett bolag som har sitt säte i ett utomeuropeiskt land eller territorium, villkoras av att ett avtal om handräckning i syfte att bekämpa undandragande av skatt och skatteflykt har slutits mellan nämnda medlemsstat och territoriet, eller att den juridiska personen, enligt ett avtal som innehåller en bestämmelse om icke-diskriminering på grund av nationalitet, inte får beskattas hårdare än juridiska personer som har hemvist i denna medlemsstat.

*C-397/09 (UDEUD2010/240:2) Scheuten Solar Technology GmbH mot Finanzamt Gelsenkirchen-Süd
Begäran från Bundesfinanzhof, Tyskland*

Den nationella domstolens fråga: Om Artikel 1.1 i direktiv 2003/49/EG om ett gemensamt system för beskattning av räntor och royalties som betalas mellan närstående bolag i olika medlemsstater utgör hinder för en nationell bestämmelse om avdragsbegränsning för räntebetalningar enligt vilken de låneräntor som ett bolag i en medlemsstat betalar till ett närstående bolag i en annan medlemsstat ska återföras till underlaget för beräkning av skatt på inkomst av näringsverksamhet hos det förstnämnda bolaget.

Sverige anförde följande. Det finns inte några regler i ränte- och royaltydirektivet om hur medlemsstaterna skattemässigt ska behandla avdrag för ränte- och royaltybetalningar. Varken av ordalydelsen i artikel 1.1 eller syftet med direktivet följer att förbudet mot beskattning i källstaten av det mottagande bolaget skulle omfatta också begränsningar i rätten till avdrag hos betalaren av ränta eller royalty. Av domstolens praxis i fråga om definitionen av begreppet skatt kan utläsas att olika pålagor omfattas. Däremot finns inte något stöd för att begreppet även omfattar begränsningar i rätten till avdrag för kostnader vid beskattningen av utbetalaren, det vill säga ett annat skattesubjekt än mottagaren. Förbudet mot beskattning i källstaten i artikel 1.1 i ränte- och royaltydirektivet bör därför tolkas så att det inte omfattar ett förbud mot begränsningar i rätten till avdrag för kostnader vid beskattningen av

det betalande bolaget. Att artikel 1.1 i ränte- och royaltydirektivet över huvud taget inte reglerar situationen för det betalande bolaget stöds också av att avsikten med direktivet endast varit att eliminera juridisk dubbelbeskattning men inte ekonomisk sådan. I avsaknad av gemensamma bestämmelser faller det inom medlemsstaternas behörighet att bestämma för vilka kostnader avdrag får göras och att införa eventuella regler för att lindra ekonomisk dubbelbeskattning.

EU-domstolens dom den 21 juli 2011: Artikel 1.1 i direktiv 2003/49/EG ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en bestämmelse i nationell skatterätt enligt vilken räntor på ett lån som ett bolag med hemvist i en medlemsstat betalar till ett närstående bolag med hemvist i en annan medlemsstat, tas med i underlaget för den företagsskatt som förstnämnda bolag är skattskyldigt till.

C-477/09 (UDEUD2010/6:3) Charles Defossez mot Christian Wiart m.fl. Begäran från Cour de cassation, Frankrike

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 8 a i direktiv 80/987/EEG om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens ska tolkas så att den föreskriver vilket lands garantiinstitution som är behörig, med undantag för varje annan situation. Fråga även om löntagaren behåller rätten att göra anspråk på den gynnsammaste garantin, i stället för garantin enligt institutionen enligt artikel 8 a i direktivet. I det aktuella fallet var arbetstagaren bosatt i Belgien och hade arbetat på en arbetsplats i Belgien. Arbetsgivaren hade dock sitt huvudkontor i Frankrike och arbetstagaren önskar i första hand få ersättning från Frankrike.

Sverige anförde följande. Artikel 8 a i direktivet ska tolkas på så sätt att vid en gränsöverskridande situation är det enbart garantiinstitutionen i en medlemsstat som kan ha en skyldighet grundad på direktivet att betala arbetstagarens utestående fordringar. Detta följer av såväl ordalydelsen i som syftet med bestämmelsen. Vid bedömningen av vilken medlemsstats garantiinstitution som är skyldig att betala har det inte någon betydelse vilken medlemsstat som har det för arbetstagaren gynnsammaste systemet eller mot vilken garantiinstitution som arbetstagaren själv önskar rikta sitt anspråk. Bestämmelsen utesluter visserligen en på direktivet grundad skyldighet för någon ytterligare institution att utge betalning, men direktivet utgör inte hinder för att en medlemsstat i nationell lagstiftning inför i något avseende längre gående rättigheter för arbetstagarna. Arbetstagarna kan därför med stöd av nationell lagstiftning ha rätt till ytterligare betalning. Sådan nationell lagstiftning påverkar emellertid inte vilken institution som enligt direktivet är skyldig att betala arbetstagaren.

EU-domstolens dom den 10 mars 2011: Artikel 3 i direktivet ska tolkas så, att när det gäller betalningen av en arbetstagares utestående fordringar, då arbetstagaren normalt utför sitt arbete i en annan medlemsstat än den i vilken arbetsgivaren har sitt säte – och arbetsgivaren har förklarats vara insolvent före den 8 oktober 2005 – och när arbetsgivaren inte är etablerad i denna andra medlemsstat och uppfyller sin skyldighet att erlagga avgifter för finansiering av

garantiinstitutionen i den medlemsstat där arbetsgivaren har sitt säte, är det denna institution som ska fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i denna artikel. Direktiv 80/987 utgör inte hinder för att det i en nationell lagstiftning föreskrivs att en arbetstagarare kan göra anspråk på lönegarantin från en nationell institution i enlighet med lagstiftningen i denna medlemsstat, antingen som komplement eller som substitut i förhållande till den garanti som tillhandahålls av den institution som utpekats som behörig enligt direktivet, dock under förutsättning att nämnda garanti medför en högre skyddsnivå för arbetstagararen.

*C-483/09 (UDEUD2009/228:2) Maguette Gueye mot Ministerio Fiscal
Begäran från Audiencia Provincial de Tarragona, Spanien*

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 2 i rådets rambeslut 2001/220/RIF om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden ska tolkas på så sätt att medlemsstaternas skyldighet att erkänna brottsoffrens rättigheter och legitima intressen innebär att nationella myndigheter måste ta hänsyn till brottsoffers åsikt när påföljden omedelbart och grundläggande kan påverka brottsoffrets rätt till fri personlig utveckling, ett privatliv och ett familjeliv.

Sverige anförde följande. Varken ordalydelsen av artikel 2 i rambeslutet eller syftet med bestämmelsen ger något stöd för att nationella myndigheter skulle vara skyldiga att beakta ett brottsoffers vilja vid bestämmande av påföljd för brott. En motsatt tolkning skulle kunna leda till att rambeslutets övergripande syfte att tillförsäkra brottsoffren en hög skyddsnivå förfelas och därmed underminera dess ändamålsenliga verkan. En sådan tolkning skulle också strida mot grundläggande krav på rättssäkerhet för såväl brottsoffer som gärningsmän och riskera att komma i konflikt med den grundläggande rätten till en rättvis rättegång.

EU-domstolens dom den 15 september 2011: Artiklarna 2, 3 och 8 i rambeslutet ska tolkas på så sätt att de inte utgör hinder för att ett obligatoriskt besöksförbud med en minimilängd, som föreskrivs i straffrätten i en medlemsstat som en tilläggsåtgärd, åläggs dem som gjort sig skyldiga till våld inom familjen, även om brottsoffren motsätter sig att en sådan påföljd tillämpas. Vidare ska artikel 10.1 i rambeslutet tolkas på så sätt att den tillåter medlemsstaterna att, med hänsyn till den speciella typ av brott som brott inom familjen utgör, utesluta möjligheten till medling i alla straffrättsliga förfaranden avseende sådana brott.

*C-540/09 (UDEUD2010/29:2) Skandinaviska Enskilda Banken mot Skatteverket
Begäran från Regeringsrätten, Sverige*

Den nationella domstolens fråga: Om s.k. garantigivningstjänster (även kallade underwriting) är undantagna från skatteplikt enligt bestämmelserna i det sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG). Tjänsterna har bestått i att en bank, i samband med att man medverkat vid ett aktiebolags nyemission av aktier, har garanterat att en andel av de emitterade aktierna skulle komma att tecknas. För denna garanti har banken erhållit särskild ersättning i form av provision.

Sverige anförde följande vid den muntliga förhandlingen: En sådan villkorlig emissions-garanti som det är fråga om i målet omfattas inte av undantagen från mervärdesskatt enligt artikel 13 B i sjätte mervärdesskattedirektivet. Som utgångspunkt är en sådan emissions-garanti mervärdesskattepliktig och ingår inte som en underordnad del i ett paket av finansiella tjänster som är undantagna från mervärdesskatteplikt. Undantagen enligt artikel 13 B avseende transaktioner om aktier som påverkar parternas rättigheter och skyldigheter avseende aktierna, bindande lånelöften och försäkrings-transaktioner är inte tillämpliga. Även om den juridiska konstruktionen har vissa likheter med undantagen skiljer sig syftena och funktionerna med sådana transaktioner från en garanti åt på ett sätt som gör det svårt att anse att undantaget även skulle inbegripa emissionsgarantier. En tolkning av artikel 13 B som innebar att även emissionsgarantier undantogs från mervärdesskatteplikt, skulle stå i strid med den restriktiva tolkning som undantagen ska ges enligt domstolens fasta praxis. De syften som undantagen avser tillgodose beträffande finansiella tjänster omfattar inte heller sådana emissionsgarantier som är i fråga här. Att belägga dessa tjänster med mervärdesskatt medför inte några praktiska svårigheter vid beskattningen och påverkar inte kostnaderna för kreditgivning på ett sätt som skulle störa den inre marknadens funktion.

EU-domstolens dom den 10 mars 2011: En emissionsgaranti av det slag som är i fråga i det nationella målet är undantagen från mervärdesskatteplikt i egenskap av en transaktion rörande värdepapper, i den mening som avses i artikel 13 B d led 5 i det sjätte mervärdesskattedirektivet.

C-1/10 (UDEUD2010/35:4) Valentín Salmerón Sánchez mot Ministerio Fiscal

Begäran från Audiencia Provincial de Tarragona, Spanien

Den nationella domstolens fråga och Sveriges skriftliga yttrande i målet är i princip desamma som i målet C-483/09 Gueye. EU-domstolen förenade de bägge målen varför domen är densamma som i C-483/09, se ovan.

C-30/10 (UDEUD2010/51:3) Lotta Andersson mot Staten genom Kronofogdemyndigheten

Begäran från Linköpings tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om direktiv 80/987/EEG om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens utgör hinder för nationella regler som innebär att en arbetstagare som har ägt en väsentlig del av ett företag och haft ett betydande inflytande över dess verksamhet, senare än sex månader före konkursansökningen, ska undantas från förmånsrätt för lön. I det aktuella fallet hade arbetstagaren inte längre något betydande inflytande över verksamheten vid tidpunkten för konkursansökan. Ett sådant undantag som det är fråga om i målet får följderna att staten inte längre har någon skyldighet att svara för betalningen av en arbetstagares fordran på lön.

Sverige anförde följande. Artikel 10 punkten c i direktiv 80/987/EEG ska tolkas på så sätt att den inte utgör hinder för nationella bestämmelser som

undantar en person från det skydd som ges i direktivet på grund av att han eller hon själv eller jämte nära anförvanter senare än sex månader före konkursansökningen har ägt en väsentlig andel av företaget och haft ett betydande inflytande över dess verksamhet. För att skapa förutsebarhet och inte skada förtroendet för aktuell lagstiftning är det lämpligt att ange en fast tidsgräns för när ägande och inflytande senast ska ha förelegat för att undantaget ska vara tillämpligt. En sådan tolkning är förenlig med ordalydelsen i direktivet. Det är inte heller oskäligt mot sådana personer som avses i artikel 10 punkten c i direktivet, eftersom det typiskt sett är möjligt för dem att förutse att företaget kan komma att bli insolvent och de har sådant inflytande att de har möjlighet att undvika den situationen. Dessutom skulle en annan tolkning öppna för möjligheter till manipulationer tiden före en konkurs.

EU-domstolens dom den 10 februari 2011: Artikel 12 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens (direktiv 2008/94 utgör en kodifiering av direktiv 80/987 och innehåller i allt väsentligt samma bestämmelser som detta sistnämnda direktiv) ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse som undantar en arbetstagare från garantin att erhålla betalning för sina utestående fordringar, på grund av att han, själv eller jämte nära anförvanter, senare än sex månader före konkursansökningen har ägt en väsentlig andel av företaget och haft ett betydande inflytande över dess verksamhet.

*C-34/10 (UDEUD2010/54:3) Oliver Brüstle mot Greenpeace e.V.
Begäran från Bundesgerichtshof, Tyskland*

Den nationella domstolens fråga: Målet gäller giltigheten av ett patent som avser bland annat metoder för framställning av neurala prekursorceller ur embryonala stamceller. Sökanden hävdar att den tekniska lösningen i det omtvistade patentet inte kan patenteras enligt 2 § andra stycket första meningen punkten 3 Patentgesetz, vilken motsvarar innehållet i artikel 6.2 punkten c i direktiv 98/44/EG om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar. Enligt dessa bestämmelser ska det göras ett undantag från det patenterbara området för användning av mänskliga embryon för industriella eller kommersiella ändamål. Nu fråga om vad som enligt direktivet avses med begreppet ”mänskliga embryon”, uttrycket ”användning mänskliga embryon för industriella eller kommersiella ändamål” samt om patenterbarhet är uteslutet när användning av mänskliga embryon inte hör till den tekniska lösning som omfattas av uppfinningen, men är en nödvändig förutsättning för tillämpning av denna lösning (t.ex. när det gäller patentering av uppfinningar som involverar embryonala stamceller).

Sverige anförde bl.a. följande. Spörsmålen i målet står nära frågan om det enskilda människolivets uppkomst. I unionen finns det inte någon harmoniserad rättslig definition av det enskilda människolivets uppkomst. Dessutom förekommer det skilda synsätt när det gäller begreppet mänskliga embryon. Rättsläget vad gäller forskning på mänskliga embryonala stamceller skiljer sig mellan olika medlemsstater. Vidare är utvecklingen inom området för bioteknik och genteknik snabb

och ständigt pågående. Det framstår därför som olämpligt att på EU-nivå lägga fast en definition av begreppet mänskliga embryon. Den svenska regeringens principiella utgångspunkt är därför att begreppet mänskliga embryon inte har harmoniserats genom direktivet och att det är myndigheterna i varje enskild medlemsstat som bör göra denna bedömning. Vid bedömningen bör hänsyn tas till beskrivningen i patentansökan och övriga omständigheter i det enskilda fallet.

EU-domstolens dom den 18 oktober 2011: Begreppet mänskligt embryo i direktivet ska ges en vid betydelse. Varje mänsklig äggcell från det att den befruktas ska anses utgöra ett mänskligt embryo, då befruktningen kan utlösa utvecklingen av en människa. Vad gäller stamceller som har utvunnits ur mänskliga embryon i blastocyststadiet (dvs. de som avses av den av Oliver Brüstle patenterade uppfinningen) slår domstolen fast att det ankommer på den nationella domstolen att, med beaktande av den vetenskapliga utvecklingen, avgöra huruvida en stamcell utgör ett mänskligt embryo i den mening som avses i artikel 6.2 c i direktivet. Domstolen slår vidare fast att direktivets undantag från patenterbarhet vad avser användning av mänskliga embryon för industriella eller kommersiella ändamål även gäller användning av mänskliga embryon för vetenskaplig forskning. Endast sådan användning med terapeutiskt eller diagnostiskt syfte som är tillämplig på och till nytta för mänskliga embryon kan bli föremål för patent. Bestämmelsen innebär vidare att en uppfinning inte är patenterbar när den tekniska lösning som är föremål för patentansökan fordrar att mänskliga embryon först förstörs eller att de används som utgångsmaterial, oberoende av i vilket skede de används och även när användningen av mänskliga embryon inte nämns i beskrivningen av den tekniska lösningen i patentkraven.

C-52/10 (UDEUD2010/66:3) Eleftheri Tileorasi A.E. m.fl mot Ypourgos Tipou kai Meson Mazikis Enimerosis (ministern för press och massmedia) och Ethniko Symvoulio Radiotileorasis (nationella myndigheten för radio och television)

Begäran från Symvoulio tis Epikrateias, Grekland

Den nationella domstolens fråga: Målet rör tolkningen av direktiv 89/552/EEG om sam-ordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television i dess lydelse enligt direktiv 97/36/EG (tv-direktivet). Frågan är om begreppet ”smygreklam” ska tolkas så att det förutsätter erläggande av ersättning i form av betalning eller annat vederlag.

Sverige anförde följande: Det framgår både av ordalydelsen av artikel 1 d) i tv-direktivet och av syftet bakom förbudet i artikel 10.4 i samma direktiv att det inte är en nödvändig förutsättning att betalning eller annan ersättning har utgått för att en viss tv-presentation ska anses utgöra smygreklam. Ett syfte med förbudet mot smygreklam i tv-direktivet är att skydda tittarna i egenskap av konsumenter, genom att hindra kringgåenden av den grundläggande marknadsrättsliga principen om att kommersiella meddelanden ska presenteras så att marknadsföringssyftet framgår. Detta skyddsbehov gör sig gällande med samma styrka oavsett

om ekonomisk ersättning har utgått eller inte. Ett krav på betalning lämnar utrymme för kringgåenden av förbudet. Från konsumentskyddsperspektiv riskerar därmed förbudet mot smygreklam att förlora sin ändamålsenliga verkan om avgörande avseende måste fästas vid om betalning utgått.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

EU-domstolens dom den 9 juni 2011: Artikel 1 d i direktiv 89/552/EEG ska tolkas så, att erläggande av betalning eller liknande ersättning inte utgör en nödvändig förutsättning för att smygreklam ska betraktas som avsiktlig.

C-71/10 (UDEUD2010/72:1) Information Commissioner mot Office of Communications

Begäran från Supreme Court, Förenade kungariket

Den nationella domstolens fråga: Tolkning av direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation (Århusdirektivet), vilket huvudsakligen syftar till att garantera rätt till tillgång till sådan miljöinformation som innehas av eller förvaras för offentliga myndigheter. Fråga om hur en begäran om miljöinformation ska behandlas när den offentliga myndighet som innehar informationen åberopar fler än ett av undantagen från skyldigheten att lämna ut sådan information – kan de olika sekretessundantagen läggas samman eller ska det intresse som varje sekretessundantag tillvaratar vägas separat mot allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut?

Sverige anförde följande. Ordalydelsen och syftet med Århusdirektivet samt domstolens fasta rättspraxis innebär att någon sammanvägning av olika sekretessundantag inte kan göras vid avvägningen mot allmänhetens intresse av att informationen lämnas ut. Den tolkningen stämmer också bäst överens med principen om största möjliga öppenhet och kravet på en restriktiv tillämpning av skälen för avslag på en begäran om information. En motsatt tolkning skulle riskera att medföra väsentligt minskad öppenhet och skulle bli svår att tillämpa i praktiken.

EU-domstolens dom den 28 juli 2011: Artikel 4.2 i Århusdirektivet ska tolkas på så sätt att en offentlig myndighet, som innehar miljöinformation eller för vilken sådan information förvaras, får – genom att väga allmänhetens intressen av att informationen lämnas ut mot de intressen som betjänas av att informationen inte lämnas ut – beakta de skäl till avslag som anges i den bestämmelsen sammantagna, när myndigheten prövar en begäran om att informationen ska tillhandahållas en fysisk eller juridisk person.

C-94/10 (UDEUD 2010/82) Danfoss och Sauer-Danfoss mot Skatteministeriet, Begäran från Vestre Landsret, Danmark

Den nationella domstolens frågor: Utgör gemenskapsrätten ett hinder för att en medlemsstat avslår ett återbetalningskrav som riktas av ett företag på vilket en direktivstridig punktskatt har övervältrats – under sådana omständigheter som föreligger i målet vid den nationella domstolen – när avslaget motiveras med att det inte är detta företag som har betalt in skatten. Även fråga om gemenskapsrätten utgör hinder för att en

medlemsstat avslår ett återbetalningskrav som riktas av ett företag på vilket en direktivstridig punktskatt har övervältrats – under sådana omständigheter som föreligger i målet vid den nationella domstolen – med den motivering som medlemsstaten har anfört (nämligen att företaget inte är den direkt skadelidande och att det inte föreligger ett direkt orsakssamband mellan en eventuell förlust och det beteende som har utlöst skadeståndskravet).

Sverige anförde följande vid den muntliga förhandlingen: Huvudinställningen är att det är tillräckligt att det finns andra processuella möjligheter att få unionsrättsligt grundade anspråk prövade för den som anser att han kommit att bära kostnaden för felaktigt uttagen punktskatt. Vad gäller den första tolkningsfrågan: Unionsrätten kräver otvivelaktigt att medlemsstaterna betalar tillbaka skatt som tagits ut i strid med punktskattedirektivet. Däremot reglerar unionsrätten inte formerna för hur återbetalningsskyldigheten kan göras gällande. Inte heller reglerar unionsrätten frågan om anspråk ska klassificeras som återbetalning av skatt eller som skadestånd. Allt detta regleras i stället av medlemsstaternas nationella ordningar. Här ställer unionsrätten endast upp ramar för de processuella förutsättningarna att föra talan i form av effektivitetsprincipen och likvärdighetsprincipen som medlemsstaterna måste hålla sig inom. Och detta innebär två saker. Dels att det förekommer en mångfald förfaranden inom unionen för hur anspråken kan göras gällande, dels att det krävs en samlad bedömning av de möjligheter som en nationell ordning ger för återkrav av felaktigt uttagen skatt för att ta ställning till om effektivitetsprincipen eller likvärdighetsprincipen träffs för när. Och den bedömningen är de nationella domstolarna bäst skickade att göra. Vad gäller den andra tolkningsfrågan: Det går inte att ta ställning till om dessa villkor är uppfyllda annat än genom en konkret bedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. Och den bedömningen ankommer i princip på den nationella domstolen att göra. Som huvudregel gäller att bara den som omedelbart drabbas av en skada kan kräva ersättning för den. I fall som dagens mål är det svårt att se vilken skadeståndsgrundande handling den danska staten skulle ha vidtagit gentemot personer i Danfoss och än mindre i Sauer-Danfoss situation. Det är inte i förhållande till Danfoss och Sauer Danfoss som den felaktiga lagstiftningen har tillämpats, dvs. det är inte de som har varit föremål för det felaktiga skatteuttaget. Därmed blir det också svårt att se hur villkoret att det ska föreligga ett direkt orsakssamband mellan överträdelsen och Danfoss och Sauer-Danfoss skada skulle kunna vara uppfyllt. Sammanfattningsvis anser således regeringen att den nationella domstolens båda tolkningsfrågor ska besvaras nekande.

EU-domstolens dom den 20 oktober 2011:1) En medlemsstat får avslå en ansökan om återbetalning av en felaktigt betald skatt eller avgift som gjorts av den köpare på vilken skatten eller avgiften har övervältrats, med motiveringen att det inte är köparen som har betalat skatten eller avgiften till skattemyndigheterna, förutsatt att nämnda köpare enligt nationell rätt kan väcka civilrättslig talan om återbetalning av det felaktigt betalda beloppet mot den skattskyldige och att det i praktiken inte är omöjligt eller orimligt svårt att erhålla återbetalning från den senare. 2) En

medlemsstat får avslå en begäran om ersättning som framställts av den köpare på vilken den skattskyldige har övervälatrat en felaktigt uttagen skatt eller avgift, med motiveringen att det inte finns ett direkt orsakssamband mellan uppbörden av skatten eller avgiften och den skada som köparen har lidit, förutsatt att köparen enligt nationell rätt kan framställa nämnda begäran mot den skattskyldige och att det i praktiken inte är omöjligt eller orimligt svårt att erhålla ersättning från den skattskyldige för den skada som köparen har lidit.

C-122/10 (UDEUD2010/96:1) Konsumentombudsmannen (KO) mot Ving Sverige AB

Begäran från Marknadsdomstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Ska rekvisitet ”på så sätt gör det möjligt för en kund att köpa produkten” i artikel 2(i) i direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsument på den inre marknaden tolkas så att ett köperbudande föreligger så snart informationen om den annonserade produkten och dess pris är tillräcklig för att konsumenten ska kunna fatta ett köpbeslut eller fordras att det kommersiella meddelandet också erbjuder en faktisk möjlighet att köpa produkten (t.ex. kupong för beställning) eller att det förekommer i anslutning till en sådan möjlighet (t.ex. reklam utanför en butik)? Även fråga om artikel 2(i) direktivet ska tolkas så att rekvisitet rörande pris är uppfyllt om det kommersiella meddelandet innehåller ett fråmpris, dvs. det lägsta pris som den annonserade produkten eller kategorier av produkter kan köpas för samtidigt som den annonserade produkten eller kategorier av produkter finns i andra utföranden eller med annat innehåll till priser som inte anges, och om artikel 7.4 c) ska tolkas så att det är tillfyllest att ange ett fråmpris för att rekvisitet pris ska anses uppfyllt.

Sverige anförde följande: Såväl ordalydelsen som direktivets syfte ger stöd åt en tolkning som innebär att ett köperbudande föreligger så snart den information om den annonserade produkten och dess pris som lämnas i det kommersiella meddelandet är tillräcklig för att konsumenten ska kunna fatta ett köpbeslut. En uppgift om ett fråmpris kan i vissa fall uppfylla rekvisitet rörande pris i artikel 2(i) i direktivet. Avgörande är om denna prisuppgift tillsammans med beskrivningen av produkten kan göra det möjligt för konsumenten att fatta ett köpbeslut. Huruvida dessa förutsättningar föreligger får bedömas i det enskilda fallet. De egenskaper om produkten som måste anges enligt artikel 7.4 a) i direktivet bör bedömas utifrån erbjudandets art och produktens karaktär och bör vägas mot vad konsumenten typiskt sett behöver känna till vid tiden för köperbudandet för att kunna bedöma erbjudandets innehåll. Det bör endast i undantagsfall vara tillåtet att i stället för att lämna informationen i det kommersiella meddelandet hänvisa till webbplats eller liknande. Ett kommersiellt meddelande som uppfyller kraven för att utgöra ett köperbudande och endast innehåller en uppgift om fråm- eller cirkapris, är inte tillräckligt preciserat för att uppfylla direktivets krav enligt artikel 7.4 c).

EU-domstolens dom den 12 maj 2011: EU-domstolen har som svar på de frågor Sverige yttrat sig över anfört följande. Uttrycket ”på så sätt gör det möjligt för en kund att köpa produkten” i artikel 2 (i) i direktiv 2005/29/EG ska tolkas så, att ett köperbudande föreligger så snart informationen om den annonserade produkten och dess pris är tillräcklig för att konsumenten ska kunna fatta ett affärsbeslut. Det fordras inte att det kommersiella meddelandet också erbjuder en faktisk möjlighet att köpa produkten eller att det förekommer i anslutning till en sådan möjlighet. Vidare ska artikel 2 (i) i direktivet tolkas så, att rekvisitet rörande pris kan vara uppfyllt om det kommersiella meddelandet innehåller ett frånpris, det vill säga det lägsta pris som den annonserade produkten eller kategorier av produkter kan köpas för, samtidigt som denna eller dessa finns i andra utföranden eller med annat innehåll till priser som inte anges. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att utifrån produktens art och egenskaper och det medium som använts för det kommersiella meddelandet pröva huruvida frånprisangivelsen gör det möjligt för konsumenten att fatta ett affärsbeslut. Artikel 7.4 a i direktivet ska tolkas så, att det kan räcka att endast vissa av en produkts utmärkande egenskaper anges och att näringsidkaren i övrigt hänvisar till sin webbplats, under förutsättning att det på webbplatsen finns väsentlig information om produktens utmärkande egenskaper, pris och övriga villkor enligt kraven i artikel 7 i detta direktiv. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att i det enskilda fallet – med beaktande av det sammanhang i vilket köperbudandet lämnas, det kommunikationsmedium som använts och produktens art och egenskaper – bedöma huruvida det räcker att vissa av produktens utmärkande egenskaper anges för att konsumenten ska kunna fatta ett välgrundat affärsbeslut. Slutligen ska artikel 7.4 c) i direktivet ges den tolkningen att enbart ett angivande av ett frånpris i ett köperbudande inte i sig kan anses utgöra vilseledande underlåtenhet. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida en frånprisangivelse räcker för att kravet på prisangivelse i nämnda bestämmelse ska anses uppfyllt. Den hänskjutande domstolen ska särskilt pröva huruvida den omständigheten att det sätt på vilket slutpriset beräknas inte är angivet hindrar konsumenten från att fatta ett välgrundat affärsbeslut och därmed får konsumenten att fatta ett affärsbeslut som denne annars inte skulle ha fattat. Det ankommer även på den hänskjutande domstolen att beakta kommunikationsmediets begränsningar, produktens art och egenskaper och de övriga åtgärder som näringsidkaren faktiskt har vidtagit för att delge konsumenten information.

C-139/10 (UDEUD2010/108:4) Prism Investments B.V. mot Jaap Anne van der Meer (konkursförvaltare)

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens fråga: Enligt artikel 45 i Bryssel I-förordningen kan den domstol som fattar beslut med anledning av en ansökan om ändring enligt artiklarna 43 eller 44 i förordningen enbart avslå en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäva en beviljad verkställighetsförklaring på någon av de grunder som anges i artiklarna 34 och 35 i förordningen. Invändningen att den dom som ansökan om verkställighetsförklaring avser har efterkommit faller däremot inte under

dessa avslagsgrunder. Nu fråga om de grunder som anges i artiklarna 34 och 35 uttömmande reglerar förutsättningarna att vägra verkställighetsförklaring av en dom.

Skr. 2011/12:105
 Bilaga 1

Sverige anförde följande: Både lydelsen av artikel 45 i Bryssel I-förordningen och syftet med förordningen innebär att förfarandet för förklaring om verkställighet enligt förordningen endast tar sikte på frågan om domar är verkställbara i formell mening medan övriga invändningar mot verkställighet får prövas vid den efterföljande verkställighetsprocessen. I sin praxis har domstolen avvikit från detta synsätt enbart beträffande frågor på vilka förordningen inte är tillämplig. Något utrymme att med stöd av denna praxis inkludera betalningsinvändningar, som omfattas av förordningens tillämpningsområde, i prövningen av ansökningar om verkställighetsförklaring finns därför inte. Artikel 45 i Bryssel I-förordningen utgör alltså hinder för en domstol att avslå en ansökan om verkställighetsförklaring på grund av att den fordran som den dom som yrkandet om verkställighetsförklaring avser redan har betalats.

EU-domstolens dom den 13 oktober 2011: Artikel 45 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att den utgör hinder för att den domstol vid vilken ansökan om ändring görs enligt artiklarna 43 eller 44 i förordningen avslår en ansökan om verkställighetsförklaring eller upphäver en verkställighetsförklaring på någon annan grund än de grunder som anges i artiklarna 34 och 35 i förordningen, såsom grunden att domen har efterkommit i ursprungsmedlemsstaten. Domstolen menar att fullgörande av den förpliktelse som domen avser innebär inte att domen inte kan verkställas, och ger den inte heller rättsverkningar, vid exekvatur i en annan medlemsstat, som den saknar i ursprungsmedlemsstaten. Erkännandet av en sådan doms rättsverkningar i den medlemsstat där domen görs gällande, vilket är själva syftet med exekvaturförfarandet, avser själva domen, och det ska härvid bortses från faktiska och rättsliga omständigheter som rör fullgörandet av de skyldigheter som följer av domen. En sådan grund kan däremot prövas av exekutionsdomstolen i den medlemsstat där domen görs gällande

C-157/10 (UDEUD2010/130:2) Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A. mot Administración General del Estado
Begäran från Tribunal Supremo, Spanien

Den nationella domstolens fråga: Om artiklarna 63 och 65 FEUF ska tolkas så att de hindrar nationell lagstiftning som förbjuder avräkning för skatt, som i andra medlemsstater påförts inkomst som är skattepliktig där, men som inte har betalats eftersom det föreskrivs en skattebefrielse, skattegottgörelse eller annan form av skattelättnad.

Sverige anförde följande: Varken bestämmelserna om fri rörlighet för kapital eller etableringsfrihet i fördraget hindrar att medlemsstaterna kräver att i utlandet påförd inkomstskatt faktiskt har betalats för att bevilja avräkning för skatten i samband med beskattning i hemviststaten. Det ifrågavarande kravet på att skatt faktiskt betalats i källstaten för att avräkning ska ges vid beskattning i hemviststaten säkerställer att det

finns någon dubbelbeskattning att undanröja. Utan förekomsten av en faktisk dubbelbeskattningssituation försvinner anledningen till att ge avräkning för den utländska skatten. Om hemviststaten i samband med sin beskattning skulle medge avräkning för fiktiva skatter i källstaten skulle det i stället innebära att investeringar i källstaten gynnades framför investeringar i hemviststaten. Unionsrätten innebär inte någon skyldighet för hemviststaten att ge en sådan gynnande skattemässig behandling, det vill säga att säkerställa källstatens skattelättnader. Den nackdel som kan uppstå för hemviststatens skattesubjekt genom att de inte kommer i åtnjutande av källstatens skattelättnader är enbart en följd av att båda staterna utövar sin beskattningsrätt parallellt.

EU-domstolens dom den 8 december 2011: Artikel 67 i EEG fördraget och artikel 1 i direktiv 88/361/EEG av den 24 juni 1988 för genomförandet av artikel 67 i fördraget (artikeln upphävd genom Amsterdamfördraget) utgör inte hinder för en sådan lagstiftning i en medlemsstat som den nu aktuella, enligt vilken det inom ramen för inkomstskatten för juridiska personer och enligt reglerna om undvikande av dubbelbeskattning är otillåtet att avräkna skatt som i andra medlemsstater i Europeiska unionen påförts inkomst, vilken uppburits i dessa stater och som omfattas av denna skatt, när skatten – trots att den kan utkrävas – inte betalats in på grund av att det finns ett undantag, en lättnad eller någon annan skattefördel. Detta förutsätter dock att lagstiftningen inte är diskriminerande i förhållande till behandlingen av räntor som uppbärs i nämnda medlemsstat, något som det ankommer på den hänskjutande domstolen att pröva.

C-257/10 (UDEUD2010/179:4) Försäkringskassan mot Elisabeth Bergström

Begäran från Regeringsrätten, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 72 i förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen i förening med avtalet med Schweiz om fri rörlighet för personer, ska tolkas så att en kvalifikationstid för att erhålla familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn kan fullgöras i helhet genom arbete och försäkring i Schweiz. Tillika fråga om inkomster som intjänats i Schweiz med stöd av unionsbestämmelserna artiklarna 3.1 och 72 i förordning (EEG) nr 1408/71 i förening med avtalet med Schweiz, kan jämföras med inhemska inkomster vid bedömning av rätt till familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn.

Sverige anförde följande: Artikel 72 i förordning (EEG) nr 1408/71 i förening med avtalet med Schweiz om fri rörlighet för personer, ska tolkas så att kvalifikationsperioder med inkomst som krävs före barnets födelse för att erhålla familjeförmån i form av inkomstrelaterad ersättning för vård av barn kan fullgöras i helhet genom arbete och försäkring i Schweiz. Inkomster som intjänats i Schweiz kan emellertid inte med stöd av unionsbestämmelserna artiklarna 3.1 och 72 i förordningen i förening med avtalet med Schweiz, jämföras med inhemska inkomster vid bedömning av rätt till familjeförmån i form av

inkomstrelaterad ersättning för vård av barn. Artikel 3.1 i förordningen ska tolkas så att en migrerande arbetstagare som är medborgare i någon medlemsstat och deras medföljande familjemedlemmar ska likabehandlas i förhållande till de socialförsäkringsförmåner som en person i Sverige har rätt till i motsvarande situation. En person i Sverige, som inte förvärvsarbetar har inte rätt till ersättning från försäkringen som grundar sig på inkomst av förvärvsarbete. Detta innebär att det i allmänhet är tillåtet att ha en sämre behandling av de egna medborgarna än för andra EU-medborgare, s.k. omvänd diskriminering. Inte heller i avtalet i finner regeringen stöd för att inkomster som intjänats i Schweiz ska jämföras med inhemska inkomster. Visserligen står det i avtalets ingress att avtalet syftar till att ”förverkliga fri rörlighet för personer på grundval av de bestämmelser som är tillämpliga i Europeiska gemenskapen”. Enligt praxis, utgör emellertid inte likheter mellan den gällande ordalydelsen i avtalet och unionsrätten inte ett tillräckligt skäl för att till bestämmelserna i avtalet överföra unionspraxis om reglerna för de fria rörligheterna.

EU-domstolens dom den 15 december 2011: Domstolen fastställer att artikel 8 c i avtalet och artikel 72 i förordningen ska tolkas så, att när det enligt en nationell lagstiftning krävs att försäkringsperioder, anställningsperioder eller perioder som egenföretagare har fullgjorts för förvärv av rätt till en familjeförmån, som den som avses i det nationella målet, är den behöriga institutionen i en medlemsstat skyldig att för detta ändamål beakta sådana perioder som i sin helhet har fullgjorts i Schweiz. Den andra frågan anser domstolen ska besvaras på följande sätt. Artikel 8 a i avtalet och artiklarna 3.1, 23.1, 23.2 och 72 i samt avsnitt N.1 i bilaga VI till, förordning nr 1408/71, ska tolkas så, att när storleken på en familjeförmån ska fastställas enligt reglerna om sjukförsäkring, ska detta belopp – när det ska utges till en person som har fullgjort hela den period av förvärvsarbete som krävs för att förvärva rätt till denna förmån på den andra avtalsslutande partens territorium – beräknas med hänsyn till inkomsten för en person vars yrkeserfarenhet och yrkeskvalifikationer är jämförbara med sökandens och som utövar ett förvärvsarbete som är jämförbart med sökandens i den medlemsstat där ansökan om denna förmån har lämnats in

*C-309/10 (UDEUD2010/214:4) Agrana Zucker GmbH mot Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft
Begäran från Verwaltungsgerichtshof, Österrike*

Den nationella domstolens fråga: Om en sådan omstruktureringsavgift som avses i artikel 11 i förordning (EG) nr 320/2006 om inrättande av en tillfällig ordning för omstrukturering av sockerindustrin i gemenskapen ska tas ut även i de fall detta innebär att ett (avsevärt) överskott uppkommer i omstruktureringsfonden. Om domstolen skulle finna att så är fallet vill den nationella domstolen med sin andra fråga få reda på om artikel 11 i förordning (EG) nr 320/2006 i så fall strider mot principen om tilldelade befogenheter, med hänvisning till att denna bestämmelse skulle kunna innebära att en allmän skatt infördes med den tillfälliga

omstruktureringsavgiften som inte skulle vara begränsad till finansiering av utgifter som kommer dem som skatten avser tillgodo.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

Sverige anförde följande: Artikel 11 i förordning (EEG) nr 320/2006 ska tolkas så att sådana omstruktureringsavgifter som ska fastställas enligt artikeln ska tas ut oavsett ett eventuellt slutligt överskott i omstruktureringsfonden. Det har inte framkommit några omständigheter som påverkar giltigheten av artikel 11 i förordningen. Regeringen kan inte se att uttaget av omstruktureringsavgifter enligt förordningen i detta fall skulle strida mot proportionalitets-principen. Det finns inte heller något som talar för att lagstiftaren hade bort förutse att det skulle ha räckt att ta ut beloppen på annat mindre ingripande sätt. det förhållandet att det i slutänden inte råder fullständig samstämmighet mellan omstruktureringsfondens inkomster och utgifter, är inte av beskaffenhet att påverka omstruktureringsavgiftens karaktär av avgift, och inte en skatt.

EU-domstolens dom den 28 juli 2011: Artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 320/2006 ska tolkas så, att hela den tillfälliga avgiften ska tas ut, även om det skulle finnas ett överskott i omstruktureringsfondens inkomster. Det har inte framkommit några omständigheter som kan påverka giltigheten av artikel 11 i förordning nr 320/2006.

C-366/10 (UDEUD2010/238:3) The Air Transport Association of America, m.fl. mot The Secretary of State for Energy and Climate Change

Begäran från High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Förenade kungariket)

Den nationella domstolens fråga: Om ett antal sedvanerättsliga principer inom folkrätten samt bestämmelser i bilaterala och multilaterala konventioner och avtal (Chicagokonventionen, Open Skies-avtalet och Kyotoprotokollet) kan åberopas för att angripa lagenligheten av direktiv 2003/87/EEG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen, i dess lydelse enligt direktiv 2008/101/EG, i den del som innebär att luftfartsverksamhet omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Om domstolen skulle finna att så är fallet, ställs frågan om direktivet mot bakgrund av ovannämnda principer och/eller bestämmelser kan ogiltigförklaras på den grund att systemet för handel med utsläppsrätter är tillämpligt på de delar av flygningar vilka äger rum utanför EU-medlemsstaternas luftrum (och därmed kränker tredjelands territoriella överhöghet över sitt luftrum eftersom det även omfattar flygsträckor som ligger utanför medlemsstaternas territorium).

Sverige anförde följande: Domstolen är förhindrad att pröva giltigheten av direktivet i förhållande till de åberopade sedvanerättsliga principerna och de konventionsbaserade reglerna. I den mån domstolen skulle anse sig kunna göra denna bedömning har det i vart fall inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av direktivet. Varken de sedvanerättsliga principerna eller de konventionsbaserade reglerna är avsedda att tillämpas direkt och omedelbart på enskilda eller att ge dessa

rättigheter som de med framgång kan åberopa mot stater oberoende av inställningen hos luftfartygets registreringsstat. EU är dessutom inte part i Chicagokonventionen och dess regler ingår därmed inte i unionens rättsordning vilket är en grundläggande förutsättning för att direktivets giltighet ska kunna prövas i förhållande till dem. Direktivet påverkar inte heller tredjelands luftrum, det internationella luftrummet eller tredjelands möjligheter att reglera dessa luftrum

EU-domstolens dom den 21 december 2011: 1) Av de folkrättsliga principer och bestämmelser som angetts av den hänskjutande domstolen, kan, under sådana omständigheterna som i det nationella målet och i syfte att bedöma giltigheten av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/101/EG av den 19 november 2008 om ändring av direktiv 2003/87/EG så att luftfartsverksamhet införs i systemet för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen, endast följande principer och bestämmelser åberopas: för det första, inom ramen för en prövning av huruvida unionen – mot bakgrund av dessa principer – har gjort en uppenbart oriktig bedömning av sin befogenhet att anta direktivet, – principen att varje stat har absolut och ensam suveränitet över sitt luftrum, – principen att ingen stat med giltig verkan kan göra anspråk på suveränitet över någon del av det fria havet, och – principen som garanterar frihet att flyga över det fria havet, för det andra, – artiklarna 7 samt 11.1 och 11.2 c i luftfartsavtalet som ingicks den 25 och den 30 april 2007 mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Amerikas förenta stater, å andra sidan, i dess lydelse enligt protokollet, och – artikel 15.3 i nämnda avtal, jämförd med artiklarna 2 och 3.4 i detta avtal. 2) Vid prövningen av direktiv 2008/101 har det inte framkommit några omständigheter som kan påverka dess giltighet.

*C-371/10 (UDEUD2010/241:2) National Grid Indus BV mot Inspecteur van de Belastingdienst Rijnmond/ kantoor Rotterdam
Begäran från Gerechtshof Amsterdam, Nederländerna*

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 49 FEUF angående etableringsfrihet utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken det som en följd av att ett företag flyttar sitt säte och sin verksamhet påförs en utflyttningsskatt som – utan uppskov eller möjlighet att beakta senare värdeminskningar – tas ut som bolagsskatt på den orealiserade kapitalvinsten av de tillgångar som bolaget har flyttat.

Sverige anförde följande: Ett bolag på unionsrättens nuvarande utvecklingsstadium kan inte åberopa artikel 49 FEUF i en sådan situation som är aktuell i målet i den nationella domstolen. Även om så skulle vara fallet kan bestämmelser om uttagsbeskattning av företag rättfärdigas med hänvisning till behovet av att säkerställa en välavvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och för att förebygga skatteundandragande. Dessa slutsatser är tillämpliga i en sådan situation som är aktuell i målet i den nationella domstolen.

EU-domstolens dom den 29 november 2011: Ett bolag som bildats enligt lagstiftningen i en medlemsstat och som flyttar sin verkliga ledning till

en annan medlemsstat, utan att denna flytt av sätet påverkar dess status som bolag i förstnämnda stat, kan åberopa artikel 49 FEUF i syfte att ifrågasätta lagenligheten av den statens beskattning av bolaget i samband med flytten av sätet. Artikel 49 FEUF utgör inte hinder för en lagstiftning i en medlemsstat enligt vilken skatten på orealiserade tillgångar slutligt bestäms vid den tidpunkt då bolaget till följd av flytten inte längre är skattskyldigt i nämnda stat. Det föreligger inte någon skyldighet att vid fastställande av skatten beakta värdeminskningar alternativt värdeökningar som uppkommit därefter. Däremot föreligger hinder mot en lagstiftning enligt vilken skatten på orealiserade värdeökningar tas ut vid själva tidpunkten för flytten.

3 PÅGÅENDE MÅL

3.1 Mål i vilka talan har väckts vid EU-domstolen eller tribunalen

C-542/09 (UDEUD2010/95:4) Europeiska kommissionen mot Konungariket Nederländerna

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Nederländerna har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 45 FEUF (fri rörlighet för arbetstagare) och artikel 7. 2 i förordning (EEG) nr 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen genom att uppställa ett bosättningskrav (”3 år av 6”-regeln) för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar i syfte att erhålla studiemedel för studier utomlands. ”3 år av 6”-regeln innebär att en student som ansöker om studiemedel för studier utanför Nederländerna ska ha varit lagligen bosatt i Nederländerna i minst tre av de sex år som föregått inskrivningen till studierna ifråga. Även om bosättningskravet gäller för såväl nederländska medborgare som för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar, så anser kommissionen att ”3 år av 6”-regeln är svårare att uppfylla för migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar (s.k. indirekt diskriminering).

Nederländerna har bestritt kommissionens yrkande.

Sverige har intervenerat till stöd för Nederländerna och sammanfattningsvis anfört att artikel 45 FEUF och rådets förordning (EEG) nr 1612/68 inte utgör hinder mot nationella bestämmelser om finansiering av studier som den nederländska bestämmelsen om bosättningskrav. Även om så skulle vara fallet kan sådana bestämmelser om bosättningskrav vid finansiering av studier utomlands rättfärdigas med hänvisning till behovet av att uppnå ett berättigat intresse av ökad studerandemobilitet.

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Portugal har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt och artikel 31 i EES-avtalet genom att anta och bibehålla vissa bestämmelserna i den portugisiska lagen om inkomstskatt för juridiska personer. Enligt dessa bestämmelser beskattas orealiserade kapitalvinster enbart när ett bolag flyttar sitt säte eller platsen för bolagets verkliga ledning från Portugal till en annan stat eller när det flyttar enskilda tillgångar till ett fast driftsställe i en annan medlemsstat, medan en liknande flytt av ett bolags säte i Portugal eller överföring av tillgångar från sätet till en filial i samma medlemsstat inte medför några omedelbara skattekonsekvenser.

Sverige har intervenerat till stöd för Portugal och anført att artikel 49 FEUF och artikel 31 EES-avtalet inte utgör något hinder mot nationella bestämmelser om uttagsbeskattning som de ifrågasatta portugisiska. Även om så skulle vara fallet kan sådana bestämmelser om uttagsbeskattning av företag rättfärdigas med hänvisning till behovet av att säkerställa en välavvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och för att förebygga skatteundandraganden.

C-39/10 (UDEUD2010/325:2) Europeiska kommissionen mot Republiken Estland

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Estland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 45 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om fri rörlighet för arbetstagare genom att underlåta att i nationell lagstiftning införa en möjlighet att bevilja undantag från inkomstskatt för personer som inte är hemmahörande i landet vilkas totala inkomst är så låg att de skulle ha undantagits från inkomstskatt om de hade haft hemvist i landet.

Sverige har intervenerat i målet till stöd för Estland och anført bl.a. följande. Unionsrätten tillhandahåller i dagsläget inte bestämmelser om en gemensam nivå för beskattningen och utarbetandet av sådana bestämmelser är lagstiftarens uppgift. Avsaknaden av sådana bestämmelser kan inte överbryggas genom den utveckling av rättspraxis beträffande vilka situationer som ska anses skatterättsligt jämförbara som kommissionen förespråkar. Enligt den svenska regeringens uppfattning kan en person utan hemvist i landet inte anses vara i en jämförbar situation med en person med hemvist i landet, bara av den anledningen att hans världsvida inkomst är så låg att den skulle ha undantagits från skatt om han haft hemvist i landet. Kommissionens synsätt hotar vidare den väl avvägda fördelningen av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 24 november 2011: Eftersom kommissionens talan baseras på en redogörelse som är både osammanhängande och oprecis uppfyller den inte de krav som ställs för att Estland ska kunna förbereda sitt försvar och för att domstolen ska kunna avgöra om talan är välgrundad. Talan ska därför avvisas. Om

domstolen inte anser att talan ska avvisas i sin helhet föreslås att domstolen fastställer att Estland underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 45 FEUF genom att bibehålla sin lag om inkomstskatt enligt vilken pensionärer utan hemvist i landet som har arbetat och varit bosatta såväl i Estland som i en annan medlemsstat åtnjuter avdrag för låg inkomst endast om de uppbär minst 75 procent av sin skattepliktiga inkomst i Estland, medan de beviljas denna skatteförmån om de har hemvist i landet. Fördragsbrottstalan avvisas i de delar den avser andra kategorier av skattskyldiga personer utan hemvist i landet.

C-130/10 (UDEUD2010/177:1) Europaparlamentet mot Europeiska unionens råd

Europaparlamentet har yrkat att EU-domstolen ska ogiltigförklara rådets förordning (EU) nr 1286/2009 om ändring av rådets förordning (EG) nr 881/2002 om införande av vissa särskilda restriktiva åtgärder mot vissa personer och enheter associerade med Usama bin Ladin, nätverket al-Qaida och talibanerna. Som skäl för sin talan har Europaparlamentet i första hand gjort gällande att förordning (EU) nr 1286/2009, som antogs med stöd av artikel 215 FEUF, rätteligen borde ha grundats på artikel 75 FEUF. I andra hand har Europaparlamentet anfört att villkoren för förfarandet enligt artikel 215 FEUF inte var uppfyllda eftersom inget förslag hade behörigen lagts fram och eftersom rådet inte tidigare hade antagit ett beslut i enlighet med kapitel 2 i avdelning V EU.

Rådet har bestritt Europaparlamentets talan.

Sverige har intervenerat till stöd för rådet och anfört i huvudsak följande: Den svenska regeringen delar inte Europaparlamentets uppfattning att förordning (EU) nr 1286/2009 rätteligen borde ha grundats på artikel 75 FEUF eftersom den rättsliga grunden inte omfattar en sådan åtgärd som den ifrågasatta förordningen. Den nya rättsliga grunden i artikel 75 FEUF infördes i det specifika syftet att göra det möjligt att på unionsnivå frysa tillgångar för personer, grupper och enheter vars terroristverksamhet har sina rötter, huvudsakliga aktiviteter och mål inom EU, eftersom EG-fördraget inte inneburit någon behörighet för unionen på detta område. Artikel 75 FEUF har således inte det vidsträckta tillämpnings-område som Europaparlamentet gör gällande och kan inte användas som rättslig grund för åtgärder som vidtas i syfte att förverkliga mål inom ramen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP). Inte heller syftar förordning (EU) nr 1286/2009 huvudsakligen till att uppnå de mål som anges i artikel 67 FEUF, vilket är en förutsättning för att artikel 75 FEUF ska vara tillämplig. Tvärtom är det huvudsakliga syftet med denna förordning, liksom med förordning (EG) nr 881/2002, att bevara internationell fred och säkerhet, att motverka al-Qaidas och talibanernas aktiviteter i världen och att skapa säkerhet i världen i enlighet med den gemensamma ståndpunkt på vilken nämnda förordningar är grundade. Detta syfte motsvaras av ett av målen för GUSP i artikel 21 EU. Således är artikel 215 FEUF den korrekta rättsliga grunden för förordning (EU) nr 1286/2009. Vad gäller Europaparlamentets andrahandsgrund anser regeringen för det första att det förslag till förordning som kommissionen presenterade i april 2009 inte blev ogiltigt vare sig med anledning av att

kommissionens mandat löpte ut den 31 oktober 2009 eller på grund av Lissabonfördragets ikraftträdande. För det andra var det inte nödvändigt för rådet att inför antagandet av förordning (EU) nr 1286/2009 anta ett nytt beslut i enlighet med kapitel 2 i avdelning V i fördraget om Europeiska unionen utöver den gemensamma ståndpunkten 2002/402/GUSP. Villkoren för förfarandet enligt artikel 215 FEUF har således varit uppfyllda.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

C-342/10 (UDEUD2010/272:2) Europeiska kommissionen mot Republiken Finland

Kommissionen har väckt en fördragsbrottstalan mot Finland med hänvisning till att enligt finsk lag beskattas utdelningar till utländska pensionsfonder på ett diskriminerande sätt. Enligt kommissionen beskattas utdelningar till utländska pensionsfonder strängare än utdelningar till motsvarande finska pensionsfonder, på grund av att endast pensionsstiftelser som är etablerade i Finland vid beskattningen får göra avdrag för avsättningar för att trygga sina pensionsåtaganden.

Sverige har intervenerat till stöd för Finland och anfört följande. Regeringen konstaterar att den finska lagstiftningen gör skillnad i beskattningen av utdelningar från inhemska bolag till å ena sidan inhemska finska pensionsfonder och å andra sidan utländska pensionsfonder, vilket kan uppfattas som en skattelättnad för de förstnämnda. Den begränsning av den fria rörligheten för kapital som de finska bestämmelserna därmed kan ge upphov till är dock inte är otillåten med hänsyn till artikel 65.1 a FEUF, eftersom bestämmelserna inte medför någon olikbehandling av skattskyldiga i objektivt jämförbara situationer. Av den inom unionsrätten erkända territorialitetsprincipen följer också att en källstat vid beskattningen av begränsat skattskyldiga inte behöver beakta andra kostnader än de som har direkt samband med intäkternas förvärvande där. Eftersom denna princip har godtagits inom unionsrätten bör artikel 65 FEUF tolkas i överensstämmelse med den. Någon mer långtgående skyldighet än vad territorialitetsprincipen kräver för medlemsstaterna att bevilja avdrag för kostnader vid beskattningen av begränsat skattskyldiga bör därmed inte följa av unionsrätten.

C-404/10 P (UDEUD2010/307:4) Europeiska kommissionen mot Éditions Odile Jacob SAS

Kommissionen har yrkat att domstolen ska upphäva tribunalens dom den 9 juni 2010 i mål T-237/05 Éditions Odile Jacob SAS mot Europeiska kommissionen, i den del den innebär ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 7 april 2005 om avslag på en ansökan om tillgång till handlingar hänförliga till ett kontrollförfarande i en företagskoncentration.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Det faktum att det i speciallagstiftning finns andra regler om tillgång till handlingar innebär inte att dessa med automatik ska ha företräde framför öppenhetsförordningens regler. Mot bakgrund av den mängd sekretessrelaterade regler som finns i andra rättsakter av varierande rang skulle en sådan tillämpning väsentligt urholka öppenhetsförordningens

betydelse och stå i strid med principen om största möjliga öppenhet, såsom den slås fast i fördragen och öppenhetsförordningen. Det skulle också innebära att det blir väsentligt svårare för medborgarna att förstå reglerna och kunna förutse resultatet av en sekretessprövning. Det framgår visserligen av TGI-domen att regler i speciallagstiftning kan användas som en faktor att beakta, vid en tillämpning av sekretessundantaget för utredning när institutionen avgör om det i en viss situation finns anledning att tillämpa en presumtion mot utlämnande. Men domen är tydligt avgränsad just till statsstödsområdet och det går inte att dra några generella slutsatser av den. En prövning måste alltså i alla andra fall göras mot bakgrund av den reglering som finns på respektive rättsområde. Användningsbegränsningen i artikel 17.1 i företagskoncentrations-förordningen fyller en mycket viktig funktion för systemets legitimitet och effektivitet. Användningsbegränsningen har dock endast detta syfte, dvs. att begränsa kommissionens rätt att själv använda sig av de uppgifter som användningsbegränsningen avser. Användningsbegränsningen reglerar således inte allmänhetens rätt till tillgång till handlingar. Därmed kan denna bestämmelse inte heller beaktas vid tolkningen av sekretessundantagen i öppenhetsförordningen. I ett vidare perspektiv skulle en sådan tolkning av användningsbegränsningen som den kommissionen förespråkar få förödande konsekvenser för öppenheten i stort inom EU. Den typ av användningsbegränsning förekommer nämligen i ett otal direktiv, förordningar, avtal och andra rättsakter inom EU. Regeringen betonar vidare att det rör sig om ett avslutat ärende, till skillnad från vad som var fallet i TGI-målet, vilket gällde handlingar i ett pågående ärende. Denna skillnad måste beaktas, eftersom bestämmelser i speciallagstiftning som avser den pågående utredningen, knappast kan anses påverka tolkningen av öppenhetsförordningens sekretessundantag i fråga om handlingar i ett avslutat ärende.

C-477/10 P (UDEUD2010/279:4) Europeiska kommissionen mot Agrofert Holding a.s

Kommissionen har överklagat tribunalens dom i mål T-111/07 Agrofert mot kommissionen.

Sverige har i svarsskrivelse anfört bl.a. följande. Regeringen, som delar tribunalens uppfattning, menar att allmänhetens tillgång till institutionernas handlingar begränsas endast med stöd av de principer och villkor som i enlighet med artikel 255 EG har kommit till uttryck i öppenhetsförordningen. Såsom domstolen konstaterat i bl.a. Turco-domen och TGI-domen, kan det emellertid i vissa fall finnas anledning att stödja sig på allmänna presumptionsregler som är tillämpliga på vissa kategorier av handlingar, eftersom allmänna överväganden av liknande slag under särskilda omständigheter kan tillämpas på ansökningar om utlämnande av handlingar av samma art. Detta kan dock inte innebära att bestämmelser i andra rättsakter, som har helt andra syften än sekretessundantagen i öppenhetsförordningen, tillåts begränsa allmänhetens tillgång till handlingar och därmed undergräva öppenhetsförordningens syfte och effekt. Användningsbegränsningen, tillsammans med tystnadsplikten, har till syfte att skydda företagets rätt till försvar. Användnings-

begränsningen förhindrar nämligen kommissionen från att använda sig av information, som företagen har lämnat inom ramen för ett företagskoncentrationsärende, i något annat sammanhang. Kommissionen får således inte lägga sådan information till grund för något annat förfarande gentemot företagen i fråga. Användningsbegränsningen fyller i detta avseende en mycket viktig funktion för systemets legitimitet och effektivitet. Regeringen menar vidare, i likhet med tribunalen, att användningsbegränsningen endast har detta syfte, dvs. att begränsa kommissionens rätt att själv använda sig av de uppgifter som användningsbegränsningen avser. Användningsbegränsningen reglerar således inte allmänhetens rätt till tillgång till handlingar. Därmed kan artikel 17.1 i förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer inte heller beaktas vid tolkningen av sekretessundantagen i öppenhetsförordningen.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 8 december 2011: Generaladvokaten föreslår att man även i fråga om handlingar från ett koncentrationsärende ska kunna använda sig av en allmän presumtion för sekretess. Detta fastslår han efter att ha gått igenom kontrollförfarandet som står kommissionen till buds. Det innebär att han menar att kommissionen har rätt när den hävdar att tribunalen har gjort en felaktig tolkning av undantaget till skydd för affärsintressen. Kommissionen överklagade bifall härmed i denna del. I fråga om handlingar vad gäller handlingar rörande juridisk rådgivning och handlingar som kommissionen har upprättat i samband med överläggningar och samråd i förfarandet menar generaladvokaten att domstolens avgörande i målet MyTravel är fullt tillämpligt i förevarande fall. Han konstaterar också att när det administrativa koncentrationsförfarandet väl har avslutats, kan det inte längre presumeras att ett utlämnande av rent administrativa handlingar, med undantag av de fall som föreskrivs i koncentrationsförordningen, kommer att undergräva det eftersträvade syftet med förfarandet.

C-480/10 (UDEUD 2010/274:2) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt mervärdesskattedirektivet, genom att i praktiken begränsa ordningen för mervärdesskattegrupper till tillhandahållare av finansiella tjänster och försäkringstjänster samt att Sverige ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

Sverige har bestritt talan och anfört att de ifrågasatta svenska bestämmelserna ligger inom ramen för det skönsrättsliga utrymme medlemsstaterna har enligt artikel 11 i mervärdesskatte-direktivet att fastställa de närmare villkoren för en nationell ordning med gruppregistrering till mervärdesskatt. De svenska reglerna i 6 a kap. 2 § mervärdesskattelagen kommer inte i konflikt med grundläggande principer på mervärdesskatteområdet. De företag i den finansiella sektorn som omfattas av den svenska ordningen befinner sig inte i en jämförbar situation med andra företag i Sverige. I vart fall innebär den svenska

ordningen inte någon godtycklig olik-behandling av företagsgrupper utanför den finansiella sektorn utan grundar sig på objektiva skäl.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

C-600/10 (UDEUD 2011/130:2) Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland

Kommissionen har väckt en fördragsbrottstalan mot Tyskland med hänvisning till att enligt tysk lag beskattas utdelningar till utländska pensionsfonder på ett diskriminerande sätt. Enligt kommissionen beskattas utdelningar till utländska pensionsfonder strängare än utdelningar till motsvarande tyska pensionsfonder, i vart fall på grund av att utdelningar till utländska pensionsfonder källbeskattas och utländska pensionsfonder därvid inte får göra några avdrag för kostnader för intäkternas förvärvande.

Sverige har intervenerat till stöd för Tyskland och anfört följande. Den tyska lagstiftningen gör visserligen skillnad i beskattningen av utdelningar från inhemska bolag till å ena sidan inhemska tyska pensionsfonder och å andra sidan pensionsfonder etablerade utomlands. Detta innebär dock inte någon skattelättnad för de förstnämnda med hänsyn till tillämpliga skattesatser. Den begränsning av den fria rörligheten för kapital som de tyska bestämmelserna skulle kunna anses ge upphov till genom att utländska pensionsfonder saknar möjlighet att göra avdrag för kostnader i källstaten Tyskland är vidare inte otillåten med hänsyn till artikel 65.1 a FEUF, eftersom bestämmelserna inte medför någon olikbehandling av skattskyldiga i objektivt jämförbara situationer. Av den inom unionsrätten erkända territorialitetsprincipen följer också att en källstat vid beskattningen av begränsat skattskyldiga inte behöver beakta andra kostnader än de som har direkt samband med intäkternas förvärvande där. Någon mer långtgående skyldighet än vad territorialitetsprincipen kräver för medlemsstaterna att bevilja avdrag för kostnader vid beskattningen av begränsat skattskyldiga bör inte följa av unionsrätten. Kommissionen har vidare inte visat att det finns några kostnader som är direkt hänförliga till inkomst av utdelning.

C-607/10 (UDEUD2011/7:3) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har väckt en fördragsbrottstalan mot Sverige och yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar ("IPPC-direktivet") som handlar om villkor för tillstånd för befintliga anläggningar. I Sverige omfattas totalt 1035 anläggningar av övervakningskraven enligt artikel 5.1.13 av dessa 1035 anläggningar uppfyllde vid tidpunkten för stämningansökan inte de krav som uppställs i artikel 5.1.

Sverige har medgett kommissionens talan såvitt gäller 13 av de berörda anläggningarna men bestritt talan avseende de övriga 1022 anläggningarna. Regeringen har som skäl för sin inställning anfört att kommissionen inte närmare har angett på vilket sätt Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt IPPC-direktivet. Kommissionen har nämligen inte närmare specificerat vilka anläggningar som omfattas av

talán. Det är kommissionen som har skyldigheten att bevisa att det påstådda fördragsbrottet föreligger. Kommissionen ska förse domstolen med de uppgifter den behöver för att kontrollera om fördragsbrottet föreligger, och den kan därvid inte stödja sig på någon presumtion.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

C-64/11 (UDEUD 2011/159:2) Europeiska kommissionen mot Konungariket Spanien

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt genom vissa bestämmelser enligt vilka orealiserade kapitalvinster beskattas enbart när ett bolag flyttar sitt säte eller platsen för bolagets verkliga ledning från Spanien till en annan stat eller när det flyttar enskilda tillgångar till ett fast driftsställe i en annan medlemsstat, medan en liknande flytt av ett bolags säte i Spanien eller överföring av tillgångar från sätet till en filial i samma medlemsstat inte medför några omedelbara skattekonsekvenser.

Sverige har intervenerat till stöd för Spanien och anför att rätten till fri etablering inte utgör något hinder mot nationella bestämmelser om uttagsbeskattning som de ifrågasatta spanska. Även om så skulle vara fallet kan sådana bestämmelser om uttagsbeskattning av företag rättfärdigas med hänvisning till behovet av att säkerställa en välavvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna och för att förebygga skatteundandraganden.

C-70/11 (UDEUD 2011/64:1) Europeiska kommissionen mot Konungariket Sverige

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenterna genom att föreskriva att näringsidkaren, i fall konsumenten utövar sin ångerrätt, inte enbart kan kräva att konsumenten betalar för den del av en finansiell tjänst som redan har tillhandahållits utan även kan kräva ersättning för skäliga kostnader för tjänster för tiden före det att näringsidkaren tog emot konsumentens meddelande om att avtalet frånträds. Vidare har kommissionen yrkat att domstolen ska ålägga Sverige att ersätta rättegångskostnaderna.

Sverige har bestritt talan och anför sin uppfattning att den svenska lagstiftningen är förenlig med direktiv 2002/65/EG. Ersättning enligt andra meningens i 3 kap. 11 § första stycket distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) kan enbart utgå för sådana kostnader som motsvarar utförda delmoment av just den finansiella tjänst som konsumenten vid tidpunkten för utövandet av ångerrätten redan har tillhandahållits. Det finns inget i ordalydelsen av direktiv 2002/65/EG som hindrar att kostnadsersättning för sådana inledande, nödvändiga och fullt ut tillhandahållna delmoment medges, så länge kostnaden inte är så stor att den kan tolkas som en påföljd i syfte att motverka ett utövande av ångerrätten. Det senare följer för övrigt av 3 kap. 11 § andra stycket distans- och hemförsäljningslagen (2005:59), vars innebörd inte har

ifrågasatts av kommissionen. Med anledning av kommissionens kritik har regeringen emellertid uppmärksammat att flertalet medlemsstater förefaller ha utformat den nationella genomförandebestämmelsen på ett något annorlunda sätt och närmare i anslutning till ordalydelsen i direktiv 2002/65/EG. Intresset av ett likformigt och enhetligt nationellt genomförande inom EU talar därför för en anpassning av den svenska bestämmelsen. Det pågår därför ett lagstiftningsärende för att ta om hand detta.

C-74/11(UDEUD 2011/150:2) Europeiska kommissionen mot Republiken Finland

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Finland inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet), bland annat genom att begränsa ordningen för mervärdesskattegrupper till tillhandahållare av finansiella tjänster och försäkringstjänster.

Sverige har intervenerat till stöd för Finland och anfört följande. De ifrågasatta finska bestämmelserna ligger inom ramen för det skönsmässiga utrymme medlemsstaterna har, vid tillämpningen av artikel 11 i mervärdesskattedirektivet, att fastställa de närmare villkoren för en nationell ordning med gruppregistrering till mervärdesskatt. De ifrågasatta finska bestämmelserna kommer inte i konflikt med grundläggande principer på mervärdesskatteområdet. De företag i den finansiella sektorn som omfattas av de ifrågasatta bestämmelserna befinner sig inte i en jämförbar situation med andra företag i Finland. I vart fall innebär den finska ordningen inte någon godtycklig olikbehandling av företagsgrupper utanför den finansiella sektorn utan grundar sig på objektiva skäl. Kommissionens talan ska således lämnas utan bifall såvitt den avser att Finland inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 11 i mervärdesskattedirektivet genom att begränsa möjligheten till att registrera mervärdesskattegrupper till tillhandahållare av tjänster inom den finansiella sektorn och försäkringstjänster (jfr mål C-480/06 Kommissionen mot Sverige ovan).

C-261/11 (UDEUD 2011/312:2) Europeiska kommissionen mot Konungariket Danmark

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Danmark har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt genom vissa bestämmelser enligt vilka realiserade kapitalvinster beskattas enbart när ett bolag flyttar sitt säte eller platsen för bolagets verkliga ledning från Danmark till en annan stat eller när det flyttar enskilda tillgångar till ett fast driftsställe i en annan medlemsstat, medan en liknande flytt av ett bolags säte i Danmark eller överföring av tillgångar från sätet till en filial i samma medlemsstat inte medför några omedelbara skattekonsekvenser.

Sverige har intervenerat till stöd för Danmark.

Kommissionen har yrkat att domstolen ska (1) fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 260. 1 FEUF eftersom Sverige inte vidtagit de nödvändiga åtgärderna för att följa domstolens dom i mål C-185/09, (2) förplikta Sverige att till kommissionen, betala ett vite om 40 947,20 euro per dag, för var dag som nödvändiga åtgärder inte vidtas för att följa domstolens dom i mål C 185/09, från och med den dag då dom i förevarande mål meddelas till den dag då domen i mål C-185/09 följs, (3) förplikta Sverige att till kommissionen utge ett standardbelopp om 9 597,00 euro per dag, för var dag som nödvändiga åtgärder inte vidtas för att följa domstolens dom i mål C-185/09, från och med den dag då domen i mål C-185/09 meddelades till dess dom meddelas i förevarande mål, eller den dag som nödvändiga åtgärder vidtas för att följa nämnda dom i mål C-185/09, om denna inträffar tidigare, och (4) förplikta Sverige att ersätta rättegångskostnaderna.

Sverige har bestritt kommissionens yrkande om att Sverige ska förpliktas att betala ett standardbelopp och i vart fall att Sverige ska förpliktas att betala både ett standardbelopp och vite samt yrkat att domstolen ska ogilla kommissionens talan i dessa delar. Sverige har även bestritt storleken av beloppen på de av kommissionen yrkade ekonomiska sanktionerna och hemställt att domstolen, under förutsättning att den anser att Sverige ska förpliktas att betala ekonomiska sanktioner, ska bestämma dessa till de lägre belopp som domstolen med hänsyn till omständigheterna i målet anser vara skäligt. Vidare har Sverige bestritt kommissionens yrkande om ersättningsskyldighet för rättegångskostnader och yrkat att domstolen ska förplikta vardera parten att stå sina rättegångskostnader vid domstolen.

Till grund för denna inställning har i huvudsak anförts följande: Kommissionens värdering av den aktuella överträdelsen är alltför hård vad gäller svårighetsgrad, varaktighet och behov av avskräckande effekt. I synnerhet har kommissionen inte visat förekomsten av omständigheter som skulle motivera en tillämpning av en så hög koefficient som 10 för svårighetsgraden för den aktuella överträdelsen och det saknas under alla förhållanden anledning att tillämpa en så hög koefficient. Direktiv 2006/24/EG (datalagringsdirektivet) har inte den betydelse för den inre marknadens funktion som kommissionen påstår och kommissionen har inte visat att Sveriges underlåtelse att genomföra datalagringsdirektivet har haft den betydelse för allmänna och enskilda intressen som påstås. I vart fall ifrågasätts att underlåtenheten skulle kunna ha haft någon sådan inverkan av betydelse för allmänna och enskilda intressen med hänsyn till den ringa grad av harmonisering som datalagringsdirektivet innebär och till den nationella reglering som finns i kraft. Vidare har kommissionen i sin bedömning inte beaktat att domen i mål C-185/09 enbart avser underlåtenhet att genomföra en del av datalagringsdirektivet. Sverige har inte heller tidigare underlåtit att efterkomma någon dom från domstolen och omständigheterna som lett till Sveriges underlåtenhet i detta fall är extraordinära. Det saknas därför anledning att anta att Sverige i framtiden skulle ägna sig åt liknande överträdelser. Mot den

bakgrunden saknas anledning att förplikta Sverige att betala något standardbelopp. Det är i vart fall fullt tillräckligt med en form av ekonomisk sanktion för att få Sverige att upphöra med överträdelsen och avhålla Sverige från liknande överträdelser i framtiden. Såväl förpliktelsen att betala vite som ett standardbelopp i enlighet med artikel 260.2 FEUF syftar var och en för sig till att få medlemsstaten att upphöra med den aktuella överträdelsen och avskräcka medlemsstaten från vidare liknande överträdelser av unionsrätten. Följaktligen är det inte nödvändigt att kumulera vite och standardbelopp och detta skulle strida mot proportionalitetsprincipen. Mot samma bakgrund står inte heller storleken på beloppen av de ekonomiska sanktionerna som yrkats av kommissionen i proportion till den aktuella överträdelsen. I den mån domstolen skulle finna anledning att ådöma Sverige ekonomiska sanktioner, föreligger därför skäl att bestämma storleken av sanktionerna till lägre belopp än vad kommissionen har yrkat.

C-274/11 (UDEUD2011/273:1) Konungariket Spanien mot Europeiska unionens råd och C-295/11 (UDEUD2011/274:1) Republiken Italien mot Europeiska unionens råd

Spanien och Italien har var och en för sig väckt talan mot rådet vid EU-domstolen och yrkat att domstolen ska ogiltigförklara rådets beslut av den 10 mars 2011 om bemyndigande av ett fördjupat samarbete på området skapande av ett enhetligt patentskydd (2011/167/EU).

Spanien har som grund för sin talan i första hand gjort gällande att rådet genom att anta beslutet om bemyndigande av ett fördjupat samarbete har missbrukat sina befogenheter när målet med samarbetet inte är att alla medlemsstater ska delta, utan att undvika förhandlingar med en medlemsstat genom att lägga fram en lösning där denna medlemsstat utesluts, och genom att använda ett fördjupat samarbete för att i själva verket ingå ett internationellt mellanstatligt avtal enligt artikel 142 i Europeiska patentkonventionen (EPC). Beslutet har vidare åsidosatt EU:s rättsväsen då det inte har föreskrivits något system för tvistlösning avseende rättigheter som omfattas av unionsrätten. I andra hand har Spanien anfört att de rekvisit som krävs enligt fördragen för att det ska kunna upprättas ett fördjupat samarbete inte är uppfyllda.

Italien har som grund för sin talan gjort gällande att beslutet om fördjupat samarbete strider mot artikel 20.1 första stycket FEU eftersom unionen har exklusiv befogenhet på det område som berörs av det fördjupade samarbetet, att effekterna av beslutet inte är förenliga med de syften som låg till grund för det fördjupade samarbetet enligt fördragen, att det inte är utrett om kravet på ”en sista utväg” enligt artikel 20.2 FEU varit uppfyllt och utan att ha motiverats i detta hänseende samt att beslutet strider mot artikel 326 FEUF eftersom det skadar den inre marknaden genom att medföra hinder för handeln mellan medlemsstaterna och diskriminering mellan företag, vilket leder till snedvridning av konkurrensen, liksom även strider mot artikel 20.1 FEUF genom att beslutet inte bidrar till att stärka EU:s integrationsprocess.

Rådet har bestritt talan och yrkat att EU-domstolen ska lämna Spaniens respektive Italiens yrkande om ogiltigförklaring utan bifall.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

Sverige har intervenerat till stöd för rådet.

C-292/11P (UDEUD2011/323:3) Europeiska kommissionen mot Republiken Portugal

Kommissionen har överklagat en dom från tribunalen (mål T-33/09) genom vilken tribunalen biföll Portugals yrkande om ogiltigförklaring av ett beslut från kommissionen den 25 november 2008 om krav på betalning av vite som utgår med anledning av verkställandet av domstolens dom av den 10 januari 2008 i mål C-70/06, kommissionen mot Portugal. Enligt det ogiltigförklarade beslutet ansåg kommissionen att de portugisiska myndigheterna inte verkställt domen från den 10 januari 2008 förrän den 18 juli 2008 då lag nr 31/2008 trädde i kraft. Antagandet den 30 januari 2008 av lag nr 67/2007, vilken upphävde den nationella förordning som låg till grund för det ursprungliga fördragsbrottet som fastställdes genom domstolens dom den 14 oktober 2004 i mål C-275/03, kommissionen mot Portugal, utgjorde inte ett korrekt verkställande av fördragsbrottet. Kommissionen fastställde således genom det ogiltigförklarade beslutet ett tidigare framställt krav om 2 753 664 euro avseende förfallna viten för perioden 10 januari–31 maj 2008 samt framställde ytterligare ett krav om 911 424 euro avseende perioden 1 juni–17 juli 2008.

Portugal har bestritt ändring av den överklagade domen.

Sverige har intervenerat till stöd för Portugal.

C-301/11(UDEUD 2011/313:2) Europeiska kommissionen mot Konungariket Nederländerna

Kommissionen har yrkat att domstolen ska fastställa att Nederländerna har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt genom vissa bestämmelser enligt vilka orealiserade kapitalvinster beskattas enbart när ett bolag flyttar sitt säte eller platsen för bolagets verkliga ledning från Nederländerna till en annan stat eller när det flyttar enskilda tillgångar till ett fast driftsställe i en annan medlemsstat, medan en liknande flytt av ett bolags säte i Nederländerna eller överföring av tillgångar från sätet till en filial i samma medlemsstat inte medför några omedelbara skattekonsekvenser.

Sverige har intervenerat till stöd för Nederländerna.

T-374/07 (UDEUD2007/237:2) Dimitros Pachtitis mot Europeiska kommissionen och Europeiska kontoret för uttagning av personal (EPSO)

Dimitros Pachtidis har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att avslå hans begäran om att få del av frågor och svar i ett uttagningsprov han genomgått.

Sverige har intervenerat i målet till stöd för Dimitros Pachtitis och anfört följande. Kommissionen har felaktigt ansett att öppenhetsförordningen inte är tillämpligt alternativt att de begärda handlingarna kan hemlighållas med stöd av artikel 4.3 första stycket i öppenhetsförordningen rörande skyddet för institutionernas beslutsförfarande. Av handlingarna framgår att sökanden genomgått ett datoriserat urvalsprov för att komma i fråga för anställning hos en EU-institution men inte hörde till dem som EPSO beslutade skulle gå vidare till det andra delprovet. För att kunna kontrollera att allt gått rätt till har sökanden begärt tillgång till de frågor som ställdes till honom vid det detta urvalsprov, sina egna svar samt de rätta svaren. Regeringen håller inte med kommissionen om att artikel 6 i bilaga III i tjänsteföreskrifterna i detta fall utgör *lex specialis*, som ska tillämpas före öppenhetsförordningen. Artikel 6 anger att ”uttagningskommitténs arbete skall vara hemligt”. Regeringens uppfattning är att öppenhetsförordningens regler om sekretessundantag i artikel 4 är uttömmande och att undantagen enligt fast praxis ska tillämpas restriktivt. Syftet med artikel 6 i bilaga III till tjänsteföreskrifterna är att säkerställa att ledamöterna i en uttagningskommitté inte ska utsättas för otillbörlig påverkan. Syftet är alltså att garantera objektiviteten i urvalsprocesserna. Att lämna ut frågor, sökandens svar och de rätta svaren på frågorna i en avslutad rekryteringsprocess kan i de allra flesta fall inte på något sätt riskera att utsätta ledamöterna i uttagningskommittén för otillbörlig påverkan, utan skulle snarare förbättra förutsättningarna för ett objektivt och rättvist urvalsförfarande. I detta fall, när det gäller datoriserade prov, är dessutom någon uttagningskommitté inte inblandad.

T-344/08 (UDEUD2008/265:2) EnBW Energie Baden-Württemberg AG mot Europeiska kommissionen

EnBW Energie Baden-Württemberg AG har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut att neka bolaget tillgång till handlingarna i ett konkurrensärende. Sökanden har gjort gällande att kommissionen tillämpat undantagen till skydd för fysisk eller juridisk persons affärsintressen och till skydd för syftet med inspektioner, utredningar och revisioner i artikel 4.2 första och tredje strecksatsen i öppenhetsförordningen på ett felaktigt sätt. Vidare har sökanden uppgett att kommissionen har åsidosatt artikel 4.2 sista stycket i förordningen genom att slå fast att det inte förelåg ett övervägande allmänintresse för utlämnande. Kommissionen har därutöver enligt sökanden åsidosatt artikel 4.6 i förordningen genom att inte lämna ut åtminstone en del av handlingarna.

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört att öppenhetsförordningen inte ger utrymme för en tolkning som innebär att en viss kategori av handlingar automatiskt är undantagna från insyn och att bedömningen av om en handling kan lämnas ut ska göras mot bakgrund av de uppgifter den faktiskt innehåller. Tillgång ska endast vägras om utlämnandet i det specifika fallet skulle undergräva skyddet för de intressen som anges i öppenhetsförordningen. För hemlighållande krävs dessutom att det inte föreligger ett övervägande allmänintresse av utlämnande. Den omständigheten att det i ett kartellärende finns känsliga

uppgifter innebär i och för sig att en korrekt prövning kan leda till att handlingar inte lämnas ut, men prövningen kan bara ske utifrån öppenhetsförordningens bestämmelser.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

T-59/09 (UDEUD2009/119:2) Förbundsrepubliken Tyskland mot Europeiska kommissionen

Kommissionen har beslutat om utlämnande av handlingar som har överlämnats till kommissionen av tyska myndigheter i ett överträdelseärende.

Tyskland har yrkat att tribunalen ska ogiltigförklara kommissionens beslut med hänvisning till att beslutet strider mot artikel 4.5 i öppenhetsförordningen, jämförd med principen om lojalt samarbete mellan gemenskapen och medlemsstaterna enligt artikel 10 EG. Tyskland menar att kommissionen saknar befogenhet att göra en egen omfattande prövning av grunderna för beslutet att neka tillgång till handlingar enligt artikel 4.1–4.3. Det ankommer på Tyskland att avgöra huruvida någon av grunderna för att neka tillgång enligt artikel 4.1–4.3 föreligger. Kommissionen kan bara i undantagsfall ignorera ett beslut att neka medgivande, när de skäl som har åberopats av medlemsstaten inte uppfyller kriterierna. Skyddsintressen för internationella förbindelser och skyddsintresset för utredningar, inspektioner och revisioner utgör här grund för ett hemlighållande.

Kommissionen har anfört att det numera framgår klart av praxis att en medlemsstat inte har vetorätt i fråga om handlingar som härrör från denna medlemsstat. Kommissionen måste dock samråda med medlemsstaten för att se att medlemsstatens motivering håller för något av de materiella sekretessundantagen.

Sverige har intervenerat till stöd för kommissionen och anfört att det åligger den institution som innehar handlingen att pröva frågan om utlämnande. Om inget av de materiella sekretessundantagen i artikel 4.1-4.3 i öppenhetsförordningen är tillämpligt ska kommissionen lämna ut handlingarna även om Tyskland motsätter sig detta.

T-180/10 (UDEUD2010/216:4) Nickel Institute mot Europeiska kommissionen

Nickel Institute har överklagat kommissionens beslut att neka organisationen tillgång till handlingar, bl.a. yttranden från kommissionens rättstjänst, angående två – redan antagna – direktiv som klassar nickel och vissa av dess beståndsdelar som hälsofarliga substanser. Kommissionen avslog ansökan med hänvisning sekretessen till skydd för rättslig rådgivning. Direktiven som rättstjänstytrandena rör i är antagna genom kommittologiförfarande och beslutade av kommissionen,

Sverige har intervenerat till stöd för sökanden och anfört följande. Det insynsintresse i lagstiftningsförfaranden som domstolen betonar i domen i målet Turco är tillämpligt även på processen när en rättsakt antas i ett så kallat kommittologiförfarande. Det faktum att Lissabonfördraget har trätt

ikraft sedan Turco avgjordes kan inte användas som argument för att begränsa domstolens uttalanden om betydelsen av öppenhet i samband med antagandet av rättsakter. Lissabonfördraget betonar än tydligare än tidigare betydelsen av öppenhet och insyn. Eftersom Lissabonfördraget medför att kommissionen under artikel 290 och 291 FEUF kommer att ha möjlighet att anta fler rättsakter än tidigare är det ännu viktigare att samma möjligheter till insyn finns vid sådana förfaranden. Annars skulle effekten av Lissabon-fördraget ikraftträdande bli minskad öppenhet, deltagande och närhet till medborgarna. Hänvisningarna till vilken beslutsprocedur som ska vara tillämplig i lagstiftningsärenden respektive förfaranden för antagande av delegerade akter och genomförandeakter i artikel 289, 290 och 291 FEUF är av processuell natur och kan rimligen inte ges någon betydelse när det gäller intresset av insyn.

3.2 Mål om förhandsavgörande

C-228/10 (UDEUD2010/174:2) Union of European Football Associations (UEFA) och British Sky Broadcasting Limited mot Euroview Sport Ltd

Begäran från High Court of Justice, Förenade kungariket

Den nationella domstolens fråga: Bl.a. om kryptering av en tv-sändning utgör en ”teknisk åtgärd” i den mening som avses i artikel 6.3 i direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

Sverige har anfört följande: En kryptering under sådana omständigheter som i det aktuella målet – att ett programföretag använder sig av avkodningskort som ger endast abonnenter tillgång till programmen – är inte en teknisk åtgärd i den mening som avses i artikel 6.3 i direktiv 2001/29/EG. För att en teknisk åtgärd ska kunna tillerkännas rättsligt skydd enligt direktivet måste den ha vidtagits i syfte att skydda upphovsrätten till ett verk eller rätten till en prestation skyddad av närstående rättigheter. När det gäller villkorade tjänster i form av tillhandahållande av radio- och tv-utsändningar är den kryptering av signalen som används för att skydda den villkorade tjänsten normalt enbart inriktad på att hindra enskilda från att ta del av den skyddade tjänsten, det vill säga sändningen, utan att betala för detta. Den upphovsrättsligt relevanta handlingen – att tillgängliggöra verken för allmänheten – sker i detta fall redan i och med själva utsändningen. Om direktivet skulle medge ett rättsligt skydd för alla tekniska åtgärder som rättighetshavarna vidtar – oavsett om de syftar till att hindra eller begränsa upphovsrättsligt relevanta handlingar eller inte – skulle detta ge ett alltför långtgående och svåröverskådligt rättsligt skydd för tekniska åtgärder. Det skulle innebära ett skydd även för tekniska åtgärder som används i dag eller som kan komma att utvecklas i framtiden vilka hindrar eller begränsar handlingar som inte alls omfattas av upphovsmannens ensamrätt och som saknar koppling till upphovsrätten. Varken ordalydelsen av artikel 6.3 eller syftet med direktivet ger något stöd åt en sådan vidsträckt tolkning. Tvärtom kräver direktivet

uttryckligen att det upprätthålls en skälig avvägning mellan rättighetshavarnas intressen och olika användarintressen.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

C-461/10 (UDEUD2010/298:1) Bonnier Audio AB m.fl. mot Perfect Communication Sweden AB (ePhone)

Begäran från Högsta domstolen, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät (datalagringsdirektivet), särskilt artiklarna 3, 4, 5 och 11, hindrar en tillämpning av en nationell bestämmelse som är införd med stöd av artikel 8 i direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (IPRED-direktivet) och som innebär att en internetleverantör i en civilprocess, i syfte att en viss abonnent ska kunna identifieras, föreläggs att ge en upphovsrättsinnehavare eller dennes rättsinnehavare information om vilken abonnent som av internetleverantören tilldelats en viss IP-adress, från vilken adress intrång påstås ha skett. Förutsättning för denna fråga är att sökanden visat sannolika skäl för intrång i viss upphovsrätt samt att åtgärden är proportionell. Även fråga om svaret på den första frågan påverkas av det förhållandet att medlemsstaten inte genomfört datalagringsdirektivet trots att tiden härför har gått ut.

Sverige har anfört att såväl ordalydelsen som syftet med datalagringsdirektivet ger stöd åt en tolkning som innebär att datalagringsdirektivet endast hindrar ett föreläggande att ge ut sådana uppgifter som har lagrats enbart enligt datalagringsdirektivet för syften som anges i det direktivet. Om uppgifterna har lagrats för något annat syfte utgör datalagringsdirektivet inte något hinder för att dessa lämnas ut till privata tredje män, med stöd av en nationell bestämmelse som genomför artikel 8 i IPRED-direktivet, för att dessa ska kunna väcka talan i tvistemål angående intrång i upphovsrätten. Detta gäller även i de fall samma uppgifter också har lagrats med anledning av datalagringsdirektivet.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 17 november 2011: Datalagringsdirektivet är inte tillämpligt på behandling av personuppgifter för andra ändamål än dem som avses i artikel 1.1 i detta direktiv. Följaktligen utgör nämnda direktiv inte hinder för att en nationell bestämmelse tillämpas enligt vilken en domstol – inom ramen för ett civilprocessuellt förfarande och i syfte att identifiera en viss abonnent – kan förelägga en internetleverantör att till en upphovsrättsinnehavare, eller till den som utövar rätten i dennes ställe, lämna ut uppgifter om identiteten på den abonnent som internetleverantören tilldelat en viss IP-adress som påstås ha använts för att göra intrång i den berörda upphovsrätten. Dessa uppgifter måste dock ha lagrats just i syfte att kunna lämnas ut och användas för detta ändamål, i enlighet med detaljerade nationella lagbestämmelser som antagits med iakttagande av unionsrätten angående skydd av personuppgifter. Med hänsyn till svaret på den första frågan har den andra frågan inte längre något föremål.

Begäran från Hoge Raad der Nederlanden, Nederländerna

Den nationella domstolens frågor: Om det förhållandet att en mottagare av en tjänst som tillhandahålls av en leverantör som är etablerad i en annan medlemsstat är skyldig att innehålla skatt på den ersättning som ska betalas för tjänsten – något som denne inte behöver göra om tjänsten tillhandahålls av en leverantör som är etablerad i samma medlemsstat som mottagaren av tjänsten – utgör en begränsning av den fria rörligheten för tjänster enligt artikel 56 FEUF. Även fråga om det har betydelse för bedömningen att medlemsstaten senare ändrat lagstiftningen och inte längre tar ut skatt på ifrågavarande tjänster och om det gör någon skillnad om skatten som ska betalas i tjänstemottagarens medlemsstat kan räknas av från skatten som ska erläggas i den andra medlemsstaten.

Sverige har anfört följande. Artikel 56 FEUF utgör inte hinder för en sådan lagstiftning som är ifråga i målet enligt vilken en tjänstemottagare i en medlemsstat åläggs att innehålla källskatt på ersättning till en tjänsteleverantör i en annan medlemsstat för tjänster som denne tillhandahållit i den första medlemsstaten. Det saknar betydelse för bedömningen att medlemsstaten sedermera valt att inte längre ta ut källskatt på ifrågavarande tjänster och om den innehållna skatten kan räknas av från den skatt som ska erläggas i en annan medlemsstat.

Generaladvokatens förslag till avgörande den 21 december 2011: En skyldighet för en tjänstemottagare att innehålla skatt på ersättning till en tjänsteleverantör med hemvist i en annan medlemsstat, när sådan skyldighet inte föreligger i förhållande till tjänsteleverantör från samma medlemsstat, utgör en begränsning i friheten att tillhandahålla tjänster som i princip är förbjuden. Inskränkningen kan dock motiveras av behovet att säkerställa påförande och uppbörd av skatt från utländska tjänsteleverantörer som kortvarigt uppehåller sig i medlemsstaten. Den aktuella källbeskattningen kan inte anse gå utöver vad som är nödvändigt förutsatt att inskränkningen enbart består i källbeskattningen som sådan och inte i ett högre skattetryck. Det saknar betydelse att medlemsstaten senare avstått från att påföra skatt i situationer som den förevarande. Vidare saknar det betydelse huruvida den utländska tjänsteleverantören får räkna av den inhemska skatt som ska betalas från den skatt som vederbörande har att erlägga i sin hemviststat förutsatt att inskränkningen enbart består i källbeskattningen som sådan och inte i ett högre skattetryck.

C-617/10 (UDEUD2011/55:2) Åklagaren mot Hans Åkerberg Fransson

Begäran från Haparanda tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om ett upptagande till prövning av ett åtal om skattebrott omfattas av förbudet mot dubbelbestraffning i artikel 4 i det sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen och artikel 50 i EU-stadgan, när den åtalade tidigare påförts en i ett administrativt förfarande bestämd ekonomisk påföljd (skattetillägg) i anledning av samma oriktiga uppgiftslämnande och om ett villkor om ”klart stöd i Europakonventionen eller Europadomstolens praxis” för att en nationell

domstol ska kunna åsidosätta nationella bestämmelser som kan misstänkas strida mot nämnda förbud mot dubbelbestraffning är förenligt med EU-rätten och särskilt dess allmänna principer om EU-rättens företräde och direkta effekt?

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

Sverige har anfört att eftersom målet i den nationella domstolen avser en tillämpning av svenska skatte- och straffrättsliga bestämmelser som inte aktualiserar någon tillämpning av unionsrätten, är det uppenbart att den unionsrättsliga bestämmelse som domstolen har ombetts att tolka inte är tillämplig i förevarande mål. Förutsättningar saknas därmed för domstolen att ge den nationella domstolen vägledning i frågan om den nationella lagstiftningen är förenlig med stadgan för de mänskliga rättigheterna eller Europakonventionen. Regeringen har därför föreslagit att domstolen inte ska meddela förhandsavgörande i målet.

C-123/11 (UDEUD2011/120:2) A Oy mot Enheten för bevakning av skattetagarnas rätt, Finansministeriet

Begäran från Högsta förvaltningsdomstolen, Finland

Den nationella domstolens frågor: Förutsätter artiklarna 49 FEUF och 54 FEUF att ett övertagande bolag får göra avdrag vid beskattningen för förluster som ett bolag med hemvist i en annan medlemsstat vilket fusionerats med det övertagande bolaget redovisat i sin där bedrivna verksamhet för åren före fusionen, när det övertagande bolaget inte behåller något fast driftställe i det överlåtna bolagets hemviststat och enligt den nationella lagstiftningen får dra av förluster hänförliga till det överlåtna bolaget endast om detta utgör ett bolag med hemvist i landet eller förlusterna har uppstått i ett i fast driftställe beläget i denna stat? Domstolen har också frågat hur denna avdragsgilla förlust i så fall ska beräknas.

Sverige har anfört följande. Artiklarna 49 FEUF och 54 FEUF utgör inte hinder för den begränsning till interna situationer som de nu ifrågasatta finska bestämmelserna rörande resultatutjämning och konsolidering inom en bolagsgrupp innebär. Regler som de finska är ett utflöde av den internationellt vedertagna principen om att stater som utgångspunkt får beskatta all verksamhet som bedrivs på deras territorium, men är fria att sinsemellan fördela beskattningsrätten mellan sig i syfte att undvika dubbelbeskattning. Eftersom de finska bestämmelserna bygger på denna princip är den olikbehandling av utländska bolag som blir följden av deras tillämpning fullt berättigad, med hänsyn till domstolens praxis i fråga om nationella bestämmelser som utesluter gränsöverskridande resultatutjämning inom en bolagsgrupp. Av denna praxis följer att sådana bestämmelser som de finska kan motiveras och rättfärdigas dels av risken för att den välvägd fördelningen av beskattningsrätten mellan stater annars äventyras, dels av risken för och behovet av att motverka skatteflykt.

Begäran från Södertörns tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om den svenska 67-årsregeln (arbetstagarens tjänst upphör utan uppsägning vid 67 års ålder) är förenlig med den allmänna rättsprincipen om förbud mot åldersdiskriminering och artikel 6 i EU:s direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.

Sverige har anfört att den allmänna rättsprincipen om förbud mot åldersdiskriminering och artikel 2 i rådets direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet utgör inte hinder mot en sådan nationell regel som 67 årsregeln i 32 a § lagen (1982:80) om anställningsskydd. En sådan regel som 67-årsregeln utgör i enlighet med artikel 6.1 i nämnda direktiv inte diskriminering på grund av ålder eftersom särbehandlingen motiveras av berättigade mål som rör sysselsättningspolitik och arbetsmarknad och utgör ett lämpligt och nödvändigt sätt för att genomföra dessa syften.

C- 159/11 (UDEUD2011/147:2) Azienda Sanitaria Locale di Lecce mot Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce, Begäran från Consiglio di Stato, Italien

Den nationella domstolens fråga: Utgör direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster, och särskilt artiklarna 1.2 a och d, 2 och 28 och kategorierna 8 och 12 i bilaga II, hinder för nationella bestämmelser enligt vilka två upphandlande myndigheter har rätt att sluta kontrakt avseende utredning och bedömning av sjukvårdsanläggningars utsatthet ur seismisk synvinkel mot bakgrund av nationella bestämmelser om säkerhet för anläggningar och särskilt strategiska byggnader, mot en ersättning som inte får överstiga kostnaderna för tillhandahållandet av tjänsten, om den myndighet som utför tjänsten kan anses utgöra en ekonomisk aktör?

Sverige har anfört att eftersom det inte finns något särskilt förfarande för offentliga myndigheter att iakttä vid fullgörande av allmännyttiga uppgifter, är det inte ett brott mot unionsbestämmelserna om offentlig upphandling att ingå horisontella avtal direkt myndigheter emellan, så länge samarbetet uteslutande styrs av allmänintresset och principen om likabehandling iakttas.

C-168/11 (UDEUD2011/153:2) Manfred Beker och Christa Beker mot Finanzamt Heilbronn

Begäran från Bundesfinanzhof, Tyskland

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 63 FEUF om fri rörlighet för kapital utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning om beräkning på visst sätt av avräkningsbelopp vid beskattning av obegränsat skattskyldigas utländska inkomster av kapital.

Sverige har anfört följande. Den ifrågavarande tyska lagstiftningen utgör inte någon inskränkning av den fria rörligheten för kapital. Enligt

regeringen hindrar alltså artikel 63 FEUF inte att medlemsstaterna vid avräkning av utländsk skatt föreskriver att avräkning högst medges med ett belopp som motsvarar den inhemska skatten på den utländska inkomsten (maximalt avräkningsbelopp), varvid detta maximala avräkningsbelopp utgör så stor andel av den inhemska skatten som de utländska inkomsterna utgör av de sammanlagda inkomsterna före allmänna avdrag. Detta är innebörden av de ifrågasatta tyska bestämmelserna. Den ifrågasatta tyska lagstiftningen innebär inte att en person med hemvist i Tyskland behandlas olika där beroende på om personen enbart har inkomster från Tyskland eller om personen också har inkomster från utlandet. En eventuell högre total skattebelastning på inkomsterna beror i stället på att utländsk skatt på utländsk inkomst överstiger inhemska skatt på samma inkomst.

*C-277/11 (UDEUD2011/172:3) MM mot Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland and the Attorney General
Begäran från High Court of Ireland, Irland*

Den nationella domstolens fråga: Om det enligt artikel 4.1 i skyddsgrundsdirektivet föreligger en skyldighet för medlemsstaternas myndigheter att informera sökanden om resultatet av bedömningen innan ett slutligt beslut om alternativt skydd meddelas.

Sverige har anfört att det inte föreligger en samarbetskyldighet enligt artikel 4.1 i skyddsgrundsdirektivet som innebär att den beslutande myndigheten har en skyldighet att informera sökanden om resultatet av bedömningen innan ett slutligt beslut meddelas. Skälen för detta ställningstagande är för det första att ordalydelsen i skyddsgrundsdirektivet talar för denna tolkning. Om avsikten var att ett utkast till beslut skulle kommuniceras med sökanden innan beslut fattas skulle detta ha formulerats tydligare i artikel 4.1 i direktivet. Inte heller andra språkversioner tyder på något annat. För det andra skulle en tolkning av artikel 4.1 i direktivet som innebär att det föreligger en skyldighet att informera sökanden om resultatet av bedömningen innan ett slutligt beslut meddelas få orimliga konsekvenser. En sådan ordning skulle innebära dels en risk för att den sökande avvek om han eller hon fick veta att den beslutande myndigheten tänkte avslå ansökan, dels en ökad administrativ börda för medlemsstaterna.

*C-318/11 och C-319/11 (UDEUD2011/246:1) D och W mot Skatteverket
Begäran från Förvaltningsrätten i Falun, Sverige*

Den nationella domstolens fråga: Om tolkningen av artiklarna 170-171 i direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt samt artiklarna 1-2 i rådets åttonde direktiv 79/1072/EEG om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Regler för återbetalning av mervärdesskatt till skattskyldiga som inte är etablerade inom landets territorium och artiklarna 2, 3 och 5 i direktiv 2008/9/EG om fastställande av närmare regler för återbetalning enligt direktiv 2006/112/EG av mervärdesskatt till beskattningsbara personer som inte är etablerade i den återbetalande medlemsstaten men i en annan

medlemsstat med avseende på vad som avses med begreppet fast etableringsställe från vilket affärstransaktioner genomförts.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 1

C-322/11 (UDEUD2011/253:4) K mot Enheten för bevakning av skattetagarnas rätt, Finansministeriet

Begäran från Högsta Förvaltningsdomstolen, Finland

Den nationella domstolens fråga: Om fördragets bestämmelser om den fria rörligheten för kapital utgör hinder för att vid fastställande av inkomstskatt neka en person med hemvist i medlemsstaten avdrag för förlust som är hänförlig till försäljning av fast egendom i en annan medlemsstat med hänvisning till att motsvarande inkomster från den fasta egendomen inte är skattepliktiga i hemviststaten enligt ett skatteavtal mellan de två medlemsstaterna.

Sverige har anfört att fördragsbestämmelserna om fri rörlighet för kapital inte utgör hinder för bestämmelser som de finska i målet. Frågor som rör direkt beskattning omfattas av medlemsstaternas behörighet, dock att medlemsstaterna ska utöva denna behörighet i enlighet med unionsrätten. Unionsrätten innehåller ingen generell princip för hur medlemsstaterna ska fördela beskattningsrätten sinsemellan och kräver i sig inte att medlemsstaterna undanröjer juridisk dubbelbeskattning, dvs. sådan dubbelbeskattning som uppkommer om två stater enligt internationell skatterätt har ett berättigat anspråk att båda beskatta en och samma inkomst. På unionsrättens nuvarande stadium är medlemsstaterna behöriga att i syfte att undanröja internationell juridisk dubbelbeskattning fördela beskattningsrätten mellan sig. Ett skatteavtal som i detta syfte innehåller bestämmelser som bygger på vedertagna principer för beskattningsrättens fördelning, t.ex. som här på OECD:s modellavtal, och som med tillämpning av den s.k. exemptmetoden innebär att inkomster från ett fast driftställe i en av de avtalsslutande staterna endast skall beskattas i källstaten kommer därmed inte i konflikt med unionsrätten. Av internationellt vedertagna principer inom den internationella skatterätten följer vidare att det är källstaten som har att beakta såväl vinst som förlust när exemptmetoden tillämpas. Att avdrag för förlust som är hänförlig till en utländsk fast egendom, under sådana förhållanden, inte medges vid fastställande av beskattningsunderlaget i skattesubjektets hemviststat kommer därmed inte i konflikt med fri rörlighet för kapital enligt artikel 63 och 65 FEUF. Det förhållandet att förlusten blir slutgiltig ändrar inte bedömningen.

C- 435/11(UDEUD 2011/315:2) CHS Tour Services GmbH mot Team4 Travel GmbH

Begäran från Oberster Gerichtshof, Österrike

Den nationella domstolens fråga: Om artikel 5 i direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder ska tolkas så att när det är fråga om vilseledande affärsmetoder i den mening som avses i artikel 5.4 i direktivet är det inte tillåtet att göra en separat prövning av kriterierna i artikel 5.2 a i samma direktiv.

Sverige har anfört följande. Den fråga som den nationella domstolen synes söka svar på är om en affärsmetod, som bedöms vara vilseledande,

ska anses vara otillbörlig och därmed förbjuden så snart kriterierna enligt artikel 5.4 i direktivet är uppfyllda eller om svaret blir beroende av huruvida affärsmetoden även strider mot god yrkessed enligt artikel 5.2. Enligt regeringen är en sådan affärsmetod otillbörlig och därmed förbjuden så snart som kriterierna enligt artikel 5.4 i direktivet är uppfyllda och det saknar vid ett sådant förhållande betydelse huruvida affärsmetoden skulle vara förenlig med kravet på god yrkessed.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 1

C-461/11 (UDEUD2011/318:1) Radziejewski

Begäran från Stockholms tingsrätt, Sverige

Den nationella domstolens fråga: Om det svenska kravet på hemvist i 4 § skuldsaneringslagen (2006:548) kan anses ägnat att hindra eller avskräcka en arbetstagare från att lämna Sverige för att utöva sin rätt till fri rörlighet, och således anses stå i strid med den bestämmelse om fri rörlighet för arbetstagare inom EU som återfinns i artikel 45 FEUF.

Sverige har anfört följande: Villkoret avseende hemvist i 4 § skuldsaneringslagen utgör inte någon otillåten diskriminering i strid med artikel 45 FEUF eftersom personer med respektive utan hemvist i Sverige inte befinner sig i objektiva jämförbara situationer med avseende på syftet med skuldsaneringsinstitutet. Ett sådant krav på anknytning till Sverige är dessutom sakligt motiverat och proportionerligt för att garantera effektiviteten av ett beslut om skuldsanering. Det krav på anknytning som hemvistbegreppet representerar är ett utflöde framför allt av att en stats domsrätt förutsätter en tillräcklig anknytning till staten i fråga och att ett svenskt beslut om skuldsanering som regel inte erkänns i andra stater. Vidare är ett sådant krav på anknytning nödvändigt för utredningen om gäldenären. I förevarande fall kan dessutom lämpligheten ifrågasättas av att ett skuldsaneringsförfarande inleds vid svensk domstol med hänsyn till att ett belgiskt beslut om sådan skuldsanering som finns upptagen i bilaga A till insolvensförordningen måste erkännas i Sverige.

I det följande redovisas de ärenden som vid utgången av december 2011 var föremål för formellt överträdelseförfarande mot Sverige. Redovisningen upptar under separata rubriker de ärenden som är föremål för talan vid EU-domstolen, motiverat yttrande respektive formell under rättelse. Redovisningen sker departementsvis. Utbildningsdepartementet hade inga pågående överträdelseärenden vid utgången av december 2011.

1 JUSTITIEDEPARTEMENTET

1.1 Mål i EU-domstolen

Försenat genomförande av direktiv 2006/24/EG (ärendenummer 2007/1181, mål C-185/09)

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 2006/24/EG om lagring av uppgifter som genererats eller behandlats i samband med tillhandahållande av allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet eller, i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om detta.

Sverige anförde i svaromål att även om åtgärder för att genomföra direktivet håller på att vidtas är det riktigt att Sverige vid den för bedömningen av målet relevanta tidpunkten inte hade genomfört direktivet.

Genom dom den 4 februari 2010 fällde EU-domstolen Sverige för fördragsbrott.

Kommissionen beslutade den 6 april 2011 om stämning mot Sverige. Kommissionen yrkade att domstolen ska fastställa att Sverige inte har vidtagit de nödvändiga åtgärderna för att följa domstolens dom av den 4 februari 2010 och att Sverige därför ska förpliktas att betala såväl ett standardbelopp som ett löpande vite. I svaromål den 18 augusti 2011 vitsordade regeringen att Sverige ännu inte har vidtagit alla nödvändiga åtgärder för att följa domstolens dom av den 4 februari 2010. Regeringen bestred dock att det skulle föreligga skäl att förplikta Sverige att betala ett standardbelopp och i vart fall att det skulle föreligga skäl att ådöma Sverige både vite och ett standardbelopp, liksom storleken av de yrkade ekonomiska sanktionernas belopp.

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2009 att Sverige inte på rätt sätt har genomfört artikel 7.1 i direktiv 2002/65/EG distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter i svensk lagstiftning. Enligt artikel 7.1 i direktivet kan konsumenten endast åläggas att betala för den tjänst som faktiskt har tillhandahållits, dvs. som har tagits emot av konsumenten. Enligt 3 kap. 11 § första stycket i den svenska distans- och hemförsäljningslagen har leverantören ("[...] också rätt till [...]") ersättning av konsumenten för kostnader för tjänsten. Det framgår således att "kostnader för tjänsten" omfattar leverantörens egna kostnader i samband med tillhandahållandet av tjänsten, utöver den tjänst som konsumenten har tagit emot, även om någon faktisk tjänst inte har tagits emot. Enligt den svenska lagen innebär detta att de belopp som konsumenten kan komma att få betala kan vara högre än de belopp som avses i artikel 7.1 i direktivet. Kommissionen ansåg därför att artikel 7.1 i direktivet inte införlivats korrekt i svensk lagstiftning.

Sverige svarade i december 2009 i huvudsak följande. Den svenska regeringens uppfattning är att bestämmelserna avseende ersättning för kostnader i 3 kap. 11 § första stycket andra meningen i distans- och hemförsäljningslagen rymmer inom ordalydelsen av bestämmelserna i artikel 7.1. Inte heller förefelas tillnärmningssyftet enligt artikel 1.1 i direktivet genom utformningen av den svenska regleringen. Direktivet ger utrymme för att lösa frågan om kompensation för kostnader på så sätt att full ersättning kan utgå för sådana kostnader som är hänförliga till tiden före det att ångerrätten utövades; kostnaderna ska dock alltid vara skäligen och alltså inte så stora att de innebär en påföljd för att motverka ett utövande av ångerrätten. Avräkningen mellan näringsidkaren och konsumenten blir på så sätt mera neutral i ekonomiskt hänseende. Detta motverkar vidare att näringsidkaren redan av ekonomiska skäl tvingas skjuta upp fullgörandet av avtalet till dess ångerfristen har löpt ut, något som annars skulle ligga nära till hands och vore särskilt olyckligt vid avtal om just finansiella tjänster. Kommissionen har gjort gällande att med direktivets angivande av "den tjänst som [...] faktiskt har tillhandahållits" avses vad som tagits emot av konsumenten, och att endast detta får ligga till grund för betalningsåläggande för konsumenten. Den svenska regeringen anser emellertid att kommissionens tolkning är alltför snäv och i många fall oförenlig med innebörden av finansiella tjänster såsom t.ex. krediter eller försäkringar. Exempelvis innefattar tillhandahållandet av en kreditjänst ofrånkomligen även andra element än själva utbetalningen av pengar till låntagaren. En kreditgivare måste, både till följd av krav i lagstiftningen (jfr konsumentkreditdirektivet) och av marknadsmässiga skäl, normalt göra vissa kontroller för att kunna bedöma kredittagarens möjligheter att återbetala krediten. Detta arbete är en oåtskiljbar del av själva kredittjänsten och tillika en del som "faktiskt har tillhandahållits" när kredittagaren får besked om huruvida krediten beviljats och får lånesumman utbetald.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i juni 2010. Sverige svarade i augusti 2010 i huvudsak följande. Regeringen har inlett

ett prioriterat lagstiftningsärende som syftar till att ändra den svenska lagstiftningen för att uppnå klarhet och precision om att näringsidkaren, om konsumenten utövar sin ängerrätt, enbart kan kräva att konsumenten betalar för den del av en finansiell tjänst som redan har tillhandahållits. Arbetet med detta lagstiftningsärende kommer att bedrivas skyndsamt med iakttagande av de allmänna beredningskrav som gäller för svensk lagstiftningsprocess.

Kommissionens stämmningsansökan mot Sverige inkom från domstolen den 23 februari 2011. I svaromål den 3 maj 2011 bestred regeringen kommissionens talan.

Regeringens proposition 2011/12:28 Enklare avbetalningsköp m.m. beslutades den 17 november 2011 och överlämnades direkt därefter till riksdagen. Den innehåller bl.a. de ändringar i distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) som föreslagits för att anpassa den svenska avräkningsregeln närmare till genomförandet i andra medlemsstater.

Riksdagen beslutade den 1 februari 2012 att anta lagförslaget. Lagändringarna träder i kraft den 1 mars 2012.

1.2 Motiverade yttranden

Registrering av dubbelt efternamn (ärendenummer 2006/4454)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2007 att de svenska myndigheternas agerande – att på barn som innehar dubbelt svensk-spanskt medborgarskap använda samma regel som är tillämplig på de som bara har svenskt medborgarskap – utgör en diskriminering på grund av nationalitet som strider mot artikel 12 och 17 EG, enligt EU-domstolens tolkning i målet C-148/02 Garcia Avello. Kommissionen anförde vidare att det också utgör ett hinder för dessa barn att utöva sin rätt enligt unionsrätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, vilket strider mot artikel 18 EG och direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

Sverige svarade i februari 2008 i huvudsak följande. Den svenska internationella namnrätten bygger i huvudsak på nationalitetsprincipen, vilket innebär att namnförvärv för svenska medborgare prövas av svensk myndighet enligt svensk lag. Det finns således goda möjligheter för en person med hemvist i Sverige och med medborgarskap i både Sverige och en annan medlemsstat att få ett efternamn som utgår från namnrätten i den andra staten. Mot bakgrund av kommissionens synpunkter avser emellertid regeringen att ta initiativ till en ändring av namnlagen så att personer med dubbla medborgarskap inom EU på ett enklare sätt kan få sitt utländska namn godtaget i Sverige.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i mars 2010.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Sverige svarade i maj 2010 i huvudsak följande. Det finns goda möjligheter för en person med hemvist i Sverige och med medborgarskap i både Sverige och en annan medlemsstat att få ett efternamn som utgår från namnrätten i den andra staten. Regeringen anser därför att den svenska namnrätten inte är diskriminerande och inte heller hindrar den fria rörligheten för personer. Den svenska namnrättens reglering av efternamn och förfarandet för att ändra namn är motiverad av objektiva skäl. Med hänsyn till Patent- och registreringsverkets praxis, där undantag görs för barn med dubbelt medborgarskap som eftersträvar att få samma efternamn registrerat i de båda medborgarstaterna, kan den svenska namnrätten inte anses oproportionerlig på denna punkt. Mot bakgrund av kommissionens synpunkter har dock regeringen tagit initiativ till en ändring av namnlagen så att personer med dubbla medborgarskap inom EU på ett enklare sätt kan få sitt utländska namn godtagit i Sverige. En särskild utredare har fått i uppdrag att utarbeta ett förslag till författningsändringar. Förslaget ska redovisas till regeringen senast den 30 september 2010. Härefter måste förslaget remitteras till berörda myndigheter och behandlas av Lagrådet innan en proposition kan överlämnas till riksdagen.

Kompletterande svar på det motiverade yttrandet har sänds in till kommissionen vid tre tillfällen därefter; i februari, april och oktober 2011. I samband med den senaste kompletteringen informerades om att regeringen den 6 oktober 2011 beslutade proposition 2011/12:12 Rätt till namn som förvärvats i en annan stat inom EES och att ändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2012.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (ärendenummer 2011/0335)

Kommissionen inkom den 27 januari 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktiv. Regeringen anförde i svar den 25 mars 2011 följande. Regeringen har delvis genomfört direktivet. Anmälan om detta har skett den 21 december 2010. En utredning har haft i uppdrag att ta ställning till hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Utredningen, Försvarsutredningen (Ju 2009:3), lämnade sitt betänkande Återvändandedirektivet och svensk rätt (SOU 2009:60) i juni 2009. Enligt den tidsplan departementet arbetar efter ska en proposition lämnas över till riksdagen i april 2011. Förhoppningen är sedan att arbetet i riksdagen ska möjliggöra ett ikraftträdande av nödvändiga bestämmelser den 1 augusti 2011.

Den 30 september 2011 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande i vilket den vidhöll sitt påstående att Sverige inte i tid vidtagit alla åtgärder för att genomföra direktivet. Kommissionen fäste samtidigt regeringens uppmärksamhet på de ekonomiska sanktioner som

domstolen kan ålägga i enlighet med artikel 260.3 FEUF och som kommissionen kommer att tillämpa på grundval av dess meddelande av den 11 november 2010 om tillämpningen av artikel 260.3 EUF.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Sverige svarade den 30 november 2011 att regeringen den 17 november 2011 beslutat om Lagrådsremiss Genomförande av återvändande-direktivet vilken tar om hand de bestämmelser i direktiv 2008/115/EG som ännu inte är genomförda. En proposition med de nödvändiga lagförslagen planeras att överlämnas till riksdagen under december 2011. Lagändringarna beräknas träda i kraft den 1 april 2012.

Rådets direktiv 2009/50/EG av den 25 maj 2009 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning (ärendenummer 2011/0949)

Kommissionen inkom den 18 juli 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktiv. Regeringen anförde i svar den 16 september 2011 följande. Regeringen beklagar förseningen som medfört att direktivet inte fullständigt har genomförts i tid. Delvis genomförande av direktivet har emellertid anmälts den 15 juni 2011. Arbete pågår med att ta fram en departementspromemoria med förslag till hur resterande del av direktivet ska genomföras i svensk rätt. Promemorian ska remitteras för synpunkter från berörda. Tidplanen innebär att en proposition ska lämnas över till riksdagen för behandling under våren 2012 med ett ikraftträdande av lagändringarna den 1 juli 2012.

Den 28 oktober 2011 inkom kommissionen med ett motiverat yttrande i vilket den vidhöll sitt påstående att Sverige inte i tid vidtagit alla åtgärder för att genomföra direktivet.

Sverige svarade den 28 december 2011 och bekräftade att arbete pågår med att ta fram en departementspromemoria med förslag till hur resterande del av direktivet ska genomföras i svensk rätt. Vidare uppgavs att Sverige som ett resultat av en nyligen genomförd arbetskraftsinvandringsreform redan har generösa regler för arbetskraftsinvandring, vilka även gäller för högkvalificerade arbetstagare från tredjeland. I stor utsträckning motsvarar dessa regler de bestämmelser som föreskrivs i direktivet. De svenska reglerna om arbetskraftsinvandring gäller alltså för alla slag av arbeten och utan sektorsindelning. Detta medför att det är lagtekniskt komplicerat och tidskrävande att på ett ändamålsenligt sätt genomföra bestämmelserna i direktivet som endast gäller för högkvalificerad anställning. Arbetet med att ta fram en departementspromemoria är högprioriterat och regeringens bedömning är att en sådan promemoria kan färdigställas och remitteras för synpunkter i början av 2012. Det upplystes även att det parlamentariska läget i Sverige är sådant att regeringen måste komma överens med oppositionen för att lagstiftning i den här frågan ska vara möjlig. En proposition beräknas kunna överlämnas till riksdagen i vart fall under sommaren 2012 och författningsförslagen bör kunna träda i kraft den 1 december 2012.

Migrationsverkets vägran att utfärda ett uppehållskort (ärendenummer 2007/4081)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2009 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 18 EG samt artiklarna 3.1, 9, 10 och 16.3 i direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier genom att vägra att för en specifik person utfärda ett uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem och genom att begära registrering i folkbokföringsregistret i enlighet med folkbokföringslagen, förutom den registrering som krävs hos Migrationsverket i kraft av utlänningslagen samt att ställa krav som inte förutses i direktiv 2004/38/EG.

Sverige svarade i januari 2010 i huvudsak följande. I samband med utfärdande av uppehållskort får Migrationsverket kräva att sökanden visar upp ett giltigt pass, handlingar som styrker familjeanknytningen till EES-medborgaren, registreringsbevis eller andra handlingar som styrker att den EES-medborgaren från vilken uppehållsrätten härleds har uppehållsrätt i Sverige samt, i den mån detta är en förutsättning för sökandens uppehållsrätt, handlingar som styrker att han eller hon är beroende av EES-medborgaren eller hans eller hennes make eller sambo för sin försörjning. Dessa krav är förenliga med rörlighetsdirektivet. Folkbokföringen utgör inte någon förutsättning för bedömningen av om en person har uppehållsrätt i Sverige. Folkbokföringen innebär inte heller en registrering av rätten att uppehålla sig i landet. Rörlighetsdirektivet innehåller bestämmelser om rätten att uppehålla sig i en medlemsstat och vilka administrativa formaliteter som får åläggas en unionsmedborgare och dennes familjemedlemmar i samband med registrering av uppehållsrätten. Såvitt framgår innehåller dock inte direktivet några bestämmelser om när en person kan anses bosatt i ett land eller hur bosättningen ska fastställas. Utgångspunkten måste vara att rörlighetsdirektivet och syftet med direktivet inte hindrar ett land att hålla ett register över sin befolkning på det sätt som sker genom den svenska folkbokföringen eller genom någon annan motsvarande befolkningsregistrering. I vissa delar finns dock omedelbara beröringspunkter mellan rörlighetsdirektivet och folkbokföringen där regleringen i folkbokföringslagen naturligtvis inte får strida mot rörlighetsdirektivet. Inte heller får dessa regler begränsa möjligheterna enligt rörlighetsdirektivet att uppehålla sig i landet eller försvåra ett sådant uppehåll. Beträffande frågan om registrering av vissa unionsmedborgare både hos Migrationsverket, i fråga om uppehållsrätt, och hos Skatteverket, vad gäller folkbokföring samt formerna för dessa registreringsförfaranden, har en översyn inletts av såväl folkbokföringslagen som utlänningslagen. Syftet med översynen är att ytterligare anpassa regelverken i de båda lagarna så att de inte ska kunna ifrågasättas utifrån rörlighetsdirektivet. De eventuella ändringar av folkbokföringslagen som kan komma att krävas beräknas tidigast kunna träda i kraft den 1 juli 2011. En

Direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier (ärendenummer 2011/2060)

Kommissionen anförde i formell underrättelse i maj 2011 att Sverige inte har genomfört direktiv 2004/38/EG (rörlighetsdirektivet) på rätt sätt och att genomförandet brister på 16 punkter. Sverige har i svar den 20 juli 2011 anfört bl.a. följande. Vissa av de av kommissionen påtalade bristerna har redan åtgärdats genom ändringar i utlänningsförordningen (2006:97), vilka trädde i kraft den 16 maj 2011. Den 16 juni 2011 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga hur en klarare uppdelning kan åstadkommas mellan de bestämmelser i utlänningslagen (2005:716) respektive utlänningsförordningen som rör EES-medborgare och deras familjemedlemmar och de bestämmelser i lagen respektive förordningen som rör andra utlänningar. Vidare pågår inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet) en uppföljning av rörlighetsdirektivets genomförande i svensk rätt och under det arbetet övervägs behovet av att ytterligare anpassa de svenska bestämmelserna till direktivet. En departementspromemoria beräknas kunna remitteras under hösten 2011 och ett utkast till ändringar i utlänningslagen och utlänningsförordningen bifogas till det svenska svaret på den formella underrättelsen.

I en kompletterande formell underrättelse i september 2011 anförde kommissionen att tolv frågor rörande genomförande kvarstår olösta och att Sverige således inte har genomfört direktivet på ett korrekt sätt i svensk rätt.

Den kompletterande formella underrättelsen besvarades den 30 november 2011 och Sverige informerade då om pågående arbete som berör rörlighetsdirektivet. Bland annat uppgavs att regeringen den 17 november 2011 beslutade om Lagrådsremiss Genomförande av återvändandedirektivet (direktiv 2008/115/EG). En proposition beräknas kunna överlämnas till riksdagen i december 2011. Lagändringarna beräknas träda i kraft den 1 april 2012. En proposition med de förslag till ändringar i utlänningslagen och utlänningsförordningen som i utkast bifogades till svaret på den formella underrättelsen beräknas kunna överlämnas till riksdagen för behandling efter sommaren 2012 med ikraftträdande den 1 januari 2013. Inom Regeringskansliet övervägs för närvarande om ärendena om upphävande av utvisningsbeslut enligt 8 kap. 14 § utlänningslagen ska flyttas från regeringen till Migrationsverket, migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen. En departementspromemoria i denna fråga beräknas kunna remitteras under vintern 2011/2012. Avsikten är att ändringarna i utlänningslagen ska träda i kraft den 1 april 2013.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/109/EG av den 16 september 2009 om ändring av rådets direktiv 77/91/EEG, 78/855/EEG och 82/891/EEG och av direktiv 2005/56/EG vad gäller rapporterings- och dokumentationskrav i samband med fusioner och delningar (ärendenummer 2011/0951)

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Kommissionen inkom den 18 juli 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att regeringen inte i tid genomfört rubricerade direktiv. Regeringen anförde följande i svar den 16 september 2011. Regeringen beklagar att direktivet ännu inte fullständigt har genomförts. Regeringen beslutade den 26 maj om proposition 2010/11:147 med förslag till lagändringar för att genomföra direktiv 2009/109/EG. Propositionen antogs av riksdagen under hösten. Lagändringarna som krävs för att genomföra direktivet trädde i kraft den 1 november 2011. Direktivet är anmält till kommissionen som fullständigt genomfört.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (ärendenummer 2011/1118)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att regeringen inte i tid genomfört rubricerade direktiv.

Sverige svarade i november 2011 följande. Regeringen beslutade den 25 juni 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Utredningen överlämnade den 30 september 2010 ett betänkande till regeringen. Betänkandet har remissbehandlats. Tidsfristen för inkommande med remissvar löpte ut den 10 januari 2011. Arbete pågår med att ta fram en lagrådsremiss med förslag till hur resterande del av direktivet ska genomföras i svensk rätt. Enligt tidplanen ska en proposition överlämnas till riksdagen under våren 2012 med ett ikraftträdande av lagändringarna den 1 juli 2012.

2 UTRIKESDEPARTEMENTET

2.1 Mål i EU-domstolen

Bilaterala investeringskyddsavtal (ärendenummer 2004/2055, mål C-249/06)

Kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa att Sverige, genom att inte vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter med artiklarna 57.2, 59 och 60.1 EG i form av bestämmelsen om fria transfereringar av kapital relaterade till investeringar inom ramen för Sveriges bilaterala investeringskyddsavtal med Vietnam, liksom i sexton ytterligare investeringskyddsavtal (Argentina, Bolivia, Elfenbenskusten, Egypten, Hongkong, Indonesien, Kina, Madagaskar, Malaysia, Pakistan, Peru, Senegal, Sri Lanka, Tunisien, Yemen och

Jugoslavien), har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 307 andra stycket EG. Enligt kommissionen skulle artikel 5 i investeringskyddsavtalet med Vietnam, som gäller rätt till fri transferering av kapital relaterat till investeringar som omfattas av avtalet, innebära att Sverige är förhindrat att i förhållande till Vietnam genomföra eventuella restriktiva åtgärder avseende kapital och betalningar som kan komma att beslutas av unionen enligt artiklarna 57.2 EG (generella undantag från förbudet mot restriktioner för kapital och betalningar i förhållande till tredjeländ), 59 EG (restriktiva åtgärder till skydd för EMU:s funktion) och 60.1 EG (ekonomiska sanktioner grundade på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt beslutad enligt bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken). Detsamma skulle gälla också i förhållande till övriga nämnda länder med hänsyn till motsvarande bestämmelse om fri transferering i respektive avtal. Enligt kommissionens uppfattning kan bestämmelsen om fri transferering i investeringskyddsavtalen inte inskränkas eftersom det inte finns någon uttrycklig bestämmelse i avtalen om undantag från transfereringsrätten.

Sverige bestred talan och anförde följande. Det finns inte något exempel på att transfereringsbestämmelsen i investeringskyddsavtalen har förhindrat Sverige från att genomföra åtgärder enligt artiklarna 57.2 EG, 59 EG eller 60.1 EG. Det ankommer på kommissionen att visa att avtalen verkligen ger upphov till en folkrättslig förpliktelse i förhållande till aktuella tredjeländer som är av det slaget att Sverige skulle vara förhindrat att genomföra eventuella restriktiva åtgärder enligt artiklarna 57.2 EG, 59 EG och 60.1 EG som kan komma att beslutas i framtiden. Regeringen bestrider att så är fallet. När det gäller beslut om restriktiva åtgärder enligt artikel 60.1 EG, dvs. åtgärder som grundar sig på en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt som beslutats med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kan ett åtagande om rätt till fri transferering i ett investeringskyddsavtal inte utgöra hinder för att genomföra denna typ av åtgärd. I de fall de unionsrättsliga åtgärderna grundas på en resolution av FN:s säkerhetsråd, följer det direkt av artikel 103 i FN-stadgan att säkerhetsrådsbeslut enligt kapitel sju i FN-stadgan utgör lex superior i förhållande till förpliktelser i traktat- och sedvanerätt. I ett sådant fall föreligger det inte bara en rätt för Sverige utan också en folkrättslig skyldighet att genomföra resolutionen framför ett åtagande om fri transferering i ett bilateralt investeringskyddsavtal. Regeringen bestrider under alla omständigheter att investeringskyddsavtalen innefattar en undantagslös transfereringsrätt.

EU-domstolen meddelade dom den 3 mars 2009. Den fastställde att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 307.2 EG genom att inte vidta lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter i de bestämmelser om överföring av kapital som finns i de aktuella bilaterala avtalen.

I juli 2009 upplyste Sverige kommissionen om att arbetet med att ändra de 17 investerings-skyddsavtal som berörs av domen kommer att ta tid. I

syfte att ändra avtalen i enlighet med domen har regeringen utformat ett tillägg till artikeln om kapitalöverföring i avtalen. Sverige har redan kontaktat vissa tredje länder i anledning av domen. Avsikten är att kommunicera med alla de 17 stater som är motparter i de avtal som berörs och anpassa avtalen med den nya bestämmelsen. Samtidigt har emellertid vissa befogenheter överlåtits av medlemsstaterna till EU avseende utländska direktinvesteringar i samband med ikraftträdandet av de nya EU-fördragen. Kommissionen har föreslagit en EU-förordning som ska möjliggöra att medlemsstaternas bilaterala investeringsskyddsavtal med tredje land kan existera vidare unionsrätligt samtidigt som EU utformar sin gemensamma investeringspolitik.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

2.2 Motiverade yttranden

2.3 Formella underrättelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG av den 6 maj 2009 om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen (ärendenummer 2011/1117)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet.

Kommissionens direktiv 2010/80/EU av den 22 november 2010 om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG vad gäller förteckningen över försvarsrelaterade produkter (ärendenummer 2011/1122)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet.

Direktiven 2009/43/EG och 2010/43/EU har genomförts genom ändringar i krigsmateriellagen (1992:1300) och i krigsmaterieförordningen (1992:1303) som träder i kraft den 30 juni 2012. Direktiven har den 5 oktober 2011 anmälts som genomförda i kommissionens databas för genomförande av direktiv.

3 FÖRSVARSDEPARTEMENTET

3.1 Mål i EU-domstolen

3.3 Formella underrättelser

Kommissionens direktiv 2010/61/EU av den 2 september 2010 om anpassning för första gången av bilagorna till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/68/EG om transport av farligt gods på väg, järnväg och inre vattenvägar till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen (ärendenummer 2011/0955)

Kommissionen inkom den 18 juli 2011 med en formell underrättelse i ärendet och gjorde gällande att Sverige inte i tid genomfört rubricerat direktiv. Regeringen svarade den 16 september 2011 att direktivet har genomförts i svensk rätt genom föreskrifter av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, vilka trädde i kraft den 1 juli 2011. Genomförande-bestämmelserna anmäldes den 16 augusti 2011.

4 SOCIALDEPARTEMENTET

4.1 Mål i EU-domstolen

4.2 Motiverade yttranden

Direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarande vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster (ärendenummer 2009/4080)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2010 att ett klagomål hade inkommit om fyra exempel på formlösa kontrakt, som utan någon insyn tilldelats företag som delvis ägs av berörda kommunala myndigheter. Kontrakt som gäller avfallshanteringstjänster omfattas av bilaga IIA till direktiv 2004/18/EG om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster och bör således tilldelas i enlighet med bestämmelserna i direktivet.

Sverige svarade i april 2010 följande. Regeringen har i en ytterligare proposition (prop. 2009/10:134 Upphandling från statliga och kommunala företag) som överlämnats till riksdagen föreslagit att ett undantag motsvarande det s.k. Teckal-undantaget (se EU-domstolens dom i mål C-107/98 Teckal) ska införas i svensk lagstiftning med ikraftträdande den 1 juli 2010. Enligt förslaget ska bestämmelserna tillämpas även i fall då avtal har slutits före ikraftträdandet. Tre av de aktuella bolagen ägs av flera kommuner tillsammans. Ett av bolagen ägs

av ett annat och ska fusioneras med detta. Hos delägarkommunerna och bolagen finns en planering och vidtas åtgärder i syfte att anpassa styrningen och verksamheten till de krav som ställs för att det s.k. Teckal-undantaget ska bli tillämpligt. Avseende det fjärde aktuella bolaget kommer det aktuella kontraktet att avslutas och ett upphandlingsförfarande att inledas.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i oktober 2010.

Sverige svarade i december 2010 och redovisade de förändringar som berörda bolag genomfört och planerar att genomföra för att säkerställa uppfyllnad av de krav som ställs på bolagens verksamhet och kommunernas kontroll över bolagen för att Teckal-undantaget ska vara tillämpligt. Uppgift lämnades också om att ett tidsbegränsat undantag motsvarande det Teckal-undantaget införts i svensk lagstiftning och att frågan om ett permanent undantag utreds. I svaret uppges också att man inte vill utesluta möjligheten att vid en eventuell domstolsprocess åberopa EU-domstolens dom i mål C-480/06 kommissionen mot Tyskland, till stöd för att någon överträdelse av unionsrätten inte är för handen.

Systemet med automatiskt erkännande av allmänläkarutbildning som har erhållits i en annan medlemsstat (ärendenummer 2010/4137)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i oktober 2010 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 21.2 och 21.7 (automatiskt erkännande), artikel 28.4 samt artikel 29 (yrkesutövning som allmänläkare) och artikel 50.1 (om specialistkompetenser) i direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer. Kommissionen har i korthet anfört att användningen i Sverige av två olika yrkeskvalifikationer för praktiserande läkare i allmänmedicin – ”Europaläkare” respektive ”Specialist i allmänmedicin” – strider mot direktivet. Denna överträdelse skulle kunna undanröjas om Sverige väljer en av de två yrkeskvalifikationerna och avvecklar den andra och, i fall de väljer kompetensnivån ”specialist i allmänmedicin”, om de inger en begäran om ändring av det svenska utbildningsbevis som förtecknas i punkt 5.1.4 i bilaga V.

Sverige anförde i svar i december 2010 att regeringen inte höll med om kommissionens tolkning av yrkeskvalifikationsdirektivet.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i april 2011 som regeringen besvarade den 7 juni 2011. Sammanfattningsvis anförde regeringen följande. Den nu ifrågasatta svenska ordningen utgör inte ett hinder för invandrande läkares rätt att utöva yrket som allmänpraktiserande läkare i strid mot direktivets ordalydelse eller syften. I stället ligger det inom ramen för medlemsstaternas rätt till självbestämmande på hälso- och sjukvårdsområdet att ha en nationell specialistkompetens i allmänmedicin. Eftersom den svenska specialistkompetensen i allmänmedicin är just en specialistkompetens är

det inte fråga om en kompetens som allmänpraktiserande läkare i den mening som avses i artiklarna 28 och 29 i direktivet. Det kan därmed inte föreligga någon skyldighet att anmäla nämnda nationella specialistkompetens enligt artikel 21.7 i direktivet. Regeringen kan vidare inte se att det faktum att minimilängden på den utbildning som krävs för att få praktisera yrket som allmänläkare harmoniserats enligt artikel 28 i direktivet skulle utgöra något hinder för en nationell specialistkompetens i allmänmedicin som den svenska. Det finns inte några formella hinder för invandrande läkare med kompetens i enlighet med artikel 28 i direktivet att automatiskt erkännas som behöriga att utöva yrket som allmänpraktiserande läkare i Sverige. Att det finns många svenska läkare som innehar specialistkompetens i allmänmedicin kan heller inte anses utgöra något indirekt hinder mot automatiskt erkännande av invandrande allmänpraktiserande läkare, utan är ett resultat av den svenska traditionen att läkare i hög grad utbildar sig till specialister, som ett led i samhällets uppmuntran av en hög kompetensnivå och av hur Sverige valt att organisera sin hälso- och sjukvård.

Den svenska regeringen har emellertid under hösten 2011 ändrat inställning. I brev ställt till kommissionens generalsekreterare Catherine Day förklarar regeringen att den svenska regleringen som gäller automatiskt erkännande av läkare i allmänmedicin ses över i syfte att säkerställa att den är förenlig med unionsrätten och att de nya bestämmelserna planeras träda i kraft den 1 juli 2012.

4.3 Formella underrättelser

Medicintekniska produkter, direktiv 93/42/EEG (ärendenummer 2008/4993)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse den 17 juni 2011 att Sverige, genom att inte sörja för fri rörlighet och genom att ha upprest hinder för utsläppande på marknaden och ibruktagande inom sitt territorium av CE-märkta injektionssprutor och kanyler, inte på ett fullgott sätt genomfört artikel 4 i direktiv 93/42/EEG om medicintekniska produkter.

Sverige anförde i svar den 17 september 2011 följande. Regeringen håller för närvarande på att se över den ifrågasatta nationella regleringen i ljuset av direktiv 93/42/EEG. Inledningsvis utarbetades en departementspromemoria (Ds 2010:36) med förslag till ändringar i lagen (1993:584) om medicintekniska produkter. Promemorian remitterades under oktober–december 2010. Då remissinstanserna kritiserade den valda lösningen såg regeringen det nödvändigt att utarbeta ett nytt förslag. En ny Ds med förslag till en ny lag om sprutor och kanyler bereds därför för närvarande i Regeringskansliet. I det nya förslaget finns inga krav på tillstånd eller avgifter vid införsel av sprutor och kanyler till Sverige. I promemorian föreslås även att förordning 1968:70 och kungörelse 1968:71 upphävs.

Det nya förslaget (Ds 2011:38) har remitterats under hösten 2011. Den svenska regeringen har delgett kommissionen Ds 2011:38. Med hänsyn till att förslaget kräver lagrådsbehandling och riksdagsbehandling och sannolikt behöver anmälas enligt direktiv 98/34/EG beräknas de nya ändringarna kunna träda i kraft den 1 juli 2012.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG av den 13 juli 2009 om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggtreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG (ärendenummer 2011/1121)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet.

Regeringen svarade i november 2011 att direktivet i huvudsak har genomförts genom lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Lagen trädde i kraft den 1 november 2011. Därtill har direktivets genomförande medfört utfärdande av lagarna SFS 2011:1030, SFS 2011:1031 och SFS 2011:1040. Direktivet har den 13 oktober 2011 anmälts som fullständigt genomfört i genomförandedatabasen. Sammanställning över vilka svenska bestämmelser som genomför direktiv bifogades.

5 FINANSDEPARTEMENTET

5.1 Mål i EU-domstolen

Mervärdesskatt – ordningen för mervärdesskattegrupper (ärendenummer 2008/2144, C-480/10)

Kommissionen har yrkat fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), genom att i praktiken begränsa ordningen för mervärdesskattegrupper till tillhandahållare av finansiella tjänster och försäkringstjänster samt att Sverige ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Enligt kommissionen måste en nationell ordning för mervärdesskattegrupper omfatta alla företagsgrupper i medlemsstaten. Kommissionen anser att den svenska ordningen strider mot mervärdesskattedirektivet och likabehandlingsprincipen.

Sverige har i svaromål i december 2010 bestridit kommissionens talan. Sverige har anfört att de ifrågasatta svenska bestämmelserna ligger inom ramen för det skönsmässiga utrymme medlemsstaterna har enligt artikel 11 i mervärdesskattedirektivet att fastställa de närmare villkoren för en nationell ordning med gruppregistrering till mervärdesskatt. De svenska reglerna om mervärdesskattegrupper i 6 a kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200) kommer inte i konflikt med grundläggande principer på mervärdesskatteområdet. De företag i den finansiella sektorn som

omfattas av den svenska ordningen befinner sig inte i en jämförbar situation med andra företag i Sverige, eftersom företagen i den finansiella sektorn i princip bara konkurrerar med varandra. I vart fall innebär den svenska ordningen inte någon godtycklig olikbehandling av företagsgrupper utanför den finansiella sektorn utan grundar sig på objektiva skäl.

5.2 Motiverade yttranden

Lotterilagen (ärendenummer 2004/4087)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2006 att tillämpningen av 9, 15 och 45 §§ lotterilagen (1994:1000) samt 38 § lotterilagen i den del den hänför sig till främjande och annonsering, innebär en inskränkning i friheten för utländska spelbolag att tillhandahålla sina tjänster i Sverige. Sådana undantag från fördragets grundläggande rättigheter är endast tillåtna om de kan motiveras av tvingande skäl av allmänintresse och under förutsättning att detta intresse inte skyddas i den medlemsstat där tjänsteleverantören är etablerad samt om åtgärderna är proportionella. Rent ekonomiska skäl, såsom att garantera intäkter till statskassan, är enligt EU-domstolens praxis inte ett godtagbart skäl. Mot bakgrund av omfattningen av den marknadsföring som de statligt styrda monopolföretagen bedriver ställd i relation till de medel som avsätts för att motverka spelberoende samt med hänsyn till regeringens beslut att bevilja AB Svenska Spel tillstånd för nätpoker-tjänster anser kommissionen att det är ytterst tveksamt om Sverige rimligen kan återropa konsumentskyddet eller andra motiv för att begränsa utländska bolags rätt att tillhandahålla speltjänster på den svenska marknaden.

Sverige redogjorde i svar i juli 2006 ingående för det svenska systemet och hur det uppfyller angivna skyddsintressen, något som EU-domstolen framhållit måste bedömas i ett sammanhang. Vid en sådan helhetsbedömning framgår att regelverket är ändamålsenligt och konsekvent och tillgodoser syftena med regleringen samt att de inskränkningar som förekommer i det svenska regelverket är nödvändiga och proportionella för att säkerställa den skyddsnivå som ska gälla i landet. Den av kommissionen ifrågasatta marknadsföringen, liksom tillståndet att bedriva nätpoker, måste ses mot bakgrund av att kommersiella spelbolag i stor utsträckning redan är verksamma på den svenska marknaden och att Svenska Spel måste ges möjlighet att kanalisera det existerande spelintresset till reglerade speltjänster som erbjuder alternativ med bättre konsumentskydd och större socialt ansvarstagande. När det så gäller motverkande av olagliga handlingar och brott räcker det att konstatera att det i Europa förekommer stora variationer vad gäller de krav och begränsningar som medlemsstaterna ställer på speltjänsteleverantörer, och att det kan innebära att gränsöverskridande spelverksamhet därmed inte omfattas av något lands offentliga tillsyn.

I ett motiverat yttrande i juni 2007 vidhöll kommissionen sin inställning att 9, 38 och 45 §§ *lotterilagen* inte är förenliga med artikel 49 EG men inskränkte granskningen till *idrottsrelaterade vadhållningstjänster*. Kommissionen gjorde gällande att tillstånd som innehas av spelbolag etablerade i andra medlemsstater inte erkänns av den svenska lotteriinspektionen ens om samma hänsyn till allmänintresset som motiverar den svenska begränsningen redan har beaktats genom bestämmelser och kontroller i den utländske speltjänstleverantörens hemland. Kommissionen påpekade att villkoren för att bevilja tillstånd enligt 45 § *lotterilagen* inte är lagfästa, vilket medför att den svenska regeringen kan agera på ett sådant skönsmässigt sätt att de unionsrättsliga bestämmelserna fräntas sin ändamålsenliga verkan. Kommissionen hänvisade till EU-domstolens praxis och menade att tillståndsordningen ska grundas på objektiva kriterier som inte är diskriminerande och som är kända på förhand för att begränsa myndigheternas utrymme för skönsmässig bedömning och förhindra att bedömningen blir godtycklig. Kommissionen påstod att det viktigaste politiska syftet med spelregleringen är att garantera intäkter till statskassan, att skyddet för underåriga inte upprätthålls och att AB Svenska Spels beviljade tillstånd att bedriva nätpoker har skapat en ny spelmarknad.

I svar i augusti 2007 vidhöll Sverige sin inställning att den svenska spelregleringen innebär begränsningar av artikel 49 EG men att dessa är motiverade av hänsyn till allmänintresset och är proportionerliga i enlighet med EU-domstolens praxis på spel- och lotteriområdet. Regeringen tillbakavisade bestämt att syftet med regleringen skulle vara att berika statskassan och att det nya nätpokertillståndet skulle ha skapat en ny spelmarknad. Det huvudsakliga syftet med spelregleringen är sociala skyddshänsyn och att skapa en sund och säker spelmarknad under kontroll och tillsyn samt att motverka spelberoende och förebygga brott. Regeringen informerade att AB Svenska Spel har infört 18 års åldersgräns på alla spel i butiker utom Triss-lotter. Regeringen medgav dock att vissa delar i spelregleringen kan förbättras, och informerade att en översyn av lotterilagstiftningen för närvarande genomförs som syftar till att stärka de sociala skyddsaspekterna och modernisera spelregleringen så att den även framgent överensstämmer med unionsrätten. Regeringen har härefter översänt SOU 2008:124 En framtida spelreglering.

Mervärdesskatt på posttjänster (ärendenummer 2006/2046)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i april 2006 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 13.A.1 a och artikel 13.b e i sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG) genom att inte undanta posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet och därmed förenade varuleveranser från mervärdesskatteplikt samt genom att inte undanta tillhandahållande till nominella värdet av frimärken giltiga för posttjänster inom landet från mervärdesskatteplikt.

Sverige svarade i juni 2006 i huvudsak följande. Sedan postområdet liberaliserats och monopolerna avskaffats den 1 januari 1993 finns inte längre något offentligt postväsende i Sverige. Posten AB har samma verksamhetsförutsättningar som övriga operatörer på den svenska postmarknaden och bedrivs som ett självständigt privaträttsligt subjekt utan någon ersättning från staten. Tillståndmyndigheten har möjlighet enligt lag att utse vem som helst av de 35 postoperatörerna att, genom förpliktelse i tillståndsvillkoren, tillhandahålla samhällsomfattande posttjänster. Idag finns sådana tillståndsvillkor för företaget Posten AB. Den omständigheten kan inte medföra att Posten AB:s tjänster därmed betraktas som utförda av ett offentligt postväsende. Därutöver, om Posten AB, till skillnad från övriga företag som bedriver likartad postverksamhet, inte skulle ta ut mervärdesskatt på sina tjänster skulle det medföra en allvarlig konkurrensnedvridning på marknaden

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i juli 2007. Kommissionen anser att det förhållandet att Posten AB är ett privaträttsligt företag och drivs i vinstsyfte inte betyder att det inte längre kan karakteriseras som ett "offentligt postväsende". Denna uppfattning stöds enligt kommissionen av EU-domstolens dom i mål 107/84 där domstolen slog fast att postverksamhet fortfarande undantas även om den utförs av ett licensierat företag. Undantaget från mervärdesskatt gäller dock endast postmyndighetens tillhandahållande av tjänster, oavsett om det är ett offentligt organ eller ett licensierat företag, och inte tjänster som andra företag tillhandahåller postmyndigheten. Kommissionen anser vidare att inte alla licenshavare ska betraktas som "offentliga postväsendet" utan endast det eller de företag som ålagts att säkerställa tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänster inom hela landet enligt artikel 3 i direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utveckling av unionens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna.

Sverige svarade i september 2007 att undantaget från skatteplikt i mervärdesskattedirektivet för posttjänster som tillhandahålls av det offentliga postväsendet inte är tillämpligt på en avreglerad och konkurrensutsatt postmarknad som den svenska. Enligt regeringens mening saknar kommissionens extensiva tolkning av begreppet offentligt postväsende och dess tillämpningsområde stöd i såväl mervärdesskattedirektivet som i EU-domstolens praxis. Mål 107/84 avser en monopolsituation och kan inte läggas till grund för slutsatser avseende en avreglerad och konkurrensutsatt marknad. Den allmänna tolkningsprinciperna medger inte att undantaget tolkas och ges innehåll med hjälp av senare tillkommen lagstiftning inom ett annat rättsområde som postdirektivet. Det finns inget stöd för kommissionens påstående att det finns ett samband mellan postdirektivets syfte att säkerställa samhällsomfattande posttjänster och mervärdesskattedirektivets undantag från skatteplikt för det offentliga postväsendet. Kommissionens resonemang leder till att principen om skatteneutralitet sätts ut spel och att konkurrensen mellan postoperatörerna påtagligt snedvrids, vilket skulle kunna slå ut konkurrerande postoperatörer. Ett dylikt

förhållningssätt strider mot de grundläggande principerna om fri rörlighet för tjänster och konkurrens enligt EG-fördraget.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Beskattning av utdelning av utländska pensionsstiftelser (ärendenummer 2006/4107)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2007 att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 56 EG om fri rörlighet för kapital och motsvarande artiklar i EES-avtalet genom att beskatta utdelningar och räntor som mottas av utländska pensionsstiftelser hårdare än utdelningar som mottas av svenska pensionsstiftelser.

Sverige svarade i juli 2007 att utländska pensionsstiftelser inte missgynnas skattemässigt jämfört med svenska pensionsstiftelser och att i vart fall är skillnaderna i beskattningshänseende av utdelningar till svenska och utländska pensionsstiftelser, enligt vilka de förstnämnda beskattas med avkastningsskatt och de senare med kupongskatt, är berättigade. Regeringen grundar denna bedömning på att svenska och utländska pensionsstiftelser inte befinner sig i en jämförbar situation, eftersom beskattning av stiftelserna uppfyller helt skilda syften. Det strider inte mot EU-rätten att vissa inhemska skatteskyldigheter, såsom svenska pensionsstiftelser, av sociala skäl får lägre skatt, även om samma lättnad inte ges till motsvarande utländska skatteskyldiga subjekt.

I en kompletterande formell underrättelse i september 2008 vidhöll kommissionen sin inställning och anförde följande. Även om den slutliga kupongskatten på utdelningar till utländska pensionsstiftelser kan vara begränsad i enlighet med svenska skatteavtal, utgör den ett hinder för och begränsar den fria rörligheten för kapital, i den mening som avses i de nämnda bestämmelserna i EG-fördraget. Dessa begränsningar förefaller inte kunna motiveras av tvingande hänsyn av allmänintresse.

I svar i november 2008 och februari 2009 vidhöll Sverige sin inställning.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i oktober 2010.

Sverige svarade i december 2010 följande. Regeringen håller inte med om kommissionens slutsatser, utan anser att de ifrågasatta svenska bestämmelserna inte medför någon restriktion för den fria rörligheten för kapital i strid med artikel 63 FEUF eller motsvarande bestämmelse i EES-avtalet. Enligt artikel 65. 1 FEUF ska bestämmelserna i artikel 63 inte påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa sådana bestämmelser i sin skattelagstiftning som skiljer mellan skattebetalare som har olika bostadsort eller som har investerat sitt kapital på olika ort. Av artikel 65.3 FEUF framgår att sådana nationella skattebestämmelser inte får utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av den fria rörligheten för kapital och betalningar enligt artikel 63. De ifrågasatta svenska bestämmelserna ger uttryck för olika beskattningstekniker av utländska och inhemska pensionsstiftelser, vilket

som utgångspunkt är tillåtet. Tillämpningen av bestämmelserna leder också till en i princip likvärdig beskattning av utländska och inhemska pensionsstiftelser. Någon konflikt mellan de svenska bestämmelserna och den fria rörligheten för kapital uppkommer inte heller eftersom utländska och inhemska pensionsstiftelser inte befinner sig i en objektivt jämförbar situation med hänsyn till att utländska pensionsstiftelser har skatterättsligt hemvist i en annan medlemsstat. Därav följer att det inte kan uppställas något krav på en absolut likabehandling. De smärre skillnader i beskattning av i huvudsak teknisk natur som de ifrågasatta bestämmelserna kan innebära är i vart fall befogade av tvingande skäl av allmänintresse, nämligen att bevara det svenska systemet för beskattning av pensionssparande.

Direktiv 2010/76/EU av den 24 november 2010 om ändring av direktiv 2006/48/EG och 2006/49/EG vad gäller kapitalkrav för handelslager, värdepapperisering och samlad tillsynsbedömning av ersättningspolitik (ärendenummer 2011/0535)

Kommissionen gjorde i en formell underrättelse den 17 mars 2011 gällande att Sverige underlåtit att anmäla åtgärder för införlivande i nationell lagstiftning av artiklarna 1.3, 1.4, 1.16 och 1.17 samt punkterna 1, 2 c, 3 och 5 b iii i bilaga I till rubricerat direktiv.

Sverige svarade den 17 maj 2011 följande. De aktuella bestämmelserna i direktiv 2010/76/EU skulle ha varit genomförda i nationell rätt den 1 januari 2011. Regeringen beklagar förseningen, men kan meddela att nödvändiga lagändringar planeras träda i kraft den 30 juni 2011. Till detta kommer vissa föreskriftsändringar som gjorts och redan trätt i kraft. Därmed är samtliga bestämmelser i direktivet med ikraftträdande den 1 januari 2011 genomförda i svensk rätt.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande den 23 maj 2011. Kommissionen hävdade också att något officiellt svar den formella underrättelsen ännu inte inkommit.

Sverige svarade den 20 juli 2011 att såsom aviserats i svaret på formell underrättelse är direktivet numera genomfört i nationell rätt vilket anmälades i kommissionens genomförandedatabas den 30 juni 2011. Regeringen anförde också att det är anmärkningsvärt och uppenbart felaktigt att kommissionen uppgav i det motiverade yttrandet att det inte inkommit något svar på den formella underrättelsen i tid.

5.3 Formella underrättelser

Internetpoker och pokerspel i lokaler (ärendenummer 2006/4160)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2008 att Sverige har brutit i uppfyllandet av sina förpliktelser enligt artikel 49 EG genom att införa dels restriktioner för anordnande och främjande av internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan

medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000), dels restriktioner och diskriminerande brottsåtgärder för främjande av internetpokerspel som erbjuds av en godkänd tjänsteleverantör i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ Lotterilagen (1994:1000), och restriktioner och diskriminerande brottsåtgärder för främjande av pokerspel och turneringar som anordnas i lokaler med tillstånd i en annan medlemsstat, särskilt vad gäller 9, 38, 45 och 54 §§ lotterilagen (1994:1000).

Sverige svarade i april 2008 följande. Det går inte att särskilja anordnandet av en särskild spelform, i detta fall pokerspel, från den sammanhållna spel- och lotteripolitik som bedrivs i Sverige och som syftar till att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet. (Jfr ärendenummer 2004/4087). Den svenska lotterilagen är föremål för en utredning i syfte att uppnå en stärkt och moderniserad spelreglering. Utredningen ska redovisa sitt resultat i december 2008. Angående straffbestämmelserna bekräftar Sverige att 54 § lotterilagen endast avser straff för främjande av lotterier i Sverige som anordnas utom landet. Däremot finns straffbestämmelser för olagligt anordnade lotterier inom Sverige i 16 kap. 14 § brottsbalken om dobbleri samt främjande och medverkan till dobbleri enligt 23 kap. 4 § brottsbalken. Frågan om straffbestämmelsernas effekter och tillämpning är för närvarande föremål för prövning i svensk domstol. En central fråga i spelutredningen är att se över nuvarande sanktionsbestämmelser. Fysiska pokerturneringar i Sverige tillåts endast på de fyra kasinona. Enligt kasinolagen (1999:355) föreligger utöver åldersgräns och legitimationskrav även krav på registrering inklusive fotografi av besökare i syfte att förebygga och avslöja brott. Kasinolagen föreskriver även förbud mot kreditgivning och förbud för anställda att delta i kasinospel. Den förra regeringen beslutade i november 2006 att ge AB Svenska Spel tillstånd under drygt två år att anordna och förmedla internetpoker. Deltagandet i internetpokerspel som erbjöds i Sverige av aktörer utan svenskt tillstånd fick sådana konsekvenser att regeringen ansåg att det fanns anledning att kanalisera det växande intresset för pokerspel till ett kontrollerat alternativ med adekvata begränsningar. Tillståndet är förenat med särskilda villkor om bl.a. åldersgräns, att spelaren i förväg måste ange för hur stora belopp spelaren tänker spela och under hur lång tid samt hur mycket spelaren är beredd att förlora. Utöver dessa villkor har Lotteriinspektionen utfärdat villkor för bl.a. ålderskontroll. Från spelsajten finns direkta länkar till stödlinjen för spelberoende. Nätpokerutredningen (SOU 2008:36) presenterade sitt betänkande i april 2008, vilket är föremål för remissförfarande. Marknadsföring av AB Svenska Spels nätpokertjänst får endast ske i tidningar och på internet. Marknadsföring i medier som television och radio är inte tillåtet. Den återhållsamhet i form av utbud och erbjudanden som Svenska Spels nätpokertjänst inneburit har bidragit till förverkligandet av lotterilagens avsedda sociala skyddsfunktion. I spelutredningens uppdrag ingår att överväga förutsättningar för en mer restriktiv reglering kring befintliga aktörers marknadsföring. Sverige bestrider inte att bestämmelserna i lotterilagen om anordnande och främjande av pokerspel medför vissa begränsningar av friheten att i Sverige tillhandahålla tjänster enligt

artikel 49 EG. Begränsningarna är dock motiverade av tvingande skäl med hänsyn till allmänintresset, de bidrar till förverkligandet av lotterilagens avsedda syften att upprätthålla sociala skyddshänsyn och förebygga kriminalitet samt går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa syften.

Befrielse från mervärdesskatt för allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund (ärendenummer 2007/2311)

I en formell underrättelse i juni 2008 gjorde kommissionen gällande att Sverige har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 2 och 9 i mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG) genom att låta leveranser av varor och tillhandahållande av tjänster mot ersättning som görs inom Sveriges territorium av ideella föreningar och registrerade trossamfund falla utanför tillämpningsområdet för mervärdesskatt, även när dessa bedriver ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 9 i direktivet. Detta innebär att leveranser av varor och tillhandahållanden av tjänster mot ersättning som görs inom Sveriges territorium av sådana föreningar och trossamfund inte blir föremål för mervärdesskatt trots att de borde anses som beskattningsbara personer som agerar i denna egenskap.

Sverige svarade i oktober 2008 i huvudsak följande. Det har skett en utveckling i rättspraxis avseende skattefriheten för ideella föreningar och registrerade trossamfund i direktivkonform riktning. I ett flertal mål i svenska domstolar har yrkanden om skattefrihet avseende inkomstskatt och mervärdesskatt underkänts med hänvisning till de kriterier som ska vara uppfyllda avseende finansieringen av verksamheten som framgår av skattefrihetsreglerna i 7 kap. 7 § inkomstskattelagen och 4 kap. 8 § mervärdesskattelagen, t.ex. bedömningen av skatteplikten för idrottsklubbars erhållna ersättningar för TV-rättigheter m.m. Regeringsrätten har gjort en direktivkonform tolkning i RÅ 2007 ref. 57 där rätten slog fast att en ideell förening skulle anses som näringsidkare enligt mervärdesskattelagen. Ideella föreningar och registrerade trossamfund är till stor del beroende av icke skattepliktiga bidrag och bedriven näringsverksamhet lämnar ofta obetydliga överskott samtidigt som näringsverksamheten i många fall är svår att skilja från den ideella verksamheten. I statsfinansiellt hänseende skulle därför en skyldighet att betala mervärdesskatt för föreningslivet troligen inte generera några skatteintäkter men förorsaka betydande administrativa kostnader för föreningslivet och det allmänna. Det är också den svenska regeringens bestämda uppfattning att allmännyttig verksamhet ska ha goda villkor i ekonomiskt hänseende. Villkoren för allmännyttig verksamhet bör dock inte få störa konkurrensen med näringslivet på ett otillbörligt vis. Den svenska regeringen avser att se över den utformning som de svenska reglerna om ideella föreningar och registrerade trossamfund har i förhållande till mervärdesskattedirektivet.

Kommissionen har i januari 2009 uppmanat Sverige att göra ett tydligt åtagande om att lagstiftningen kommer att ändras och tillhandahålla

information om vilka konkreta åtgärder som kommer att vidtas för att lagstiftningen ska överensstämma med fördraget.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Sverige underrättade i mars 2009 kommissionen om att Finansdepartementet utsett två utredare som ska se över utformningen av de svenska reglerna om allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund samt yrkesmässig verksamhet i mervärdesskattelagen.

Utredarna redovisade i oktober 2009 sina överväganden och förslag i promemorian Mervärdesskatt för den ideella sektorn, m.m. (Ds 2009:58). Regeringen kompletterade i december 2009 ärendet med promemorian som för närvarande bereds inom Finansdepartementet.

Regeringen beslöt den 20 januari 2011 att hos kommissionen ansöka om tillåtelse att få införa en regel om s.k. omsättningsgräns för mervärdesskatteredovisning avseende ideell sektor. Ansökan innebar att verksamheter inom ideell sektor som har en skattepliktig omsättning på högst en miljon kronor skulle kunna undantas. Enligt ett besked från kommissionen i mars 2011 godtogs dock inte ansökan. Regeringen och kommissionen har för närvarande en pågående dialog i frågan om den ideella sektorns mervärdesskattesituation.

Begreppet ”yrkesmässig verksamhet” i mervärdesskattelagen (ärendenummer 2008/2002)

I en formell underrättelse i juni 2008 gjorde kommissionen gällande att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 9.1 i mervärdesskattedirektivet (2006/112/EG), eftersom Sverige för mervärdesskatteändamål definierar ekonomisk verksamhet som ”yrkesmässig verksamhet”, dvs. som verksamhet som betraktas som näringsverksamhet enligt den nationella inkomstskattelagen. Detta innebär att Sverige kopplar definitionen av ett unionsrättsligt begrepp till icke-harmoniserad nationell lagstiftning och i praktiken tillämpar kriterierna för att en verksamhet ska betraktas som ”yrkesmässig” som inte helt överensstämmer med kriterierna enligt mervärdesskattedirektivet.

Sverige svarade i oktober 2008 i huvudsak följande. Regeringen har förståelse för kommissionens farhågor att skillnaden i ordalydelse mellan begreppet ”ekonomisk verksamhet” i mervärdesskattedirektivet och begreppet ”yrkesmässig verksamhet” i den svenska mervärdesskattelagen skulle kunna leda till att det unionsrättsliga begreppet ”ekonomisk verksamhet” inte tolkas enhetligt i alla medlemsstater. Regeringen vill dock understryka att denna diskrepans sedan flera år tillbaka har undanröjts i praktiken genom att svenska domstolar och myndigheter har gjort en direktivkonform tolkning av begreppet ”yrkesmässig verksamhet”. Regeringen är emellertid beredd att se över den utformning av de svenska reglerna om yrkesmässig verksamhet i förhållande till artikel 9 i mervärdesskattedirektivet och efter behov genomföra de anpassningar som är nödvändiga för att de svenska bestämmelserna ska överensstämma bättre med EU-rätten.

Sverige underrättade i mars 2009 även i detta ärende kommissionen om den pågående utredningen beträffande reglerna om yrkesmässig verksamhet i mervärdesskattelagen, se ovan ärendenummer 2007/2311.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Den svenska kupongskattelagstiftningen (ärendenummer 2009/4101)

I en formell underrättelse i oktober 2009 gjorde kommission gällande att tillämpningen av 4 § första stycket och 5 § i den svenska kupongskattelagen (1970:624) på i Sverige ej hemmahörande företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) kan vara oförenlig med artikel 56 EG och med motsvarande bestämmelser i EES-avtalet. Kommissionen har anfört att som ett resultat av den svenska lagstiftningen betalar utländska fondföretag högre skatt än svenska fondbolag på samma utdelning från svenska bolag. Enligt kommissionen är de förra skyldiga att betala kupongskatt på sådan utdelning, medan de senare är befriade från sådan skatt och betalar i praktiken inte heller bolagsskatt på intäkten.

I december 2009 svarade Sverige följande. I Sverige tillämpas ett klassiskt system med ekonomisk dubbelbeskattning som innebär att både ett aktiebolags vinst och den utdelning som lämnas till bolagets delägare beskattas. Att svenska fonder medges avdrag för lämnad utdelning är endast en konsekvens av den valda beskattningstekniken av fondens verksamhet och det är således inte fråga om en skattebefrielse av de utdelningar som fonder erhåller. Ekonomisk dubbelbeskattning träffar aktiebolags vinster både vid utdelning till skattskyldiga inom Sverige och till utländska skattskyldiga. Regeringen anser sammanfattningsvis att de svenska bestämmelserna inte inskränker den fria rörligheten av kapital i den mening som avses i artikel 56 EG, numera artikel 63 FEUF, eftersom utdelning från svenska aktiebolag både till utländska fondföretag och svenska investeringsfonder är föremål för beskattning i Sverige. Regeringen har underhand upplyst kommissionen om fondskatteutredningens förslag att undanta fondföretag från kupongskatt.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2012 lämnat förslag som innebär att fondföretag som avses i 1 kap. 1 § första stycket 8 lagen (2004:46) om investeringsfonder undantas från skattskyldighet för kupongskatt om de hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte eller ett avtal om informationsutbyte i skatteärenden. Förslaget är en konsekvens av att svenska investeringsfonder enligt förslag i samma budgetproposition inte längre ska vara skattskyldiga för inkomst av tillgångar som ingår i fonden. Förslagen har antagits av riksdagen och träder i kraft den 1 januari 2012. Kommissionen har underrättats om lagändringarna.

Direktiv 2009/110/EG av den 16 september 2009 om rätten att starta och driva affärsverksamhet i institut för elektroniska pengar samt om tillsyn av sådan verksamhet, om ändring av direktiven 2005/60/EG och 2006/48/EG och om upphävande av direktiv 2000/46/EG (ärendenummer 2011/0638)

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i maj 2011 att Sverige inte i tid genomfört rubricerat direktiv. Regeringen anförde i svar i juli 2011 följande. Direktiv 2009/110/ EG har genomförts i och med att riksdagen den 8 juni 2011 antog regeringens proposition 2010/11:124 Lagen om elektroniska pengar. Den nya lagen (2011:755) om elektroniska pengar trädde i kraft den 1 juli 2011. Direktivet anmälades som fullständigt genomfört den 4 juli 2011.

Kommissionens direktiv 2010/44/EU av den 1 juli 2010 om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG när det gäller vissa bestämmelser avseende fusioner mellan fonder, master/feederfondföretag och anmälningsförfarande (ärendenummer 2011/0954)

Kommissionen inkom den 18 juli 2011 med en formell underrättelse i ärendet och gjorde gällande att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktiv. Regeringen svarade följande i september 2011. Direktiv 2010/44/ EU har genomförts i och med att riksdagen den 21 juni 2011 antog regeringens proposition 2010/11:135 Investeringsfondsfrågor. Nödvändiga lagändringar trädde i kraft den 1 augusti 2011. Samma dag anmälades direktivet som fullständigt genomfört.

6 LANDSBYGDSDEPARTEMENTET

6.1 Mål i EU-domstolen

6.2 Motiverade yttranden

6.3 Formella underrättelser

Antagandet den 24 juni 2011 av ett antal resolutioner inom ramen för Internationella vinorganisationen (OIV) (ärendenummer 2011/2141)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet.

Kommissionen har anfört att medlemsstaternas antagande inom ramen för en internationell organisation av akter som kan påverka unionens regelverk eller påverka dess räckvidd utan det först har fastställts vilken ståndpunkt som ska intas i enlighet med artikel 218.9 FEUF utgör en överträdelse av artiklarna 2.1 och 3.2 FEUF samt av den rättsliga grunden i fråga, här artikel 42 FEUF samt den skyldighet till lojalt samarbete som föreskrivs i artikel 4.3 EUF.

Enligt kommissionen kan man i detta fall avseende de 25 OIV-resolutioner som var föremål för röstning den 24 juni 2011 hitta flera typfall, vilka kommissionen ger exempel på. Kommissionen anser att Sverige, genom att rösta för dessa resolutioner (eller genom att inte motsätta sig dem) utan att det först antagits ett rådsbeslut i enlighet med artikel 218.9 FEUF, har åsidosatt sin skyldighet i enlighet med artiklarna 2.1, 3.2 och 42 FEUF att respektera unionens exklusiva behörighet och sin skyldighet till lojalt samarbete enligt artikel 4.3 EUF. Kommissionen understryker att medlemsstaternas beteende inom OIV inte bara ger upphov till viktiga principfrågor utan att det också skapar konkreta risker för unionens regelverk och att det följaktligen är viktigt att se till att ett sådant beteende inte upprepas, särskilt med tanke på nästa OIV-möte i oktober 2011.

Sverige svarade på den formella underrättelsen i november 2011. Regeringen framhöll inledningsvis att den anser att det är mycket viktigt att unionen kan agera i förhållande till tredjeländer och inom ramen för internationella organisationer på ett enhetligt och konsekvent sätt och att dess ståndpunkter bygger på en väl fungerande intern koordination.

Inför OIV:s möte i generalförsamlingen den 24 juni 2011 stod det dock inte klart att denna interna koordination med nödvändighet måste ske i enlighet med artikel 218.9 FEUF eftersom unionen inte är part i OIV, de resolutioner som stod på dagordningen för mötet inte var rättsligt bindande och att artikel 218.9 FEUF inte tidigare hade tillämpats vid koordineringen inför dessa möten.

Enligt artikel 218.1 FEUF ska avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer förhandlas och ingås enligt de förfaranden som anges i bestämmelsen. En tolkning av artikel 218.9 FEUF utifrån dess placering i artikel 218 talar därmed för att tillämpningen av bestämmelsen är begränsad till internationella avtal i vilka unionen är part. En teleologisk tolkning kan däremot medföra att artikel 218.9 FEUF måste tillämpas på avtal som omfattas av unionens behörighet i vilka unionen emellertid på grund av det internationella avtalets utformning ännu inte kan vara part. Det synes därmed inte vara helt klart om artikel 218.9 är FEUF tillämplig beträffande medlemsstaternas agerande inom ramen för en sådan organisation som OIV som grundas på ett avtal där unionen inte är part.

Vidare avser artikel 218.9 FEUF situationer där organ ska anta akter med rättslig verkan. De akter om oenologiska metoder och analysmetoder som skulle antas vid OIV:s generalförsamling var resolutioner enligt

artikel 2.2 b i OIV-avtalet som inte är rättsligt bindande. Även om sådana resolutioner genom s.k. dynamiska hänvisningar i artiklarna 158a, 120f a och 120g i förordningen (EG) nr 1234/2007 om en samlad marknadsordning och artikel 9 i kommissionens förordning (EG) nr 606/2009 görs tillämpliga i unionen, kan det ifrågasättas om resolutionerna i sig har en sådan rättslig verkan som avses i artikel 218.9 FEUF. Även av den anledningen var det inte entydigt att artikel 218.9 FEUF var tillämplig vid den interna koordineringen inför mötet i OIV:s generalförsamling.

Den svenska regeringen ifrågasätter inte nödvändigheten av att en gemensam ståndpunkt å unionens vägnar tas fram när området faller under unionens befogenhet. I detta fall stod det dock inte klart om det krävdes att den gemensamma ståndpunkten antogs genom ett formellt beslut i rådet i enlighet med artikel 218.9 FEUF eller om sedvanlig koordinering var tillräcklig. I kommissionens förslag till rådsbeslut, som lades fram den 16 maj 2011 och således förhållandevis kort tid före mötet i OIV, angavs dessutom ett nytt tillvägagångssätt för att etablera en gemensam ståndpunkt å unionens vägnar genom ett formellt rådsbeslut i enlighet med artikel 218.9 FEUF inför beslut inom OIV. Inte någon gång sedan avtalet om OIV ingicks 2001 har nödvändigheten av ett sådant rådsbeslut påtalats. Det kan här konstateras att Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009 inte innebar någon ändring i sak av bestämmelsen som dessförinnan i samma lydelse återfanns i artikel 300.2 andra stycket EG. Inför OIV-mötet skedde sedvanlig koordinering och enighet förelåg mellan medlemsstaterna beträffande innehållet i de resolutioner som stod på dagordningen för OIV:s generalförsamling den 24 juni 2011. Mot denna bakgrund motsatte sig Sverige inte de 25 resolutioner som stod på dagordningen vid OIV:s generalförsamling den 24 juni 2011.

Sammanfattningsvis anförde den svenska regeringen att den har svårt att se att den därigenom kommit att underlåta att uppfylla sina skyldigheter att respektera unionens exklusiva behörighet och till lojalt samarbete, särskilt med hänsyn till de frågetecken som förelåg beträffande tolkningen av artikel 218.9 FEUF. Regeringen medgav att den dock har förståelse för kommissionens synsätt att artikel 218.9 FEUF var tillämplig i detta fall, i synnerhet med hänsyn till den betydelse som OIV:s resolutioner tillmäts i unionsrätten genom de s.k. dynamiska hänvisningarna i förordning (EG) nr 1234/2007 och kommissionens förordning (EG) nr 606/2009.

7 MILJÖDEPARTEMENTET

7.1 Mål i EU-domstolen

Kommissionen yrkade fastställelse av att Sverige har brutit mot artiklarna 5.2, 5.3 och 5.5 i direktiv 91/271/EEG. Underlåtelsen består i att Sverige inte senast den 31 december 1998 har ordnat så att samtliga utsläpp från reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med över 10 000 pe som släpps ut direkt i känsliga områden eller deras avrinningsområden uppfyller de tillämpliga kraven i bilaga 1 till direktivet. Enligt kommissionen finns det vetenskapliga bevis för att fosfor och kväve är huvudorsakerna bakom Östersjöns eutrofiering, att fosfor- och kväveutsläpp i kustvatten sprids till andra delar av Östersjön och att sådana utsläpp i inlandsvatten som ligger i Östersjöns avrinningsområde bidrar till dess eutrofiering. Kommissionen har mot denna bakgrund gjort gällande att direktiv 91/271/EEG kräver att det införs en allmän kväverening vid alla reningsverk för avloppsvatten från tätorter med mer än 10 000 pe som släpps ut direkt i de känsliga områdena eller i deras avrinningsområden. Eftersom Sverige inte har vidtagit sådana åtgärder har kommissionen yrkat att domstolen ska fastställa att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt direktiv 91/271/EEG.

Sverige vitsordade för det första att 37 av de sammanlagt 141 aktuella reningsverken inte uppfyller tillämpliga krav på kväverening enligt bilaga 1 till direktiv 91/271/EG och att regeringen därför inte har någon anledning att bestrida kommissionens talan såvitt avser dessa. För det andra anförde regeringen att 68 reningsverk är utrustade med särskild teknik för kväverening samt uppfyller utsläppskraven enligt bilaga 1 till direktiv 91/271/EG och att kommissionens talan således saknar grund i den delen. Vad beträffar resterande 36 reningsverk vitsordade regeringen för det tredje att det inte har införts särskild teknik för kväverening men att enligt regeringens uppfattning direktivet inte kräver detta. Det följer nämligen inte någon allmän skyldighet av direktiv 91/271/EEG att införa särskild teknik för kväverening vid samtliga reningsverk för avloppsvatten från tätbebyggelse med mer än 10 000 pe. Tvärtom föreskriver direktivet att medlemsstaterna utifrån de lokala förhållandena ska bedöma vilket eller vilka näringsämnen – fosfor och/eller kväve – som bidrar till eutrofiering och i enlighet med denna bedömning vidta mer långtgående reningsåtgärder.

EU-domstolen meddelade den 6 oktober 2009 dom i målet och ogillande kommissionens talan beträffande de sammanlagt 104 reningsverk som Sverige bestritt att de inte uppfyller direktivets krav på rening. Vad gäller de övriga 37 reningsverken fastställde domstolen kommissionens yrkanden om att Sverige brutit mot de relevanta artiklarna i direktiv 91/271/EEG.

I november 2009 tillställde kommissionen Sverige en skrivelse om vilka åtgärder Sverige vidtagit för att efterfölja EU-domstolens dom i mål C-438/07. I sitt svar från den 25 januari 2010 angav Sverige att det pågår ett intensivt arbete för att säkerställa att den aktuella domen efterlevs. Bland annat har Miljödepartementet remitterat kommissionens skrivelse till de

länsstyrelser som i sin egenskap av tillsynsmyndigheter berörs av den aktuella domen och begärt redovisningar av vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa domens efterlevnad för varje enskilt reningsverk. Regeringen har i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2010 angett att myndigheten ska verka för och följa upp att länsstyrelserna ser till att Naturvårdsverkets föreskrifter avseende avloppsreningsverk för att minska kväveutsläpp följs. Verket ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och resultaten av dessa till regeringskansliet senast den 30 mars 2011. Vidare har regeringen i regleringsbrevet för landets länsstyrelser för 2010 angett att länsstyrelserna ska intensifiera arbetet med att verka för att verksamhetsutövarna iakttar Naturvårdsverkets föreskrifter avseende avloppsreningsverk för att minska kväveutsläpp. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits och resultaten av dessa.

Vid ett paketmöte den 8 september 2010 ställde kommissionen ett antal kompletterande frågor som Sverige besvarade den 4 november 2010. Sverige förklarade varför det ansågs att vissa av de tätorter som tidigare angetts inte klara kraven i avloppsdirektivet nu anses klara kraven på grund av naturlig retention. Vidare lämnade Sverige den av kommissionen efterfrågade informationen om månatliga analysdata avseende kvävekonzentration för de berörda tätorterna.

Felaktigt genomförande av direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (ärendenummer 2009/2291, mål C-607/10)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse från november 2009 att Sverige fortfarande tillåter drift av ett antal befintliga anläggningar som inte har tillstånd enligt kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/1/EG om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, det s.k. IPPC-direktivet. Kommissionen anser därför att Sverige underlåtit att säkerställa att befintliga anläggningar drivs i överensstämmelse med kraven i artiklarna 3, 7, 9, 10 och 13 och artikel 14 a och b samt artikel 15.2 i IPPC-direktivet såsom krävs enligt artikel 5.1 i direktivet.

Sverige svarade i december 2009 att av de totalt 1034 anläggningarna som omfattas av direktivets krav är det nu 51 stycken som inte säkert uppfyller kraven i direktivet eftersom tillsynsmyndigheterna ännu inte hunnit genomföra de nödvändiga prövningarna. Sverige bedömer dock att många av de 51 anläggningarna ska ha getts tillstånd enligt direktivet under 2010.

Kommissionen vidhöll sin inställning i ett motiverat yttrande i mars 2010.

Sverige svarade i maj 2010 och redovisade den nuvarande situationen för samtliga de 51 anläggningar som kvarstod vid tidpunkten för svaret på den formella underrättelsen. Dessutom redovisades situationen för en tillkommande anläggning i Stockholms län. Härvid konstaterade regeringen följande: av de totalt 1034 anläggningarna – 1035

anläggningar inklusive den tillkommande anläggningen – kvarstår i dag 33 anläggningar som inte säkert uppfyller IPPC-direktivets krav. Av de 33 anläggningar som i dag kvarstår beräknas kraven vara uppfyllda för 17 anläggningar under 2010, för fyra anläggningar under 2011 och för fyra anläggningar under 2010 eller 2011. För resterande åtta anläggningar är det tyvärr svårt att göra en bedömning av vid vilken tidpunkt anläggningarna bör kunna uppfylla IPPC-direktivets krav.

I ett kompletterande svar daterat den 25 oktober 2010, och i enlighet med kommissionens begäran vid det paketmöte som ägde rum den 8 september 2010, överlämnade Sverige ytterligare information. En tabell rörande de 52 IPPC-anläggningarna som svaret på det motiverade yttrandet omfattar bifogades. Den innehåller uppdaterade uppgifter om vid vilken tidpunkt de berörda anläggningarna uppfyllt kraven enligt artikel 5.1 i IPPC-direktivet eller när de beräknas göra detta. Sverige klargjorde därvid att två olika sätt har valts för att uppfylla bestämmelsen i artikel 5.1 i IPPC-direktivet. Antingen har verksamhetsutövarens tillstånd omprövats eller villkor ändrats (24 kap. 5 eller 6 §§ miljöbalken) eller så har tillsynsmyndigheten förelagt verksamhetsutövaren att vidta åtgärder för att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med IPPC-direktivet (26 kap. 9 § miljöbalken). Sverige framhöll att den rättsliga effekten av dessa två förfaranden är densamma, nämligen att det i båda fallen säkerställs att verksamheten drivs i enlighet med IPPC-direktivet.

Kommissionen beslutade om stämning mot Sverige i oktober 2010 (mål C-607/11). Stämningsansökan inkom från domstolen den 7 januari 2011. I sin stämningsansökan yrkade kommissionen fastställelse av att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i IPPC-direktivet genom att inte vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att dess behöriga myndigheter med hjälp av tillstånd i överensstämmelse med artiklarna 6 och 8 i IPPC-direktivet eller på lämpligt sätt genom en förnyad bedömning av villkoren, övervakat att samtliga befintliga anläggningar drevs i överensstämmelse med kraven i IPPC-direktivets artiklar 3, 7, 9, 10, 13, 14 a och b samt 15.2 senast den 30 oktober 2007. I svaromål den 16 mars 2011 medgav regeringen kommissionens fastställelseyrkande såvitt avser 13 av de anläggningar som talan avser. Regeringen bestred dock kommissionens fastställelseyrkande i övrigt (dvs. avseende de övriga 1022 anläggningarna). Detta eftersom kommissionen inte närmare angett på vad sätt Sverige skulle ha underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5.1 i IPPC-direktivet vad gäller dessa anläggningar. Regeringen angav vidare såvitt avser de 13 anläggningarna att dessa inte saknar tillstånd utan omfattas av tidigare meddelade tillstånd enligt den nu upphävda miljöskyddslagen (1969:387). Tillståndsprövningen enligt miljöskyddslagen var en integrerad prövning med krav på bl.a. bästa möjliga teknik (BAT). Enligt 5 § i lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska dessa tillstånd fortsätta att gälla och även anses vara meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken.

7.2 Motiverade yttranden

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Felaktigt genomförande av direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter – WEEE (ärendenummer 2007/2398)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2008 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2–11 och 17 i, och bilagorna II och III till, direktiv 2002/96/EG om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska eller elektroniska produkter, s.k. WEEE.

Sverige svarade i mars 2008 att de flesta artiklar hade genomförts i svensk lagstiftning. Beträffande några av artiklarna höll Sverige med om att det krävdes ytterligare genomförandebestämmelser i svensk rätt och redogjorde för tidsplanen för antagandet av dessa bestämmelser.

I ett motiverat yttrande i juni 2009 vidhöll kommissionen sin inställning avseende artiklarna 3 i) iii), 5.2 b), 7.3, 8.2, 10.3 och 11.1 i direktivet samt bilaga III till direktivet.

Sverige svarade i augusti 2009 följande. Regeringen anser att definitionen av tillverkare i artikel 3 i) iii) i direktivet har införlivats korrekt genom 3 § första stycket tredje punkten i förordning (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Den tolkning som kommissionen förespråkar, dvs. att begreppet tillverkare omfattar den som importerar en produkt till EU-marknaden och således inte begränsar begreppet till import till en medlemsstats marknad, inte är förenligt med direktivets lydelse, systematik och syfte. De skyldigheter som direktivet ålägger medlemsstaterna, särskilt vad gäller tillsynen, är inte möjliga att uppfylla om man inte begränsar sig till en medlemsstats marknad. Vad gäller artikel 5.2 b) i direktivet har Sverige numera underrättat kommissionen om att undantaget i artikeln utnyttjas varför artikeln nu har införlivats i svensk rätt. Artikel 8.2 i direktivet tar sikte på finansieringen av hanteringen av WEEE från privathushåll. Kommissionen anser att Sverige inte korrekt införlivat denna artikel eftersom svensk lagstiftning hänvisar till ”försäljning” medan direktivet hänvisar till det mer omfattande begreppet ”släppa ut på marknaden”. Även om Sverige medger att begreppet ”släppa ut på marknaden” är vidare än ”försäljning”, menar Sverige att införlivandet inte medfört några brister vad gäller efterlevnaden av direktivet. Detta eftersom det svenska systemet garanterar att de svenska tillverkarna i praktiken står för finansieringen av allt WEEE från privathushåll, oberoende av hur dessa produkter hamnat på marknaden. När det gäller artiklarna 7.3, 10.3, 11.1 och bilaga III i direktivet har Sverige lagt fram ändringsförslag av befintligt regelverk som innebär att kommissionens synpunkter i dessa delar tillmötesgås. Författningsändringarna träder i kraft den 1 januari 2010.

I januari 2010 mottog kommissionen ett klagomål från fyra svenska icke-statliga organisationer angående den nya vargpolitiken och den licensjakt som nyligen hade ägt rum i Sverige. Enligt klagomålet har den svenska vargstammen inte gynnsam bevarandestatus, främst på grund av att den lider av en hög grad av inavel till följd av geografisk isolering. Att godkänna licensjakt på en skyddad art i en så känslig situation var därför enligt de klagandes åsikt inte förenligt med direktivet. Klagomålet har blivit föremål för ett informationsutbyte i databasen EU Pilot och diskuterades också vid ett möte i Stockholm den 8 september 2010.

Kommissionen inkom den 28 januari 2011 med en formell underrättelse i ärendet, vilken besvarades den 28 mars 2011. En inofficiell översättning till engelska av svaret insändes till kommissionen den 8 april 2011. Kompletterande svar skickades in den 15 april 2011, 6 maj 2011 och 10 juni 2011.

Den 17 juni 2011 vidhöll kommissionen sin inställning från den formella underrättelsen och gjorde således gällande att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 12 och 16 i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet). Som kommissionen får uppfattas består underlåtenheten i att Sverige skulle ha antagit en vargpolitik som påverkar och sannolikt kommer att påverka möjligheterna till en gynnsam bevarande-status för den svenska vargen genom att tillåta licensjakt på varg trots att förutsättningarna enligt direktivet för en sådan jakt inte varit uppfyllda. Till grund för sin bedömning lägger kommissionen följande närmare omständigheter

- att den svenska vargstammen begränsats till ett givet tak,
- att licensjakten avsett en strikt skyddad art som inte har gynnsam bevarandestatus på grund av populationsdynamik och begränsning av det naturliga utbredningsområdet samt
- att flyttningar av varg medgetts för vilka det inte finns några garantier för att de kommer att genomföras, som inte varit förberedda på ett sätt som garanterar ett snabbt genomförande och som i vart fall inte har realiserats än.

Regeringen anförde i svar den 17 augusti 2011 sammanfattningsvis följande. Regeringen är angelägen om att fortsätta dialogen med kommissionen i syfte att uppnå en samsyn om hur en gynnsam bevarandestatus för vargen ska uppnås. Någon sådan licensjakt som skett under 2010 och 2011 kommer därför inte att äga rum 2012. Begränsningen till ett givet tak för den svenska vargstammen gäller inte längre. Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att upprätta en förvaltningsplan för varg och beslutat att inrätta en nationell kommitté för hållbar rovdjurspolitik för varg. Regeringen fortsätter också att vidta konkreta åtgärder för att öka vargstammens genetiska status och under våren 2012 kommer utsättning av djurparksvalpar att äga rum. Regeringen har också inlett ett utökad nordiskt samarbete om vargförvaltningen och kontakt har även etablerats med Ryssland. Dock

var enligt regeringens uppfattning licensjakten efter varg 2010 och 2011 förenlig med artiklarna 12 och 16 i art- och habitatdirektivet. Det råder inte något tvivel om att det största hindret för en gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen är brister i dess genetiska status. För att effektiva åtgärder i form av utflyttning och införsel av varg ska kunna vidtas för att läka dessa brister måste det finnas en acceptans hos den lokala befolkningen för dessa åtgärder och den svenska vargförvaltningen som helhet. Detta kan endast åstadkommas genom en ökad delaktighet från befolkningens sida i vargförvaltningen. Regeringen är också av uppfattningen att det är av stor vikt att förvaltningen av rovdjursstammarna i huvudsak sker nationellt i enlighet med subsidiaritetsprincipen och med regionalt och lokalt inflytande. Mot bakgrund av att svenska myndigheter sedan lång tid arbetat med olika åtgärder för att öka den lokala acceptansen för varg och det därvid kunnat konstateras att acceptansen sjunkit trots dessa åtgärder när vargstammen ökat, har det förelegat ett behov av att stärka den lokala acceptansen. De viktigaste åtgärderna för att åstadkomma detta har varit att inrätta viltvårdsdelegationer i kombination med att under strikt kontrollerade former tillåta licensjakt på varg. Någon annan lämplig lösning har enligt regeringens uppfattning inte stått till buds. Det finns också underlag till stöd för att licensjakten effektivt bidragit till att öka den lokala acceptansen för vargförvaltningen. Licensjakten har varken riskerat att försvåra eller försvårat möjligheterna att uppnå en gynnsam bevarandestatus för den svenska vargstammen. Besluten om licensjakt har varit väl underbyggda, beaktat försiktighetsprincipen och omgärdat jakten med strikta villkor i enlighet med artikel 16.1 e) i art- och habitatdirektivet. Att bedömningen att licensjakt 2010 och 2011 kunde tillåtas enligt artikel 16.1 e) i art- och habitatdirektivet var riktig bekräftas idag av rapporter som visar att vargbeståndet ökat och som indikerar en bättre genetisk status hos vargstammen.

Den 30 september 2011 kompletterade regeringen svar på det motiverade yttrandet genom att bifoga och informera om dels rapporten *Illegal jakt på stora rovdjur i Sverige*, dels rapporten *Valputbyten hos varg (Canis lupus lupus)* i skandinaviska djurparker.

Felaktigt genomförande av direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitiken (ärendenummer 2006/4643)

Kommissionen inkom i november 2007 med en formell underrättelse (ärende 2007/2239 med hänvisning till ärende 2006/4643) och i mars 2010 med en kompletterande formell underrättelse (enbart ärende 2007/2239), vilka besvarades den 13 februari 2008 respektive den 18 maj 2010 (se nedan under avsnittet *Formella underrättelser*).

I ett motiverat yttrande den 28 oktober 2011 anförde kommissionen att Sverige underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, särskilt artikel 9, genom att undanta vissa verksamheter (såsom uppdämning för

vattenkraftproduktion, sjöfart och översvämningsskydd, uttag för bevattnings och industriell användning samt eget uttag) från tillämpningen av definitionen av vattentjänster.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Sverige svarade den 28 december 2011 sammanfattningsvis att man har en annan uppfattning än kommissionen om hur definitionerna av vattentjänster och vattenanvändning enligt artiklarna 2.38 respektive 2.39 i direktivet ska tolkas. Oavsett hur dessa definitioner ska tolkas, har Sverige en prispolitik som täcker de vattentjänster och den vattenanvändning som förekommer i Sverige. Den betydelse kommissionen vill tillmäta skillnaderna i tolkning av begreppet vattentjänst och vattenanvändning saknar därmed betydelse för ett effektivt genomförande av artikel 9 i direktivet i Sverige, utifrån de geografiska och klimatiska förhållanden som gäller här och den begränsade effekten på den generella vattenstatusen i Sverige. I den svenska lagstiftningen finns det regleringar som medför att det finns principer för kostnadstäckning av vattentjänster och en prispolitik som inbegriper även sådan vattenanvändning som inte utgör vattentjänster enligt artikel 2.38 i direktivet. I enlighet med artikel 9 i direktivet beaktas därmed principerna om kostnadstäckning och att förorenaren betalar samt den ekonomiska analys som utförs enligt bilaga III i direktivet. Sverige uppfyller således sina skyldigheter enligt artikel 9 i direktivet.

7.3 Formella underrättelser

Felaktigt genomförande av direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område samt klagomål angående genomförandet av direktivet (ärendenummer 2007/2239 med hänvisning till ärende 2006/4643)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i november 2007 att Sverige inte fullständigt, eller på ett felaktigt sätt, har införlivat artiklarna 2, 4, 5, 9, 10, 11 och 13 samt bilagorna VII, VIII, IX och X i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område. Kommissionen hänvisade även till ett inkommet klagomål (ärendenummer 2006/4643) om Sveriges sätt att implementera direktivet när det gäller begreppet vattentjänster. Kommissionen ansåg att definitionen av vattentjänster i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster är för begränsad.

Sverige svarade kommissionen i februari 2008 och uppgav i huvudsak följande. Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för unionens åtgärder på vattenpolitikens område (RDV) är ett s.k. ramdirektiv. Enligt ingressen, punkten 18, kräver unionens vattenpolitik en klar och tydlig, effektiv och enhetlig rättslig ram. Denna ram har införlivats i svensk rätt genom ändringar i miljöbalken (MB) och i det system av kompletterande författningar med mer detaljerade och tekniska bestämmelser, som MB lägger grunden för. RDV:s syften täcks av MB och de författningar som har meddelats med stöd av balken, liksom de författningar som har en nära anknytning till balken. De ytterligare ändringar i svensk lagstiftning

som planeras i anledning av direktivet beräknas träda i kraft den 1 oktober 2008.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

I en kompletterande formell underrättelse i mars 2010 (enbart ärende 2007/2239) uppgav kommissionen att den inte kommer att driva vidare de klagomål som avsåg artiklarna 2.29, 2.30, 2.31, 4.1 b iii, 4.4, 4.9, 5, 10.2, 10.3, 11.6 och bilagorna VII, VIII och IX till RDV. Inte heller kommer kommissionen att i nuläget driva vidare klagomålen rörande tolkningen av begreppet ”vattentjänster” (förutom när så är relevant för genomförandet av definitionen av vattentjänster och artikel 9 i direktivet) men det är möjligt att den återkommer i denna fråga. Kommissionen förklarade att den vidhåller övriga påstådda brister och har dessutom pekat på oklarheter i genomförandet av artiklarna 3.1, 3.3 och 3.5 samt avsaknad av information angående genomförandet av bilagorna I, II, III, IV och VI. Sammanfattningsvis ansåg kommissionen att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 4, 9, 13 och 24 samt bilagorna I, II, III, IV och VI till direktivet.

Sverige svarade i maj 2010 att artiklarna 2, 4, 9 och 13 samt bilagorna I, II, III, IV, och VI till RDV har införlivats i svensk rätt på ett korrekt sätt. När det gäller de påstådda oklarheterna med genomförandet av artikel 3 konstaterar regeringen att de begrepp som används i RDV inte är formulerade på samma sätt i förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (VFF). Skillnaden gäller huvudsakligen begreppet internationellt avrinnings-distrikt enligt RDV och hur det har genomförts i svensk rätt. Med anledning av den nya gränsöverskridande överenskommelsen mellan Sverige och Finland kommer vissa ändringar att genomföras i 8 kap. VFF och i det sammanhanget är det lämpligt att även åtgärda sådana oklarheter som kommissionen pekat på i fråga om olika begrepp och ansvarsfördelning.

Felaktigt genomförande av direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (ärendenummer 2009/2241)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse från oktober 2009 att Sverige inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 5, 6, 7 och 9 och bilagorna I och II i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.

Sverige svarade i december 2009 i huvudsak följande. Regeringen anser att direktiv 2001/42/EG har genomförts korrekt i svensk rätt. När det gäller genomförandet av artiklarna 5.2 och 9.1 i direktivet finns förslag på att anta vissa förtydligande ändringar i miljöbalken.

Med anledning av de frågor som kommissionen ställde vid paketmötet den 8 september 2010 har Sverige ingett ett kompletterande svar till kommissionen i oktober 2010. Svaret rör miljörättsorganisationers rätt till rättslig prövning i Sverige, skyldigheten att samråda med berörda myndigheter, information om miljökonsekvensbeskrivningar samt den tidplan som gäller för de föreslagna ändringarna i miljöbalken. Sverige

angav i sitt kompletterande svar att det av den ytterligare information som ingivits till kommissionen framgår att direktiv 2001/42/EG har genomförts i svensk rätt.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (ärendenummer 2009/2310)

Kommissionen anförde i formell underrättelse i mars 2010 att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artiklarna 4, 5 och 10 i direktivet. Underlåtenheten består i att avloppsvatten från reningsverk i 13 tätorter med en belastning understigande 10 000 personekvivalenter (pe) inte undergår sekundär rening eller motsvarande rening i enlighet med kraven i artikel 4.1 och 4.3 i direktivet. Vad gäller tre reningsverk i tätorter med en belastning som överstiger 10 000 pe har Sverige inte säkerställt att avloppsvatten från dessa undergår mer långtgående rening före utsläpp i känsliga områden än vad som följer av artikel 4 (tertiär rening) i enlighet med kraven i artikel 5.2 och 5.3 i direktivet.

Sverige svarade i april 2010 i huvudsak följande. Reningsverken i tio av de 13 tätorter med en belastning understigande 10 000 pe är belägna i nordliga delarna av Sverige. Enligt regeringens uppfattning kan undantaget i artikel 4.2 i avloppsdirektivet tillämpas på reningsverk som är belägna i de delar av norra Sverige, där en effektiv biologisk rening är svår att upprätthålla på grund av låga temperaturer. Även om kommissionen inte delar uppfattningen att undantaget i artikel 4.2 i avloppsdirektivet är tillämpligt så uppfylls ändå avloppsdirektivets syfte eftersom recipienten har sådana egenskaper att utsläppen inte ogynnsamt påverkar miljön. Härtill kommer att de aktuella kraven enligt artikel 4.3 med hänvisning till tillämpliga krav i avsnitt B i bilaga 1 och tabell 1 till avloppsdirektivet enligt uppgifter om BOD respektive COD utifrån koncentration eller reduktion är uppfyllda i fråga om sex av de tio reningsverken. Sammantaget anser regeringen att sju av de nordliga reningsverken uppfyller kraven i artikel 4 och 10 i avloppsdirektivet. Beträffande övriga tre reningsverk i norra Sverige görs för närvarande insatser för att uppfylla direktivets krav fullt ut. För de reningsverk i de tre tätorter som är belägna i de sydligare delarna av Sverige gäller inte sådana låga temperaturer att undantaget i artikel 4.2. kan tillämpas. Dessa tre reningsverk uppfyller dock de krav som följer av artikel 4.3 i avloppsdirektivet.

Med anledning av de frågor som kommissionen ställde vid ett paketsmöte den 8 september 2010 skickade Sverige ett kompletterande svar i november 2010. I svaret beskriver Sverige bl.a. de bestämmelser som säkerställer fosforrening i Sverige. Mot bakgrund av att Sverige redan under 1970-talet gjort stora ansträngningar för att genomföra effektiv fosforrening i hela landet, med mycket goda resultat till följd, argumenterade Sverige för att ett införlivande av nya bestämmelser inte var behövligt (enligt artikel 5.4 i avloppsdirektivet). Vidare har Sverige angivit hur undantaget i artikel 4.2 i direktivet tillämpas i Sverige. Sverige klargjorde att undantaget reglerar problemet med att bedriva biologisk rening i kallt klimat vilket motiverar undantag från direktivets krav på rening av syreförbrukande ämnen. Sverige anförde att detta undantag således inte har sin grund i den höga höjden utan i de låga

temperaturer som förekommer på dessa höjder. Sverige argumenterade för att temperaturförhållandena i norra Sverige är fullt jämförbara med de bergsregioner i Europa, som genom höjdangivelsen om 1500 meter över havet undantas enligt artikel 4.2. Sverige anförde att det av detta skäl råder minst likartade förutsättningar att bedriva effektiv biologisk rening i norra Sverige som på hög höjd i centrala delar av Europa.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/30/EG av den 23 april 2009 om ändring av direktiv 98/70/EG, vad gäller specifikationer för bensin, diesel och gasoljor och införande av ett system för hur växthusgasutsläpp ska övervakas och minskas, om ändring av rådets direktiv 1999/32/EG, vad gäller specifikationen för bränsle som används av fartyg på inre vattenvägar, och om upphävande av direktiv 93/12/EEG (ärendenummer 2011/0533)

Kommissionen inkom den 18 mars 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktiv. Regeringen anförde i svar den 17 maj 2011 att direktiv 2009/30/EG genomförts i svensk rätt genom dels drivmedelslagen (2011:319), ändrad genom (SFS 2011:320), dels drivmedelsförordningen (2011:436). Författningarna trädde i kraft den 1 maj 2011. Genomförandebestämmelserna anmäldes i kommissionens databas den 5 maj 2011. Direktivet är därmed fullständigt genomfört

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG av den 23 april 2009 om geologisk lagring av koldioxid och ändring av rådets direktiv 85/337/EEG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG och 2008/1/EG samt förordning (EG) nr 1013/2006 (ärendenummer 2011/0948)

Kommissionen inkom den 18 juli 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att Sverige inte i tid genomfört rubricerat direktiv. Regeringen svarade den 16 september 2011 att direktiv 2009/31/EG har genomförts genom en ändring i förordningen (1998:899) om miljö-farlig verksamhet och hälsoskydd som trädde i kraft den 15 augusti 2011, och att direktivet den 1 augusti 2011 anmäldes som fullständigt genomfört i kommissionens databas för genomförande av direktiv.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG av den 15 mars 2006 om hantering av avfall från utvinningsindustrin (ärendenummer 2011/2117)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet och anförde att Sverige genom att underlåta att till fullo och eller korrekt införliva artiklarna 3, 4, 5, 6, 11,12,13,14,15,17 samt bilaga II i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG av den 15 mars 2006 om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG försummat att uppfylla sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser.

Regeringen besvarade den 30 november 2011 underrättelsen och anförde sammanfattningsvis följande. Sverige vidgår att bilaga II till direktivet inte till fullo har införlivats i svensk lagstiftning, men bestrider kommissionens påståenden i övrigt. Även om Sveriges uppfattning är att artiklarna 3.12, 5.2 a och b, 5.3 c, 5.3e, g och h samt 5.3 andra stycket är genomförda i svensk lagstiftning, har kommissionens synpunkter avseende det svenska genomförandet av dessa bestämmelser varit värdefulla och kommer att ingå i den svenska översynen av förordningen om utvinningsavfall. Redan i svaret på kommissionens uppmaning i EU Pilot aviserade den svenska regeringen denna översyn. Tyvärr har detta arbete blivit försenat. Den svenska regeringen kommer nu att prioritera arbetet med översynen. Kommissionens synpunkter är förstås i detta sammanhang av stor betydelse för Sverige, som därför har för avsikt att, i samband med att ett författningsförslag remitteras nationellt, överlämna detsamma till kommissionen för att på så sätt ge kommissionen möjlighet att lämna synpunkter på författningsändringarna. Den svenska regeringen planerar att remittera ett förslag till ny författningstext i januari 2012 och de nya reglerna planeras därefter träda i kraft den 1 maj 2012.

8 NÄRINGSDEPARTEMENTET

8.1 Mål i EU-domstolen

”Open skies” (ärendenummer 1995/2089, mål C-468/98)

I dom den 5 november 2002 fastställde EU-domstolen att Sverige har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG) och 52 i EG-fördraget (nu artikel 43 EG i ändrad lydelse), enligt förordning (EEG) nr 2409/92 om biljettpriser och tariffer för lufttrafik och enligt förordning (EEG) nr 2299/89 om en uppförandekod för datoriserade bokningssystem, i dess lydelse enligt förordning (EEG) nr 3089/93, genom att, trots omförhandlingen av luftfartsavtalet av den 16 december 1944 mellan Sverige och USA, bibehålla internationella åtaganden gentemot USA

- avseende vilka flygpriser som trafikföretag som USA har utsett ska tillämpa på flyglinjer inom unionen,
- avseende de datoriserade bokningssystem som erbjuds eller används i Sverige och
- om att ge USA rätt att neka eller återkalla trafikrättigheter för det fall de av Sverige utsedda lufttrafikföretagen inte ägs av denna medlemsstat eller av svenska medborgare.

Kommissionen påtalade i en formell underrättelse att kommissionen inte har mottagit någon underrättelse om vilka åtgärder som vidtagits av Sverige för att följa EU-domstolens dom. Kommissionen anser därmed att Sverige inte uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 228.1 EG.

Sverige svarade i september 2004 i huvudsak följande. Det är riktigt att EU-domstolen fastställde att vissa delar av Sveriges luftfartsavtal med

USA inte var förenliga med Sveriges åtaganden enligt fördraget. Eftersom frågan inte enbart rör Sveriges förhållande till USA har Sverige i den uppkomna situationen sökt att samordna sitt agerande med övriga medlemsstater i syfte att nå en gemensam lösning. Som regeringen har uppfattat det har detta också skett helt i enlighet med kommissionens bedömning av vilken handlingslinje som varit den lämpligaste. Alltsedan mandatet för kommissionen beviljades har Sverige utgått från att bristerna i det bilaterala avtalet skulle tillrättaläggas genom det unionsavtal med USA som kommissionen förhandlar om. Eftersom unionsförhandlingar med USA med hög intensitet har pågått alltsedan kommissionen fick sitt mandat, har regeringen ännu inte övervägt att säga upp det bilaterala luftfartsavtalet. Vad gäller frågan om uppsägning/ändring av avtalet har Sverige slutligen särskilt hänvisat till den gemensamma deklaration som rådet och kommissionen antog vid ministerrådet i juni 2003. Enligt regeringens mening har USA inte motsatt sig erforderliga ändringar i avtalen och det har därmed inte uppstått en situation som enligt deklarationen kräver att medlemsstaterna som en sista utväg bör vidta en sådan allvarlig åtgärd som att säga upp luftfartsavtalen i fråga. Som framgår av deklarationen är detta under alla omständigheter inte en fråga som kan eller bör avgöras av medlemsstaterna var för sig.

8.2 Motiverade yttranden

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 av den 26 juni 2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel (ärendenummer 2009/2180)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2009 att Sverige inte hade uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med artiklarna 5.2, 6.1, 6.3, 6.4, 6.5, 6.6, 9 och 12.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1228/2003 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel (elförordningen) och punkterna 1.9, 2.9, 3.2, 3.5, 5.5, 5.7 och 5.8 i bilagan till förordningen (riktlinjerna).

Sverige svarade i september 2009 följande. De aktuella bestämmelserna i elförordningen och riktlinjerna efterlevs i huvudsak i Sverige. Det bedrivs ett aktivt arbete med att förbättra efterlevnaden på de punkter där det finns brister. Vad gäller frågan om hanteringen av överbelastning är det riktigt att Baltic Cable AB och SwePol Link AB behåller överföringskapacitet som den systemansvarige för överföringsnätet har tilldelat nätägarna för de båda sammanlänkningarna Baltic Cable och SwePol Link. Ett sådant förfarande anser dock Sverige är förenligt med artikel 6.1 i elförordningen förutsatt att den kapacitet som inte utnyttjas säljs på elmarknaden under sådana former som anges i artikeln. När det gäller kraven i artiklarna 6.3 och 6.4 om att metoderna för beräkning av överföringskapacitet ska offentliggöras och att maximal överföringskapacitet alltid ska vara tillgänglig har Sverige i sitt svar beskrivit att den totala kapacitet som Svenska kraftnät fördelar på det svenska stamnätet alltid är den för stamnätet maximala tillgängliga

kapaciteten. Vidare beskriver svaret hur metoderna för beräkning av överföringskapacitet offentliggörs. När det gäller artikel 6.5 i elförordningen som kräver att elflöden dirigeras i motsatt riktning när detta är tekniskt möjligt har Sverige angett flödena hittills har gått i rätt riktning. När det gäller artikel 6.6 i elförordningen och relaterade artiklar i riktlinjerna har kommissionen framfört att Sverige inte utfört sina övervaknings- och rapporteringsskyldigheter för att bedöma användningen av intäkter från hanteringen av överbelastning vid Baltic Cable och SwePol Link. Sverige har uppgett att Energimarknadsinspektionen hittills inte har detaljgranskat Baltic Cable AB och SwePol Link AB och samtidigt beskrivit hur vissa intäkter hanteras. I fråga om tillsyn av näten så uppställs i artikel 9 i elförordningen krav på tillsyn av efterlevnaden av förordningen. Sverige påpekar här att i det i viss utsträckning inte varit påkallat för Energimarknadsinspektionen att vidta några särskilda åtgärder. I den mån tillsynsåtgärder varit påkallade finns det vissa praktiska problem så som t.ex. att tillsynen kräver samordning med andra medlemsstater. Vad gäller regler för påföljder vid överträdelse av bestämmelserna i elförordningen enligt artikel 12 hänvisar svaret till Energimarknadsinspektionens samt JO:s och JK:s tillsyn. När det gäller efterlevnaden av riktlinjerna har Sverige i sitt svar beskrivit bl.a. hur den intradagliga handeln fungerar, hur priserna fastställs, hur samordningen mellan länderna av metoder för hantering av överbelastning och kapacitetsfördelning går till och vilken typ av uppgifter som tillhandahålls och publiceras.

Kommissionen vidhöll i ett motiverat yttrande i juni 2010 sin inställning i fråga om artiklarna 6.1, 6.5 och 9 i elförordningen och punkterna 1.5, 1.6, 1.9, 2.1, 2.9 och 3.2 i riktlinjerna.

Sverige svarade i huvudsak följande i augusti 2010. Genom marknadskopplingen av Baltic Cable tillämpas icke-diskriminerande, marknadsbaserade lösningar för att tilldela kapacitet till marknaden beträffande förbindelsen mellan Sverige och Tyskland. Vidare erbjuder marknadskopplingen en automatisk lösning för nettoberäkning, eftersom all kapacitet tilldelas dagen innan genom implicita auktioner, där resultatet blir att all kraft går i riktning från lågprisområde till högprisområde. Det blir sålunda inte aktuellt med flöden i motsatt riktning. Såvitt gäller denna förbindelse uppfyller således Sverige sina skyldigheter enligt artiklarna 6.1 och 6.5 i elförordningen samt punkterna 1.5, 1.6 och 2.1 i riktlinjerna. Vad gäller SwePol Link pågår ännu arbetet med att få till stånd en marknadskoppling. Börserna har i juni 2010 offentliggjort att marknadskoppling bör kunna inledas i november 2010. Regeringen gör bedömningen att när marknadskopplingen väl har kommit till stånd i november 2010 kommer Sverige även beträffande förbindelsen mellan Sverige och Polen uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 6.1 och 6.5 i elförordningen samt punkterna 1.5, 1.6 och 2.1 i riktlinjerna i bilagan till elförordningen. Genom den redan inledda marknadskopplingen av Baltic Cable och den marknadskoppling av SwePol Link som planeras kommer förbudet i punkt 2.9 i riktlinjerna mot att fastställa reservationspriser inom ramen för kapacitets-

tilldelningsmetoderna att efterkommas fullt ut. Huvuddelen av kraven på samordning kommer att tillgodoses genom implicita auktioner på både Baltic Cable och SwePol Link. Genom att lösningar har valts som används för andra förbindelser i närområdet, kommer graden att samordning att öka.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Direktiv 2007/59/EG om behörighetsprövning av lokförare som framför lok och tåg på järnvägssystemet i gemenskapen (ärendenummer 2010/0183)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i januari 2010 att Sverige, genom att inte i tid genomföra och rapportera till kommissionen om genomförandet av direktivet, har brutit mot direktivet.

Sverige svarade i mars 2010 i huvudsak följande. En lagrådsremiss planeras att beslutas av regeringen under april 2010. En proposition avses därefter lämnas till riksdagen för behandling. Lagändringarna beräknas träda i kraft senast den 1 januari 2011.

Kommissionen översände den 15 mars 2011 ett motiverat yttrande i ärendet. Kommissionen konstaterade i yttrandet att Sverige ännu inte har vidtagit de åtgärder som skulle ha vidtagits rörande direktivets genomförande senast den 4 december 2009, eller att Sverige i alla händelser inte har underrättat kommissionen om dessa.

Det motiverade yttrandet besvarades den 1 maj 2011. Sverige informerade om att direktivet genomförs genom ändringar lag, förordning och Transportstyrelsens föreskrifter. Förslag på hur delar av direktivet ska genomföras presenterats i en promemoria under hösten 2009 (Ds 2009:54 Behörighet för lokförare). Regeringen har därefter beslutat om en lagrådsremiss den 17 februari 2011 samt en proposition till riksdagen den 24 mars 2011 (prop. 2010/11:122). I propositionen föreslås att direktivet genomförs genom en ny lag om behörighet för lokförare samt ändringar i järnvägslagen (2004:519) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Propositionen kommer att behandlas i riksdagens trafikutskott den 28 april 2011 och justering av betänkandet (dvs. den tidpunkt då utskottets betänkande blir offentligt) är planerad till den 12 maj 2011. Debatt och votering i kammaren är planerad till den 1 juni 2011. Föreslagna lagändringar kan därmed träda i kraft den 1 juli 2011.

Vidare anförde Sverige att ett utkast till en förordning om behörighet för lokförare har utarbetats, som är under beredning. Regeringen avser att besluta om förordningen den 1 juni 2011 så att den kan träda i kraft som planerat den 1 juli 2011. Lagen och förordningen kompletteras slutligen av Transportstyrelsens föreskrifter, som för närvarande är under beredning. Dessa föreskrifter beräknas att träda i kraft den 1 juli 2011.

Sammanfattningsvis innebär detta att de aktuella behörighetskraven ska börja tillämpas för förare i internationell trafik den 29 oktober 2011 och för förare i nationell trafik den 29 oktober 2013. Förare som har behörighet att framföra järnvägsfordon före dessa datum ska dock ha

skaffat förarbevis och kompletterande intyg senast den 29 oktober 2018. De register som ska upprättas beräknas vara upprättade senast den 29 oktober 2011. Övriga ändringar beräknas träda i kraft den 1 juli 2011.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Ett kompletterande svar i ärendet översändes till kommissionen i juni 2011 i vilket följande information lämnades. Den 9 juni 2011 beslutade regeringen respektive Transportstyrelsen om nedan angivna ändringar i lag, förordning och Transportstyrelsens föreskrifter.

- Lag om behörighet för lokförare (SFS 2011:725),
- Lag om ändring i järnvägslagen (2004:519) (SFS 2011:726),
- Lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (SFS 2011:727),
- Förordning om behörighet för lokförare (SFS 2011:728),
- Transportstyrelsens föreskrifter om förarbevis och kompletterande intyg (TSFS 2011:58),
- Transportstyrelsens föreskrifter om register över förarbevis, kompletterande intyg och tillståndshavare (TSFS 2011:59),
- Transportstyrelsens föreskrifter om förarutbildning m.m. enligt lagen (2011:725) om behörighet för lokförare (TSFS 2011:60),
- Transportstyrelsens föreskrifter om hälsokrav m.m. enligt lagen (2011:725) om behörighet för lokförare (TSFS 2011:61).

Sverige anförde vidare att dessa lag- och förordningsändringar samt föreskrifter samma dag har anmälts i kommissionens databas för genomförande av direktiv. Ändringarna och föreskrifterna kommer att träda i kraft den 1 juli 2011. Därmed har den svenska regeringen fullständigt genomfört direktiv 2007/59/EG.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG av den 17 juni 2008 om driftkompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen och Kommissionens direktiv 2009/131/EG av den 16 oktober 2009 om ändring av bilaga VII till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG om driftkompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen (ärendenummer 2010/0727 och 2010/0729)

Kommissionen skickade i september 2010 två formella underrättelser till Sverige i vilka den gjorde gällande att Sverige inte har anmält genomförande av eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktiven i svensk lagstiftning.

Sverige svarade följande i november 2010. För att genomföra direktiven har genom regeringsbeslut i december 2009 beslutats att tillkalla en särskild utredning om driftkompatibilitet och järnvägssäkerhet. Ett delbetänkande i utredningen lämnades i augusti 2010: *Driftkompatibilitet och enheter som ansvarar för underhåll inom EU:s järnvägssystem* (SOU 2010:61). Betänkandet remissbehandlas för närvarande med målsättningen att överlämna en proposition till riksdagen under våren 2011. Därmed ska lagstiftningen träda i kraft den 1 juli 2011.

Den 17 juni 2011 inkom kommissionen med motiverade yttranden i båda ärendena. Kommissionen ansåg fortsatt att Sverige inte har fullgjort sina åtaganden med följande motivering. Genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artikel 1, artikel 2, artikel 4.2, artikel 5.2, 5.5, 5.6 och 5.8, artikel 6.1, 6.2, 6.3, 6.9, och 6.10, artiklarna 7, 8 och 9, artikel 11.4 och 11.5, artikel 12, artikel 13.5, artiklarna 15, 16 och 17, artikel 18.1, 18.2, 18.4 och 18.5, artikel 19.3, artiklarna 20–27, artikel 28.4 och 28.6, artiklarna 32–35 samt bilagorna I-IX i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG av den 17 juni 2008 om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen eller i alla händelser genom att inte överlämna dessa bestämmelser till kommissionen har Konungariket Sverige underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 38 i direktivet (*ärende 2010/0727*).

Vad gäller ärende *2010/0729* sa kommissionen följande. Genom att inte anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa kommissionens direktiv 2009/131/EG av den 16 oktober 2009 om ändring av bilaga VII till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/57/EG om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom gemenskapen (EUT L 273, 17.10.2009, s. 12), eller i alla händelser genom att inte överlämna dessa bestämmelser till kommissionen har Konungariket Sverige underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 2 i direktivet.

De båda motiverade yttrandena besvarades i 17 augusti 2011. I ärende *2010/0727* anförde Sverige följande. Direktivet genomförs genom ändring i lag och ändring i förordning. Förslag på hur direktiv 2008/57/EG ska genomföras behandlades i en proposition, 2010/11:160, Godkännande av järnvägsfordon och ansvar för underhåll. Propositionen beslutades av regeringen den 30 juni 2011 och lämnades till riksdagen den 6 juli 2011. I proposition 2010/11:160 lämnas förslag till ändring i järnvägslagen (2004:519). Riksdagen avser att behandla propositionen i mitten av oktober 2011 och lagändringen beräknas träda i kraft den 1 december 2011. Lagändringen kompletteras med en förordning (2011:394) om ändring i järnvägsförordningen (2004:526). Regeringen beslutade om förordningsändringen den 7 april 2011 och den trädde i kraft den 1 maj 2011. Förordningen anmäldes den 16 augusti 2011 i kommissionens databas för genomförande av direktiv. Lagen kommer att anmälas så snart den trätt i kraft.

I ärende *2010/0729* anförde regeringen följande. Direktivet genomförs genom ändring i lag och ändring i förordning. Förslag på hur direktiv 2009/131/EG ska genomföras behandlades i en proposition, 2010/11:160, Godkännande av järnvägsfordon och ansvar för underhåll. Propositionen beslutades av regeringen den 30 juni 2011 och lämnades till riksdagen den 6 juli 2011. I proposition 2010/11:160 lämnas förslag till ändring i järnvägslagen (2004:519). Riksdagen avser att behandla propositionen i mitten av oktober 2011 och lagändringen beräknas träda i kraft den 1 december 2011. Lagändringen kompletteras med en förordning (2011:394) om ändring i järnvägsförordningen (2004:526). Regeringen

beslutade om förordningsändringen den 7 april 2011 och den trädde i kraft den 1 maj 2011. Förordningen anmäldes den 16 augusti 2011 i kommissionens databas för genomförande av direktiv. Lagen kommer att anmälas så snart den trätt i kraft.

Skr. 2011/12:105

Bilaga 2

Direktiv 2008/110/EG av den 16 december 2008 om ändring av direktiv 2004/49/EG om säkerhet på gemenskapens järnvägar (järnvägssäkerhetsdirektivet) (ärendenummer 2011/0334)

Kommissionen inkom den 28 januari 2011 med en formell underrättelse i ärendet. I underrättelsen anförde kommissionen att Sverige inte i tid anmält åtgärder för införlivande i nationell lagstiftning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/110/EG av den 16 december 2008 om ändring av direktiv 2004/49/EG om säkerhet på gemenskapens järnvägar (järnvägssäkerhetsdirektivet) eller i vart fall inte meddelat kommissionen om det.

Den formella underrättelsen besvarades den 25 mars 2011. Sverige anförde att betänkandet Driftskompatibilitet och enheter som ansvarar för underhåll inom EU:s järnvägssystem (SOU 2010:61) har remissbehandlats. Arbete med lagrådsremiss pågår. Remissen ska enligt planerna beslutas den 28 april 2011 och en proposition ska därefter överlämnas till riksdagen i maj 2011. Riksdagen kommer att behandla propositionen i början av hösten, (efter sommaruppehållet) vilket gör att lagändringarna beräknas kunna träda i kraft december 2011.

Då kommissionen inte blev nöjd med svaret översändes ett motiverat yttrande daterat 20 maj 2011. Kommissionen anser att Sverige fortsatt underlåtit att anmäla direktivet i tid eller i vart fall inte meddelat kommissionen om det. Kommissionen begärde i en separat skrivelse daterad 19 maj 2011 en komplettering av handlingar att inlämnas tillsammans med svaret på det motiverade yttrandet.

Svar på det motiverade yttrandet samt den separata skrivelsen inlämnades till kommissionen i juli 2011. Sverige anförde att direktiv 2008/110/EG genomförs genom ändring i lag. Förslag på hur direktiv 2008/110/EG ska genomföras behandlades i en lagrådsremiss, Godkännande av järnvägsfordon och ansvar för underhåll, som föredrogs för Lagrådet den 9 juni 2011. I proposition 2010/11:160, Godkännande av järnvägsfordon och ansvar för underhåll lämnas ett förslag till ändring i järnvägslagen (2004:519). Propositionen beslutades av regeringen den 30 juni 2011 och lämnades till riksdagen den 6 juli 2011. Riksdagen avser att behandla propositionen i mitten av oktober 2011. Det innebär att lagändringen kommer att träda i kraft som planerat den 1 december 2011. I samband med lagstiftningens ikraftträdande kommer direktivet att anmälas i kommissionens databas för genomförande av direktiv.

8.3 Formella underrättelser

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Det bilaterala luftfartsavtalet mellan Sverige och Ryssland (ärendenummer 2010/2182)

En formell underrättelse inkom den 28 januari 2011. Kommissionen gjorde gällande att Sverige genom att påta sig vissa på luftfartsområdet särskilt angivna internationella åtaganden gentemot Ryssland har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 49 FEUF och artikel 4.3 EUF jämförd med artikel 101 FEUF.

De internationella åtaganden kommissionen anmärkte på följer enligt kommissionen av vissa specifika avtal och protokoll som har ersatt Sveriges överenskommelse med De Socialistiska Rådsrepublikernas Union rörande luftfartsförbindelserna från 1956.

Den formella underrättelsen besvarades i mars 2011. Sverige anförde i huvudsak följande. Kommissionens beskrivning av avtalsförhållandet mellan Sverige och Ryssland på luftfartsområdet är enligt den svenska regeringens uppfattning inte korrekt. Sveriges överenskommelse med Sovjetunionen från 1956, till vilken Ryssland har succederat, gäller fortfarande. Inget av de specifika avtal eller protokoll som kommissionen nämner har nämligen ratificerats och trätt i kraft.

Således är överenskommelsen från 1956 alltjämt avgörande för Sveriges avtalsförhållande med Ryssland på luftfartsområdet med vissa tillägg och ändringar.

Kommissionen har påpekat att Sverige har anmält de aktuella avtalen och protokollen till kommissionen i enlighet med artikel 1.2 i förordning (EG) nr 847/2004. Även medlemsstats anmälan enligt artikel 1.2 i förordningen om att förhandlingar inletts med tredjeland följer dock inte att förhandlingarna lett fram till bindande åtaganden. Sveriges anmälan visar däremot att Sverige lojalt samarbetar med kommissionen i enlighet med gällande unionslagstiftning.

Efter EU-domstolens avgörande i de s.k. open skies-målen 2002, antog Europaparlamentet och rådet förordning (EG) nr 847/2004 av den 29 april 2004 om förhandling om och genomförande av luftfartsavtal mellan medlemsstater och tredje länder ("förordningen").

Den svenska regeringen har alltsedan förordningens tillkomst, följt denna och fullt ut samarbetat med kommissionen i syfte att bringa sina förbindelser med Ryssland i överensstämmelse med unionsrätten. Sverige har både direkt i förhållande till Ryssland och inom ramen för EU verkat för åtgärder i samma syfte.

I förhandlingar med Ryssland har företrädare för den svenska regeringen gjort fullt tydligt att deras överenskommelser på luftfartsområdet måste omfatta EU:s standardklausuler. Sverige, liksom övriga medlemsstater, har dock ännu inte lyckats övertyga ryska myndigheter om

nödvändigheten av dessa ändringar. Det är för regeringen oklart exakt vilka ”lämpligare åtgärder” som Sverige, enligt kommissionen, borde ha vidtagit i detta avseende.

Vidare fick kommissionen 2003 ett generellt mandat av rådet att förhandla med samtliga tredje länder om att göra de nödvändiga ändringarna i medlemsstaternas bilaterala luftfartsavtal med tredje land, i syfte att få dem i överensstämmelse med unionsrätten (det s.k. horisontella mandatet). Sverige har stöttat kommissionen i dessa förhandlingar som till mycket stor del varit framgångsrika. Inte heller kommissionen har dock lyckats övertyga ryska myndigheter om nödvändigheten av att komplettera luftfartsavtalen med EU:s standardklausuler.

Den svenska regeringen anser således att den, i enlighet med andra stycket i artikel 351 FEUF, har vidtagit alla lämpliga åtgärder för att undanröja det som i dess förbindelser med Ryssland är oförenligt med fördragen. Förordningen (EG) nr 847/2004 innehåller inte heller någon bestämd tidsfrist för när standardklausulerna måste vara intagna i de bilaterala luftfartsavtalen.

Ett särskilt och välkänt problem med Sveriges och andra medlemsstats avtal med Ryssland gäller kraven på EU:s flygbolag att betala en särskild avgift, ”royalties”, för rätten att överflyga Sibirien på linjer mellan Europa och Fjärran Östern. Även i detta avseende har Sverige fullt ut stöttat kommissionen i dess ansträngningar att slutföra en överenskommelse med Ryssland om ett avskaffande av dessa avgifter. Det finns dock utsikter till att denna fråga får en positiv och slutlig lösning under 2011, i anslutning till Rysslands förväntade inträde i WTO. När det gäller frågan om priskonkurrens mellan de designerade flygbolagen förekommer enligt uppgift sedan en längre tid inte någon koordinering av priser mellan flygbolagen.

Sammanfattningsvis anförde den svenska regeringen att den anser att den har vidtagit och vidtar alla lämpliga åtgärder – både bilateralt och inom ramen för EU – för att få till stånd en rättsligt hållbar grund för luftfartsrelationerna med Ryssland. Detta gäller såväl för att införliva EU:s standardklausuler i förbindelserna med Ryssland på luftfartsområdet, som för att undanröja grunder för konkurrensstridiga beteenden. I praktiken förekommer dock inte några prisöverenskommelser mellan svenska och ryska flygbolag.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG (ärendenummer 2011/0337)

Kommissionen inkom den 28 januari 2011 med en formell underrättelse i ärendet. Kommissionen gjorde gällande att Sverige inte har anmält genomförande av direktivet eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktivet i svensk lagstiftning. Kommissionen har

anfört att Sverige därigenom har brutit i fullgörandet av sina skyldigheter enligt direktiven.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Den formella underrättelsen besvarades i mars 2011. I svaret angav Sverige att direktivet delvis hade genomförts. Det genomförande som redan skett hade också anmälts i december 2010. Vad som återstod vid tidpunkten för kommissionens beslut om formell underrättelse var föreskrifter om hållbarhetskriterier. Sådana föreskrifter beslutades av Statens energimyndighet den 10 februari 2011 och trädde i kraft den 25 februari 2011 (STEMFS 2011:1). Direktivet anmälades den 10 mars 2011 som fullständigt genomfört.

Kommissionen ansåg dock att Sverige inte till fullo genomfört alla artiklar i direktivet och inkom den 25 november 2011 med en kompletterande formell underrättelse. Den ska besvaras senast den 25 januari 2012. I den kompletterande formella underrättelsen anför kommissionen att Sverige brutit mot artikel 27.1 i direktivet genom att fortfarande inte ha genomfört artikel 2 a, b, c, d, f, g, h, l, m, n och o, artikel 3, artikel 5, artikel 13, artikel 14, artikel 16. 2 b och artikel 16.4 sista meningen i direktivet samt bilagorna II-VII till direktivet.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort (omarbetning) (ärendenummer 2011/0531) Kommissionen inkom i mars 2011 med en formell underrättelse i ärendet. Kommissionen gjorde gällande att Sverige inte har anmält genomförande av direktivet eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktivet i svensk lagstiftning. Kommissionen har anfört att Sverige därigenom har brutit i fullgörandet av sina skyldigheter enligt direktiven.

Den formella underrättelsen besvarades i maj 2011. Sverige anförde bl.a. följande. Enligt artikel 16.1 i direktiv 2006/126/EG (tredje körkortsdirektivet) ska medlemsstaterna senast den 19 januari 2011 anta och offentliggöra de bestämmelser som är nödvändiga för att följa de artiklar som anges. Dessa bestämmelser ska tillämpas från och med den 19 januari 2013. Vissa av direktivets bestämmelser ska dock tillämpas från och med den 19 januari 2009. Införandet av tredje körkortsdirektivet har utretts av 2007 års körkortsutredning, genom delbetänkandet Släpvagnskörning med B-körkort – när kan de nya EU-reglerna börja tillämpas? (SOU 2007:33) samt slutbetänkandet En reformerad körkortslagstiftning (SOU 2008:130).

Sedan den formella underrättelsen besvarades har regeringen, efter lagrådsbehandling, den 13 oktober 2011 överlämnat propositionen 2011/12:25 Genomförandet av det tredje körkortsdirektivet till riksdagen, som den 14 december 2011 antog regeringens i propositionen framställda förslag till lagändringar (bet. 2011/12:TU4 och rskr. 2011/12:80). Regeringen utfärdade den 15 december 2011 de lagar riksdagen beslutat. Arbetet med att ta fram de ändringar i förordningar och myndighetsföreskrifter som i övrigt krävs för att genomföra direktivet är ännu inte slutfört men beräknas avslutas under våren 2012.

Direktiv 2009/12/EG av den 11 mars 2009 om flygplatsavgifter (ärendenummer 2011/0637)

Med datum 18 maj 2011 överlämnade kommissionen en formell underrättelse i ärendet. Kommissionen gjorde gällande att Sverige inte har anmält genomförande av direktivet eller vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra direktivet i svensk lagstiftning. Kommissionen har anfört att Sverige därigenom har brustit i fullgörandet av sina skyldigheter enligt direktiven.

Den formella underrättelsen besvarades i 15 juli 2011. Sverige anförde att direktiv 2009/12/EG genomförs genom utfärdande av ny lag och utfärdande av ny förordning. Förslag på hur direktiv 2009/12/EG ska genomföras presenteras i proposition 2010/11:143, Lag om flygplatsavgifter. I propositionen lämnas ett förslag till ny lag om flygplatsavgifter. Propositionen antogs av regeringen den 13 maj 2011 och lämnades till riksdagen den 17 maj 2011. Riksdagen beslutade i ärendet den 21 juni 2011. Den 22 juni 2011 beslutade regeringen att utfärda den nya lagen (2011:866) om flygplatsavgifter som trädde i kraft som planerat den 1 augusti 2011.

Den nya lagen kompletteras av en ny förordning om flygplatsavgifter (2011:837) som beslutades av regeringen den 22 juni 2011. Även den nya förordningen har trätt i kraft den 1 augusti 2011. Den svenska regeringen anförde att den i och med ikraftträdandet av ovannämnda lag och förordning fullständigt har genomfört direktivet.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/30/EU av den 19 maj 2010 om märkning och standardiserad produktinformation som anger energirelaterade produkters användning av energi och andra resurser (ärendenummer 2011/0952)

Kommissionen inkom den 18 juli 2011 med en formell underrättelse i ärendet och gjorde gällande att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktiv. Regeringen svarade i september 2011 följande. Direktivet har i huvudsak genomförts genom lagen (2011:721) om märkning av energirelaterade produkter. Lagen utfärdades den 9 juni 2011. Enligt lagen (och direktivet) ska dock regeringen utse en tillsynsmyndighet. Regeringen har den 15 september 2011 i en förordning utsett Statens energimyndighet till tillsynsmyndighet. Förordningen träder i kraft den 1 november 2011.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (ärendenummer 2011/1119)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet och gjorde gällande att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktivet.

Regeringen besvarade den formella underrättelsen den 24 november 2011 och anförde följande. Regeringen lämnade i propositionen Tredje inre marknads paketet för el och naturgas (prop. 2010/11:70) förslag till nya lagar om certifiering av företag som bedriver överföring av el i stamledningar respektive naturgas genom högtrycksledningar. Vidare föreslog regeringen ett antal ändringar i ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403). Riksdagen har antagit regeringens förslag. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 augusti och 1 oktober 2011, med undantag för ändringarna i 5 kap. ellagen, som träder i kraft den 1 januari 2012. Med anledning av direktiven har vidare ett antal förordningar beslutats. Åtgärderna anmäldes till genomförandedatabasen i augusti 2011. Vad gäller återstående delar konstaterade regeringen i propositionen att det i dessa delar saknades underlag för att slutligt ta ställning till om genomförandeåtgärder är nödvändiga eller lämna förslag till en författningsreglering.

Regeringen anförde vidare att det i promemorian Tredje inre marknads paketet för el och naturgas – vissa genomförandeåtgärder, fanns förslag till åtgärder för att fullständigt genomföra artikel 6.4, 37.6 och 40 i direktiv 2009/72/EG och artikel 7.4, 15, 16, 36, 41.6 och 44 i direktiv 2009/73/EG. Promemorian remitterades den 29 september 2011. Remisstiden gick ut den 29 november 2011. Avsikten är att en proposition ska överlämnas till riksdagen i mars 2012. Enligt förslagen i promemorian ska de nödvändiga lagändringarna träda i kraft den 1 juli 2012.

Regeringen beklagade att direktiven inte har genomförts fullständigt. Regeringen underströk dock att de resterande delarna har förhållandevis marginell betydelse för den svenska energimarknaden. Det kan sålunda noteras att det i Sverige inte finns några sådana samriskföretag som avses i artikel 6.4 i direktiv 2009/72/EG och artikel 7.4 i direktiv 2009/73/EG. Regeringen anförde vidare att den inte heller känner till några planer att inrätta sådana företag. Vidare saknar kraven i artikel 15 i direktiv 2009/73/EG praktisk betydelse. I Sverige finns nämligen endast en anläggning för lagring av naturgas. Anläggningen ägs av Swedegas AB, som inte är ett vertikalt integrerat företag. När det gäller artikel 41.6 i direktiv 2009/73/EG krävs lagstiftning om villkoren för tillträde till LNG-anläggningar. I Sverige finns dock inga anläggningar som omfattas av kraven. I promemorian föreslås vissa kompletterande bestämmelser i fråga om förhandsprövningen av villkoren för tillträde till infrastruktur enligt artikel 37.6 i direktiv 2009/72/EG. Kompletteringen avser dock endast andra villkor än avgifterna för överföring och anslutning. När det gäller avgifterna har en ordning för förhandsprövning redan införts genom bestämmelser i framför allt 5 kap. ellagen (1997:857).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG (ärendenummer 2011/1120)

Kommissionen inkom den 30 september 2011 med en formell underrättelse i ärendet och gjorde gällande att Sverige inte i tid genomfört rubricerade direktivet. Skr. 2011/12:105 Bilaga 2

Regeringen svarade i november 2011 följande i fråga om de två direktiven. Regeringen lämnade i propositionen Tredje inreklamningspaketet för el och naturgas (prop. 2010/11:70) förslag till nya lagar om certifiering av företag som bedriver överföring av el i stamledningar respektive naturgas genom högtrycksledningar. Vidare föreslog regeringen ett antal ändringar i ellagen (1997:857) och naturgaslagen (2005:403). Riksdagen har antagit regeringens förslag. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 augusti och 1 oktober 2011, med undantag för ändringarna i 5 kap. ellagen, som träder i kraft den 1 januari 2012. Med anledning av direktiven har vidare ett antal förordningar beslutats. Åtgärderna anmäldes till genomförandedatabasen i augusti 2011. De genomförda åtgärderna innebär således att direktiven i huvudsak har genomförts i svensk rätt. Vad gäller återstående delar konstaterade regeringen i propositionen att det i dessa delar saknades underlag för att slutligt ta ställning till om genomförandeåtgärder är nödvändiga eller lämna förslag till en författningsreglering. Regeringen underströk att resterande delar som ännu inte har genomförts har förhållandevis marginell betydelse för den svenska energimarknaden. I många fall finns överhuvudtaget ingen verksamhet som berörs. De utestående frågorna behandlas i promemorian Tredje inreklamningspaketet för el och naturgas – vissa genomförandeåtgärder. Promemorian remitterades den 29 september 2011. Remisstiden går ut den 29 november 2011. Avsikten är att en proposition ska överlämnas till riksdagen i mars 2012. Enligt förslagen i promemorian ska de nödvändiga lagändringarna som genomför direktiven fullständigt träda i kraft den 1 juli 2012.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/15/EG av den 11 mars 2002 om arbetstidens förläggning för personer som utför mobilt arbete avseende vägtransporter (ärendenummer 2011/2065)

Den 30 september 2011 inkom kommissionen med en formell underrättelse i ärendet och anförde följande.

Det förefaller som om den svenska lagen 2005:39 för införlivande av direktivet inte omfattar förare som är egenföretagare. Kommissionen anser därför att de åtgärder som vidtagits av de svenska myndigheterna inte helt överensstämmer med de skyldigheter som föreskrivs i direktiv 2002/15.

Framför allt innehåller lag 2005:395 inte någon definition av ”arbetstid” för förare som är egenföretagare i enlighet med artikel 3 a 2 i direktivet och för ”förare som är egenföretagare” i enlighet med artikel 3 e i direktivet.

Vidare framgår det inte av lag 2005:395 att övriga definitioner i artikel 3 är tillämpliga på förare som är egenföretagare. Lag 2005:395 säkerställer inte att direktivets materiella bestämmelser tillämpas, däribland artikel 4 om maximal veckoarbetstid, artikel 5 om raster, artikel 6 om

viloperioder, artikel 7 om nattarbete och artikel 11 om påföljder för förare som är egenföretagare. Kommissionen sände därför den 12 juli 2011 en skrivelse till de svenska myndigheterna med en förfrågan om de nationella åtgärder som vidtagits för att uppfylla arbetstidsbestämmelserna för förare som är egenföretagare. De svenska myndigheterna skulle svara på denna skrivelse inom tre månader. Trots denna skrivelse och efterföljande skrivelser av den 5 november 2010 och den 11 januari 2011, som skickats till de svenska myndigheterna via EU PILOT-databasen, har kommissionen inte fått någon information om vilka åtgärder Sverige vidtagit. Eftersom Sverige inte sett till att direktivet även omfattar förare som är egenföretagare drar kommissionen slutsatsen att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artiklarna 2.1, 3, 4, 5, 6, 7 och II i detta direktiv.

Den formella underrättelsen besvarades i november 2011. Regeringen anförde att den har vidtagit åtgärder för att uppfylla sina skyldigheter. Den 3 november 2011 remitterades ett författningsförslag med svarstid den 5 december 2011. Förslaget innebär att lagen (2005:395) om arbetstid vid visst vägtransportarbete blir tillämplig på förare som är egenföretagare och att Sverige därmed uppfyller sina skyldigheter enligt de aktuella artiklarna i direktiv 2002/15/EG. En lagrådsremiss beslutades den 26 januari 2012. En proposition planeras läggas fram för riksdagen under februari eller mars 2012 och lagändringen föreslås trädas i kraft den 1 maj 2012.

9 KULTURDEPARTEMENTET

9.1 Mål i EU-domstolen

9.2 Motiverade yttranden

Förbud mot användning av metallsökare som lagligen tillverkas och/eller saluförs i andra medlemsstater (ärendenummer 2008/4191)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i februari 2009 följande. Förbudet i 2 kap. 18 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen) mot ”apparat som kan användas för att på elektronisk väg spåra metallföremål under markytan (metallsökare)” kan strida mot bestämmelserna om fri rörlighet för varor enligt artiklarna 28-30 i EG. Eftersom det inte finns någon särskild unionslagstiftning om användning av metallsökare ska artiklarna 28-30 tillämpas. En nationell bestämmelse som innehåller ett principiellt förbud mot någon särskild användning av en produkt utgör, även om det finns ett system med enskilda undantag, en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ restriktion i den mening som avses i artikel 28 EG. Detta gäller även om den berörda lagen inte i sig förbjuder import av den berörda produkten

eller utsläppande på marknaden av densamma. Ett allmänt förbud mot en särskild användning är något som kan leda till en minskning av importvolymerna av den berörda produkten från andra medlemsstater och till följd av ett sådant förbud har potentiella kunder, näringsidkare eller enskilda inte något intresse av att köpa produkter som de vet att man inte får använda. Det användningsförbud som infördes genom 18 § kulturminneslagen förefaller kunna hindra och även omöjliggöra saluföring i Sverige av metallsökare som lagligen tillverkas och/eller saluförs i andra medlemsstater. I detta fall är det särskilt tydligt, eftersom metallsökare inte tycks kunna användas till något annat än till att leta efter arkeologiska eller andra föremål. Förbudet tycks därför nästan helt och hållet kunna stänga försäljningskanalerna för tillverkare och detaljhandlare i Sverige. Kulturminneslagen begränsar den fria rörligheten för varor i den mening som avses i artikel 28 i EG.

Sverige svarade i april 2009 sammanfattningsvis att bestämmelserna i kulturminneslagen om förbud mot användning av metallsökare är nödvändiga för att, i enlighet med artikel 30 EG, skydda Sveriges nationella skatter av arkeologiskt och historiskt värde. Bestämmelserna går inte utöver vad som krävs för att uppnå detta mål. Möjligheterna att få dispens är stora.

Kommissionen har i ett motiverat yttrande i september 2010 anfört i huvudsak följande. De svenska myndigheternas syfte att säkerställa ett fullgott skydd för svenska nationella skatter av arkeologiskt och historiskt värde ifrågasätts inte. De skäl som kan åberopas som motivering måste dock åtföljas av relevant information och/eller en analys av de begränsade åtgärdernas lämplighet och proportionalitet.. Regeringen har inte heller visat det unika i sitt fornlämnings-bestånd genom statistik, undersökning eller komparativ studie med andra MS. Kommissionen efterlyser också mer information om den svenska allemansrätten.

Sverige svarade i huvudsak följande. Det är uppenbart att någon form av skydd för fornlämningar behövs i Sverige. Skyddet måste omfatta en reglering av användningen av metallsökare. Den svenska regleringen är inte heller unik i sin ambition att skydda fornlämningar utan andra medlemsstater har en liknande skyddslagstiftning. Regeringen anser dock att det kan finnas skäl att ifrågasätta om det nuvarande generella förbudet mot användningen av metallsökare är helt ändamålsenligt och är därför beredd att på nytt ompröva omfattningen och utformningen av detta. Regeringen avser därför att ge Riksantikvarieämbetet i uppdrag att skyndsamt utreda en alternativ reglering till det generella förbudet. Inriktningen bör då i första hand vara att förbjuda användandet av metallsökare på och invid fasta fornlämningar samt att förbjuda sökandet efter arkeologiska föremål. I särskilt utsatta regioner, t.ex. Öland och Gotland, bör generella förbud övervägas. Även andra lösningar ska övervägas, med utgångspunkten att det generella förbudet modifieras och att det svenska regelverket ska vara förenligt med unionsrätten. Riksantikvarieämbetet ska redovisa sitt uppdrag under våren 2011.

Regeringens avsikt är att lagändringarna ska kunna träda i kraft senast under början av år 2012.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 2

Kommissionen översände en kompletterande fråga till det motiverade yttrandet den 31 januari 2011. Kommissionen anmodade regeringen att inkomma med information om det pågående förberedande förfarandet och slutförandet av de olika stadierna som syftar till förslagets antagande. Kommissionen erinrade också om medlemsstaternas skyldighet att anmäla tekniska föreskrifter enligt 98/34-direktivet.

Sverige skickade den 28 februari 2011 en översiktlig tidsplan över lagstiftningsarbetet.

Sverige skickade i december 2011 ett kompletterande svar till kommissionen med anledning av det tilläggsdirektiv som det fattats beslut om. Regeringen informerade kommissionen om att ikraftträdandet av en ny lagstiftning skjutits upp till juli 2013 med anledning av att ytterligare beredning av en ny lagstiftning krävs.

9.3 Formella underrättelser

----

10 ARBETSMARKNADSDEPARTEMENTET

10.1 Mål i EU-domstolen

10.2 Motiverade yttranden

Arbetsmiljöverket – säkerhet för personalen i tunnelbana och pendeltågstrafik (ärendenummer 2005/4819)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i juli 2007 att ett nytt klagomål inkommit angående pendeltågstrafiken i Stockholm och att det förelåg brister i arbetsmiljölagen (AML) som drabbar arbetstagarna. Arbetsmiljöverket (AV) skulle återigen ha avslutat ett ärende utan åtgärd på grund av att pendeltågstrafiken överlätits från Citypendeln AB till Stockholmståg KB. De svenska arbetstagarna uppgavs på grund av dessa brister fortfarande berövas rätten att bibehålla sanktioner avseende hälsa och säkerhet på arbetsplatsen i samband med företagsöverlåtelser.

Sverige svarade i september 2007 att Citypendeln AB förlorade upphandlingen av pendeltågstrafiken till Stockholmståg KB sommaren 2006. AV:s pågående tillsynsärende mot Citypendeln AB om bristfälliga uppställningsplatser för pendeltågen förföll i samband därmed. AV fann

inte skäl att öppna ett nytt tillsynsärende mot Stockholmståg KB då verksamheten övergick. Inga ytterligare tillsynsåtgärder bedömdes nödvändiga mot det nya företaget för att få till stånd förbättringarna i arbetsmiljön. Regeringen klargjorde att den svenska lagen inte innebär några hinder mot att AV, när en verksamhet har bytt innehavare, snabbt upprepar tidigare ställda krav genom ett nytt föreläggande mot den nya innehavaren av verksamheten. Om det bedöms nödvändigt kan krav dessutom meddelas med omedelbar verkan, som inte automatiskt skjuts upp vid ett eventuellt överklagande. I de två av kommissionen påpekade fallen ansåg dock AV, av olika skäl, att de uppställda kraven mot tidigare innehavare inte behövde upprepas mot de nya innehavarna för att garantera säkerheten för arbetstagarna.

Kommissionen anförde följande i en kompletterande formell under rättelse i maj 2008. Ett föreläggande som utfärdats mot en juridisk person som byter identitet av organisatoriska skäl förfaller enligt svensk rätt automatiskt, vilket kan leda till att åtgärder som syftar till att skydda arbetstagarnas säkerhet i enlighet med unionens arbetsmiljölagstiftning kan komma att fördröjas. Avsaknaden av åtgärder för att förbättra risksituationen för arbetstagarna kan inte tillskrivas AV, som med stöd av 7 kap. 1 och 7 §§ arbetsmiljölagen gjorde inspektioner och meddelade sanktioner under 2002 och 2005, utan den svenska lagstiftningen, enligt vilken ett föreläggande mot en juridisk person förfaller, om denne som i detta fall byter identitet av organisatoriska skäl. Utredningen noterar att om förbud eller förelägganden meddelade av AV har överklagats till regeringen, träder beslutet inte i kraft förrän regeringen i egenskap av överinstans har fattat sitt beslut, vilket ibland kan ta flera år. Det finns inga bestämmelser som garanterar att arbetstagarna inte hamnar i ett juridiskt vakuum i väntan på att AMV meddelar ett nytt föreläggande.

Sverige svarade i huvudsak följande i juni 2008. Det finns i Sverige en rad regler och mekanismer som på olika sätt säkerställer att arbetsgivare, arbetstagare och arbetstagar-representanter omfattas av lagar och andra författning så att arbetsmiljörätten kan genomdrivas i praktiken samt att det säkerställs en effektiv tillsyn och kontroll. Det finns regler och sanktionsmekanismer som är oberoende av ingripanden i enskilda fall. Vad gäller tillsynen i enskilda fall måste rättssäkerheten tillgodoses med kommunikering och överklagandemöjligheter. Kommunikeringen kan dock ske snabbt och i brådskande fall underlåtas. Vad gäller överklaganden finns det möjlighet att låta de angripna besluten gälla omedelbart när så krävs. När en verksamhet överläts från en arbetsgivare till en annan måste det beslutas om ett nytt föreläggande. Sverige har valt att inte ändra detta eftersom problemen inte tycks vara så stora och eftersom det annars skulle krävas komplicerade lösningar. Handläggningstiden i det aktuella Connex-ärendet berodde på omständigheterna i det enskilda fallet.

Kommissionen vidhöll i ett motiverat yttrande i januari 2010 att Sverige brister i säkerställande av en ändamålsenlig kontroll och tillsyn av att direktivet genomförs i praktiken.

Sverige svarade i mars 2010 följande. Av Artikel 4 i ramdirektivet framgår att medlemsstaterna ska se till att en ändamålsenlig kontroll och tillsyn säkerställs så att direktivets bestämmelser kan genomföras i praktiken. Kommissionen har enligt regeringens uppfattning inte kunnat visa att ett regelverk som innebär att förelägganden automatiskt gäller en ny arbetsgivare krävs för att tillsynen ska anses ändamålsenlig. Utgångspunkten måste vara att regelverket garanterar att konstaterade arbetsmiljöbrister åtgärdas inom rimlig tid. Regeringen anser att det svenska regelverket väl uppfyller krav på ändamålsenlig tillsyn och kontroll. De två ärenden från år 2002 som ligger till grund för kommissionens bedömning kan inte tas till intäkt för i vilken utsträckning som tillsynen år 2010 ska anses vara ändamålsenlig. Enligt vad som framkommit av regeringens utredningar och av AV:s uppgifter är problem med upprätthållande av respekten för kraven på arbetsmiljön i samband med ägarbyten av företag i praktiken sällsynt förekommande. Om problem uppstår har AV möjlighet att snabbt agera med föreläggande och förbud mot en ny ägare av verksamheten. Om AV:s beslut överklagas har Arbetsmiljöverket möjlighet att förordna att beslutet ska gälla omedelbart om det behövs. Sammantaget finns det tillräckliga rättsliga förutsättningar i den svenska rättsordningen för att ett effektivt tillsynsarbete ska säkerställas i enlighet med ramdirektivet. Att bibehållandet av bestämmelser som innebär att förelägganden mot arbetsgivare förfaller automatiskt när adressaten byter identitet inte hindrar ett korrekt genomförande av ramdirektivet bekräftas dessutom av rapporten från januari 2009 från den senaste utvärderingen som utförts av kommissionens eget arbetsmiljöorgan, SLIC

10.3 Formella underrättelser

Inkorrekt genomförande av direktiv 1999/70 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP (ärendenummer 2007/4835)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2010 att avsaknaden i svensk rätt av en tydlig övre tidsgräns för flera på varandra följande visstidsanställningar rörande allmän visstidsanställning och vikariat och den fullständiga avsaknaden av åtgärder för att förhindra missbruk av visstidsanställningar för säsongsarbete och för arbetstagare som har fyllt 67 år, innebär att kravet att förhindra missbruk av varandra följande visstidsanställningar enligt klausul 5 i bilagan till direktiv 1999/70/EG om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICE och CEEP inte har uppfyllts.

Regeringen svarade bl.a. följande i juni 2010. Regeringen kan inte godta kommissionens uppfattning att kravet att förhindra missbruk av på varandra följande visstidsanställningar enligt klausul 5 i bilagan till visstidsdirektivet inte har uppfyllts. Lagen om anställningsskydd innehåller flera olika medel mot missbruk, bl.a. krav på objektiva skäl för användandet av vikariat och säsongsanställning, regler om att för en arbetstagare som under en femårsperiod har varit anställd hos

arbetsgivare antingen i allmän visstidsanställning i sammanlagt mer än två år, eller som vikarie i sammanlagt mer än två år, övergår anställningen till en tillsvidareanställning samt regler om företrädesrätt till återanställning. Reglerna är sanktionerade genom möjlighet för arbetstagare att få skadestånd och en domstolsförklaring om att en lagstridig visstidsanställning ska gälla tills vidare. Regeringens ståndpunkt var att ovanstående regler sammantaget utgör ett tillräckligt effektivt skydd mot missbruk genom användandet av flera på varandra följande visstidsanställningar. Regeringen ansåg att det svenska regelsystemet därför uppfyller kraven i klausul 5 i visstidsdirektivet.

Under 2011 utarbetades departementspromemorian Anställnings- skyldighet vid utstationering samt förtydligande avseende missbruk av visstidsanställningar enligt anställningsskyddslagen (Ds 2011:22). Promemorian innehåller förslag till förtydligande av rättsläget på så sätt att det direkt av lagen om anställningsskydd ska framgå att om tidsbegränsade anställningar respektive provanställning kombineras på ett sätt som utgör missbruk, kan arbetstagaren få domstols förklaring om att avtalet ska gälla tills vidare. Promemorian har remitterats och ärendet bereds för närvarande.

Felaktigt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor (ärendenummer 2006/2537)

Kommissionen anförde i en formell underrättelse i mars 2007 att Sverige inte på ett korrekt sätt har genomfört artikel 1 i direktiv 2002/73/EG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor, av följande skäl. Kommissionen anser att undantaget i 7 § andra stycket lagen om likabehandling av studenter i högskolan står i strid med direktivet. Kommissionen anser vidare att bestämmelserna om förbud mot indirekt diskriminering i 16 § jämställdhetslagen, 8 § lagen om likabehandling av studenter i högskolan och 3 § 2 lagen om förbud mot diskriminering står i strid med artikel 2.2 andra strecksatsen i direktivet eftersom det krävs ett faktiskt missgynnande medan så inte är fallet i direktivet. Kommissionen anser vidare att de svenska definitionerna av trakasserier och förbudet mot repressalier inte är lika omfattande som i direktivet. Beträffande krav som rör anställning och särskilda egenskaper som hänför sig till kön anser kommissionen att undantaget från direkt diskriminering är för omfattande i svensk lag. Vidare föreskrivs inte i svensk lag att en kvinna som är mamma vid föräldraledighetens slut har rätt att återgå till sitt arbete eller ett likvärdigt arbete på villkor som inte är mindre gynnsamma för henne. Beträffande förbudet mot diskriminering i samband med yrkesinriktad utbildning hävdade kommissionen att det inte finns någon definition av tjänster i 9 § lagen om förbud mot diskriminering vilket gör att det inte är klart att tillämpningsområdet är lika brett som direktivets. Direkt diskriminering är vidare tillåtet enligt lagen om den kan motiveras, vilket inte är tillåtet enligt direktivet. Vad gäller bestämmelser om gottgörelse har kommissionen gjort gällande att de svenska bestämmelserna om en övre

gräns för skadestånd vid uppsägning och avskedande strider mot artikel 6.2 i direktivet. Kommissionen har även gjort gällande att Sverige inte på ett korrekt sätt har införlivat bestämmelser om föreningars rättigheter. Vidare framförde kommissionen viss tveksamhet kring Jämställdhetsombudsmannens befogenheter och oberoende. Slutligen ifrågasatte kommissionen om bestämmelsen om främjandet av dialog med icke-statliga organisationer införlivats i svensk lagstiftning.

Sverige svarade i maj 2007 i huvudsak följande. Den parlamentariska kommittén Diskrimineringskommittén har i betänkandet En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) föreslagit att jämställdhetslagen och sex andra civilrättsliga diskrimineringslagar ska ersättas med en helt ny lag om förbud och andra åtgärder mot diskriminering. Det nuvarande undantaget i 7 § andra stycket lagen om likabehandling av studenter i högskolan föreslås ersättas med ett undantag för positiv särbehandling på grund av kön. Förbudet mot indirekt diskriminering kan uppfattas som att det krävs ett de facto missgynnande och bör lämpligen ändras till ”är ägnad att särskilt missgynna”. För att trakasserier ska anses föreligga krävs dels ett uppträdande som kränker någons värdighet som har samband med kön eller är av sexuell natur, dels att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande, eller kränkande stämning skapas. Om det ledet i direktivet skulle införas skulle ytterligare ett rekvisit behöva uppfyllas för att trakasserier ska anses vara för handen. Regeringen ser inget behov av att skärpa lagstiftningen. Ett starkt skydd mot trakasserier måste gå före absolut trohet till direktivets ordalydelse. Beträffande trakasserier mellan arbetstagare är arbetsgivaren enligt 22 a § jämställdhetslagen skyldig att utreda dessa. Arbetsgivaren kan enligt 27 a § samma lag bli skadeståndsskyldig gentemot arbetstagaren om han inte undersöker påstådda trakasserier och förhindrar fortsatta trakasserier. Enligt den svenska brottsbalken finns även möjlighet att utkräva personligt ansvar för den som utsätter en kollega för bl.a. ofredande, ärekränkning, förtal, förolämpning, sexuellt tvång eller ofredande. Beträffande undantaget från förbudet mot direkt diskriminering i jämställdhetslagen gäller detta undantag endast vid anställningar, befordran eller utbildning för befordran om visst kön är nödvändigt på grund av arbetets natur eller det sammanhang där det utförs. Undantaget ska tillämpas restriktivt. Vad gäller mindre förmånlig behandling på grund av graviditet, etc. har det genomförts förstärkningar av föräldraledighetslagen år 2006 genom lagen (2006:442) om ändring i föräldraledighetslagen i form av utökad skydd genom en rätt att återgå till arbetet efter ledighet i 1 § och skydd mot försämringar eller andra missgynnanden i 16 §. Diskrimineringsförbudet på grund av kön i jämställdhetslagen och lagen om likabehandling av studenter i högskolan innefattar graviditet eftersom diskrimineringen har samband med kvinnans kön. Undantaget i 9 § lagen om förbud mot diskriminering är utformat med utgångspunkt i artikel 4.5 i rådets direktiv 2004/113/EG där det anges att direktivet inte utesluter skillnader i behandling om tillhandahållandet av varor och tjänster uteslutande eller främst till personer av ett kön motiveras av ett berättigat mål och medlen för att uppnå detta mål är lämpliga och nödvändiga. Vad gäller bestämmelserna om skadestånd vid uppsägning och avskedande

skiljer man i Sverige mellan ideellt och ekonomiskt skadestånd. För brott mot jämställdhetslagen kan skadestånd utgå i form av allmänt (ideellt) skadestånd och i form av ekonomiskt skadestånd. Det uppställs dock vissa gränser för det ekonomiska skadeståndet i jämställdhetslagen, men dessa begränsningar ska enligt förslag från Diskrimineringskommittén tas bort. Slutligen redogjordes för Jämställdhetsombudsmannens sammansättning, befogenheter, oberoende ställning samt anslag samt att det fanns förslag på att alla diskrimineringsombudsmän skulle slås samman till en myndighet. Beträffande dialogen med icke-statliga organisationer anfördes att regeringen sedan länge har ett etablerat samarbete med olika intresseorganisationer och att lagförslag sänds på remiss till berörda organisationer. Det finns också ett särskilt råd – Jämställdhetsrådet – som ger möjlighet till idéutbyte och diskussion.

Sverige kompletterade i juli 2008 ärendet med uppgift om att riksdagen antagit en ny diskrimineringslag och en ny lag om Diskrimineringsombudsmannen vilka trädde i kraft den 1 januari 2009 och uppgav att direktivet därmed genomförts fullständigt i svensk rätt.

Kommissionen inkom den 20 maj 2011 med en kompletterande formell underrättelse i vilken den gjorde gällande att Sverige inte på ett korrekt sätt har genomfört artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 om ändring av rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor och därigenom har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 2 i direktiv 2002/73/EG.

Den kompletterade formella underrättelsen besvarades i juli 2011. Regeringen svarade bl.a. på de frågor kommissionen ställt vad gäller artikel 2.7 i direktivet och utformningen av bestämmelsen i 16 § föräldraledighetslagen samt artikel 2.3 i direktivet eftersom förbudet mot trakasserier som har samband med kön och sexuella trakasserier i 2 kap. 1 § diskrimineringslagen (2008:567) endast gäller för arbetsgivare (och detta enligt kommissionen är mindre omfattande än vad direktivet kräver).

En målsättning för regeringens EU-arbete är att genom tidigt agerande och aktivt deltagande i förhandlingarna i rådets förberedande instanser försäkra sig om resultat som gagnar svenska och europeiska intressen. Vid ett fåtal tillfällen varje år uppkommer dock en situation då det inte är möjligt att stödja rådets beslut.

Listan omfattar inte omröstningar om tillämpning av handelspolitiska skyddsåtgärder.

Under året har Sverige röstat nej till åtta förslag som förelagts av rådet för beslut och lagt ner sin röst i ett fall.

1 Beslut i rådet där Sverige röstat nej

1.1 Mandat för kommissionen för att inleda förhandlingar med Marocko om förnyat protokoll till partnerskapsavtalet om fiske:

Röstning ägde rum vid jordbruks- och fiskerådet i Bryssel den 21 februari 2011. Beslut togs med kvalificerad majoritet. Sverige röstade emot antagandet med följande motivering:

Eftersom Västsahara inte ingår i Marockos territorium, krävs enligt folkrätten att avtalet om nyttjandet av fiskeresurserna kommer den sahariska befolkningen i Västsahara till godo samt att nyttjandet sker i enlighet med deras intresse och önskemål. Sverige har sedan länge ifrågasatt avtalets förenlighet med folkrätten.

I mars 2010 efterfrågade Sverige en utvärdering som specifikt skulle analysera hur avtalet kommer den sahariska befolkningen i Västsahara till del. Marocko har lämnat information till kommissionen, men denna information har ännu inte delgivits medlemsstaterna. Sverige röstade därför emot förslaget, i brist på underlag och analys som klart kunde visa att avtalet överensstämmer med folkrätten.

Det var också angeläget för Sverige att ta del av en extern utvärdering av de miljömässiga, ekonomiska och sociala effekterna av avtalet för att i ett senare skede kunna ta ställning till det framförhandlade protokollet.

1.2 Fiskepartnerskapsavtal med Saõ Tomé och Príncipe (antagande av protokoll):

Röstning ägde rum i rådet för ekonomiska och finansiella frågor den 12 juli. Sverige röstade emot antagandet eftersom en majoritet av riksdagen motsatte sig beslutet.

1.3 Fiskepartnerskapsavtal med Seychellerna (antagande av protokoll):

Röstning ägde rum i rådet för ekonomiska och finansiella frågor den 12 juli. Sverige röstade emot antagandet eftersom en majoritet i riksdagen motsatte sig beslutet.

1.4 Fiskepartnerskapsavtal med Kap Verde (antagande av protokoll):

Röstning ägde rum i oktober. Sverige röstade emot antagandet eftersom en majoritet i riksdagen motsatte sig beslutet.

1.5 Förlängd skyddstid för musikinspelningar

Röstning ägde rum den 12 september 2011 i rådet för allmänna frågor. Beslutet krävde en kvalificerad majoritet.

Direktivet innebär i huvudsak att skyddstiden för musikartisters och skivbolags inspelningar förlängs från 50 till 70 år. Därutöver innehåller direktivet bl.a. vissa bestämmelser om fördelning mellan artister och skivbolag av de intäkter förändringen av skyddstiden medför. Genom direktivet harmoniseras vidare skyddstiden för sådana musikaliska verk med text, där texten och musiken författats respektive komponerats för att användas tillsammans.

Sverige röstade nej till förslaget och lämnade också en förklaring. Anledningen till detta var att Sverige under förhandlingarna i flera års tid motsatt sig en förlängning av skyddstiden. I förklaringen lyftes fram att Sverige vad gäller upphovsrättsregleringen i stort sedan länge framhåvt vikten av att väga samtliga inblandade intressen mot varandra och försöka nå fram till balanserade lösningar. Ett sådant synsätt är helt avgörande för att uppnå acceptans för upphovsrättens grundidéer även i framtiden. Att förlänga skyddstiden för musikinspelningar enligt förslaget är varken rimligt eller balanserat. Det riskerar därmed att ytterligare urholka respekten för upphovsrätten i stort. En sådan utveckling är olycklig, inte minst för alla dem som är beroende av upphovsrättsligt skydd för sin verksamhet och sitt skapande.

1.6 Europeiska globaliseringsfonden

Det handlade om ett förslag om revidering av förordningen om Europeiska globaliseringsfonden. Röstning ägde rum vid rådets (sysselsättning, socialpolitik, hälsa och konsumentfrågor) möte den 1 december. För beslut krävdes kvalificerad majoritet.

Kommissionen presenterade i juni ett förslag att förlänga det så kallade tillfälliga krisundantaget i Europeiska globaliseringsfonden (se del 6, stycke 22.2). Vid rådsmötet den 1 december fördes diskussioner i syfte

att eventuellt kunna nå en politisk överenskommelse. Sverige röstade emot kompromissförslaget, av principiella skäl. Sveriges principiella uppfattning var att endast genomgripande förändringar i världshandeln bör kvalificera för ekonomiskt stöd från fonden samt att medlemsstaterna bär huvudansvaret för att möta globaliseringens effekter på arbetsmarknaden, vilket bör återspegla stödandelen från EU, vilken därför inte bör överstiga 50 procent. Vid en röstsammanräkning kunde ordförandeskapet konstatera att 111 röster var emot kompromissen och att en kvalificerad majoritet därmed inte kunnat uppnås.

Skr. 2011/12:105
Bilaga 3

1.7 Överföring av budgetmedel avsedda för finansiering av partnerskapsavtal om fiske med Guinea-Bissau

Röstning ägde rum i rådet för transport, telekom och energi den 24 november. Sverige röstade emot antagandet eftersom en majoritet i riksdagen motsatte sig beslutet.

1.8 Överföring av budgetmedel avsedda för finansiering av partnerskapsavtal om fiske med Marocko

Röstning ägde rum vid rådet för jordbruks- och fiskefrågor den 21 oktober. Sverige röstade emot antagandet eftersom fiskeavtalet med Marocko inte ansågs vara förenligt med folkrätten.

2 Beslut i rådet där Sverige lagt ner sin röst

2.1 Direktivet om hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall

Röstning ägde rum vid jordbruks- och fiskerådet den 19 juli 2011. Sverige lade ner sin röst med motiveringen att direktivet visserligen medför en rejält höjd ambitionsnivå för ansvarstagandet för det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet i EU men att Sverige beklagar att direktivet medger möjligheten för medlemsstaterna att exportera avfall till tredjeland.

ACTA.....	177	Dataskyddsavtal.....	131
Afghanistan.....	92	Delegerade akter.....	28
Afrika.....	84	Demografi.....	159
Afrikanska unionen.....	85	Demokrati.....	28
Aid for Trade.....	63	Demokratiska republiken Kongo.....	89
Aktivt åldrande.....	158	Diskriminering.....	160
Albanien.....	42	Djurhälsa.....	210
Alkohol.....	163	Djurskydd.....	210
Althea.....	48	Djurtransporter.....	210
Angrepp mot informations- system.....	136	Doharundan.....	59
Antibiotikaresistens.....	162	Dricksvattendirektivet.....	46
Antidiskrimineringsdirektivet ..	160	Dubbelskrov.....	194
Antidumpning.....	62	EFTA.....	68
Arktiska rådet.....	69	Egna medel.....	37
Armenien.....	74	eGovernment.....	198
Arvsförordningen.....	124	Egypten.....	77
ASEM.....	95	E-handel.....	167
Asien.....	91	e-hälsa.....	164
Associationsrätt.....	168	EIT.....	187
Asyl.....	139	e-Justice.....	122
Asyl- och migrationsfonden.....	146	Ekonomi och finans.....	97
Atalanta.....	48	Ekonomiska partnerskapsavtalen.....	60
Atenkonvention.....	195	El- och gasmarknader.....	202
Audiovisuella frågor.....	232	e-Law.....	123
Audiovisuella verk.....	176	Elektromagnetiska fält.....	156
Australien.....	95	Elektronisk märkning.....	211
Avfall.....	221	Elfenbenskusten.....	88
Azerbajdzjan.....	74	Energi.....	200
Bahrain.....	80	Energieffektivisering.....	200
Bankkrishantering.....	109	Energiskattedirektivet.....	112
Bankmarknaden.....	108	Enisa.....	197
Barentsrådet.....	69	ERA.....	184
Baselkonventionen.....	222	Erasmus för alla.....	234
Bekämpa.....	136	Eritrea.....	86
Biocider.....	223	Estland.....	103
Biologisk mångfald.....	220	Etiopien.....	85
Biståndseffektivitet.....	65	Ett Europa för medborgarna.....	233
Bosnien och Hercegovina.....	43	EU: s budget.....	115
Bostadslåneavtal.....	110, 183	EU:s institutioner.....	235
Brasilien.....	84	EU-avgift.....	38
Brottsoffer.....	138	EU-avgiften.....	117
Bryssel I-förordningen.....	121	EU-domstolen.....	238
Budgetstöd.....	65	EU-medel.....	117
Burma.....	94	Europa 2020.....	30
Byggprodukter.....	172	Europakonventionen.....	148
Cancún.....	218	Europaparlamentet.....	237
Centralasien.....	75	Europarådet.....	53
Civilrättsligt samarbete.....	121	Europeiska centralbanken.....	103
Civilskydd.....	151	Europeiska investeringsbanken.....	103
Colombia.....	83	Europeiska investeringsfonden.....	104
Datalagringsdirektivet.....	135	Europeiska rådet.....	20
Dataskydd.....	149	Europeiska terminen.....	30
		Eurovinjett.....	193

EU-språkvården	242	Guatemala	83
Exitstrategin	102	Guineabukten	88
Extremism	92	Haagkonvention om underhålls- skyldighet	124
Faktapromemorior	20	Haiti	84
Familjepolitik	159	Handelspolitiken	59
Familjeåterförening	141	Harmoniserade varuområdet	170
Farliga ämnen	221	Havspolitikern	195
Finansiell tillsyn	105	HBT	42
Finansiella instrument	106	Homosexualitet	90
Finansiella stabiliserings- faciliteten (EFSF)	97	Horisont 2020	185
Finansiella stabiliserings- mekanismen (EFSM)	97	Hormonstörande ämnen	223
Finansiella stödmekanismer	97	Humanitära bistånd	66
Finansmarknaden	105	Hälsa	163
Fiskeripolitiken	213	Hälsö- och sjukvård	164
Fleråriga budgetramen	37	Högre utbildning	227
Flygplats	196	Icke harmoniserade varuområdet	170
FN	51, 67	Icke-spridning	55
Folkhälsa	162	Idrott	233
Forskning	184	Immaterialrätt	174
Fosforföreningar	221	Immaterialrättsintrång	171
Fredsfrämjande insatser	49	Indien	91
Fri rörlighet för dokument	125	Industripolitik	179
Fri rörlighet för tjänster	173	Infrastrukturförordningen	202
Fri rörlighet för varor	170	Innovation	184
Frihandelsavtal	60	Innovationspartnerskap	184
Fritidsbåtar	195	Inre marknaden	166
Frontex	132	Institutet för innovation och teknik	187
Fukushima	45	Insyn	240
Funktionshindre	158	Insättningsgarantidirektivet	110
Fusionsforskning	186	Integrationsfonden	148
Färdplan 2050	219	Intellectuella äganderätten (WIPO)	177
Färdskrivare	193	Internationella brottmåls- domstolen	53
Företags samhällsansvar	61	Investerarskyddsdirektivet	107
Företagsbeskattning	114	Investeringskydd	62
Förmedlemskapsstöd	44	Irak	80
Försvars- och säkerhetspolitik	48	Iran	79
Försäkringsmarknaden	105	Irland	100
Förtida avhopp	227	Island	42
Föräldralösa verk	175	Israel	76
G20	104	Israelisk-palestinska freds- processen	76
Galileo	188, 192	Italien	100
Gaza	76	ITER	186
Gemensam konsoliderad bolags- skattebas	114	Japan	93
Genmodifierade organismer	221	Jasminrevolutionen	76
Genomförande av direktiv	236	Jemen	80
Georgien	74	Jordbrukspolitiken	205
Globaliseringsfonden	154, 155	Jämställdhet	159
Grannskaps- och		Jämställdhet och utveckling	67
partnerskapsinstrumentet	75	Järnväg	193
Grannskapspolitik	69	Kanada	82
Grekland	99		
Grundläggande rättigheter	149		
Gränskontroll	132		

Kapitaltäckningsdirektivet	110	Marin miljö.....	223	Skr. 2011/12:105
Karibien.....	82	Marina bränslen	225	
Kemikalier.....	221	Marknadsmisshandlingar.....	108	
Kenya	90	Massförstörelsevapen	55	
Kina	93	Medborgarinitiativet	29	
Kirgizistan	75	Medelhavsregionen.....	70	
Klimat	218	Mellanöstern	76	
Kollektiv prövning	122, 183	Mervärdesskatt	111	
Kommissionens arbetsprogram	235	Mexiko	84	
Kommittéförfarande	28	Migration	144	
Konkurrenskraftsfrågor	166	Miljö	216	
Konsulär beredskap	58	Minor	55	
Konsumentpolitik	182	Mjök	207	
Konsumentprogram	183	Moldavien.....	73	
Konsumenträttigheter	126, 182	Mongoliet	94	
Kosovo	44	Montenegro	42	
Kreativa Europa	233	Motiverade yttranden.....	20	
Kreditswappar	107	Musikinspelningar	176	
Kreditvärderingsinstitut.....	108	Människohandel	128, 135	
Krigsmateriel.....	56	Mänskliga rättigheter.....	54	
Kriminalregister	131	Narkotika	129, 163	
Krishanteringsinsatser	48	Nationella reformprogram	32	
Kritisk informationsinfrastruktur....	197	Nedrustning	55	
Kroatien.....	40	Nicaragua.....	83	
Kuba	84	Nigeria	88	
Kultur	231	Nordamerika	81	
Kulturarvsmärkning	231	Nordkorea	94	
Kvalitetspaketet.....	206	Nordliga dimensionen.....	68	
Kvarstad på bankmedel	121	Nya livsmedel.....	211	
Kvicksilverstrategi	222	Näringspolitik	178	
Kyotoprotokollet	218	Nät- och informationssäkerhet..	197	
Kärnbränsle.....	46	Nätneutralitet	199	
Kärnenergi	186	Offentlig upphandling.....	172	
Kärnsäkerhet	45	Offentligfinansiella krisen	97	
Köplag.....	126	Omnibus II.....	105	
Landsbygdsutveckling.....	208	Onlinespel.....	174	
Landspecifika rekommendationer	33, 154	Organiserad brottslighet.....	127	
Latinamerika	82	OSSE	53	
Libyen	77	Pakistan	91	
Life.....	216	Palestina.....	76	
Lissabonfördraget.....	28	Pandemi	162	
Livslångt lärande.....	227	Partners förmögenhets-.....		
Livsmedel.....	211	förhållanden	123	
Livsmedel för spädbarn.....	212	Patentdomstol	175	
Livsmedelshjälp	206	Patentskydd	175	
Luftfart	196	Patientrörlighetsdirektivet.....	164	
Lånefaciliteter	98	Personalpolitik	241	
Läkemedel.....	164	Peru.....	83	
Lätta vapen.....	55	Polissamarbete	127	
Makars förmögenhets-.....		Portugal	100	
förhållanden	123	Prag-processen.....	145	
Makedonien (FYROM).....	41	Preferenssystem.....	63	
Mammaledighetsdirektiv.....	156	Processuella rättigheter.....	137	
Mano River	89	Produkter med dubbla.....		
		användningsområden	56	
		Punktskatter	112	

Radioaktivt avfall.....	46	Standardisering.....	168	Skr. 2011/12:105
Radiospektrum.....	196	Statistik.....	119	
Ramprogrammet Media.....	232	Statsstöd.....	180	
Redovisnings- och.....		Stockholmsprogrammet.....	127	
revisionsfrågor.....	169	Straffrättsligt samarbete.....	127	
Regelförenkling.....	179	Strategisk exportkontroll.....	56	
Regeringsformen.....	19	Stresstester av europeiska banker ...		
Regionkommittén.....	240	.....	109	
Rekapitalisering.....	109	Stresstester av kärnkraftverk.....	45	
REMIT.....	202	Strålskydd.....	45	
Resultattavlan.....	236	Stärkt ekonomisk samordning....	31	
Resurseffektivitet.....	217	Stärkt ekonomisk styrning.....	102	
Revisionsrättens årsrapport.....	118	Subsidiaritet.....	20	
Riksdagsordningen.....	19	Sudan.....	86	
Rio+20.....	217	Surströmming.....	212	
Roaming.....	198	Svavel.....	225	
Romer.....	161	Sydafrika.....	91	
Rymdpolitiken.....	188	Sydkorea.....	94	
Ryssland.....	71	Sydsudan.....	87	
Ränte- och royaltidirektivet.....	115	Syrien.....	78	
Rättsliga och inrikes frågor.....	121	Sysselsättningspolitik.....	153	
Sahel.....	88	Sysselsättningsriktlinjerna.....	153	
Samarbets- och.....		Säljfrämjande åtgärder.....	207	
verifikationsmekanism.....	39	Söderköpingsprocessen.....	146	
Sammanhållningspolitiken.....	189	Södra Kaukasien.....	74	
Samstämmighetspolitiken.....	66	Tadzjikistan.....	75	
Sanktioner.....	57	Terrorism.....	58, 129	
Satellitnavigering.....	188	Textilmärkning.....	183	
Schengen.....	132	Tillväxtrapport.....	33	
Sena betalningar.....	126	Timmer.....	210	
SEPA-förordningen.....	108	Tjänstedirektivet.....	173	
Serbien.....	43	Tjänsteföreskrifterna.....	241	
Seveso.....	223	Tjänster av allmänt ekonomiskt.....		
Sexuella övergrepp mot barn....	136	intresse.....	181	
Sjunde ramprogrammet.....	185	Tobak.....	163	
Sjöfart.....	194	Tobaksprodukt direktiv.....	168	
Sjösäkerhetsbyrån.....	194	Tolkning.....	235	
Skatt på finansiella transaktioner ...		Transeuropeiska transportnät.....		
.....	113	(TEN-T).....	191	
Skatter.....	111	Transparensdirektivet.....	165	
Skogsfrågor.....	209	Transporter.....	191	
Skyddsordern.....	134	Tribunalen.....	238	
Skyddstidsdirektivet.....	176	Tull.....	63	
Small Business Act.....	178	Tullsamarbete.....	127	
Smarta gränser.....	132	Tunisien.....	76	
Småföretagspolitik.....	178	Turkiet.....	40	
Social förändring och social.....		Turkmenistan.....	75	
innovation.....	155	Uganda.....	90	
Sociala trygghetssystem.....	158	Ukraina.....	72	
Solvit.....	167	Ung och aktiv i Europa.....	230	
Somalia.....	86	Ungdomsfrågor.....	229	
Spanien.....	101	Unionen för Medelhavet.....	79	
Sparandedirektivet.....	114	Upphovsrätt.....	175	
Stabilitets- och tillväxtpakten....	101	USA.....	81, 131	
Stabilitets-mekanismen (ESM) ..	97	Utbildning.....	226	
Stabilitetsobligationer.....	103	Utlåtanden.....	20	

Utredningsordern.....	134	WTO.....	59	Skr. 2011/12:105
Utrikes- och säkerhetspolitik.....	48	Vuxenutbildning.....	227	
Utrikestjänsten (EEAS).....	29	Värdepappersmarknaden.....	106	
Utsläpp.....	225	Västerhavet.....	214	
Utstationeringsdirektivet.....	157	Yrkeskvalifikationsdirektivet....	228	
Utvecklingsfonden.....	67	Zimbabwe.....	90	
Utvidgningen.....	39	Återtagandavtal.....	144	
Uzbekistan.....	75	Öppenhet.....	240	
Valfångstkommissionen.....	224	Öppenhetsdirektivet.....	107	
Varumärkesförfalskning.....	177	Östersjön.....	214, 224	
Vatten.....	223	Östersjöregionen.....	35	
Visering.....	141	Östliga partnerskapet.....	70	
Viseringsfrihet.....	44	Överläggningar.....	20	
Vitryssland.....	73	Överträdelseärenden.....	236	

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2012

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Sabuni, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Ek, Löf

Föredragande: statsrådet Ohlsson

Regeringen beslutar skrivelse 2011/12:105 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2011